آرتي اوم جئہ جگديش هري

اوم جئہ جگديش هري، سوامي جئہ جگديش هري
ڀڳت جنون ڪي سنڪٽ، ڇڻ ۾ دور ڪري .. اوم
١- جو ڌياوي ڦل پاوي، دک بنسي من ڪا
سک سمپت گهر آوي، ڪشٽ مٽي تنڪا .. اوم
٢- مات پتا تم ميري، شرن گهون ڪسڪي
تم بن اور نہ دوجا، آش ڪرون جسڪي ... اوم
٣- تم پورن پرماتما، تم انترياسي
پار برهم پرميشور، تم سڀڪي سوامي ... اوم
٤- تم ڪرنا ڪي ساگر، تم پالن ڪرتا
مئين مورک کل ڪامي، ڪرپا ڪرو ڀرتا ... اوم
٥- تم هو ايڪ اگوچر، سب ڪي پران پتي
ڪس بڌ ملون دياميہ، تم ڪو مين ڪمتي .. اوم
٦- دين بندو دک هرتا، تم رکشڪ ميري
اپني هاٿ اٿائو، شرن پڙا تيري ... اوم
٧- وشيہ وڪار مٽائو، پاپ هرو ديوا
شردا ڀڳتي بڙائو، سنتن ڪي سيوا ... اوم

سماپت

هيءَ ڪتاب شري صوبراج جي- ڀڳواڻي انقلاب پرنٽنگ پريس
الهاس نگر ٣ (فون ٦٦) ۾ ڇپيو ۽ شري اشوڪ ڪي- ڀڳواڻي
پاران ايل ڪشنچند اينڊ سنس بوڪسيلرس ۽ پبلشرس الهاس نگر ٢
مان ڇپائي پڌرو ڪيو-

٣- ڏوه ڀڄ چار چتر ڀڄ، اشٽ ڀڄ لي سوهي،
ليدو روپ نرکتي، ترڀون جس موهي. اوم
٤- اکشمالا بن مالا، رونڊ مالا ڌاري،
چندن، مرگمد، چندا، ڀالي شوڀڪاري - اوم
٥- سويتامبر، پيتامبر، باگامبر انگي،
برهماڏڪ، شڊڪاڏڪ، پرتاڏڪ سنگي. اوم
٦- ڪر مڌ ۾ ڪمنڊل، چڪر ترشول ڌرتا،
جڳ ڪرتا، جڳ ڀرتا، جڳ سمهرتي ڪرتا. اوم
٧- برهما وشنو سدا شو، جانت اوبوڪا،
پرڻوا ڪشتر ڪي مڌي، اي تيدو ايڪا. اوم
٨- ترگڻ سوامي ڪي آرتي، جو ڪوئي نر- ناري گاوي،
ڀڻت شوانند سوامي، من وانڇت ڦل پاوي. اوم جئه شو.

آرتي شري گڻيش ديوتا جي

جئه گڻيش، جئه گڻيش، جئه گڻيش ديوا
ماتا تيري پاربتي، پتا مهاديوا - جئه گڻيش

١- ايڪ دنت ديارنت، چار ڀجا ڌاري
مستڪ پر سندر سوهي، چوهي ڪي سواري - جئه
٢- انڌن ڪو آنک ديت، ڪوڙهن ڪو ڪايا
وانجهن ڪو پتر ديت، نرڌن ڪو مايا - جئه
٣- لڏون ڪو ڀوڳ لڳت، سنت ڪرت سيوا
هار چڙهي ڦول چڙهي، اور چڙهي ميوا - جئه
٤ داسن ڪي لاج راکه، شو ڪمار جئسي
سڪل مدورٿ پوُرن ڪرو، جاتون بلهاري - جئه

آرتي هنومان ديوتا جي

آرتي ڪجي هنومان لال ڪي، دشٽ دلن رگهناٿ ڪلا ڪي
جاڪي بل سي گرور ڪانپي، روڳ دوش جاڪي نڪٽ نه جهانپي
انجني پتر مها بلدائي سنتن ڪي پرڀو سدا سهائي،
دي ٻيرا رگهناٿ پٺائي، لنڪا جاري سيتا سڌ لائي
لنڪا اهسي ڪوٽ سمدر اسي کائي، جات پوَن سرت بار نه لائي
لنڪا جار اسر سب ماري، سيتا رام جي ڪي ڪاج سنواري
لڇمڻ مورڇت پڙي ڌرڻ ني، آن سنجيون پراڻ اپاري
پيٺ پاتال توڙيم ڪاري، اهي راوڻ ڪي ڀڄا اکاري
بائين ڀڄا اسر سنهاري، داهن ڀڄا سب سنت اواري
سر نرمن جن آرتي اتارن، جئه جئه جئه هنومان جي اچارن
ڪنچن ٿال ڪپور ڪي باتي، آرتي ڪرت انجني ماتي
جو هنومان جي ڪي آرتي گاوي، وس ولڪنٺ امر پد پاوي
لنڪ وڌونس ڪيئي رگهرائي، تلسيداس سوامي ڪي آرتي گائي.

آرتي شو (شنڪر ڀڳوان) جي

١- جئه شو اونڪارا- هر شو اونڪارا
برهما وشنو سدا شو، ارڌانگي ڌارا، اوم
٢- ايڪانن چترانن، پنچانن راجي،
هنسانن گرڙاسن، برک ورهن راجي، اوم

آرتي جئہ سيتارام جي

اوم جئہ سيتارام هري، سوامي جئہ سيتارام هري
ڀڳتن جا ڏک سنڪٽ، پل ۾ دور ڪري-

١- تون ئي دشرٿ نندن، تون ئي سيتا پتي سوامي
پار برهم پرميشور، تون ئي جڳ جو سوامي

٢- تون ئي رگھنندن پرماتما، تون ئي انترجامي
برهما وشڻو مهيشور، تون ئي سڀ جو سوامي

٣- تون ئي اوتار ڌري پرڀو، دشٽ ناس ڪرڻ آئين
لاٿہ ڀار پرٿويءَ تان، مانش روپ ڌاري

٤- پرڀو سدا شبريءَ جا، کاڌي ٻير جوٺا آئين
پرڀو جو آهين ڀڳيو تون، ڏنو مڪتي دان ڪري

٥- دين دیالو تون ئي، گنگا کي تاريو
ڪرپا ڪري ڪيوٽ تي، اهليا کي تاريو

٦- آرتي سيتارام جي، جو "الهر" نت ڳائي
پاپ مٽائي من جا، مڪتي پد پائي.

آرتي جانڪيءَ جي (سيتا ماتا جي)

آرتي ڪيجئي جنڪ للي ڪي
رام مڌوپ من ڪمل ڪلي ڪي

١- رام چندر مک چندر چڪوري،
انتر سانور، باهر گوري،
سڪل سو منگل سڦل ڦلي - آرتي

٢- پيئہ دوک مرگ جگ بندن ڏوري
پيئہ پرڀو رس راس ڪشوري،
پيامن گتي وشرام الي ڪي - آرتي

٣- روپ راس گڻ نڌي جگ سوامني
پرڀو پروان رام ابرامني،
سر بس تن هر چند ڪاي ڪي - آرتي.

آرتي سري رامچندر جي

آرتي ڪيجيءِ راجا رامچندر ڪي جيءِ
هر،هر ڀڳت ڪرو تيرا نام جيءِ،
پرڀ جي اپنا درشن ديجيءِ - آرتي ڪي جيءِ

١- پهلي آرتي پشپ ڪي مالا
آرتي ڪر گئي پال گوپال - آرتي ڪي جيءِ

٢- دوسري آرتي ديوڪي لعلن،
آرتي ڪر گئي پال مڪندن - آرتي ڪي جيءِ

٣- تيسري آرتي ترڀون موهي،
رتن سنگهاسن راجا رامچندر سوهي - آرتي ڪي جيءِ

٤- چوٿي آرتي چهه يگ پوجا،
ايڪ ترلوچن سوامي اور نا دوجا - آرتي ڪي جيءِ

٥- پانچوي آرتي رام جي ڪر پاوي،
رام ڪي چرڻ هرده پر ڌياوي - آرتي ڪي جيءِ

٦- ڇهين آرتي سندر ابسي،
ڌرو پرهلاد پهڻ جيسي - آرتي ڪي جيءِ

٧- ستهين آرتي سدي سناوي،
جنم مرڻ دک ڪتيا جاوي - آرتي ڪي جيءِ

ڀڳت وتسل هي ڀڳوان - ڀڳتن جي لڄ راکو رام
سنت سڄاڻ جڳ گهنشيام - مڪند مراري راڌي شيام
رگهپت راگهو راجا رام - پتت پاون سيتا رام

ڌني

هري رام هري رام - رام رام هري هري
هري ڪرشن هري ڪرشن - ڪرشن ڪرشن هري هري
هري گوبند هري گوبند - گوبند گوبند هري هري

جڳت تارڻ آيو رام!

ستيه جو سورج ساڻ کڻي، اندڪار مٽائڻ آيو رام
وشو منڊل کي گيان سندو پرڪاش ٻسائڻ آيو رام.

١- جڳ جي اجڙيل ڦلواڙيءَ ۾ آئو خسائي بسنت ٽٽي،
ڪنڊا پئي گل ٽڄي پيا، جنهن جاءِ ٻيس ٻين جي پٽي،
ڀاڳ ۽ ڀڳت مرجهايل مکڙين جو وڌائڻ آيو رام.

٢- جاڳيا پاپ پسارت جتا ۽ جاڳي پاپن جي ڀومي،
خاڪ جي ذرن ساهه پٽيو لي، ڌرتي ساري ٿي جهومي،
چيتنتا سان ڪوني کي چمڪائڻ آيو رام.

٣- ظلم ۽ ستم جو راڄ هئو ۽ نياءَ کان دنيا دور هئي،
ڀڳتي پاڻ محبت جڳ کي ڪين ڪڏهن منظور هئي،
ريت نيت ۽ پريت جا ڳڌهن راز ٻڌائڻ آيو رام.

٤- راڄ سنگهاسن ترڪ ڪيائين، وڻس نشيري پاتائين،
ماءُ ۽ پيءُ جي آگيا کي سيني سان پنهنجي لاتائين،
سورن ۾ سک جيڪو آهي، سو سمجهائڻ آيو رام

٥- جيسين قائم ڌرتي آهي، جيسين رهندو هي آڪاش،
تيسين رهندو ضيا جڳت ۾ رام جي نام سندو پرڪاش،
گمراهن کي ابناسي منزل لئي رسائڻ آيو رام. (ضيا)

آرتي رگهوور ڪي

آرتي ڪيجي شري رگهوور ڪي - دسرٿ نندن سيتا ور ڪي
دسرٿ نندن جانڪي ور ڪي - آرتي ڪيجي شري رگهوور ڪي
ڀڳتي ڪا ديپڪ پريم ڪي باتي - سادو سنت ڪري دن راتي
آرتي ڪيجي شري هنومت ڪي - آرتي ڪيجي شري رگهوور ڪي
رام ڪٿا نت شو جسي ڳائي - آرتي ڪيجي شري رگهوور ڪي.

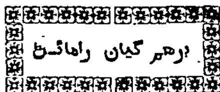
ساڻ ولي. سنسار روپي ساگر جي ڪناري تي اچي پهتا. انهيءَ وقت اگيان روپي راوڻ لڪائي، سرل ڀاو روپي وسشٽ برهم گيان روپي رام سان اچي مليو. سنسار ساگر ڀان ڀاو تي وڏي ويچار روپي سيتل ٻڌاسڻ تي پهچي الي هن ڏيرو ڄمايو ۽ اگيان روپي راوڻ وٽ مدين روپي انگد کي دوت بڻائي موڪليو. جڏهن مدين روپي انگد جي چرڻ ڪري ۽ ٻرم شانسه روپي سيتا اگيان روپي راوڻ موٽائي نه ڏني، تڏهن برهم گيائي رام جيسي آگيا سان شم دم شردا وغيره ديوي سمپدا روپي سينا ۽ اگيان روپي راوڻ جو آيمان پاکنڊ ڪرودنا وغيره آسوري سمپدا روپي سينا سان ڀيدڪر گهمسان اند شروع ڪئي. جڏهن رام روپي برهم گيائي ڪنڀڪرڻ روپي ڪام کي ماري ڇڏيو تڏهن اگيان- روپي راوڻ ڪرود روپي ميگهنات کي وواڪ روپي لڪشمڻ سان لڙڻ لاءِ موڪليو، جڏهن درواسنا روپي آموگهه شڪتيءَ سان وويڪ روپي لڪشمڻ تي وار ڪيو جڏهن ڪري هو مورڇت ٿي ڪري پيو هن کي هوش ۾ آڻڻ لاءِ تڏياسن روپي سشيڻ حڪيم گهرايو جڏهن جي آگيا سان اوبتر واڄار روپي هنومان، برهم آڪار ورت روپي امرت سنجيواڻي ٻوٽي کڻي آيو، انهيءَ ٻوٽيءَ مان جيئرو ٿي وواڪ روپي لڪشمڻ ڪرود روپي ميگهنات کي ماري ڇڏيو. تنهن کان پوءِ اگيان روپي راوڻ، برهم گيان روپي رام سان ٿڪي آسوري سمپدا سينا ساڻ ولي لڙڻ لاءِ آيو. برهم گيان روپي رام لتومس ڏاش ۽ اهم برهم اسر باڻ سان اگيان روپي راوڻ کي ماري ٻرم شانسه روپي سيتا کي ورتي ٻراپت ڪيو، ومل هردي روپي اجوڌيا ۾ برهم گيان روپي وشست برهم گيان روپي رام جي مستڪ تي ٻرم آنند روپي راڄ تلڪ ڏنو.

راجا رامچندر کي جئه
پون پتر هنومان کي جئه
ٻوليو سڀني سنتن کي جئه

ڏني رگهپت راگهو راجا رام

رگهوپت راگهو راجا رام - پتت پاون سيتا رام
جئه رگهنندن جئه سيارام - جانڪي ولڀ سيتا رام
جئه رگهنندن جئه گهنشيام - ڪرشن مراري راڌي شيام
جئه سيارام جئه سيارام - مرلي ماڌو جئه گهنشيام
رگهوپت راگهو راجارام - موهن مراري سندر شيام
ديــن ديــالو ديانڌان - برج بهاري، راڌي شيــام

گيان اندران روپي پنچوٽي ۾ رهندا، موهه روپي مارچ هرڻ جو روپ ڌارڻ ڪيو. برم شانت، آتم گيان روپي رام کي واڳه روپي هرڻ جي سندرتا روپي ڪل گهري. موهه روپ مارچ کي مارڻ لاءِ برهم گيان روپي رام لتو مس ڌنش ۽ اهم برهم اسر روپي ٻاڻ ڪيو. هلندي وقت وواڪ روپي لڪشمڻ کي چيو ڀائي! جيستائين مان موهه روپي مارچ کي ماري واپس نه موٽي اچان تيستائين هوشياريءَ سان برم شانت روپي سيتا جي رکيا ڪندو رهج متان ڪوبي (دورگڻ) دشت روپي راڪش هن کي چورائي نه وڃي. ائين چئي آتم گيان روپي رام، موهه روپي مارچ جي پٺيان پيو. برهم گيان روپي رام لتو مس ڌنش کي کڻي، اهم برهم اسر ٻاڻ موهه روپي مارچ کي مارڻ لاءِ ڇڏيو، مرڻ وقت هن ڪوڙي رام جي آواز سان وواڪ روپي لڪشمڻ کان سهائتا گهري جنهن کي ٻڌي برم شانت روپي سيتا وياڪل ٿي ۽ وواڪ روپي لڪشمڻ کي برهم گيان روپي رام جي سهائتا لاءِ موڪليو وواڪ روپي لڪشمڻ هلڻ وقت مريادا روپي ليڪو ڪڍي چيو ته برم شانت روپي سيتا! وواڪ مريادا جي ٻاهر نه وڃج. هيڏانهن اگيان روپي راوڻ ڀاڪيد ڪري مني ويس ۾ اچي الک جڳايو، جنهن برم شانت روپي سيتا، وواڪ مريادا ليڪي کان ٻاهر وش ڪيائين روپي اکيا ڌاري لڳي لڏهن اگيان روپي راوڻ برم شانت روپي سيتا کي چورائي هليو ويو ۽ مليڻ منه روپي لنڪا ۾ سمدرشي اشوڪ وڻ جي هيٺان وهاري ڇڏيو. هيڏانهن وواڪ روپي لڪشمڻ جڏهن برهم گيان روپي رام سان مليو ته رام چيتا ۾ پئجي چيو هي ڀائي! وواڪ روپي لڪشمڻ، برم شانت روپي سيتا کي دشت وڪار روپي ڪوبي راڪش ضرور چورائي کڻي ويو هوندو ۽ ڇا ڪاڻ ته برهم گيان روپي رام ۽ وواڪ روپي لڪشمڻ ٻنهي برم شانت روپي سيتا رهي ڪٿي سگهي ٿي؟ ٻڌ روپي ٻرڻ ڪٿيا کي برم شانت روپي سيتا ٻنهي خالي ڏسي انهي ٻنهي ڀائرن ٻاهر وڪار روپي مهاوار سان ملي سنتوش روپي سگريو سان متر تا ڪئي. ڪجهه وقت ڪالهوءَ مليڻ من روپي چوماسو ختم ٿيڻ ڪانپوءِ ٻوءَ، ٻاهر وڪار روپي مهاوير کي برم شانت روپي سيتا جو سماچار وٺڻ لاءِ موڪليو. برهم گيان روپي رام ڏنل ڪان موڪليل مهاوير سمالب روپي سرما جي مڪ مان نڪري مليڻ منه روپي لنڪا ۾ پهچي برم شانت روپي سيتا سان مليو، ائين هن لوڀ روپي اکه ڪمار کي ماري مليڻ منه روپي لنڪا کي جلائي وري برم شانت روپي سيتا جو برهم گيان روپي رام کي سڀ سماچار ٻڌايو، تنهن کان پوءِ سنتوش روپي سگريو سيتا کي

برهم گيان رامائڻ

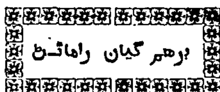
(رامائڻ جو سار)

راجا دشرٿ روپي جيئاتما- ان جون ٽي استريون، شڌ بڌ روپي ڪوشليا، ڀڪتيءَ روپي سمترا، دنيا روپي ڪيڪئي، شڌ بڌ روپي ڪوشليا مان برهم گيان روپي رام اُتپن ٿيو. ڀڪتي روپي سمترا مان وويڪ ويراڳيه روپي لڪشمڻ ۽ شترگهن اُتپن ٿيا. دنيا روپي ڪيڪئيءَ مان ڌرم روپي ڀرت ٿيو. وديا روپي راجا جنڪ جي ڌيءَ پرم شانتي روپي سيتا، برهم گيان روپي رام جي ڌرم پتني ٿي.

راجا دشرٿ روپي جيئاتما، شڌ بڌ روپي ڪوشليا سان صلاح ڪري برهم گيان روپي رام کي ڀڳتيءَ وِمل هردي روپي ايوڌيا ۾ راڄ تلڪ ڪرڻ چاهيو ٿي، تڏهن ڪسنگ روپي منٿرا داسيءَ دنيا روپي ڪيڪئيءَ کي اُلٽيون سنجهوڻ ڏکالي ڀرڙيا ٻڌائي ڇڏيو. انهن دنيا هن ڌرم روپي ڀرت کي راڄ ۽ برهم گيان رام کي چوراسي لک جوڻ روپي سنسار بن ۾ چوڏهن ورهين موڪلڻ لاءِ ٻه ور گهريا. جڏهن برهم گيان روپي رام وِمل هردي روپي ايوڌيا کي ڇڏي چوڏهن ورهين لاءِ سنسار بن ۾ وڃڻ لڳو، تڏهن پرم شانتي روپي سيتا ۽ وويڪ روپي لڪشمڻ، برهم گيان روپي رام سان گڏ ويا. سنسار روپي بن ۾ وڃي پنج گيان اندرين روپي پنچوٽيءَ ۾ رهڻ لڳا. ڪام روپي شورپڻکا برهم گيان روپي رام سان ڇيڙ ڇاڙ ڪئي. برهم گيان روپي رام جي اشاري سان ڪرم روپي شورپڻکا جو ڪوڙ اُميد روپي نڪ ۽ تشنا روپي ڪن، وويڪ روپي لڪشمڻ ڪاٽي ڇڏيو. ڪروڌ ۽ لوڀ جي ڪرم روپي شورپڻکا سترڪڻ وڃي ڪڻ لوڪڻ روپي ڪروڌ ۽ لوڀ کي برهم گيان روپي رام سان لڙڻ لاءِ موڪليا، آتم گيان روپي رام انهن کي سڀني سميت ٿوري گهڙيءَ ۾ ماري ڇڏيو. تڏهن ڪام آڻ ڪرم روپي شورپڻکا لئو گيان روپي رام جي پرم شانتي روپي شريمتي سيتا کي چورائڻ لاءِ اگيان روپي راوڻ کي ٻرپا ڪئي، موهه روپي ماريچ کي ساڻ وٺي

گيان اندران روپي پنچوٽي ۾ رهندا، موهه روپي ماريچ هرڻ جو روپ ڌارڻ
ڪيو. پرم شانت، آتم گيان روپي رام کي واجهه روپي هرڻ جي سندرتا روپي
کل گهري. موهه روپ ماريچ کي مارڻ لاءِ برهم گيان روپي رام لڪو مس
ڌنش ۽ اهم برهم اسم روپي باڻ کنيو. هلندي وقت وويڪ روپي لڪشمڻ
کي چيو ڀائي! جيستائين مان موهه روپي ماريچ کي ماري واپس نه موٽي
اچان تيستائين هوشياريءَ سان پرم شانت روپي سيتا جي رکيا ڪندو رهج
متان ڪوئي (دُرگڻ) دشٽ روپي راکش هن کي چورائي نه وڃي. ائين
چئي آتم گيان روپي رام، موهه روپي ماريچ جي پٺيان پيو. برهم گيان
روپي رام لڪو مس ڌنش کي ڇڪي، اهم برهم اسم باڻ موهه روپي ماريچ کي
مارڻ لاءِ ڇڏيو، مرڻ وقت هن ڪپٽي رام جي آواز سان وويڪ روپي
لڪشمڻ کان سهائتا گهري جنهن کي ٻڌي پرم شانت روپي سيتا وياڪل
ٿي ۽ وويڪ روپي لڪشمڻ کي برهم گيان روپي رام جي سهائتا لاءِ موڪليو
وويڪ روپي لڪشمڻ هلڻ وقت مريادا روپي ليڪو پائي چيو ته هي پرم
شانت روپي سيتا! وويڪ جي مريادا جي ٻاهر نه وڃج. هيڏانهن اگيان روپي
راوڻ پاکنڊ ڪري مني ويس ۾ اچي الک جڳايو، جنهن پرم شانت روپي
سيتا، وويڪ جي مريادا ليڪي کان ٻاهر وش لياڳ روپي ڀکيا ڏيڻ لڳي
تڏهن اگيان روپي راوڻ پرم شانت روپي سيتا کي چورائي هليو ويو ۽ ملين مت
روپي لنڪا ۾ سمدرشي اشوڪ وڻ جي هيٺان وهاري ڇڏيائين. هيڏانهن
وويڪ روپي لڪشمڻ جڏهن برهم گيان روپي رام سان مليو ته رام چيو ته
پٺتي ڇو هي ڀائي! وويڪ روپي لڪشمڻ، پرم شانت روپي سيتا کي
دشٽ وچار روپي ڪوئي راکش ضرور چورائي ڪٺي ويو هوندو ڇاڪاڻ
ته برهم گيان روپي رام ۽ وويڪ روپي لڪشمڻ ٻنهي پرم شانت روپي سيتا
رهي ڪيئن سگهي ٿي؟ پد روپي ٻڻ ڪٽيا کي پرم شانت روپي سيتا
ٻنهي خالي ڏسي اتهي ڀاڳون ٻاهر وچار روپي مهاوير سان ملي سنتوش
روپي سگريو سان مترتا ڪئي. ڪجهه وقت ڪال روپ ملين مـن روپي ڇوماسو
ختم ٿيڻ ڪانپوءِ، پوءِ، ٻاهر وچار روپي مهاوير کي پرم شانت روپي سيتا جو
سماچار وٺڻ لاءِ موڪليو. برهم گيان روپي رام ڏناران موڪليل مهاوير سماڌي
روپي سمنڊ جي مڪ مان ٽپي ملين مت روپي لنڪا ۾ اچي پرم شانت
روپي سيتا سان مليو، اتي هن لوڀ روپي اکيه ڪمار کي ماري ملين مت
روپي لنڪا کي جلائي وري پرم شانت روپي سيتا جو برهم گيان روپي
رام کي سڀ سماچار ٻڌايو، جنهن کان پوءِ سنتوش روپي سگريو سينا کي

(رامائڻ جو سار)

راجا دشرٿ واري جڳياسو- ان جون ٽي استريون، شڌ هڏ واري ڪوشليا، ٻيءَ واري سمترا، ٽيا واري ڪيڪئي، شڌ هڏ واري ڪوشليا مان برهم گيان واري رام اُتپن ٿيو. ٻيءَ واري سمترا مان وويڪ ويراڳ واري لڪشمڻ ۽ شتروگهن اُتپن ٿيا. ٽيا واري ڪيڪئيءَ مان ڌرم واري ڀرت نمودار ٿيو ۽ واري راجا جنڪ جي ڌيءَ برم شانت واري سيتا، برهم گيان واري رام جي ڌرم پتني آهي.

راجا دشرٿ واري جڳياسو، شڌ هڏ واري ڪوشليا سان صلاح ڪري برهم گيان واري رام کي ٻههڄي وِمل هردي واري اجوڌيا ۾ راڄ تلڪ ڪرڻ چاهيو ٿي، ته ڪسنگ واري منترا داسيءَ ٽيا واري ڪيڪئيءَ کي اُلٽيون سمتيون ڪالهيون پڙهائي ارڌيا ٽٽائي ڇڏيو. انهن ٽيا جي ڌرم واري ڀرت کي راڄ ۽ برهم گيان رام کي چوڏهن لک جوڳ واري سنسار ۾ چوڏهن ورهين موڪلڻ لاءِ ور گهريا. جڏهن برهم گيان واري رام وِمل هردي واري اجوڌيا کي ڇڏي چوڏهن ورهين لاءِ سنسار ۾ وڃڻ لڳو، تڏهن برم شانت واري سيتا وويڪ واري لڪشمڻ، برهم گيان واري رام سان گڏ ويا. سنسار واري بن ۾ وڃي پنج گيان اندرين واري پنچوٽيءَ ۾ رهڻ لڳا. ڪرم واري شورپڻکا برهم گيان واري رام سان ڇيڙ ڇاڙ ڪئي. برهم گيان واري رام جي اشاري سان ڪرم واري شورپڻکا جو ڪرڻ انڌا واري اُٿي ڪن ۽ دشت واري نڪ، وويڪ واري لڪشمڻ ڪاٽي ڇڏيو. ڪروڌ ۾ اچي ڪرم واري شورپڻکا ستوڳڻ رجوڳڻ تموڳڻ واري ڪرودشڻ ۽ ترشرا کي برهم گيان واري رام سان لڙڻ لاءِ موڪليا، آتم گيان واري رام ان کي سڀني سميت ٽنهي گڻن کي ماري ڇڏيو. تڏهن ڪان ڀرم ڪرم واري شورپڻکا اجر گيان واري رام جي برم شانت واري شرامتي سيتا کي چورائڻ لاءِ اگيان واري راوڻ کي ڀڙڪايو ڪئي. موهه واري مارِيچ کي ساڻ وٺي

رامچندر جا پورڻ ڀڳت، ڏنو آهي نات لوهان جي ليلا ۽ ڏنو آهي سر
رامچندر. اهين ڇٽي پاروتي شنڪر ڀڳوان جي چرڻن لي ڪري پيئي ۽ پر
ني چوڻ لڳي. هي پرڀوا هينئر مهنجي من جون سڀئي شنڪائون دور ٿي
وڃون آهن ، هاڻ مان ٻاڻ ڪي اوهان جي ڪرپا سان. ڪرتارت سمجهان ٿي
توري ديو ڪان پوءِ اٽي استري پرش پاروتي ۽ شنڪر ڀڳتي جو وياکيان
ڪندي سري رامچندر جي چرڻن جو ڌيان ڪندي اٿي ڀڳتيءَ ۾ لين ٿي ويا.

هري اوم تت ست تلسي ڪرت رامائڻ
سري مهاديو پاروتي سمواد لؤ ڪش ڪانڊ
سنسار ساگر جي پار ڪرڻ لاءِ اُتون ڏاڪو سمپت.
تلسي ڪرت رامائڻ سمپت ٿيو.

جئه پولي ام ٻر پولي لر رام درس مارگ کواي
ٻوليو. سري رامچندر ڪي جئه – ماتا سيتا ڪي جئه
پون پتر هنومان ڪي جئه – ٻوليو پاني سڀ سنتون ڪي جئه
جوت سي جوت جڳائو رام – اپنا داس بنائو رام

ڀڄن رام ريجهائڻ جو

ٿل – اسان لي رام ٿي راضي ، ڪڏهن درشن ڪراليندين
سندر جا سانوري صورت ، پرامين ڪي پساليندين
١- اڇن تو وت سوين سوالي، وڃن سي ڪين ڪي خالي
آهين سنسار جو والي ، ڪڏهن چاڪيءَ لڳاليندي
٢- پتنگ جيان مان پياسي ، مڇيءَ وانگي اداسي مان
اوهان جي ديداسي مان، ڪڏهن هي ڪشت ڪٽاليندي
٣- ڪنب پرواه ۾ چاهي ، سڄو جڳ مطلبي آهي
ٻيا تو آسرو ناهي ، ڪڏهن موهي مناليندي
٤- ڪوي ٻهلاج تو پيارا ، ملڻ جي تون ڪر دڪار
نه ڪر تون ديو دادار ، ملي مشڪل مناليندي

رام ڌني

رام ڌن لاڳي – گوپال ڌن لاڳي
نامون ٻه لري واو – سڌامون ٻه لري واو
رام ڌن لاڳي – گوپال ڌن لاڳي
ميران ٻه لري وني – گڌڪا ٻه لري وني
رام ڌن لاڳي – گوپال ڌن لاڳي

ڀلي سماپجي ويندي آهي. سڀ ڀڳت منش ڏيئا ڏياريون وٺي مٺي حيران ٿي ويا ته هي ڇا ٿيو ۽ ڪڏهن ڪل ڪال ٿيو. اڪدم سري رامچندر ڀڳوان جو اوتار ڪيئن سماپت ڪيو ڇا ڏسن ته اٿا ته موٽي ڀڳوان جي آهڻي ڪال ڪاٽ پسندي گرڙ کي چيو ته هي گرڙا ان وقت ترلوڪيءَ جو سڀاءُ ۽ ڀڳوان جي ليلا تمام وچتر هئي. اسان هاڻ اڳتي ڇوڻ جي مون ۾ همت نه آهي. اهين چئي پرم سان ڀڳتيءَ ۾ لين ٿي ويو ۽ هڪدم سماڌي ڪٿي چاڙهيائين جنهن جو ڪلڻ مشڪل ٿي پيو. گرڙ هن جي اهڙي دشا ڏسي ڏاڍو پرسن ٿي کيس پرڻام ڪري هليو ويو.

ألبت ۾ مهادار ڇوڻ لڳو هي پاروتي! تو جيڪي ته مون کان پڇيو سو مون ڀڳوان جي ڀڳتيءَ انوسار توکي چئي سمجهائي ڇڏيو. هي پاروتي! پرڀوءَ جي ليلا اپار آهي ڪنهن ۾ به جيو کي طاقت نه آهي جو ان جي مهما جو ورنن ڪري سگهي. سري رام جا گڻ، ڪرم ۽ سڀاءُ اهي اننت آهن جن جو ورنن ڪرڻ ئي مشڪل آهي. هن قلم کي طاقت نه آهي جو جڳت پتي سري رام جا گڻ، ڪرم لکي سگهي. مٽيءَ جا وار ڳڻجي سگهن ٿا،" سمنڊ جي پاڻيءَ جا ڦڙا ڳڻجي سگهن ٿا ۽ واريءَ جا ڪڻا به ڳڻجي سگهن ٿا پر سري رام جا گڻ ۽ ڪرم ڳڻي نٿا سگهجن.

سري رام اي اننت، اي اننت ۽ اي اننت آهي. هن جو سڀاءُ به اي اننت آهي، ان جو پورڻ طرح ورنن هزار جڀن وارو شيش ناگ ۽ شاردا به نٿا ڪري سگهن.

رام اننت روپ ڌاري — منش جو چولو ولي
رهت رگهوڪل جي پالڻ — منش جو چولو ولي

هي پاروتي! سري رام جو ڀڄن ڪرڻ واري کي ٿي سمرڻ ۾ سچو سک ۽ شانتي ملي ٿي. ان ڪري سنسار ساگر مان پار ٿيڻ لاءِ سري رام ٿي سهارو آهي. هي سنسار دک، آپدائن ۽ بيمارين جو گهر آهي. انهن دکن کان ڇوٽڪارو حاصل ڪرڻ لاءِ سري رام جو سمرڻ ڪرڻ ضروري آهي. سري رام اونداهيءَ ۾ روشنيءَ مثل آهي، انڌي لاءِ لٺ آهي ۽ ٻوڙيءَ لاءِ سکان آهي. ان ڪري منش کي هر پرم سان سري رام جو ڌيان ۽ جپ ڪرڻ گهرجي. ڀڳوان شنڪر، پاروتيءَ کي جڏهن ڀڳوان رام جي مهما ٻڌائي تڏهن سندس اکين مان پريم جل جي ڌارا وهڻ لڳي، پوءِ کي سري رام جي پورڻ ڀڳتيءَ ۾ ڏسي چيو، "هي ناٿ! مون کي ارهائي مهما سمجهه ۾ اچي. هاڻ سري رامچندر لوهاڻ پورڻ ڀڳت ۽ هيڏانهن تي هئين

شڪتي ساڪيات پرماتما رام سان گڏ هليا. ان وقت ايوڌيا ۾ اهڙو ڪوئي ا- جيئو رهيل ڪونه هو جو ڀڳوان رام کان ٻي مک هجي. سري رامچندر جي نگر ڇڏڻ ڪري سڄي ايوڌيا سڃي ٿي وئي. نگر کان ڪجهه پري نڪري وڃڻ ڪانپوءِ سري رگهنات وشڻو ڀڳوان جي نيترن مان پرگهٽ ٿيل ڀڳوان رام سرجو نديءَ کي ياد ڪري پوتر ڪرڻ واري ڀڳوان رام ان کي ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ سمورڻ جڳت کي پنهنجي هردي ۾ ڏسڻ لڳو، ان وقت برهما ۽ ٻيا ديوتائون رشي ۽ سڌ گڻ اتي سڀئي اوجمان هئا.

ڀڳوان رام هڪ پيرو سرجو نديءَ جو جل ڪٺي آچمن ڪري چرڻن سان هنجي پرڪرما ڪئي. ان وقت برهما هٿ جوڙي ڀڳوان کي چوڻ لڳو هي رام! توهين سڀ جا ساکي، نت آنند سروپ، سروگيہ، پري پورڻ ۽ ساکيات وشڻو ڀڳوان آهيو. توهين هڪ ڪري پنهنجي شڪتي ۽ لتو ڪسي توهان ٿي جاڻو ٿا. هي اکليشور! توهان مون داس جي وينتي ٻڌي مونهجو ڪارج سڌ ڪيو، سو نيڪ آهي. هي ٻڌيمان رام! توهين ڀڳت وتسل آهيو. هي پڀو! هاڻي توهين ڀائرن سميت پنهنجي اصل روپ وشڻو ڌام ۾ پرويش ڪري ڪري اسان سڀني جو پالن ڪريو. توهان ئي ديو اُدپتي وشڻو ڀڳوان آهيو. هن ڳالهه کي مون کانسواءِ ٻيو ڪوئي پرش نٿو ڄاڻي. هي ديوش! توهان کي هزار وار نمسڪار آهي، توهين پرسن ٿيو توهانکي هر هر نمسڪار آهي ڪه هن برهما جي پرارٿنا ٿي ڀڳوان سڀني ديوتائن جي ڏسندي انهن جي نظر کي چوراٿيندو چڪر سنک گدا پدم چترڀج روپ پرگهٽ ڪيو. اُڌ پوءِ قڻ ڌارڻ ڪري ڀڳوان جي چاڀا روپ ۾ شيش ناگ پرگهٽ ٿيو، پوءِ ۽ شترگهن سنک چڪر ٿي پيا، سيتا لڇمي اڳهين لڪشمي ٿي وئي هئي ڀڳوان رام پراڻ پرش وشڻو ڀڳوان ٿي آهي هو ڀائرن سميت پنهنجي اصلي سرير سان تيج وارو عجيب سروپ ٿي پيو. آڪاش مان ڦولن جي ورکا ٿيڻ لڳي، وائدن جيا اچار ڪري پرسن ٿي پوءِ ۽ شترگهن کي رام منڪي پنهنجي سروپ ۾ ملائي ڇڏيو. باندر ۽ ٻيا شيوڪ سڀ پنهنجي پنهنجي لوڪ هليا ويا، سگريو وار وار ڀڳوان جي چرڻن جي وندنا ڪري سورج لوڪ هليو ويو. پوءِ ديوتائن سميت سوره ڪل پورڻ سري رامچندر جل ۾ ايتوئي برهما کي گنڀير پوتر وچن چيا، هي برهما! تون هڪ مونهجي لائق سرجو نديءَ جي ڪناري تي نواس ڪر، مونهجي پوريءَ ۾ ڪوئي به جيو اچي ان کي سندر ومان ڏيئي موڪلي ڇڏج سي سرکيہ ٻالسي مراسان اچي ملن. اهي وچن چئي ڀڳوان اهڙي طرح انترڌان ٿي ويو جيئن بادلن ۾

آهيان، ٻڪران سيتا جو ٻڪو ۽ پيار ڏسي چوڻ لڳو هي ويشڻ! مان تو سان بڙلگيا توڪريان ۽ جيستائين برادري ني پرجا قائم آهي تيستائين تون منهنجي چوڻ موجب راڪشن لي راڄ ڪر ۽ انت سمي تون مون سان اچي ملندين. هاڻي هن منهنجي زليل رته ۾ رڪاوٽ نه وجهه. ويشڻ کي اهو جڏهن ويل هنومان کي ڪلي چوڻ لڳو هي ڪپيرو! تون ڪهڙو وقت جيئرو رهه ۽ اهي ٻالهه کي ڪوڙو نه ڪر. وري جامونت کي چيو ته تون دواپر جي پڇاڙيءَ تائين رهه ڪنهن ڪارڻ ڪري لهندين ۽ منهنجي پد نيندين. وري سري رامچندر باقي ٻين ٻاندرن ۽ رڇن کي دِيا پوروڪ چيو توهين سيتا مون سان گڏ هلجو. هيڏانهن پرجا دک ڪان وياڪل ٿي پرلوءَ لي ڪري ويئي. لڌهن وشست منيءَ چيو هي ٻڪرا! سڀ پرجا پرلوءَ لي ڪري ويئي آهي انهن ڏي ۽ دِيا درشٽيءَ سان نهاريو. هي رام! هنبجي پريم ڀاڻ انوسار توهان کي ۽ ڪرپا ڪرڻ گهرجي. گرو وشست جا اهي وچن ٻڌي سري رامچندر انهن سڀني کي اٿاريو ۽ انهن جو آدرسٽڪار ڪري پريم سان ٻچڻ لڳو هي پانيو! چئو مان توهان جي ڇا ڪريان؟ لڌهن نمڪرواسي پرجا هٿ جوڙي ٻڪتي ڀاڻ سان چوڻ لڳي هي رام! توهين جيڏانهن وڃڻ چاهيو ٿا اسين ۽ اوڏانهن هلنداسين اها اسانجي لاءِ وڏي خوشيءَ جي ڳالهه آهي ۽ وڏو ڌرم آهي. هي رام! اسانجي هردي ۾ توهين پراڻن رهڻ اهو ئي اسانجو نشچو ۽ پيار آهي. تهنڪري هي رگهنندن! توهين ٻئو ئي لنڪر سرڳ ٻئي ڪنهن ۽ هنڌ وڃو، هاڻ اسين استري ٻچن سان گڏ سڀ ڪجهه تياڳ ڪري توهان سان گڏ هلنداسين. لڌهن رگهنات هنن جي ڀڪت ۾ ٻڪر وشواس ڏسي ۽ ڪال اچڻ جو وقت جاڻي انهن ٻڪتي نمڪرواسين پرجا کي ”تمام چڱو“ (ائين ئي ڪجو) مرتسان گڏ هلجو.

ٻئي ڏينهن سوير وڏيءَ دل وارو ڪمل نين ٻڪران رام ريشمي وستر ڌارڻ ڪري ڪروڙن چندرمائن جي سمان سوڀياوان ديہ جو ٻوبتر هٿ ۾ ڪنگڻ پيل نمڪر کان اهڙي طرح نڪتو جيئن اچن بادلن مان چندرما نڪرندو آهي. انجي ساڄي هٿ ۾ اڃو ڪمل هو ۽ ڪمل سمان وشال نيترن واري لڪشمي ساڻ هلي ۽ ڏاٻي پاسي کان هٿ ۾ ڳاڙهو ڪمل جو ڦول ڪٺي تمام سندر شيام ورڻ پرلوي هلڻ لڳي ان کان ٻڪران جي اڳيان سمورا شاستر، ويد ۽ هٿيار ان جو ڌنش ٻاڻ مورتي روپ ۾ هلڻ لڳا اهڙي طرح سيتا مني جي اوڪار ۽ ويد ماتا گائتري اهي سڀئي سرير ڌارڻ ڪري سري هريءَ ساڻ گڏ هلڻ لڳا. اهي سڀئي سنسار کان ورڪت ٿي پرميشور ۾ انت

لڪشمڻ جو درشن ڪرڻ لاءِ آيا.
سري مهاديو چوڻ لڳو ته هي پاروتي! لڪشمڻ کي تياڳڻ کانپوءِ
رامچندر وياڪل ٿي منترين ۽ گرو وشسٽ کي چيو ته اڄ مان ڀائرن
کي راڄ تلڪ ڪري مان ته پنهنجي ڌام هليو وڃان. رگهونات جي اهڙي طرح
چوڻ ڪري سڀ نگرواسي مورڇت ٿي ڀرتي تي ڪري پيا ۽ پوءِ دک
وياڪل ٿي راڄ جي نندا ڪري چوڻ لڳو ته هي رام! مان ستيه پرتگيا ڪري
چوان ٿو ته هي پڀو! مون کي توهان جي چرڻن جو قسم آهي مونکي توهان
ڪان سواءِ سرڳ لوڪ يا مرتيو لوڪ ڪٿي به راڄ ڪرڻ جي اڇا نه آهي. هي
مهاراج! هن لوَ ۽ ڪش کي ڪٿي راڄ تلڪ ڏيو. پوءِ جا اهي وچن ڀرت
سري رامچندر پنهنجي پٽن کي گهرائي وار ڪش کي اتر ۾ راڄ تلڪ ڏنو ۽
لوَ کي اوڀر جو راجا بڻائي راڄ تلڪ ڏنو. انهن مان هرهڪ کي اٺ هزار رٿ
ڏهه هزار هاٿي ۽ ست هزار گهوڙا ۽ تمام گهڻو ڌن ۽ رتن ۽ ڪپڙا وار جوان
ماڻهو به ساڻ ڏنا. پوءِ سري رامچندر کين ڌرم نيتي سيکاري اپديش ڏنو.
پوءِ ڪش ۽ لوَ سري رامچندر کي پرڻام ڪري ڏاڍو مشڪلات سان ويا.
اوڏي مهل رگهونات شتروگهن کي گهرائڻ لاءِ دوت موڪليو. جڏهن دوت
وڃي ڪال جي اچڻ، دروسا جا ڪرودھ، لڪشمڻ جو سرڳواس پڌار جڻ،
رگهونات جي پرتگيا، لوَ ڪش کي راڄ تلڪ، هاڻ رام چالو ڪرڻ چاهي اهو
سڀ سماچار شتروگهن کي وڃي ٻڌايو. اهڙي طرح پنهنجي ڪل جي ناس
ٿيڻ جو سماچار ٻڌي شتروگهن کي ڏاڍو دک ٿيو ۽ تمام جلدي سري رامچندر
جي درشن لاءِ اوڏانهن آيو اتي پهچي اُن رشمي ڪوڙن سان ميين سان
گهيرل سري رامچندر کي ڏسي وڃو اچي پرڻام ڪيو ۽ هٿ جوڙي ڌرم
نيتيءَ موجب چوڻ لڳو ته هي پڀو! مون پنهنجي پٽن کي راڄ تلڪ لاءِ اڳ
ئي ڏيئي ڇڏيو آهي. هي راجن! هاڻ توهين اڪ چالو ته مان به توهان سان
گڏ هلڻ جو پڪو ارادو ڪيو آهي. هي وير! مان توهانجو پڪت آهيان ته
ڪري توهانکي مونکي پنهنجو شيوڪ جاڻي اڪيلو ڇڏي وڃڻ نه گهرجي.
شتروگهن جو پڪو نشچو ڏسي سري رگهونات چوڻ لڳو ته هي پوءِ! لوڪن اڄ
ڄنهن جي وقت تيار رهو. ان وقت پنهنجي مرضيءَ موجب روپ ڌارڻ
را باندر ۽ رشي ديوتائن جا پٽ سڀئي چوڻ لڳا هي پڀو! توهين اسان
ي پنهنجي پنيان هلڻ لاءِ لائق سمجهي اسان کي به وٺي هلو. اتري ۾
ا اچي سگريو پرڻام ڪري پڪت وتسل رگهونات کي چيو هي راڄا مان
ا اچي انگد کي راڄ تلڪ ڏيئي توهان سان گڏ هلڻ لاءِ پڪ ڪري آيو

۽ وياڪل ٿي ويا ۽ ڪنڌ هيٺ ڪري ويهي رهيو. هن کي ڪجھ چئي نه ٿي سگھيو. سري رامچندر کي ڏکي ۽ وياڪل ڏسي لڪشمڻ چوڻ لڳو هي رگھنندن! مهرباني ڪري چنتا نه ڪريو. هي پرڀو! ڀوائين مون لڇڻ ڪري ڇڏيو هو. ڪال جي گتي اهڙي آهي. لوڪان جي پرڪريا پڻ ليڪ ڪري مون کي نرڪ پرپٽ ٿيندو. ليهڪري جيڪڏهن لوڪان جي مرتيءِ پرپت آهي ۽ جيڪڏهن مان آنرگرهه ڪرڻ لائق آهيان ته هي ڀڳوان رام جي! مون کي ماري شڪتا مٽايو. هي پرڀو! پهنجي ڏوهه جو ليائو نه ڪريو. لڪشمڻ جا اهي وچن ٻڌي سري رامچندر جو چت چنچل ٿي پيو. ٻه سيڌي مترن ۽ گرو وشسٽ کي گهرائي سمورو حال ڪري ٻڌايو. سري رامچندر دروسا منيءَ جي اچڻ کان وٺي ڏرمراج جو پاسڻ ۽ پنهنجي پرلڪيا ٻاسه سرستي ٻالهه ڪري ٻڌائي. سري رامچندر جو ڪٿن ٻڌي مني وشسٽ چوڻ لڳو هي پرڀو! پرلويءَ جا پار لاٿڻ وارا، لڪشمڻ جو ڀرپائين واري ٿيڻ ليڪ آهي اها ڳالهه مون کيان دوشتيءَ سان ڏٺي آهي ليهڪري هي رام! جلد ئي لڪشمڻ جو ليائو ڪريو. هي پرڀو! پنهنجي پرلڪيا ڀنگ نه ڪريو. جاڪاڻ ته پرلڪيا ڀنگ ڪرڻ سان سڄو ڏوهه لسٽل ٿي ويندو آهي ۽ هي رام! سڄو ڏوهه لسٽل ليڻ کان ٻيءَ پڪ ليتي لوڪ ناس ٿي ويندا. هي رگھو سرشٽ! ٽرهين سيتي لوڪن جا رکيڪ آهيو، ليهڪري لوڪان کي اڪيلو لڪشمڻ جو ليائو ڪري ٽنهي لوڪن جي رکيا ڪرڻ گھرجي. سري رگھنانٿ سڀا ۾ وٺل ڏوهه ليتيءَ جا وچن ٻڌي ان وقت لڪشمڻ کي چيو هي لڪشمڻ! جتي ليهنجي اچا هجي اتي وڃ، جيئن ڏوهه ۾ ڪڏهن نه ٻري. سڀ ڌرمن جي ته ليائو ۽ مرڻ ٻئي هڪ برابر آهن. سري رامچندر جا اهي وچن ٻڌي لڪشمڻ سري رامچندر جا چرن ڇهي پرڻام ڪري گھر وارا، اتان ئي سرجوندي جي ڪناري وڃي پهتو. اتي پهچي آچمن ڪري هٿ جوڙي اسون اندرين کي روڪي پرانن کي برهم رندر ۾ استر ڪيو. ورڻ جوراسي ديوتائي اوليه آتماسي ٻار برهم پد آهي ان برهم ڌام جو چت ۾ ڌيان ڪيو، اهڙي طرح پراڻ روڪڻ وقت رشين ۽ اگني ديو سميت سڀيئي ديوتائون لڪشمڻ جي مٿان پشپ ورسائڻ لڳا ۽ ان جي استوتي ڪئي. ان وقت ديوراج اندر ڪڏهن به ديوتا جي ڏسڻ کان سواءِ لڪشمڻ جو سوار ڪٽي سرڳ لوڪ کڻي ويو. انڌين وشنو ڀڳوان جي چوٿين سروپ لڪشمڻ کي ڏسي سڀئي ديوتائن ۽ ديورشين ان جي پوڄا ڪئي. ڀڳوان لڪشمڻ جي سرڳ ۾ وڃڻ ڪري برهما سميت سڀ لوڪ اداسي سڀيئي ٿيا جن ڏاڍو پوس ٿي شيش ناگ روپ ڌاري

مني جو سندر روپ ڌاري آيو ۽ آيو ان جي ڪمر ۾ سندر مرگ ڇالا ٻڌل هئي.
لڪشمڻ جلد وڃي مني جي اچڻ جو سماچار سري رامچندر کي ٻڌايو. مني
جي اچڻ جو ٻڌي سري رامچندر دروازي وٽ اچي مني کي پرڻام ڪري
اندر وٺي آيو ۽ آنند ڪشل پڇي آسڻ ڏيئي ويهاريو، تڏهن مني چيو هي
سروگيہ! ڪرپالو! سروڄ، ڪل جا سوامي! آءٌ ڪال مني جي روپ ۾ آيو
آهيان هن استان تي، مان ۽ تون ٻن کانسواءِ ٻيو نہ هجي جو نہ ٻيو ڪو
ٻڌندو نہ ان جو ڪو مرڻو ٿيندو، جيڪڏهن خود مهاديو اچي ۽ ٻڌي ته
منهنجي ڳالهہ ٻڌندو ته مان انهن کي بہ سراپ ڏيندس. تڏهن سري رامچندر
چيو هي لڪشمڻ! تون وڃي دروازي وٽ ويهه. نہ ڪنهن اندر ۽ نہ ڪنهن
ڳالهائيندو. انهيءَ هوندي بہ جو ايندو اهو هڪ ٿي مرندو؟ تڏهن ڀيري
مني واٽيءَ ۾ چيو هي وگهات رکيا ڪرايو! رکيا ڪرايو! پوءِ ٻئي ڌام هلڻ
جو سارو اهواس ڇڏي مستڪ نوايو. ايشور جي اڇا هڻڻ هار، ڀاري وڏي
ٻاران آهي، ان وقت درواسا مني آيو. مني کي ايندو ڏسي لڪشمڻ اڳيان
وڃي ان سان مليو ۽ پيار سان وينتي ڪئي. مني پڇيو سري رام جي ڪٿي
ڪٿي آهي. هي لڪشمڻ! مان ان وٽ وڃڻ چاهيان ٿو جيڪڏهن تون اڄ
ان جي ٻاري ۾ جواب نہ آڻي ڏيندين ته مان تنهنجو گهر، نگر ۽ راڄ ناس
ڪري ڇڏيندس. لڪشمڻ مني جا اهي وچن ٻڌي ڏڪي ويو. سري مهاديو
چوڻ لڳو هي ٻاروٽي! هن منهنجو مرڻو جاڻي اندر ويو ۽ هٿ جوڙي پرڻام
ڪري چيو، هي سري رام! مهاراج درواسا مني توهان سان ملڻ چاهي ٿو. تڏهن
سري رامچندر چوڻ لڳو هي لڪشمڻ! تو هيءَ وڏو ڀاري دوش ڪيو آهي
ڪال ۽ ڌرم جي ڪٿي ناري ۽ نيتي ٽوڙي، هي ڪرڻ! هاڻي اڳتي جو پرسنگ
ٻڌ. ڪرپانڌان چيو مني کي اندر وٺي اچ. لڪشمڻ مني درواسا کي
اندر وٺي آيو. مني کي اندر آيو ڏسي ڀڳوان رام اٿي آدر ستڪار ڪري
آسڻ ڏيئي ويهاريو ۽ جل کڻي مني جا چرڻ ڌوئي چرڻامرت ورتو ۽ چيو
هي مني سرواشت! موکي منهنجو شبرڪ جاڻي آگيا ڏيو ته مان ضرور
توهانجي آگيا پالن ڪندس، تڏهن مني چوڻ لڳو هي ديا جا ساگر! مان
گهڻي وقت کان وٺي ورت رکڻ جي ڪري اڪابل آهيان، ٻُک جي ڪري
مري رهيو آهيان. مني جا اهي وچن ٻڌي سري رامچندر مني درواسا کي من
پسند ڀوڄن کارائي وينتي ڪئي، تڏهن سنتوش سان مني آشيرواد ڏيئي
استوتي ڪئي. پوءِ مني کي پرسن ڪري روانو ڪيو تڏهن کان پوءِ
سري رامچندر ڌرمراج جي چول وچن کي ياد ڪري شوڪ ۽ دک ۾ اداس

جانڪيءَ کي ٻرابر سان ٻڌي پاڻهن ۾ ڪٽي ان جو آدر ستڪار ڪري ان سنگهاسن تي ويهاريو پوءِ شيش ناگ سنگهاسن سميت پاتال ۾ الوپ ٿي ويو. اها مها ڪوڙي طرح ٿي وڃي؟ لڪشمڻ سڀ چوڻ وڃي ڏاڍو اٿي اکين مان آنسن جي ڌارا وهڻ لڳي. سيتا کي ڌرتيءَ ۾ پرويش ٿيندو ڏسي سڄو سنسار موهت ٿي ويو. ڀڳوان رام ٻڌڻ واري ڪارڻ کي ڄاڻي، اڄاڻن وانگر سيتا لاءِ شوڪ ڪرڻ لڳو تڏهن وشن سميت برهما وکياڻ ڪري سمجهايو تڏهن ڪان پوءِ ٻڌي ٻنهي پٽن؛ سيتا سميت والميڪ رشيءَ کان موڪل وٺي پنهنجي راجڌانيءَ ۾ آيو؛ اچي پنهنجو اڳي شروع ڪرايائين. اڳيءَ شانتيءَ سان سمپورڻ ڪرڻ کان پوءِ سري رامچندر ساري پرجا کي خوش ڪري روانو ڪيو تڏهن ڪانپوءِ رشي منين؛ راجا جنڪ ۽ ٻئي گرن کي چرڻ وندنا ڪري سيتي کي روانو ڪيو. برهمڻن کي دل گهريو دان ڏيئي خوش ڪيو.

سري مهاديو چوڻ لڳو ڪجهه وقت گذرڻ ڪانپوءِ اڳرا پراڪرمي ڀرت کي پنهنجي ماءُ ٻڌاچيت گهرايو تڏهن ڀرت ڀڳوان رام کان آگيا وٺي سينا سميت اوڏانهن ويو اتي ٽئي وکهندن ڀرت ٽي ڪروڙ گندرون کي ماري ٻه نگر وسايا ان مان پشڪر ناالي پٽ کي پشڪراوتيءَ جو راجا بڻايو ۽ ٽڪش ناالي پنهنجي ٻئي پٽ کي ٽڪشلا جو راجا بڻايو. ٻنهي پٽن کي راڄ تلڪ ڏيئي انهن کي اُن ڏنهن سڀ سکن جو سامان ڏيئي موٽي اچي ڀڳوان رام جي شيوا ۾ حاضر ٿيو تڏهن ڪانپوءِ وکياڻ پرسن ٿي ٻرابر سان لڪشمڻ کي چيو هي سمترانندن! تون پنهنجي ٻنهي پٽن کي وٺي اولهه ڏسا ۾ وڃ اتي سيني جو نرادر ڪرڻ وارن دشٽ ڀيلن کي جيتي ٻنهي جي لاءِ ٻه نگر وساءِ انهن مان مها ٻلوان ۽ پراڪرمي انگد ۽ چتر ڪيتو کي هالي گهوڙا ڏنهن؛ وٺي ڏيئي انهن جو راڄ تلڪ ڪري وري ترت ٿي موٽ وٽ موٽي اچ ڀڳوان رام جي آگيا مڃي لڪشمڻ هالي گهوڙا ساڻ وٺي اتي ويو؛ سيني دشمن کي ماري ٻنهي ڪمارن کي راڄ تلڪ ڏيئي موٽي آيو؛ اچي سري رامچندر جي شيوا ۾ حاضر ٿيو.

اهڙي طرح سري رامچندر کي گهڻو وقت گذري ويو؛ پنهنجي ڌام وڃڻ جو سندر موقعو هٿ آيو. جڏهن برهما ڏٺو ته ڀڳوان جي هاڻي مدت پوري ٿي آهي تڏهن ناردمنيءَ کي چيو ته سري رامچندر پنهنجي ڌام اچڻ چاهي ٿو تڏهن ڪري تون ڌرم راج وٽ وڃي ان کي منهنجي ڳالهه وڃي ڪري سمجهائي چئه. ناردمني برهما جي چوڻ موجب ڌرم راج وٽ آيو؛ سمورو حال ڪري ٻڌايائينس تڏهن ڌرمراج رامچندر جو هردي ۾ ڌيان ڪري

ڪم ڪيو آهي هاءِ افسوس! مونکي نه برهما ودوا ڀاڳائي ڇڏيو هاڻ شوڪ
کي تياڳ ڪري چيدن، ڪانيون ۽ اڳو ڪٺي اچو مان پنهنجي پتيءَ سان گڏ
جلد بس لڏهن مهيشور! جانڪيءَ کي ڌارج ڏيئي ٻالڪن سان گڏ سيتا کي
ساٿ وٺي هليو. پوءِ ٻالڪن جو چرانو ڏسي مني ڏاڍو پرسن ٿيو.

مهيشور لوَ ڪش ۽ سيتا کي ساٿ وٺي سري رامچندر وٽ آيو ۽ اچي
چوڻ لڳو هي دشرٿ نندن! هن پتورت ڌرم پاليندڙ نهڪلنڪ سيتا کي
ڪنهن وقت ٿيو نه اوهان لوڪن جي اپاديءَ کان ڊڄي ڇڏيو ان پر مهنجي
آشرم جي پاسان اڪيلي ڇڏي ويا هئا، حاڻ هوءِ پنهنجو وشواس ڏيڻ
چاهي ٿي. اوهين هن کي آڳيا ڏيو، هي ٻئي پٽ ڪش ۽ لوَ سيتا کي
هڪ ئي وقت اتپن ٿيا هوا، مان سچ ٿو چوان ته هيءَ ٻئي وار پٽ اوهان
جو ئي سنتان آهي. هي راگهو! مان پرچاپتي برهما جو ڏهون پٽ آهيان
مون ڪڏهن به ڪوڙ نه ڳالهايو آهي، انهيءَ ڪري مان اوهان کي چوان ٿو
ته هي ٻالڪ اوهان جا ئي پٽ آهن. جيڪڏهن هن جنڪ نندنيءَ پر ڪوئي
دوش هوندو ته مونکي هن تپسيا جو ڪوئي ڦل نه ملندو.

والميڪ رشيءَ جي اهڙي طرح چوڻ ڪري سري رگهناٿ چوڻ لڳو
هي مهيشور! مونکي به اوهانجي ڳالهائڻ موجب وشواس ٿي ويو آهي،
جانڪيءَ نه لنڪا ۾ به ديوتائن جي سامهون تمام ڪٺن پريکيا ڏني هئي
انهيءَ ڪري مون هن کي گهر ۾ رکيو هو ليڪن هي برهمڻ! هن ستي سيتا
جي نردوش هوندي به مون هن لوڪ نندا جي ڀؤ کان ڪنهن وقت ٿيو جو
مون ڪيس تياڳ ڪيو هو تنهن ڪري اوهين مهنجو اپراڌ ڪميا ڪريو مان اهو
به ڄاڻان ٿو ته هيءَ ٻئي پٽ ڪش ۽ لوَ مون مان ئي اتپن ٿيا آهن سنسار
۾ پرم ساڌوي سيتا سان مهنجو گهڻو پيار آهي. انهيءَ وقت سري رامچندر
جو رخ ڏسي سڀئي ديوتائون پرسن ٿي برهما کي اڳيان ڪري هزارن جي
تعداد ۾ اچي آيا ان کان سواءِ ڪيترا نگرواسي ۽ رشي منيا اچي گڏ ٿيا
تڏهن رشمي وستر پهريل سيتا اتر طرف منهن ڪري اکيون هيٺ ڪري
هٿ جوڙي چوڻ لڳي هي ڌرتي ماتا! جيڪڏهن مون رگهوان رام کان سواءِ
ٻئي ڪنهن پرش جو من سان چنتن ڪيو هجي ته هي پرٿوي ديوي!
مونکي پنهنجي شرن ڏي، سيتا جي اهڙي طرح پرارٿنا ڪندي ڌرتي ڦاٽي
۽ اُتي ئي ٻئي تڏهن شيش ناڳ اچي هزار ڦڻيون ڏيکاريون ان ڌرتيءَ مان
هڪ رتن ۽ مڻين سان جڙيل تمام سندر سنگهاسن نڪتو جو سورج جي سمان
تيج هو جو ناگراج ديوتائن جو ٺهيل شريشٽ سنگهاسن هو. ان وقت پرٿوي ديوي

آهي. ٻالڪن جا اهي وچن ٻڌي من ۾ ويچار ڪري سري رامچندر چيو ته جنهن کي مارڻ ڌرم نه آهي پر وري ٻالڪن کي جوڻ لڳو ته انهن جي ستيا جا پرڏا اڇن تا اهيئي توهان سان چڱي طرح مقابلو ڪندا. ائين چئي سري رامچندر انگد، نيل، جامونت، سگريو ۽ ٻين سپاهين کي گهرايو. هيڏانهن ٻلوان لوُ ساوڌانيءَ سان ڌنش ٻاڻ کڻي بيٺو ۽ ويڙهه جي سامهون اچي ڪروڌ مان چيو هي مورک ٻڌا! تون ٻاپ کي لڙائيءَ ۾ هارائي شتروءَ سان وڃي مليو آهين تنهنجو وڏو ٻاپ ڇا جي سمان ٻرج ڇتو ان جي استريءَ کي ڏوريءَ گهر ۾ رکيئه هي ٻاپ! ان کي تو انيڪ وار ماتا چئي پڪاريو هوندو تنهن کي تو استري ٺاهي گهر ۾ رکيو آهي اهو ئي تنهنجو ڌرم آهي. اڙي ظالم! بي ايمان! سمندر ۾ وڃي ٻڏي مر، يا گلو ڪاٽي وڃي مر، رڻ ڀوميءَ ۾ آيو آهين مقابلو ڪرڻ! شرم نٿو اچئي؟ منهنجي اکين جي سامهون ٽري وڃ نه ته تنهنجو ۾ موت جلد اچڻ وارو آهي. اهڙا ڪٺور وچن ٻڌي ويڙهه ڏانهن لڇي نيو ۽ هيڪدم هٿ ۾ گدا کڻي وار ڪيو. لوُ ان کي ٻاڻ سان ڪاٽي ٽڪرا ٽڪرا ڪري ڇڏيو تڏهن ويڙهه ڪروڌ ۾ ٻرجي ترشول ڦٽو ڪيو جو لوُ جي سر ۾ لڳو ۽ وانگر وڃي لڳو تڏهن وري ٻنهي ڀائرن ترشول ڪيڏي هڪ ڪرال ٻاڻ هنيو جنهن جي لڳڻ سان جامونت سگريو نل انگد ۽ ٻيا وراڻا ڪرڻ لڳا ۽ جيڪي ان وقت ۽ ٻهاڙ ٻاندر کڻي ٿي آيا انهن کي ٻنهي ڀائرن منهن جي سيان اڏائي ٿي ڇڏيو جهڙو جيهڙي لائق هو ان کي اهڙوئي ڦل مليو پوءِ لوُ هڪ ٻاڻ ڌنش ۾ چاڙهي اهڙو ته زور سان ڇڏيو جنهنجي لڳڻ سان سگريو سڀ ٻوجهه پري وڃي ڪريو وري جامونت ڪِروڌ ڪري ڊوڙيو ۽ ڪش مله ڪشتي وڙهي ٻنهنجي ٻل سان جامونت کي اڪڙي هٿ پير ٻڌي ڇڏيا پوءِ هنومان کي بـ ٻڌي گهوڙي جي ويجهو ٻڌارايو تڏهن لوُ کي وڪراري لاءِ ڇڏي ڪش سري رامچندر وٽ آيو ۽ اچي ڏسي ته رام رٿ ۾ سمهيو پيو آهي. ڪش لڇي ٿي موٽي آيو پوءِ سندر آستر شستر ۽ اپرشٽ گهوڙي ٿي رکي هنومان ۽ جامونت کي ساڻ وٺي ٻئي ڀائر ماتا سيتا وٽ آيا ۽ سر اڳي ماتا جي اڳيان ٻڌه جو گهوڙو ۽ ٻاندر آڻي پيش رکيا.

ٻنهي ٻاندرن کي سڃاڻي ۽ اپرشٽ ڏسي سيتا ڏکي ٿيڻ اوڏي مهل والميڪ رشي ۾ الي اچي نڪتو ۽ سيتا هنومان ۽ جامونت جا ٻنڌڻ کولي ٻنهي کي چڱيءَ طرح سمجهائي چيو ته سري رام لڪشمڻ ڀرت شتروگهن هن سينا کي رڻ ڀوميءَ ۾ سمهاري ڇڏيو، هي پترا توهان ڪلي ۾ ڪلنڪ جهڙو

لي برابر ان کي ڦل ڏنو، ورڻي پيو هڪ ٻاڻ هڻي ان ۾ ليل کي آڪاش ۾ اڏائي ڇڏيو، جڏهن انهن کي ورڻي برابريء لي ڪرندو اي ڏنو تڏهن وار وار للڪاري ٻاڻ ئي هڻيو، اهي ڪڏهن آڪاش ۾ ڪڏهن برابريء لي پٽ ڪرا تڏهن هٿ جوڙي چوڻ لڳا هي ٻڌو! اسين لوهاڻي شرن آيا آهيون، اسان کي ٻهڃي ٻل جو وڏو ايمان هو، هي سنسار جا سوامي! اسان لوهان کي نه سڄاڻو. تڏهن ڪش ٻهڻي باندرن کي مارڻ کان اڳالي مشڪي ڇڏي ڏنو. هيڏانهن جامونت، هنومان ۽ ٻيا باندر وڻ ۽ ٻرت کڻي ڊوڙيا تڏهن لؤ ڪروڌ مان ٻاڻ ڪشي هڻيو، ان ٻاڻ لڳڻ سان سڪريو ۽ ٻيا سڀئي مورڇت ٿي ڪري پيا. ساري سينا کي لاس ليڪدو ڏسي ٻرت ڪروڌ ۾ ٻرجي لؤ جي ڇاتيء ۾ ٻاڻ هڻيو ان ٻاڻ لڳڻ ڪري لؤ مورڇت ٿي ڪري پيو. پاڻ کي ڪرندو ڏسي ڪش ڪروڌ ۾ ٻرجي ڌاش تي ٻاڻ چاڙهي ڪهن لائين ڇڪي ٻرت ڪسي هردي ۾ هڪ سؤ ٻاڻ هنيا، ٻاڻ لڳڻ شرط ٻرت مورڇت ٿي ڪري پيو. ٻر ڪش لؤ کي کڻي هردي سان لڳايو، لوري ڏار کان ٻره لؤ هوش ۾ آيو، ٻئي ڄڻا گرو ۽ ماتا جي چرڻن جو ڌيان ڪري پڌ ۾ جيتي رهيا هوا. ان وقت چار دوت ٻڌ جي خبر وٺڻ لاءِ آيا ۽ اڳي ٻرت جي سينا ڏٺي، جنهن ۾ خون جي ندي وهندي ڏسي ڊڄي ويا، ان نديءَ ۾ رٿ، گهوڙا ۽ هاٿي لڙهي رهيا هوا. اهو حال ڏسي دوت موٽي ايوڌيا ويا ۽ سڄي ڳالهه ڪري وڃي رامچندر کي ٻڌايائون.

لؤ ڪش جو رامچندر سان وارتالاپ

دوتن جي اها ڳالهه ٻڌي سري رامچندر کي ڏاڍو دک ٿيو ۽ اڳيء کسي ڇڏي سينا کنڊ ڪري ڪروڌ ۾ ٻرجي الي آيو جتي سينا جا وار اوڏا ستا ٻيا هئا، اتي ٻيلل سندر ٻالڪن کي ڏسي ٻرتام ڪري انهن کي ٻاڻ وٽ گورائو ۽ ٻهڃي کان اڇيو هي ٻالڪو! اوهين ٻهڃي ماتا پتا جو نالو ٻڌايو؟ ۽ ڪهڙي ديس ۾ رهندا آهيو، لوهان وڏي اسٽ ڪري سروپ ڪئي آهي. تڏهن ٻئي ٻاڙ چوڻ لڳا هي شرامان! لوهان کي نالي ۽ ديس ٻڇڻ مان ڇا ورندو، سرگ ۾ وڃي اهو معلوم ڪجو. تڏهن رامچندر چوڻ لڳو هي وارو! ٻما نالي ۽ ونش ڄاڻڻ کان سواءِ مان لوهان کي مدعو سوار ۾ ٻاڻ نه هڻندس تڏهن ٻئي ڪمار چوڻ لڳا هي رام! اسان جي ماتا جو نالو سيتا آهي ۽ راجا جنڪ جي ڌيء آهي. هي ناٿ! اسان کي ٻالميڪ رشيء پاليو آهي تڏهن ڪري پتا جو ونش لتا ڄاڻون. هي رام جي! نالو اسان جو لؤ ۽ ٻر ڪش

اُن ٻالڪ ڪان اهڙي لٿي سگهيو، ڪُش اهو ٻالڪ ڪٿي لڪشمڻ جي هردي ۾
هنيو، ٻالڪ لڳڻ شرط لڪشمڻ مورڇت ٿي ڪري پيو، پر ڪجهه
سڌ نه رهيس. اهو حال ڏسي ساري سينا ڀڄي وئي ۽ ابوڌيا ۾ وڃي سڄو
حال ڪري سري رامچندر کي ٻڌايو، جهڙي طرح ڀرت ۽ لڪشمڻ ٻنهي لي
ڪيا هو. وري چوڻ لڳا ته پرڀو! جهڙي طرح هنن ٻنهي ٻالڪن ساري
سينا ماري آهي انهن کي اسان اکين سان ڏٺو آهي. تڏهن پرڀو هٿ جوڙي
چيو ته رام! هي ۽ سيتا کي لياڳ ڪرڻ جو ڦل برهما ڏنو آهي. تڏهن سري
رام چيو ته پالي! ڇا تنهنجو هردو ٻڌ ڪان هارجي ويو آهي؟

سري رامچندر حڪم ڪيو ته سڀ هالي گهوڙا وٺ تيار ڪرايو ۽ پرڀو
کي چيو ته پرڀو! توهان لکم جي رکيا ڪر ته مان وڃي انهن ٻالڪن کي
ڏسان ٿو، اهي ٻالڪ راوڻ سمان ڏکدائي آهن. اهڙا لڪا وچن ٻڌي پرڀو
ڏاڍو لڄي ٿيو.

ڀرت، هنومان انگد ۽ ٻين يوڌن سان گڏ يڌ ۾

سري رامچندر پنهنجي شترگهن هنومان، انگد، جامونت، سگريو ۽
وڀيشڻ کي آگيا ڏني ته هي ويرو! توهين ٻن کي ساڻ وٺي دشمن کي
ماري يا ٻڌائي ٻنهي وير ٻالڪن کي ٻڌي وٺي اچو. سري رامچندر جي
آگيا سڀ سينا يڌ جي ميدان ۾ آيا، جتي ٻنهي وير ٻالڪن کي ڏسي
سينا وچ ٻانڌر ويا. بس پوءِ ته اچي يڌ لڳي. ٻنهي ٻالڪن پنهنجو
يڌ ڪري سڀني ٻانڌرن کي ڪيرائي ڇڏيو، تڏهن پرڀو برهما کي خلاف
جائي يڌ ڀوم ۾ آيو، ڇا ڏسي ته سينا وچ ٻانڌر وياڪل آهن، ٻالڪ اڳيان
ڪري ڏک پائي رهيا آهن. سڀ پرڀو، جامونت، سگريو، انگد، هنومان ۽
سهائڪ ٻانڌرن کي گهرائي چيو ته توهين سينا وڀيشڻ سان گڏ وڃو ۽ انهن
ٻنهي ٻالڪن کي پڪڙي اچو.

سري مهاديو چوڻ لڳو ته پاروتي! ٻيا اهڙا وچ ۽ ٻانڌر سينا اچي
گڏ ٿيا پر انهن سري رامچندر جي مهما کي نه ڄاتو. تڏهن ڪُش چوڻ لڳو
ته انگد! ٻڌ. تنهنجو پل سنسار ۾ مشهور آهي جنهن پتا کي مارائي ماءُ کي
ٻئي جي گهر ۾ رکي لڄ کي ڇڏائڻ لاءِ تون آيو آهين ان جو ڦل اڄ ۾ ڏيو ۽
ساري ڪُل کي دور ڪر. اهڙا تير جهڙا وچن ٻڌي انگد ڪروڌ ۾ ڀرجي
هٿ ۾ پهاڙ کڻي ڊوڙيو، وڏي پهاڙ کي سامهون ايندو ڏسي ڪُش هن
کڻي ٻالڪ سان ٽڪرا ڪري ڇڏيو، جهڙو انگد کي اڀمان هو اهڙو

هيءَ گهوڙو جو ڇڏيو آهي ۽ پتر لکي جو گهوڙي کي ٻڌو آهي. هي ڀائي! جنهن ڪنهن تهنجي سوار ۾ ٻل نه آهي ته هيءَ اڪيل پتر ۽ گهوڙو ڇڏي گهر هليو وڃ. اهڙي لکي پاٺي ٻڌي شترگهن ڏاڍو لڄي ٿيو، اُتر ٻڌڙي اُنهن ڇٽي ڪلڻ لڳو تڏهن لو ڇوڪرا لڳو ٻاراڻ راجا اسان کي للڪاري رهيا آهن، ڇا ٿا تڙي وڃاڻ سان ڪنهن شيءِ بچندو آهي؟ اُنهن ڇٽي همٿ ۾ ڌنش ٻاڻ کڻي مينهن جي ڦڙن ۾ سر نماني ٻڌي رٿ گهوڙا سارٿي سڀ ماري ڇڏيا. پوءِ جڏهن هڪ ڪري سوروير کي للڪاري ماري ڇڏيو ۽ جيڪي بچيا سي ڀڄي رامچندر وٽ ويا ۽ وڃي سمورو حال ڪري رامچندر کي ٻڌايو.

لو ڪش ۽ لڪشمڻ جي يڌ

تڏهن سري رامچندر لڪشمڻ کي آگيا ڏني جو ٻئي ڪون وڃي مٿي ٻالڪن کي ٻڌي وٺي اچ جو ته مٿي ٻالڪن کي مارڻ ٺيڪ نه آهي. سري رامچندر جي آگيا سان لڪشمڻ سينا سميت آيو جتي وڏي يڌ لڳي پئي هئي، مٿي ٻالڪن کي ڏسي لڪشمڻ چيو هي مٿي ٻالڪو! اوهين پنهنجي جان بچائي گهر هليا وڃو جو ته سورهه ونشي، ديوتائن ۽ برهمڻن جا رکشڪ آهن. هي ٻالڪو! هيئنر اوهين مهنجي اکين کان ٽري پاسي ٿي وڃو، ڇاڪاڻ ته سورج ۾ ڪروڌ وڌي رهيو آهي. لڪشمڻ جا اهي سرشٽ وچن ٻڌي ٻئي ٻالڪ کلي چوڻ لڳا هي رڻڌير اوهين پنهنجي نندي ڀاءُ جي حالت ڏسي گهر هليو وڃ. تنهن تي لڪشمڻ چيو هي موڪا! هاڻي پنهنجي سهائتا ڪندڙ کي سڏي اچو ڇو ته اوهان کي مارڻ ۾ ڀلائي نه آهي. لڪشمڻ جا اهي وچن ٻڌي ڪش ڪرال ٻاڻ ڇڏيو. هڪدم ٽرلي ڊڄڻ لڳي، شيش ناگ گهٻرائجي ويو. هي ڪرڙا! پوءِ ته وچتر يڌ لڳي، ٻاڻ پاڻي کي ڪانيندو رهيو. ٻئي ڀاءُ يڌ ڪن ٿا، خوشيءَ سان وڙهن ٿا ۽ هار ڪنهنجي نٿي ٿئي، تڏهن لو وڄر جي سمان هڪ گهونسو لڪشمڻ کي هنيو، جو لڳڻ سان وياڪل ٿي مٿي ۾ هار محسوس ڪرڻ لڳو. تڏهن لڪشمڻ سري رامچندر جو ڌيان ڪري ٻاڻ هڻي لو کي وياڪل ڪري ڪيرائي ڇڏيو. لو سيتا ۽ مئيءَ جو ڌيان ڪري اُٿي کڙو ٿيو ۽ هڪدم ٻاڻ کي جنهن ٻاڻ سان ميگهناد ۽ ٻيا شترو مٿا هٿا انهيءَ سان سينو کي ٻاڻ هڻي گهائل ڪري ڀرتيءَ تي ڪيرائي ڇڏيو. لڪشمڻ ٻالڪن کي ٻاراڻ ڏسي ڏاڍو وياڪل ٿي عجب ۾ پئجي ويو، من ۾ سيتا جي ٽياڳ جو شڪ هئس، هو سوچي رهيو هو ته ڪيئن ٻران ٿيا آهيان. تڏهن لو اهو ٻاڻ کڻي جيڪو مئيءَ منتر پڙهي ڏنو هئس، ڀرتيءَ آڪاش ۽ پاتال ۾ ڪرڻي جيڙ

هڪدم اُلٽي گرجندو ڪروڌ ۾ اُن جي چوڻ لڳو مان هيءَ سڀ سيتا جمنا ۾ ٻوڙي ڇڏيندس ۽ شتروگهن کي بيحد سخت ماري ڇڏيندس اِهين چئي بند ڪرڻ لڳو ٻوءِ نه پيشڪر بند چڙهي بيٺي، نوجوان ٻوڙا ڪروڌ ۾ ڀرجي هڪ ٻئي کي مارڻ لڳا. نيٺ شتروگهن سري رامچندر جو سمرڻ ڪري هڪ ڪرال ٻاڻ ڪڍي لوڻاسر کي هنيو جنهن جي لڳڻ سان گهائل ٿي ڀرلو ٿيءَ ٿي ڪري پيو ۽ مري ويو. دئيتن جي مرڻ جو ٻڌي ديوتائون ومانن تي چڙهي آيا ۽ ڏنڌڀي وڄائي ڦول وسائڻ لڳا ۽ چوڻ لڳا هي ناٿ! اڄ اسان جا سڀ ڏک دور ٿي ويا. تنهن ڪان پوءِ شتروگهن اُتي ٻيو سندر نگر وسائي پنهنجي پٽن کي اتي جو راڄ ڏنو هڪ جو متر انگر نالو رکيو. ودش جي مهما وڏي ڳالهي آهي. ٿل ٻڌ ۾ مهان ودي پٽ ساڌوءَ کي جمنا جي ڪناري متراجو راڄ ڏنائون ۽ ٻئي پٽ اُرڀ ڪيتُر کي ودش نگر جو راڄا بڻائي جو اولهه ۾ تمام ٻري هئو.

پٽن کي آشيرواد ڏئي شتروگهن ٻکيه واري گهوڙي کي ڏکڻ طرف هلندو ڏسي ٻاڻ ۾ سيتا ساڻ وائي جمنا جل ۾ لڙهي جمنا جي جل کي چوڻ ولدنا ڪري سڀ سيتا گهوڙي سان گڏ هلي. ديوتائون چترنگي سيتا کي پرسن ڏسي پشپ وسائڻ لڳا. سيتا هلندي هلندي منزل ڪندي والميڪ رشيءَ جي آشرم جي ويجهو پهتي، اُتي سيتا پنهنجي ٻنهي ٻالڪن ٻالڪن سان گڏ رهندي هئي جنهن جو ٻانهن جي اُل جو پرتاپ سورج جي ليڪ سمان هو. اُنهن ٻنهي ٻالڪن ويجهو وڃي ٻکيه جو گهوڙو ڏسي پتر پڙهي گهوڙي کي ٻڌي ڇڏيو گهوڙي کي وڻ جي ميدان ۾ ڏسي هٿن ڪسي ٻالڪ چالي سيڻي چوڻ لڳا هي ٻالڪو گهوڙو اسان کي ڏئي توهين گهر وڃو، توهان جو مانا پتا ڏاڍو آهي جن توهان کي جنم ڏنو آهي. تنهن ٻالڪ چوڻ لڳا هي ڀائي! ٻڌ ۾ وڃي ڪتري ڪل ۾ ڪلنڪ لڳائي ٻکر ٻنڌ آيا آهيو، ڪتري ڪل ۾ ڪلنڪ نه لڳايو. چوڻ و ٻڌ ۾ ٿي سندر سوپيا ڏسندا آهن، جيڪڏهن اوهين ڪمزور آهيو ته گهوڙي کي ڇڏي ڏيو ۽ پنهنجي گهر موٽي وڃو اهڙا ٻير چيندر لڳا وڃن ٻڌي وڏا ٻوڙا ٻالڪ مارڻ لاءِ ٻوڙيا تنهن تي هڪ ٻاڻ ڇڏيو جنهن سڀني کي گهائل ڪري ڇڏيو، تنهن شتروگهن چوڻ لڳو هي هنس جي سمان منهن ٻالڪو پنهنجو ڪروڌ لڪائي گهوڙو موٽائي ڏيو ته پريو پوڄا ڪري پنهنجو جنم سڦلو ڪندو. اهو ٻڌي ٻئي ٻالڪ چوڻ لڳا، هي راجن! توهان جو نالو ڇا آهي؟ ڪهڙي نگر ۾ رهو ٿا؟ پنهنجي سيتا ولي جهنگل ۾ ڇو ٿا ڦرو؟ هي ناٿا! اوهان

سرائيءَ جي جهڙ جهنڪار ڪري هڪ ٻئي سان وڙهڻ لڳا، پڇڪڙ پڻ لڳي وئي. لوڪاسر ڀڄڻجي سنڌا ڪسي ڇڙوڇڙ ٿيسي ڀڄڻجي لڳي ٻنهي مالڪ ۽ ڪيتو کي ساڻ وٺي اچي وڌو، انهن شتروگهن ڀڄڻجي وڏي ٻت اسوارن سپاهيءَ کي مالڪ سان مقابلو ڪرڻ لاءِ چڙهيو، ٻئي جٽا اهين لسَ انڪي ٻيا جهڙ نه ڪال سان لڙائي نا ڪن. ٻئي ٻت ٻوپ ڪيتوکي ڪيتو دليسي جي سامهون ڪيو ٻئي هڪ ٻئي کي للڪاري وڙهڻ لڳا، وڙهندي وڙهندي ٻوپ ڪيتو ڪروڌ ۾ ڀرجي ڪيتو دشمن کي ماري ڀرتيءَ تي ڪيرائي ڇڏيو. هيڏانهن سپاهيءَ ۾ مالڪ کي ماري هٿ ڪاٽي ڀرتيءَ تي ڪيرائي ڇڏيو، ڀڄڻجي ٻنهي جي مرڻ جو ٻڌي لوڪاسر ڪروڌ ۾ ڀرجي ڀڄڻجي مايا پکيڙي جنهن نه ايڪ ديوتائن ٽولين جون ٽوليون پيدا ڪيون جن جي هٿن ۾ هٿيار هوا اهي پڪڙيا پڪڙيا ماريو! ماريو! چئي رهيا هوا. اهڙي مايا ٿيسي شتروگهن جا ٻوڌا عجب ۾ پئجي چپ چاپ ماٺ ڪري ٻيٺي رهيا. انهن شتروگهن سري رامچندر وارو ٻاڻ ڪڍي شو جو ڌيان ڪري سيلئي ڏانش رکيو جنهن سورج نڪرڻ سان اونداهي مٽجي ويندو آهي تيئن ڪري ديوتا لڙائيءَ ۾ ان وقت ڏسڻ ۾ ئي ڪونه آيو. ديوتائن جون ٽوليون هڪدم گم ٿي ويندارن ٿيسي سپاهيو ڪال جي سمان لوڪاسر جي سامهون وڃي چوڻ هي دشتا! هاڻ ڀڄڻجو ترشول سنڀال، انهن چئي هن جي هردي ۾ ٻاڻ هنيو، جنهنجي لڳڻ سان مورڇت ٿي ڀرتيءَ تي ڪري پيو. لوڪاسر کي ڪرندو ٿيسي ڪٽنب دشمن ترشول کڻي ڊوڙيو ۽ ٻوپ ڪيتوءَ جي سامهون ليسو ۽ انڪي انڪي ٻوپ ڪيتوءَ جي هردي ۾ ترشول هنيو جنهنجي لڳڻ سان ٻوپ ڪيتو رام نام جو ڌيان ڪري مورڇت ٿي ڪري پيو. سپاهيءَ ٻاڻ کي مورڇت ٿيسي ان کي ڏايو ڪروڌ ليو جو روڪڻ سان به نه رکيو هڪدم ڪروڌ مان ايڪ اساڻ هڻي راکشس کي مورڇت ڪري هڪدم ٻاڻ وٽ آيو، ان کي ٻاڻ لڳڻ ڪري هوش نه هو ۽ وياڪل ٿي ڀرتيءَ تي پيو هو ان وقت سپاهيءَ رام نام جو ڌيان ڪري رام نام جو منتر پڙهي ڦوڪيو، ان جي پڙهڻ سان ٻوپ ڪيتو اٿي ڪڙو ٿيو ۽ جيڪي ٻه زخم ترشول لڳڻ سان ليا هئس سي سڀئي مٽجي ويس ۽ لاڙو ٽرندو ٿي پيو. انهن ٻوپ ڪيتو مشڪي وري ٻاڻ ڪڍيو، جنهن ڪٽنب راکشس هوش ۾ آيو ۽ لڙائي ليندي ٿيسي هو ڀڄڻجي ٻاڻ جامبڪ جي سهائتا وٺي وري سامهون ليو.

هي گرڙا هن ديوتا جي دشمن ڪسان ڪال اسي ڊپنڊو هو پر اهو اسي لڙائيءَ ۾ هار ڪاني اچي بيش ٻيو. هيڏانهن جنهن لوڪاسر هوش ۾ آيو انهن

ان جو راڄ تلڪ ڪري هڪ ٻئي لڪشمڻ ڪرشلور ۾ هڪ وڏو شترو ٿل کي ناس ڪرڻ وارو آهي جنهن کان اندر ۾ بيچين آهي، جنهن کي اڪيلو ٻڌي اهو گهوڙي کي ٻڌي ڏٺو ڏٺي ته پنهنجي جان اڇالي ان ۾ ٽپي وڃي. الين لکي گهوڙي جي ٻچي ۾ چڱي طرح اڪيل ٻئي ٻڌي ڇڏيو.

شتروگهن جو لوڻاسر کي پٽن سميت مارڻ

اهو ٻڌي پيا ۽ انيڪ مني پرڪو سميت آيا جتي رگهوڪل جو سورج رامچندر هو جن اڳي لوڻاسر جي سڄي ڪٿا ڪري ٻڌائي ۽ چوڻ لڳا هي ڀڳوان! هو راڪش اسان کي تمام دک ڏيئي رهيو آهي اهوءَ ڪري اسان پنهنجا آشرم ڇڏي توهان جو نالو ٻڌي هي رام! توهان جي شرڻ آيا آهيون. رشين جا دک ٻڌي وچن ٻڌي سري رامچندر جي اکين ۾ پاڻي ڀرجي آيو ۽ هڪ ترڪش گهرائي ان مان هڪ تير ڪڍي، پاڻ ڪڍي ستروگهن کي ڏيئي چيو هي شتروگهن! منهنجي نالي جو منتر پڙهي راڪش کي ماري سڀني راجائن کي جيتي وس ڪر. اوڏي مهل سري رامچندر وشسٽ کي گهرائي لوڻاسر جو حال پڇڻ لڳو. تڏهن وشسٽ هٿ جوڙي چوڻ لڳو هي ڀڳوان! منهنجي هڪ مانيجي ٻڌ ڏي جنهن جو نالو ڪميسدي هو هن کي راوڻ مڌو دليمه سان پرڻائي ڇڏيو، انهيءَ مان هن کي لوڻاسر پٽ ڄائو جنهن شو شنڪر جي پوڄا ڪري ڪٺن تپسيا ڪئي. هي ڪرپانڌان! انهيءَ ڪٺن تپسيا جي ڪري شنڪر ڀڳوان پرسن ٿي هن کي هڪ ترشول ڏنو، هي ٻروا هو ان جي ٻل سان ديوتائن، منشن، ناڳن ڪنهن سان به نه ٽري، سڀني کي جيتي وس ڪري ڇڏيو اٿس ۽ سڀني جي ٻنيان وٺندو رهي ٿو. وشسٽ جي اها ڳالهه ٻڌي ڀڳوان من ۾ مشڪي شتروگهن کي پنهنجو ٻل ڏيئي پاڻ جهڙو ڪيو، پوءِ شتروگهن سڀئي ۽ پنهنجي پٽن ڪي ساڻ وٺي هليو. پرڀوءَ جي آگيا ٻڌندئي ٽي هزار نغارا هڪ ئي وقت وڄڻ لڳا ۽ هاٿين جي گجڻ سان پرٿوي ڪنبڻ لڳي، ڏهه هزار رٿ جيڪي سورج کي مات ڪرڻ وارا ۽ ڪنهن سڪر. وڄائيندا سڀئي سينگاري هلڻ لڳا. شتروگهن سڀئي سميت منزل ڪندو لوڻاسر جي نگر وٽ پهچي چئني پاسن کان نگر کي گهيرو ڪيو، ان وقت انيڪ نغارا وڄائڻ لڳا. اهو آواز ٻڌي لوڻاسر کي ڏاڍو ايمان ٿيو ۽ چئني پاسن کان لشڪر کي گهيريل ڏسي لوڻاسر ڪروڌ ۾ ڀرجي هڪدم پوڻن کي للڪاري وڏي سڀئي تيار ڪري پاڻ سان وٺي گجندو ٻئي جي ميدان ۾ آيو ۽ ٻنهي پاسن کان انيڪ باجا وڄڻ لڳا. هرڪو پنهنجي

نگر جي ٻاهران سرجو نديءَ جي ڪناري وٽ انهن کي لهرايو، پوءِ نعلين پائڻ کي راڄ سماج سواءِ ٻيو الڳ آيو جتي راجا جنڪ هر الڪي اچي هڪ ٻئي ۾ ڏاڍي پريم سان گڏيا. ڀڳوان رام جو چندر مک ۽ شيام سرير ڏسي راجا خوشيءَ ۾ نه پئي ساماڻو. سري رامچندر مهمانن جي سيوا ڪرڻ لاءِ پرين ۽ منترين کي گهرايو، راجا جنڪ جي سيوا جو ڀار پرين سنڀاليو، هنن سڀني پکيراج ٻڌ. آنند ڪند سري رامچندر مهمانن جو آدرستڪار ڪري گرو شتانند کي سر نوائي من گهري آشيرواد وٺي ڏاڍو خوش ٿيو.

ڏهن هزارن مٿين سمت سري رامچندر يگيه شالا ۾ آيو ۽ گرو وسشٽ چوڻ لڳو ته هي راما سڀئي ڌرمن ۾ جنجي ويدن ۾ واکاڻ ڪئي آهي ۽ شاسترن جو چوڻ آهي ته ڪرم يگيه دان ۾ پنهنجي استريءَ کان سواءِ نه ڪجي. اهيءَ ڪري جانڪيءَ کي گهرائڻو پوندو؟ گروءَ جا اهي وچن ٻڌي سري رامچندر چپ ٿي ويو. سچ ڪوڙ ڪجهه ٻه چئي نه سگهيو ۽ هٿ جوڙي چوڻ لڳو هي مهاراج! منهنجي ٻڌ ڪيل هيءَ شڀ ڪرم جائي دعا ڪري اهين ٿي ڪرايو جيئن يگيه ٻج جي سڦلتا ٿئي ته ڏهن پنهنجي پاسن کان گرو نارد ۽ سنڪ آدي منيشورن اهين چيو ته هي اناد پرش راما ٻڌو سون جي سندر مٽين سان جڙيل شيلونتي سيتا جي روپ ۾ هڪ سندر استريءَ جي مورتي ٺاهيو. سري رامچندر گروءَ ۽ منين جا اهي وچن ٻڌي هڪ سون جي سيتا مورتي تيار ڪرائي ان جي انگ انگ ۾ انيڪ آڀوشڻ لڳائي ۽ سندر وسترن سان سينگاري سيتا جي جاءِ تي استاپن ڪئي، ان جي روپ ڪسي ڏسي ڪامديو به لڄي پئي ٿيو. انيڪ استرين ۽ پرش هن کي سچائي نه سگهيا ۽ سيتا جي مورتيءَ کي ڏسي عجب ۾ پئجي ٿي ويا. ۾ هزار وسشٽ ۽ ودوان برهمڻ جهڙي ويدن کي چڱيءَ طرح ڄاڻندڙ هوا انهن کان ٿي پنا وٺي يگيه جو ڪرم ڪانڊ ڪرايو. پوءِ سري رامچندر يگيه شالا ۾ اچي ويٺو ته گروءَ کيس چيو هي راما ويدن جي انوسار گهوڙو وٺي اچو. گروءَ جا اهي وچن اسڻي سري رامچندر لڪشمڻ کي آگيا ڏني ته لڪشمڻ پرڻام ڪري هڪ گهوڙو سندر اڇي رنگ جو جنهن جا ڪن ڪارا هوا جنهن سوريه ديو جي گهوڙن کي ۾ شرمندو ڪري ڇڏيو هو ان جي مٿان سندر زين رکيل هئي جو ڄڻ سوريه ديو پرڪاش ڪري رهيو آهي مٿي تي مور پنک ۽ مٿي لڳل هئي ڄڻ ته آڪاش ۾ تارا ٽڙي رهيا آهن ان کي سندر وسترن ۽ آڀوشڻن سان سينگاري وٺي آيو. سري رامچندر سنسار جي وجهه جي نمت گهوڙي جو پوڄن ڪيو ۽ جيئن وشوامتر چيو اهين ئي ڪيو، وڏيءَ موجب رام انيڪ دان ڏنا ۽

ڪرڻ جو وچار ڪيو آهي ۽ سڀني لنڪرواسين کي اشرمند ٿيڻ ڏسڻ جي مرضي آهي. هي گروجي! توهين آگيا ڏيو ته مان وڃي ٿيڻ ڪريان. اهڙا ٻول ٻڌا وچن ٻڌي مني ٻرسن ٿي چوڻ لڳو هي رام! توهين اهڙا لميءَ سان ٻڌل وچن ڪيئن نه چوندا. برهما توهان جو مدروپ ٻرو ڪندو. هي ٻرڀ! الي ٿيڻ لاءِ ٻرٻند وڃي ڪر. مني جا وچن ٻڌي ٻرڀ، شتروگهن ۽ لڪشمڻ ڏاڍو خوش ٿي گهر هليا، الي وڃي پنهنجي شهر ڪن متريون ۽ پرجا کي گهرائي ٿرام سان چيو ته بازارن، گهٽين، گهر وڃي سينگاريو ۽ لنڪر ۾ سندر ٿيڻ ٻٽايو. سڀني آگيا مڃي شهر کي اهڙو ته ڪٺي سينگاريو جو اجوڌيا هڪ سورڳ جو ڌام ڏسڻ ۾ آيو. جڏهن رامچندر گروءَ سان ڳالهه آيو انهن شهر جي سجاوت ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ اوڏي مهل جنڪ پور ڏانهن دوت موڪليائين ته هن کان سواءِ جامونت، سگريو، وڀيشڻ، نل، نيل کي گهرايو ويو ۽ وڻ ڪيو ته ڪال ۽ ٻيا سڀ الي آيا جتي ڪرپالو سري رامچندر هئو. ديوتائون وسان ۾ واهي ڳالهي رهيا هئا ۽ اهڙا مهيشر، چندرما، سورج، هو مهاديو، برهما، سنڪ آدي مني ۽ ٻيا ديوتا به الي آيا ان کان سواءِ پاراشر، انگرا، نارد، وياس، اگستيه ۽ ڏاورشي سمت ٻلستر ۽ ٻيون سڀ مني جون ٽوليون آيون.

سري رامچندر جو موڪليل دوت جنڪ پور پهتو ان کي ڏسي جنڪپور واسي ڏاڍو خوش ٿيا، راجا جنڪ دوت کي آيو ڏسي هڪدم ٻ وڙي آيو ان وقت راجا جي من ۾ ايڏو ته ٻريم اٿيو جو ڪوئي ڏيڍوان نه ان ٻريم جو ورڻن ڪري نٿو سگهي. تلسيداس جي چوڻي لو ان وقت آنند جي خبر ٻڌي سڀني جي جيڪار ڪرڻ لڳا. راجا جنڪ دوت کي گهرائي آدرسنڪار ڪيو ۽ ڪشل منگل پڇيو. پوءِ راجا گروءَ وٽ وڃي سمورو حال ڪري ٻڌايو. راجا جنڪ جا اهي وچن ٻڌي شتانند ڏاڍو خوش ٿيو ۽ چوڻ لڳو هي راجن! هاڻي مان به توهان سان هلي ٿيڻ ڏسندس ته تڪڙي لون جلد وڃي سينا تيار ڪر. گروءَ جا وچن ٻڌي راجا جنڪ دربار ۾ اچي سيوڪن کي گهرائي چيو ته توهين جلدي چترنگي سينا تيار ڪرايو انهن ٻئي گهر وار ۽ سارو سماچار اچي راڻين کي ٻڌايو جو ٻڌي راڻيون ڏاڍيون خوش ٿيون ۽ برهمڻن کي گهرائي جهجهو دان ڏنو. اها خبر ٻڌي سڄي شهر ۾ آنند ڇانئجي ويو ۽ گهر گهر ۾ خوشيون ٿيڻ لڳيون. اهڙي طرح راجا جنڪ پنهنجي گروءَ ۽ سينا سميت خوشيون منائيندا باجا وڄائيندا ٻئي ڏانهن مٿي جو اچي اجوڌيا پوريءَ جي ويجهو پهتا. سري رامچندر راجا جنڪ جي اچڻ جو ٻڌي

جي چوڻ موجب مئين جون استريون سيتا کي ساکيات پرماتما جي استري لڪشمي سمجهي نت روز ڀڳتي ڀاو سان ان جي پوڄا ڪنديون هيون ۽ سدائين آدر ڀاو ۽ نمرتا سان هن جي سيوا ڪنديون هيون - ان وقت سيتا گرڀوتي هئي جو سري رام هن جو تياڳ ڪيو، جنهن مان والميڪ رشيءَ جي آشرم ۾ هن کي ٻه ٻالڪ ڄائين ٿيا - منيءَ انهن مان وڏي جو نالو ڪش ۽ ننڍي جو نالو لو رکيو، ڏاڍي ڏاهي سيتا جا ٻئي ٻالڪ وديا، ويدشاستر ۽ استر شستر وديا سڀ سکي تيار ٿيا - انهن ٻنهي ٻالڪن کي رشيءَ سڄو رامائڻ برزباني ياد ڪرائي ڇڏيو، ويدن جي گيان ڪرائڻ لاءِ انهن کي ويد پڙهايا، هو اشوني ڪمار وانگر تمام سندر ڪمار وينا وڄائي مٺي سر سان رامائڻ جون ڪويتائون ڳائي ان ۾ ڦرڻ لڳا، انهن ڏسو موهڻي ٻالڪن کي جتي ڪٿي ڳائيندو ڏسي رشي مني عجب ۾ پئجي پاڻ ۾ چوڻ لڳا ته اسان ٻه گهڻيون ئي ڏسائون گهمي ڏٺيوسين پر گندرب، ڪنر، يورو لوڪ، ديولوڪ، پاتال، لوڙي برهم لوڪ ۽ ٻئي ڪنهن به لوڪ ۾ اهڙو مڌر ۽ منڙو آواز نه ڪڏهن ٻڌوسين نه ڪڏهن ڏٺوسين، اهڙي طرح نت روز مئين کي خوش ڪندا ٻئي ٻالڪ گهڻي وقت تائين رشي والميڪ جي آشرم ۾ آنند سان رهڻ لڳا .

هيڏانهن لڪشمڻ سيتا کي ان ۾ ڇڏي وياڪل ٿي پنهنجي محل آيو ۽ روئي اچي سمورو حال ماتائن کي ڪري ٻڌايو، جو ٻڌي ماتائون مورڇت ٿي ويئون ۽ هوش ۾ اچي روئڻ لڳيون. ماتائن کي دک ۾ وياڪل ڏسي رام محل ۾ آيو ۽ ماتائن کي سمجهائي گيان اپديش ڏنو، جنهن جي ٻڌڻ سان انهن جو اگيان دور ٿي ويو ۽ گيان جو پرڪاش ٿيو، ان وقت جيڪو به وردان ماتائن گهريو اهو ئي ديا ساگر ڀڳوان انهن کي ڏنو، تڏهين انهن پاڻ کي يوگ اگنيءَ ۾ شڌ ڪري پنهنجي سرير جو تياڳ ڪيو. يوگ اگنيءَ ۾ سرير ڀسم ڪري ٽيئي جڏهن پتيءَ جي ڌام هليون ويئون. سري رام، ڀرت، لڪشمڻ ۽ شترگهن شوڪ ۾ مگهن ٿي ويا، پوءِ گرو وشسٽ ويدن انوسار وڌيءَ موجب سري رامچندر کان ڪريا ڪرم ڪرايو ۽ انيڪ قسمن جو دان غريبن ۽ برهمڻن کي ڏنو، اهڙو جڳت ۾ ڪهڙو ڪري آهي جو ان جو ورڻن ڪري سگهي؟

هڪڙي ڀيري سري رامچندر پنهنجي ڀائرن ۽ منترين سميت گروءَ جي گهر وڃي چرڻن ۾ سر نوائي پرڻام ڪيو، گروءَ کان آشيرواد وٺي واهي رهيا تڏهن رام چوڻ لڳو، گروجي! اوهان جي ڪرپا سان مون هڪ تمام اتم يڳيه

من ۾ پرسن ٿي پر لڪشمڻ کي وياڪل ڏسي عجب ۾ پئجي اهڙو ته گهٻرائجي
ويئي جيئن مڇيءَ بنا سانپ. هوءَ من جو واچار ڇڏي نٿي سگهي ليڪ رنڌ
کي ڪهاڻي ان ۾ اينل ڏسي سيتا ڏٺي ويئي ۽ مڇي واڪيءَ ۾ چوڻ لڳي هي
ڏيورا! هتي ته منهن جا آشرم ڏسڻ ۾ ٿي اٿا اڄ اون ڪٿي وڃي آيو آهين
هيءَ ان ته ڏکي، هرڻ، شينهن، واگهه، هاٿي، رڇن ۽ ٻگهڙن سان ڀريل پيو
آهي ڪرڻي مڇي اينڌو وينڌو ۽ ڏسڻ ۾ نٿو اچي. منهنجو ته ساهه ٿي نڪري
ٿو وڃي، ائين چئي سيتا مورڇت ٿي ڪري پيئي. پرلويءَ ٿي ڪرڻ وقت
لڪشمڻ ان کي اٿاري چڙهيو، سيتا کي اهڙي طرح وياڪل ڏسي لڪشمڻ
من ۾ چوڻ لڳو ته پرهما هيءَ ڇا ڪيو؟ هاڻ ته منهنجا بنا جيئڻ جي پراڻ
نڪري وينداءِ اهڙي طرح ٻاڻ کي ڏڪاريندي جان ڏيڻ لاءِ تيار ٿي اينڌو
ته اتري ۾ آڪاش واڻي ٿي ته اي لڪشمڻ! سيتا کي اون هٿي بنا ڪنهن
ڏپ جي ڇڏي هليو وڃ، هن کي ڪنهن ۽ قسم جي تڪليف نه رسندي.
جنهن مهل لڪشمڻ اهي وچن آڪاش واڻيءَ جا ٻڌا تنهن مهل منهنجي من
کي آلت ڏٺي سيتا کي رنڌ سان هيٺ لاهي چوڻ لڳو هي ماتا! سري
رامچندر ارڪ نندا جي ڪري لوکي لياڳ ڪري ان ۾ موڪليو آهي. هي
ماتا! انهيءَ ۾ منهنجو دوش نه آهي هاڻي اون منيشورن جي آشرم ڏانهن
هلي وڃ. ائين چئي لڪشمڻ ماتا سيتا کي ٿي پرڪرمائون ۽ پرڻام سان
پرڻام ڪري موٽي اجوڌيا ۾ واپس

لڪشمڻ جي وڃڻ کان پوءِ سيتا تمام ڏک ۾ پرجي مورک ڄاڻن وانگر وِلاپ
ڪرڻ لڳي ته اتري ۾ والميڪ رشي گهمندو اتي اچي نڪتو، سيتا مڇيءَ
کي سڃاڻي ان ۾ اچڻ جو سربستو حال ٻڌائي چوڻ لڳي هي منيورا! مان راجا
جنڪ جي ڌيءَ ۽ سري رامچندر جي استري آهيان، مان ڪجهه سمجهي نٿي
سگهان ته سري رامچندر موڪلي ڇاجي ڪري لياڳيو آهي، ڇو ته ارهما جي
ڪنهن تياري آهي. جهڙڪري ڏيرم لڪشمڻ موڪلي هتي ڇڏي واپس آهي
ليڪن هي منيشور! مون ڪسي انهيءَ ٻاري ۾ ڪجهه به خبر نه آهي. تڏهن
والميڪ رشي چوڻ لڳو هي پتري! تنهنجو پيءُ جنڪ منهنجو شش آهي.
هي ڪماري! اون چنتا نه ڪر، ليڪ الند ۾ سري رامچندر توسان وري
اچي ملندو. اهڙي طرح سيتا کي ڌيرج ڏئي سمجهائي پنهنجي ڪٽيا ۾
وٺي آيو. اتي اچي سيتا گنگاجيءَ ۾ سنان ڪيو، پوءِ سري رامچندر جو
سمرڻ ڪري ان جي مورتي من ۾ رکي. مڇيءَ هن کي آشيرواد ڏئي ڪاڻ
لاءِ ڦل ڏنا ۽ تنهن روز منيشور سيتا کي انيڪ ڪٿائون ٻڌائيندو رهيو. مڇيءَ

مانا آهي ۽ نهي لوڪن جو مالڪ سنسار توهان کي ڄاڻي ٿو. جڏهن جو و
پرائڻ ۽ جس ڳائين ٿا، توهين ستيوادي مريادا پرشوتم آهيو، جڏهن جو وا
۽ شيش نانگ ۽ ورن نتا ڪري سگهن ۽ ڄاڻڪي سوپياوان، گڻن جي ڪا
۽ آنند ڏيڻ واري آهي. ان جي پاڇي موجب جيڪي استراون پتورت ڌر
پالن ڪنديون سي ۽ ڀو ساگر پار ڪري ويديون. هي ڪرپالو! چا! مڇي
۽ پاڻيءَ بنا ڪڏهن جيئري رهي سگهي ٿي؟ چا! ڪيتي بنا پرساتت جي
ڪڏهن آباد ٿي سگهي ٿي؟ اهڙي طرح توهان کان سواءِ چا گياناوان سياڻي
سيتا هڪ پل ۽ جيئري رهي سگهندي؟ دنيا ۽ پرلوڪ سان پيار پرڀو جا
اهي وچن ٻڌي ڀڳوان چوڻ لڳو هي پرڀو! تو پراپر ڌرم ۽ نيتيءَ جي ڳالهه
چئي آهي تڏهن ۽ راجا کي سدائين نيتي، ڌرم ۽ ڌرم جي رکيا ڪرڻ ۽ بنا
ڪنهن وچار جي نيتيءَ موجب مدو ڳالهائڻ، پوتر ۽ شبد ڪرمن سان پرڄاءِ
ٿي. پرجا جو پالڻ ڪرڻ گهرجي ۽ جيڪي دوش ڌوٻيءَ جي واري ۾ وچن
چيا هوا، سي پرڀو کي ٻڌائي چوڻ لڳو هي پرڀو! ڪل ۾ اهو پاري ڪلنڪ
لڳائي، سورج ونش ۾ انيڪ راجا هڪ ٻئي کان وڌيڪ گياني ٿيا آهن.
مهاراج دشرٿ ته سنسار ۾ مشهور آهي، جنهن پراڻ جي موهه کان ۽ وچن
نه ڇڏيو. انهيءَ ڪل ۾ توهان ۽ ڪلنڪ ٻڌڻ ڪري جيئرو رهڻ ۽ ٻڌڻ جي
اپار آهي. تڏهن پرڀو چوڻ لڳو هي پريو! سيتا نشڪلنڪ آهي چاڪاڻ ته
ارهما، شو ۽ ٻين ديوتائن پريکيا وٺڻ وقت سيتا جي واکاڻ ڪئي هئي ۽ جو
۽ سيتا کي ڪلنڪي چوي ٿو اهو مورک ڪروڙن جنم نرڪ ۾ رهي دک
پوڳيندو ۽ نرڪ ۾ رهي ٿو.

سيتا کي بن ۾ موڪلڻ

سري رامچندر جا ڪروڌ ۾ ڀريل نيتر ڏسي ڀرت لڪشمڻ جي پڌيان
هليو ويو، تڏهن ڀڳوان لڪشمڻ کي سڏ ڪري چوڻ لڳو هي ڀائي! هت
وڏائي ڇڏي ٻڌ! سيتا جي ڪري منهنجي لوڪ ۾ نندا ٿي پيئي آهي
منهنڪري تون سياڻي سوير ئي سيتا کي رٿ ۾ چاڙهي والميڪ رشيءَ جي
آشرم پرسان ڇڏي هليو اچ! هن باري ۾ جيڪڏهن تون ڪجهه ۽ چوندين ته
منهنجي هتيا ڪندين. سنسار پلو چاهي اڙو، جيڪڏهن تون ۽ منهنجي
گيا ٿاڙيندين ته پاد رکه مون کان سواءِ عمر ڀر پڇتائيندين. ڀڳوان جي آگيا
ي لڪشمڻ لڇي ويو، صبوح جو سوير ئي سومنتر کان رٿ تيار ڪرائي
۾ ڄانڪيءَ کي چاڙهي ترت ئي بن ۾ هليو ويو. رام جي پياري سيتا

اتي رشين ۽ منين جي استرين سان گڏ ويهي ڌرم چرچا ڪندي هيس تڏهن منهنجو من ڏاڍو شانتيءَ ۾ رهندو هو. هاڻي انهيءَ ڪان سواءِ ڏاڍو اداسي ٿي پيئي آهيان. سو هي ناٿ! ڪرپا ڪري مونکي وري انهن رشين جي استرين سان ملڻ جو پربنڌ ڪريو. تڏهن ڀڳوان منين جي استرين جا وستر آڀوشڻ سيتا کي پريم سان پارائي چوڻ لڳو هي سيتا! سڀاڻي تنهنجي من جي اڇا پوري ٿيندي.

رات جا چار پهر گذريا صبح جو جڳت جي لڪشمي نواس سري رامچندر جاڳيو ۽ هٿ منهن ڌوئي ڀڳوان جو ڪمل سمان سندر مکڙو ڏسي خوش ٿي ڳائڻ لڳا. ڀرت، لڪشمڻ ۽ شتروگهن جتي ڪرپاندان رام ويٺو هو اتي آيا ۽ اچي سر نوائي پرنام ڪيو. پر سري رامچندر پنهنجي مک مان ڪجهه نه چيو، ڀڳوان کي چنتا ۾ گهيريل ڏسي ٽيئي ڀائر گهبرائجي ويا ۽ چوڻ لڳا هي ڀڳوان! توهان جي ليلا جاڻي نٿي سگهجي. ائين چئي چپ ٿي ويا. هن کي وياڪل ڏسي ڀڳوان ڏکو ساهه کڻي ڪمهلو وقت جاڻي مٺي واڻيءَ ۾ چوڻ لڳو هي لڪشمڻ! تون منهنجي آگيا سان جانڪيءَ کي ٻن ۾ ڇڏي اچ. سري رامچندر جا اهڙا ڪٺور وچن ٻڌي ٽيئي ڀائر گهبرائجي ويا، هردي ۾ ڏک پيدا ٿين ۽ سرير جلڻ لڳن. ٽيئي انهيءَ ويچار ۾ پئجي ويا ته پريو سچ چئي رهيو آهي يا ڪل مشڪري ڪري رهيو آهي ڇو ته ڪڏهن به اهڙا ڪٺور وچن ڪنهنجي مک مان نه نڪتا آهن. تڏهن ڀرت ۽ ٻيا ڀائر وياڪل ٿي هٿ جوڙي شتروگهن لڙڪن مان جل آڻي چوڻ لڳو هي پريو! توهان جا وچن ٻڌي من ڏاڍو منجهي پيو آهي ڇو ته سيتا ماتا جڳت جي ماتا آهي ۽ سچ سنسار هن کي ڄاڻي ٿو، توهين سچدانند پار برهم سڀني جا پتا آهيو. هي پريو! ڇا جي ڪري توهان سيتا جو تياڳ ڪيو آهي؟ هوءَ نه من واڻي ۽ ڪرم سان توهان جي چرنن جي داسي آهي. سرڪي! هوءَ ڪرپالو آهي توهان هيءَ ڪروڌ ڀريا وچن ڪل مشڪريءَ ۾ چيا آهن يا سچ پچ چيا اٿو. شتروگهن جا اهي وچن ٻڌي سري رامچندر جي اکين ۾ آنسون ڀرجي آيا ۽ مٺيءَ واڻيءَ ۾ سمجهائي چوڻ لڳو هي ڀائي! منهنجي آگيا اٽل ٽرندڙ آهي، جي ڪڏهن ٽري ويندي ته منهنجي سڀاءُ ۾ نه رهندي. ايشور جي اڇا هرتڪار ڀاوي وڏي ٻلوان آهي توهان جو هن ۾ ڪلياڻ آهي. هي ڀائي! منهنجو وچن مڃي جانڪيءَ کي وڃي ٻن ۾ ڇڏي اچ. تڏهن ڀرت هٿ جوڙي چوڻ لڳو هي پريو! منهنجي مت ٿوري آهي توهين سرڪيه آهيو، منهنجي وينتي ٻڌو. هي ڀڳوان! سورج ونش ۾ تشريف اسان جو پتا ۽ ڪرشاما اسان جي

پنهنجي گهر ۾ اچڻ نه ڏيندس ڇو ته مان ڪو رامچندر ٿورو ئي آهيان. هيترو وقت راڪشس جي گهر ۾ رهي تنهن هوندي به سيتا کي وٺي واپس گهر آيو. هي ٻڌو! ڌوٻيءَ جي اها ڳالهه ٻڌي مان جهٽ هيڏانهن هليو آيس. تڏهن ڀڳوان رام پرسنگ وس وڃي ڀالي دوت کان پڇيو هي وجيه منهنجي، سيتا جي ۽ ماتا ڪيڪئي جي باري ۾ نگرواسي ڇا چون ٿا توکي منهنجو قسم آهي تون ٻه لڪ نه ڪر ۽ سچ سچ ٻڌاءِ. ڀڳوان جي اهڙي طرح پڇڻ ڪري وجيه چوڻ لڳو هي داتا! سيئي ماڻهو ائين چون ٿا ته آتم گياني رام جيڪي به ڪار به ڪيا آهن سي سيئي مشڪل هئا پر هن راوڻ کي ماري سيتا کي بنا ڪنهن شڪ شبهه جي پاڻ سان گڏ آڻي وهاريو آهي اهو ڪم سٺو نه ڪيو اٿس، ڀلا جڏهن سيتا کي دُر آتما راوڻ نرجن بن ۾ چورائي ڪڍي ويو هو پوءِ خبر نه آهي اهڙي ڀوڳي ڀوڳيل استريءَ مان الائي ان کي ڪهڙو سک ملندو. هاڻي اسان کي به پنهنجي استرين سان هن موجب ورتاءُ ڪرڻو پوندو ڇاڪاڻ ته جهڙو راجا ٿيندو آهي تهڙي پرجا به ٿيندي.

دوت جي واتان ڌوٻيءَ جي اها خبر ٻڌي ڀڳوان رام پنهنجي من ۾ رکي ۽ راڄ جو به سڀني ۾ ائين ئي ڏسي جاڳي اٿيو ۽ ڏاڍو ڏکي ٿيو. جڏهن هڪ ڀيرو راڄ ڪندي گذري ويو تڏهن ڪرپالو ڀڳوان وچار ڪيو ته هاڻي باقي هڪ هزار ورهيه پتا جو راڄ ڪندس ۽ سيتا کي بنواس موڪلي ڇڏيندس جنهن جي ڪري ويدن جي مريادا قائم رهي ۽ ڌرم به نه وڃي. اهو من ۾ نشچئه ڪري سيتا وٽ آيو ۽ مٺي واڻيءَ ۾ چوڻ لڳو هي سيتا! ٻڌ. لوڪ جي نندا ٿيڻ ڪري سنساري پرشن وانگر مان توکي تياڳ ڪري ٻن ۾ ڇڏي ايندس اتي توکي سري والميڪ رشيءَ جي آشرم ۾ ٻه بالڪ پيدا ٿيندا، هن وقت تون گرڀوتي آهين، بالڪن جي پيدا ٿيڻ کان پوءِ تون وري مون وٽ ايندينءَ ۽ لوڪن کي سکيا ڏيڻ لاءِ ٻنهي سان ڌيان ڪري پرلوڪ قائڻ وقت ان ۾ سمائجي ويندينءَ ۽ اندران ئي اندران ولڪڪ هلي ويندينءَ پوءِ مان به اوڏانهن ايندس تنهنڪري تون ماياوي ٻاهر سيتا روپ ۾ ڀونءِ ۾ ڇڏي تون پنهنجي پوتر ڌام ۾ وڃي رهه. سري رامچندر جا اهي وچن ٻڌي سيتا ٻنهيءَ کي چرڻن ونڊنا ڪري پنهنجي ڇايا ڇڏي انترڌيان ٿي وئي. تڏهن ڀڳوان هن ماياوي ڇايا سيتا کي سمجهائي چيو هي سيتا! هاڻ تون جيڪي گهرڻو هجيئي. تڏهن سيتا چوڻ لڳي هي ناٿ! ڪيترا ڏينهن ٿيا آهن جو توهان سان گڏ منهنجي جي آشرم ڇڏي مان گهر آئي آهيان،

ڇا ! پيءُ جي ويٺي پٽ مري وڃي؟ برهمڻ جا اهي وچن ٻڌي انترجامي ڀڳوان نر ليلا ڪرڻ لاءِ ڪرپالو ڀڳوان وچار ڪرڻ لڳو ته برهمڻ جو پٽ ڇاجي ڪري مئو. وري برهمڻ کي ڏسي ڀڳوان رام ڏاڍو وياڪل ٿيو ته اتي ۾ آڪاش واڻي ٿي ته هي شرنگ ڌاري! توهان جي راڄ ۾ وندياچل پربت جي پرسان ٻن ۾ هڪ شودر تپ ڪري رهيو آهي انهيءَ جي ڪري ئي هن برهمڻ جو پٽ مئو آهي. اها آڪاش واڻي ٻڌي سري رامچندر جهٽ رٿ تي چڙهي روانو ٿيو، اتي پهچي سامهون ۾ سندر پربت ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ پربت شودر جي پٽ کي ويٺل تپسيا ڪندو ڏسي سري رامچندر ڪروڌ ۾ ڀرجي هڪ باڻ ڪيس مستڪ ۾ هنيو جنهن جي لڳڻ شرط دکي ٿي ڦٿڪڻ لڳو، سري رامچندر ان کي دکي ڏسي دیا آڻي ان کي سندر ڀڳتي ڏيئي اڌار ڪيو ۽ پرڀوءَ جي ڪرپا سان ويڪنٺ ڌام هليو ويو. اوڏي مهل برهمڻ جو پٽ ڪلندو اٿي کڙو ٿيو. تنهن کان پوءِ ڀڳتن جو ڀو مٽائيندڙ سکدائڪ ڀڳوان رام موٽي نگر ۾ آيو ۽ اچي سنڌيا وندنا ڪري پوءِ ڀڳتن کي سک ڏيڻ واري شو جي پوڄا ڪري پوڄن ڪاڻي وڃي آرام ڪيو ۽ جيڪي سڀا ۾ ويٺل هوا سي سڀئي پنهنجي پنهنجي گهر هليا ويا.

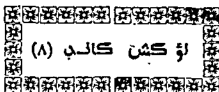
ڌوٻيءَ جو رامچندر ٽالي طعنو هڻڻ

جڏهن صبح ٿيو تڏهن رامچندر سڀا ۾ آيو ۽ وري سڀا لڳي وئي ۽ هر ڪو پنهنجي پنهنجي ڪم کي لڳي ويو. سري رامچندر نت روز ٻالڪن سميت پراڻن جي ڪٿا ٻڌي براهمڻن کي دان ڏيندو هو وري پوءِ سنڌيا وندنا ڪري پرڀوءَ جي آگيا وٺي سڀڪو پنهنجي گهر هليو ويندو هو. هڪڙي ڏينهن سري رامچندر انيڪ دوت اوڌيا ۾ پرجا جي دک سک جي خبر وٺڻ لاءِ شهر ۾ موڪليا ۽ شام جو اچي سري رامچندر کي سڀ سماچار ٻڌائڻ لڳا. سڀني اڳ اڳ بيان ڪري ٻڌايو، انهن مان هڪڙي دوت ڪجهه نه ٻڌايو. تڏهن سري رامچندر ان کي چت ڏيئي پريم سان پڇڻ لڳو هي ڀائي! تون ڇو نه ٿو جيڪو به سماچار هجي سو چئي ٻڌاءِ. سري رامچندر جا اهڙا مٺا وچن ٻڌي دوت چوڻ لڳو هي ڀڳوان! ڇا چوان؟ جيئن مان توهانجي آگيا سان ٻيهر ڏيندو پئي ويس تيئن ڏٺم ته هڪڙي ڌوٻيءَ جي گهر ۾ ڏاڍو گوڙ شور لڳو پيو آهي، ڳالهه ته فقط هن رهي آهي جو ڌوٻيءَ جي زال پنهنجي پتيءَ جي موڪل کان سواءِ پيڪي گهر وئي هئي پوءِ هوءَ جڏهن ٻئي ڏينهن وري موٽي آئي تڏهن ڌوٻيءَ پنهنجي زال کي چيو ته مان توکي

ڏام ڌوم سان منزل ڪندا اچي ڪاشيءَ پهتا، اتي پهچي ڪاشيءَ کي سري شنڪر ڀڳوان جو استان ڄاڻي ڪيس پرڻام ڪيو، تنهن کان پوءِ گنگاجيءَ ۾ سنان ڪري پوءِ تن سري ڪاشي وشوناٿ جي مندر ۾ وڃي ڏاڍي پريم ڀاوَ سان شنڪر ڀڳوان جي استوتي ڪرڻ لڳا. پوءِ ٻاهر اچي سنياسين جو پوڄن ڪري غريبن ۽ برهمڻن کي دان ڏنو، اهڙو ته دان ڏنو جنهن جو بيان نٿو ڪري سگهجي جنهن کي ڏسي ڪبير به لڄي ٿي پيو، اهڙي طرح سري رامچندر ڪجهه ڏينهن اتي رهي رشين منين کي پرسن ڪيو تنهن کان پوءِ موٽي پنهنجي نگر ۾ آيو. ايوڌيا ۾ نت روز اوان آنند ٿيڻ لڳا ۽ ڀڳوان نت روز دان ڪندو هو. هي گرڙ! اتي ڪو، ڪوڙ، شرور، دک شوڪ، غم ۽ ڪوڙو وچن ٻڌڻ ۾ نٿي آيو. سڀيئي ماڻهو جتي ڪٿي ڌرمي ويد شاستر پڙهڻ ٻڌڻ لڳا. نگرواسي پرڀوءَ جي ڪرپا ڄاڻي آنند ۾ رهڻ لڳا. هڪ ڏينهن سري رامچندر من ۾ ويچار ڪري چوڻ لڳو ته مونکي ٻارهن هزار ورهيه ٿي رهيو آهي تنهنڪري اشوميڌ يگيه ڪريان جنهن جو جس ڳائي سنساري منش ڀوساگر پار ٿي ويندا، پوءِ جلدي مان پنهنجي وشنو لوڪ هليو وڃان ۽ برهما جا وچن به سچا ڪريان. صبح جو ايڪادشي من ۾ ويچار ڪري گروءَ کان يگيه ڪرڻ جي آگيا وٺي آيو. يگيه ڏام ڌوم سان ڪيو ويندو اهڙو يگيه اڳ ڪڏهين به ڪونه ٿيو آهي. رام جي يگيه هڻڻ ڪري پرٿويءَ تان سڀ پاپ مٽجي ويندا. رشي مني بن ۾ اچي تپا ٿي ايشور سان تپسيا ڪرڻ لڳندا، پرٿوي ۽ بن سڀ پاڻا اوان ٿي پوندو. پسون ۽ پکي سڀيئي گڏجي کيڏڻ لڳندا. رام راڄ ۾ ڪٿي به ويڙ ورو ٻڌڻ ۾ نه آيو، سڀيئي ايشور سان رهڻ لڳا. انيڪ گرنٿ، سمرتيون، سرسوتي، برهما، مهاديو ۽ ڪروڙين شيش ناگ سري رامچندر پرڀوءَ جا گڻ ڳائي ان جو انت پائي نه سگها.

برهمڻ جو سري رامچندر وٽ دانهين اچڻ

سري مهاديو چوڻ لڳو هي پاروتي! ڪاڪ ڀشنڊي گرڙ کي چيو ته هاڻي جيئن اڳتي سري رامچندر اوتار چرتر ڪيا سي ٻڌايان ٿو ٻڌ. هڪڙي ڏينهن راڄ سڀا ۾ سري رامچندر سان گڏ سڀئي ڀائر ويٺا هوا ته اتي هڪ برهمڻ وڪلندو آيو ۽ اچي هٿ جوڙي سري رامچندر کي چوڻ لڳو هي ڀڳوان! ڇا سنسار ۾ سوريه ونش جي رهندي به اهڙو اندڌير؟ ايوڌيا ۾ رگهو، دليپ، شو، سگر ۽ ٻيا پرتاپي راجا ٿي ويا پر انهن جي هوندي اهڙي ڪڏهن نه ٿيو،

سري رامچندر جو ڪٽنب سميت ڪاشيءَ ۾ وڃڻ

سري مهاديو چوڻ لڳو ته هي پاروتي! ڪاڪ ڀشنڊيءَ جي مک مان اهڙي پوتر رام ڪٿا ٻڌي گرڙ ڏاڍو خوش ٿيو ۽ ٻئي هٿ جوڙي چوڻ لڳو هي ڪرپانڌان! هاڻي منهنجو من انڌيءَ سمان اونتر ٿي ويو، توهان جي چرن ڪمل ۾ اونير آهي سو جنم جنمانترن ۾ نه هلندو. پرڀوءَ جي گڻن کي ٻڌي منهنجو منورٿ پورو ٿي ويو. هي ڪانءَ سرشٽ! توهان جي ڪرپا سان پرڀوءَ جي گڻن جي ڪٿا منهنجي من ۾ وسي وئي. هاڻ منهنجي من ۾ سنتوش اچي ويو، ٻيو من اٿو پوڇي. جنهنجو ڪوئي نه ورن اٿو ڪري سگهي ۽ جيڪي نه مڌش سک جي ڌام ابوڌيا ۾ رهن ٿا سي مري وڃڻ کان پوءِ سرڳ لوڪ ۾ وڃن ٿا. سو هي ناٿ! منهنجي من ۾ اها وڏي شنڪا آهي. مان توهان کي پتا سمان ڄاڻي هٿ ڪري چوان ٿو ته توهين مونکي سڀ سمجهائي وستار سان ٻڌايو ته ڪهڙي طرح شري رامچندر اشوميڌ يگيه ڪيو. گرڙ جا اهي وچن ٻڌي ڪاڪ ڀشنڊي پرسن ٿي چوڻ لڳو هي گرڙ! رام جي ڪرپا سان تنهنجي من جو شڪ، شوڪ، موهه ۽ ڀرم سڀ وڃي رهيو، تنهنڪري تون ڌنيه آهين، تو مون تي نه وڏي ڪرپا ڪئي آهي. هي گرڙ! سري رامچندر ٻارهن هزار ورهيه ابوڌيا ۾ راڄ ڪري چڪا نه، اهڙا ڪئي آهي اها سچي ڪٿا سنسار جي اپڪار ۽ ٻاڻي لاءِ آهي جا وستار سان توکي ٻڌايان ٿو سو تون ڌيان ڏئي ٻڌ.

هي گرڙ! برهما جي وچن موجب ديا جو ساگر پرڀو اراجمان رهيو، سيتا سان رمڻ ڪندو ابوڌيا ۾ رهڻ لڳو. سيتا ۽ رام جي جوڙيءَ جي سونهن سوڀيا ڏسي ڪروڙين ڪامديو لڄي ٿي ليا. هڪڙي ڏينهن سري رامچندر مکر سنڪرانت وارو آيل ڏسي تيرٿ ياترا ڪرڻ لاءِ ڪاشيءَ وڃڻ جو وچار ڪري گروءَ کان آگيا وٺي ڪٽنب سميت ڪجهه سنيا ساڻ وٺي

جو تہ هڪ ٻي روڳ جي وس ٿي مٿش مري وڃدو آهي. ان ڪان سواءِ ٻہ انيڪ ٻيا بہ روڳ آهن جيڪي جيو کي سدائين ڪليش ڏين ٿا، پوءِ هو شانت ڪيئن پائي. هي گرڙ! نيم، ڌرم، آچار، تپسيا، گيان، جپ، تپ ۽ دان وغيره ڪروڙين ٻوٽيون آهن پر انهن سان اهي روڳ مٽجي نٿو. هي گرڙ! اهڙيءَ طرح جڳت ۾ سڀ روڳي آهن. جيڪي دک، سک، ڀؤ، پريت ۽ وِيوڳ ڪان دکي آهن. مون ٿوري ۾ ٿي مٿش روڳ ڇڏي ٻڌايا آهن، اهي ٻين تہ سڀئي کي ٿا پر ٿورن ماڻهن انهن کي سمجهيو آهي.

هي تلسي ڪرت رامائڻ پنج روپ پاپ ناس ڪندڙ سدائين منگل ڪاري وگيان ۽ ڀڳتي داتڪ، مايا موهہ کي ناس ڪندڙ، پرم نرمل، پريم روپي جل سان ڀورڻ منگل داتڪ آهي، جو مٿش هن مانس سروور ۾ ڀڳتي ڀاو سان سنان ڪري ٿو اهو سنسار روپي ٻر چنڊ ۽ سورج جي اگر ڪرڻن سان سنتپت نٿو ٿئي.

سري مهاديو چوڻ لڳو هي پاروتي! ڀڳت تلسيداس ڀڳوان رام جي درشن ڪرڻ لاءِ دنيا جا سڀ وهنوار ڇڏي ڪري هنومان جي پيان لڳو تہ جيئن ڀڳوان رام جو درشن ٿئي. اها رام نسام روپي ٻيڙي اهڙي جنهن ۾ سي هـي جيو چڙهي سولائيءَ سان هن مها ڀؤ ساگر ڪان تري پار ٿي سگهي ٿو.

شري اوم تت سٽ تلسي ڪرت رامائڻ جو
سري شو پاروتي سنواد اتر ڪانڊ
سنسار ساگر پار ڪرڻ لاءِ
سنتون ڏاڪر سماپت ٿيو.

سک ڪهڙو آهي؟ سو ٿوري ۾ ئي ويچار ڪري ٻڌايو. سنت ۽ اسنت جا ڀيد توهين ڄاڻو ٿا ان جو سهج سڀاءُ ٻڌايو. هي ڪرپالو ويدن ۾ مشهور مها ڀڄ ۽ گهور پاپ ڪهڙو آهي سو ٻڌايو، ٻيو مانس روڳن بابت سمجهائي ٻڌايو، توهين سروگيه آهيو، مون تي توهان جي ڪرپا ۽ گهڻي آهي.

تلسي ڪاڪ ڀسنڊي چوڻ لڳو هي گرڙا ڌڻي ٻڌيو سان ڌيان ڏيئي ٻڌ. منش ديهه جي برابر ٻي ڪائي ديهه نه آهي. چر اچر جيو سڀ جنهن کي چاهين، اهو منش سرير نرڪ سرڳ ۽ مڪتيءَ جي ڏاڪڻ آهي ۽ گيان ويراڳ ڀڳتي ۽ سک ڏيڻ واري آهي. اهڙو سرير حاصل ڪري ۽ جنهن هريءَ جو ڀڄن نٿو ڪري ۽ وشين ۾ ابراست رکي ٿو اهو مورک ڪان ۽ وڏاڪ مها مورک آهي اهو چڻ امرت ڪمبرو هٿن مان وڃائي ٿو ڇڏي ۽ ان جي بدلي ۾ ڪانچ جو ٽڪرو ٿو کڻي. جڳت ۾ ڪنگال منش جي سمان ٻيو دک نه آهي ۽ سنت ملڻ جي سمان جڳت ۾ ٻيو ڪو به سک نه آهي. هي گرڙا من وچن ۽ سرير سان پراپڪار ڪرڻ اهو ئي سنتن جو سدو سڀاءُ آهي ٻين جي ڀلائيءَ لاءِ سنت دک سهندا آهن ۽ ڀاڳيا اسنت ٻين کي دک ڏيندا آهن. هي گرڙا دشٽ سنت ڀسا ڪنهن ڪارڻ جي ئي ٻين کي نقصان پهچائين ٿا، جيئن نانگ ڪرلي کي، ڪي پرائي ملڪيت کي نشٽ ڪري پاڻ به ناس ٿي وڃن ٿا. اهنسا، ويدن ۾ سرشٽ ڌرم ڄاڻايو آهي ۽ پر نندا جي برابر ٻيو وڏو پاپ ڪوئي نه آهي. شنڪر ۽ گروءَ جي نندا ڪرڻ وارو ڏيڏر جي جوڻ پائي هزار ورهين تائين دک ڀوڳي ٿو. برهمڻ جي نندا ڪرڻ وارو تمام نرڪ ڀوڳي ٻيءَ ڪانءَ جو جنم وٺي ٿو جو گهمندو ۽ ويدن جي نندا ڪندڙ آهي اهو اُلو پکيءَ جو جنم وٺي ٿو. هي گرڙا ڌڻي منش روڳ جو وستار ٻڌ، جنهنڪري لوڪ دک پائين ٿا. سڀني روڳن جي جڙ موهه آهي، انهيءَ مان وري انيڪ دک پيدا ٿين ٿا. ڪام هوا مثل آهي. تمام لوڀ ڪف آهي ۽ ڪرودڌ پت آهي جو ڇاتي جلائي ٿو جيڪڏهن اهي ٽيئي پاڻ ۾ ملن ڪن ته دک ڏيڻ وارا سنيپات روڳ پيدا ٿيو پون ٿا، انهن جا ٿالا ڪير ڄاڻي ٿو، ممتا ڏڏ آهي ۽ ايرکا خارش آهي. آنند ۽ شوڪ گلي جي ڳنڍ روڳ. ڪسان وڏيڪ آهي. ٻين کي سکي ڏسي رس ڪرڻ نقصان ڪارڪ آهي. دشٽتا ۽ من جي ڪٽلائي ڪوڙهه آهي. اهنڪار مها دکدائڪ ڳنڍ جو روڳ آهي پاکنڊ، ڪپٽ، مد ۽ مان اهي نهروٽا روڳ آهي. ترشنا وڏي جلندر روڳ آهي، ٽن قسمن جي اڇا (استري، پٽ ۽ ڌن) ٿلونتي انجاري آهي. متسرتا اوويڪ بخار آهي. اهڙا انيڪ خراب روڳ آهن جي ڪيترائي ٻڌايان،

پر ٻه ڪٺن آهي. جيڪڏهن سڀڳو وس سڌ ٻه ٿي وڃي تڏهن به وري وگهن ٿي آهن. هي گروڙ! گيان جو پنٿ ڪرپاڻ جهڙي ڌار آهي، انهيءَ کي ڪرندي دير نه لڳندي آهي. جو گياني ٻنا وگهن جي هن مارگ کي نباهي وڃي ٿو اهو موڪش پد کي پائي ٿو.

هي گروڙ! مون هيءَ گيان جو سدانت توکي سمجهائي ٻڌايو آهي، هاڻي مٿيءَ روپي ڀڳتيءَ جو پرڀاءُ ٻڌ. جنهن جي هردي ۾ ڀڳتي وسي ٿي، اهو ڏينهن رات تمام اتم روپ ۾ ٿي رهندو آهي. ان کي ديا ٻتي گهر ڪجهه به نه گهرجي. موهه روپي دک ان وٽ نٿو اچي ۽ لوڀ روپي هوا ان کي وسائي نٿي سگهي ان جو اونڌا روپي انڌڪار مٽجي وڃي ٿو. ڪوئي ٻڌ وارا پتنگن سمان هار کائي وڃن ٿا. ڪام ۽ ٻيا دشٽ ان جي ويجهو وڃن ٿي نٿا. جنهن جي هردي ۾ ڀڳتي وسي ٿي ان کي زهر امرت سمان ۽ شترو به متر ٿي پون ٿا. انهيءَ مٿيءَ سمان ڀڳتيءَ کان سواءِ ڪڏهن به ڪوئي سک پائي نٿو سگهي. جنهن جي من ۾ ڀڳتي وسي ٿي ان کي سپني ۾ به دک نٿو ٿئي. ويد پراڻ پوتر پربت آهي. سري رام ڪٿا ان ۾ سندر کاڻ آهي. سنت مرمي آهن، سندر ٻڌ ڪوڏار آهي، گيان ۽ ويراڳ ٻه نيتر آهن. جو پرامي ڳولهي ٿو اهو سيدي سکن جي کاڻ ڀڳتيءَ روپي مٿيءَ کي حاصل ڪري ٿو. هي پڀو! منهنجي من ۾ اهڙو ئي وشواس آهي رام ڀڳت سري رامچندر کان به وڌيڪ آهن. سري رامچندر سمندر آهي ته ڌير پرش بادل آهن. سري هري چندن جو وڻ آهي ۽ سنت هوا آهن. سيدي جو سندر ڦل هري ڀڳتي آهي. ان کي سنتن ٻنا ڪنهن به نه پاتو آهي. هي گروڙ! جو مدش ستسنگ ڪري ٿو ان کي ئي رام ڀڳتي حاصل ٿئي ٿي. ٻرهم سمندر آهي گيان مندراچل آهي سنت ديوتا آهن جو هن سمندر کي واروڙي ڪٿا روپي امرت ڪڍن ٿا جنهن ۾ ڀڳتي روپي مٺاس وسندي آهي. هي گروڙ! ويچار ڪري ڏس ته ويراڳ روپي ڍال ۽ گيان روپي تلوار سان جو لوڀ موهه روپي دشمن کي ماري جنهن وجيه پاتي آهي اهائي سچي ڀڳتي آهي.

ست سوال

وري پکيراج پريم سان پڇڻ لڳو هي ديالو! جيڪڏهن توهانجو مون تي پريم آهي ته مونکي پنهنجو سيوڪ ڄاڻي ڪرپا ڪري منهنجن ستن سوالن جا جواب وستار سان ٻڌايو. هي ڌير ٻڌ! هي ناٿ! اول اهو ٻڌايو ته سڀ کان وڌيڪ دلڀ سرير ڪهڙو آهي؟ سڀ کان وڏو دک ۽ سيمي کان وڏو

پرڪاش ڪري ٻاري اريءَ ڪرم روپي آڳ لڳائي ممتا روپي مَل جلائي تڏهن شد گيان روپي گيهه ٿئي جو بڌ کي سيتل ڪري تڏهن وگيان جو اوروڻ ڪرڻ واري بڌ روپي شد گيهه حاصل ڪري چت روپي ديئڪ ۾ ڀري سم درشتي روپي ٿمڻا جي وٽ ٺاهي ان ۾ ٽي وکي ٻوڙ ٽيهي اوستائن (جاڳرت، سپن سشوپت) ۽ ٽيئي گڻ (ستو، رجو، تمو) روپي ڪپاهه سان تريا اوستا روپي روئي ڪسي ڪيئي چڱيءَ طرح سنڀالي ان جي سخت وٽ ٺاهي اٿيءَ والڪر تيج ۽ وگيان مه ديئڪ جلائي جنهن جي ٻرسان وجڻ سان خراب ۽ بد وارا سڀيئي پتنگ جلي ويندا (سو آهم آسم) اهو برهم مان آهيان اهڙو جو اکنڊ وچار آهي اهوئي ان وقت ديئڪ جي وڏي لاٽ آهي. جڏهن آتم انڀو جي سک جو سندر پرڪاش ڦهلجي ٿو ته سنسار جي ڪارڻ روپ ڀيد ۽ ڀرم جو ناس ٿي وڃي ٿو. تمام اوديا جي پروار، موهه وغيره جو گهور اونداڪار دور ٿي ويندو آهي. تڏهن اهائي وگيان ڪسي اوروڻ ڪرڻ واري بڌ پرڪاش حاصل ڪري هردي روپي گهر ۾ ويهي ان جڙ چيتن جي ڳنڍ کي کولي ٿي. جڏهن اها بڌ ان ڳنڍ کي کولي سگهي ٿي تڏهن هيءُ جيو مڪمل ٿي وڃي ٿو.

هي پکيراج! ڳنڍ کي کلندو ڏسي مايا انيڪ وگهن وجهندي آهي. هي ڀائي! هوءَ انيڪ سڌيون رڌيون موڪلي ٿي جي اچي بڌ کي لالچائين ٿيون ۽ داءُ پيچ چال ول ڪري ديئڪ وٽ اچي انچل جي هوا سان ان کي وسائي ڇڏين ٿيون. جيڪڏهن بڌ سياڻي ٿي پوي ته ان کي دشمن سمجهي ان ڏانهن نهارين به نٿيون جيڪڏهن وگهن ۾ بڌ نه ڦاسي ته وري ديوتائون وگهن وجهن ٿا. اندرين جي دوارن انيڪ استان آهن جو هرهڪ دوار تي ديوتا اڏ ڄمائي ويٺا آهن، جڏهن هو وشيه روپي هوا کي ايندو ڏسندا آهن تڏهن هٺ ڪري دروازو کولي ڇڏيندا آهن جنهن وشيه روپي هوا هردي روپي گهر ۾ اچي وڃي، هوا پهچندي ئي گيان جو ديئڪ وسائي ڇڏيندي آهي، ڳنڍ به نه ٽٽي ۽ پرڪاش ويندو رهيو. وشيه روپي هوا سان بڌ وياڪل ٿيڻ ڪري اندرين ۽ ديوتائن کي گيان، ڀڳتي وڻي، چاڪاڻ ته ان جي ٻرسپ سدائين وشيه ڀوڳ ۾ رهي ٿي، جڏهن وشيه روپي هوا بڌ کي ڀلائي ڇڏيو تڏهن وري ان جو وڏيءَ سان ديئڪ ڪير جلائي، پوءِ جيو انيڪ طرح جا ڏک ڀوڳي ٿو.

هي پکيراج پرورهه جي مايا ڏاڍي پربل آهي. ان کي سولائيءَ سان پار ڪرڻ مشڪل آهي. وروڪ سان چوڻ ۾ ڪلن، سمجهڻ ۾ ڪلن ۽ سادڻ

هي گرڙ! سري هريءَ جي مايا ۾ استري روپ ۾ پرگهٽ آهي تنهن ڪري استري جي روپ تي استري موهت ٿي نه ٿي سگهي. ٻيءَ مايا ۽ ڀڳتي ٻئي استريون آهن اهو هرڪو ڄاڻي ٿو. وري ڀڳتي ته رگهوار کي پياري آهي ۽ مايا ته وچاري ان جي نچڻ نچڻ واري آهي. رام جي ڀڳتيءَ کان مايا ڏاڍو ڊڄندي آهي، تنهنڪري اِها ڪڏهن اباڌيءَ رام ڀڳتيءَ ان جي من ۾ واسو ڪري ٿي. ان کي ڏسي مايا لڄي ٿي پيئي وڃي ٿي ۽ هرگز ان تي ڪجهه به اثر نٿو ڪري. اهڙو ويچار ڪري جيڪي وگياني مني آهن، اهي سڀني گڻن جي کاڻ ڀڳتي گهرن ٿا. سري رامچندر جي هن ڳُجهي ڀيد کي ڪوئي ڄاڻي نٿو سگهي. ڀڳوان رام جي ڪرپا سان جو هن گيان کي حاصل ڪري ٿو ان کي سپني ۾ به موهه نٿو ٿئي.

هي گرڙ! گيان ۽ ڀڳتيءَ جا ٻيا به ڀيد ٻڌ - جنهن کي ٻڌي سري رامچندر جي چرنن ۾ سدا لاءِ پريم اُپجي ٿي ويندو. هي تات! جيو ته ايشور جو انش آهي، اويناسي، چيتن، نرمل ۽ سڀاو کان سک جي کاڻ آهي. هي سوامي! اهو مايا جي وس ۾ طوطي ۽ باندر وانگر ڦاسي پون ٿا. اهڙي طرح جڙ مايا ۽ چيتن جيو ۾ ڳنڍ پئجي ويئي آهي، جيڪڏهن اهو ڪوڙ آهي ۽ ان جي ڇٽڻ ۾ ڏکيائي آهي تڏهن کان هيءُ جيو سنساري ٿي پيو آهي نه ڪا ڳنڍ کلي ٿي ۽ نه هيءُ سکي ٿئي ٿو. ويد ۽ پراڻ انيڪ اپاءُ ٻڌائين ٿا پر اها ڳنڍ نه ٿي کلي، ڏينهون ڏينهن وڌندي وڃي ٿي. جيو جي هردي ۾ اگيان روپي اندهڪار اصل روپ جي مٿان ڇانئجي ويو آهي انهيءَ ڪري اها ڳنڍ ٻڌل ان کي ڏسڻ ۾ نٿي اچي، وري ڇٽي ته ڪيئن؟ جڏهن ايشور اهڙو سنجوڳ ڪري تڏهن به هوءَ ڪڏهن ڳنڍ ڇٽي نٿي سگهي. ايشور جي ڪرپا سان ساتوڪ شردا روپي ڪامڌينو جيڪڏهن جيو جي هردي ۾ اچي وسي ۽ جپ تپ ورت نيم وغيره الڳ ڌرم ۽ ويدن ۾ چيل ان ڌرم روپي گاهه کي کائي ۽ شڌ ڀاو روپي وڇڙي کي حاصل ڪري وشين کان هٽڻ جي نوڙي وڇڙي جي ڳچيءَ ۾ ٻڌي وشواس روپي اولڻ کٺي خرد باڻ وس ۾ رهڻ وارا شڌ من جو چنچل آهي. هي ڀائي! اهڙي پرم ڌرم روپي کير کي ڏهي وري نشڪام ڀاونا روپي اگنيءَ ۾ تپائي تڏهن سنتوش ۽ کميا روپي هوا سان ٿڌو ڪري ۽ پاڻ ان ۾ ڌيرج روپي سياڻ وجهي ان کي ڄمائي ۽ پرسنتا روپي مٽڪي ۾ وجهي ويچار روپي ماڌاڻيءَ دم روپي نيتي ۾ اٽڪائي ستيه ۽ مٺي واڻيءَ روپي ڏوري لڳائي ان کي ولوڙي ۽ نرمل پوتر ويراڳ روپي مکڻ ان مان ڪڍي، وري يوگ روپي اگني

آڌار آهي. جو مڻش سڀئي ڀروسا ڇڏي سري رام جو ڀڄن ڪري ٿو ۽ ڀرپور سان ان جا گڻ ڳائي ٿو، اهو ئي سنسار مان تري وڃي ٿو ان ۾ ڪوئي شڪ نه سمجهو. ڪلجڳ ۾ هڪ ٻيو به پرتڪ پرتاپ آهي جو من وچن ڪرم سان دان پڄ ڪري ٿو پر پاپ نه ڪري، ڪلجڳ ۾ ان سمان ٻيو ڪو يڳ نه آهي. جو مڻش من ۾ وشواس رکي سري رامچندر جا چرتر ٻڌي ٿو ۽ اهو مڻش ٻنا ڪنهن محنت جي سنسار مان تري پار لهي ويندو. ڌرم جا چار چرڻ مشهور آهن ان مان ڪلجڳ ۾ هڪ دان ئي مکيه ڳالهه آهي ڪنهن به طرح سان دان ڏيڻ ڪلياڻڪاري آهي.

گيان ۽ ڀڳتيءَ جو ڀيد

مهاديو چوڻ لڳو هي پاروتي! ڪاڪ ڀشنڊي جا وچن ٻڌي گرڙ پرسن ٿي مڏو واڻيءَ ۾ چيو هي پرڀو! توهان جهڙي مک مان پوتر رام چرتر ٻڌي منهنجو من شانت ٿيو ۽ توهان جي ڪرپا سان منهنجي من جو ڀرم، دک ۽ موه ويندو رهيو. هي پرڀو! مان توهان کان هڪ ٻي به ڳالهه پڇان ٿو جا سمجهائي مون کي ٻڌايو. سنت، مني، ويد ۽ پراڻن جو ڪٿن آهي ته گيان جي برابر ڪجهه مشڪل نه آهي اهو گيان توهان کي لومش رشيءَ ٻڌايو هو. هي گوسائين! توهان ڀڳتيءَ جي برابر ڪهڙو آدر نه ڪيو. هي دياند پرڀو! گيان ۽ ڀڳتيءَ ۾ ڪيترو تفاوت آهي؟ سو سڀ مونکي ٻڌايو.

گرڙ جا اهي وچن ٻڌي ڀشنڊي چوڻ لڳو هي گرڙ! گيان ۽ ڀڳتيءَ ۾ ڪجهه ڀيد ڪونهي. ٻئي سنسار جي سڀني دکن کان پار ڪري ڇڏين ٿا. هي تات! هنن ۾ مهيشور ڪجهه ڀيد ٻڌائين ٿا. هي پکي سريشٽ! ساوڌان ٿي ٻڌ. گيان، ويراڳ، يوگ، وگيان اهي سڀئي پرش ۾ آهن. پرش جو پرتاپ هر طرح سان پربل ٿئي ٿو ۽ استريون سڀاءَ ڪري ٻل ۾ هيڻيون ۽ جڙ پرڪرتي ٿين ٿيون. جو پرش ورڪت ۽ ڌير ٻڌ آهي اهوئي استري تياڳ ڪري سگهي ٿو ۽ جو ڪامي وشين ۾ قائل آهي ۽ رام جي نام کان بي مک آهي سو ڇڏي نٿو سگهي. گيانوان مني به مرگه نيڻي استريءَ جو چندرما جهڙو مکڙو ڏسي موهت ٿي ويندو آهي.

جي ڀڳتي مارگ کان ڪري ڇڏيا ۽ اگيان جي وس ٿي ڪري انيڪ نون پنٿن جي ڪلپنا ڪرڻ لڳا. سنياسي تمام ڌن لڳائي گهر کي سينگارڻ لڳا، ويراڳ انهن ۾ نه رهيو، انهن کي ته وشين موهي ڇڏيو. تپسوي ڌنوان آهن ۽ گرهستي ڪنگال آهن.

هي گروڙ! ڪلجڳ جو ڪوتڪ چئي نه سگهجي- اڄ ڪلهه جسا نارش ڪل ونتي ۽ پتورتا استريءَ کي گهر کان ٻاهر ڪڍي ڇڏين ٿا ۽ سٺي چال ڇڏائي داسيءَ کي گهر ۾ رکن ٿا. پٽ ماءُ پيءُ کي ايستائين مڃين ٿا جيستائين استريءَ جو منهن نه ڏسندا. تنهن ڪري ساهرن ۾ پياري لڳڻ ڪساٽوءَ سيئي ڪٽنبي هن جا ويري ٿي پون ٿا. راجائون پاپ ڪرڻ لڳا- انهن ۾ ڌرم نه رهيو، الٽو پرجا کي ڏنڊا هڻي ستائڻ لڳا. اڇوت ذات هوندي ڌنوان ته پاڻ کي وڏي ڪل وارا سڏائڻ لڳا- جڻيو ئي برهمڻ جو نشان ٿي ويو، اوچ ذات ته جڻيو پائي تلڪ لڳائي پاڻ کي برهمڻ سڏائڻ لڳو. هي گروڙ! ڪلجڳ ۾ ڇل ڪپٽ هٺ ٻيائي پاکنڊ ڪام ڪروڌ لوڀ ۽ اهنڪار سنسار ۾ ڦهلجي ويو- منش پنهنجو ڪرتب، جپ، تپ، نيم، ورت، دان، تامسي سڀاءَ هئڻ ڪري سڀ ڪجهه ڇڏي ويا. ديوتائن ٻرانيءَ ٿي برسات وسائڻ بند ڪري ڇڏي، اناج ٿئي ڪيئن؟ ڪلجڳ ۾ واروار ڏڪار پوڻ لڳو ڏهين سيئي ماڻهو اَن بنا دکي ٿي مرڻ لڳا. ڪلجڳ ۾ مورک سک ٿا چاهين پر ڌرم ۾ پريت نه آهي، انهن جي بڌي ڪٺور آهي- بنا ڪارڻ جي لوڪ ايمان ۽ ولر وروڌ رکن ٿا، ٻين جو ڀلو جيئي ڪنهن کي ساجهه نه آهي. شرم مرم ڌرم ويندو رهيو، نه سنتوش آهي نه ويچار ۽ نه شانتي آهي، رڳو ٻاڙون ڀاڪون هڻندا رهن ٿا. سڀ ذات ڪذات ساڌو ٿي پيا آهن، مورکتائي تمام وڌي ويئي، پرائي نندا ڪرڻ وارا سنسار ۾ ڦهلجي ويا.

هي گروڙ! ڪلجڳ جيتوڻيڪ پاپن ۽ دوشن جو ڀنڊار آهي تڏهن به هن ۾ هڪ وڏو گڻ آهي بنا محنت جي ئي اڌار ٿي ويندو آهي. ستيگ ۽ تريتا ۽ دواپر ۾ پوڄا، يگيه يوگ سان جيڪا گتي ملندي آهي سا گتي ڪلجڳ ۾ فقط رام نام جي جپڻ سان ئي ملي ٿي، ستيگ ۾ سڀ يوگي ۽ گياني ٿي هريءَ جو ڌيان ڪري ڀوساگر تري ويندا هوا، تريتا ۾ لوڪ انيڪ قسمن جا يگيه ڪندا هوا، سيئي ڪرم ڀڳوان کي ارپڻ ڪري سنسار ساگر پار ڪندا هوا. دواپر ۾ سڀ رامچندر جي چرنن جي پوڄا ڪري سنسار مان تري ويندا هوا ٻيو اپاءَ ڪونه هو. ڪلجڳ ۾ فقط منش هري گڻ ڳائي ائين ئي ساگر پار ڪري ٿو. ڪلجڳ ۾ يوگ، يگيه ۽ گيان نه آهي فقط رام گڻ ڳائڻ ئي

ڇڏيو، سچا گرنٿ الوپ ٿي ويا، پاکنڊين پنهنجي بُڌيءَ انوسار ڪلپنا ڪري انيڪ پنٿ پرگهٽ ڪيا. سڀئي ماڻهو موهه جي وس ٿي ويا، لالچ لوڀ ۾ ڦاسي ويا، سڀني شُڀ ڪرمن کي ڪاٽي ڇڏيو. هي گياڙان گروڙ! ڪلجُڳ ۾ ورڻ ڌرم ۽ چار ئي آشرم نه ٿي رهيا. سڀئي استريون پُرش ويدن جي خلاف هلڻ لڳا، برهمڻ ويدن کي وڪڻڻ لڳا ۽ راجا پرجا کي کائڻ لڳا، ويدن کي ڪنهن به نه مڃيو. جنهن کي جيڪي سٺو ٿي لڳو تنهن تيئن ئي ڪيو. جو پنهنجي ڏينگ ماري ڪوڙا پرچار ڪري ۽ پاکنڊ ۾ لڳو رهي ان کي سچو سنت ڪري مڃڻ لڳا، جو پرائو ڌن ڦري ڦبائي وڃي ان کي سياڻو چوڻ لڳا، جو پاکنڊ ڦهلائي ان کي وڏو آچاري سمجهڻ لڳا، جو ڪوڙ ڳالهائي ڪل مسخري ڪندو هو ان کي گڻوان چوڻ لڳا، جنهن آچار ويدن خلاف لوڪن ۾ ڀرم سمسا وڌائي پرچار ٿي ڪيو ان کي وڏو گياني سڏڻ لڳا ۽ جنهن جا وڏا وڏا نهن ۽ ڊگهيون جٽائون هيون ڪلجُڳ ۾ ان کي وڏو مهاتما تپسوي سمجهڻ لڳا، شودر برهمڻن جا گرو ٿيڻ لڳا ۽ وڏا تلڪ ڏيئي هٿ ۾ مالهائون کڻي رشين جا اولاد سڏائڻ لڳا، برهمڻن کي شودر گيان اُپديش ڪرڻ لڳا. سڀئي لوڪ ڪام ڪروڌ لوڀ جي وس ٿي ديوانا، برهمڻ، ويدن ۽ سنتن سان ورود ڪرڻ لڳا. گڻوان ۽ سندر پتيءَ کي ڇڏي اڀاڳڻ استري پر پُرش سان پريت ڪرڻ لڳي. سهاڳڻ استريون نه سادگيءَ ۾ رهڻ لڳيون پر وڌواڻون نت روز نوان سينگار ڪرڻ لڳيون. استري پُرش برهم گيان کان سواءِ ٻي ڳالهه نٿا ڪن پر اهي لوڀ وس ٿوري ڪوڙي جي ڪري برهمڻ ۽ گروءَ کي ماري ٿا ڇڏين، شودر برهمڻن سان بحث مباحثا ڪن ٿا ته اسين توهان کان ڪا گهٽ آهيون، اِهي چئي اکيون ڦاڙي ڏيکارين ٿا.

هي گروڙ! جو برهم کي ڄاڻي تو اهو ئي سرشٽ برهمڻ آهي. جو پرائي استريءَ ٿي مرتڪ، لُچڻ ۾ سياڻو ۽ موهه ممتا ۾ قائل آهي اهو لسي گياني سڏجڻ لڳو. مون ڪلجُڳ ۾ اهڙا نه چرتر ڏٺا جو ٻاڻ نه برباد ٿين ٿا پر چڱن پُرشن کي به برباد ڪري ڇڏين ٿا. تيلي، ڪنڀار، چنڊال وغيره جيڪي ننڍ ذات آهي استرين جي مرڻ کان پوءِ يا گهر جو مال ملڪيت ناس ٿيڻ کان پوءِ مٿو ڪوڙائي سنياسي ٿي پنهنجا پير برهمڻن کان پوڄائڻ لڳا، اهي پاڻ لوڪ پنهنجي هٿن سان بگاڙڻ لڳا، اهي برهمڻ مورک لوڀي ڪامي وڀچاري جو ٻاڻ کي مورک ۽ نيچ ذات استريءَ جو سوامي سڏائڻ لڳو. سڀئي ماڻهو ورڻ شنڪر ۽ مريادا کان ڀرشٽ ٿي ويا. انهيءَ سبب عنڻ ڪري دک، ڀئه، شوڪ وڌڻ لڳا، سڀئي ويد وسراڳيه ۽ گيان سان سري هوءِ

ڪري مون کي اپديش ڏيڻ لاءِ مٿان اٿين ڪيو هجيس - گروڙ جي مَـن ۾ اهو ئي وهم هو ته مٿان اهو ئي ساڳيو ڪاڪ ڀشنڊي هجي جنهنجي بابت ۾ هڪڙي ڏينهن وشنو ڀڳوان مون کي چيو هو ته تو لاءِ پيو پنهنجي ڀڳتيءَ جي وڏائي ڪرڻ لوڪان ته ڪانءَ جي ڀڳتي چڱي آهي. تڏهن من ۾ شڪ ٿيس ته مٿان ڀڳوان منهنجي ايمان آزمائڻ لاءِ هيءَ رٿ ته رٿي هجي. ڪاڪ ڀشنڊي چوڻ لڳو هي گروڙ! جيڪڏهن تنهنجي بدن جي هر وار اچا آهي ته چڱو هاڻي ڌيان ڏيئي ٻڌ. جپ، تپ، ورت، نيم، وونڪ، وراڳ گيان ۽ يوگ انهن سڀني جو ڦل رام ڀڳتيءَ ۾ سمايل آهن. مان اِئين ئي پيو سمجهان ته سري رامچندر جي چرن ڪمل جو ڌيان ڪرڻ اهو مڙني جو ڦل ڪوئي ته چارو ڪونهي ۽ جيڪي ٻه مون انيڪ جوڳيون ورليون آهن تن سڀني مان مون کي هيءَ ڪانءَ جي جوڻ پياري ٿي لڳي جا ڪاڻ ته ڀڳوان رام جي ڀڳتي انهيءَ جوڻ ۾ مون کي پراپت ٿي آهي. تنهن کان سواءِ ڪانگ جـِـي عمر گهڻو ڪري اِين جيئو پراڻين کان تمام وڏيڪ ٿيندي آهي انهيءَ ڪري ڀڳتيءَ جو آنند گهڻي وقت تائين وٺي سگهبو. هي گروڙ! گهڻو وقت اڳي مون اَيوڌيا پوريءَ ۾ ڪنهن شودر جي گهر وڃي جنم ورتو، مون کي پنهنجي بدنيءَ جي ايمان هٺ ڪري مان ڪنهن کي به ڪين ليکيندو هوس، منهنجو پرام فقط شنڪر پولي ناٿ ۾ هـو جنهن ڪري ٻين سڀني ديوتائن جي مان ڏاڍي نندا ڪندو هوس. مطلب ته سچو پڪو پاکنڊي هوس، جيئن ته ڌن جي ايمان ۾ قائل هوس ۽ ڪنهن کي به ڳاڻ جهڙو ڪين سمجهندو هوس. اهڙي پوِتر ايوڌيا پوريءَ ۾ رهي ڪري به منهنجو من سدائين ايمان ۾ ئي پيل هو، جڏهن ايوڌيا پوريءَ جي پرتاپ جي خبر پيم، پراڻن ۾ به اِئين چايل آهي ته جو جيو پراڻي ايوڌيا ۾ جنم وٺي ٿو انهيءَ کي ضرور ڪنهن نه ڪنهن جنم ۾ سري رامچندر جي ڀڳتي حاصل ٿئي ٿي. تنهن وقت ڪاڇگ جو اِن اوسٿا ۾ هو سڀئي ماڻهو استريون آسوڙي پرش پاپ روپي سمندر ۾ پئي ٻڏا، ڪاڇگ جي پرڀاو سان سچ نڪري ويو، گروڙ ڪاهي پيو، سڀئي مٺش ڪام ڪروڌ لوڀ موهه اهنڪار جي وس ٿـِي پيا. هي گروڙ! هاڻ ڪلجگ جي لوڪي ڪتا پڌايان تو ڌيان ڏيئي ٻڌ.

ڪلجگ جو پرڀاءُ

ڪاڪ ڀشنڊي چوڻ لڳو هي گروڙ! ڪاجگ وڏو ڪٺن ٿي پيو، سڀئي پرش لوڙي استريون پاپ ڪرڻ لڳا. ڪلجگ ۾ پاڻ سڀني ڌرمن کي دٻائي

ٿي مان ھيءَ آخرين پرڪشا ھئي. اھو ئي ڪارڻ ھو جو ھن جا سڀ شڪ
مٽجي ويا، ھن ڪان پوءِ ڪاڪ ڀشنڊي سري رامچندر جي ليلا جو وڏو سٺ
ته اچي دوشن ڪندو ھو.

مھاديو چوڻ لڳو ھي پاروتي! ھڪڙي ڏينھن گرڙ کي اچي من ۾ شڪا
ٿي ته ڀڳوان رام جيڪڏھن سچ پچ وشنوءَ جو اوتار آھي ته پوءِ چو استريءَ
جي موھ ۾ ڦاسي ان ۾ وراڳ جو ٿي ڪياءُ؟ ڇا برھم پتا پرميشور ٻه ڪڏھن
موھ جي وس ٿي سگھيتو؟ اھائي شڪا گرڙ جي من ۾ ھئي ته ڪٿڪري
ھن وياڪاري ڪٿوٽي ٻاڻ ڇوڙاو ۾ پتو ڪونه پيس، نيٺ اھو ويچار ڪري
ناردمنيءَ وٽ ويو اٿي وڃي منيءَ کي ھٿ جوڙي پنھنجي من جي شڪا
بابت پڇڻ لڳو. گرڙ جي اھا شڪا ٻڌي ناردمني عجب ۾ پئجي ويو ته
گرڙ جھڙي ٻڌيمان جيو کي ٻه اھائي شڪا؟ نيٺ منيءَ چيس ھي پاڪي!
تون برھما وٽ وڃ. ھو تنھنجي من جو سنسو نورت ڪندو. ناردمنيءَ جي
چوڻ موجب گرڙ برھما وٽ ويو، ليڪن اتي ٻه اھوئي جواب مليس. برھما
به نارد وانگر چيس ته شنڪر وٽ وڃ. نيٺ ويچارو شنڪر يعني مون وٽ
آيو، مون کي ته انھيءَ وقت ڏاڍي آنند مانڊ لڳي پيئي ھئي جو ڳالھه لي
ته پچ، جو ته وشنو ڀڳوان مون سان انحام ڪيو ھو ته مان توکي موھڻي روپ
ڏيکاريندس. وري جو گرڙ ڪڏھن ھيڪاري مٿيون ٿي مڃجي وير، ھاڻ ڇا
ڪريان؟ جي گرڙ کي وڃي ان شڪا بابت تو سمجھايان ته ھو ڏاھن وقت
لي ته وڃڻ ڪري سڀ پئي ليڪ ته متان ڪيل انجام موجب وقت لي ته پوڇان!
جيڪڏھن وڃان تو ھليو ته گرڙ جو ڪم نٿو ٿئي. تڏھن لاچار ٿي چيومانس
ھي گرڙ! جيستائين تون ستسنگ نه ڪندين تيستائين انھن ڳالھين جو توکي
گيان ٿي نه سگھندو، تنھنڪري تون نيل پربت ٿي وڃ ۽ اتي ڪاڪ ڀشنڊي
ٽالي ھڪڙو ڪانءُ ويٺو رامائڻ جي ڪٿا ڪري اھا ڏيان ڏيئي وڃي پڻ
جنھن جي ٻڌڻ سان تنھنجا سڀئي سنسا مٽجي ويندا. ھي پاروتي! اھا
ڳالھه ٻڌي گرڙ ھڪدم اوڏانھين روانو ٿيو ۽ اتي وڃي ڪاڪ ڀشنڊي جي
مکاروند مان سري رامچندر جي ڪٿا ٻڌي گرڙ ڪرتارٿ ٿي ويو. ڪٿا
پوري ٿيڻ ڪان پوءِ گرڙ ھٿ جوڙي ڪاڪ ڀشنڊيءَ کي چيو ته ھي پڪيه
شرومڻي! ڪرپا ڪري مونکي پنھنجي جنم جي ڪٿا ڪري ٻڌايو ته ڪاڪي
جوڪر مان ۾ سنسر الرسو ته مٽجي وڃير. جو ته مھنجي دل ۾ وري اھو
وھم آھي. گرڙ جي من ۾ اھو وھم ٿي ويٺو ته متان شنڪر ڀڳوان ڪاڪ ڀشنڊي
جو روپ ڌاري ايذاش نه ڪرڻ آيو ھجي، جو ته مان ٻه ڀکي آھيان تنھن

مهاديو چوڻ لڳو هي پارولي! تون ته ڪا ڏاڍي ڀوڙي آهين، ڄاڻي تون ڌيان ڏيئي ٻڌ ته ٻڌايانءِ ٿو! اها ته توکي اڳ ئي خبر آهي ته تون اڳئين جنم ۾ دکش پرجاپتيءَ جي ڌيءُ هئينءَ ۽ تو سنتوش روپي يگيه ۾ پاڻ جلائي ڇڏيو هو، تنهنجي سرير ڇڏڻ کان پوءِ مون کي اهڙو ته اچي ويراڳ لڳو جو ڪا به ڳالهه نٿي وڻيم ۽ اهو ويچار ڪيم ته هميشه لئي وڃي ٿو سمادي لڳايان. نيٺ گريءَ ناني پربت لئي واس ته ڇا ڏسان هڪڙو ڪانءُ ڪاڪ ڀشنڊيءَ ناليءَ راماڻ جي ڪٿا وِڻو ڪري - مان ڪٿا ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيس ۽ من ۾ چيم ته اهائي پراپتي ۽ سندر سمادي آهي. پس! پوءِ ته هوروز هنس جو روپ ڌاري مان ا. وڃي ٻين پکين سان گڏ ڪٿا ٻڌندو هوس. هي پارولي! ٻرڀوءَ جي ليلا اپار آهي. اهو ڪاڪ ڀشنڊي ڪانءُ هڪڙي ڏينهن سري رامچندر جي محلات جي اڳڻ ۾ ويو، سري رامچندر اڃان ٻالڪ اوستا ۾ هوا جو ويٺي لوار ڪاڍائون، ڪانءُ ويندي شرط هٿ مان لوار کسي ورتن - لولو هٿ مان ويندو ڏسي ويهي روئڻ لڳو، تنهن هوندي به بروقت سدرشن چڪر کي حڪم ڪيائين جنهن ڪاڪ ڀشنڊي ڪانءُ جي پٺ ورتي. هي پارولي! ڀڳوان رام جي ٻال ليلا ڪري روئڻ وقت اهڙو ته آنند آيو جو هڪ چڪري جو روپ ڌاري وڃي ڪيس پرچائڻ لڳس- ان وقت ڪهڙو نه آنند هو جنهنجو بيان نٿو ڪري سگهجي. ويچارو ڪاڪ ڀشنڊي جيڏانهن وڃي تيڏانهن سدرشن چڪر پٺ نه ڇڏيس. نيٺ ڀڄندي ڀڄندي برهما جي شرن ويو جنهن چيس ته مان سري رامچندر جي ڪروڌ کي هٽائي نٿو سگهان، تون شنڪر وٽ وڃ، هو پري نسانت سري رامچندر جو پورن ڀڳت آهي سو توکي ضرور بچائيندو. برهما جا اهي وچن ٻڌي ڪاڪ ڀشنڊي ڪانءُ، هي پارولي! مون وٽ آيو ۽ اچي سمورو حال ڪري ٻڌايائين، تڏهن مون چيومانس ته بابا! تون چنتا نه ڪر، هل ته هلي ان ڀڳت واسل جي شرن وٺون. اها ڳالهه ٻڌي ڪاڪ ڀشنڊي ڏاڍو ٻرسن ٿيو ۽ من جو شڪ مٽجي ويس پوءِ مونسان گڏ هلي ٻرڀوءَ جي چرنن ۾ ڪري پيو، پوءِ سدرشن چڪر جتان آيو هو اتي موٽي ويو. سري رامچندر ڪاڪ ڀشنڊيءَ کي ساکيات درشن ڏيئي مها لتوَ جو اپديش ڪيو. ڪاڪ ڀشنڊيءَ کي من ۾ ڪهڙو شڪ هو؟ جنهن ڏينهن ڪاڪ ڀشنڊيءَ کي خبر پيئي ته سري رامچندر جن دشرٿ جي گهر اوتار ورتي آيا آهن انهيءَ ڏينهن کان وٺي هن جي من ۾ شنڪا ٿي ته ڀڳوان رام جي ٻرڪيا وٺان ته اها ڳالهه ڪيتري قدر سچي آهي. هيستائين هن جيڪي به پرکيائون ورتيون هيون

لڳن ٿا. ماتا پتا، گرو ۽ برهمڻ ڪنهن کي به نٿا مڃين. ٻاڻ ۾ اڳئين ابرباد آهن پر پين کي به برباد ٿا ڪن. سنتن جي سنگت ۽ ڀڳوان جي ڪٿا انهن کي سٺي نٿي لڳي. اهي اوگڻن جا سمنڊ، ڪوڙي بُڌ وارا، ڪامي، ويدن جا نندڪ ۽ پرائي ڌن جا مالڪ ٿيڻ وارا ٿيا. اهي خاص ڪري ديوتائن ۽ برهمڻن سان ويرُ رکندڙ، پاکنڊي ۽ من ڪپٽ سان پرايل اهڙا ماڻهو ڪي سڀڪاري ٿا تنهن سان وهن ٿا. اهڙا اڌم ۽ ڪوتا مدش ستيگ ۽ تريتا ۾ ڪونه هئا. دواپر ۾ ٿورا ٿيندا پر ڪلجڳ ۾ انهن جون ٽوليون ٿينديون. هي ڀائروا ٻئي جو اپڪار ڪرڻ اهڙو ڌرم ناهي ۽ ٻئي کي دک ڏيڻ جي برابر اهڙو ڪو پاپ نه آهي. مدش سڀ ويد پراڻن جو ٻئي کي ڪلمش ڏيڻ اهو سمساز ۾ وڏو ڪشٽ ڀوڳي ٿو. جو مدش سوارٿ ۾ ليا آهي ۽ موهه جي وس ٿي، پاپ ڪرم ڪري ٿو اهو پرلوڪ ۾ دکي رهي ٿو. هي ڀائروا انهن دشٽن لاءِ مان ڪال روپ آهيان ۽ انهن کي ڪرمن انوسار ڦل ڏيڻ وارو آهيان. اهي جاڻي جو سيائو مدش جڳت کي دک روپ جاڻي منهنجو ڀڄن ڪري ٿو، سنت ۽ آسنت جا لڇڻ مون ٻڌايا آهن انهن کي من سان جن سمجهيو آهي اهو سنسار روپي ٻنڌن ۾ نٿو ڦاسي. هي ڀائروا مايا جا پيدا ڪيل دوش تمام گهڻا آهن. ڪيترائي آهي جو انهيءَ ۾ ڏٺو وڃي، ان کي ڏسڻ ئي اڱيان آهي. ٻنهي جي مک مان اهي وچن ٻڌي ڀرت لڪشمڻ شترگهن ۽ هنومان ڏاڍا خوش ٿيا.

ڪاڪ ڀشنڊيءَ جو ورڻن

اتري- ڪيتا شوجي پاروتيءَ کي ٻڌائي چوڻ لڳو هي پاروتي! جو ڪجهه به انهن کان پڇيو سو سڀ مون لوڪي ٻڌايو آهي هاڻي ٻئي جا ٻڌڻ چاهين ٿي؟ تڏهن پاروتي همت جوڙي چوڻ لڳي هي ناٿ! ڌنيه آهي ڀرت جي ليلا ڌنيه آهي سري رامچندر، جنهن جي ڪٿا ٻڌڻ سان منهنجي من جون شڪائون مٽجي ويون آهن ۽ سري رامچندر جا چرڻ ٻڌي منهنجو من لوڀاڻو ٿو لڳي. هي سوامي! هڪ بي به شڪا منهنجي من ۾ رهجي وئي آهي سا به ڪرپا ڪري دور ڪريو. انهن جو ڪهڙيءَ ريت پيا چئو ته ڪاڪ ڀشنڊي چوڻ لڳو هي ڪرڙ! سو ته ٻڌي مون کي عجب ٿو لڳي ته ڇا ڪڏهن ڪانءَ به اهڙو برهم گياني ٿيو جو هن اهڙي طرح واهي سري رامچندر جو جس ورڻن ڪيو آهي ۽ اوهين به انهن کان ٻڌو ته ڪيئن سري رامچندر جي ڪٿا ڪاڪ ڀشنڊي کان ٻڌي آهي. ڪرپا ڪري اهو سڀ ڪري ٻڌايو.

رامچندر چيو ٻڌو ڀائي! سنت جا لڇڻ انيڪ ٿيندا آهن. سنت ۽ اَسنت جي
اهڙي ڪرڻي آهي جيئن چندن ۽ ڪهاڙي ۾ آهي. هي ڀائرو! ڪهاڙي ا
چندن کي ڪاٽي ٿي ته چندن پنهنجو گڻ ڏيئي ٿو ان مان سگنڌ نڪري
ٿي انهيءَ ڪري چندن ديوتائن جي مستڪ تي چڙهي ٿو ۽ سڀني جڳت
کي پيارو آهي. ۽ ڪهاڙي جو مک اگنيءَ ۾ گرم ڪري مترڪن جي مار
کائي ٿو ان کي اهو ڏنڊ ملي ٿو. سنت وشيه وڪارن کان ٻري شيل ۽ گڻن
جي کاڻ ٿين ٿا. هو پرائي ڏک کي ڏسي ڏکي رهن ٿا ۽ پرائي سک کي
ڏسي سکي رهن ٿا، هو سڀ ڪجهه تياڳ ڪري ڇڏين ٿا. ڇو لسا هئن جو
چت ڪومل ٿئي ٿو ۽ اهي ديهن تي ديا ڪندڙ، من وچن ۽ ڪرم سان ڀڳتي
ڪن ٿا ۽ سڀني کي عزت ڏين ٿا ۽ پاڻ سادگيءَ ۾ رهن ٿا. هي ڀرت! اهي پراڻي
مون کي پراڻن کان به پيارا آهن. جيڪي ڪامنا کان رهت ٿي منهنجو ڀڄن
ڪن ٿا. اهي شانت چت وراڳي نمرتا شيل ۽ پرسنتا جا گهر آهن. انهن
۾ سيتلتا، سرلتا، مترتا ۽ برهمڻن جي چرڻن ۾ پريم ٿئي ٿو ۽ جن جو ڌرم ۾
سچو پريم آهي، اهي لڇڻ جن جي هردي ۾ آهن تن ان کي ئي سچو سنت
ڄاڻڻ گهرجي. جو شم دم نيم ۽ نيت کان چلائمان نه ٿو ٿئي ۽ مک مان ڪڙا وچن نه ٿو
ڳالهائي جنهن لاءِ نندا ۽ واکاڻ ٻئي هڪ سمان آهن ۽ منهنجي چرڻن ۾
جنهنجو پريم آهي اهو گڻن جو مندر ۽ سکن جو سمندر سنت مون کي پراڻن کان
پيارو آهي. هاڻي اَسنتن جا لڇڻ ٻڌ، انهن جي سنگت ڪڏهن به ڀلجي نه
ڪرڻ گهرجي، ان جي سنگت سدا ڏک ڏيڻ واري آهي. دشت مڙس پرائو
ڌن ڏسي جلندا رهن ٿا، هو جتي ڪٿي ٻئي جي برائي ٻڌي ڏاڍو پرسن
ٿين ٿا جڻ ته ڪو ڌن ٿو ملين. اهي ڪام ڪروڌ لوڀ ۾ پرايل نردئي ڪپٽي
ڪوڙا ۽ من جا ملين ٿين ٿا. بنا ڪنهن ڪارڻ جي سڀني سان ويرُ رکن ٿا،
جو ڪوئي ان سان ڀلائي ٿو ڪري ته هو ان جي بدران برائي ڪن ٿا انهن
جو ڏيڻ وٺڻ کائڻ پيئڻ سڀ ڪم ڪپٽ سان ڀريل آهن. ٻاهرواٽي مٺا وچن
پيا ڳالهائين ۽ اندروني من هنن جو اهڙو ڪٺور آهي جو زهري ناگ کي
به کائي وڃن. اهي ٻين سان دروهه ڪن ٿا ۽ پرائي استري، پرائو ڌن،
تڪيندا رهن ٿا ۽ پرائي نندا به ڪندا رهن ٿا. اهي نيچ پاپي مڙس سرير ۾ ٿي
راڪشن سمان آهن، سدائين انهن کي ٻين جي چنتا لڳي رهي ٿي، ٻين ٻروءِ
جو انهن کي اصل لوڀ ڪونهي. جڏهن هو ڪنهن جي متان آپدا ڏسن
ٿا تڏهن اهڙو ته خوش ٿين ٿا جڻ ته ڪو جڳت جو راڄ مليو اٿن، هو ڪو
پنهنجي سوارٿ ۾ ٻين ڪٽنب جو وروڌي، لڳا، ڪامي، لوڀي ۽ ڪروڌي

سمايل آهيو. سورج، چنڊ ۽ ٻيا سڀ توهان جي پرڪاش سان جڳت کي روشن ڪن ٿا ليڪن توهين اُن سان ڪُڻ پرڪاش نٿا ڪريو. توهين سروگت- نت ۽ هڪ ئي آهيو. جنهن منش کي گيان درشٽي ٿي وڃي ٿي اهوئي توهان کي ڏسي سگهي ٿو. جهڙيءَ طرح انڌي کي سورج ڏسڻ ۾ نٿو اچي اهڙي طرح جو گيان نيترن کان رهت آهي اهو توهان جو درشن ڪري نٿو سگهي.

هي پربو! توهان سڀ ڪجهه ڄاڻندڙ (سروگيه) جي ساڌوءَن ٻکواد ڪئي آهي سو تنهن لاءِ مون کي ڪميا ڪريو. ائين چئي اگستيه منيشور ٻين منين سميت سري رامچندر کان آگيا وٺي پنهنجي پنهنجي آشرم ڏانهن هليا ويا.

سنتن جا لڇڻ ورڻن

سري مهاديو چوڻ لڳو هي پاروتي! هڪ ڏينهن ٻيئي ڀائر سري رامچندر جي چرڻن ۾ سر نمائي ڀرت کان ڪجهه پڇڻ لاءِ شرمائي هنومان ڏانهن نهاري رهيا آهن، هي پرڀوءَ اوهانجي مک مان واڻي ٻڌڻ ٿا چاهين، جنهن جي ٻڌڻ سان سڀيئي ڀرم مٽجي ٿا وڃن. انتريامي پرڀو هنن جي دل جو حال ڄاڻي چيو هي هنومان! ڪهڙي ڳالهه آهي؟ تڏهن هنومان چوڻ لڳو هي دين ديال ڀڳوان! ڀرت ڪجهه پڇڻ چاهي ٿو پر پڇڻ ۾ شرمائي ٿو. تڏهن سري رامچندر چوڻ لڳو هنومان! تون منهنجي سڀاءَ کي ڄاڻين ٿو ڀرت ۽ منهنجي وچ ۾ ڀيد نه آهي. سري رامچندر جا اهي وچن ٻڌي ڀرت هٿ جوڙي چوڻ لڳو هي شرناگت جا دک مٽائڻ وارا ڀڳوان! ٻڌو، هي سوامي مون کي سپني ۾ به ڪوئي ڀرم نه آهي، دک ۽ موهه به نه آهي. هي آنند ڏيڻ وارا پرڀو اها توهان جي ڪرپا آهي. هي دياندان! مان اوهان جو سيوڪ آهيان توهين سيوڪن کي سک ڏيندڙ آهيو، انهيءَ ڪري مان عرض ڪريان ٿو. هي رگهناٿ! سنتن جي مهما هر طرح سان ويدن ۽ پراڻن ڳائي آهي ۽ توهان پنهنجي مکارونِد سان انهن جي وڏائي ڪئي آهي ۽ انهن سان توهان جي پريت به گهڻي آهي. هي سوامي! انهن جا لڇڻ ٻڌڻ چاهيان ٿو. هي ديا سندو! توهين گڻن ۽ وگيان ۾ نپڻ آهيو. هي شرناگت پالڪ! سنت ۽ اسنت ٻنهي جو ڀيد الڳ الڳ سمجهائي مون کي ٻڌايو. تڏهن سري

ٻاليءَ هن کي پنهنجي ٻغل ۾ دٻائي ڇڏيو. ٻيءَ چارئي سمندر گهمائي ان کي ڇڏي ڏنو، ڪنڀڪرڻ راوڻ هن سان مترتا ڪئي، هي رام! اهڙي طرح مها ٻلي راوڻ سڀني لوڪن کي پنهنجي وس ڪري ٻئين لئي ٻاڻ انهن تي حڪومت ڪرڻ لڳو. هي راجيندرا! هيءُ دشانن ۽ اندرجيت اهڙو ٻريا شالي هو. ان مان لوڪن کي رلائڻ واري راوڻ کي توهان ماريو ۽ ميگهناد کي مهاتما لڪشمڻ ماري ڇڏيو ۽ ٻيا جهڙي ڪنڀڪرڻ کي به توهان ئي ماري ڇڏيو.

هي ٻريو! توهين سڀني لوڪن کي رچڻ وارا ساڪيات سروويائڪ نارائڻ ديو آهيو، هي سارو چراچر جڳت توهان جو ئي سروپ آهي. لوڪ پتا برهما توهان جي نابيءَ مان ٻرگهٽ ٿي ڪمل مان اُٿپن ٿيو آهي. هي رگهو سرشٽ! واڻيءَ سميت اگني ديو توهان جي مکه مان جنم ورتو آهي، توهان جي ٻانهن مان لوڪن جي لاءِ نيترن سمان چندرما ۽ سورج پيدا ٿيو ۽ ڪنن مان ڏسائون اُٿپن ٿيون آهن. اهڙي طرح توهان جي نڪ منجهان ٻراڻ ۽ ديوتائن ۾ سرشٽ آشوني ڪمار ٻرگهٽ ٿيو آهي، پيٽ جنگهن ۽ پيرن انگن مان سڀئي لوڪ پيدا ٿيا آهن. هي هري! توهان جي ڪکه مان چار سمندر ۽ ڇاتيءَ مان اندر ورڻ اُٿپن ٿيا آهن ۽ ويريه مان رشي مني ٿيا آهن، توهانجي اندريءَ مان يمراج ۽ گدا مان مرتيو پيدا ٿيو، ڪروڌ مان مهاديو پيدا ٿيو ۽ هڏين مان سڀئي ٻربت پيدا ٿيا آهن. توهان جي وارن مان بادل ۽ نسن مان ٻوٽيون ۽ نهن مان گڏهه ۽ ٻيا جانور اُٿپن ٿيا آهن. توهين پنهنجي مايا شڪتيءَ ۾ پورن، توهان ئي وشنو روپ ٻرم ٻرش آهيو. گڻن جي سبب موجب توهين انيڪ روپن ۾ ڏسڻ اچو ٿا. توهان جي سهاري ديو گڻ يگيه ۾ امرت پان ڪن ٿا. هي سمپورڻ جڳت جڙ چيتن (چراچر) توهان ئي رچيو آهي ۽ سڀئي پراڻي توهان جي سهاري جيئرا رهن ٿا. هي رگهنات! جهڙي طرح ڪير ۾ گيهه سمايل آهي اهڙي طرح سنسار جي سڀني شين ۾ توهان ئي

لنڪا ۾ مها مايا وي راڪشس جي وس ۾ وڪرال ولدنا پنج ڪال ڪنج جي وس ۾ پيدا ٿيل وديا جهه ٿالي راڪشس کي پرڻائي ڏني ان وقت وشو ڪرما دليءَ جي ميدالرءِ پنهنجي لساوڪ سندري ڪنيا مندودري راوڻ سان پرڻائي ڇڏي ۽ پرس لي. ان کي هڪ اموگهه شڪتي ڏني، تنهن کان پوءِ راوڻ ويروچن جي ڪنيا ورلو جوالا سان ڪنڀڪرڻ جو وواهه ڪيو ۽ گندرڻ راج شولنڪيءَ جي ڪنيا سرما کي جا تمام سندر ۽ سلڇڻي هئي ۽ سيني ڌرمن کي ڄاڻڻ واري هئي ان کي وڀيشڻ سان پرڻائي ڇڏيو. تنهن کان پوءِ ميگهناد ٿالي پٽ ڄائو، جنهن پيدا ٿيڻ وقت ٻادلن والگر گرجنا ڪئي. انهيءَ ڪري سيني هن جو نالو ميگهناد رکيو. هيڏانهن ڪنڀڪرڻ جيئو هي پائيا مولڪي ننڊ ستائي رهي آهي، پوءِ هن وڏي دکوي ٻڪري هڪ غتا ٺاهي الي مد ٻڌي ڪنڀڪرڻ ڪرلڪهرا هظندر سمهي پيو. ڪنڀڪرڻ جي سمهڻ کان پوءِ سيني لوڪن کي ڏالڻ وارو راوڻ، برهمڻ، وڏا وڏا رشي، ديوتا، داڻو ڪنر، ناگ ۽ منش سيني کي مارڻ لڳو ۽ ساري ديوتائن جي سمپتي لٽي ڪري ڇڏيائين.

جڏهن ڪبير راوڻ جي اياچار جي خبر ٻڌي تڏهن هن دوت جي هٿان اهو سنديشو ڇرائي موڪليو ته هي راوڻ اڌرم نه ڪر، ان کي بند ڪر. دوت جي خبر ٻڌي راوڻ ڪروڌ ۾ ڀرجي ڪبير جي نگريءَ تي چڙهائي ڪري ان کي شڪست ڏئي ان کان پشپ وِمان کڻي آيو. تنهن کان پوءِ ٻڌ ۾ يم ۽ ورڻ کي جيتي اندر کي مارڻ جي اڇا سان ترت ئي سرڳ تي چڙهائي ڪئي. الي اندر ۽ سڀ ديوتائن سان هن ڏاڍي ٻڌ ڪئي ۽ ڏاڍو گهمسان مچي ويو، ان وقت ديوراج اندر اڪيلي اچي راوڻ کي ٻڌي ڇڏيو. جڏهن اهو سماچار ميگهناد ٻڌو تڏهن اوچتو اچي ديوتائن سان ٻڌ ڪرڻ لڳو ۽ اندر کي جيتي ٻڌي پوءِ پنهنجي پيءُ راوڻ کي ڇڏايو، پوءِ اندر کي پاڻ سان وٺي لنڪاپوريءَ موٽي ويو، انت برهما وچ اندر کي ميگهناد کان ڇڏايو ۽ ان کي اهڙو ور ڏنائين پنهنجي برهم لوڪ هليو ويو. وڃي شالي راوڻ ٻل سان سيني لوڪن کي جيتي پنهنجي وڏائي پاڻهي سان ڪماس ڪرڻ ڪيو، اهي ننديشور ڪروڌ ۾ ڀرجي راڪش راج راوڻ کي سراپ ڏنو ته توهان منش ۽ ٻاندرن جي هٿان مرندا. ليڪن راوڻ ان سراپ جي پرواهه نه ڪري ترت ئي هتراج (سهستر ارجن) جي راجڌانيءَ ۾ آيو ائي سهستر ٻاهو ارجن راوڻ کي ٻڌي ڇڏيو تڏهن رشي پلستيه اچي ان کي ڇڏايو، وري هو مهاٻلي وانرراج ٻاليءَ کي مارڻ لاءِ تيار ٿيو ليڪن اتي

ٻاليءَ ھن کي پنھنجي ٻغل ۾ دٻائي ڇڏيو- پوءِ چارئي سمندر گھمائي ان کي
ڇڏي ڏنو، لنڪاپوءِ راوڻ ھن سان مترتا ڪئي. ھي رام! اھڙي طرح مھا
ٻلي راوڻ سڀني لوڪن کي پنھنجي وس ڪري پرسن لئي ٻاڻ انھن تي
حڪومت ڪرڻ لڳو. ھي راجيندر! ھيءَ دشانن ۽ اندرجيت اھڙو پرڀاءَ
شالي ھو. ان مان لوڪن کي رلائڻ واري راوڻ کي توھان ماريو ۽ ميگھنات
کي مھاتما لڪشمڻ ماري ڇڏيو ۽ پربت جھڙي ڪنڀڪرڻ کي به توھان ئي
ماري ڇڏيو.

ھي پرڀو! توھين سڀني لوڪن کي رچڻ وارا ساڪيات سروويا پڪ نارائڻ ديو آھيو، ھي سارو چراچر جڳت توھان جو ئي سروپ آھي. لوڪ پتا برھما توھان جي نابيءَ مان پرگھٽ ٿي ڪمل مان اُتپن ٿيو آھي. ھي رگھو سرشٽ! واڻيءَ سميت اگني ديو توھان جي مک مان جنم ورتو آھي، توھان جي ٻاھن مان لوڪن جي لاءِ نيترن سمان چندرما ۽ سورج پيدا ٿيو ۽ ڪنن مان ڏسائون اُتپن ٿيون آھن. اھڙي طرح توھان جي نڪ منجھان پراڻ ۽ ديوتائن ۾ سرشٽ اشوني ڪمار پرگھٽ ٿيو آھي، پيٽ جنگھن ۽ پيرن انگن مان سڀئي لوڪ پيدا ٿيا آھن. ھي ھري! توھان جي ڪک مان چار سمندر ۽ ڇاتيءَ مان اندر ورڻ اُتپن ٿيا آھن ۽ ويريہ مان رشي مني ٿيا آھن، توھانجي اِندريءَ مان يمراج ۽ گدا مان مرتيو پيدا ٿيو، ڪروڌ مان مھاديو پيدا ٿيو ۽ ھڏين مان سڀئي پربت پيدا ٿيا آھن. توھان جي وارن مان بادل ۽ نسن مان ٻوٽيون ۽ نھن مان گڏھہ ۽ ٻيا جانور اُتپن ٿيا آھن. توھين پنھنجي مايا شڪتيءَ ۾ پورن، توھان ئي وشنو روپ پرم پرش آھيو. گڻن جي سڀاءَ موجب توھين انيڪ روپن ۾ ڏسڻ اچو ٿا. توھان جي سھاري ديو گڻ يگيہ ۾ امرت پان ڪن ٿا. ھي سمپورڻ جڳت جڙ چيتن (چراچر) توھان ئي رچيو آھي ۽ سڀئي پراڻي توھان جي سھاري جيئرا رھن ٿا. ھي رگھناٿ! جھڙي طرح کير ۾ گيھہ سمايل آھي اھڙي طرح سنسار جي سڀني شين ۾ توھان ئي

لڳو هن مها مايا وي راڪشن جي وش ۾ وڪرال ولدنا پيو ڪال ڪليج جي
واش ۾ پيدا ٿيل وديوجهه ناڻي راڪش کي پرتاڻي ڏاي ان وقت وشو ڪرما
دليءَ جي ميدانءِ پنهنجي تلوارڪ سندري ڪيما. مڌودري راوڻ سان
پرڻائي ڇڏي ۽ پرسن ٿي، ان کي هڪ اموگهه شڪتي ڏاي. تڏهن ڪسان پوءِ
راوڻ وڀوشڻ جي ڪيما وڏو جوالا سان ڪنڀڪرڻ جو وواهه ڪيو ۽ گندرڦ راج
شولنڪيءَ جي ڪيما سرما کي جا تمام سندر ۽ سلڇڻي هئي ۽ سڀني ڌرمن
کي ڄاڻڻ واري هئي ان کي وڀيشڻ سان پرڻائي ڇڏيو. تڏهن ڪالوءِ ميگهنادت
ناني پٽ ڄائو جڏهن پيدا ٿيو وقت بادلن والگو گرجنا ڪئي. انهيءَ ڪري
سڀني هن جو نالو ميگهناد رکيو. هيڏانهن ڪنڀڪرڻ جو هي ٻاليا مرلڪي
ننڊ ستائي رهي آهي، پوءِ هن وڏي ڏکوي وڪري هڪ عثا ٿاڻي الي
مد ٻڌي ڪنڀڪرڻ ڪولکورا هٿندو سمهي پيو. ڪنڀڪرڻ جي سمهڻ کان
پوءِ سڀني لوڪن کي ڏاڻڻ وارو راوڻ، برهمڻ، وڏا وڏا رشي، ديوتا،
داڻو، ڪنر، ناڳ ۽ منش سڀني کي مارڻ لڳو ۽ ساري ديوتائن جي سمپتي
لٽي ڪري ڇڏيائين.

جڏهن ڪبير راوڻ جي اياچار جي خبر ٻڌي تڏهن هن دوت جي هٿان
اهو سنديشو چوائي موڪليو ته هي راوڻ اڌرم نه ڪر، ان کي بند ڪر.
دوت جي خبر ٻڌي راوڻ ڪروڌ ۾ ڀرجي ڪبير جي نگريءَ تي چڙهائي
ڪري ان کي شڪست ڏئي ان کان پشپ وِمان ڦري آيو. تڏهن کان پوءِ
ٻڌ ۾ يم ۽ ورڻ کي جيتي اندر کي مارڻ جي اڇا سان ترت تي سورڳ تي
چڙهائي ڪئي اتي اندر ۽ ٻين ديوتائن سان هن ڏاڍي ٻڌ ڪئي ۽ ڏاڍو
گهمسان مچي ويو، ان وقت ديوراج اندر اڳيان اچي راوڻ کي ٻڌي ڇڏيو.
جڏهن اهو سماچار ميگهناد ٻڌو تڏهن اوچتو اچي ديوتائن سان يڌ ڪرڻ
لڳو ۽ اندر کي جيتي پڪڙي ٻڌي پوءِ پنهنجي پيءُ راوڻ کي ڇڏايو، پوءِ
اندر کي ٻانڌ سان ولي لنڪاپوريءَ موٽي ويو، تنهن برهما وچ اندر کي
ميگهناد کان ڇڏايو ۽ ان کي اندرڪ ور ڏئي پنهنجي برهم لوڪ هليو ويو.
وچه شالي راوڻ ٻل سان سڀني لوڪن کي جيتي پنهنجي وڏائي پاڻ سان
ڪلاش پربت کنيو، اتي نندي شور ڪروڌ ۾ ڀرجي راڪش راج راوڻ
کي سراپ ڏنو ته توهان منش ۽ بانڊرن جي هٿان مرندين. ليڪن راوڻ ان
سراپ جي پرواهه نه ڪري ترت ئي هزار (سهستر ارجن) جي راڄڌانيءَ ۾
آيو اتي سهستر باهو ارجن راوڻ کي ٻڌي ڇڏيو تڏهن رشي پلستيه اچي ان
کي ڇڏايو وري هو مهابلي والي راج ٻاليءَ کي مارڻ لاءِ تيار ٿيو ليڪن انتو

نيندو " ان جي اهين چوندئي سرسوتي جهٽ مک مان نڪري سرڳ لوڪ هلي وئي. تڏهن دشت چت ڪيڪرڻ من ۾ سوچيو ته اهو ڀاڳيه جو چڪر ته ڏسو جنهن جي مون کي آچا ٿي نه هئي اهڙي ڳالهه منهنجي مک مان ڪيئن نڪري وئي. پنهنجي ننهي ڏوهٽن کي ور ملڻ جو سماچار ٻڌي سمالي پرهست وغيره راڪشن کي ساڻ وٺي اچ ڏاڍو ئي پاتال مان آيو ۽ راوڻ کي هردي سان لڳائي چيو بيٺا! وڏي خوشيءَ جي ڳالهه آهي جو اڄ منهنجي مرضيءَ موجب تنهنجو مدورت پورو ٿيو، جنهن جي ڀؤ کان اسين لنڪاپوري ڇڏي پاتال لوڪ هليا وياسين. هي راوڻ! اڄ اسان جو وشٹوءَ جو ڀيپ وينديو رهيو. هن وقت جا لنڪا پوري تنهنجي ڀاءُ ڪبير جي هٿ ۾ آهي جنهن ۾ پهريائين اسين رهندا هواسين، هاڻي توکي هن کان نمتي ال سان اها موٽائي وٺڻ گهرجي، ڀائي ٻندو جو وڇار نه ڪرڻ گهرجي چاڪاڻ ته راجائن سان مت مائت ڪڏهن هتڪاري ٿيا آهن؟ سماليءَ جا اهي وچن ٻڌي راوڻ چوڻ لڳو ناتا صاحب! توهان کي اهڙي ڳالهه نه چوڻ گهرجي ۽ ڌن پتي ڪبير منهنجو وڏو ڀاءُ آهي. اهو ٻڌي پرهست وڻتي ڪري نمرتا ڀاو سان چوڻ لڳو هي راوڻ! مان جو ڪجهه چوان ٿو سو تون ساوڌان ٿي ٻڌ. توکي اهڙي ڳالهه نه چوڻ گهرجي، اڃا تو راج ڌرم ۽ نيتي شاسترن جو پاٺ نه پڙهيو آهي سورويرن ۾ ڀاءُ جو سنبنڌ نه رهندو آهي. هي سمرٿ! انهيءَ ٻاري ۾ جو ڪجهه عرض ڪريان ٿو سو ٻڌ، مهرشي ڪشپ جو سنتان ديوتا ۽ راڪش وڏا سوروير هئا، انهيءَ ڪري سنبنڌ جو موهه ڇڏي اوڏي مهل استر شستر کڻي وڙهڻ لڳا. هي راجن! ديوتائن سان اسان جو وير همشه کان ڪونه آهي هيءُ نه شروع کان ٿي هلندو پيو اچي.

در آما پرهست جا اهي وچن ٻڌي راوڻ چيو تڏهن ٺيڪ آهي ان وقت هن جا نيتر ڪروڌ ۾ ٿي لال ٿي ويا ۽ هو جلد ئي لپ ڪرت پراسد لسي پهتو، هن پرهست کي پنهنجو دوت بڻائي موڪليو ۽ ڪبير کي لنڪاپوريءَ مان ڪڍي ان تي پنهنجو حق جمائي ڇڏيو، ٻيو ۽ پنهنجي راڪش مترن سان گڏ سک سان اتي رهڻ لڳو. تڏهن ڪبير لنڪا پوريءَ کي ڇڏي پتا جي آڪيا سان ڪيلاش پربت تي وڃي تپسيا ڪري مهاديو کي پرسن ڪيو ۽ وشو ڪرما سان مترتا رکي انهيءَ سان شامل ٿي الڪاپوريءَ اسائي نگري وسائي ۽ شنڪر ڀڳوان جي ڪرپا سان هڪ ديس جو اڌڪار پرائڻ لڳو. هيڏانهن مها دشت راوڻ راڪشن جي ديتائن راج گديءَ لسي واهي پنهنجي ننهي ڀائرن سان ٽن لوڪن کي ڪشت ڏيندو راڪشن تي راج ڪرڻ

راوڻ تپ ۾ هٺ ساڻ پرتگيا ڪري چيو، هي شڀ ورڻ واري ! ڀـــون
چنتا نه ڪر. هي ماتا! ڏس ته مان جلد ئي ڪبير جي سمان ۽ هن کان به
وڌيڪ ايشور شڪتي شالي ٿي ويندس، ائين چئي پاڻ سميت راوڻ مٺ
ڪوڙو ڦل حاصل ڪرڻ لاءِ گهٽ ڪرڻ ڪمتر ۾ ڪلن تپسيا ڪرڻ لاءِ هليو ويو
اتي ٽنهي ڀائرن پنهنجي وڏ امر وڪي لوڪن ۾ سڀني لوڪن کي ٽپائڻ
وارو تمام وڏو تپ ڪرڻ لڳا. ڪنڀڪرڻ ڏهه هزار ورهيه تپ ڪيو ؛ ڌرماتما
ويڀيشڻ پنج هزار ورهيه هڪ ٽنگ تي بيهي تپ ڪيو ؛ راوڻ هڪ هزار
ورهين کان پوءِ هزار ورهين تائين پيا ڪاٺي رهيو وري ٽنهي هزار ورهين
پوري ٿيڻ وقت هن پنهنجو مستڪ ڪاٽي اگنيءَ ۾ هوم ڪري ڇڏيو، اهڙي
طرح اٺ هزار ورهيه پيا ۽ گذري ويا. جڏهن ڏهون هزار ورهيه پورو ٿيڻ تي
هو ۽ جنهن وقت راوڻ پنهنجو ڏهون سر به ڪاٽڻ لاءِ تيار ٿيو تڏهن ان وقت
ڌرماتما برهما جي پرکهت ٿي چوڻ لڳو پيتا راوڻ! مان توتي ڏاڍو پرسن ٿيو
آهيان، تون ور گهر؟ ۽ جيڪا تنهنجي اڇا هوندي سا پوري ڪندس.
برهما جا اهي وچن ٻڌي راوڻ پرسن ٿي چوڻ لڳو هي ايشورا جڏهن تو هن
مون کي ور ٿي ڏيڻ چاهيو ٿا ته مون کي امر رهڻ جو ور ڏيو مان گرڙ،
ناگن، يکش، ديو، دانو ۽ ديو ڪوا، مون کي جيتي نه سگهي باقي منش نه
مون کي والديڪي برابر آهي ان مان مون کي ڪو ڀئه نه آهي اس اهڙي مان
ور گهران ٿو. تڏهن برهما پرسن ٿي "ائين ٿي ٿيندو" چئي راوڻ کي چيو
هي آسر سرشت! تو جيڪي پنهنجا سر اگنيءَ ۾ هوم ڪيا آهن سي اڳيئن
وانگر ٿي رهندا ؛ اهي ڪڏهن ناس نه ٿيندا. هي رام! راوڻ کي اهڙي
طرح چئي برهما وري ويڀيشڻ کي چيو پيتا ويڀيشڻ! تو ڀــي تپ ڌرم ارٿ
لاءِ ڪيو آهي انهيءَ ڪري هي ويڀيشڻ! اوهين جيڪو به پنهنجي اڇا لاءِ
ور گهرجي سو ور گهر. تڏهن ويڀيشڻ هٿ جوڙي چوڻ لڳو هـــي ڀڳوانا
منهنجي ٻڌي سدائين نشچل روپ ساڻ ڌرم ۾ ئي رهي ۽ ڪڏهن به ڪڏهن
اوستا ۾ ادرم ۾ رچي نه لڳي. تڏهن برهما پرسن ٿي چيو هي پيتا ! ڀـــون
وڏو ڌرم شت آهين جيئن چاهين ٿو تيئن ٿي ٿيندو. هي ويڀيشڻ! تو جو ڪي
گهريو آهي ۽ ان کان سواءِ توکي امر ٿيڻ جو ور ٿو ڏيان. تڏهن کـــان پـــوءِ
ڪنڀڪرڻ کي چيو هي ڀاڳوانا تون به ور گهر. تڏهن ڪنڀڪرڻ (ديوتائن
جي آکيا ساڻ سرسوتي ويٺل ڪنڀڪرڻ جي مک ۾) مايا ساڻ موهت ڪري
برهما کـــي چوڻ لڳي هي ديوا مان ڇهه مهينا ننڊ ڪريان ۽ هڪ ڏينهن
جاڳان ۽ ڀوڄن ڪريان. برهما ديوتائن ڏانهن نهاري ان کي چيو " ائين ٿي

ڪرڻ لڳي. هي سندري! تون هن وقت ٻن ٻارن جو آسي آهين انهيءَ ڪري تو کي پٽ نه ٿي ٿيندا. پر اهي مها ڀيدڪر راڪش ٿيندا. تڏهن ڪيڪسيءَ چيو هي منيور! جا توهان جي ڏنارن نه اهڙا پٽ ٿيڻ گهرجن ، تڏهن منيور چيو هي سندري! ان کان پوءِ تو کي جيڪي نه پٽ ٿيندا اهي مها ڀڳوان ڀڳونت ڀڳت هڪ نه رام ڀڳتيءَ ۾ پورو رهندو ...... منيشور وشروا جي چوڻ موجب هن ڏهن سرن ۽ وڏي ٻانهن واري ڀيدڪر راوڻ کي جنم ڏنو ان راڪش جي جنم وقت ڏاڍي ڏکڻ لڳي ۽ سنسار جي ناس ٿيڻ جو ڪارڻ پيدا ٿي پيو ان کان پوءِ پرٻت جي سمان وڏي ٻال ٻڌل وارو ڪنڀڪرڻ اهو ٿيو پوءِ راوڻ جي ڀيڻ شورپڻکا جو جنم ٿيو ، ان کان پوءِ تمام شانت چت سندر مورتي وڀيشڻ اهو ٿيو جو ڀڳوان جو ننڍو ڪرم ڪرڻ لڳو. ڪنڀڪرڻ تمام دشت آتما جو اوهيڻ ۽ وشين کي ڪانيندو پرٿويءَ تي گهمڻ لڳو ۽ سڀني لوڪن کي پڻ ڏيندڙ مهاٻلي راوڻ نه جيڪو براهمڻن کي ناس ڪرڻ لاءِ روڳ جي سمان هئي لوڪن کي نشت ڪرڻ لاءِ گهمڻ لڳو. هئي راما! توهين سڀني جي انتهه ڪرڻ ۾ ايراجمان آهيو ، ۽ ساکي روپ سان پنهنجي گيان درشٽي ڏنارن سڀني جي هردي ۾ قائم ويچارن کي چڱيءَ طرح ڄاڻو ٿا توهان پنهنجي ليلا سان ٿي هيءَ منش سرير ڌاريو آهي ليڪن توهين مايا جي گڻن ۾ موهت نٿا ٿيو. توهان جي ليلا وس مون کان پڇيو آهي انهيءَ ڪري راڪشن جو جنم ورتانت ٻڌائي رهيو آهيان. منيشور جا اهي وچن ٻڌي سري رامچندر مشڪي اگستيہ کي چيو هي منيورا! هي سارو سنسار مايا روپي آهي جاڪاڻ نه حقيقت مون کان الڳ نه آهي. هي مني! تون مهنجي گڻن ۽ ڪيرتيءَ کي ٿي هن سنسار ۾ سموري پاپن کي ناس ڪرڻ وارو ڄاڻ.

راڪشن جو راڄ استاپن

شري مهاديو چوڻ لڳو هي پاروتي! رگهناٿ جا اهي وچن ٻڌي اگستيہ مني ڏاڍو آنند ۾ ڀرجي ويو ۽ ان سڀا ۾ سڀني جي ٻڌندي چوڻ لڳو هي راما! ڪنهن وقت ڌن پتي ڪبير اوچتو پتا سان ملڻ لاءِ پشپ وماڻ تي چڙهي آيو ، تڏهن ڪبير جي ماٽيجي ماءُ ڪيڪسيءَ راڪشڻ ڪبير کي پتا وٽ ايراجمان ڏسي هوءِ پنهنجي پٽ راوڻ وٽ اچي چوڻ لڳي: هي پٽ! تون پنهنجي تيج ٻل سان هن ڪبيري ڌن پتيءَ کي ڏس. هي سمرٿ! تون نه هن وانگر تپسيا ڪري هن جهڙو ٿي ڏيکار. ماتا جا اهي وچن ٻڌي

نالي وارو ڪبير ناني پٽ ٻڌا تيو اهو ٻيءَ جي ٽي سمان ٿيو ۽ برهما ۽
ان جي سارادا ڪئي، ان جي تپسيا کان پرسن ٿي برهما ان کي مَن گهريو
وردان ڏنئي اڪيلو ڏن ڏاڍو، برهما جي ور سان اڪيلو ڏن حاصل ڪري ۽
ان جي ڏاڍ مهاڀڄسوي پشپ ومان ۾ چڙهي پنهنجي پتا سان ملڻ لاءِ ويو
۽ پنهنجي لب جو قل ٻڌائي پرڻام ڪري چيو هي پتاجي! برهما مسون کي
الر وردان ڏنو آهي، پر هن پرميشور مونکي رهڻ لاءِ ڪوئي استان نه ڏنو
آهي. تنهن ڪري توهان مونکي ڪوئي اهڙو استان ٻڌايو جتي رهڻ ڪري
مونکان هنسا نه ٿئي. تڏهن وشروا پٽ کي چيو هي پٽ! داڻون جي وشوڪرما
خود لنڪا نالي هڪ سمنڊ پوري راڪشن جي رهڻ لاءِ ٺاهي هئي ليڪن
دليمه لوڪ وشنو ڀڳوان جي ٽپ ڪسان ان کي ڇڏي رسائل هليا ويا. ان
پوريءَ ٿي ڪري دشمن جيمه پاڻي نٿو سگهي ڇاڪاڻ ته هو سمنڊ جي
وچ ۾ وسيل آهي لوٺ الي لي وڃي رهو. هن پوريءَ ٿي هن کان اڳ
ڪنهن جو به اڌڪار نه هو. تڏهن ڏن پتي ڪبير پتا جي آگيا سان وڃي
الهيءَ پوريءَ ۾ واسو ڪيو الي پنهنجي پتا جي سمجهيءَ سان هن گهڻي
وقت تائين نواس ڪيو.

ڪنهن وقت سماليءَ نالي هڪ مانس آهاري راڪش جو ساکيانه لڪشمي
سمان سندر ووبرلتي ڪنواري ڪنيا کي ساڻ وٺي رسائل ۾ اچي مرلدو لوڪ
۾ گهمي رهيو هو، هن ڪبير کي پشپ ومان ۾ گهمندو ڏٺو. تڏهن سمالي
راڪش جي پاڻ لاءِ اپاءَ سوچڻ لڳو ۽ پنهنجي ڪنيا ڪيڪسيءَ کي چوڻ
لڳو هي ٻيٽي! تنهنجي وواهه جو وقت ۽ جوڀن جو وقت اچي ويو آهي
تنهن ڪري هي سندري! جيڪڏهن تون هن وقت وواهه نه ڪندينءَ ته پوءِ
توسان ڪوئي به شادي نه ڪندو تنهن ڪري جنهن ۾ تنهنجو ڪلياڻ ٿئي،
اون پاڻ وڃي برهما جي ونش ۾ اتپن لدل مهرو وشروا کي وڃي پنهنجو
ور پڻاءِ هي سندري! ان مان توکي ڪبير سمان سوڀاوان ۽ پٽران پٽ اتپن
ٿيندو. تڏهن ڪيڪسي "تمام چڱو" چئي منيسور جي آشرم ۾ وڃي اتي
رهي ۽ هيسه مدهن ڪري پير جي آڱر سان زمين ڪرڻ لڳي، تڏهن منيشور
ان کان پڇيو هي سندر ورڻ واري! تون ڪير ۽ ڪنهن جي ڪنيا آهين ۽
ڇا جي ڪري هتي آئي آهين، تڏهن ڪيڪسي هٿ جوڙي چوڻ لڳي
هي برهمڻ! اوهين يوڳ ٻل سان سڀ ڪجهه ڄاڻي سگهو ٿا. تڏهن منيور
ڌيان لڳائي هن جي مَن جي ڳالهه ڄاڻي ڪيس چيو هي سندري! مان
تنهنجي من جي ابلشا ڄاڻي ورتي تون مون منجهان پٽ پيدا ڪرڻ جي اڇا

مها ٻاھو! راوڻ کي مارڻ نہ وري ۽ سولو ھئو، پر راوڻ جي پٽ ميگھناد
کي مارڻ تمام مشڪل ڪم ھئو، ڪنڀڪرڻ وغيرہ سڀيئي راڪشس ٻن ۾
ڪال جي سمان ھوا. ھي رگھو سرشٽ! اھي سڀيئي توھان جي ڪال جي
سمان ڪرال ٻاڻن سان مري ويا. توھان اسان ڪسي ٻھربائين آيہ. دان ڏيئي
ڇڏيو آھي، ھاڻ توھين خود ھدن راڪشن کي ٻن ۾ ماري ۽ سلامت آھيو.
منيءَ جن جا ھي وچن ٻڌي سري رامچندر عجب ۾ پئجي ھٿ جوڙي چوڻ
لڳو ھي مني ڪڻا! توھين سڀيئي ترلوڪ وجيہ راوڻ ۽ ڪنڀڪرڻ وغيرہ کي
ڇڏي ميگھناد جي وڏائي ڇو ٿا ڪريو. سري رامچندر جا اھي وچن ٻڌي
اگستيہ مني چوڻ لڳو ھي رام! توھين راوڻ ۽ ان جي پٽ جو جنم ڪرم ۽
ور پرابت ڪرڻ جي ڪٿا ٻڌو.

ھي رام! پراچين سمي ست يگ ۾ برھما جو پٽ پلستيہ تپ ڪرڻ لاءِ
سميرو پربت تي ويو. اھو مھا تيجسوي مينور ترڻ وندوءَ جي آشرم ۾ رھي
جپ ڪرڻ لڳو، ان رمڻيڪ آشرم ۾ ديوتا ۽ گندرو جون سندر ڪنياڻون
ڳائينديون وڄائينديون ۽ کلنديون نچنديون پلستيہ منيءَ جسي تپ ۾ وگھن
وجھڻ لڳيون، تڏھن مھاتيجسوي پلستيہ ڪروڌ ۾ پرجي چوڻ لڳو تہ جيھن ۾
ديو يا گندرو جي ڪنيا تي منھنجي درشٽي پوندي اھا گرڀوتي ٿي پوندي.
تڏھن سڀيئي سراپ جي ڀؤ کان ٻڌي ان استان تي ڪاني ۽ عورت نہ ويئي،
پر راج رشي ترڻ وندوءَ جي ڪنيا کي انھيءَ سراپ جي خبر ڪانہ ھئي
انھيءَ ڪري اھا مينور جي سامھون اچي ڏاڍي تي گھمڻ لڳي، پر منيءَ جي
درشٽي پوڻ سان ھن کي گرڀ ٿي پيو ۽ پيلي ٿي ويئي ان جا لڇڻ ڪير سان
پرجي ظاھر ٿي پيا ۽ پيت ۾ لڪري ٻاھر نڪي ايندو، پنھنجي سرار ڪسي
انين ڏسي ترڻ وندوءَ جي ڪنيا ڏڪندي پنھنجي پيءُ وٽ آئي، جڏھن
مھاتيجسوي ترڻ وندوءَ پنھنجي ڪنيا کي ڏٺو تڏھن پنھنجي يوگ بل ۽
گيان درشٽيءَ سان پلستيہ منيءَ جو ڪرتب جاڻي ويو ۽ اوڏي مھل اھا ڪنيا
پلستيہ منيءَ کي ڏيئي ڇڏي ۽ ھن "تمام چڱو" چئي سوڪار ڪئي،
ترڻ وندوءَ جي ڪنيا کي گرڀوتي ڏسي پلستيہ منيءَ ڪيس چيو ھي سندري!
مان پنھنجي ونش ۾ ماتا جي ڪل ۽ پتا جي ڪل کي وڌائڻ وارو ھڪ پٽ
ڏيندس. تڏھن انھيءَ ڪنيا کي پلستيہ منيءَ جي دنارن ھڪ ٽن اوڪن ۾
مشھور پتر کي جنم ڏنو جو پلستيہ پتر ارھم وپتا مينور وشروا نالي سان
مشھور آھي. وشروا جو ستو سڀاءُ ڏسي مھامني ڀارد واج برھمڻ تي ھن کي
پنھنجي ڪنيا پرڻائي ڏني، انھيءَ مان پلستيہ جي پٽ وشروا کي ترلوڪ ۾

ڀڳوان رام وٽ اگستيہ ۽ ٻين منين جو اچڻ، راوڻ ۽ ٻين راڪشن جي اُتپتيءَ جي ڪٿا ڪري ٻڌائڻ

شري ڪوشليا جي هردي کي آنند ڏيندڙ ڏهن سِرن واري راوڻ کي مارڻ واري دشرٿ ڪمار ڪمل نين ڀڳوان رام جي جئه هجي.

سري پاروتي چوڻ لڳي ته ناٿ! ماتا ڪوشليا جي آنند کي وڌائڻ وارو وڏو پراڪرمي سري رامچندر ته پر راوڻ ۽ ٻين راڪشن کي ماري اجوڌيا پوريءَ ۾ سيتا سان گڏ راڄ تلڪ لڳڻ کان پوءِ ڪهڙو ڪار، ڪيو، ليلا سان ماناوي مثل ڀاو کي ڌارڻ ڪري سڀني پرماتما پرڀوءَ ئي. ڪيترا ورهيه رهيو ۽ انهن پران رگهونندن هن مرتيولوڪ کي ڪيئن تياڳ ڪيو. هي پرڀو! سڀ ون شرڌاوانءَ کي توهان سڀ ورتانت ڪري ٻڌايو. هي ڀڳوان! سري رامچندر جي ڪٿا وستار سان ٻڌايو.

سري مهاديو چوڻ لڳو هي پاروتي! راڪشن جي مارڻ کان پوءِ ڀڳوان رام جي راڄ سنگهاسن تي ويهڻ وقت سڀئي مني هن جو درشن ڪرڻ لاءِ آيا. ان وقت وشوامتر، اَست، ڪنو، درواسا، ڀرڳو، انگرا، ڪشپ، واماديو، اَتر نرمل سڀاءَ وارا سڀ رشي پنهنجي ششن ۽ ٻين منين سان گڏ اگستيہ مني آيو. ان اگستيہ منيءَ درٻار وٽ پهچي دربان کي چيو ته تون مهاراج رامچندر کي وڃي چئه ته توهان جي آشيرواد سان درشن ڪرڻ لاءِ اگستيہ ۽ ٻيا سڀئي مني گڏ آيا آهن جي ٻاهر بيٺا آهن. تڏهن دربان اگستيہ جا وچن ٻڌي سري رامچندر وٽ اچي هٿ جوڙي چيو هي داسرا! اوهان جي درشن لاءِ منين سان گڏ رشي اگستيہ آيو آهي جو ٻاهر بيٺو آهي. تڏهن ڀڳوان دربان کي چيو ته انهن کي آدر ڀاءَ سان اندر وٺي اچ. تڏهن سري رامچندر جي آگيا پالي ممبورن سڀ رشي اگستيہ محل ۾ اندر آيا، ڀڳوان رام منين کي ڏسي اڪدم اٿي هٿ جوڙي بيهي رهيو ۽ چرڻ وندنا ڪري وڌيءَ موجب پوڄن ڪيو ۽ انهن کي هڪ هڪ سوَ گائيون پڻ ڏنائون، پوءِ انهن جو آدرستڪار ڪري آسڻ ڏنائي ويهاريو جڏهن تي مني ڪڻ ڀڳوان رام کي پرڻام ڪري پرسن ٿي واهه رهيا. سري رامچندر انهن کان ڪشل پڇيو، تڏهن سڀئي پنهنجو پنهنجو ڪشل ٻڌائي چوڻ لڳا هي رگهونندن! هي مها ٻاهو! توهان جي راڄ ۾ سڀ ڪي پاسي آنند آهي نه؟ هي شترودمن! اڄ اسين وڏي ڀاڳ سان توهان کي دشمن کان خالي ڏسي رهيا آهيون. اوهان جي سوڀاڳ سان توهان راوڻ ۽ ٻين راڪشن کي ماري ڇڏيو. هي

مها ٻاھو! راوڻ کي مارڻ نه وري ۽ سولو ھئو، پر راوڻ جي پت مي
کي مارڻ تمام مشڪل ڪم ھئو، ڪنڀڪرڻ وغيره سڀئي راڪش
ڪال جي سمان ھوا. ھي رگھو سرشٽا! اھي سڀئي توھان جي ڪال
سمان ڪرال ٻاڻن سان مري ويا. توھان اسان کي ٻھرياڻين آيه. دان
چڙھيو آھي، ھاڻ توھين خود ھنن راڪشن کي پڻ ۾ ماري ۽ سلامت آ
منيءَ جن جا ھي وچن ٻڌي سري رامچندر عجب ۾ پئجي ھٿ جوڙي ج
اڳو ھي مني گرڻا! توھين سڀئي ترلوڪ وجيءِ راوڻ ۽ ڪنڀڪرڻ وغيره
چڙي ميگھناد جي وڏائي ڇو ٿا ڪريو. سري رامچندر جا اھي وچن ٻڌ
اگستيه مني چوڻ لڳو ھي رام! توھين راوڻ ۽ ان جي پت جو جنم ڪرم
ور ٻرابت ڪرڻ جي ڪٿا ٻڌو.

ھي رام! پراچين سمي ست يگ ۾ برھما جو پت پلستيه تپ ڪرڻ لا
سمير پربت تي ويو. اھو مھا تيجسوي منيور ترڻ وندوءَ جي آشرم ۾ رھي
جپ ڪرڻ لڳو، ان رمڻيڪ آشرم ۾ ديوتا ۽ گندرو جون سندر ڪنياڻون
ڳائينديون وڄائينديون ۽ کلنديون نچنديون پلستيه منيءَ جي تپ ۾ وگھن
وجھڻ لڳيون، تڏھن مھاتيجسوي پلستيه ڪروڌ ۾ اچي چوڻ لڳو ته جنھن ۾
ديو يا گندرو جي ڪنيا تي منھنجي درشٽي پوندي اھا گرڀوتي ٿي پوندي.
تڏھن سڀئي سراپ جي ڀؤ کان ٻچي ان استان تي ڪانه ۽ عورت نه ويئي،
پر راج رشي ترڻ وندوءَ جي ڪنيا کي انھيءَ سراپ جي خبر ڪانه ھئي
انھيءَ ڪري اھا منيور جي سامھون اچي ديھي ٿي گھمڻ لڳي، پر منيءَ جي
درشٽي پوڻ سان ھن کي گرڀ ٿي پيو ۽ پيلي ٿي وئي ان جا لڇڻ کير سان
پرجي ظاھر ٿي پيئا ۽ پيٽ نه لڪري ٻاھر نڪي اچو، پنھنجي سراپ کي
ائين ڏسي ترڻ وندوءَ جي ڪنيا ڏڪندي پنھنجي پيءُ وٽ آئي، جڏھن
مھاتيجسوي ترڻ وندوءَ پنھنجي ڪنيا کي ڏٺو تڏھن پنھنجي يوڳ ٻل ۽
يان درشٽيءَ سان پلستيه منيءَ جو گرڀ جاڻي ويو ۽ اوڏي مھل اھا ڪنيا
لستيه منيءَ کي ڏئي ڇڏي ۽ ھن "تمام چڱو" چئي سوڪار ڪئي.
ڻ وندوءَ جي ڪنيا کي گرڀوتي ڏسي پلستيه منيءَ ڪيس چيو ھي سندري!
ن ٻنھي ونشن ۾ ماتا جي ڪل ۽ پتا جي ڪل کي وڌائڻ وارو ھڪ پت
دس. تڏھن انھيءَ ڪنيا کي پلستيه منيءَ جي دئاران ھڪ ٽن اوکن ۾
ور پتر کي جنم ڏنو جو پلستيه پتر ارھم ويتا منيور وشروا نالي سان
ور آھي. وشروا جو سنو سڀاءُ ڏسي مھامني ڀاردواج پرسن ٿي ھن کي
جي ڪنيا پرڻائي ڏني، انھيءَ مان پلستيه جي پت وشروا کي ترلوڪ ۾

ڀڳوان رام وٽ اگستيہ ۽ ٻين منين جو اچڻ، راوڻ ۽ ٻين راڪشن جي اُتپتيءَ جي ڪٿا ڪري ٻڌائڻ

شري ڪوشليا جي هردي کي آنند ڏيندڙ ڏهن سِرن واري راوڻ کي مارڻ واري دشرٿ ڪمار ڪمل نين ڀڳوان رام جي جَيہ هجي.

سري پاروتي چوڻ لڳي: هي ناٿ! ماتا ڪوشليا جي آنند کي وڌائڻ وارو وڏو پراڪرمي سري رامچندر جڏهن راوڻ ۽ ٻين راڪشن کي ماري اجوڌيا پوريءَ ۾ سيتا سان گڏ راڄ تلڪ لڳڻ کان پوءِ ڪهڙو ڪارج ڪيو، ليلا سان مايا وي منش ڀاو کي ڌارڻ ڪري سنسار پرماتما پراڻيءَ لاءِ ڪيترا ورهيہ رهيو ۽ انت ۾ ان رگهونندن هن مرتيو لوڪ کي ڪيئن تياڳ ڪيو. هي پرڀو! مون شرڌاوانءَ کي توهان سڀ ورتانت ڪري ٻڌايو. هي ڀڳوان! سري رامچندر جي ڪٿا وستار سان ٻڌايو.

سري مهاديو چوڻ لڳو هي پاروتي! راڪشن جي مارڻ کان پوءِ ڀڳوان رام جي راڄ سنگهاسن تي ويهڻ وقت سڀيئي مني هن جو درشن ڪرڻ لاءِ آيا. اِن وقت وشوامتر، اَسِت، ڪڻو، درواسا، ڀرڳو، انگرو، ڪشيپ، وامديو، اَتري نرمل سياڻا وارا سڀ رشي پنهنجي ششن ۽ ٻين منين سان گڏ اگستيہ مني آيو. اِن اگستيہ منيءَ دربار وٽ پهچي دربان کي چيو ته توهان مهاراج رامچندر کي وڃي چئو ته توهان جي آشيرواد سان درشن ڪرڻ لاءِ اگستيہ ۽ ٻيا سڀيئي مني گڏ آيا آهن جي ٻاهر بيٺا آهن. تڏهن دربان اگستيہ جا وچن ٻڌي سري رامچندر وٽ اچي هٿ جوڙي چيو هي ديو! توهان جي درشن لاءِ منين سان گڏ رشي اگستيہ آيو آهي جو ٻاهر بيٺو آهي. تڏهن ڀڳوان دربان کي چيو ته انهن کي آدرڀاءَ سان اندر وٺي اچ. تڏهن سري رامچندر جي آگيا پالي مُنورن سميت رشي اگستيہ محل ۾ اندر آيو، ڀڳوان رام منين کي ڏسي يڪدم اٿي هٿ جوڙي بيهي رهيو ۽ چرڻ وندنا ڪري وڌيءَ موجب پوڄا ڪيو ۽ انهن کي هڪ هڪ سونو گائون ڀيٽ ڏنائون، پوءِ انهن جو آدرستڪار ڪري آسڻ ڏئي ويهاريو جنهن تي مني گڏ ڀڳوان رام کي پرڻام ڪري پرسن ٿي ويهي رهيا. سري رامچندر انهن کان ڪشل پڇيو، تڏهن سڀئي پنهنجو پنهنجو ڪشل ٻڌائي چوڻ لڳا هي رگهونندن! هي مهاباهو! توهان جي راڄ ۾ سڀئي واسي آنند آهي نه؟ هي شترو دمن! اڄ اسين وڏي ڀاڳ سان توهان کي دشمن کان خالي ڏسي رهيا آهيون. اسان جي سوڀاڳ سان توهان راوڻ ۽ ٻين راڪشن کي ماري ڇڏيو. هي

جي انت ۾ ٻه مهنجي (سايوجيه) پد کي پراپت ڪندين. وري جانڪيءَ ان کي چيو ته هي هنومان! تون جتي ڪٿي ڪڏهن ٻه هنڌ رهندين اتي مهنجي آگيا سان تو وٽ سمپورڻ يوڳ اچي حاضر ٿيندا. پنهنجي پريءَ ڀڳوان رام ۽ سيتا جا اهي وچن ٻڌي هنومان ڏاڍو پرسن ٿيو ۽ نيترن مان پريم جون آنسون وهائي وار وار پرڻام ڪيو.

تنهن کانپوءِ سري رامچندر هٿ جوڙي اڳيان بيٺي نشاد راڄ گهه کي چيو ته هاڻي تون پنهنجي راڄڌانيءَ ۾ وڃ اتي مهنجو اُسي چنتن ڪري شڀ ڪرمن جو ڦل يوڳ انت ۾ تون مون کي ئي پراپت ڪندين. ائين چئي سري رامچندر هن کي تمام راڄ وستر آڀوشڻ ڏيئي ۽ تتو گيان جو اپديش ڏنو، پوءِ هو رگهونات کان موڪلائي نشاد راڄ گهه پنهنجي گهر هليو ويو، پوءِ جيڪي مکيه مکيه ٻاندر ايوڌيا ۾ آيا هئا تن کي به سري رامچندر قيمتي وستر آڀوشڻ ڏيئي ستڪار ڪيو. اهڙي طرح وڀيشڻ سميت سگريو ۽ ٻيا سڀئي ٻاندر ڀڳوان رام کان پريم وس چرڻ وندنا ۽ پرڻام ڪري پنهنجي پنهنجي گهر هليا ويا، باقي هنومان جي لاءِ سري رامچندر سگريو کان آگيا وٺي ايوڌيا ۾ رهايو. سگريو سڀني ٻاندرن سان گڏ پرسن ٿي ڪشڪندا پوريءَ ويو ۽ وڀيشڻ ڀڳوان رام جي هٿان سچو آنند ڏيندڙ پنهنجو اشڪمت راڄ حاصل ڪري پرسن ٿي لنڪا هليو ويو ۽ سڀني جي مٿان دَيا ڪرڻ وارو ڀڳوان سري رامچندر پنهنجي سمپورڻ راڄ جو ڪاروبار هلائڻ لڳو. ڀڳوان رام، لڪشمڻ جي مرضي نه هوندي به هٺ ڪري ٻه هن کي يوراج پد ڏنو ۽ اهو به تمام ڀڳتي ڀاو سان سري رامچندر جي شيوا ۾ رهڻ لڳو. پرماتما رام سڀني ڪرمن کي ساکي نت نرمل سروپ ڪرلب وغيره کان رهت سدائين نروڪار ۽ سڀني لوڪن کي اپديش ڪرڻ لاءِ منش روپ ڌارڻ ڪري وڏا وڏا اشومير يگيه ڪيا. مهاراج رام جي راڄ ڪرڻ وقت ڪڏهن به ڪا ودوا نه ٿي، جانورن، ناڳن ۽ ٽيرن جو اصل ڀپ نه هئو ۽ نه ڪوئي اترت ئي ڪندو هو، ٻين جي هوندي ٻالڪن جي مرڻو ڪڏهن به ڪانه ٿي، سڀئي ماڻهو ڀڳوان رام جي پوڄا ۽ انجو سمرڻ ڪندا هئا، برسات سدائين پوري وقت تي پوندي هئي، اَن ڌن جي ڪمي ڪانه هئي، پرجا پنهنجو پنهنجو ڌرم پالن ڪندي هئي ۽ ورڻ آشرم جي گڻن پورڻ هئي، سري رامچندر ٻه پنهنجي پرجا جي سڀني پت سمان پالن ڪندو هو. اهڙي طرح سڀني لڇڻ سان پرپور سرو ڌرم ۾ پورن ڀڳوان رامچندر ڏهه هزار ورهيه راڄ جو ڪاروبار هلايو.

مطلب ته چوڌاري آنند ئي آنند لڳو پيو آهي. ان وقت برهما، شو ٻار واري ۽ سميت ۽ ديوتائون ڀڳوان رام جو درشن ڪرڻ لاءِ آيل هئا. پنهنجي پٽ سري رامچندر کي جانڪيءَ سان گڏ راڄ سنگهاسن تي براجمان ڏسي سڀئي ماتائون ڏاڍو خوش ٿيون ۽ ان جي آرتي ڪري برهمڻن کي انيڪ دان ڏنائون ۽ ديوتائون خوش ٿي ڦولن جي ورکا ڪرڻ لڳا، گندرو ڪير ڳائڻ لڳا ۽ اپسرائون نچڻ لڳيون. مطلب ته آنند منگل لڳي ويو.

سري رامچندر جو راڄ ورڻن

سڀني لوڪن کي سک ڏيندڙ ڀڳوان رام جي راڄ گديءَ تي ويهڻ کانپوءِ ڌرتي اَن ڌن سان ڀرپور ٿي وئي ۽ وڻ ڦلن سان ڀرپور ٿي ويا، جيڪي گل بنا خوشبوءِ هئا سي خوشبوءِ ڏيڻ لڳا. شري رامچندر جي راڄ گديءَ تي ويهڻ کان اڳ ۾ هڪ لک گهوڙا ۽ هڪ لک کير ڏيڻ وارين ڳائون ۽ سواءِ اهل برهمڻن کي دان ۾ ڏنا، تنهن کان سواءِ برهمڻن کي انيڪ قسمن جا وستر آڀوشڻ ۽ ٻيون وغيره برهمڻن کي دان ۾ ڏنا، وري ڀڳت وتسل ڀڳوان سري رامچندر هڪ ديو ۽ رتن سان جڙيل سورج سمان چمڪندڙ شريمڪ مالها ... سان سگريو کي ڏني انگد کي ٻه باجو بند ڏنا تنهن کان پوءِ رگهبنسن ڏاڍي پريم سان ڪروڙ چندن جي برابر سندر ۽ امولڪ مڻين ۽ رتن سان جڙيل هار جانڪيءَ کي ڏنو. شري جانڪي ان هار کي ڳلي مان لاهي وار وار پنهنجي ٻنهي ديور ۽ باندرن ڏانهن نهارڻ لڳي. سري رامچندر سيتا جي من جي شڪا جاڻي ان ڏانهن نهاري چيو ته اي پياري! جنڪ نندڻي! تون جنهن کي به پرسن ٿي هار ڏيڻ چاهين ٿي اهو هار پاڻ تون انهيءَ کي ڏئي ڇڏ. تڏهن سيتا رامچندر جي سامهون ئي اهو هار هنومان کي ڏئي ڇڏيو. انهيءَ هار کي پائي هنومان تمام سونهن پائڻ لڳو، ڀڳوان رام ته سامهون هٿ جوڙي بيٺي هنومان جي ڀڳتيءَ جي ڪري پرسن ٿي چوڻ لڳو ته هنومان! مان تو تي ڏاڍو پرسن ٿيو آهيان تون جنهن به ور جي اڇا ڪجي سو ور گهر، جو ور ترلوڪ ۾ به ملڻ مشڪل آهي اهو به مان تو کي ضرور ڏيندس. تڏهن هنومان خوش ٿي چوڻ لڳو ته رام! تنهنجو نام سمرڻ ڪندي منهنجو من ڪڏهن به نه ٿڪجي ڪري مان سدائين تنهنجو نام سمرڻ ڪندي ڀڳتيءَ ۾ رهان. اي راجيندر! منهنجو من گهريو ور اهوئي آهي ته جيستائين سنسار ۾ لوڪن جو اڌار ٿيندو تيستائين منهنجو به سرير رهندو. تڏهن سري رامچندر چوڻ لڳو "ائين ئي ٿيندو" تون جيترو وقت به سنسار ۾ آنند پوروڪ رهه ڪلپ

انگد، نل، نيل ۽ ٻين کي گلي سان لڳائي چوڻ لڳو هي وانر راڄ سگريوا! توهان جي سهائتا سان سري رامچندر وجيه ڪري راوڻ کي ماريو، تنهڪري اسان چئني جو توهان ئي هڪ پنجون ڀاءُ آهيو. اهيءَ کان پوءِ پرڀ سري رامچندر جي چڱي طرح پوڄا ڪيل چاکڙاون آڏي ڀڳتي پور وڪ سري رامچندر جي چرنن ۾ پهرائي چوڻ لڳو هي پريو! اڄ توهان کي اوڌيا ۾ آيل ڏسي منهنجو جنم سڦلو ٿي پيو ۽ منهنجي من جون سڀيئي ڪامنائون پوريون ٿي ويون. هي پريو! مونکي امانت روپ ۾ ڏنل توهان جو هيءُ راڄ مان وري توهان کي ٿي ارپڻ ڪريان ٿو. هي ڀڳوان! جيئن توهان مون کي راڄ ڏنو آهي تيئن ٿي مان توهان کي واپس ڏيان ٿو. ائين چئي پرڀ سري رامچندر جي چرنن ۾ سر نوائي پرڻام ڪيو. راڄ سنڀالڻ ڪرڻ لاءِ ڪيڪئي ۽ گرو وشسٽ تمام گهڻي قدر پرارٿنا ڪئي. هنن جي پرارٿنا ٻڌي دئيالو ڀڳوان پرسن ٿي پنهنجي مايا جو سهارو وٺي هر طرح سان منش ليلا ڪرڻ لاءِ "تمام چڱو" چئي پرڀ کان راڄ ورتو.

سري رامچندر جو تخت تي ويهڻ

ڪجهه وقت کان پوءِ سري رامچندر محل ۾ آيو ۽ اچڻ شرط پنهنجي هٿن سان پرڀ ۽ لڪشمڻ جون جٽائون کوليائون پوءِ گرو وشسٽ کان آگيا وٺي پنهنجون ۽ جٽائون کوليائين ۽ نائيءَ کي گهرائي وار ڪٽايائون ۽ پنهنجي شيوڪن کي آگيا ڏنائون ته سگريو ۽ ٻين ٻاندرن کي سنان وغيره ڪرايو چاڪاڻ ته هو رستي جا ٿڪل هوندا. پوءِ پنهنجن هٿن سان پرڀ ۽ شترگهن کي سنان ڪرايائون ۽ پاڻ ۽ سنان ڪري راجائي وستر ۽ آڀوشڻ پهريائين. ان وقت سري رامچندر جي سندرتا جو ورڻن ڪير ڪري سگهجي؟ ۽ ماتا سيتا ۽ سندر وستر آڀوشڻ پهري محل ۾ آئي جتي سري رامچندر ۽ گرو وشسٽ ويٺا هوا. اوڏي مهل گرو وشسٽ جي آگيا سان سنگهاسن گهرايو ويو ۽ تنهن سر راڄ تلڪ ڪري سري رامچندر کي جانڪيءَ سميت رتن جڙيت سنگهاسن تي وهاريائون.

شري مهاديو چوڻ لڳو هي پاروتي! نيل ڪمل سمان ڪومل شيام سرير ڪبرلي هار سندر پيل پنهنجي شڪتي مايا سيتا سان گڏ رتن جڙيت سنگهاسن تي براجمان آهي. پرڀ شترگهن ۽ لڪشمڻ ڀرسي پاسن کان چونئر ڪٽي بيٺا آهن، برهمڻ ويدن جا منتر پڙهي رهيا آهن. راڄ دربار نگرواسين سان پري پيئي آهي. هر ڪنهن جو مک ڪمل جي گل وانگر ٽڙيل آهي

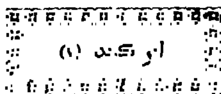
جي وڇوڙو برپوءِ ٿي آڪيا سان الي لي پهپ وماڻ لاناڻون سري رامچندر وماڻ
مان هيمه لوي چمر هي وماڻا لوڻ ڪيمر وت وچ، براڙءِ جــي. آڪيا مڃي
وماڻ پنهنجي سراءِ ڪيمر وت واڙ، پرمه سان چهڪي ماڻهو گـڏ آيا هئا
انهن سڀني جو سري رامچندر جــي وڏوڪو ۽ سڀاءُ ڏيرو لي واســو هوءِ ڏاڍو
گرو وشست کي ڏسي ڏاش ٻاڻ هيٺ رکي لڪشمڻ سميت سر نمائي پرڻام
ڪيو، اوءِ سڀني برهمڻن کي پرڻام ڪيو. تنهن کانپوءِ پرمه سري رامچنــدر
جي چرڻن لي اچي ڪريو، جنهنجي چرڻن ڪي ديوتا، مني، شنڪر ۽ برهمــا
به اهـڪار ڪن ٿا. ڪرپانڌان ڀڳوان پرمه کي ٻڌايو پــاڻ سان اٿاري هردي
سان لڳايو، پوءِ جي اکين مان پريم جا آنسون وهڻ لڳا. ترلوڪي نــاٿ
ڏاڍي پريم سان پرمه کي هردي سان لائي ڇڏيو ۽ خوش خبري پڇڻ لڳــو
ٻڌڻ پرمه کان خوشيءَ وچون مکه مان وچن لـــ ٿيو اڪوس، ايمه ڏارج
ڏري خوش لڳو هي پرپرا تهان پنهنجي داس کي دکي سمجهي درشن ڏارو
هي پرپرا لوهان مولکي وڏوڪو روپي سمندر ۾ ٻڏندڙ کي هٿ پڪڙي اٿالي
ورتو. پوءِ شتروگهن کي پريم سان ڀاڪر ڀائي ڪڏيو. پـــوءِ پرمه ۽ لڪشمڻ
پريم سان گڏيا، وري شتروگهن لڪشمڻ سان گـڏيو ۽ ورهن جــي وڇوڙي
جو دک ڀلائي ڇڏيو. پـوءِ شتروگهن ۽ پرمه سيتا جــي چــرڻن ۾ مستڪ اڙائي
ڏاڍو خوش ٿيا ۽ پرپوءِ جو درشن ڪري سڀئي نگرواسي پڻ ڏاڍو خوش
ٿيا. سري رامچندر سڀني ماڻهن کي پريم ۾ وياڪل ڏسي ڪرپالو ڀڳوان رام
هڪ عجب ڪمـل ڪري ڏيکاريو، ان ڀڳوان رام پنهنجا انيڪ روپ ڌاري
ڪري سڀني سان ـــڪ پريم سان گـڏيو ۽ دئيا جي درشٽيءَ سان ـــڀني ار
ناريون جو غم ڀلائي ڇڏيو، ٿوري دير ۾ ئي سڀني سان مليو.

سري مهاديو چوڻ لڳو هي پاروتي! اهـو ڀيد ڪنهن به نه جاڻــو ا اهڙي
طرح شيل ۽ گڻن جو ڌام سري رامچندر اڳتي هليو، سڀئي ماتائون دوڙي
آيون جيئن وياڪل ڳئون وڇڙي کي ڏسي دوڙندي آهي. سري رامچندر ڏاڍي
پريم سان سڀني ماتائن سان مليو ۽ مٺــا مٺــا وچــن ڳالهائي انهن جو ورهن
جي وڇوڙي جـو دک دور ڪيو. سري رامچندر کـي ڏسي سڀئي مـاتائون
ڏاڍو خـــوش ٿيـــون. رامچندر سان ملـــڻ وقت ڪيڪئي من ۾ ڏاڍو لڄي ٿي
پوءِ لڪشمڻ پنهنجي ماتا سمترا ۽ ٻين ماتائن سان پيار ڀري ڪڏيو، تنهنکان
پوءِ سيتا سڀني ســـن کي پيري پئي گڏي جن ڪشل پڇي آشرواد ڏني ته
تنهنجو سهاڳ اَچـل رهي. سڀئي ماتائون سري رامچندر سان گـڏ سيتا کـي
ڏسي من کي آنند ڏيئي رهيون هيون. پوءِ پرمه سگريو، جامونت

جا آنسون وهائي چوڻ لڳو ته ڀائي! تون ڪوئي ديوتا آهين يا منش جو
دَيا ڪري هت آيو آهين، سچ ٻڌاءِ تون ڪير آهين ۽ ڪٿان آيو آهين.
تو مون کي مٺا ۽ پيارا وچن ٻڌايا آهن. تڏهن هنومان چوڻ لڳو ته
دين ٻنڌو مان سري رام جو داس آهيان. هنومان جا اهي وچن ٻڌي ڀرت
اٿي کيس ڀاڪر سان مليو ۽ چوڻ لڳو ته هنومان تنهنجي درشن سان سڀ
دک دور ٿي ويا. هاڻ اڄ مونکي پيارو رام مليو. وري ان کان ڪشل
پڇي چوڻ لڳو ته ڀائي! هن وقت مان توکي ڇا ڏيان، سنسار ۾ هن
خوش خبريءَ جي برابر ڪجهه نه آهي اهو مون ويچار ڪري ڏٺو آهي. هاڻ
مونکي سچ سچ ٻڌاءِ ته رگهونات جو پاندرن ساڻ سنيهه ڪيئن ليکو. جڏهن
ڪري مان تنهنجي وچن تي پورڻ وشواس ڪريان. ڀرت جا اهي وچن
ٻڌي هنومان منهن کان وٺي سمورو حال ڪري ٻڌايو، جو ٻڌي ڀرت ڏاڍو
خوش ٿيو. هنومان هن جو سچو پريم ڏسي چوڻ لڳو ته ڀرت! تون ته شري
رامچندر کي پراڻن کان به پيارو آهين، تنهن ڪري مونکي تنهنجي خوش خبري
وٺڻ لاءِ موڪليو اٿس. هي ڀاءُ تون شوڪ نه ڪر، ڇو ته سري رامچندر
جلدي سيتا لڪشمڻ سميت اچي رهيو آهي. ائين هنومان ڀرت جي چرڻن
۾ سر نوائي جلدي سري رامچندر وٽ آيو ۽ اچي سمورو حال ڀرت جو ڪري
ٻڌايو. تڏهن سري رامچندر پرسن ٿي ومان تي چڙهي هلڻ لڳا، هنومان جي وڃڻ
کان پوءِ ڀرت خوش ٿي ايوڌيا پوريءَ ۾ ويو ۽ سمورو حال اچي گرو وشسٽ
کي ٻڌايو پوءِ راج محل ۾ خبر ٻڌائي ته سڪن جو ڌام سري رامچندر نگر ۾
اچي رهيو آهي. اهو سماچار ٻڌي ماتائون ڊوڙي آيون. تڏهن ڀرت رام
جو ڪشل ٻڌائي سمجهايو. جڏهن ايوڌيا واسين شري رامچندر جي اچڻ جي
خبر ٻڌي تڏهن سڀ نر ناريون پرسن ٿي خوشيءَ جا گيت ڳائڻ لڳا
گهر گهر ۾ آنند منگل ٿيڻ لڳا، رستا صاف ٿي ويا، شاهي سڙڪن تي روشني
لڳي ويئي. راج دربار کي سينگاري ڇڏيائون. مطلب ته ان وقت ايوڌيا
جي سوڀيا سورڳ کان به لکين درجا اتم هئي. ايوڌيا پوريءَ پرڀوءَ جي اچڻ
ڪري سرجو نديءَ جو جل نرمل ٿي پيو ۽ ٽن قسمن جي سگنڌي هوا اچڻ
لڳي. گرو وشسٽ ڪٽنبي شتروگهن ۽ ارڌمڻ منتريءَ سان گڏ ڏاڍي پريم
سان سري رامچندر سان ملڻ هليا ۽ انيڪ زالون ماڙين تي چڙهي آڪاش
۾ ومان کي ايندو ڏسي مٺي سر سان منگل گيت ڳائڻ لڳيون.

رامچندر جو ايوڌيا ۾ اچڻ

ڪرپانڌان سري رامچندر جڏهن سڀني ماڻهن کي ايندو ڏٺو تڏهن نگر

اتر ڪانڊ (١)

مهاديو چوڻ لڳو: هي پاروتي! سري رامچندر جي اچڻ ۾ باقي هڪ ڏينهن آهي. سڀ لنڪا واسي اچڻ جي وات نهاري رهيا آهن. سري رامچندر جي وارڳ ۾ جتي ڪٿي سڀئي چنتا ۾ وياڪل آهن. ڪوشليا ۽ ٻين ماتائن کي من ۾ آنند جون لهرون اچڻ لڳيون ته رام سيتا لڪشمڻ سميت اچي رهيا آهن. ڀرت جي ساڄي اک ۽ ساڄي ٻانهن ڦڙڪڻ لڳي. سو شڀ لڳڻ ڄاڻي ڏاڍو وڌش ٿي چوڻ لڳو ته اڃا باقي هڪ ڏينهن رام جي اچڻ ۾ اڃا آهي. تنهنڪري ڏاڍو ڏک ٿيس ته ڇا جي ڪري وکيانڪ هڪ ڏينهن دير سان اچي ٿو ۽ دل ۾ سوچڻ لڳو ته ڇا مون کي ٻاءَ نه سمجهي پڙهي موکي ڀلائي ڇڏيو آهي. اها! لڪشمڻ ڌنيه آهي جو سري رامچندر جي چرن ڪمل جو پريمي ٿي رهيو آهي. موکي ڪپٽي ۽ ڪوڙو سمجهيو، انهيءَ ڪري ڀڳوان مون کي ساٿ نه ڏنو. وري دل ۾ سوچڻ لڳو ته پرڀو ٻانهن جي سيوڪ جو دوش نه ڏسندو آهي، هو دان ٻنڌو ڀڳوان سڀاءَ جو ڪومل آهي. منهنجي من ۾ پڪو ڀروسو آهي ته سري رامچندر جلد درشن ڏيندو. سري رام جي وارڳ رهڻ سمنڊ ۾ ڀرت جو من ٻڏندو ٿي ويو ته اتي ۾ اوچتو هنومان براهمڻ جو روپ ڌاري آيو. اهين ته آيو جڻ ٻڏندڙ کي ٻيڙي ملي وئي. هنومان ڏٺو ته ڏين جي آسڻ تي ڀرت ويٺو آهي ۽ جٽائن جو مٿي تي مڪٽ اٿس سرير لاغر ڏٺو ۽ تي واءُ آهي، چاڙهون اکيون رکيون اٿس ۽ رام رام وکيانڪ جو نالو چوي رهيو آهي ۽ ڪمل وانگر امرت مان جل وهي رهيو اٿس. هنومان واتهو اچي هٿ جوڙي چوڻ لڳو هي ڀرت! جنهن پرڀوءَ جي وارڳ ۾ تون ڏينهن رات دکي رهين ٿو، جنهن ڀڳوان رام جو تون چنتن ڪرين ٿو ۽ جنهن جا گڻان انڊو لڀ ڪيو آهي اهو رگهنندن سڀني کي سک ڏيڻ وارو ديوتائن ۽ مدن جو رکڪ رام سک جو ڌام اچي رهيو آهي. اهي مٺا وچن ٻڌي ڀرت جا سڀ ڏک دور ٿي ويا جڻ اڃايل کي امرت ملي ويو ۽ خوشيءَ مان ڀرپور

سري رامچندر جي آگيا سڀ هنومان روانو ٿيو. تنهن ڪانپوءِ ڀڳوان ڀاردواج وٽ آيو. مُنيءَ هن جي چڱيءَ طرح پوڄا ڪئي ۽ استوتي ڪري آشيرواد ڏني. پوءِ پاڻ هٿ جوڙي مُنيءَ کي چرڻن ۾ پرڻام ڪيو، پوءِ سري رامچندر ومان ۾ چڙهي اڳتي هليو ۽ گنگاجي لنگهي ومان ڪناري تي لٿو. تڏهن سيتا چڱيءَ طرح گنگاجيءَ جي پوڄا ڪري پرڻام ڪيو. تڏهن گنگاجي پرسن ٿي آشيرواد ڏني چيو هي سندري! تنهنجو سهاڳ اٽل رهي. نشاد گوهه پريوءَ جي اچڻ جو ٻڌي ٻوڙندو سري رامچندر وٽ آيو ۽ چرڻ وندنا ڪري پرڻام ڪيو، پريو هن جو پريم ڏسي نيچ نشاد کي ڇاتيءَ سان لڳائي پاسي ۾ وهاري ڪشل پڇيو، تڏهن هو ونتي ڪري چوڻ لڳو هي ڀڳوان جو ارهما ۽ شو جنهن کي ڌيائين ٿا اهڙي طرح توهانجي چرن ڪملن جو درشن ڪري هاڻ مان بلڪل خوش آهيان. هي سکهه جا ڌام پورڻ ڪام رامجي توهان کي مان وار وار نمسڪار ٿو ڪريان. تلسيداس چوي ٿو ته هن مد ٻڌ ڀڳوان کي موهه وس ڀلائي ڇڏيو. راڻ جي دشمن جي هيءَ پوتر ڪٿا سري رامچندر جي چرنن ۾ سدائين پريت ڏيڻ واري آهي. ڪام ۽ ٻين دوشن کي ناس ڪرڻ وارو ۽ گيان ڏيڻ وارو آهي. ديوتا، سڌ، مُني هن کي آنند پوروڪ ڳائين ٿا جو پرش سري رامچندر جو سمرن ڪري هن جي ڪٿا ٻڌي ٿو اُن کي ڀڳوان وجيه ٻل ۽ گيان ڏئي ٿو، اڙي مَن! ويچار ڪري ڏس ته هي ڪلجڳ پاپن جو گهر آهي هن ۾ سري رگهناٿ جي نام کان سواءِ ٻيو ڪوئي آڌار ڪونهه آهي، وڏ ڀاڳي آهن اُهي اِنسان جيڪي رات ڏينهن سري رام جو ڌيان ڌارين ٿا. هن سنسار ساگر مان پار پهچڻ لاءِ سري رام جو ڌيان اهڙو ضروري آهي جيئن انڌي لاءِ لٺ ۽ ٻيڙيءَ لاءِ سکان. تنهنڪري هي مَن ان سڄي ساٿيءَ رام جو ئي ڌيان ڪر جو ئي ڪلياڻڪاري آهي.

هري اوم تت ست شري گوسوامي تلسي ڪرت راماڻ
شو ٻارولي سنواد لنڪا ڪانڊ
سنسار ساگر روپي چهرن ڌاڪو سماپت.

ٻاندر جيڪي ٻوليءَ ۾ ٻڌل آهن، ان کي جلد وڃي جهيڙو ڪري ڇڏ.
سري رامچندر جا اهي وچن ٻڌي ديوراج اندر "امرت ورکا" جي امرت
وسائي سڀني ٻاندرن کي جيئرو ڪيو ۽ جو جو ٻاندر ان ۾ ڀترين مارئو ويو
هئو اهي سڀئي جي اٿيا ڄڻ ننڊ مان سجاڳ ٿيا آهن ۽ اٿندي جهڙا ٻلوان ٿي پيا ۽
رکوان وارا ڏاڍين هليا ويا. ڇو ته انهن ۾ مري ويل ٻوليءَ ۾ ايل راکشن کي
اهي امرت وسڻ ڪري ۾ جيئرا نه ٿيا...... ۽ ساڳي طرح ٻيهڙ رستي ۾
سري رامچندر سيتا کي چوڻ لڳو ته سيتا! هي ۽ ڏسو ڏس هتي لڪشمڻ
ميگهناد کي ماريو هو، هتي هنومان ۽ انگد جا مارئل وڏا وڏا راکشن ڏسڻ
۾ پيا آهن ۽ ديوتائن ۽ منين کي ڏک ڏيندڙ ڪنڀڪرڻ ۽ راوڻ ٻئي ڀائر هتي
مارئا ويا، ڏس هي سيتو ٻڌل آهي جتي مون سک جي ڌام شو جي استاپنا
ڪئي هئي اهي چئي جانڪيءَ سميت شو کي پرڻام ڪيو. جتي جتي ڪريا
سنڌ سري رامچندر ٻن ۾ وشرام ڪيو هو انهن سڀني جا ناالا ٻڌائي اهي
استان ڏيکاريا. وماڻ جلدي اتي آيو جتي سهڻو سنڌر ڏنڊڪ ٻن هو، جتي
اگستي مني ۽ ٻيا ايڪ مني رهندا هئا انهن آشرمن ۾ سري رامچندر ويو
جتي سڀني منين ٻي آشيرواد ڏني جڳديشور پتر ڪرڻ ۾ آيو اتي اچي
رشين کي سترشٽ ڪيو پوءِ اتان جلدي وماڻ هليو. سري رامچندر جانڪيءَ
سان ڪلجگ جي پاپن کي ناس ڪرڻ واري جمنا جو درشن ڪري وري
پوتر گنگاجيءَ جو درشن ڪيو ته سري رامچندر چيو هي سيتا! گنگاديءَ
کي پرڻام ڪر. پوءِ تيرٿ راڄ پرياگ کي ڏس جنهن جي درشن
ڪرڻ سان سيڪڙي پاپ مٽجي وڃن ٿا، ان کان پوءِ مها پوتر
تروينيءَ جو درشن ڪر جا شوڪ کي دور ڪرڻ واري آهي
۽ ديولوڪ جي ڏاڪڻ آهي، تنهن کان پوءِ اوڌپوريءَ کي ڏس
جا ٽن قسمن جا تپ ۽ سنساري روڳن کي ناس ڪرڻ واري
آهي، پوءِ سيتا سميت سري رامچندر اوڌپوريءَ کي پرڻام ڪيو
۽ ڏاڍو خوش ٿيا. وري تروينيءَ ۾ اچي سري رامچندر ٻاندرن
سميت سنان ڪيو ۽ برهمڻن کي ايڪ دان ڏنو تنهن کان پوءِ
سري رامچندر هنومان کي سمجهائي چيو هي هنومان! تون
برهمچاريءَ جو روپ ڌاري ايوڌيا ۾ وڃ اتي وڃي ڀرت کي
اسانجي خوش خبري ٻڌاءِ ۽ ان جو سماچار وٺي جلد موٽي اچ.

سري رامچندر جي آگيا سان هنومان روانو ٿيو. تنهن ڪانءَ پڳوان ڀار دواج
وٽ آيو. منيءَ هن جي چڱيءَ طرح پوڄا ڪئي ۽ استرتي ڪري آشيرواد
ڏني. پوءِ ٻنهي هٿ جوڙي منيءَ کي چرڻن پرڻام ڪيو، پوءِ سري رامچندر
وِمان ۾ چڙهي اڳتي هليو ۽ گنگاجي لنگهي وِمان ڪناري تي لٿو تڏهن سيتا
چڱيءَ طرح گنگاجيءَ جي پوڄا ڪري پرڻام ڪيو. تڏهن گنگاجي پرسن ٿي
آشيرواد ڏنائين چيو ته سندري! تنهنجو سهاڳ اٽل رهي. نشاد گوهه پريمءَ
جي اچڻ جو ٻڌي ٻوڙندو سري رامچندر وٽ آيو ۽ چرڻ وندنا ڪري پرڻام
ڪيو، پريم هن جو ڀرپور ڏسي نيچ نشاد کي ڇاتيءَ سان لڳائي ڀاسي ۾
وهاري ڪشل پڇيو، تڏهن هو وينتي ڪري چوڻ لڳو هي ڀڳوان جو برهما ۽
شو جنهن کي ڌيائين ٿا اهڙي طرح توهانجي چرڻ ڪملن جو درشن ڪري
هاڻ مان بلڪل خوش آهيان. هي سکه جا ڌام پورڻ ڪام رامجي
توهان کي مان وار وار نمسڪار ٿو ڪريان. تلسيداس چوي ٿو
ته هن مند ٻڌ ڀڳوان کي موهه وس ڀلائي ڇڏيو. راوڻ جي
دشمن جي هيءَ پويتر ڪٿا سري رامچندر جي چرڻن ۾ سدائين
پريت ڏيڻ واري آهي. ڪام ۽ ٻين دوشن کي ناس ڪرڻ
وارو ۽ گيان ڏيڻ وارو آهي. ديوتا، سڌ، مني هن کي آنند
پوروڪ ڳائين ٿا جو پرش سري رامچندر جو سمرن ڪري هن
جي ڪٿا ٻڌي ٿو اُن کي ڀڳوان وجيه ٻل ۽ گيان ڏئي ٿو،
اڙي من! ويچار ڪري ڏس ته هي ڪلجگ پاپن جو گهر آهي
هن ۾ سري رگهناٿ جي نام کان سواءِ ٻيو ڪوئي آڌار ڪونه
آهي، وڏ ڀاڳي آهن اُهي اِنسان جيڪي رات ڏينهن سري رام
جو ڌيان ڌارين ٿا. هن سنسار ساگر مان پار پهچڻ لاءِ سري رام
جو ڌيان اهڙو ضروري آهي جيئن انڌي لاءِ لٺ ۽ ٻيڙيءَ لاءِ
سکان. تنهنڪري هي من ان سڀني ساٿيءَ رام جو ئي
ڌيان ڪر جو ئي ڪلياڻڪاري آهي.

هري اوم تت سٽ شري گوسوامي تلسي ڪرت رامائڻ
شو پاروتي سنواد لنڪا ڪانڊ
سنسار ساگر روپي ڇهون ڏاڪو سماپت.

ٻانڌر جيڪي ٻرلوڪ ۾ ٿي ويل آهن تن کي جلد وڃي جيئرو ڪري ڇڏ. سري رامچندر جا اهي وچن ٻڌي ديوراج اندر "تمام چڱو" چئي امرت وسائي سڀني ٻانڌرن کي جيئرو ڪيو ۽ جي جي ٻانڌر لڙائي ۾ راڪشسن هٿان مارجي ويا هئا، اهي سڀئي جيئرا ٿي اٿيا ۽ جڏهن ته راڪشس سڀئي جنگ ۾ مارجي ويا هئا سي جيئرا نه ٿيا...... وسان هلندي هلندي رستي ۾ سري رامچندر سيتا کي چوڻ لڳو ته سيتا! هي ڏس هتي لڪشمڻ ميگهناد کي ماريو هو، هتي هنومان ۽ انگد جا ماريل وڏا وڏا راڪشس رڻ ۾ پيا آهن ۽ ديوتائن ۽ منين کي ڏک ڏيندڙ ڪنڀڪرڻ ۽ راوڻ ٻئي ڀائر هتي ماريا ويا، ڏس هي سيتو بند آهي جتي مون سک جي ڌام شو جي استاپنا ڪئي هئي اُتي جانڪيءَ سميت شو کي پرڻام ڪيو. جتي جتي ڪرپا سندو سري رامچندر ٻن ۾ وشرام ڪيو هو اُهي سڀئي جا نالا ٻڌائي اهي استان ڏيکاريا. وِمان جلدي اتي آيو جتي سهڻو سندر ڏنڊڪ بن هو، جتي اگستي مني ۽ ٻيا انيڪ مني رهندا هئا اُنهن آشرمن ۾ سري رامچندر ويو جتي سڀئي منين جي آشيرواد ورتي جگديشور چترڪوٽ ۾ آيو اتي اچي رشين کي سنتوشت ڪيو پوءِ اتان جلدي وِمان هليو. سري رامچندر جانڪيءَ سان ڪلجگ جي پاپن کي ناس ڪرڻ واري جمنا جو درشن ڪري وري پوتر گنگاجيءَ جو درشن ڪيو اُنهن سري رامچندر چيو ته هي سيتا! گنگاديءَ کي پرڻام ڪر. پوءِ تيرٿ راج پرياڳ کي ڏس جنهن جي درشن ڪرڻ سان سڀئي پاپ ڀڄي وڃن ٿا، ان کان پوءِ مها پوتر ترويڻيءَ جو درشن ڪر جا شوڪ کي دور ڪرڻ واري آهي ۽ ديولوڪ جي ڏاڪڻ آهي، ڦهڪائيو اوڌپوريءَ کي ڏس جا ٽن قسمن جا تپ ۽ سنساري روڳن کي ناس ڪرڻ واري آهي، پوءِ سيتا سميت سري رامچندر اوڌپوريءَ کي پرڻام ڪيو ۽ ڏاڍو خوش ٿيا. وري ترويڻيءَ ۾ اچي شري رامچندر ٻانڌرن سميت سنان ڪيو ۽ برهمڻن کي انيڪ دان ڏنو تنهن کان پوءِ رامچند، هنومان کي سمجهائي چيو ته هي هنومان! تون وپ ڌاري ايوڌ يا ڏي وڃ اتي وڃي ڀرت کي ي پڌاءِ ۽ ان جو سماچار وٺي جلد موٽي اچ.

پوءِ راوڻ کي ماري ۽ وڀيشڻ کي راڄ ڏئي، توهان سيتا جي ڪيرتي جنس
جيستائين سورج ۽ چنڊ آهن تيستائين لوڪ ڳائيندا ۽ جو مدش مهنجي هن
پوتر ڪٿا جو ڪيرتن ڪندو، اهو پرمپد کي پائيندو. هاڻي سيتا توهين
پنهنجي پنهنجي گهر وڃو ۽ مونکي پساد ڪندا رهجو. سري رامچندر جا
اهي وچن ٻڌي سيتا باندر گهبرائجي ويا ۽ هٿ جوڙي چوڻ لڳا. هي
پريو! توهان جا وچن ٻڌي اسان جي من ۾ موهه اچي ٿيو آهي توهان باندرن
کي ڌان سمجهي دپا ڪئي آهي. هي رام! توهين ٽن لوڪن جا سوامي
آهيو. هي پريو! توهان جا وچن ٻڌي اسين لڄ جا مارئا مري ٿا وڃون.
ڇا! مڇر ۽ ڪڏهن گرڙ جو پلو ڪري سگهي ٿو؟ سري رامچندر جو رخ
ڏسي باندر ۽ رڇ پريم ۾ اچي ويا، ڪڏهن کي ۽ گهر وڃڻ جي اڇا نه ٿي.
پريوءَ جي آگيا سان سيتا رڇ ۽ باندر سري رامچندر جي سروپ کي
هردي ۾ رکي خوشي ۽ غم وچون ويٺي ڪري هليا ويا ۽ پيا جامونت،
سگريو، نل ۽ نيل، انگد ۽ هنومان ۽ وڀيشڻ سميت جهڪي اکيون ونڌا پاران
ستاپڻي هوا اهي سڀ پريم وس ڪجھ چئي نه سگهيا ۽ اکين مان جل آڻي
هڪ ٽڪ سري رامچندر ڏانهن نهاري رهيا. انهن جي وڏڪ پريت ڏسي سيتا
کي ومان تي ڪڍي وهاريو ۽ من ئي من ۾ برهمڻن جي چرڻن ۾ مستڪ نوائي
اتر ڏسا ڏانهن ومان هلايو. ومان هلڻ وقت تمام وڏو آواز ٿيو. سيتا لوڪ
سري رامچندر جي جيءِ جيءِ ڪار ڪرڻ لڳا. سري رامچندر سان گڏ سيتا اهين
پئي سونهين جيئن سمير پربت جي چوٽيءَ تي بادلن سان گڏ بجلي چمڪندي
آهي. جڏهن سندر ومان تيزيءَ سان هليو تڏهن ديوتائن پوسن ٿي مٿان گلن
جي ورکا ڪئي، تمام سک ڏيندڙ سيتل مند سگند واري هوا اچڻ لڳي سمندر
۽ تلاءُ ۽ ندين جو جل نرمل ٿي پيو، چئني پاسي سنا سوڻ ٿيڻ لڳا تنهنکان
پوءِ آڪاش ۾ ومان تي ويٺل پراڻيءَ سان گڏ شڪر سري رامچندر کي چوڻ
لڳو هي رگهنندن! مان توهان جي راڄ تلڪ ڏسڻ لاءِ ايوڌياپوريءَ ۾ ايندس
هن وقت توهان پنهنجي سوار جي پتا (دشرٿ) جو درشن ڪرايو. تڏهن
سري رامچندر پنهنجي سامهون ومان ۾ ويٺل مهاراج دشرٿ کي ڏسي اڪدم
سميت ڀڄي پاءِ سان چرڻن ۾ سر رکي پرڻام ڪيو. دشرٿ پنهنجي پٽ کي
ڏسي پنهنجي هردي سان لڳائي چوڻ لڳو هي پتر! تو مونکي سنسار روپي
دک سمندر پار ڪري ڇڏيو آهين چئي سري رامچندر کي وري گلي سان
لڳائي هليو ويو. تنهن کان پوءِ سري رامچندر اندر کي ايندي ڏسي چيو هي
ديوراجا! مهنجي آگيا سان تون امرت وسائي مهنجي ڪري لڙائي ۾ مري ويل

جڏهن آڳ جبري جلائي وئي،
وڄائي ٻانهه ٻاري مچائي وئي.
اُن آڳ جي لاٽ لي ڇهيو آسمان،
هئو ٻاهه جو لٽ ٻهه بي امان.
ڏسي تاپ هرڪو ويو لي هٽي،
مگر ڪين سيتا سندي دل مٽي.
ڏسي ماس لڇمڻ پڻ ٿيو جڏهن ڏار،
مٿل مڇ سٽيءَ کان اچانڪ ٻار.
ويو ڪاٽ ٻاور سندو مارجي،
سندي ٻاهه ٻاري وئي هارجي.
اُجهي آڳ، سيتا سلامت رهي،
وار شڪ سين جو سرور وهي، (سانگ)

پرڀوءَ جي چرتر کي ڪنهن نہ سمجهيو، لوڪپال ديوتا، مني، سڌ، آڪاش ۾ بيهي رونشو ڏسي رهيا آهن. تڏهن اگني ديو سڪي روپ ڌاري پنهنجي گود ۾ وسترن ۽ آڀوشڻن سان سينگاريل جنڪ نندني جانڪيءَ کي کڻي پرگهٽ ٿي شرناگت دکن ناشڪ شري رامچندر کي سونپي ۽ گهڻيرا پرڻام ڪري، آڳ جي ديوتا ڀڳوان کي سيتا سونپي ۽ ٿي هٿ ٻڌي جانڪيءَ کي سرڪار ڪري. ”هي هري! توهان راوڻ کي مارڻ لاءِ پنهنجي مايا جي سيتا رچي راوڻ کي پڻ ۽ ماڻهن سميت ماري ڇڏيو، هي پڀو! اهين ڪري توهان پرٿويءَ جو بار لاهي ڇڏيو. هوءَ مايا جي سيتا جنهن ڪارڻ لاءِ توهان رچي هئي اها اُن ڪري هلڻ گم ٿي ويئي آهي. اگني ديو جا اهي وچن ٻڌي سري رامچندر ڏاڍو پرسن ٿيو ۽ جانڪيءَ کي انگيڪار ڪيو ۽ اگني ديو انتر ڌيان ٿي ويو. شري سيتا سري رام جي ساڄي پاسي براجمان آهي جنهن جي سوڀيا تمام سندر هئي جڻ ڪ ٿي نيل ڪمل جي پرسان سونهري ڪمل جي ڪلي کلي آهي. ديوتا پرسن ٿي گل وسائڻ لڳا.

شري مهاديو چوڻ لڳو هي پاروتي! سري رامچندر لڇمڻ، وڀيکڻ، هنومان، انگد، سگريو، جامونت ۽ ٻين وانرن ڏانهن نهاري ديا ڪئي ۽ ڪومل وچن سان چوڻ لڳو هي وانرو توهان جي ٻاهن جي ٻل سان اڄ

لاءِ ويشٽ کي چيو هي راڄن! توهين وڃ ۽ جلدي جانڪيءَ کي سنان وغيره ڪرائي سهڻا سندر ڪپڙا ۽ زيور پهرائي وٺي اچ .

سيتا جو سري رامچندر وٽ اچڻ ۽ اگني پرڪيا ڏيڻ

سري رامچندر جي آگيا ٻڌي ويشٽ هنومان کي ساڻ وٺي جانڪيءَ وٽ آيا ۽ جانڪيءَ کي پنهن راڪشڻين هٿان سنان ڪرائي وستر آڀوشڻ پهرائي هڪ سندر پالڪيءَ ۾ چاڙهي وٺي هلڻ لڳا، سيتا کي ڏسڻ لاءِ سڀئي باندر ڊوڙي آيا ۽ چئني پاسن کان روڪيندا هتو هتو چوندا سري رامچندر وٽ آيا. سري رامچندر پري کان ڏسي سيتا کي پالڪيءَ ۾ چڙهيل ڏسي چيو هي ويشٽا! توهين هنن باندرن کي ڇو ٿا روڪيو سڀئي باندر جانڪيءَ جو ماتا سمان ڀلي درشن ڪن ۽ جانڪيءَ کي پيدل مون وٽ وٺي اچو. سري رام جا اهي وچن ٻڌي سيتا پالڪيءَ مان لهي ڏاڍي پريت ڪري سري رامچندر وٽ آئي. ڀڳوان رام ڪاوڙ وس وچن بابا سيتا کي ڏسي ان کي تمام ڪجهه نه چوڻ جهڙا ان جي چرتر جي باري ۾ گهٽ وڌ لفظ چيا. سري رام جا اهي وچن ٻڌي سيتا نه سهي سگهي ۽ لڪشمڻ کي چوڻ لڳي هي لڪشمڻ! ڀڳوان رام کي وشواس ڏيارڻ لاءِ ۽ لوڪن کي خاطري ڏيڻ لاءِ توهين جلدي منهنجي لاءِ اگني ڪنڊ تيار ڪريو. شري رگهنات ۾ سڀ سمجهي وانسري، اوڏي مهل شترو دمن لڪشمڻ ڪاٺيون گڏ ڪري هڪ اگني ڪنڊ ٺاهي چپ چاپ اچي رام وٽ اهي رهيو. لڏهن سيتا ڀڳتي ڀاو سان شري رامچندر کي پرڪرما ڏيئي سڀني لوڪن ۽ راڪشڻ جي استرين جي ڏسندي ديوتائن ۽ برهمڻن کي نمسڪار ڪري اگنيءَ وٽ اچي هٿ جوڙي چوڻ لڳي هي اگن ديو! جيڪڏهن منهنجو من رگهنات کي ڇڏي ڪڏهن ٻئي پرش ڏانهن نه ويو هجي ته سڀني لوڪن کي ساکي اگن ديو منهنجي سيني پاسي رکيا ڪري. ائين چئي سڀ شروهڻي سيتا اگنيءَ کي پرڪرما ڏيئي اُنهيءَ اگنيءَ ۾ گهڙي ويئي، سيتا کي پياڪ اگنيءَ ۾ ويندو ڏسي سڀئي دکي ٿي من ۾ چوڻ لڳا ته افسوس! سڀ ڪجهه جاڻندي به ڀڳوان رام پنهنجي لڪشمي سيتا کي ڪيئن تياڳ ڪيو.

کي انيڪ رنگا رنگي وستر پهريل ڏسي ڪلهڻ اڳا لڇمڻ ڪسان پوءِ پڳوان رام سگريو کي هرديءَ سان لڳائي ڇپو هسي وڌيو! لڇمڻ جي ني سهاتا سان مون مهاڀاڳ وارڻ کي جيتيو آهي. هي متراڻي الهيءَ ڪري وپشڻ کي لنڪا جو راڄ ڏنو. لڇمڻ کان پوءِ ڀرت ڀاوَ سان ڀيلل هنومان کي چيو ته هنومان! تون وڀيشڻ سان گڏ راوڻ جي محل ۾ وڃي جانڪيءَ کي راوڻ جي مرڻ جو سمورو حال ٻڌاءِ، ۽ جانڪي جو ڪجهه جواب ڏئي اچ اچي مون کي ٻڌاءِ. ڀڳوان رام جي آڪيا مڃي هنومان لنڪاپوريءَ ۾ آيو ۽ راوڻ جي محل ۾ وڃي شمشر جي وڻ هيٺان لڳل ۽ دکياري سيتا کي ويٺل ڏٺو، جنهن جي چوڌاري راڪشسيون ويٺل هيون سا جانڪي ڀڳوان رام جو ڌيان ڪري رهي هئي، هنومان وڃي سيتا کي هٿ جوڙي پرڻام ڪيو. هنومان کي پهچي اکيان ڀيلل ڏسي جانڪي پڇيو ته ڪهڙو چپ رهي ۽ ٻاوءِ اکين ٻالهه ٻاد ڪري هن کي رام جو دوت سمجهي ڏاڍو خوش ٿي جئه ڪرڻ ۽ نه ڀتي سمائي، هنومان هن جو من پرسن ڏسي رام جو سمورو حال ٻڌائي چيو ته دبيءَ! وپشڻ جيهڙو سهائڪ آهي سري رامچندر سگريو ۽ ٻانڊر سينا سميت راضي خوشي آهي ان ڀڳوان رام راوڻ کي پٽ ۽ سينا سميت ماري لنڪا جو راڄ وپشڻ کي ڏئي ان ڏانهن پهچڻ ڪشل موڪليو آهي. پتيءَ جو موڪليل سنديش ڏئي سيتا پرسن ٿي ڪڏ ڪڏ وائيءَ ۾ چوڻ لڳي ته ٻائي! مان تنهنجو ڪهڙو اپڪار ڪريان ٽنهي جي پيارن وچن جي برابر مون کي نه لوڪن ۾ ڪوئي وَسِس آهي ۽ ڏسڻ ۾ ٿو اچي جو لوڪن کڻي ڏيان، جانڪيءَ جا اهي وچن ٻڌي هنومان چوڻ لڳو ته هي ماتا! دشمن ناس ٿيڻ کان پوءِ مان پرسن چهرو سان ڀراتان وچهه ڪندڙ سري رامچندر جو درشن ڪريان ٿو اهڙي مهندي ته انيڪ قسم جا رلن آبوشڻ ۽ ديوتائن جي راڄ کان به وڏيڪ آهي. هنومان جا اهي وچن ٻڌي جانڪي چوڻ لڳي هي هنومان! جيترا به شڀ گڻ آهن اهي سڀ ان ۾ اي موجود آهن هاڻ مان رگهنائڪ جو درشن ڪندس تون پريوءَ جي کان جلدي آڪيا وٺي اچ. تڏهن هنومان "تمام چڱو" چئي ان کي پرڻام ڪري سري رامچندر وٽ آيو ۽ سمورو حال ٻڌائي چوڻ لڳو ته ڀڳوان! جنهن ته هيءَ ٻڌ ۽ ٻيا سڀ ڪرم شروع ڪيا اٿو ۽ جيڪا انهن سڀني ڪرمن جو ڦل سروپ ديوي آهي هاڻ ان دين دکي اٻلا جنڪ نندني جانڪيءَ کي تڪليف هلي درشن ڏيو. هنومان جي اهڙي طرح چوڻ ڪري گياندن ۾ سرشت ڀڳوان رام، ماتاري سيتا کي لياڻڻ لاءِ من ۾ وچار ڪري اکين ڀرا ڪيا ولڻ

لاءِ ويڀيشڻ کي چيو ته هي راجن! تون وڃ ۽ جلدي جانڪيءَ کي سنان وغ
ڪرائي سهڻا سندر ڪپڙا ۽ زيور پهرائي وٺي اچ.

سيتا جو سري رامچندر وٽ اچڻ ۽ اگنيءَ پرڪيا ڏيڻ

سري رامچندر جي آگيا پٽڻي ويڀيشڻ هنومان کي ساڻ وٺي جانڪي
وٽ آيا ۽ جانڪيءَ کي پنهنجن راڪشڻين هٿان سنان ڪرائي وستر آڀوشڻ
پهرائي هڪ سندر پالڪيءَ ۾ چاڙهي وٺي هلڻ لڳا، سيتا کي ڏسڻ لاءِ سڀيئي
باندر ڊوڙي آيا ۽ چڱي پاسن کان روڪيندا هئا هٽو هٽو چوندا سري رامچندر
وٽ آيا. سري رامچندر پري کان ڏسي سيتا کي پالڪيءَ ۾ چڙهيل ڏسي
چيو هي ويڀيشڻ! توهين هنن باندرن کي ڇو ٿا روڪيو سڀيئي باندر جانڪيءَ
جو ماتا سمان پلي درشن ڪن ۽ جانڪيءَ کي پيدل مون وٽ وٺي اچو.
سري رام جا اهي وچن پٽڻي سيتا پالڪيءَ مان لهي ڌاري پنڌ
ڪري سري رامچندر وٽ آئي. ڀڳوان رام ڪاڻ، وس ورڻ ماڻها سيتا کي
ڏسي ان کي تمام ڪجهه نه چوڻ جهڙا ان جي ڇرلو جهڙي ڀاري ۾ گهٽ وڌ
لفظ چيا. سري رام جا اهي وچن پڌي سيتا نه سهي سگهي ۽ لڪشمڻ کي
چوڻ لڳي هي لڪشمڻ! ڀڳوان رام کي وشواس ڏيارڻ لاءِ ۽ لوڪن کي
خاطري ڏيڻ لاءِ تون جلدي منهنجي لاءِ اگني ڪنڊ تيار ڪر. شري رگهنات
۽ سڀ سمجهي وانگر اوڏي مهل شترو دمن لڪشمڻ ڪاٺيون گڏ ڪري
هڪ اگني ڪنڊ ٺاهي جيب چاپ اچي رام وٽ ٻيهي رهيو. تڏهن سيتا
پڳتي پاو سان شري رامچندر کي پرڪرما ڏيئي سڀني ديوتائن ۽ براهمڻن کي نمسڪار ڪري اگنيءَ
استران جي ڏسندي ڏسندي ديوتائن ۽ براهمڻن ۽ راڪشن جي
وٽ اچي هٿ جوڙي چوڻ لڳي هي اگن ديو! جيڪڏهن منهنجو
..ن رگهنات کي ڇڏي ڪڏهن ٻئي پرش ڏانهن نه ويو هجي ته
..يني لوڪن کي ساکي اگن ديو منهنجي سڀني پاسي رکيا
.. ديو. ائين چئي ستي شرومڻي سيتا اگنيءَ کي پرڪرما
..ي اُڀيءَ اگنيءَ ۾ گهڙي ويئي، سيتا کي پياڪ اگنيءَ ۾
..دو ڏسي سڀيئي دکي ٿي من ۾ چوڻ لڳا ته افسوس!
.. ڪجهه چاڙهندي به ڀڳوان رام پنهنجي لڪشمي سيتا کي
..ن تياڳ ڪيو.

[illegible] تنهن ڪري اڳيان لڇمڻ ڪمان ڪڍي رگھوناٿ رام [illegible] جي [illegible] واسوا لڇمڻ جي لئي سهائتا سان [illegible] راج [illegible] مترا الهيءَ ڪري وسِشٽ ڪسي هنومان [illegible] هنومان ڪسي چيو ته [illegible] وچي جانڪيءَ کي راوڻ [illegible] سمورو حال [illegible] ڪي جو ڪجھ جواب ڏئي اهو اچي [illegible] رگھوان رام جي آڳيا [illegible] لنڪا پوريءَ ۾ آيو ۽ راوڻ جي محل ۾ وڃي [illegible] جي وڻ هيٺان ترلي ۽ ڏکياري سيتا کي ويٺل ڏٺو، جنهن جي چوڌاري راڪشسڻيون ويٺل هيون سا جانڪي رگھوان رام جو ڌيان ڪري رهي هئي، هنومان وڃي سيتا کي هٿ جوڙي پرڻام ڪيو [illegible] اڳيان ويٺل ڏسي جانڪي [illegible] ڪجھ دير چپ رهي [illegible] ڪري هن کي رام جو دوست سمجھي ڏاڍو خوش ٿي [illegible] هنومان هن جو من پرسن ڏسي رام جو سمورو [illegible] وسِشٽ جنهنجو سهائڪ آهي سري رامچندر [illegible] خوشي آهي ان رگھوان رام راوڻ کي [illegible] وسِشٽ کي [illegible] بهوتر ڪشل [illegible] گڏ واليءَ [illegible] لڇمڻ هي [illegible] آرِشٽ [illegible] اچي [illegible] هنومان چوڻ لڳو هي ماتا! [illegible] وڃي ڪيڏ سري رامچندر جو درشن [illegible] آرِشٽ ۽ ديوتائن جي راڄ [illegible] جانڪي چوڻ لڳي هي هنومان! [illegible] سڀ [illegible] موجود آهن [illegible] درشن ڪرڻ [illegible] [illegible] هنومان "رام چڪر" جنهن کي پرڻام ڪري سري [illegible] سمورو حال ٻڌائي چوڻ لڳو هي رگھوان [illegible] سڀ ڪم شروع ڪيا [illegible] سڀني ڪرڻ جو [illegible] جانڪيءَ کي [illegible]

[illegible]

ڪري راوڻ پنهنجي شيوڪن سميت هردي ۾ سدائين سري رامچندر جي
چرڻن جي ڀاونا رکندو هو ۽ رام جي هٿان مرڻ جو ٻڌي راوڻ سيتا پاسن
ڪان رام کي نٿي پيو ڏسندو هو ۽ سمجهي ٿو ته رام کي پيو ڏسندو هو انهيءَ
ڪري گروءَ جي اپديش ڪان ته ويڪ اُپ ٿي ڪري ٿيو، انت ۾ سري رام جي
هٿان مرڻ ڪري هن جا سيئي پاپ ڌوپجي ويا ۽ موڪش کي پراپت ٿيو.

جيڪڏهن ڪوئي پرش اصل کان مهاپاپي، دراچاري، پرڌان ۽ پر استريءَ ۾ موهت آهي- تڏهن هوندي به هو تنهن پريم سان يا ٻيءَ سان ڀڳوان جو چنتن ڪري پراڻ تياڳي ٿو ته اهو شڪ هن ٿي سوين جنمن کان پوءِ وئڪنٺ ڌام هليو وڃي ٿو.

سري مهاديو چوڻ لڳو هي پاروتي! ان وقت راوڻ کي پرٿويءَ تي پيل ڏسي مندودري ۽ ٻيون سيئي راوڻ جون استريون ان جي پرسان اچي ڪري پيون ۽ دک وچون ورلاپ ڪرڻ لڳيون، وڀيشڻ به تمام شوڪ ۾ وياڪل ٿي ويو. تڏهن کان پوءِ مالن ساري سري رامچندر کي پرڻام ڪري آگيا وٺي آڪاش رستي سرڳ لوڪ هليو ويو. تڏهن سري رامچندر پرسن چت سان لڪشمڻ کي چيو هي لڪشمڻ! مون ته اڳ ئي وڀيشڻ کي لنڪا جو راج ڏيڻ چڪو آهي تنهڪري تون هن وقت لنڪا ۾ وڃي وڀيشڻ کي برهمڻن جي ديتارن وٽي موجب پاٽ پوڄا، جپ تپ ڪرائي راڄ گديءَ تي ويهاريو. ڀڳوان جي آگيا مڃي لڪشمڻ ٻاندرن سميت وڀيشڻ کي ساڻ وٺي لنڪاپوريءَ ۾ آيو ۽ سمنڊ جي جل سان پرال سونو ڪلش گهرائي ويدن موجب پوڄا ڪرائي مها ٻراهمڻن راڪشراج وڀيشڻ کي آنند منگل داڪ راڄ تلڪ ڏنو. تڏهن پرواسين سميت هٿن ۾ انيڪ قسمن جي ڀيٽا کڻي لڪشمڻ سان گڏ مٿين سان پرال وهان ۽ هڪ پشپ وهان آڻي سري رامچندر جي اڳيان ڀيٽا رکي ڏنڊوت پرڻام ڪيو. تڏهن ڀڳوان کلي چوڻ لڳو هي وڀيشڻ هن وهان ۾ واهي آڪاش ۾ وڃي وستر آڀوشڻ وٺي اچ. وڀيشڻ سري رامچندر جي آگيا مڃي آڪاش ۾ ويو ۽ الان وٺي سيئي مٺيا ۽ وستر ورسائڻ لڳو، جنهن جي من ۾ ٿي آيو تنهن اهوئي ٿي ڪيو. ٻاندرن مٿين کي وات ۾ وجهي وري ٿوڪاري ٿتو لسي ڪيو. سري رامچندر ۽ لڪشمڻ ڏسي کلي رهيا هئا، مٿي جن، جنهنکي ڌيان ڪري به نٿا پائين، واه جنهن لاءِ نيتي نيتي چون ٿا اهوئي سري رامچندر ٻاندرن سان انيڪ کيل ڪيائي رهيو آهي. رڇ ۽ ٻاندر وستر آڀوشڻ پائي رکيائون وٽ آيا، پرڀوءَ ٻاندرن

جو وقت مقرر ڪيو آهي سو هيءُ ئي وقت آهي. هي وڳهندڙ لوهين هن جسو مستڪ نه ڪانهو ڇاڪاڻ ته هي برڀرا هي سو ڪاٽڻ سان لٿو مري سگهي، ليڪن هردي ۾ ٻاڻ لڳڻ سان ئي هن جو انت ٿي ويندو. مالل جا اهي ٻاد ٻڌائي وچن ٻڌي ڀڳوان راما ناڻڪ وانگر ٿورڪاربندي هڪ برم لوجسوي ٻاڻ ڪڍيو، ڀڳوان سڀني لوڪن جي ڀئه دور ڪرڻ لاءِ ان تمام اگر روپ اڌ ٻوس ٻاڻ کي ڌنش تي چاڙهيو، ڀڳوان رام کي اهو ٻاڻ چاڙهيندو ڏسي سڀئي پراڻي ڏکڻ لڳا ۽ ڌرتي ڏڪڻ لڳي، هن وقت سري رامچندر تمام ڪروڌ ۾ ٻرجي ڌنش کي زور سان ڇڪي ڏاڍي ساوڌاني سان ٽانڪ ٻاڻ راوڻ کي هنيو. اهو ڪال جي سمان ڀيڪر مکه وارو وجر ٻاڻ راوڻ کي هردي ۾ وڃي لڳو. اهو سرپ جو انت آڻيندڙ مها ڀيڪر ٻاڻ هن مها ڀيڪر سرپ ۾ گهڙي ويو ۽ جلدي هن جو هردو ڦاڙي ڇڏيو، اهو ٻاڻ راوڻ جي پراڻن جو انت ڪري پرٿويءَ ۾ گهڙي ويو، اهڙي طرح راوڻ کي ماري اهو ٻاڻ وري ڀڳوان رام جي ترڪش ۾ هليو آيو. ٻاڻ جي لڳڻ سان راوڻ جسو وڏو پاري ڌنش ٻاڻ ان جي هٿ مان ڪري پيو ۽ پاڻ چڪر کائي وڃي پرٿويءَ تي ڪري پيو. راوڻ کي پرٿويءَ تي ڪرندو ڏسي باقي بچيل راڪش اناٿ ٿي ڊڄڻ کان ڀڄي هليا ويا. ٽڙهن ٻالڊر ٻيهندي وجه ڏسي ڏاڍا خوش ٿيا ۽ سري رامچندر جي جئه ۽ راوڻ جسي ڪئه مناڻڻ لڳا. آڪاش منڊل ۾ ڏندڀي ناد وڄڻ لڳا، ڀڳوان رام تي سڀني پاسن کان ڦولن جي ورکا ٿيڻ لڳي. مني، سڌ، چارڻ ۽ ديوتائون هٿجي استوتي ڪرڻ لڳا، وري آڪاش ۾ سڀني پاسي اپسرائون خوش ٿي نچڻ لڳيون. ان وقت راوڻ جي ديه مان هڪ سورج جي سمان پرڪاش ڏيندڙ جوت نڪتي جا سڀني ديوتائن جي ڏسندي ڏسندي سري رگهونٿ ۾ سمائجي وئي. اهو ڏسي ديو ڳڻ چوڻ لڳا، افسوس! مهاتما راوڻ ته وڏو ڀاڳوان آهي ۽ اسان ديوتائون ستوڻي آهيون ۽ وشنو ڀڳوان جي اسان تي ڪرپا آهي تنهن هوندي به اسين ڊپ ۽ ڏک ۾ ٻڏي سنسار ۾ ڀٽڪندا رهون ٿا ۽ هي راوڻ مها ڪرور راڪش، هر ڀرهم گهاتي، تمام لوڀي، پر استري چور، ڀڳوان جو ورڌي ۽ ٽمورين کي ڏک ڏيڻ وارو هو. ليڪن ڏسو ته سڀني اهو سڀني جي ڏسندي ڏسندي ڀڳوان رام ۾ لين ٿي ويو. ديوتائن جا اهي وچن ٻڌي نارد مني چوڻ لڳو هي ديوتاؤ! لوهين ڌرم جي تتو کي ڇڱيءَ طرح ڄاڻڻ وارا آهيو تنهن ڪري هن ٻاري ۾ منهنجو جهڙو وچار آهي سو ٻڌو. سري رام سان وير رکڻ

سان نهاريو جڻ ته ڀسم ڪري ڇڏيندو، ڪال روپي ڀڳوان رام پنهنجي لي
سان لوڪن جي ساموهون پنهنجو پراڪرم ڏيکارڻ شروع ڪيو. رام پنهنجي
ڌنش زور سان ڇڪي راوڻ کي ٻاڻ هڻي گهائي ڇڏيو ۽ هو سڄي ٻاندر سئنا
کي برسن ڪرڻ لاءِ ڪال جـي سمان سونهيا ڏيڻ لڳو، دشمن تـي دهڪو
جمائـڻ لاءِ ڀڳوان رام جو ڪروڌ ڀريل مک ڏسي سڀئي پراڻي ڏڪڻ لڳا،
ڌرتي ڏڏڻ لڳي ۽ سڀني جيون ۾ غم سمائجي ويو ۽ راوڻ جي من ۾ ڏڪڻي
وٺي ويئي. ان وقت ديوتا، سڌ، گندرو ۽ ڪنر گڻ وماڻن تي چڙهي سنسار
جي مها پرلي وانگر هن گهور يـڌ کي ڏسي رهيا هئا، انهيءَ وچ ۾ سري
رامچندر ايندڙ ٻاڻ هڻي راوڻ جـو سر ڪاٽي ڇڏيو، تڏهن راوڻ جا اينڪ
سر رت مان پيدا ٿي آڪاش مان انهيءَ طرح ڪرڻ لڳا. ان وقت ڏمهن واجت
سمنڊ ۽ نسانون وغيره، سپ هڪ اراٻر ڪجهه سمجهي نٿي سگهيا ان اسد
ڪيتر ۾ راوڻ ۽ نتي ڏسڻ ۾ آيو، رڳو ڪٽيل سر ٿي سر پئي ڏسڻ ۾ آيا.
تڏهن رامچندر ڏاڍو عجب ۾ پئجي سوچڻ لڳو ته مون پنهنجي تيج ال سان
هڪ سؤ هڪ سر ڪاٽيا آهن تڏهن به راوڻ مرندو ڏسڻ ۾ ٿي نٿو اچي. مون
جن جن ٻاڻن سان وڏا تيجسوي ۽ پراڪرمي دئيت ماريا هوا سي هن راوڻ
جي مارڻ ۾ سيئي نسقل ٿي ويا. سري رامچندر کـي اهڙي طرح چنتا ۾
وياڪل ڏسي ان جي پرسان بيٺل وڀيشڻ چوڻ لڳو، هي ڀڳوان! برهما هن
کي هڪ ور ڏنئي ڇـو هـو سو پدا هن جون ٻانهون ۽ سر وار نـوار ڪٽجي
ڇڻ ڪري وري نوان سر ۽ ٻانهون پيدا ٿي پونداه هن جي نابي (دن) ۾
[ا]مرت رکيل آهي هن کي ٻوهڻ اگني ٻاڻ هڻي سڪائي ڇڏيو تڏهن هنجي
[..]ٿو تيندي. وڀيشڻ جا اهي وچن ٻڌي ڀڳوان رام پنهنجي ڌنش تي اگني ٻاڻ
[چ]ڙهي ان راڪش کي هنيو ۽ ڪروڌ ۾ ڀرجي هن جو سر ۽ ٻانهون ۾ ڪاٽي
[..]انون لنهن تي راوڻ تمام ڪروڌ ۾ ڀـرجي وڀيشڻ کـي مارڻ لاءِ هڪ مها
[..]ڪ شڪتي ڇڏي ليڪن سري رامچندر جهٽ تکو ٻاڻ هڻي ان کي ڪاٽي
[..]، راوڻ جـو سر ڪٽجڻ ڪري ان جـو تيج گهٽجي ويـو ۽ هـو انهيءَ
[..]ڪر سر جي ڪٽجڻ ڪري ٻه روپ ڏسڻ ۾ پئي آيو. هاڻي راوڻ کـي
هڪ مک ۽ ٻه ٻانهون رهجي ويون، تڏهن هوندي ا-، ڪروڌ ۾ ڀرجي
[..] رام تي اينڪ قسمن جا هٿيار هلائڻ لڳو، اهڙي طرح سري رامچندر
[..] تي ڀيڪر ٻاڻن جي ورکا ڪئي جو ته الي ڏاڍي رومانچ ڪاري ڌما ڌم
[..]ي ويئي، تڏهن مالل سري رامچندر کي ٻاڌ ڏياري چيو هي رگهو سرشتا!
[..]ي مارڻ لاءِ توهين جلدي ا-رهم شستر ڇوڙ او ۽ ديوتائن هن جي مرڻ

چيو ھي مالڪ! ھرڏانھن ڏس رکيائين پراڻي، سي اھڙو آھي، لون جادي مھاڀڄو وڻ ولي پرلوي لوڪ ۾ رامچندر کي وڃي ڏٺئي اچ. ديوراج اندر جي آڪيا مون سارلي مالڪ پرڻام ڪري ان سندر رٿ ۾ ساڻي ولڪ جھڙا گھوڙا ھڻي پڪڙان رام جي وجھ لاءِ سرڳ مان آڪري سري رامچندر وٽ اچي ھٿ جوڙي چيو ھي رڳو سرشٽا! مون کي ديوراج اندر موڪليو آھي، ھي رٿ اندر جو ئي آھي سو ھيءُ رٿ ھن لڙائيءَ وجھ لاءِ موڪليو آھي، ھي مھاراج! ھن سان گڏ ھيءُ سندر ابدرڻ ڏاڍ، آيد ڪرج ڪنبڪ ۽ ٻيا ۽ اوٺي شستر موڪليا آھن. ھي راما! مون سارليءَ سان گڏ ديوراج اندر جھڙي طرح ورترا سر کي مار ھو، اھڙي طرح ھي دٻو! لوھين ھن رٿ تي چڙھي راڪش راوڻ کي ماريو. مالڪ سارلي جي اھڙي چوڻ ڪري سري رامچندر ان رٿ کي پرڪرما ڏيئي نمسڪار ڪري سڀني لوڪن جي سامھون رٿ تي چڙھي ويٺو، اڙ مھاتما رام ۽ ڏماڻ راوڻ جي مھاڀيانڪ ۽ روماڻچڪاري ھڪ ليڙ لڳي، استر وديا ۾ آمانيءَ سان سري رامچندر راوڻ جي اگني ٻاڻ کي اگني ٻاڻ سان، ديو استر ٻاڻ کي، ديو استر ٻاڻ سان ڪاٽي ڇڏيو. تڏھن راوڻ ڪروڌ ۾ ڀرجي سري رامچندر تي راڪش استر ٻاڻ ڇڏيو. راوڻ جي ڇڏيل ٻاڻ مان سونن پڇن سان وڏي سانپ لي شري رامچندر کي چئني پاسي ڪرڻ لڳا جنھي مک مان اگنيءَ جا الا نڪري رھيا ھوا، راوڻ جي ان سرپ مک روپي ٻاڻن سان ان وقت سڀني پاسن کان سانپ پکڙجي ويا. سري رامچندر جڏھن رڻ ڀوم ۾ سڀني پاسن کان ٻالڪي ناڳن سان گھيريل ڏٺو تڏھن مھا ڀيڪر گرڙ استر ڇڏيو، سري رامچندر جو ڇڏيل ٻاڻ ناڳن جو دشمن گرڙ ٿي جتان ڪتان ناڳن روپي ٻاڻن کي ڪاٽڻ لڳو. اھڙي طرح سري رامچندر جي ھٿان ٻاڻن کي نشٽ ٿيندو ڏسي راوڻ ڪروڌ منجھان سري رامچندر جي مٿان ڀيڪر ٻاڻن جي ورکا ڪئي ۽ وري سري رامچندر ۽ مالڪ کي لسڪا ٻاڻ ھڻي زخمي ڪري ڇڏيو ۽ ان جي رٿ جو جھنڊو ڪاٽي ڇڏيو ۽ اندر جي گھوڙن کي ٻه حيران ڪري ڇڏيو، پڪڙان کي اھڙي آفت ۾ آيو ڏسي ديوتا، گندرو، چارڻ، رشي مني سڀ ڏکي ٿيڻ لڳا ۽ وڀيشڻ سميت سڀئي ٻاندر چنتا ۾ پئجي ويا. ان وقت ھٿ ۾ ڏاڍ ٻاڻ ڪٽي ڏھن مکن ۽ ويھن ٻانھن وارو راوڻ مھاڪ پربت سمان بڻي ڏسڻ ۾ آيو، پڪڙان رام جا ڪروڌ ۾ نيتر لال ٿي ويا ان جي سر تيج وڌڻ لڳو ڄڻ ته راڪشن کي جلائي ڇڏيندو. اھڙي طرح ڪروڌ ۾ ڀرجي اندر ڏاڍ جھڙو وچترڪاري اگنيءَ سمان تيج ٻاڻ ھٿ ۾ کنيو ۽ دشمن ڏانھن الڻ ته غرو

لنڪ... جي ويجهو ويندس.

رام راوڻ يڌ ۽ راوڻ جو مرڻ

سري مهادو چوڻ لڳو هي پاروتي! اهڙي طرح مهاراڻي منڊودريءَ
پرام پورڪ سمجهاڻي ڏني راوڻ سري رامچندر سان يڌ ڪرڻ لاءِ يڌ جي مي...
ڏي هليو. هو مهاڀيانڪ راڪشن سان گڏ هڪ مضبوط رٿ تي سوار
ان رٿ کي سورهن ڦيٿا هئا ۽ رٿ جي اڳاءِ لاءِ مٿان لوهه جو نهايت چ...
هو، اهو پشاچن وانگر مکه وارن گڏهن سان جوٽيل ڀيانڪ ڏسڻ ۾ ٿي آيو
هرقسم جي هٿيارن ڀهوارن سان سجايل هو ۽ سڄو يڌ جي سامان سان ڀرل
هو. اهڙي طرح مهاڀيانڪ راڪش راج راوڻ لنڪا پوريءَ کان نڪتو.
ڪروڌ ۾ ڀرل راوڻ کي ايندو ڏسي ٻاندر سڀئي ڀڄي ويا، تڏهن هنومان
راوڻ سان يڌ ڪرڻ لاءِ ٽپ ڏئي آيو ۽ واجهو وڃي مٿ ٻند ڪري راوڻ
کي اهڙي زور سان ڇاتيءَ ۾ مڪ هڻي جو ان جي لڳڻ سان راوڻ رٿ
۾ گوڏن ڀر وڃي مورڇت ٿي ڪري پيو. ٿوري دير کان پوءِ جڏهن هوش
۾ آيو تڏهن هنومان کي چوڻ لڳو هي هنومان! مان ڄاڻان ٿو ته تون امشڪ
سورو ٻر آهين. تنهن تي هنومان چوڻ لڳو، اڙي راوڻ! مون کي ڌڪار
آهي جو تون منهنجي مڪ کائي به جيئرو آهين، ڇو ته تون هيئنر منهنجي
ڇاتيءَ ۾ مڪ هڻ پوءِ ڏس! ته تنهنجي مڪ لڳڻ سان اسي تنهنجا پراڻ
نڪري ويندا. تڏهن راوڻ "تمام چڱو" چئي هن جي ڇاتيءَ ۾ مڪ هڻي
...جڏهن جي لڳڻ سان هنجو مٿو ڦرڻ لڳو پر پاڻ سنڀالي اٿيو ۽ ڪروڌ ۾ ڀرجي
...هنومان راوڻ کي مارڻ لاءِ تيار ٿيو تڏهن راوڻ ٻڏ کان ڀڄي ڪڏهن اچي
...ـي هليو ويو، ان وقت هنومان انگد نل ۽ نيل هن چئني ڀهنجي سامهون
...ن راڪشن کي ايندو ڏٺو، تڏهن انهن مها پراڪرمي راڪشن کي ماري
...يو. تنهن کان پوءِ ڏهن سسين وارو راوڻ ڪروڌ ۾ ڀرجي ڏاڍ ڇوهه سان
...اڙيندو اکيون ڦاڙيندو. سري رامچندر ڏانهن ڊوڙيو، راوڻ رٿ ۾ چڙهيل
۽ سري رامچندر پيادا رٿ جي هو. جهڙيءَ طرح پادل ٻاڻيءَ جي بوند وسائيندو
...، اهڙي طرح راوڻ مهاڀيانڪ وڄر جهڙا ٻاڻ سري رامچندر تي هلائڻ
...ڀگوان رام جي سامهون ٿي هن سڀني ٻاندرن کي حيران ڪري ڇڏيو،
سري رام ساوڌان ٿي رڻ يڌ ۾ راوڻ تي اڳنيءَ جي سمان تيز ٻاڻن
...ڪا ڪرڻ لڳو. اندر جڏهن ڏٺو ته سري راوڻ رٿ تي چڙهيل آهي ۽ سري
پيدل آهي تڏهن اندر ڀهنجي سارٿي ماتل کي سڏائي

تي سميرو پربت کي کنيو هو. ڪنهن وقت وراهه روپ ڌاري پرٿويءَ جو اڌار ڪرڻ وقت هن مهاتما مها درلچاري هرڻاڪشپ دئيت کي ماريو هو. هن رگهنات تي نرسنگهه سروپ سان ٽن لوڪن جي ڪلنڪ روپ هرڻاڪشپ دئيت کي ماريو هو ۽ اهيءَ رگهو سرشٽ (وامن اوتار وٺي) راجا بليءَ کان ٽنهي لوڪن جو راڄ ٽن پيرن سان ماپي ورتو ۽ اهو پنهنجي شڪ اندر کي ڏيئي ڇڏيو. جڏهن وقت راڪش گڻ کتري روپ ۾ پيدا ٿيل ڏسي پرٿويءَ جو بار لاهڻ لاءِ اهيءَ پرسرام جي روپ ۾ ڪيترا ڀيرا يڌ ڪري کترين کي ماريو ۽ پرٿويءَ کي جيتي اها ڪشپ منيءَ کي ڏيئي ڇڏي. هن وقت پريو رگهونش ۾ رام روپ ۾ اوتار وٺي توهان جي لاءِ مٿس ٿي آيو آهي توهين هن جي استري سيتا کي پنهنجي پٽن جي ناس ڪرڻ لاءِ ۽ پنهنجو به موت گهري وٺڻ لاءِ زبردستيءَ تپوبن مان ڇو چورائي ڪٺي آيو؟ توهين هاڻي به جانڪيءَ کي رگهنات وٽ موڪلي، وڀيشڻ کي راڄ ڏيئي ڇڏيو ۽ اسين ٻئي ٻن ۾ هلنداسين. مندودريءَ جا اهي وچن ٻڌي راوڻ چوڻ لڳو هي پياري! يڌ ۾ رگهنات کان پنهنجا پٽ، پائر ۽ سڀيئي راڪش مارائي مان بدواسي ٿي ڪئين جيون گذاري سگهندس. هاڻ ته مان به رام سان يڌ ڪندس ۽ اُن جي تکن باڻن سان مري اُن وشڻو ڀڳوان جي پرم ڌام ڏي ويندس. مان رام کي وشڻو روپ ۽ جانڪيءَ کي ڀڳوتي لڪشمي ڄاڻان ٿو ۽ اهو ڄاڻندي به رام جي هٿان مري اُن جو پرم پد پراپت ڪندس. مان سيتا کي تپوبن مان زبردستيءَ ڪڻي آيو هوس اُن جو اهوئي سبب آهي. هي پياري! هاڻ مان تو کي ڇڏي پنهنجي راڪشن سميت سنسار مان ڪوچ ڪندس پنهنجو ڪرو ڌ ٿي وڏو بلوان آهي جنهن جي اندر ڪام روپي چار پکڙيل آهي اُن ساگر کي پار ڪري هاڻ مان سري هريءَ

ٻاڻ ڇڏائڻ لاءِ استري ۽ ٻچن کان ، منهن ڪٽي موڙايو آهي.

مندودريءَ جا اهي ڏک ڀريا وچن ٻڌي راوڻ کي ليڪ لڳي لنڪا ۽ ڪروڌ ۾ ڀرجي ٻگهه اٿي ۽ ٻي چڙهي هٿ ۾ تلوار ڪٽي چوڻ لڳو، ”اڙي دشٽا ڏاويءَ کي ڇڏاءِ اهين ڇپائي اٿيو ۽ انڌيئي انڌ ڪي وار ڪيو تڏهن ٻيا ٻانڌر هن جو رڇيل ٿيا، ڪنڍن ڪري اٿان هليا ويا ۽ خوش ٿيندا ٿيندا سري رامچندر وٽ اچي پهچي رهيا.“ تڏهن ڪان پوءِ راوڻ مندودريءَ کي دلداري ڏئي چيو هي ڪلياڻي! اهو ڏک سک ته ڏاو جي وس آهي جيڪو رهي ڪري ڀرائي جا نٿو ڏسي؟ تڏهن ڪري اي سندري! تون نشچئہ ڪيل گيان جو سهارو وٺي شوڪ نہ ڪر. شوڪ تہ اگيان مان ٿئي ٿو ۽ اهو گيان کي نشٽ ڪري ڇڏي ٿو، هن ڪوڙي اهنڪار جي ڪري پٽ استري ۽ ڌن سان سنبنڌ ٿئي ٿو ۽ انهيءَ سنبنڌ ۾ موهہ ٿيڻ ڪري جنم مرڻ روپ سنسار ۾ غم خوشي پئہ ڪروڌ لوڀ ۽ موهہ وغيرہ ٿين ٿا تڏهن ڪري تون پنهنجي آتما کي شڌ سروپ ڄاڻي شوڪ ڪرڻ ڇڏي ڏي مان هيئنر وڃان ٿو يا تہ رام لڪشمڻ کي ماري ايندس يا تہ سري رام ڏي پنهنجي وجر جهڙي ٻاڻن سان مون کي ڇن ڀن ڪري ڇڏيندو تڏهن ان جي پد کي وڃي پراپت ڪندس. هي پياري! منهنجي آڱيا سان تڏهن تون هڪ ڪم ضرور ڪج، تون سيتا کي ماري منهنجي لاش سان گڏ اگنيءَ ۾ پرواش نہ وڃجانءِ.

راوڻ جا اهي وچن ٻڌي مندودري اٿام ڏکي ٿي چوڻ لڳي هي ناٿ! مان توهان کي بلڪل سچ ٿي چوان جو توهين جيڏي ان موجب ڪرايو، رام توهان کان ٻيا هٿي ڪنهن کان ، جيتڻ جهڙو نہ آهي. سنسار ۾ هن ... کي ڪوبہ جيتي نٿو سگهي هو ديون جو ديو ڀڳوان رام ساکيات ... وشنو آهي جو ڀڳت وتسل رگهنات ڪاپ جي شروعات ۾ هڪ ... روپ ڌاري ويوسوت منيءَ جي سيٺي آپدائن کان رکيا ڪئي ... ڀڳوان رام پراچين وقت ۾ هڪ لک اسک يوجن ٻگهو ڪڇ ... روپ ٿيو هو ۽ سمنڊ جي والوڙڻ وقت هن پنهنجي پٺيءَ

جب چاهه اٿم ۽ وڏيءَ سان هوم ڪرڻ لڳو. تڏهن راوڻ جي اندر ڀساءِ وڀيشڻ تمام ٻاري نواهون لڪرلدو ڏسي سري رامچندر کي ڏيکاري چيو ته راما ڏهن ســمن واري راوڻ يگيه ڪرڻ شروع ڪيو آهي جيڪڏهن اهو يگيه ٿيا ڏکهن جي سماپت ڪندو ته هن کي جيتڻ مشڪل آهي ٻرادر لڇمڪري هن ۾ وگهن وجهڻ لاءِ جلدي سڀاهين کي موڪليو. تڏهن وڀيشڻ ”انسان ڇکور“ جهڙي سگهه سان ڪڏ انگد، هنومان ۽ ٻين وڏن طاقتور ٻاندرن کي آڪيا ڏني، اهي سڀئي ٻاندر لنڪا جا محل ماڙيون ٽپندا راوڻ جي محل وٽ پهتا ۽ هيءَ ڏهه ڪروڙ ٻاندر انهي محل جي ديوارن کي ماري جذبو ۽ هڪ ٻي کي ۾ ايڪ ڪهوڙا ۽ هاٿي ۽ ماري ناس ڪري ڇڏيائون. اهڙي طرح لنڪا ۾ سڄي رات شور مچي ويو. صبح ٿيندي وڀيشڻ جي زال سرما هڪ جهڙي اشاري سان يگيه جو استان ڏيکاريو، سرما جهڙي ڀڳوان موجب اتي ويا ۽ غفا کي پٿر سان ڍڪيل ڏسي وٺو انگد ان پٿر کي اهو جي لوڪر سان ڀڃي غفا ۾ اندر گهڙي ويا اتي جا وهي ڏسن ته راوڻ ليتر بند ڪري مضبوط آسڻ لڳائي ويٺو هوم ڪري، تنهن کان پوءِ انگد جي آڪيا سان سڀئي ٻاندر جهٽ ان غفا ۾ اندر گهڙي پيا ۽ اهي شور ڪرڻ کي مارڻ لڳا ۽ جتي ڪٿي رکيل يگيه جي سامگريءَ کي ٻاندرن هوم ڪنڊ ۾ وجهي ڇڏي ۽ راوڻ کي ڪن لڪڻ، ڪن لتون ٻئي هڻيا ۽ ڪن ڏاڙهي سان ٻئي ڪرنيو، ليڪن هن وجهه جي اچا سان اهڙي طرح مــار کائيندي ۽ ڀڄڻ ڌيان نه ڇڏيو، ٺيڪ انگد جهٽ وڃي راوڻ جي زال مندوديءَ کي چوٽيءَ کان پڪڙي وٺي آيو ۽ مندوديءَ راوڻ جي سامهون انهن ولاڪر وراٿ ڪرڻ لڳي، ٻاندرن مندوديءَ جو چولو جهلي تنهن ڇولي ڦاڙي ڇڏي ۽ ولي جهليل ڪنڪڻ ۽ اچي ٻرٽويءَ لي ڪري پيا ۽ زاور اــ جهڙي ڪاٽي ڪري بس. راوڻ جي نسڏي مندوديءَ جي سرتو جا ڪپڙا ڦاٽي ڏاڏا ٿي پيا. اهڙي طرح ٻين ٻاندرن وڃي ڏاسن ۽ ڪندرن جي ڪنيان کي (جيڪي راوڻ جون زالون هيون) وارن کان پڪڙي گهلي وٺي آيا تڏهن مندودري راوڻ جي سامهون ڏاڍا ورلاپ ڪرڻ لڳي ۽ لماڻي ٿي دک وچون راوڻ کي چوڻ لڳي افسوس! توهان ڏاڏو اوڀار آهي اڄهن هي سامهون ٿي دشمن لسودي زال کي چوٽيءَ کان گهلي ٻاٻي نشت ماريل پيا تنهن کان ته ٻڌي مرڻ ڪهو چيو، اهڙي جيئڻ کان مرڻ ڀلو آهي. هاءِ ميگهناد! تهنجي ماتا ٻاندرن جي هٿ ۾ پڪڙجي ڪليش پائي رهي آهي. تهنجي جيئري رهڻ ڪري مون کي هيءَ ڏک جو نظر پوي ها، منهنجي ٻڌيءَ لـ ...

سان صلاح ڪرڻ لڳو، پوءِ پٽ جي شوڪ کان وياڪل ٿي راوڻ ...
مارڻ لاءِ ٻوڙايو (ڪروڌ ۽ غم جي ڪري راوڻ پنهنجي ڪرلب ڪ...
واو) راوڻ کي هٿ ۾ تلوار کڻي ڪروڌ مان ايندو ڏسي راڪشڻين ...
۾ ويٺل سيتا ڊڄي ويئي. ان وقت راوڻ جو منتري سپارشو نالي جـ...
ٻڌيمان ۽ گڻوان هو سو راوڻ کي چوڻ لڳو افسوس ! راجن، هي ڇا ...
ساکيامع وشروا نندن ڪبير جو ننڍو ڀاءُ آهين ، تون ويد وديا ۾ ...
۽ هگيه انت ۾ سنان ڪرڻ وارو ۽ سپني ڌرمن جي ڄاڻڻ وارو آهين انهن ...
هوندي به توهان استري هتيا ڪرڻ چاهيو ٿا؟ هاڻ اسان سيڻي کي ڄا...
وٺي هلو، توهان رام ۽ لڪشمڻ کي يڌ ۾ ماري تمام جلدي جانڪيءَ ک...
حاصل ڪندا. اهڙي طرح منتريءَ جي سمجهاڻڻ ڪري راوڻ موٽي وا...
تنهن کان پوءِ در آتما راوڻ پنهنجي منتريءَ جي چوڻ انوسار وچن ڪـي
گرهڻ ڪري دک ۾ دکـي موڪ پنهنجي گهر واو ۽ وري پڇي ڏنهن
پنهنجي منترن سان گڏ سيا ۾ آيو .

سري مهاديو چوڻ لڳو هي پاروتي! وري راوڻ سيا ۾ منترن سان صلاح
ڪري باقي اچيل راڪشن کي ساڻ وٺي سري رامچندر سان يڌ ڪرڻ لاءِ
آيو پر سري رامچندر انهن سپني راڪشن کـي يـڌ ۾ ماري ڇڏيو ۽ راوڻ
به هردي ۾ ٻاڻ لڳڻ ڪري وياڪل ٿيڻ لڳو. ڀڳوان ، هنومان ۽ ٻـي تمام
وڏي سنـا ڏسي راوڻ گهبرائجي گـرو شڪر آچاره وٽ آيو ۽ نمسڪار
ڪري هٿ جوڙي چوڻ لڳو هي گروجي! ڀڳوان رام سپني راڪشن کي
ماري ناس ڪري ڇڏيو آهي ۽ جيترا به وڏا وڏا دئيت ۽ جيڪي مهنجا
...ت مانت هئا سي سپيئي ماري ڇڏيائين، توهان جهڙي ستگروءَ جي هوندي
...مون کي هي وڏو دک ڇو ڏسڻو پيو آهي. راوڻ جا اهي وچن ٻڌي دئيتن جي
...ءِ شڪر آچاره راوڻ کي چيو ته هي راجن! تو کان جيترو جلد ٿي سگهي
... ڪنهن ايڪانت اسٿان ۾ وڃي هگيه ڪر، جيڪڏهن تنهنجي هگيه ۾
...ي وگهن نه پيو ته ان (هگيه) هون اگنيءَ مان تمام وڏا رٿ گهوڙا ڌنش
...ب ۽ ٻاڻ اٿندا انهن کي حاصل ڪري تون وجيه پائيندين. منهنجي
...تر کي گرهڻ ڪر ۽ هون ڌاري هگيا ڪر.

...ءِ جي چوڻ موجب راوڻ جهٽ وڃي پنهنجي محلات ۾ هڪ پاتال
...نهي غفا تيار ڪرائي ۽ ڏاڍي خبرداريءَ سان لڪا جـا سپيئي
...د ڪرائي ڇڏيائين. شاسترن ۾ ڪرمن انوسار جيڪا ا هون سامگري
...ي آهي اها سڀ کڻي ڪري غفا ۾ وڃي ايڪ نمس ۾ (هون ڌاري)

ٻرجي آيو ۽ هٿ جوڙي چرڻ لڳي هئي پريو! توهان ڪلپ وڻ جهڙي سمان داني آهيو توهان جا چرڻ ڪمل گنگا جي سمان پوتر آهن. هي ديا شيل جا سمندر رگهناٿ! مون کي پنهنجي سواميءَ جو سر گهرائي ڏيو. تنهن اڪيلي ڀتيءَ ٺاڪر جو سر گهرائي هن کي ڏنو. سواميءَ جو سر وٺي پرس ٿي چرڻ لڳيون هي ٻرارا اسان جهڙي ٻي ۽ هڪ وڏي آهي ته ڪاٺيون ڪسان سواءِ اسين ڪيئن جلنديون سين. هن جا اهڙي وچن ٻڌي سڪن جهڙي سمندر ٻرارا عموماً، انگد ۽ ٻين ٻڌڻ کي آکيا ڏني ته لنڪا ۾ وڃي چندن جون ڪاٺيون ڪٽي اچو، آکيا مڃي باندر ڏوڙيا ۽ گرائي تولي چندن جون ڪاٺيون ڪٽي آيا. تنهن سري رامچندر جيو هي وڀيکشڻ جهڙي ٻڌومتي وچ چاهي ٿي الي وڃي ان کي چندن جون ڪاٺيون اڇالي اچ، ٿو ان وچ ۾ راوڻ سان وڌ جلدي هڪ سمندر ۾ ٻوڙ چڪيا ٿالي ڏج. وڀيکشڻ آکيا موجب ائين ٿي ڪيو. هيڏانهن راوڻ ۽ استريون سميت الي آر جتي ٻڌومتي ۾ چتر ليکا هئي. انهن کي ڏسي ڏاڍو ڏک لڳس، ٻوءِ ٺاڪر جون استريون چڪيا ٿي انهن ٿي وڃيون جيئن ٺيءِ جي گهر ۾ واهڻدارن هئڻ ٻوءِ ڏڙ سر سان ملائي پنهنجي گوڏن ٿي رکي چڪيا ۾ واهي ٻوڪ اڳيءَ ۾ جلائي ٻاٽ کي پسر ڪري چڙهائون.

راوڻ جي خراب حالت

هڪ، مڪ، ٻڌڻ وڌ ٻلواڻ ڪان لنڪا خالي ڏسي راوڻ جو سارو ٻدن خوف ۽ ڪروڌ وچون ڏڪي رهيو هو، واسه مان ڪچي وهي رهي الس، اکيون ٿيون ٻاهر جهڙارن ٿي وارن آهن ۽ زبان مان آواز نه ٿيو نڪرلس. جالو ڏسي ته سندس جي اڳيان هڪڙو مش اڳهاڙي تلوار کنيو اٿلو آهي، جنهن اهو مش ڪر ٿي وار نه جا ڏنائين ته منهنجا ڏهه ئي سر ڪٽ ۾ ٿيا آهن، ڪڏهن ٻاٽ کي چرڻ والڪر ٿيو ڏسي ڪڏهن گهر کي جلندو ٿيو ڏسي، جيڏانهن وڃي ٿيڏانهن اهي ٿي اسرڻ ٿيو ڏسي ته سري رامچندر ٻماڪ روپ ڌاري هٿ ۾ ڌاش ڪٽي منهنجي چوڌاري ٿيو ڦري. هو چرڻ والڪر اڪڙ لڳو، هيڏانهن هوڏانهن ٿيو ڊوڙي. ڪڏهن ٿو سمهي ٿيو، ڪڏهن وڏارن ٿيو ڪري. مطلب ته راوڻ جي تمام خراب حالت ٿي وئي. اهڙي حالت ڏسي راوڻ جا منتري ۽ سنڀالڻ جهڙا ۾ ٿڪي واٽا ۽ راوڻ کي پنهنجي من جو ٻرس من ۾ ٿي ڪاٽڻ لڳو. اهڙا خيال ڪندي جڏهن هوش ۾ آيو تڏهن وڪش واح راوڻ ڪروڌ ۾ ٻرجي دشمن کي ٻڌ ۾ ناس ڪرڻ لاءِ راڪش

جيڪي گهڙو اُٿئي سو ور گهر- ڀڳوان جا اهي وچن ٻڌي ددي ٻل چوڻ لڳو هي پڀو! توهان جو روپ گڻ ۽ نام منهنجي هردي روپي مندر ۾ گهر بڻائي- ڇو ن ڪي توهان جا چرن ڪمل اهڙا ته پيارا ٿا لڳن جيئن ڪامي پرش کي استري پياري لڳندي آهي- تڏهن سري رامچندر چيو تہ اٿين ٿي ٿيندو. تون اهو وردان به وٺ ۽ منهنجي اچا سان اهو ڪم وٺ. هي ددي ٻل! تون ٻڌن چت سان وڃي اهاولوڪ جو راج ڪر ۽ من ۾ سدائين شڌ ڀاولي جو سمرن ڪندو رهه، پڪتي ۽ راج جو وردان وٺي ددي ٻل ڀڳوان جي چرنن ۾ سر نوائي هلڻ لڳو. هي رشي ان کي سري رامچندر همٿ ڪري الم پاو سان جلدي روانو ڪيو.

ددي ٻل جو قتو ڪيل ناراتڪ جو ڏڏ جتي راوڻ ويٺو هو اتي اچي ڪريو، هن کي ڏسي وياڪل ٿي راوڻ پاڻ اٿي ڀوڙيو ۽ واجهو اچي ان کي سپاهي ڏاڍو دکہ ليس، شرڪ روپي ساگر ۾ لنڪا رواسي ٻڏي پئي آهي ان ۾ راوڻ جون سيئي استريون چڙهيل آهن. مندوتري ۽ مدو متي ۽ جو همت پڪڙي ان کي وهاري سلرچنا جي ڪٿا ڪري ٻڌائي. سس جي اها ڳالهہ ٻڌي مدومتي سس کي ٻيري ٻيئي موڪلائي ڏن ڏام چڙهي پئي ۽ ۾ ارپڻ ڪيو، تڏهن مندوديء چيو هي پتري! اهو ڪوڙي ۽ اپساءُ ڪوهي تون اوڏانهن وڃ جتي ڀڳوان رام اراجمان آهي. سس جا اهي وچن ٻڌي صبوح جو سوير اٿي سون وماڻ گهرائي پنهنجي هٿن سان پتيء جو ڌڙ رکي ۽ پنهنجي چترليکا ساڻ وٺي سري رامچندر وٽ آئي. اتي پهچي وماڻ کان هيٺ لهي سري رامچندر جي اڳيان اچي وينتي ڪري چوڻ لڳي هي راما رکيا ڪريو! رکيا ڪريو! توهان جي هيڏي ناموس هوندي به اسان جي وشواس کي ياٽي نه ڦيرايو توهين اسان جي پتي ٻارهہ ۽ ستيوڌي جو ته واچار نه ٿا ڪريو. سو هي پڀو! اها توهان جي اُنيتي آهي.

مهادار چوڻ لڳو هي پرائي! اُنهن سڀني جي اها وينتي ٻڌي دين ديالو چوڻ لڳو هي بدمتي! تون سپاهي آهين چاڪاڻ تہ توکي هردي ۾ پتيء جي چرنن ۾ ڪو پريم آهي تنهن ڪري توکي جيڪي من ۾ اچي سو وردان گهري وٺ. سري رامچندر جا اهي وچن ٻڌي بدمتيء جي نيترن ۾ جل

ڪري پاڻي سمجهي ڇڏي ان ڏٺو. الهن ڇني زور سان ڌڪ ڏئي هليو، تڏهن ٻڌي ٻل ڪروڌ ۾ ڀرجي جهٽ اچي وجهي ان کي اکڙان ٻڌي اُٿي ڇٽا پاڻ ۾ گهنجي ويا. انهيءَ ڏسي پالندڙ ۽ رگهو سري رام جهڙي ڄڻ ڄڻ ڪري راڪشس سان وڙهڻ لڳا. ان وقت سگريو جامونت کي سڏ ڪري مدد واڳيءَ ۾ ڇوڙ لڳو هو پاڻي! ٻڌي ٻل راڪشس کي ڪڏهن مارينديو سو ڀلاءِ ڇو نه ٿو ڏيکاري؟ ڪنڌي ڪٽي ڏيو لي آهي. اهو ٻڌي جامونت چيو ته راڳڻ! هڪ ڪن من ۾ ڏيرج ڌار، ٻڌي ٻل گروءَ ڪمان آشيرواد ورتي آهي، اهو مرتيو همٿ اچي وار آهي اڳيائي ناراتڪ اروڃءَ ڏيو ۾ مولديو. اهو ٻڌي سگريو من ۾ ڏاڍو خوش ٿيو. تڏهن ديوتائن ۽ گل ورسائي. چيو ته ٻڌي ٻل! اوهان ڌام آهيو ۽ ڌام آهي تهنجي ٻانهن جو ٻل، او وڙهڻ ۾ گهڻو ڪال ڪئي آهي. ديوتائن جي واڻي ٻڌي ٻل جي ساراهه ٻڌي ناراتڪ ڪروڌ ۾ ڀرجي ٻڌي ٻل کي ڪٽي غالب ٿي ويو، اسي هزار اوچن مٿي آڪاش ۾ وڃي ٻڌي ٻل هردي ۾ سري رامچندر جو ڌيان ڪري راڪشس کي ڪڙي هڪ ٿي ڌڪ هڻي ڀرلويءَ اي ڪيرائي ڇڏيو. مرڻ وقت هن جي مک مان سري رام شڙ جو اچار ٿيو ۽ تنهن سبب ڇڏي اهو سڀ ڌارڻ ڪيو هي ڀاڳوان سو! هن ايها ڪئي پاڻي جنهن لاءِ مٿي سڏ ۽ ديوتائن ۽ انهڪ تپسون جا جتن لپ ۽ پڪي ڪن تا انهن ڪرمن جهڙو ڦل سري رامچندر ان کي ڏنو. هي ڪرڙا ان جي ڪمي ڏسي ديوتائن سري رامچندر جي واکاڻ ڪري ڦول ورسائڻ لڳا. ٻڌي ٻل ناراتڪ کي مئل ڏسي ان جو ڀاءُ ڪاٿي هٿ ۾ کڻو ۽ ڏڙ کي لنڪا ۾ ڦٽو ڪري سري رامچندر وٽ آيو ۽ ناراتڪ جو سو ڪٽي آڻي اڳيان رکيائين. ٻڌي ٻل ڪسي آڻي ڏسي سري رامچندر لڪشمڻ سميت الي ڀرم سان ڪمس ڪڍيو، ڀرڀوءَ جسي اهالي لڳي آهي. سري رامچندر ناراتڪ جو سر سگريو کي ڏئي چيو ته هيءُ سر اسان وٽ سنڀالي رک متان اجايو خراب نه ٿي وڃي. ڀرڀوءَ جي آڳيا مڃي سگريو اهو سر کڻي وڃي سنڀالي رکيو. انهن سري رامچندر ٻڌي ٻل جي واڳي ڪرڻ لڳو، تڏهن ٻڌي ٻل هٿ جوڙي چوڻ لڳو هي ڀرڀو! هيءُ سڀ اوهان جي ڪرپا سان ٿي ٿيو آهي نه ته مون کي ڪهڙي طاقت آهي، مان ٻاپڙي. پالندڙ سياءَ جو موروڪ ڪرتي ٻڌ وارو ۽ اڳيائي آهيان. هيءُ ابوڌيا جا راجا! تو جهان جو اوسل جس پرڪوٽ آهي جنهن جو ٻيد شاستر واد ۽ شيش نه لي جو پار اچي پائي سگهي. الهن چني ڀرڀوءَ جسي چرڻن ۾ مستڪ رکي وائي وڌو. ...ي ٻل جو سڄو پريم ڏسي سري رامچندر ٻرسن ٿي چيو ته هي. ٻڌي ٻل!

وکيڪ ڀڳوان رام جو درشن هلي ڪري جيڪر شو جي هردي ۾ مانسرور ۾
هنس وانگر رهندو آهي. انهيءَ پرڀوءَ توکي وٺي اچڻ لاءِ مون کي موڪليو
آهي. هنومان جا اهي وچن ٻڌي دذي ٻل ڏاڍو خوش ٿيو ۽ هنومان سان
گڏجي ڀڳوان وٽ هلڻ لڳو. پوءِ باندر الان روانا ٿي هڪ ڪن ۾ لنڪا ۾ پهچي
سري رامچندر وٽ آيا ، اهيئي ڀڳوان جا چرن ڪمل اچي ڏٺائين جيڪي
شو پنهنجي هردي ۾ ڌارڻ ڪري رکيا آهن. دذي ٻل پريم سان اچي پرڀوءَ
جي چرنن ۾ سر نوائي پرڻام ڪيو. ڀڳوان رام دذي ٻل کي ڏسي پريم سان
ڀاڪر پائي ان سان گڏيو ۽ آدرستڪار ڪري پنهنجي پرسان وهاريائين وقت
سگريو ۽ الي آئو پت کي وڃل ڏسي وانر راج ڏاڍو خوش ٿيو، ان جي
خوشيءَ جو بيان ورڻن نٿو ڪري سگهجي. جڻ وچال مٽي سانپ کي ملي
وئي ۽ جيئن مڇليءَ کي پاڻي ملي وڃي پرڀوءَ جي ملڻ ڪري سگريو اهو
پرسن ٿيو اهي ٿيئي لپ انهيءَ کن ۾ مٽجي وڃي پوءِ انگد هردي ۾ پريم
اي دذي ٻل سان مليو ۽ هڪ ٻئي کان ڪشل پڇي واسو جو وڇي سيمٽي
سمهي پيا. صبوح ٿيو ته سنان پاڻي ڪري پرڀوءَ جا چرن پڪڙي سري
رام ۽ لڪشمڻ جي جٽ جٽ مالبيندا باندر اسڏ ڪرڻ لاءِ هليا ، انهن سان
ٻڌ ڪرڻ وارا هنيلا راڪش پوڏا آهن جن جا لکا ۽ ڀيڪر هٿيار آهن ۽ ٻڌ
۾ ڪارن باڻن وانگر ڪروڌ ۾ پريا پيا آهن. ناراتڪ هڪدم ماٿا پڪيڙي
پنهنجو سرلو لڪائي ڇڏيو ۽ پرڀوءَ جي واجهو اچي پرگهٽ ٿيو. دذي ٻل
متر کي ايندو ڏسي هٿ ڦهلائي خوش ٿي ڊوڙيو، ناراتڪ گرپائيءَ کسي
ڏسي ٻئي خوش ٿي پاڻ ۾ مليا ۽ ڪشل پڇڻ لڳا تڏهن ٻنهي پنهنجو پنهنجو
حال ڪري ٻڌايو.

ڪاڪ پشنڊي چوڻ لڳو هي پکيراج گرڙا ٻڌ. سگريو جو پٽ تمام سياڻو
هو، هن جي والان پنهنجي وڏائي ڪندو ٻڌي متر کي سمجهائڻ لڳو، گرپائي
جا اهي وچن ٻڌي ناراتڪ کي ڏاڍو ڪروڌ ٿيو ۽ دذي ٻل کي گهٽ وڌ
لفظ ڳالهائڻ لڳو، باندر سياءُ کان ٿي هميشه ڊرپوڪ ٿيندا آهن. تڏهن
ڪري ناراتڪ کي چوڻ لڳو هي متر! جنهن تنسريءَ پاليءَ کسي ماريو،
تنهنجو پٽ انگد ان جو شيوڪ آهي. تڏهن ناراتڪ چوڻ لڳو هي دذي ٻل!
اسان جي ڪل ۾ دشمن سان دوستي نه رکندا آهن ، اها باندرن جي ڪل
جي ريت آهي. اٿين چئي ناراتڪ سري رامچندر ڏانهن ڊوڙيو، تڏهن
دذي ٻل پڇ ۾ وڙهي ان کي روڪي ڇڏيو، پاڻ کي پڇ ۾ اٽل ڏسي
ناراتڪ چوڻ لڳو اڙي مورک باندر! توکي منهنجو ڊپ نه ٿيو جو مان توکي

ڏين ڏنائون پر پربت بالدون ڏاڍين ڏنا درشتيءَ سان اڀارو، ڀڳوان رام جي اڀارڻ
سان ٻئي جي لڳاوت رهي سڀ ڏک ڏور ٿي ويا. ٻئي سکن جي سمندر سري
رامچندر سڀني کي چيو ته ارڄن ٻڌڻجي اسنان ٿي وڃي اهڙو آکيا
ڏيئي رت بالدر سري رام جو سمرن ڪندا هليا لڳا. ڪاڪ ڀشنڊي چوڻ لڳو
ته گرڙ! ڀرتر الهاس جرلدي ۽ ٻڌلدي ته اهو رامع جا گڏرنا ٿڌهن دائروشي
نارد الي آهر جتي سري رام براجمان هئو، جڏهن کي ڏسي پربوجهن آڌر سان
السي ڀنا ۽ ٿنا پرکم آدرستڪار ڪري ڪالنن اچڻ جو سبب پڇڻ لڳا،
ناردمي پربت جي سروپ ڏاڍين اهاري ڏاڍو خوش ٿيو جيئن چندرما کي
ڏسي چڪور پرسن ٿيندو آهي.

دڌي ٻل جو ناراڻڪ کي مارڻ

ديرو شي نارد همع هوڙي جوڙ لڳو ته ڀڳوان رامرا مسان جهڙن جي
ڪري آهو آهيان سو ٻڌو. هي پرڀوا مولکي برهما موڪليو آهي. جمترلڪ
لوهان ڪر بالڊان ۽ التربامي آهيو. هي ڀڳوانا لوهان سدائين الائن جا رکيڪ
آهيو لهمڪري برهما جي وڃن موجب ڪريو. جيسين تاءِ صورج نه لئي
ليسعالين بالدر سڪريو جي پٽ دڌي ٻل کي ڪهاڻي والا، الهيءَ جي هٿان
ٿي ناراڻڪ جو موت ٿيندو. هي پرڀوا دڌي ٻل ناٿي بالدر لوهانجو ڀڳت
آهي ۽ لوهان هن دشت کي اجا ناٿين ڪيو نه ڪيو آهي ۽ نه ڏسي ديرنا
دک بالهن لسا، الهن جڏي نارد سو لساري پربت جو ڌيان هردي ۾ رکي
التر ڌيان ٿي ويو، نارد جي وڃڻ ڪانپوءِ سري رامچندر هنومان کي چوڻ
لڳو هي هنومانا لون جلدي الي وڃ جتي سمنڊ جي وچ ۾ ڏول گر پربت
آهي الي دڌي ٻل اسپيا ڪري رهيو آهي ان وٽ وڃي ڪمس پرسن ڪري
جلد وٺي اچ، اهو ٻڌي آکيا ڏيئي پرسن ٿي پرنام ڪري اڪدم اڏامڻ روانو
ٿيو، ٻل جو ڌام ٻڌي هنومان ساڌن ٿي گهڙي ۾ الي وڃي ٿيو ان جي
لسرن ۾ سورج جهڙو پرڪاش ڏسي ان جي ڀڳوان جو سمرن ڪري
ٿيو وهيو، جا ڏسي ته دڌي ٻل اهڙو ڌيان ۾ مگن آهي جو سرير جي سڌ
نه ڪاڏهن- ٿڌهن هنومان وچار ڪيو ته هن کي پرڀوءَ وٽ ڪيئن وٺي
هلان- جڏهن هن کي گهر سميت کڻي نه هلان ته ڀڳت پرڀوءَ لاءِ
پرڀوءَ اهڙي آکيا ڪانه ڏني آهي. ڪجهه دير ڪان پوءِ ڀڳوان جي اچا
سان دڌي ٻل جو ڌيان ٽٽو ۽ لهي ٿي ڏنا، سامهون هنومان کي اڀل ڏسي
ڪالس ڪٿل اچيو، ٿڌهن هنومان چوڻ لڳو هي مهرا لون ٿي لرڪن جي

جڏهن ٻي پهر رات گذري تڏهن ناراتڪ سجاڳ ٿيو ۽ من ۾ ڏاڍو لڄي ٿيو، هڪدم رٿ سنڀالي ان ۾ ٽلها ۽ متارا گهوڙا ٻڌي هٿيار کڻي انيڪ وانرن سان گڏ جيڪي جيئڻ جي آشا ڇڏي گرجندا هلڻ لڳا، راڪشن جي سينا پرليہ ڪرڻ ٿي چاهي. هي گهوڙا جهڙي طرح پراڻ ٻانڌر ان وقت ڊوڙيا سو ڏيان ڏيڻ پڌ. راڪشن کي ڏسي ٻانڌر خوش ٿي ڦولجي پرابت جيڏا ٿي پيا ۽ ٻي ٻہ ٽي سيئي گڏ هوهو ڪري ڊوڙيا، هو انيڪ وڻ پهاڙ ۽ پرٻتن جون چوٽيون اکيڙي راڪشن جي ٽولين مٿان اڇلائڻ لڳا. اهڙي طرح راڪشن جون ٽولين جون ٽوليون ماري ناس ڪري ڇڏيائون.

اڏي خون جي پرالا هون وهي،
سگهيا ڪين ماڻي جنهين سپ لهي.
سوان لاش لڙهندا ويا لهر ۾،
اکٽ پرش پورا ٿيا ٿهر ۾.
مٿا مرد ڪيئي اندازو نہ ڪو،
مرڻ جو دليرن ڪيو پا پڪو،
هڻي هاءِ گهوڙا عجب هر ڪڙو،
وڃي چرخ پهتو چڙهي ڪرڪرو. (سائل)

ٻانڌرن جي ٻل کي ڏسي ڏرتي ڏڏڻ لڳي، اڳڏو نيچ پلا ڪين لو سهي سگهي. سري رام جي جئہ جئہ ڪار پڌڻ ۾ اچي آئي، ٻانڌر دشمن کان نہ پيا ٻڃن. ٻانڌر ۽ رڇ هوشيار هوندي بہ راڪشن کي وڃهو آئل ڏسي هڪ ٻہ ڪارا راڪش پيو اونڌهہ اندوڪار ۾ دشمن ٻانڌرن تي ٻاڻ هلائڻ لڳا ۽ ٻانڌر ڪنهن کي ڏسي نہ سگهيا ۽ جتي ڪٿي پڪارون پيا ڪري راڪش سامهون نہ اچي لڙي، اهڙي طرح راڪشن ٻانڌرن کي ماري پرٿويءَ تي سمهاري ڇڏيو ۽ ڪيترا ٻانڌر ڀڄي وڃي سمنڊ جي ڪناري وٽ پهتا. سري رامچندر ٻڌهجي سينا کي وياڪل ڏسي ڏاڍ کڻي هڪ ٻاڻ ڇڏيو ٻاڻ ڇٽڻ سان آڪاش ۾ سورج جهڙو پرڪاش ٿي پيو ۽ اندڪار دور ٿي ويو. جو رڇ ٻانڌر ڏسي ڏاڍو پرسن ٿيا ۽ پٿر وڻ کڻي دشمن کي مارڻ لڳا، اهي هڪ سان هڪ تي ڳنڍجي پيا. تمام ڀاري ڀڄ لڳي، سري رامچندر جي ڪرپا سان ٻانڌرن ناراتڪ جي سينا جا پائيماليءَ ڪري راڪش ناس ڪري ڇڏيا. رات گذري صبح ٿيو، اهو سورج سمان روشن ڪندڙ ٻاڻ سري رامچندر جي ترڪش ۾ موٽي آيو. اوڏي مهل لڪشمڻ سري رامچندر وٽ آيو ۽ سينا سميت پڻ ٻي جي چرڻ ڪمل ۾ پرڻام ڪيو.

لنڪا ۾ ننڍو ڪمالمس اچي هو راوڻ جي سامهون وڃي ڪريو. انهن راوڻ هاءِ هاءِ ڪري ڊوڙيو ۽ ناراتڪ کي هردي سان لڳايو. ناراتڪ کي ڏسي ۾ نه ڏسي، سيڪني راڪش ڪوبرائي قلعي جي اندر اچي ويا. شام ٿيڻ وقت سڀئي باندر سري رامچندر جي چرنن ۾ سر نوائي اچي ڪڙا ٿي بيهي رهيا، سري رامچندر انهن کي دبا درشٽيءَ سان ڏسڻ لڳو، جنهن ڪري باندرن جا سڀ ڏک دور ٿي ويا ۽ تازا توانا ٿي پيا. انهن کان پوءِ باندر ۽ رڇ پنهنجي پنهنجي استان ٿي هليا ويا.

صبح ٿيندي ئي ناراتڪ جاڳيو ۽ راوڻ کي ڏسي ڏاڍو لڄي ٿيو ۽ جهٽ اکيلو ئي وڃي تي چڙهي ڊوڙيو ۽ آڪاش رستي ٻه ڀيرو ۾ آيو، باندر سندس اهو پيڇا جاڻي نه سگهيا. هو غالب ٿي پاڻن جي ورکا ڪرڻ لڳو، جن مورک وهر جي سمان هڪ سڀ پاڻ جتي سري رام هئو اتي ڊوڙيا، پاڻ لڳندي ئي اڪيڪ ٻلوان باندر ڪرمائجي ويا ۽ ڪيترا ڪالتر ڏسندي ئي ڀڄي ويا ۽ جيڪي وير ٻلوان باندر هئا سي للڪاري آڪاش ۾ ڊوڙڻ لڳا ۽ ڳولهڻ ٿي ڪجهه ۾ هٿ نه آيو، انهن باندر پاڻ ۾ صلاح ڪري وڻ ۽ پٿر کڻي لنڪا ۾ ويا ۽ راوڻ جي محلات جي مٿان ڪنگرن تي پهچي لنڪائي واهي پٿر اڇلائڻ لڳا جنهن لڳڻ ڪري اڪيڪ راڪش چرڙي ٿي ويا. راڪشن کي مرندو ڏسي ٻيا جوڻ ماڻهن راڪشڻين گهر ڇڏي ڀڄڻ لڳيون، ۽ مڪي مان دک پيا وچن چوندين راوڻ جي گهر ۾ گهوڙي واري، اڪيڪ راڪشن جا هٿ ٻه ٽوڙي ڇڏيائون اهي ۾ ڏکي وچن چوندا قلعي مان ٻاهر اڪري ان ۾ ڀڄڻ لڳا. انهن جون باندرن لنڪا کي پڇ جي پس والگر ڏڪالي ڇڏيو. مڪانن جا دروازا ڀڃي ڇڏيائون ۽ دشمن جي استرين کي وارن کان جهلي گهلڻ لڳا، لنڪا ۾ ڏاڍو شور مچي ويو. اها خبر ٻڌي ناراتڪ ڪروڌ ۾ ڀري آڪاش مان رت سميت هيٺ لهي آيو ۽ پنهنجي استرين جي اها حالت ڏسي ڪڙو ٻاڻي ۾ چوڻ لڳو اڙي مورکو! ٻه کي جهڙي زالن سان وڙهڻ ۾ لوهان کي لڄ ڪانه آئي؟ ناراتڪ جا اهي وچن ٻڌي باندرن هٿن ۾ پرتن جا پٿر کڻي ان جا رت گهوڙا سيمني ناس ڪري ڇڏيا ۽ هٿيار ڀڃي سارٿيءَ کي نه ماري ڇڏيو، راوڻ جي ڏسندي ئي ناراتڪ جو برو حال ڪري ڇڏيو ۽ پوءِ راڪشن کي پيرن کان جهلي قورائي قيرائي ڪٽي زمين تي ڦٽو ڪيائون. جنهن سڀ لاءِ انهن رکيائون جو جس ڳائيندا اچيندا سري رام جي چرنن ۾ سر نوائي اچي بيهي رهيا. ڀڳوان رام جي دبا درشٽيءَ سان هنن جا سڀ ڏک دور ٿي ويا ۽ سري رام ۽ لڪشمڻ نه ڏاڍا پرسن ٿيا.

ڪندو ڏسي نارانتڪ ڪروڌ ۾ ڀرجي ٻريو. ڪال وانگر ڀيانڪ آواز ڪيو ۽ راڪش اَستر شستر کڻي ڊوڙيا ۽ هڪ ئي وار سان هٿيار هلائي سڀني ٻاندرن کي وياڪل ڪري ڇڏيو. انهيءَ وچ ۾ نارانتڪ جي منتريءَ ڊوڙي اچي انگد کي پيرن کان جهليو ۽ ٻيا ته انيڪ ٻڙدا ڇيڙي پيس پوءِ انگد سڀني سان گڏ آڪاش ۾ وٺي اڏاڻو ۽ سورج جي ويجهو وڃي ٻهتر جڏهن جهڙي گرمائش لڳڻ ڪري راڪش جلڻ لڳا ۽ هيٺ ڪري پيا. تڏهن انگد وري يڌ ڀوم ۾ آيو. اهو ڏسي ٻيو سئناپتي پشاچن جي سئنا سميت اچي آيو ۽ هڪ وڏو ترشول کڻي انگد کي هنيو، اهو ڪلن ترشول ان جي ڇاتيءَ ۾ وڃي لڳو ۽ هڪدم ٻرلويءَ ئي ڪري پيو. اهو ڏسي هنومان ڊوڙيو ۽ اهو ترشول انگد جي ڇاتيءَ مان ڇڪي. ٻاهر ڪڍي سئناپتيءَ کي هنيو، ڇاتيءَ ۾ ترشول لڳڻ سان سئناپتيءَ جي سر جا هزار ٽڪر ٿي پيا. اهو سماچار ٻڌي رگهناٿ چرڻ لڳو هي لڪشمڻ! توهان جلد وڃو. سري رامچندر جي آگيا مڃي لڪشمڻ سر نوائي وڪرال ڌنش ٻاڻ کڻي شوجيءَ کي مڃائي هليو. جڏهن انگد هوش ۾ آيو تڏهن وري يڌ ڪرڻ لاءِ هليو. لڪشمڻ جي ڌنش جي ٽنڪار ٻڌي ٻاندر وري يڌ ۾ موٽي آيا. ڌنش جي ٽنڪار ٻڌي نشاچر ڊڄي ٿي ويا ۽ ڪيئي ته ٻڌي ئي سڪهيا. لڪشمڻ انيڪ ٻاڻن جي ورکا ڪئي جنهنڪري ڪيترن جا هٿ پير ۽ سر ڪٽجي ڇڏيا. هيڏانهن ٻاندر ۽ رڇ وڄي چاهين ٿا، هوڏانهن راڪش ڀڄڻجي جيمت نيڻ لاءِ وڙهن ٿا. هنومان ۽ وير انگد ٻنهي ٻاندرن راڪشن سان گهور يڌ ڪئي تڏهن ٻيئي وال ٻاندر وري اچي يڌ ڪرڻ لڳا ۽ انيڪ راڪشن کي جان کان ماري ختم ڪري ڇڏيائون. انيڪ راڪشن کي مرندو ڏسي نارانتڪ ڪروڌ ۾ ڀرجي رٿ سميت آڪاش ۾ وڃي غائب ٿي ويو ۽ استر شسترن جي ورکا ورسائڻ لڳو، ڪن ۾ سڀني ٻاندرن کسي مورڇت ڪري سري رام وٽ ويو ۽ بادل وانگر گرجي ڪڙڪا وڄڻ چرڻ لڳو، هي راڪشن جي ڪل جا ڊروهي ساوڌان رهو! اڄ مان توکي ماري ٻاهر جو بدلو وٺندس. ائين چئي هڪ ترشول ڇڏيو، ان کي جامونت وچ ۾ ئي هٿ سان جهلي سري رامچندر جي جئه مڃائي ان دشٽ جي ڇاتيءَ ۾ هنيو. ترشول لڳڻ سان نارانتڪ مورڇت ٿي ڪري پيو. جامونت من ۾ ويچار ڪيو ته هي دشٽ منهنجي مارڻ سان نٿو مري. نارانتڪ جڏهن هوش ۾ آيو ته جامونت کي سامهون ڏسي ڪروڌ ۾ ڀرجي ان کي مارڻ لاءِ آيو، جامونت هن کي ٻاڻ ڏانهن ايندو ڏسي اهڙي ته زور سان مڪ هنيائينس جو اونڌو ٿي وڃي ڌرتيءَ تي ڪري پيو، پوءِ جامونت هن کي پيرن کان جهلي کڻي

راوڻ گهرايو آهي. هوڏانهن ڪمند ڌنس سان گڏ شور مچائيندو وڏو آواز ڪندو اچي رهيو آهي. هي ٻئي ڀائر هن سان گڏ الهڪ ڪري ۽ آهستي جي ڇانئيندا وڄائيندا اچي رهيا آهن، هو دشت چترنگي سينا سان هاٿي گهوڙا رٿ ۽ پيدل وغيره چارئي ڏسائن ڦرلندو آيو آهي.

نارانتڪ ۽ راوڻ سنواد

هوڏانهن نارانتڪ لنڪا ۾ اچي راوڻ جي محل ۾ ويو، پهچڻ سان پٽ کي اچي ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ اتي ان جو آدرستڪار ڪري ڪمل اچي آسڻ ڏنائين وغيره. نارانتڪ جي سينا ڏسي مورک راوڻ عجب ۾ اچي ويو ۽ سڀ ڏک ڀلجي ويس. اهڙي جهڙيءَ طرح چالاڪيءَ کان ڪٿي آيو ۽ ڪيئن آيو سماچار شروع کان وٺي ٻڌايو. ڪمڪرڻ، ميگهناد ۽ آهي راوڻ جي مرڻ جو ٻڌائيندي وياڪل ٿي پيو. پهچڻ اچي کي ڏک ۾ ڀريل ڏسي نارانتڪ ايمان وچان چوڻ لڳو هي ڌرمشتر، ارجن ڪنهن ۽ ڪنهن جي چنتا نه ڪريو، مان صبح ٿيڻ شرط هيءَ ٻئي ڀائرن کان خالي ڪري ڇڏيندس ۽ انهي لهران ڀائرن کي اڪيلي وٺي ايندس. پٽ جا اهڙي وچن ٻڌي راوڻ ٻرس ٿي ڪٽي ڪلي لڳا ڀالهمس. پوءِ مورک راوڻ پٽ کي چيو ڇڪر لڙي همتر وڃي آرام ڪر. انهن وچان ڀاهن جو گهر راوڻ انسان کي گهرائي ناچ ڪرائڻ لڳو.

نارانتڪ يڌ ڀوم ۾

رات گذري وڃڻ ڪانپوءِ جڏهن صبح ٿيو ان وقت نرلوڪي انهه سري رامچندر جاڳيو، تڏهن ڀائر سينا تيار ٿي وڃي لنڪا کي گهيري ڇڏيو، جنهن ڀاسن کان ڀائرن سان گهيرل ڏسي نارانتڪ کي ڏاڍو ڪروڌ ٿيو ۽ پهچڻ موهالي سينا وٺي يڌ جي ميدان ۾ آيو. جنهن دروازن کان ٻاهر جي برابر وسائي ڀائر سينا کي حيران ڪري ڇڏيو. راڪش لنڪا مان انهن ٿئي اڪيلا جنهن مڪڙن جو ميڙ لڳلدو آهي. هنومان ڀائرن کي ڀڄندو ڏسي وڏي آواز سان گرجڻ لڳو، ۽ جنهن اسان پهچڻ ٿي وڏالي سڀئي راڪشن کي اچي وڃڻ کان روڪي ڇڏيو، پوءِ نه هڪ هڪ راڪش کي پڪڙي ٻرلويءَ ٿي ڪيرائيندو ويو. ڪن ڪي پڪڙي تيار پري ڦٽو ڪري ڇڏيائين. هڪ ڀاسي هنومان اهڙي طرح ٿئي وڙهيو ۽ ٻئي ڀاسي ويو ٻڌران الڳ هو، راڪشن جي سينا سمنڊ وانگر ۽ ٻئي اوڏا مندراچل پربت وانگر آهن جو سينا روپي ساگر کي مٿو روپي رلي ڪيئي لاءِ ولوڙڻ سري رامچندر ٿيڻ لڳو. اهڙي طرح ڀائرن جو وڏو پراڪرم

پرسن ٿي هلڻ لڳو ۽ جلد ئي اچي سمنڊ جي وچ ۾ ڏيڍل ڪري ناني مڌوهر پراسد ٿي پهتو.

شري مهاديو چوڻ لڳو هي پارولي! ڏٺي ٻنل ناندر سگريو جو ڀت وگهاٽ جو سمرڻ ڪري من ۾ پرسن ٿي اني رهڻ لڳو، ان ڪسي اپديش ڏيئي ناردمي ابهمر لوڪ هليو ويو. اني ناراتنڪ جو ڀت رهي ودنا حاصل ڪري جتي ڪٿي لڙائي ڪرڻ لڳو، هيڏانهن راوڻ جو مرڪليل دوت اني آنر جو لنڪر جي سرنهن سويپا ڏسي واٽرو ئي ويو ۽ واڪاڻ ڪرڻ لڳو. دوت ناراتنڪ جي سيا ۾ اچي سر نوائي پرڻام ڪيو ۽ راوڻ جي ڏنل چٺي ڏيئي پرسن ٿي سڀني جي خوشخبري پڇي، ناراتنڪ پهنجي خوش خبري ٻڌائي راوڻ جي ڪشل پڇي، دوت لنڪاپوريءَ جي سڀئي حقيقت ڪري ٻڌائي، ناراتنڪ سموري خبر ٻڌي هڪدم آڪيا ڏني ته ڇهني قسمن جي سئنا سجايو، ماءُ پيءُ جي دوت سان گڏ جئم پوءِ ڏانهن ويندس. ناراتنڪ راجا جي آڪيا سڀئي انيڪ قسمن جا هٿيار هٿ ۾ ڪٺي راڪشن جي سئنا هلڻ لاءِ تيار ٿي، ناراتنڪ جي وڃڻ جو ٻڌي سندس استري پدومتيءَ پهنجي من ۾ ويچار ڪيو ته سري رام سان وروڌ ڪرڻ ۾ هن جو ڀلو نه ٿيندو، تنهن ڪري هيئر مان ۽ سواميءَ سان گڏ وڃان. اهين چئي سهٽا سندر وستر ۽ گهڻا پائي پهنجي پتيءَ جا چرن پڪڙي ونتي ڪئي ته هي پراڻ ناٿ! مان به سس سهري جي درشن ڪرڻ لاءِ توهان سان گڏ هلندس. پهنجي پتنيءَ جا اهي وچن ٻڌي تمام ٺيڪ سمجهي چوڻ لڳو. هي سندري! چڱو تون به تيار ٿيءُ.

اهڙي طرح سڀئي سئنا تيار ڏسي ناراتنڪ پهنجي سئنا سميت پنڌ ڪندا اچي لنڪا جي ويجهو پهتا. هي گماني مسورا! جڏهن چالهين ڪوهن جي مفاصلي تي سئنا پهتي تڏهن جوڪجهه لير هوس ٻڌو، هيڏانهن لڪشمڻ پتي ڪرپالو سري رامچندر ڪاري بادلن وانگر راڪش سئنا کي ايندو ڏٺو، جڏهن پريو سر وڳيه آهي تنهن هوندي به انتي ٻالڪ لاءِ مترن کي گهرائي چوڻ لڳو هي ويرٻاندرو! ڏکڻ پاسي ته نهاريو، تمام بادل گجندا اچي رهيا آهن.

شري مهاديو چوڻ لڳو هي پارولي! سري رامچندر انترجامي آهي پر هيءَ ڳالهه ڪرامت جو سوامي پڇڻ لڳو. سري رامچندر جا اهسي وچن ٻڌي ويپشڻ ڪلي چوڻ لڳو هي پريو! هي بادلن جو گوڙ نه آهي پر راڪشن جي راجا ناراتنڪ جو آهي. هي گسائين! هيءَ اهباولور ۾ رهندو آهي، هن کي

ليا، هنن جو رخ ڏسي شڪر آچارج من کي شانتي ڏيڻ لاءِ هنن کي گرو منتر
ڏنو اهو گرو منتر وٺي سڀ ڪجهه لياڳي ڪلهه تپسيا ڪئي تڏهن برهما پرسن
ٿي ور گهرڻ لاءِ چيو، سڀني ڀڳتي ڀڳتي مرضيءَ موجب ور گهريا
تڏهن ناراتڪ چوڻ لڳو ته ڀڳوان! هڪ موسڪي اهو وردان ڏنو ته اڄ ته
مونکي ڪوئي به نه جيتي سگهي. اهي وچن ٻڌي برهما ويچار ڪري
چوڻ لڳو ته ناراتڪ! ”ائين ٿي ٿيندو“ ڪنهن جي به هٿان تنهنجو موت
نه ٿيندو. تنهن سگريو جي پٽ سان ڪڏهن به وير ٿي رکج اهو تنهن جو
ڪرپالي آهي جيڪڏهن توهان ان سان ٻڌ ڪندين ته تڏهن تنهنجو موت ٿيندو
منهنجو وچن ستيه آهي. ائين چئي برهما چوڻ لڳو مون اهو وردان تنهن
ناراتڪ کي ڏنو آهي ۽ ٻيا دليپ جو تپسيا ڪري رهيا آهن انهن کي به
برهما ور گهرڻ لاءِ چيو، برهما جا وچن ٻڌي دليپ پرسن ٿي چوڻ لڳا
هي ڀڳوان! اوهين انترجامي آهيو. اسان کي اهو وردان ڏيو ته ديوتائن ۽
دليپن جي هٿ ۾ اسان جي موت ٿئي. تڏهن برهما ويچار ڪري انهن کي
چوڻ لڳو ته اوهين ٻالڪ ۽ وچن انهن ٻڌي ڏاڍين ڪي جڏي اهن سڀني
تي جوڌ ٻاليندا. ائين چئي برهما انتر ڌيان ٿي ويو. تڏهن ڪمان وٺي شڪر
جي ڪرپا سان ناراتڪ جلدي آڪاش ۾ (ٻاراولهور) لشڪر وسايو، ائين
هڪ ٿي اسان ٿي ٻاهر ڪروڙ سون ۽ مٿن سان جڙيل گهر ٺاٺا جنهن جي
سونهن چنڊ ٻاهران ڪان چمڪڻ لڳي. ڀڳوان جي ان سان ان وقت ڏڏي ٻل
تالي ٻالڊر (سگريو جو پٽ) ائين گهمڻ آيو ۽ ٻاراولهور لشڪر ڏسي موهت
ٿي ائين رهڻ لڳو. هي مڌي راڄ! هتي ڌار وس راڪشن سان ڪل هڪ سال
تائين ٻڌندو رهيو، هڪ ڏينهن راڪشن جي ڪروڙ ڪروڙ ڪري چمڪو نه
ٿي موڪلا ٿون ڀڳتي گرو ٻاليءَ جي مارڻ وارو ٿيندو. اها ڪنهن اڀراڌ
جي گروه جو سراپ ٻڌي ڏڏي ٻل موڪلائي ايمان سان انسان هلڻ لڳو،
رستي ۾ ان کي داروشي ناود مليو سگريو جي پٽ ان جا چرڻ اکڙي پرنام
ڪيو، مڌي هن کي آشيرواد ڏيئي پڇڻ لڳو هي ڏڏي ٻل هن وقت ڪٿڙي
ڪم سان ڪيڏانهن وڃو ٿا. تڏهن ڏڏي ٻل ناراتڪ جو سمورو حال
ڪري ٻڌايو. راڪشن جي وڏائي سمجهي ۽ ٻل جو ٻڌي ناود من ۾ ويچار
ڪيو ۽ وار وار ڀڳوان جو ڌيان ڪري چوڻ لڳو هي ڏڏي ٻل! جو مشڪل سان
ڏاري ڀڳوان جي ڀڳتي لاءِ ڪري ان جو جڳت ۾ جيئڻ اجايو آهي. هي
ڪم اوهين اهو ويچار ڪري ڀڳوان جو ڀڄن ڪر. مڌي ناود جا اهي وچن
ٻڌي ڪي ڪمان ائين ٿيو تڏهن رشيءَ جا چرڻ ڇهي آشيرواد ورتي

باقي بچيو آهي.

راوڻ جو پٽر نارانتڪ

تڏهن منتري چوڻ لڳو ته هي راوڻ! لوهان کي استاد هوندو ته جسو پٽ اٺين گهڙيءَ ۾ اهن ليو هو جنهن کي لوهان گهر کان ٻاهر ڪڍي ڇڏيو هو جنهجو نالو نارانتڪ آهي سو اڃا تائين جيئرو آهي ۽ هو شتر جي ڪرپا سان ٻهاولپور ۾ راڄ ڪري ٿو. منتريءَ جا اهي وچن ٻڌي راوڻ ڏاڍو خوش ٿيو ۽ ڌوم ڪيتو دوت کي گهرائي ان کي 'پتر' ڏيئي سمجهائي اوڏانهن موڪليو.

نارانتڪ جي اهتي ڪيئن ٿي، اهو ٻهاولپور ۾ ڪيئن ويو اهو ڪٿا ٻوڌو ۽ سندر آهي. هي ڪرڙا من کي استر ڪري ڪٿا ٻڌ. اهي سيئي دشت ٻاهتر ڪروڙ لنڪا ۾ هڪ ئي وقت ڄاوا هئا. اهو ٻڌي راوڻ ڏاڍو خوش ٿيو ۽ هن پنهنجي شڪر آچاريه کي گهرايو ۽ چرڻن ۾ سر نمائي لڳو مهورت پڇيو، تڏهن شڪر آچاريه چوڻ لڳو ته اڄ سيئي ٻالڪ مول نکشتر ۾ ڄاوا آهن. هي راوڻ! اڄ جيڪي به ٻالڪ پنهنجي نگر ۾ ڄاوا آهي سيئي ٻالڪ پنهنجي پتا کي ناس ڪندڙ آهن. هي دشٽ شترو! انهن جو منهن ڏسڻ ۽ گهر ۾ رکڻ ڪري ڌن وغيره سڀ ناس ٿي ويندا. تڏهن راوڻ آگيا ڏني ته سيئي ٻالڪن کي ڪٽي اڇو، ڇو ته انهن جي رکڻ ڪري تمام وڏو نقصان پهچندو. راوڻ جي آگيا ٻڌي ڪيترا راڪش نگر ۾ ويا ۽ وڃي چوڻ لڳا هي نگرواسيو! ٻڌو، جيڪي اڄ ٻالڪ مول نکشتر ۾ ڄاوا آهن انهن سيني کي ناشڪن کي سمندر ۾ وجهي ڇڏيو. هڻڻ هار وس ٿي سيني ٻالڪن کي هڪ ئي هند ماڪيءَ جي مکين وانگر جهنگل ۾ قٺو ڪري آيا، اهي سيئي پاپ جا مول وڻن جي ٻن سان چمبڙي ڪير پيئندا رهيا. ستن سالن تائين ڪير پيئندا دشت راڪشن جا ٻالڪ وڏا ٿيا. ٻوءِ سيئي گڏجي گنگا جي سنگم وٽ آيا جتي شتر جو سندر مندر هو، انهي اندر وڃي درشن ڪري ڏاڍا پرسن ٿيا. پنهنجي جنم جي خبر ڪانه ٿي پئي، اهو وچار ڪري گرو شڪر آچاريه وٽ آيا ۽ پرڻام ڪري انهي واهي رهيا. دئيتن جي گروءَ پنهنجي ششن کي سچائي آشيرواد ڏيئي پنهنجو نالو ٻڌائي سيني کي سمجهايو، اهي هن کي ڪل جو گرو ڄاڻي وينتي ڪري چوڻ لڳا هي گروجي! اسان جو جنم ڪيئن ٿيو سو ڪرپا ڪري ٻڌايو، تڏهن شڪر آچاريه شروع کان وٺي سمورو حال ڪري ٻڌايو جو ٻڌي ڏاڍو لڄي

پرنتو ڪري اهڙي ٻالڪن کي ڪلهي تي چاڙهي راڪشن کان هٿيار کسي انهن کي مارڻ لڳو. ڪن جون ٻانهون، ڪن جا ڪن ڇني، ڪن جا ڪن ڇني، ڪن جون سيون ڪاٽڻ لڳو ۽ ڪن کي ٻڪري ۾ اکيءَ ۾ ڦٽو ڪري ٻئي سان چئي پاسي گهمرو ڪري ڇڏائي ڪرڻ لڳي نه وڃي. اهڙي طرح سڀني راڪشن کي ماري ڇڏيائين. ٻئي اهي راوڻ ڇوڙ لڳو هي ٻلونا ٻالدرا لوڪ مون کي سڃاڻين ٿو، مان اهي راوڻ آهيان! جسرمال ۽ راوڻ جي پٽ کي لوٽي مارئو آهي نه! هي هنومان! اڄ مان ڪال ٿيو والڪر نه آهيان، جئين هنومان تي تلوار جو وار ڪيو. پر هنومان هن کان تلوار کسي اهي راوڻ کي ڳچي مٿي ڏڪ کان ڏار ڪري ڇڏيو ۽ اهو سر ڪٽي آڪاش ۾ وجهي ٻڪي تماشا ڪيو. ليڪن مڪرڌج وڃي ڪٽي، هنومان ان کي ٻڌائي ٿان مڪت ڪري سري رامچندر جي آڪيا سان پاتال لوڪ جو راڄ ڏني وار ۽ لڪشمڻ کي ڪلهي تي چاڙهي هڪ ڪسن ۾ اچي لنڪا جي ٻڌ کيتر ۾ پهتو. رام ۽ لڪشمڻ سميت هنومان کي ڏسي ساري سينا ۾ خوشي جاڳي وئي. سگريو، وڀيشڻ، جامونت، انگد ۽ ٻيا پرڀوءَ جي چرڻن ۾ مستڪ رکي ملڻ سري رامچندر ۽ لڪشمڻ مٿا وڃي چئي سڀني جو آدر سٽڪار ڪيو.

شري مهادير چوڻ لڳو هي پاروتي! جا سري رامچندر جن ۾ شڪتي نه هئي ٻانهي کي اچاڻ جي، اهي ڪهڙا نه مورک مٿش آهن جو سري رامچندر کي مٿش سمجهي ڪس لڀل نا ڄاڻن. اهي راوڻ جو موت هنومان جي هٿان لڪڙ هئو، تنهن ڪري پڪن جي موما وڏائي ڪنڌ پڳران رام سڄو ڪارڻ هنومان جي هٿان ڪرايو.

اهي راوڻ جي مرڻ جي ٻڌي راوڻ کي ڏاڍو ڏک ليو، مڌهن ڀڪي وس ۽ لنڪن مان جل وهڻ لڳس ۽ ڪجهه ٻالهائي به نه پئي سگهيو ۽ وارون وار سر پٽي ڪرڪيائين. راوڻ جو اهڙو حال ڏسي منڊوديءَ اچي هن کي هر طرح سمجهايو پر هن مورک ڪال وس ٿي ڪجهه به نه ٻڌو ۽ ڪرونڌ ڪري الٽو ٿيو. اوڏي مهل هڪ ٻئي ٻرم ڪياني منتري اچي اڳتي، راوڻ ان کي آدر ڏئي ويهاريو. منتريءَ راوڻ کي ڌرم نيتيءَ جي ڳالهه ٻڌائي سمجهايو جا ڳالهه راوڻ کي پسند نه آئي. تنهن ڪري منتري ٻڌائي اهي ڳالهه ٻڌائڻ لڳو، هي ڌاڍو شترو راوڻ! گهبرائين ڇو ٿو، ايئن نه اکم جي ٻئي ڪان نه وڏهڪ لهندو هڪ ٻلوان پٽ ٻاقي آهي. منتريءَ جي اها ڳالهه ٻڌي راوڻ چوڻ لڳو، هي منتري! جنهن وقت مهاڀٽي ڪال ۾ ڪهڙو ڪرڏو

ٻر گهٽ ٻئي ۾ ڪانه هئي. انت ڪجهه وقت کان پوءِ هنومان ٻٽ کي ٻچ
سان ٻڌي اندر هليو ويو ۽ سوڪيم روپ ڌاري ديويءَ جي مندر ۾ ويو ته
ڇا ڏسي ته ٻڪيءَ تي رکيو آهي ۽ اتي ڪيترن راڪش هٿن ۾ هٿيار کنيو بيٺا
آهن ۽ ديويءَ جي اڳيان انيڪ قسمن جا ميوا پڪوان آڻي رکيا اٿن. اوڏي
مهل مالهڻ گلن جي مالها کڻي آئي هنومان ڇا ڪيو جو گلن کان ء هلڪو
سوڪيم روپ ڌاري گلن جي مالها ۾ وڃي رهيو، اها مالها جڏهن مهل ديويءَ
تي چاڙهيائون تڏهن هنومان جا چرڻ ڇهندئي ديوي ڏڪي ۽ سماڌي
وئي ۽ هنومان مها ڀيانڪ روپ ڌاري مڪ ڦاڙي کڙو ٿي اٿي رهيو جڏهن
جي سونيا ورڻن ڪري نٿي سگهجي. سڀئي راڪشن ديويءَ جو اهو روپ
ڏسي اهي راوڻ ۽ ٻين راڪشن سمجهيو ته اڄ ديوي ساڪشات پرگهٽ ٿي
درشن ڏنو آهي جڏهن ڪري ٻاڻ کي وڏ ڀاڳي سمجهڻ لڳا. اهي راوڻ ڏاڍو
خوش ٿيو ۽ ڏاڍي ٻرام سان ديويءَ روپ ۾ هنومان جي پوڄا ڪرڻ لڳو
۽ جو ڪجهه پرسڳ آيو ٿي سو هنومان جي وات ۾ وجهندا ٿي ويا ۽ السي
جيڪي ٻه ميون ۽ پڪوانن جا ڍير لڳا پيا هئا تن مان هڪ ٻه نه اهو سڀئي
هنومان کائي ڇڏيا. سري رامچندر هنومان جي اها چالاڪي ڏسي لڪشمڻ
ڏانهن نهاري کلڻ لڳو. ٿوري دير کان پوءِ اهي راوڻ جي آڪيا سان رام ۽
لڪشمڻ کي ٻل چاڙهڻ لاءِ ديويءَ جي اڳيان آڻي ٻيهاريائون. مها مورک
راڪش ٻروهت کي مارڻ لاءِ هٿ ۾ تلوار کڻي تيار ٿي بيٺا آهن، رڳو حڪم
ماڻ جي دير آهي تڏهن اهي راوڻ ٻڌي پاڻن کي چوڻ لڳو ته هينئر
توهين پنهنجي اشٽ ديو جو ڌيان ڪري وٺو ڇو ته هن کان پوءِ توهان کي
ديويءَ تي ٻل چاڙهيو ويندو. اهي راوڻ جا اهي وچن ٻڌي سري رام
لڪشمڻ ڏانهن پيو نهاري ۽ لڪشمڻ رام ڏانهن پيو نهاري.

هنومان جو اهي راوڻ کي مارڻ

ڪاڪ ڀشنڊي چوڻ لڳو هي پکيراج گرڙ! ٻڌايءَ جي ليلا ڪهڙي طرح
ورڻن ڪجي. جڏهن وقت راڪش رام ۽ لڪشمڻ کي مارڻ لاءِ تيار ٿيا ان
وقت هنومان ديويءَ جي روپ ۾ گجڻ لڳو جو ٻڌي راڪش ڏڪڻ لڳا ۽
پاڻ ۾ چوڻ لڳا ته اهي راوڻ چڱو ڪم نه ڪيو آهي، هي ڪهڙي وس ۾
ديوتائن جي سواءِ کي کڻي آيو آهي انهيءَ ڪري ديوي اڄ ناراض ٿي
آهي هاڻي سڀني جو مرڻ ٿيندو. پوءِ وري ٻيهر هنومان ڀيانڪ گجنا ڪئي
جو ٻڌي سڀئي راڪش وياڪل ٿيڻ لڳا. تڏهن هنومان پنهنجو اصلي روپ

ڪرڻي هئي هن اهڙي ڀتيءَ کي چوڻ لڳي ته مڇ جو ماس آڻي ڏي ته مان ان کي کائي ايتري پريان لڌو. ڪمڏاليءَ جو وچن ٻڌي ڪمد ٻڪي چوڻ لڳو ته آءٌ راوڻ رام کي کڻي آيو آهيان. اهو وچي داويءَ کي ٻل ڏيندو وڏا ٻڪ- انسان جا آهن جو اهو ماس ملندو، ڪڏهن به طرح سان لوڪي ماس آڻي ڏيندس- اهي جئي زال کي آلس ڏنائين. ڪمد ٻڪيءَ جا اهي وچن اڌي هنومان ٻگرڙن رام جو سمرن ڪندو هڪ ڪن ۾ پاتال ۾ هليو ويو ۽ اتي داويءَ جي مندر وٽ پهتو- انهي دروازي وٽ مڪرڌج نالي بالدر دوارپال بيٺو هو جنهن هنومان کي ايندو ڏسي ڏڪالي ڪروڌ مان چوڻ لڳو، اڙي ڪير ڪير آهين؟ جو بنا اجازت جي هت هليو آيو آهين، لوڻ مهيچر لڙاڻ ڪري رهيو آهين- لڙڪي ڪير ڪاله انهي مان هنومان جسو بت آهيان ۽ آءٌ راوڻ جو شيوڪ آهيان- هنومان جا اهي وچن ٻڌي عجب ۾ اچي چوڻ لڳو اڙي مورک اڪيالي؟ تون آهين ڪير جو مهيچر ٻت تي سڏائين، مان ته بال برهمچاري آهيان- مون ڪڏهن سپني ۾ به ڪڏهن استريءَ سان سنگ نه ڪيو آهي پوءِ ڪيئن تو چئي ته مان هنومان جو پٽ آهيان، مرلڪي ٻڌاءِ ته تهنجو جنم ڪيئن ٿيو؟ هنومان جي اها ڳالهه ٻڌي مڪرڌج چوڻ لڳو هي ڪهي راج! جنهن وقت لوهان لنڪا جلائي سمنڊ جي واٽهر آيا ۽ پاڻ جي ڪرماش ڪري جهڪو لوهان جي ادن مان پسينو ٽڪڙو هو انهو پسينو سمنڊ ۾ ڪرڻ ڪري هڪ مڇي ان کي ڳهي وئي. ٻڌهس مهيچر ان مڇلي مان جنم ٿيو، اهڙي طرح مان لوهان جو پٽ آهيان ۽ آءٌ راوڻ جي اڪيا سان هن دروازي تي رهان ٿو. مڪرڌج جا اهي وچن ٻڌي هنومان چوڻ لڳو ته ڏهنجا وچن الڪل سچا آهن پر ٻڌاءِ ته سهين آءٌ راوڻ رام ۽ لڪشمڻ کي اتي جا ڪرڻ چاهي ٿو ۽ اهو ڪهڙو استان آهي جتي هو رهن ٿا، مان پهنجي سواميءَ جو حال ڏسڻ چاهيان ٿو. هنومان جا اهي وچن ٻڌي مڪرڌج چوڻ لڳو هي ڪمپتورا مرلڪي ڪيئن ته آءٌ باڪي اهو سو ٻڌو الر ته رام ۽ لڪشمڻ کي ديويءَ تي ٻل چڙهائڻ لاءِ آءٌ راوڻ کڻي آيو آهي جنهڪري انهي ڏاڍا هڙن ٻڪي ٿي رهيا آهن، جوڪي ته پهنجي ڪنهن سان ٻڌو الر سو سڀ لوهالڪي ٻڌايو. هاڻي جيڪڏهن لوهان اندر وڃڻ لاءِ چرلدو ته وڃڻ نه ڏيندس، جو ته سواميءَ جي اڪيا آهي ته ڪنهن کي به اندر اچڻ نه ڏي. مڪرڌج جا اهي وچن ٻڌي هنومان هن کي ڏڪر ڏيئي اندر وڃڻ لڳو، ٻڌهن مڪرڌج ڪروڌ ۾ پرجي هنومان ڪسي ڏڪ هڻي ڪڍيو، وري هنومان هن کي ڏڪ هنيو، اهڙي طرح هڪ ٻئي ۾ وڙهڻ لڳا.

ٻُو گهٽ ٻهڻي ۾ ڪانه هئي. ٿوري ڪجهه وقت کان پوءِ هنومان ٻنهي کي پنهنجي سان ٻڌي اندر هليو ويو ۽ سوکيم روپ ڌاري ديويءَ جي محلات ۾ ويو ته ڇا ڏسي ته ٻڪيه لئي رکيو آهي ۽ اتي ڪئين راڪش هٿن ۾ هٿيار کڻيو بيٺا آهن ۽ ديويءَ جي اڳيان انيڪ قسمن جا ميوا ٻڪران آڻي رکيا اٿن. اوڏي مهل مالهڻ گلن جي مالها کڻي آئي هنومان ڇا ڪيو جو گلن کان ٻه هلڪو سوکيم روپ ڌاري گلن جي مالها ۾ وڃي رهيو، اها مالها جڏهن مهل ديويءَ کي چاڙهيائون تڏهن هنومان جا چرن ڇهندئي ديوي ڌرتيءَ ۾ سمائجي ويئي ۽ هنومان مها ڀيانڪ روپ ڌاري مک ڦاڙي کڙو ٿي اٿي رهيو جنهن جي سوڀيا ورڻن ڪري نٿي سگهجي. سڀئي راڪشن ديويءَ جو اهو روپ ڏسي اهي راوڻ ۽ ٻين راڪشن سمجهيو ته اڄ ديوي ساکشات ٻرگهٽ ٿي درشن ڏنو آهي جنهن ڪري ٻاڻ کي وڏ ڀاڳي سمجهڻ لڳا. اهي راوڻ ڏاڍو خوش ٿيو ۽ ڏاڍي ٻرم سان ديويءَ روپ ۾ هنومان جي پوڄا ڪرڻ لڳو ۽ جو ڪجهه پرڪ آڻ ٿي سو هنومان جي وات ۾ وجهندا ٿي ويا ۽ السي چڪي ۽ ميون ۽ پڪوانن جا ڍير لڳا پيا هئا تن مان هڪ ٻه نه ڇڏيو سڀئي هنومان کائي ڇڏيا. سري رامچندر هنومان جي اها چالاڪي ڏسي لڪشمڻ ڏانهن نهاري کلڻ لڳو. ٿوري دير کان پوءِ اهي راوڻ جي آگيا سان رام ۽ لڪشمڻ کي ٻلي چاڙهڻ لاءِ ديويءَ جي اڳيان آڻي ٻيهاريائون. مها مورک راڪش ٻنهي کي مارڻ لاءِ هٿ ۾ تلوار کڻي تيار ٿي بيٺا آهن، رڳو حڪم ملڻ جي دير آهي تڏهن اهي راوڻ ٻنهي ڀائرن کي چوڻ لڳو ته هاڻ توهين پنهنجي اشٽ ديو جو ڌيان ڪري وٺو ڇو ته هن کان پوءِ توهان کي ديويءَ تي ٻلي چاڙهيو ويندو. اهي راوڻ جا اهي وچن ٻڌي سري رام لڪشمڻ ڏانهن پيو نهاري ۽ لڪشمڻ رام ڏانهن پيو نهاري.

هنومان جو اهي راوڻ کي مارڻ

ڪاڪ ڀشنڊي چوڻ لڳو هي گرڙ! ٻڌ راءِ جي ليلا ڪهڙي طرح ورڻن ڪجي. جنهن وقت راڪش رام ۽ لڪشمڻ کي مارڻ لاءِ تيار ٿيا ان وقت هنومان ديويءَ جي روپ ۾ گرجڻ لڳو جو ٻڌي راڪش ڏڪڻ لڳا ۽ ٻاڻ ۾ چوڻ لڳا ته اهي راوڻ چڱو ڪم نه ڪيو آهي، هي ڪهڙي ولس ۾ ديوتائن جي سواميءَ کي کڻي آيو آهي انهيءَ ڪري ديوي اڄ ناراض ٿي آهي هاڻي سڀني جو موت ٿيندو. پوءِ وري ٻيهر هنومان ڀيانڪ گرجنا ڪئي جو ٻڌي سڀئي راڪش وياڪل ٿيڻ لڳا. تڏهن هنومان پنهنجو اصلي روپ

ڪرڻي هئي هڙ ڀيهڻ ڇيءِ کي چوڻ لڳي ته مڙش جو ماس آڻي ڏي ته مان ان کي کلي ٻيٽ ٻيان لڌهن ڪنديءَ جو وجهي ٻڌي ڪيڏ ٻڪي چوڻ لڳو ته اهي واري رام کي ڪٽي آيو آهي. اهو وجهي داريءَ کي ٻال ڏيکارو وڏا ٻڪ اسان جا آهن جو اهو ماس ملندو، ڪٽهن ۽ طرح سان لوڪي ماس آڻي ڏيندس. الهن ڇڏي ژال کي آسه ڏناڻين. ڪيڏ ٻڪيءَ جا اهي وجهن ٻڌي هنومان ٻڳرام رام جو سمرڻ ڪندو هڪ کي ۾ پاتال ۾ هليو ويو ۽ اچي داريءَ جي مندر وٽ پهتو. اتي دروازي وٽ مڪرڌج ناني ٻالدر دوارپال بيٺو هو جنهن هنومان کي ايندو ڏسي ڏمڪاڻي ڪروڌ مان چوڻ لڳو، اڙي تون ڪير آهين؟ جو ٻنا اجازت جي هت هليو آيو آهين، تون منهنجو اراد ڪري رهيو آهين. لوکي ڪير ڪانه اٿي مان هنومان جو پٽ آهيان ۽ اهي راوڻ جو شيوڪ آهيان. هنومان هن جا اهي وجهن ٻڌي عجب ۾ اچي چوڻ لڳو اڙي مورک اڪهاڻي؟ تون آهين ڪير جو منهنجو پٽ ٿو سڏائين، مان ته ٻال برهمچاري آهيان. مون ڪڏهن سپني ۾ ته ڪنهن استريءَ سان سنگ نه ڪيو آهي ٻيو ڪيئن ٿو چوين ته مان هنومان جو پٽ آهيان، مرلڪي ٻڌاءِ ته تنهنجو جنم ڪيئن ٿيو؟ هنومان جي اهڙا ٻاله ٻڌي مڪرڌج چوڻ لڳو هي ڪهي راح! جنهن وقت لوهان لنڪا جلائي سمنڊ جي واٽ آيا ۽ ٻاهه جي ڪرماش ڪري جهڪو لوهان جي ادن مان ٻسيدو ٻکيو هو اهو ٻسيو سمندر ۾ ڪرڻ ڪري هڪ مڇي ان کي ڳهي ويئي تنهن منهنجو ان مڇلي مان جنم ٿيو، اهڙي طرح مان لوهان جو پٽ آهيان ۽ اهي راوڻ جي آڳيا سان هن دروازي تي رهان ٿو. مڪرڌج جا اهي وجهن ٻڌي هنومان چوڻ لڳو ته تنهنجا وجهن الڪل سچا آهن پر ٻڌاءِ ته سهن اهي راوڻ رام ۽ لڪشمڻ کي آڻي جا ڪرڻ چاهي ٿو ۽ اهو ڪهڙو استان آهي جتي هو رهن ٿا، مان تنهنجي سواميءَ جو حال ٻڌڻ چاهيان ٿو. هنومان جا اهي وجهن ٻڌي مڪرڌج چوڻ لڳو هي ڪمپيورا مرلڪي ڪا خبر نه آهي ٻاقي اهو سو ٻڌو اٿم ته رام ۽ لڪشمڻ کي ديويءَ تي ٻل چڙهائڻ لاءِ اهي راوڻ ڪٽي آيو آهي جنهنڪري اهي ڏاڍا هڙن لڪي ٿي رهيا آهن، جو ڪجهه ته تنهنجي ڪهن سان ٻڌو اٿم سو سڀ لوهالکي ٻڌايم. هاڻي جيڪڏهن لوهان اندر وڃڻ لاءِ چاهيو ته وڃڻ نه ڏيندس، جو نه سواميءَ جي آڳيا آهي نه ڪنهن کي ۽ اندر اچڻ نه ڏي. مڪرڌج جا اهي وجهن ٻڌي هنومان هن کي ڏڪر ڏيئي اندر وڃڻ لڳو، تڏهن مڪرڌج ڪروڌ ۾ اچي هنومان ڪسي ڏڪ هڻي ڪڍيو، وري هنومان هن کي ڏڪ هنيو، اهڙي طرح هڪ ٻئي ۾ وڙهڻ لڳا.

ڪي ٻاڻ سان پاتال ۾ ڪٽي ويو سو ڏاڍو من ۾ خوش ٿيو ته آهي راوڻ راڪشن جي دشمن کي ڪٽي ويو. جڏهن سورج جهڙو پرڪاش بند ٿيو تڏهن سيني هوش ۾ آيا ۽ جاڳي پيا ۽ سري رامچندر کي نه ڏسي سڀئي سڀئا ۾ شور مچي ويو ته سري رام ۽ لڪشمڻ آهن ڪٿي ڪين، سيني ڳولي ڳولي لڪڻي پيا پر ڪٿي به پتو ڪونه پيو، سگريو ۽ پيا بندر دک ۾ وياڪل ٿي چوڻ لڳا ته هاڻي ٻئي پٽاڻي ڳالهه وڌاڻا بگاڙي ڇڏي، راڪشن جي سڀئي سڀئا ناس ٿي چڪي آهي فقط هڪ ئي شترو راوڻ بچيو آهي اهو به سري رامچندر جي ٻاڻ لڳڻ کان سواءِ ڪين مرندو. هي ڀائرو! اسان جهڙو اڀاڳو ڪوئي نه آهي، جيڪڏهن اسين راوڻ کي نه ڪٽي جيتيون تڏهن به سيتا کي ڪهڙو جواب ڏينداسين. اهڙي چئي وياڪل ٿي پرلاپ ٿي ڪري پيا هنومان ۽ جامونت سڀني کي دک ٿيو.

ڪاڪ ڀشنڊي چوڻ لڳو هي گرڙ! انهيءَ وقت جو گهور اڌڪار ۾ ڪنهن کي به ڪجهه خبر نه پيئي. وري هنومان سيني کي چوڻ لڳو مونکي هڪ عجب ٿو لڳي ته ڪوئي پرش وڀيشڻ جي ويس ۾ آيو هو ۽ مون ان کي پريوه جهن ڏانهن ويندو ڏٺو هو، هن مونسان ملي ڳالهائي اندر وڃڻ لاءِ چيو، مون هن کي وڀيشڻ ڄاڻي اندر وڃڻ ڏنو، مون راڪش جي مايا جو ڪجهه نه سمجهيو. هنومان جا اهي وچن ٻڌي وڀيشڻ چوڻ لڳو ته بس! بس! مون سمجهيو، اها روپ ڌارڻ جي شڪتي راڪشن مان رڳو آهي راوڻ کي آهي سو متان اهو نه راوڻ جي چوڻ تي منهنجو روپ ڌاري شري رام ۽ لڪشمڻ کي پاتال ۾ ڪٽي ويو هجي، هاڻي جنهن کي بل هجي اڳي وڃي آهي راوڻ کي جيتي ٻنهي ڀائرن کي ڪٽي اچي. تڏهن جامونت ۽ سگريو ٻاڻ ۾ صلاح ڪري چوڻ لڳا، هي هنومان! ٻيا رگهونات جي اسان جي جيئڻ کي ڌڪار آهي تنهن ڪري جهڙي طرح ٿئي سيتا جي خبر ۽ سنجيون آڻي ڪٽي آيو هئين اهڙي طرح ڪٽن جي ڪاڻ سري رامچندر کي ڳولهي اچ.

هنومان جو رامچندر کي ڳولهڻ لاءِ وڃڻ

اهو ٻڌي هنومان چوڻ لڳو هي ڀائي! تو ڪهڙي چنتا نه ڪريو جيئن سڀئا نه، دکي ٿئي مان چوڏهن ڀون ۽ ٽنهي لوڪن مان پريوه کي ڳولهي ڪٽي ايندس هاڻي سيئي ڀائر سجاڳ رهو. ائين چئي گرجنا ڪري هلڻ لڳو، هلندي هلندي هڪ وڻ جي هيٺان لڪ پڄڻ لاءِ ويهي رهيو، اتي هڪ ڳجهه پکي (گيد). پنهنجي زال ڳجهڻ کي هن طرح چئي رهيو هو، ڪيڏائي

پر جي پل پاڻ لنڪا ڏهڻ جي خبر پئي، لڇمڻ کان سواءِ سري رامچندر سميت پل پڻ جهڙي طرح عالي آهن ۽ انگد جو سرواڻ پڻ لڇمڻ آهي راوڻ جيڪو لڳو هي شيش لوڪ جيسا راڄ! اوه، اڪيلي، الميڪاڻ ۽ ساري سينا جنهن وڻ اهو پرمارجي وئي آهي انهن مون کي ياد ڪيو آهي، ڪيڪڪو ۽ ميگهناد جنهن ساري چڙهيا لڇمڻ رام ۽ لڇمڻ کي ايا مش سمجهيو ويو آهي. انهن راوڻ جيڪو لڳو هي هڪراڄ! عالي لوڪي پاڻ وقت گهرايو الر انهن ڪري اهو اهاءُ پڻ جنهن سان دشمن ناس ٿئي. انهن آهي راوڻ جيڪو لڳو بس، اها ڪهڙي، وڏي ڳالهه آهي، مان پنهنجي پالڻ ڪسي ولي وجي لو پاتال ۾ هتان جتي دوري جي اڪيلي هن جو پلڊان ڏٺي جهڙ پنهنجي ڪي پورو لو ڪريان؟ جنهن وقت راڻ ۾ سوروج جهڙو پرڪاش ڏسي اوڏي مهل ڏيک جاڳ نه مان هن پنهنجي پالڻ ڪسي ڪٽي لو وڃان. الهن جتي سر ارالي پنهنجي پل جي واڪاڻ ڪري پنهنجي اشت ديو کي هردي ۾ رکي شري رامچندر جي سينا ۾ آيو، اوڏي مهل راڻ الڏاري پڻاڪ هئي جو ڪير ڪنهن ڪسي ڏسي نٿي سگهيو. جتي رام ۽ لڇمڻ سهول هرا ان جسي جرڏاري هنومان پهچڻ پئي وڏالي چوطرف الهن نه ونڊيو هراڻ جو ڪريا هڪ وڏو دسي ٿلهو پڻ چڙهيو هراهن، هنومان جي اهڙي وڃنا ڏسي آهي راوڻ جي عميق عارجي وئي ۽ جهڪي من ۾ سوچيو هراهن سو سڀ وڙيس سمجهڻ لڳو. امڪ پر ڪري وسيلو اي ڏسي ڪهڻي ويس ۾ ويهڻ هو ويو ڏاري هنومان کي اچي جيڪو لڳو هي ڪهي راڄ! مون کي وستو ڏيو نه مان اندر وڃان، مان پريوءَ ڪان آڪيا ولي سيڌيا پاسيا ڪرڻ ويو هوس. ديو لي وجڻ ڪري مان سري رامچندر ڪاوڙ ڪري اٿوءَ ڪري جادي اندر ويندس. هنومان هن جا وچن سچ سمجهيا. پاوي وڏي ياران آهي، هي پاڻيا ڪهڻيءَ جي جال جالي نٿي سگهجي، هوروڻ هار اصل الهن هئي جنهن ڪري هنومان ڪيس ويهڻ سڀئي اندر وڃڻ ڏاو. آهي راوڻ جنهن اندر ويو انهن جا ڏسي نه سري رامچندر لڇمڻ سميت سمهيا پيا آهن، شيام سرير سري رام جو ڏسي اهي راوڻ من لي مسن ۾ ڪيس لمڪار ڪري سوچڻ لڳو نه. عاڪ راوڻ جو ڪاره ڪريان، انهن پنهنجي ماٿا مان پيدا ليل موهڻي منتر پڙهڻ لڳو جنهن جي الر ڪري سڀئي پاندر وڃي اي هوش لي ويا. انهن هو رام ۽ لڇمڻ کي نٿي عالب اسي ويو. ان وقت آڪاش ۾ سوروج جهڙو پرڪاش ليل ڏسي ڄڻ پنهنجي من ۾ سمجهيو نه آهي راوڻ پڪ ڪري آهي ۽ پنهنجي پالڻ

ٻڌائي وري موٽي آيو. ان وقت راوڻ جو وڏو پاڇي واس ۽ مسن ۾ ڏاڍو
دکي ٿي سلوچنا مستڪ کي پالڪيءَ ۾ چاڙهي ٻاڻ ۽ ان ۾ چڙهي ويٺي ۽
شري رامچندر جي ڪرپا سان ان جي من ۾ پريم وڌڻ لڳو ۽ هردي ۾ شيام
مورتي رکي رام رام جپيندي مها پوتر نديءَ جي ڪناري ٿي پهتي. پوءِ
پنهنجي پتيءَ جو سر هٿ ۾ کڻي اگني سنسڪار ڪرڻ جو ارپڻ ڪرڻ
لڳي. اها خبر ٻڌي راوڻ مندودريءَ سميت اچي آيو آگيا ونسي شيوڪ
ڊوڙي ويو چندن اگر ۽ سڳنڌون ڪٺي آيا جن ڪاٺي مضبوط چکيا ٺاهي
جڻ سرڳ لوڪ جي ڏاڪڻ ٺاهي هئائون، پوءِ سلوچنا سيدي کي پرنام ڪري
ٻانهن ڏاري مستڪ ۽ ٻانهن ٽڙ سان ملائي هٿ ۾ کڻي آسڻ لڳائي چکيا
تي ويهي رهي، پس اگنيءَ لڳائڻ جي دير هئي ته لڳڻ شرط وڌندي
آڪاش تائين پهتي انهيءَ اگنيءَ مان هڪ قسم جو تيج پرڪاش نڪتو جو
آسمان ۾ غالب ٿي ويو، اهڙي طرح سلوچنا سرڳ ڌام هلي وئي.

راوڻ ۽ آهي راوڻ سنواد

راوڻ جيئڻ ٿي پٽ جي مرڻ جو ٻڌو ليئڻ ٿي مورڇت ٿي پرٿويءَ تي
ڪري پيو ۽ مندودري ۽ روئي چالي ٿي وري ولاپ ڪرڻ لڳي. جڏهن راوڻ
هوش ۾ آيو تڏهن ويچار ڪرڻ لڳو ته هاڻ منهنجي ڪل جا وڏا وڏا
سڀ ٻڌ ڪيتر ۾ مارجي ويا هاڻ ڇا ڪرڻ گهرجي، اهو ويچار ڪندي ڪندي
سڄي رات گذري وئي. صبوح جو سوير اٿي سنان ڪري سنڌيا وندنا
ڪئي ۽ ويهي هٿ جوڙي شو ڀڳوان جو ڌيان ڪري چوڻ لڳو، هي تراوڪي
ناٿ! توهان منهنجي رکيا ڪريو! اهڙي طرح ٻوچا پاتال کان واندو ٿي
راوڻ آڪرشڻ منتر جو جپ ڪيو جنهن ڪري اهي راوڻ جو من ڏکي ويو
۽ هو پنهنجي من ۾ چوڻ لڳو ته راوڻ جو وياڪل آهي، جنهن ٽنهي لوڪن
کي وس ۾ ڪري ڇڏيو آهي. جنهن کي جيتڻ لاءِ سنسار ۾ ڪوئي سوروير
ڪينهي. جنهن من وچن ڪرم سان ٻئي ڪنهن جي ڀڳتي نه ڪئي آهي
سو هن اڄ ڪامنا ديويءَ جو ڌيان ڪيو آهي، انهن ڇوٽي آهي راوڻ جلدي
اچي آيو جتي شو جي مندر ۾ راوڻ ويٺو هئو، ٻئي ڄڻا اوڏي مهل هڪٻئي
کي خوب خوشيءَ سان گڏيا ۽ ڪيس وٺي آڻي پنهنجي آسڻ تي ويهاريائين
تڏهن آهي راوڻ خبرچار پڇڻ لڳو، تڏهن راوڻ ٻڌايائين ته اسان ڪئي جي
سندس ڀيڻ شورپڻکا اچي ڪئي هئي وري کر دوشڻ جي جيئڻ خبر ٻڌي
هئائين ۽ مارڻ جي ۽ سموري ڪٿا ڪري ٻڌائي، وري سيتا هرڻ ۽ ٻڌن

چوٽ لڳڻ سان پنهنجا پيرا ٻنهي ٻانهن تلر ٽڪي ڪيئن لکي سگهي ٿي،
جنهن ڪري مڪر ڪلي ڌڪاري تنهن اها ڳالهه سچي آهي ته نه اجائي واڪڻ
ڪري ڪڙهي ماڻا آهي. تنهن سري رامچندر جو چوٽ لڳڻ سان وارتا! اها
ڦلولي ڪيڏي ليڪ نه آهي هيءَ سڀ هيئتر غرور ڪيلو. تنهن سلوچنا مستڪ
کي چوٽ لڳي هئي ناٿا! هاڻي جلد ڪلي ڌڪارڻ نه ته جيڪي لوڻان هٿ
سان لکيو آهي اُهيءَ کي سچ نه سمجهيندا، اهي مستڪ هٿ کي ڏيئو ڪٽي
۽ چپ رهيو ۽ ڪليو نه تنهن سلوچنا ونتي ڪري چوٽ لڳي هئي سوامي
جيڪڏهن مان مون وچ ۽ ڪرم سان پهچتي ٿيءَ کي ديوتا ڪري مڃان
لي ۽ سچي پر نه ڪنهن پرش جو ڌيان نه ڪيو آهي ته هي سوامي! موڪلي
سري رام جي اُپاءِ جو تا لڄي ڪري، ليکن ڪري هي سوامي سري رامچندر
جي سيا ۽ ڪلي ڌڪارڻ ته هي ونس سڀني جي شنڪا دور ٿي وڃي. هي
پراڻ ناٿا! جيڪڏهن مان هي ڪيءَ کي جاڻان ها ته پهچتي ٿيءَ کي سهاڻا
ته ڪيرائي وڃان ها؟ استريءَ جا اهي وچن ٻڌي مستڪ کلي چوٽ لڳو نه
جا. ڪڏهن ناڳراج ۽ ٻڪراڻ کي جيتي سگهي ٿي وجر جي سمان لڳندڙ شد
ٻڌي تتو سگهتي الهي جئي چپ ٿي ويو اهو حال ڏسي سگريو ۽ ٻسي
سڀني ٻانڌون کي ڏاڍو عجب لڳو ۽ پورنا استريءَ جي ساراهه ڪرڻ لڳا
۽ سري رامچندر جي چرڻ ۽ سر نوائي پڇڻ لڳا. هي پرڀو! هي مثل سر جو
ڪليو؟ سو پڌايو؟ تنهن ٻڪراڻ چوٽ لڳو هي ڏکي راڄا سگريو ۽ هي لڪشمڻ!
سر جي ڪلڻ جو ڪارڻ ٻڌي جا استري من ڪرم وچ سان پتيءَ جي شيوا
ڪري ٿي ان ٿي ديوتا ۽ منسي پرسن رهي ٿا ، هيءَ ناڳراج جي ڪنيا ستيونتي
آهي ان جي سنت ڪري ڏنهن جي شترو ميگهناد جي مستڪ ڪلي ڏٺو
سري رامچندر جا اهي وچن ٻڌي ٻانڌر سڀ سمجهڻ لڳا.

مهاڏيو چوٽ لڳو هي پاروتي! پريوءَ جي ماڻا ڪيڏي آهي جو رگهو ٻڪتي
جي وڏائي ڪري ٿو جنهن جي دنيا ترشتيءَ سان سنسار اُٿي ۽ ناس ٿئي
ٿو ان جي ته عجب جي ڪهڙي ڳالهه آهي. سلوچنا پتيءَ جو سر وٺي
ونتي ڪري ٻڪراڻ کي چوٽ لڳي هي ڪرپال راڄا! لڄوڪر ڏيهن منهنجي
ڪري ٻڌ ٿيڻ وڪن پوءِ ووي سلوچنا وڀيشڻ جي چرڻ ۽ سر نوائي چوٽ
لڳي هي واڏا جا ٻائي! لوڻان منهنجي پتا جي سمان آهيو هن ڪال جي
ٿم ۽ وڏائي لوڻان جي هٿ ۽ آهي موڻ اڪيلي وس لوڻان کي پرو ٿي
سمجهيو ليڪن ڪهڙي لپٽ ڪري لوڻان کي ڪٽران ڏنو. سلوچنا جا اهي وچن
ٻڌي وڀيشڻ جي من ۽ دنيا پيدا آئي ۽ هن کي ٻانڌر سنا جي ٻاهران

مٿيءَ واٽيءَ ۾ چوڻ لڳي هي ڀڳوان! مون پنهنجي پتيءَ جي مرليءَ جو ٻڌي ۽ ان جي ٻانهن مون کي توهان جي مهما لکي سمجهايو. هي رگهونش مڻي! مهاراج سري رام، مان ڪجهه توهان کان گهرڻ آئي آهيان. هي پرٿويءَ جو ٻار لاهڻ وارا! هي ڪرپا جا ساگر! هي دکن کي دور ڪرڻ وارا دياالو! رگهونش ۾ سرشٽ رام! توهان جي جئه هجي. هي پڀو! مان توهان جي شرڻ آئي آهيان. هي سکن جا ڌام! مون کي پنهنجي پتيءَ جو مستڪ ڏيو مان ان سان گڏ پاڻ کي وڃي اگني سنسڪار ڪنديس. سلوچنا جا اهڙا پريم ڀريا وچن ٻڌي سري رامچندر جي اکين مان جل ڌارا وهڻ لڳي. سوامي رامچندر ڀڳتي جو هتڪاري ۽ ٻنا ڪنهن ڪارڻ جي دياالو آهي. تلسيداس چوي ٿو هي مورک! تون ڇل ڪپٽ کي ڇڏي ان جو ڀڄن ڪر. سري رامچندر چوڻ لڳو هي ديوي! جيڪڏهن تنهنجي اڇا هجي ته مان اڄ تنهنجي پتيءَ کي جيئاري ۽ سڀ ڪاهن تائين لنڪا جو راڄ ڏيانءِ تون شوڪ من مان ڪڍي ڀرسن ٿيءُ ۽ پنهنجي گهر موٽي وڃ. پڀوءَ جا اهي وچن ٻڌي ٻاندرن کي من ۾ ڏاڍو ڀؤ ٿيو. ۽ پڀوءَ جو رخ ڏسي ڪجهه چئي نٿي سگهيا ۽ من ۾ وچار ڪرڻ لڳا ته ڏسون وڌاتا ڇا ٿي ڪري. جيڪڏهن شري رامچندر هن کي جيئرو ڪندو ته ديوتائن جو دک دور نه ٿيندو ۽ وڀيشڻ وٽ لنڪا جو راڄ ڪهڙيءَ طرح ڪندو. تڏهن وبرياءَ کي ياد ڪري ميگهنات ڌنش کٽي پوڙندو ۽ لنڪا جو راڄ هٿ ڪندو. سري رامچندر جا اهي وچن ٻڌي سلوچنا وينتي ڪري چوڻ لڳي هي ڀڳوان! توهين سڀ ڪجهه ڄاڻڻ ۾ سمرٿ آهيو ۽ وڏا دياالو آهيو، مون به من ۾ وچار ڪري ڏٺو آهي ته اهڙي جيئڻ کان مرڻ ڀلو آهي. توهان پنهنجي ٻانهن جي ٻل سان جيتي اوکن کي وس ۾ ڪري ڇڏيو آهي ۽ منهنجي پتيءَ چوڏهن ڀونن جي سکن کي ڀوڳي ٻه روپي تيرٿ ۾ لڪشمڻ کي سچاٽي پراڻ روپي الم دان ۾ ڏئي ڇڏيو، هاڻي اهو مناسب نه آهي جو مان پنهنجي پتيءَ کي وري موٽائي وٺان ڇاڪاڻ سڀ کان وڏڪ لاڀ ته توهان جي درشن ۾ ٿي آهي تنهنڪري مان به سچو ساٿڻ ڪري مرنديس ۽ توهان سان اهڙيءَ طرح ملنديس جهڙي طرح يوگيجن توهان سان ملن ٿا. پوءِ سري رامچندر سگريو کي سڏائي ميگهنات جو سر گهرائي سلوچنا کي ڏنو، سلوچنا پنهنجي پتيءَ جو مستڪ وٺي ڀرسن ٿي، ۽ مستڪ کي ڏسي پتيءَ جي وڇوڙي جو دک ليڻ لڳس ۽ اکين ۾ آنسون آڻي چوڻ لڳي هي منهنجي پراڻن جا پيارا! اٿي ڇتي مک تي لڳل مٽي اگهڻ لڳي. اهو ڏسي سگريو کي عجب لڳو ۽ هٿ جوڙي

ماڻ نالدڙ ڪهڙو؟ مون کي راڄ موٽي ملڻ سان به ڪوئي مطلب نه آهي جاڪاڻ ته ڀيا ڀيڻيءَ جي سڀ ڪم اُن جي سمان آهي. اهڙيءَ طرح سلوچنا جهڙي الي ملوڌريءَ وٽ وئي ۽ سڄي حقيقت ٻڌائي ته سڀ اکڙيون روئڻ لڳي ۽ پهچي پتيءَ جي پيرن جي ڀاڱي ۾ لکيل سري رام ۽ لڪشمڻ جي مهما ٻڌائي ۽ راوڻ جو ڪيو ڇيو هر سا ۽ سموري ڳالهه ڪري ٻڌائي.

سلوچنا جي اها ڳالهه ٻڌي ملوڌري پٽ جي وڇوڙي ۾ هاءِ هاءِ ڪري روئڻ پٽڻ لڳي. لمحي من کي ڌيرج ڏيئي پهچي لڌهن سلوچنا کي اپديش ڏيئي چوڻ لڳي، هي پتري! مون کي ناردمنيءَ جهڙي ته ڳالهيون چيون هيون سي سڀئي سچيون ٿيون آهن، مون آزمايو آهي هڪ ته ڪوڙي ته لي آهي. لڌهن ڪري لون سر وٺڻ لاءِ سري رامچندر وٽ وڃ. الي وڃڻ ۾ لوڪي ڪنهن به قسم جو ڀئ نه آهي ڇو ته لڌهن پتيءَ جي همت جو لکيل سري رام ۽ لڪشمڻ جو پرتاءِ لوڪي معلوم آهي لڌهن ڪري لوڪي هن وقت لج ڪرڻ جو ڪوبه ضرور نه آهي جاڪاڻ اهو وقت ۾ ڪا دوش نه ڏٺا آهن، لڌهنڪان سواءِ الي لڌهن سهرو وڀيشڻ آهي ۽ انگد مدهني پٽ جي سمان آهي، جامونت سگريو ۽ ٻيا جهڙڪي ته منتري آهن سي سڀ سري رامچندر جا پورڻ ڀڪت آهن. باقي جهڙو هنومان آهي سو ته برهمچاراي شو جو سروپ آهي ۽ سنسار جي دک مٽائڻ وارو ڀڳوان جاڻ، ڀڳوان رام اسـ سدائين اباءِ نمتي مريادا پرشوتم آهي. هاڻ ٻڌاءِ الي وقت ۾ لوڪي ڪهڙو دک آهي مون لوڪي وشيءَ جا چيل وچن ٻڌايا آهن هاڻ وڃ دير نه ڪر.

سلوچنا جو سري رامچندر کان پتيءَ جو سر وٺڻ لاءِ وڃڻ

پهچي سس جا اهي وچن ٻڌي سلوچنا سس کي سر نوائي سري رام ۽ لڪشمڻ ڏانهن هلڻ لڳي. واڄهو اچي جا ڏسي له رچن ۽ بالدرن جهڙي سنا سمندر ۽ سشيڻ پرلس کي گهيرو ڪري ويٺي آهي، سنا ۾ ساوا ٻيلا ڪارا ۽ ڀورا بالدر آهن. سلوچنا سنا ۾ گهڙندئي شرمائڻ لڳي، جهڙن اسـ ڪا لنمن استري ٻئي گهر ۾ آئي هجي. ٻان کي ناس ڪرڻ وارو سري رامچندر سڀـا جي وچ ۾ سوڀيا ڏيئي رهيو آهي، ان کي ڏسي سلوچنا پرهتا اسمتر سٺل ڪيا ۽ پرٿويءَ تي مستڪ رکي پرڻام ڪري رهي آهي. اوڏي مهل وڀيشڻ چوڻ لڳو هي پرڀو! هيءَ راوڻ جي لڌهن آهي ۽ ميگهناد جي سشيل ۽ پتورت استري آهي، اوهان سان وروڌ رکڻ جي ڪرامت سان هسن جي هيءَ حالت ٿي آهي. سلوچنا ڏاڍي پريم سان پرڻام ڪري هٿ جوڙي

۽ چوڻ لڳي هي راڄن! توهان جي هوندي منهنجي هيءَ حالت ٿي آهي جو سکن کي ڇڏي اڄ دکن ۾ پئي آهيان. هيءَ ٻانهن ٻاڻ سان ڪٽجي وڃڻ سان ٻرٻل آڪاس مارگ مان منهنجي اڳڻ ۾ اچي پيئي آهي. هيءَ ٻانهن ڏسي من ۾ تمام ڏاڍيس ۽ منهنجي شڪ مٽائڻ لاءِ هن جي هٿ ۾ مس قلم ۽ ڪاغذ ڏنم جنهن سان هن رام ۽ لڪشمڻ جي مهما لکي آهي ۽ ڪرمن جي ساري ڪٿا لکي آهي انهن جي گڻن جي ڪٿا پڙهي مان نڪجي وئس. هاڻ جڏهن مان ان جو سر هٿ ڪريان تڏهن مان ۽ منهنجو اڳئي سنسڪار پتيءَ سان گڏ ڪنديس هن جو تڙ رڻ ڀوم ۾ آهي ٻانهن مون وٽ آهي ۽ سر الي واسو جتي سري رامچندر آهي. هي راڪش راڄ! هاڻي اهائي ڪوشش ڪريو جو مون کي سر ملي وڃي، توهين ٻلوان آهيو ڪرپا ڪري مون کي منهنجي سواميءَ جو سر گهرائي ڏيو. سلوچنا جا اهي وچن ٻڌي راوڻ جيئڻ جي آشا ڇڏي ڏني. تڏهن هو ڏارڄ ڏاري چوڻ لڳو ته سنسار ۾ مونکان سواءِ ٻيو ڪهڙو ٻوڏو آهي. رام، لڪشمڻ، سگريو، نل، نيل، هنومان، وڀيشڻ انهن سڀني کي ماري مان جلدي سر ڪٽي آڻيندس. اڃان تائين مون کي ڪنڀڪرڻ ۽ ديوتائن جي دشمن ميگهنات جو ڀروسو هئو انهيءَ ڪري مون اڄ تائين انهن سان ٻڌ ڪان ڪئي، انهن سڀني جو ال مون جاچي ڇڏيو آهي ته منش ۽ ٻاندرن جي مارڻ سان اسان جا وڏا مري ويا اها ڳالهه ٻڌنديئي مونکي لڄ ٿي اچي، ڇا انهن جا وار ڪهڙيءَ ڳڻپ ۾ آهن. هي پتري! تون شوڪ نه ڪر، مون کي انهن جي ادار نه سمجهه. هاڻي منهنجي پيڪر ٻڌ کي ڏس، تنهن جي پتيءَ جو سر اها ڪنهن وڇار جي ڪٽي آڻيندس ان ۾ دير نه ڪندس. هر ڪنهن جنم کي ٻروب جنم جي ڪرمن جو ڦل ڀرڳڻو آهي نه ته ٻاندرن ۽ راڪشن جو ڪهڙو ميلاپ آهي. جيڪي سمنڊ ٻڌڻ کي اکيڙڻ وارا ۽ هٿ سان ٻرڏي ڪٽڻ وارا راڪش هئا انهن کي مڇرن وانگر ٻاندرن کائي ڇڏيو، اها نيچ ڪال جي مرڪتائي آهي. راوڻ جا اهي وچن ٻڌي سلوچنا ڪروڌ ۾ ٻرجي چوڻ لڳي، هي لنڪيشور! منش ۽ ٻاندرن جو اهڙو وڏو ٻل ڏسي، توهين ان کي معمولي سمجهي رهيا آهيو. ڇا! سمنڊ کي پار ڪري جڏهن ٻاندر سڄي لنڪا جلائي ڇڏي ان کي ۽ تون ننڍو سمجهي ويٺو آهين. ڇا ڪنڀڪرڻ، اڪيلو، مهودر ۽ ٻين ٻاڙن سميت منهنجي پتيءَ کي ٻڌ ۾ جن ماري ڇڏيو انهن کي توهين جيتڻ چاهيو ٿا. آها! مها مورک ۾ ائين نه ڪري، جيڪڏهن مان توهان کي جواب ٿي ڏيان ته پاپ ٿو لڳي، هاڻي سڀ ڪجهه وڃائي اهت ڪرڻ

ڏاڍي لڙ ان جي لئي هتان ميگهناد مري سگهي ٿو. انهن من ۾ اهڙو ويچار ڪري چوڻ لڳي ته جيڪڏهن مان پتورتا استري آهيان ته هيءَ ٻانهن لکي ڏيکاري ته انهن منهنجي من جي شنڪا مٽندي. اهو ٻڌي ٻانهن پنهنجو هٿ پساري ڪجهه لکڻ ڏي اشارو ڪرڻ لڳي، تڏهن هڪ سکي دوڙي وڃي مس قلم ۽ ڪاغذ کڻي آئي ٻانهن جي اڳيان رکيائين تڏهن اهو هٿ قلم هٿ ۾ کڻي پنهنجي لڪشمڻ جي ڪيرتي لکڻ لڳو ته جو لکي، استري ۽ ٻڌي سڀ ڪروڙ ورهه ته لپائڪ ڪري اٿن ٿا. ان جي مهما اپاري آهي، هو اکنڊ الکهه اپاسي ۽ انترجامي آهي. هو الپ ڪندڙ، پالڻ ڪندڙ ۽ ناس ڪندڙ آهي. اهڙي ترڪڻ روپ کي ويدا اپما وشنو مهيش ڌارڻ ڪري ٿو جو ڪال جو به ڪال آهي، ان جي شيش شاردا ۽ شنڪر به واکاڻ ڪندو آهي، جنهن ديوتائن ۽ ڀڳتن جو هتڪاري ليلا ڪري سرير ڌاريو آهي جنهنجو نام پتت سادگر جي پل آهي، ڪمل روپي هردو جنهن جو گهر آهي، جو گيان ۽ وچار کان سرشت آهي، جنهن جي گڻن جي ڪٿا ڪروڙين ڪلپن تائين ورڻن ڪري به شاستر ۽ ان جو ڪٿن ڪري نه سگهيا آهن، ان جا گڻ هي ناسي جڙ ٻانهن بنا ساهه جي رکو هٿ سان لکي ڪيئن ورڻن ڪري سگهي ٿي- منهنجو مرڻ ته رگهناٿ جي درشن ڪرڻ لاءِ وار آهي ۽ رکو انهن جي وشواس جي لاءِ هيءَ ٻانهن هٿي مرڪلي اٿس. اهڙي طرح هن ٻانهن هٿ سان سڀ ڳالهه لکي آهي. پنهنجي پتيءَ جي هٿ جا لکيل اکر پڙهي سلوچنا تمام وياڪل ٿي وِلاپ ڪرڻ لڳي ۽ دک روپي ندي ۾ ٻڏي وئي ۽ غم روپي اگنيءَ ۾ جلڻ لڳي، اتي وياڪل دانسن مان هڪ سياڻي داسيءَ سمجهائي ڪمس ڇو هي پتورتا! غم نه ڪر، تون ته ڀڳوان آهين انهن ڪري الپ ڪرڻ توکي لائق نه آهي. اهو ٻڌي سلوچنا چوڻ لڳي هي سکي! تون سچ ٿي چوين، وڌاتا جو هيءَ سامان ڏنو آهي سو هاڻ مون لاءِ سڀ اجايو آهي- انهن چئي اندر محل ۾ وئي، اتي مٺن ۽ ڏن جا ٻهار ڏسي هن جي من ۾ لوڀ نه آيو ۽ پنهنجو من پتيءَ جي چرڻن ۾ لڳائي ڇڏيو.

سلوچنا جو ٻانهن کڻي راوڻ وٽ اچڻ

پوءِ سنڌو مٿين سان جڙيل پالڪي گهرائي ان کي سجائي ٻانهن رکي ان ۾ پاڻ به چڙهي ويٺي ۽ سڀ دکداڪ ٻڌن ليائڪ ڪري ٻرهم جي پياسي لمحن مان جل وهائيندي هلڻ لڳي. درٻان وڃي سي راوڻ کي ٻڌايو، تڏهن راوڻ آکيا ڏني ته هن کي جلد وٺي اچو. سلوچنا اتي اچي دک ٻرائل وچن

۽ ائين چئي لڪشمڻ ٻاڻ کي ڪن تائين ڇڪي اندرجيت کي هنيو، ٻاڻ ڇٽندئي اندرجيت جو مستڪ جنهن ۾ عجيب ڪنڊل چمڪي رهيا هوا ان مستڪ کي ڪاٽي ڌڙ سميت ڀرٿويءَ تي ڪيرائي ڇڏيو. مرڻ وقت هو ڪپٽ ڇڏي چوڻ لڳو ته رام ڪٿي آهي لڪشمڻ ڪٿي آهي ائين چئي هن پران تياڳيا. پوءِ ٻنا ڪنهن ويچار جي هنومان ميگهنات کي کڻي لنڪا جي دروازي وٽ رکي موٽي آيو.

ميگهنات جي مرڻ جو ٻڌي ديوتائون گندرو ومان تي چڙهي آڪاش ۾ اچي گلن جي ورکا ڪرڻ لڳا ۽ سري رامچندر جي جئه جئه مناڻ لڳا ۽ چوڻ لڳا هي جڳت جا آڌار توهان جي جئه هجي، توهان سڀني ديوتائن جو اڌار ڪيو آهي. اهڙي طرح استوتي ڪري ديوتائون سڀ هليا ويا.

پوءِ لڪشمڻ ميگهنات جو سر کڻي اچي سري رامچندر جي اڳيان رکيو، جنهن کي ٻانڊر ۽ رڇ ڏسڻ لڳا. سري رامچندر ان سر کي ڏسي چيو ته هن سر کي چڱيءَ طرح سنڀالي رکو- سري رامچندر جا اهي وچن ٻڌي سگريو اهو سر کڻي وڃي حفاظت سان رکايو.

ميگهنات جي ٻانهن ڪپجي سندس گهر ۾ وڃي ڪرڻ

هاڻي هيءَ ڪٿا ٻڌو، جنهن وقت لڪشمڻ جي ٻاڻ لڳڻ سان ميگهنات جي ٻانهن ڪپجي رت سان ڀرئل پکيءَ وانگر اڏامي وڃي لنڪا ۾ سندس گهر جي اڳڻ ۾ پيئي اتي سهڻي سندر ۽ گڻوان سلوچنا سوني سنگهاسن تي ويٺي هئي. هوءَ واسڪ ناگ جي ڪنيا، راوڻ جي نهن ۽ ميگهنات جي استري هئي. جا سونهن جي کاڻ هئي ۽ ٽنهي لوڪن جي ودوان ودياڌرن جون استريون ان جي شيوا ڪنديون هيون. ان جي سک ۽ آنند جو بيان ڪير ورڻن ڪري سگهي؟ اتي ويٺل داسين جي نظر وڃي ان ٻانهن تي پيئي جو ڏسي عجب ۾ پئجي پاڻ ۾ چوڻ لڳيون ته هيءَ رت سان ڀرئل ٻانهن ڪنهن جي آهي ۽ ڪٿان آئي آهي. جنهن محل سلوچنا داسين جي واتان اها خبر ٻڌي ته ڪا ٻانهن ڌڙ کان ڌار ٿيل جنهن مان رت وهي رهيو آهي ۽ منهنجي اڳڻ ۾ اچي پيئي آهي، تنهن محل سلوچنا سنگهاسن تان اٿي داسين سان گڏ ٻاهر آئي ۽ اچي اها رت سان ڀرئل ٻانهن ڏٺائين، پنهنجي پتيءَ جي ٻانهن سڃاڻي هاءِ هاءِ ڪري ورلاپ ڪرڻ لڳي. پر ان ٻانهن کي ڏسي هن جي من ۾ وشواس نه پيو اچي، ڇاڪاڻ ته هن جي ٻڌاءُ کي ڄاڻندي هئي ته جيڪر نهه، استري ۽ پرجن کي ٻانهن ورهه ڇڏي

ڀڄڻ لڳس ته هي دشٽا الي ڀيهه نه مڙو چڪائيندو. اهي وچن الي ميگهنات ڪروڌ ۾ ڀرجي ڇڏڻ لڳو، اڙي ادم جامونت ڪون ٻڍي ٻاندر سمجهي ڪجهه به نه ڪيو سو اوهين ٿو مون کي ڪلي کان اکڙان؟ اهو چئي ترشول ڪڍي هڻڻ لڳس، تڏهن جامونت ترشول کي وچ مان اکڙي اهڙو نه زور سان ڇاتيءَ ۾ ڏنڪ هنيائينس جو چڪر کائيندو ڦيرڙون پائيندو وڃي زمين تي ڪريو، جامونت هن کي ڪرندو ڏسي هن کي ٻل ڏيکارڻ لاءِ ٻيون کان جهلي ڦيرائي ڪڍي لنڪا ۾ ڦٽو ڪيائينس. هيڏاهن ٻاندر سينا ۾ ناردمنيءَ وڃي ڪرڙ کي موڪليو، اهو ڪرڙ جلدي سري رامچندر وٽ آيو جنهن ڪرڙ اچي سڀني مايا ناڳن کي کائي ڇڏيو، تڏهن ٻاندر سينا ميگهنات جي مايا ناس ٿيندي ڏسي ڏاڍو خوش ٿيا. ٻيءَ وري ٻاندر جوش مان ٻڻ ۽ وڻ ٻڃي اهي ڪري راڪشن ڏانهن ڊوڙڻ لڳا، ٻاندرن کي ڪروڌ ۾ ايندو ڏسي راڪش ڊپ کان ٻڃي قلعي تي چڙهي ويا.

ميگهنات جو مرڻ

جنهن وقت جامونت ميگهنات کي لنڪا ۾ ڦٽو ڪيو هو تڏهن اهو هوش ۾ راوڻ جي ڪچهريءَ ۾ وڃي پيو هو. جڏهن ميگهنات هوش ۾ آيو تڏهن ٻاڻ ڪسي پيءُ وٽ ڏسي ڏاڍو لڄي ٿيو ۽ ڪروڌ ۾ ڀرجي ميگهنات يڌ جي ميدان ۾ آيو ۽ وار وار گجگوڙ ڪري گهور شبد ڪرڻ لڳو، تڏهن ڪروڌ مان هنومان ۽ انگد ڊوڙي ڇاتيءَ ۾ ترشول هڻي ڪيس ڀرڙيءَ لاءِ ڪيرائي ڇڏيو. ٻيءَ ميگهنات وري لڪشمڻ کي ترشول هڻڻ لڳو، لڪشمڻ اُن ترشول کي ٻاڻ سان ڪاٽي ٽڪر ٽڪر ڪري ڇڏيو. وري هنومان ۽ انگد ڪروڌ ڪري ان کي مارڻ لڳا پر ان کي ڪجهه به اثر نه ٿيو، تڏهن اهي وري موٽي آيا، ڇاڪاڻ ته دشمن مارڻ سان به مري ٿي نٿو. تڏهن وري راڪش ڀيڪر گجگوڙ ڪري ڪروڌ ۾ ڀرجي ڪال سمان ايندو ڏسي لڪشمڻ لنڪا ٻاڻ ڇڏيا اهي وڄ جي سمان ٻاڻن کي ايندو ڏسي ميگهنات جهٽ غائب ٿي ويو ۽ طرحين طرحين جا ويس ٺاهي يڌ ڪرڻ لڳو. ڪڏهن ڪم ٿيو وڃي ڪڏهن ظاهر ٿيو ٿي. اهو حال ڏسي ٻاندر ڊڄڻ لڳا، تڏهن لڪشمڻ غصي ۾ ڀرجي اندر ٻاڻ ڪڍي ڏاش ۾ چاڙهي ان ڪٺور ڏاش کي چڪي هردي ۾ ڀڳوان رام جي چرڻ ڪمل جو ڌيان ڪري ڇڏڻ لڳو، جيڪڏهن ڀڳوان رام ڌرماتما ۽ ستيوادي مرياداوان وارو ۽ ترلوڪ ۾ مقابلي ڪرڻ وارو کان رهت آهي ته هيءُ ٻاڻ هن دشٽ ميگهنات کي ماري ڇڏي. وڻ ٻيرم

حياتيءَ تان هٿ ڌوئي گهوڙ يڌ ڪرڻ لڳا، ٻنهي کي ٻاڻن لڳڻ ڪري سرير مان رت پئي وهيو انهيءَ جي پرواهه نه ڪري ۽ اهي ٻئي پراڪرمي وير گهڻي دير تائين هڪ ٻئي کي تيز لڪا ٻاڻ هڻي لڙندا رهيا، پر انهيءَ مان ڪنهن جي به هار جيت ڪانه ٿي، آخري ۾ لڪشمڻ پنج ٻاڻ هڻي ميگهناد جا سارٿي ۽ گهوڙن سميت رٿ کي چورڻ ڪري ڇڏيو ۽ پنهنجي هٿن جي صفائي ڏيکاريندي ان جو ڌنش ڪاٽي ڇڏيو، تڏهن ميگهناد هڪ ٻيو ڌنش ڌنش چڙهايو. لڪشمڻ ان کي به ٽن ٻاڻن سان ڪاٽي ڇڏيو. دئيت کي ڌنش کان خالي ڏسي لڪشمڻ هن کي انيڪ ٻاڻ هڻي زخمي ڪري ڇڏيو پوءِ ميگهناد هڪ ٻيو ڌنش کڻي سورج سمان چمڪندڙ ٻاڻن سان پوري سيني ٻاسي ڇڏيو جنهن جي لڳڻ سان لڪشمڻ ۽ ٻيا ٻاندر زخمي ٿي پيا تنهن کان پوءِ وري ميگهناد پنهنجي مايا رچي رٿ ۾ چڙهي جهٽ آڪاش ۾ هليو ويو ۽ متي وڃي ٻادل وانگر گرجڻ لڳو، جنهن کي ٻڌي سڀيئي ٻاندر ڊڄي ويا. پوءِ انيڪ قسمن جا استر شستر ۽ پٿرن جي آڪاش مان برسات وسائڻ لڳو ۽ چئني پاسن کان ٻاڻ هڻي پکيڙي ڇڏيائين، "مارو مارو، نه ڇڏيو نه ڇڏيو." اهي شبد ٻاندرن کي آڪاش مان ٻڌڻ ۾ آيا، پر ماري ڪير ٿو اها نه بلڪل سڌ ڪانه ٿي پيئي. پوءِ ٻاندر نه ڪروڌ مان وڻ لاٿي ۽ پربت جا پٿر اکيڙي کڻي آڪاش ۾ ويا پر اتي ڪجهه نه ڏسڻ ۾ نه آئن ۽ موٽي آيا. ميگهناد ڊوکي سان لڙائي ڪري هنومان انگد نل نيل وڀيشڻ سگريو ۽ لڪشمڻ کي ڏاڍو وياڪل ڪيو. هيڏانهن انترجامي ڀڳوان رامچندر پنهنجي سينا کي وياڪل ڏسي ٻاڻ خود يڌ ڀوم ۾ اچي ميگهناد سان لڙڻ لڳو. ميگهناد پنهنجي مايا پکيڙي ناڳ پاش ٻاڻ هڻڻ لڳو. اهي ٻاڻ لڳڻ سان ناڳ اٿجي ٿي لڳا. سري رامچندر ناڳ پاش جي وس ۾ ٿي پيو. سري رامچندر ڀڳوان ڪنهن جي آڌين نه هئڻ ڪري به يڌ ڀوم جي سوڀيا لاءِ ٻنڌن ۾ ٻڌجي ويو.

ڪاڪ ڀشنڊي چوي ٿو هي گرڙ! جنهن جو نام جپي منش سنسار روپي ٻنڌن کان پار ٿي سگهي ٿو اهو سروويايڪ وشوناٿ ڀڳوان جا انهن ٻنڌن ۾ ڪڏهن ٻڌجي سگهي ٿو؟ سري رامچندر سدائين سوتنتر آهن، پر ٻازيگر جي ٻازيءَ وانگر انيڪ چالاڪيون ۽ چرتر ڪن ٿا. فقط ان جي مهما کي وڌائڻ لاءِ انهن ٻاندرن به دک سهڻ ۽ مرڻ قبول ڪيو. اهو حال ڏسي سڀيئي ديو ديوتائون ڏکي ويا، تنهن کان پوءِ ميگهناد سڀني ٻاندر سينا کي ڊوڙ ڊوڙ ۽ وياڪل ڪري گهٽ وڌ ڳالهائي ظاهر ٿي پيو، تڏهن جامونت

ايندڙ. هن ڪم ۾ وري ٿيڻ ڪان اڳ هنن کي ختم ڪري ڇڏيو، ۽ جلد ئي
ٻاٻي ميگهناد کي ماري سگهندا. ويڀيشڻ جا اهي وچن ٻڌي لڇمڻ
ٻاڻ کڻي راڪشن جي سينا تي هلڻ لڳو ۽ ٻاندر ۽ ڀالو به انهن جا پٺ ۽ وڻ
کڻي دئيتن کي مارڻ لڳا. اهڙي طرح راڪشن به ٽوڙ لڪا ٻاڻ ۽ ٻيا شستر
کڻي ٻاندرن کي هڻڻ لڳا، ۽ ته ڏاڍي اچي ٻڌ لڳي. ڪاڪ ڀشنڊي چوڻ
لڳو هي ڳرڙا سپيٽي اوڏا ٻنهجي جيمس لاءِ ٻڌ ڪرڻ لڳا،
ان گهور سنگرام جو ته ڪجهه ٻيان نٿو ڪري سگهجي. ٻنهجي سينا کي
مارجندو ڏسي اندرجيت لڪيل ٻڪ کي ڇڏي ٻاهر آيو ۽ جهٽ رٿ تي
چڙهي ڪروڌ ۾ ڀريل هٿ ۾ ڌنش کڻي ٻڌ جي ميدان ۾ آيو ۽ لڇمڻ کي
ٻڌ لاءِ للڪاري چوڻ لڳو، هي لڇمڻ! مان ميگهناد (اندرجيت) آهيان،
هاڻ تون منهنجي هٿان جيئرو نٿو وڃين، وري الي ٻنهجي ڪاڪي
ويڀيشڻ کي ڏسي ڪٺور وچن ۾ چيو ته، تون هن لنڪاپوريءَ ۾ ڄائو ٿيو
آهين ۽ هن ۾ رهي وڏو ٿيو آهين، تون منهنجي پتا جو سڳو ڀاءُ آهين ليڪن
تو ٻنهجي ذات ٻاپن کي ڇڏي دشمن جو داس ٿيڻ قبول ڪيو آهي مان
تنهن جي پٽ جي برابر آهيان ۽ خبر نه آهي ته تون ڇو موت سان ٻڌ
ڪري رهيو آهين. ضرور تون ٻاپي دکي آيا آهين. ائين چئي هنومان جي
ڪاوي تي ويٺل لڇمڻ کي ڏاڍين جهڙن کي انيڪ قسمن جا ٽڪا هٿيار
ڏسي ميگهناد رٿ ۾ ويٺل وڏو ڌنش کڻي ڀيڪر للڪار ڪري چوڻ لڳو
اڙي ٻاندرو! اڄ منهنجا ٻاڻ انهن جا پران ناس ڪندو، لڏهن لڇمڻ
ٻرندي ڌنش تي ٻاڻ چاڙهي ميگهناد کي هنيو. ۽ اندرجيت ۽ ڪروڌ
۾ اکيون لال ڪري لڇمڻ ڏانهن اڇارڻ لڳو، لڇمڻ جو ڇڏيل ٻاڻ اندر
جي وجر سمان ڪٺور ٻاڻ لڳڻ سان هو اوري ڌرتي تي هوش ئي وڃڻ.
هوش ۾ اچڻ ڪان ۽ لڇمڻ کي سامهون ڏسي غصي ۾ لال ٿي ڌنش تي
ٻاڻ چاڙهي چوڻ لڳو، هي لڇمڻ! جهڪڏهن تو ٻهرباڻين منهنجو پراڪرم
نه ڏٺو هجي ته مان تو کي هاڻي ڏيکاري ٿو ڇڏيان، تون اوور ٿرس. ائين
چئي ميگهناد سڀ ٽڪا ٻاڻ لڇمڻ کي هڻيا ۽ ڏهه ٻاڻ هنومان کي هڻيا
۽ هڪ ٻيو ٻاڻ ويڀيشڻ کي هڻي بي هوش ڪري ڇڏيائين. هاڻ ڏانهن لڇمڻ
دشمن تي ٻاڻن جي برسات وسائڻ لڳو، لڇمڻ جي ٻاڻن لڳڻ سان ميگهناد
زخمي ٿي وڃي ڀرواري ئي ڪري پيو، تڏهن ميگهناد ٻاڻ سنڀالي ڪروڌ
۾ ڀرجي لڇمڻ کي انيڪ ٻاڻ هنيا جن جي لڳڻ سان لڇمڻ به زخمي
ٿي پيو، اهڙي طرح هڪ ٻئي کي ٻاڻ هڻندا ٻاڻ ۾ وڙهڻ لڳا. اهي ٻئي

جي هتان ڪٿي آهي. هي رگهناٿ! هيءُ لڪشمڻ جڏهن کان وٺي ايوڌيا ڇڏي توهان سان گڏ آيو آهي تڏهن کان وٺي توهان جي سيوا ۾ رهڻ ڪري نڪا ننڊ ئي ڪري ۽ نڪو کاڌو ئي ٿو کائي، مان اهي سڀئي ڳالهيون ڄاڻان ٿو تنهن ڪري هي ديويشور! توهان جلد لڪشمڻ کي مون سان گڏ هلڻ جي آگيا ڏيو، هي ساکيات ڌراڌري شيش ناگ آهي، هن ۾ ڪوئي شڪ نه آهي، هيءُ هن راڪش کي اوس ماريندو. توهين ساکيات جڳت پتي نارائڻ آهيو ۽ لڪشمڻ شيش ناگ آهي. توهين ٻئي هن سنسار روپي ناٽڪ کي هلائيندڙ آهيو ۽ ڀرتويءَ جو ڀار لاهڻ لاءِ توهان اوتار ورتو آهي.

سري مهاديو چوڻ لڳو هي پاروتي! وشيشٽ جا اهي وچن ٻڌي سري رامچندر چوڻ لڳو هي وشيشٽ! هن مها ڀينڪر دئيت جي مان ساري مايا ڄاڻان ٿو. هو برهم استر وديا کي ڄاڻڻ وارو سڀروپ ماياوي ۽ مهاٻلي آهي ۽ لڪشمڻ مونهنجي سيوا ڪري، هن ننڊ ۽ کاڌو کائڻ ڇڏي ڏنو آهي ليڪن هن مکيه مشڪل ڪارج لاءِ ويچار ڪندي ۽ مون اهو سڀ ڄاڻي واڻي ۽ اڃان تائين ڪجهه نه ڪيو آهي. وشيشٽ کي ائين چئي رام لڪشمڻ کي چوڻ لڳو ڀائي لڪشمڻ! تون هنومان ۽ ٻيا سڀئي وڏي سينا سان گڏ وڃ ۽ وڃي راوڻ جي پٽ ميگهناٿ کي مار. پنهنجي سينا سميت جامونت ۽ منترين سان گڏ وڀيشڻ توهان سان گڏ هلندو ڇاڪاڻ ته وڀيشڻ کي هن جي ڀيد ڀاؤ جي چڱيءَ طرح خبر آهي ۽ هن جي اڪڻ جون سڀئي ڄاڻون سڃاڻي ٿو تنهن ڪري توکي ان جي ڳولهڻ ۾ وڏي مدد ملندي، سري رامچندر جا اهي وچن ٻڌي لڪشمڻ وڀيشڻ سان گڏ هڪ ٻيو الم ڌنش کنيو ۽ سري رامچندر جا چرن ڇهي چوڻ لڳو هي ڀڳوان! اڄ مونهنجي ڌنش مان ڇٽل ٻاڻ راوڻ جي پٽ اندرجيت جي سر کي ڇيري (پاتال گنگا) جي جل ۾ سنان ڪرڻ لاءِ پاتال لوڪ ۾ هليو ويندو. ائين چئي اندرجيت کي مارڻ لاءِ هليو. ان جي پٺيان هزارين ٻيا باندر گڏ هنومان ۽ منترين سان وڀيشڻ سميت جامونت ۽ ٻيا رڇ ٽڪرا ٽڪرا هلڻ لڳا، جڏهن وقت لڪشمڻ سينا سميت نڪميلا ديويءَ جي استان وٽ پهتو تڏهن ڀرپان هن کي راڪشن جي وڏي سينا تيار ٿيل ڀنل ڏسڻ ۾ آئي، اوڏي مهل لڪشمڻ ڌنش تي ٻاڻ چاڙهي تيار ٿي بيٺو ان سان گڏ وير انگد سميت جامونت به هوشيار ٿي بيٺو، تڏهن وڀيشڻ لڪشمڻ کي چيو لڪشمڻ! هن راڪشن کي ڏسو هيءُ شيام ورڻ سينا جيڪا ڏسي رهيا آهيو انهن کي مارڻ جي ڪوشش ڪريو، هنن جي مرڻ کان پوءِ راوڻ جو پٽ ميگهناٿ به ڏسڻ ۾

هي رام! توهان ديوتائن جي ڏک دور ڪرڻ لاءِ اهو تمام وڏو ڪم ڪيو آهي هن ڪنڀڪرڻ جي مرڻ ڪري اڄ پرٿويءَ جو ڪجھ ڀار لٿو آهي، سڀاڻي لڪشمڻ به ميگهناد کي ماريندو ۽ ٻئي ڏينهن توهين راوڻ کي ماريندا. هي ديوتئو! مان سڌن سان گڏ آڪاش ۾ بيٺي اهو سڀ چولو ڏسندس، هي ديوا! توهان مون لاءِ دٻا درشٽي رکو هاڻ مان سورڳ لوڪ وڃان ٿو، ائين چئي ديورشي نارد ڀڳوان کان آگيا وٺي هليو ويو.

مهاٻلي ڪنڀڪرڻ جو سر اڳيان ڪريل ڏسي ڏک ۾ وياڪل ٿي راوڻ ۽ هوش لاهي پرٿويءَ تي ڪري پيو. جڏهن هوش ۾ آيو ته ائين وِلاپ ڪرڻ لڳو، تڏهن ميگهناد پنهنجي ڪاڪي جي مرڻ جو ٻڌي ۽ پنهنجي پيءُ کي وِلاپ ڪندو ڏسي چوڻ لڳو هي پتا! توهين شوڪ نه ڪريو. هي راجيندرا! منهنجي مها ٻلي ميگهناد جي جيئري هوندي توهانکي ڏک ڪرڻ جي ڪهڙي ڳالهه آهي، هي دانوَن جا ڪال سروپ! مها ٻلوانا پرٿوي پتي! پنهنجو سڀ ڏک وساري شانتي ڪريو، مان هينئر سڀ ڪجھ ٺيڪ ڪري ٿو ڇڏيان. مان رام ۽ لڪشمڻ کي ضرور ماريندس. هن وقت مان نڪمبلا ديويءَ جي غفا ۾ وڃان ٿو اتي اگني ديو کي پرسن ڪري رٿ وغيره پرابت ڪندس اهوءَ ڪري مان دشمن لاءِ جيت پائيندس، ائين چئي هڪدم شال ۾ هليو ويو. اتيءَ نڪمبلا ديويءَ جي استان ۾ ڳاڙها وستر پائي ڳاڙهن گلن جي مالها وجهي لال چندن جو ليپ لڳائي هوم ڪرڻ شروع ڪيو. جڏهن وڀيشڻ کي اهوءَ ڳالهه جي خبر پئي تڏهن وڀيشڻ اچي سموري ڳالهه سري رامچندر کي ڪري ٻڌائي ۽ چيو هي رام! جيڪڏهن ميگهناد هيءُ هڪدم پورا ڪندو ۽ يگيه جي سماپت ڪندو ته پوءِ هن کي ديوتا به دليت ڪري جيتي نه سگهندو تنهن ڪري مان جلد لاءِ لڪشمڻ جي هٿان هن راوڻ ڪمار کي مارائي ڇڏيان. توهين وڃو لڪشمڻ کي مون سان گڏ هلڻ جي آگيا ڏيو ته وڃي ميگهناد کي ماري هن جي يگيه ۾ ڀڃ ڊاهه وجهون. توهان جو ننڍو ڀاءُ لڪشمڻ ضرور ميگهناد کي ماري ڇڏيندو هن ۾ ڪوبه شڪ نه آهي.

لڪشمڻ ۽ ميگهناد جي يڌ

تڏهن سري رامچندر چوڻ لڳو ته سمهي راڪشس کي مارڻ واري اڳي ٻاڻ سان پنهنجي دشمن اندرجيت کي مارڻ لاءِ مان ٻاڻ وٺندس تڏهن وڀيشڻ چوڻ لڳو هي پرڀو! هيءُ راڪشس ڪنهن به طرح سان مري نٿو سگهي. جڏهن ٻارهن سال ننڊ ۽ کاڌو ڇڏي ڏنو آهي، برهما هن کي آگيا جي مرليو ان

وڃي پرٿويءَ تي ڪريو. انهن هيڏانهن هوڏانهن بندر ڏڪندا ڀري ابهو
ڀڳوان رام ۽ ڪنڀڪرڻ جي لڙائي ڏسڻ لڳا. ڪنڀڪرڻ پنهنجي ڏاڍي هٿ
جي ڪپجڻ ڪري لٺ ۾ رگهنات کي مارڻ لاءِ هڪ وڏو وڻ کڻي تيز رفتار
سان ڊوڙيو، پر سري رامچندر ايندڙ شستر سان هن جو ساڄو هٿ ۽ وڻ
سميت ڪاٽي ڇڏيو. ٻنهي ٻانهن جي ڪپجڻ کان پوءِ سري رامچندر
ڪنڀڪرڻ کي گرجندو ٻاڻ ڏانهن ايندو ڏٺو تڏهن ڀڳوان رام ٻه لکا ٻاڻ هڻي
هن جا ٻئي پير ڪاٽي ڇڏيا. هٿن پيرن جي ڪپجڻ کان پوءِ مها ڀيانڪ
ڪنڀڪرڻ راهو جيئن چندرما ڏانهن ڊوڙندو آهي اهڙي طرح گهوڙي وانگر
مک ڦاڙي ڏند ڪرٽيندو ڀڳوان رام ڏانهن ڊوڙيو، ليڪن سري رامچندر ان
جو مک اکين ٻاڻن سان ڀري ڇڏيو، ٻاڻن سان مک ڀرجڻ کان پوءِ اهو پرمک
راڪش ڇٽڪائڻ لڳو تڏهن سورج جي سمان اگر ايندڙ ٻاڻ چاڙهيو ۽ اهو
وڄر جي سمان ڪٺور ٻاڻ ان راڪش کي مارڻ لاءِ ڇڏيو. اندر جي وڄر
جهڙي طرح وائسر جو سر ڪاٽيو هو تهڙي طرح ڪٺن ٻاڻ لڳڻ سان هن جو
پربت جيڏو سر جنهن ۾ ڪنڊل ۽ ڏاڙهي چمڪي رهي هئي ان کي ڪاٽي
ڇڏيو. اهو ڪنڀڪرڻ جو سر راوڻ جي اڳيان وڃي ڪريو جنهن کي ڏسي
هو اهڙو دکي ٿيو جيئن ناگ مڻيءَ کان سواءِ دکي ٿيندو آهي ۽ ان جو ڌڙ
وڃي سمنڊ ۾ ڪريو جنهن ڌڙ جي پاڻيءَ ۾ ڪرڻ ڪري انيڪ جيو جنت
ان جي هيٺان اچي دٻجي مري ويا ۽ ڪنڀڪرڻ جي شرير مان نڪتل تيج
سو ڀڳوان جي مک ۾ سمائجي ويو.

اهڙي طرح ڪنڀڪرڻ جي مرڻ کان پوءِ رشين سميت ديوتائن ۽ اپسرائن
سميت گندرو ناگ سڌ اکيه ۽ پيا ڏاڍا پرسن ٿيا ۽ سري رگهنات جي مٿان
پشپن جي ورکا ڪري استوتي ڪرڻ لڳا. ان وقت پنهنجي پرڪاش سان
سڀني ڏسائن کي روشن ڪرڻ واري ديو رشي نارد سري رامچندر ڀڳوان
جو درشن ڪرڻ لاءِ آڪاش مان لٿو، جو نيل ورڻ سمان شيام ورڻ مدوهر
مورتي ۽ ڦاش ڌاري جنهن جا نيتر وشال ۽ ٻانهون ايدڙ. شستر سان سينگاريا
ڏٺي رهيون هيون جنهن جي درشتي پوڻ سان سڀ دک دور ٿيو ٿا وڃن
ان ڀڳوان رام جو درشن ڪرڻ لاءِ ديو رشي نارد گد گد واڻيءَ ۾ استوتي
ڪرڻ لڳو، هي ديوادي ديو! هي جڳت پتي! هي پرماتما! هي
سانن پرش! هي ناراڻ! هي سرو آڌار! توهان کي نمسڪار آهي، توهين
شد وگيان سروپ آهيو. هي رام! توهين نيتر کولڻ سان ئي جڳت جي
رچنا ڪريو ٿا ۽ نيتر بند ڪرڻ سان سڄي جڳت جي پرلي ڪريو ٿا.

مرڪي ڀڄڻ برابر ڪيو ۽ لڙ ڏسڻ ۾ آيو. ڪنڀڪرڻ جا اهي وچن ٻڌي وڀيشڻ جي ليکڻ ۾ آنسون ڀرجي آيون ۽ هٿ ڪي ٻڌي ڪري جلد موٽي ٻڪران رام وٽ اچي پهتو. ڀوا هيڏانهن ڪنڀڪرڻ شراب جي نشي ۾ هاليءَ والڪر ڀڄڻ لڳو ۽ ٻين سان باندرن کي ماريندو لتاڙيندو ساري سينا ۾ کهڙ لڳو. هنومان اهو حال ڏسي ڪروڌ ۾ ڀرجي ڪنڀڪرڻ کي هڪ لت اهڙي ته زور سان هنئي جو ڪنڀڪرڻ رڙ ڪري زمين تي اوندو ٿي ڪري پيو ۽ ڪڇڻ. وقت مٿر ڏوڙ لڳو، پر ورري جلد اٿي ڪروڌ ۾ ڀرجي هنومان کي اهڙو ته ڌڪ هنيائين جو ٻهوش ٿي پارٿيءَ تي ڪري پيو. ننهن کان پوءِ ڪيترن ٻوڏن نل ۽ نيل کي به ٻه هوش ڪري ڇڏيائين. اهو حال ڏسي ٻيا سڀ ڀڄڻ لڳا ۽ ڪنهن کي به اهڙي همت ڪانه ٿي جو ان جي سامهون ٿئي، سگريو جو باندرن جو راجا هو تنهن کي ان مورڇ ڪري ڀڄڻ ڪيو ۽ دٻائي اٿڻ ڏنائين ڪسان اڳتي هلڻ لڳو، هيڏانهن هنومان جڏهن هوش ۾ آيو تڏهن سگريو کي ڳولهڻ لڳو. هيڏانهن سگريو جڏهن هوش ۾ آيو تڏهن هو ڪنڀڪرڻ جي ڪڇ مان ڪري پيو، ڪنڀڪرڻ سمجهيو ته هو مري ويو. ٿوري دير کان پوءِ سگريو وجهه وٺي آهستي آهستي ڪنڀڪرڻ جا ڪن وڍي هڪدم ڪڏي ٽپو ڏئي ڪري آڪاش ڏي هليو ويو، پوءِ ٿلهو ڏاڍي ڪنڀڪرڻ کي ٻنهي ڪن وڃي ڏيکاري گهرائي ڪٽڻ زمين تي ڦٿڪيائين. ننهن کان پوءِ سگريو جلد ئي سري رامچندر وٽ اچي پهتو سري رامچندر ٻڪران جي وٽ. ڪنڀڪرڻ ڀڄندو اڪ ۽ ڪن کپيل ڏسي ڪروڌ ۾ ڀرجي لال ٿي هڪدم باندرن ٻڌل ڪاهي پيو جڻ ته ڪال ٿو اچي. اچڻ شرط باندرن کي جهلي انهن ٽڪرا لڳو جڻ مڇرن جو ڪو ٻري وانگر وڃي کائيندو پيو وڃي. اهو حال ڏسي ويتر باندر اهڙا ته ڊڄي ويا جو همت ٿي هارجي ويا جو ڪٿي ان جي سامهون ٿين. اهڙي طرح باندر سينا جو گهڻو حصو ڪنڀڪرڻ ختم ڪري ڇڏيو ۽ هيڪڙي سند جي ميدان مان ڀڄي ويا هوا سي موٽي آيا.

رامچندر جو ڪنڀڪرڻ کي مارڻ

جڏهن وڀيشڻ ڏٺو ته ميڙي سينا تمام ڏکي ٿي ڀڄي وئي آهي ۽ ... زور ٿي ويا آهن تڏهن سري رامچندر ڪروڌ ۾ ڀرجي ويو ۽ ولي اسر ... ڏاڍي زور سان عمير جڏهن جي لڳيا سان ڪنڀڪرڻ جو مڏگر سميت ... ويو ۽ ان جو اهو ڪانيل هٿ انيڪ باندرن کي ماريندو

رکيو آهي؟ مکيه مکيه وڏا ڀڙوان سڀ مارائي ويٺين. هي راوڻ! هاڻ مونسان ٻه ملهه اڪيلي نه ملي وٺ، ڇاڪاڻ ته مان ٻه وڃي سري رامچندر جي چرڻن ڪملن جو درشن ڪري پنهنجو جيون سڦل ڪريان. ائين چئي ڀڳوان رام جو من ۾ ڌيان ڪري ڀرپور ۾ مگن ٿي ويو.

ڪنڀڪرڻ جي يُڌ ڪرڻ

راوڻ اهو ڏسي جهٽ خوب شراب ڪباب گهرائي آڻي ڪنڀڪرڻ جي اڳيان رکيائين، ڪنڀڪرڻ اهو سڀ کائي ۽ شراب پي ڏاڍو مست ٿيو. ان شراب جي نشي ۾ اها سڌ ٻڌ سڀ ڀلائي ڀيانڪ گرجنا ڪري اڪيلوئي لڙائيءَ جي ميدان ۾ روانو ٿيو. هو وڏي پربت سمان وڏي سرير وارو راڪش نگر جي دروازي مٿان ٽپي ٻاهر آيو ڇو ته وڏي ۽ ڊگهي سرير هئڻ ڪري دروازي کان ٻاهر نه نڪري سگهندو هئو جنهن ڪري مٿان ٽپي ٻاهر آيو ۽ باندرن کي ڏسي ڏاڍي لاءِ ڀيانڪ گرجنا ڪئي جنهن جي ٻڌڻ سان سمنڊ ۾ گهٻرائجي ويو. سو ڪروڙ ۾ پوڄي پنهنجي ٻانهن جي ٻل سان باندرن کي پڪڙي وات ۾ وجهي کڻندو پئي ويو. جهڙي طرح سپيئي ڀراٽي ڌراج کي ڏسي ڀڄندا آهن تهڙي طرح هن مها ڀيانڪ ڪنڀڪرڻ کي ڏسي سپيئي باندر ڀڄڻ لڳا، ان وقت مهابلي ڪنڀڪرڻ مدگر هٿ ۾ کڻي باندر سينا ۾ گهمندو ۽ هڪ هڪ باندر کي ماريندو انهن کي ٽڪر ٽڪر ڪائيندو پئي ويو، ڪن کي مدگر سان ڪن کي لتن سان ڪن کي مڪن سان ڪن کي لتاڙيندو. ڏسي ڀرم ڀڳوان وڀيشڻ پرڻام ڪري چرڻ لڳو هي ڀائي! مان وڀيشڻ آهيان توهين مون تي دَيا ڪريو، مون راوڻ کي ٻه گهڻو ئي سمجهايو ته رام ساکيات وشنو ڀڳوان آهي تون هن کي سيتا موٽائي ڏي. پر هن منهنجي هڪ ۾ ڳالهه نه ٻڌي ۽ مونکي مارڻ لاءِ تلوار کڻي ڇرڻ لڳو ته ڌڪار آهي توکي، تون هتان نڪري وڃ، ڀائي منترن سان وڃل راوڻ ائين چئي مونکي لت هڻي ڪڍيائين تڏهن مان پنهنجي منترين سميت ڀڳوان رام جي شرن ۾ هليو آيس.

وڀيشڻ جا اهي وچن ٻڌي ڪنڀڪرڻ ڀاءُ کي هردي سان لڳائي چيو هي ڀائي! تو ڀڳوان رام جي شرن وٺي پنهنجي ڪل جي رکيا ڪئي، ۽ راڪشن جي ڪلياڻ لاءِ تون ڪجهه وقت جيئرو رهندين. گهڻو وقت اڳي مون نارد کان ٻڌو هو ته تون وڏو ڀڳوان جو ڀڳت آهين. ڀائي! هاڻي تون وڃ منهنجا نيتر شراب جي نشي ۾ متوالا ٿي رهيا آهن تنهن ڪري هن وقت

لوڪي چيو هو ته رام ساڪاس پار برهم نارائڻ آهي ۽ سڀنا پرڪ مسايا آهي، مون لوڪي ڪهڙي سمجهايو ته تون ته سمجهين هي راوڻا پڙ. هڪ ڏينهن مان ڙاسه جي وقت ان ۾ هڪ وڏي ٿر جي شڪل ۾ ويهو ٿرس ان وقت مون عجيب مورتي ساڪياس نارديءَ کي ڏلر ان کي ڏسي مون چيو ته سوامي! پڌايو ته هن وقت توهين ڪهڙاڙي وڃي رهيا آهيو؟ انهيءَ طرح سڀني بچط ڪري ناردي چوڻ لڳو، مان اڃا تائين ديوتائن جي ڪَر لا نڙڻي ويچارو آهيان، انهي جو ڪيج لڌو آهي سو مان لوڪي چئين جو لئين پڌايان ٿو. توهان پهڻي پاڻ ڪان تمام ڏکي اي سڀني ديوتائن وشنو پڪران ورت ويا ۽ ان ديوتائن جي پڪتي پاڙ سان استوتي ڪري چوڻ لڳا هي داراڻ هن راوڻ ڏانهن جي اڳيان اسان جو ڪرا وس ٿئي نٿو ٿئي ؛ اسين تمام ڏکي آهيون توهين سڀ ڪجهه ڄاڻڻ ڄاڻهار آهيو سو ڪرپا ڪري هن ٿي لوڪن جي ڪنڊي کي جلد ئي ماري ڇڏيو، ڪهڙو وقت اڳي برهما هن جي مرليءَ ممش جي عقال ڪري ڇڏيو آهي تنهن ڪري توهين ممش روپ ڌاري هن پاپي راوڻ کي ناس ڪريو. تنهن پڪران وشنو چيو هي. ديوتائو! جيئن توهين چئو ٿا مان ائين ئي ڪندس. ڪشيپ اهو رگهوڪل ۾ رام نالي سان اوتار وٺي ڄمي آيو آهي، اهو توهان سڀني راڪشن کي ماريندو. ائين چئي نارد سڀي هليو ويو. تنهن ڪري توهان رام کي سنال پار برهم ئي ڄاڻ ۽ وير ووڊ ڇڏي ان مانائوي ممش روپ پڪران جو پڪتي پاو سان اڃن ڪر، پڪتي ڪمان جي جنهن ۽ موڪه ڏيڻ واري آهي.

— سري مهاديو چوڻ لڳو هي پاروتي! ڪپڪرن جا اهڙا وچن ٻڌي راوڻ ڪروڌ ۾ ايجي چوڻ لڳو هي ڪپڪرڻ مان سمجهان ٿو ته تون وڏو بدمان آهين. پر هن وقت مان تو وت ڪمان اپديش ٻڌڻ ڪون آيو آهيان، جيڪڏهن تون منهنجو ڀلو چاهين ته منهنجو چوڻ مڃي ائين اسد ڪر ته ته وڃي سمهي پئه لوڪي هن وقت تنهه ستائي رهي هوندي. راوڻ جا اهي وچن ٻڌي ڏک وچان مٿو ۾ ڪهند ٻالي ڪپڪرڻ چوڻ لڳو، هي ايمائي راوڻ! جڳت جي مائا کي چوراڻي جا اڃا ته تون منهنجو ڪلياڻ ٿو چاهين؟ هي راوڻ! تو ڪم سٺو ڪونه ڪيو، جو موتڪي تنهه مان اٿاريو. خير ته منهنجو چوڻ مڃي ايمان ڇڏي وڃي شري رامچندر جي شرڻ وٺ ته ان ۾ تنهن جو ڀلو آهي. ڇا تو سري رامچندر کي ممش ڪري سمجهيو آهي جنهن جا شوڪ هنومان جهڙا پراڪرمي پرش آهن، جنهن جا برهما شو ۽ ٻيا ديوتائون سڀئي هن جا سيوڪ آهن تنهن پرڀوءَ سان هي مورڪ! تو وير ووڊ

هو ان کي الي تي پهچائي آيو.

اڪادشيءَ جي ڏينهن بانڊر سينا تي ڌوم راڪش چڙهائي ڪئي ۽ تمام ڀيانڪ لڙائي لڳي پر مهاوير ان کي ماري ڇڏيو. وري اڪمپن دئيت چڙهائي ڪئي انهيءَ ۾ ٻاري پڻ ڪئي ان کي ۽ يوراج انگد للڪار ڪري ماري ڇڏيو. وري ڪروڌ ڪري پرهست دئيت وڙهڻ لاءِ ڊوڙندو آيو ان کي نيل ماري ڪٺي زمين تي ڦٽو ڪيو. وري مهودر ڪروڌ ۾ ٻرجي اٿڻ آيو ان ٻوڍي کي ۽ هنومان ماري ڇڏيو. وري اٻيڪاءِ دئيت ڪروڌ ڪري وڙهڻ لڳو ۽ اهو ڏينهن سانده لڙائي ڪندي مري ويو. تڏهن کان پوءِ ڪنڀڪرڻ جي پٽن ڪمپ ۽ نڪمپ اچي جنگ مچائي اهي ۽ پنج ڏينهن سانده لڙائي ڪندي مري ويا. وري مها پارشو ۽ مڪراڪ سامهون ٿيو جنهن لڪشمڻ سان تمام گهور يڌ ڪيو، تڏهن لڪشمڻ ڪروڌ وچان ان کي ماري ڇڏيو. انهن سڀني دئيتن جي مرڻ کان پوءِ بانڊر سينا ۾ آنند ڇانئجي ويو ۽ سري رامچندر جي جئه جئڪار پڪارڻ لڳا.

ڪنڀڪرڻ ۽ راوڻ جو سنواد

اهو سماچار جڏهن راوڻ ٻڌو تڏهن تمام دکي ٿي پنهنجو منهن مٿو اٿڻ لڳو ۽ دک وچان گهٻرائجي پنهنجي ڀاءُ ڪنڀڪرڻ کي جو ننڊ ۾ سمهيو پيو هو ان کي اٿارڻ لاءِ ويو ۽ وڏا هيلا وسيلا ڪري ان کي مس مس اٿاريائين جڏهن ڪنڀڪرڻ سجاڳ ٿيو تڏهن ڏٺائين دکي ٿي راوڻ کيس چوڻ لڳو هي ڀائي! هن وقت اسان جي مٿان سنڪٽ اچي پيو آهي سو ٻڌ، رام اسان جا وڏا وڏا وير پٽ پوٽا مٽ مائٽ سڀئي ماري ڇڏيا آهن. هي پيارا ڀاءُ! منهنجو ۽ مرڻو ڪال اچي ويو آهي. هاڻ ڇا ڪرڻ گهرجي؟ اهو مهاٻلي دسرٿ ڪمار سگريو سميت سينا سان سمنڊ پار ڪري سڀني پاسن کان اسان جي پاڙ پٽي رهيو آهي. اسان جا جيڪي مکيه مکيه راڪش وير هئا سي سڀ يڌ ۾ بانڊرن جي هٿان مارجي ويا. پر هن يڌ ۾ اسان بانڊرن کي ڪڏهن ۽ مرندو نه ڏٺو آهي. هي ڀائي! ٻڌ، اٿ ۽ هلي انهن سان مقابلو ڪر ۽ انهن کي ماري پنهنجو بدلو وٺ. مون انهيءَ ڪري توکي جاڳايو آهي. هي ڀائو! پنهنجي ڀاءُ جي خاطر هيءُ مشڪل ڪارج ڪر. راوڻ جا اهي دکي وچن ٻڌي ڪنڀڪرڻ ڏاڍي زور سان ٺٺولي ڪري کلي چوڻ لڳو هي راجن! توهان جيڪو اهڙائين ويچار ڪيو هو ان وقت مون جو ڪجھ توکي چيو هو. سواءِ توکي ڪيل پاپ جو ڦل ملڻ وارو آهي. مون نه اهڙائين

ماتا کي هڪڙولي ڪملڙو پٽ آهين ماتا منهنجي سيتا شورا ڪرڻ لاءِ توکي موڪليو آهي سو مان ان وقت ڪهڙو منهن کڻي وڃان.

اڌ رات گذري ويئي پر هنومان موٽي ڪين آيو نه آيو. پراڻ پياري لڪشمڻ جي ڪهڙو حالت ڏسي، سري رام پراڻن ۾ وياڪل ٿي پيو ۽ وللاپ ڪري ائين چوڻ لڳو، "منهنجي جهنڊ مان ڪهڙو ڀلو؟" ائين چئي دک ۾ ڪلپڻ پر زار زار روئڻ لڳو.

ڏسي رام ڀاءُ کي زار زار زار،
ڇاتي ڪمي لالو ڪٽي ٻار ٻار.
پڪاري لڇمڻ کي چيو، "اي ڀائا،
سوڻ ٻن پر مون سان ڏٺا تو ڏکا،
مگر هاڻ ٻن پر اڪيلو ڪري،
وڃي ڪهڙي مون کان وسي لون ڀري؟
سدا ڀاءُ مون سان جدائي نه ڪر،
وڃي وهڪ پر لون وداعي نه ڪر."
هيو آهه لڇمڻ پر اللهي الي،
سٺي دانهن ٻاڌي پيو لي ٻڌو،
جڏهن راڻ روئڻ پيو عرش لي،
سٺي ديوتائن راز عرش لي،
الي رام کي ڀڄ ڏسي درد پر،
پکين جو پيو ڪومت ڏسي درد پر. (سائل)

دک ڀريا سري رام ان ريت وللاپ ڪرڻ لڳو ۽ ان جي ڪمل سمان نيڻن مان جل جي ڌارا وهڻ لڳي. اهو ڏسي وانر ۽ ڀالو سڀ وياڪل ٿي ويا. شنڪر چوي ٿو، "هي پاروتي! سري رام نه ادولي ۽ اکنڊ پرڀو [illegible] ڪاڻ ٿي آهي. انهي ايڪس ورتل ڀڳوان منش ليلا جو ناٽڪ [illegible] ڪهڙو ڀالن جو پيار هٺ ڪيو آهي."

[illegible] هنومان پرڀت سميت اچي اڪتو. هنومان کي ڏسي سري [illegible] ڀيو، جو نه پرڀو اپڪار ڪرڻ واري کي معجزن ۽ سماگر [illegible] تي ڀاڪر پائي گڏيو. لڇمڻ کان پوءِ سشيڻ ويد هنجو [illegible] لڪشمڻ اٿيو پورو ڪال ويهي وهيو. سري [illegible] ڏسي تانپو خوش ٿيو ۽ ڀاڪر پائي گلي لڳايائينس [illegible] جاڳي ويئي. پوءِ هنومان ويد کي جتان ولي آيو

وٺي هوندي ۽ صبوح ٿيڻ ڪري سڀ ڪم بگڙي ويندو، تنهن ڪري تون ٻوٽي سميت منهنجي ڀاءُ لي جڙي واهه ته مان هميشه جو هميشه توکي سري رامچندر وٽ ٻڌايان ٿو. ڀرت جا اهي وچن ٻڌي هنومان کـــ من ۾ اهنڪار ٿيو ته منهنجي بوجهه سان ڀاءُ ڪيئن هلندو. پر پوءِ سري رامچندر جي سڀاءَ جو ويچار ڪري ڀرت کي پرڻام ڪري هٿ جوڙي چو لڳو، هي پريو! جو ڪجهه ٿو، توهان چئو ٿا سو سڀ سچ آهي ۽ توهان ۾ اهڙو ئي پرتاپ آهي. هاڻي ڪرپا ڪري موڪلي آڳيا ڏيو ته توهان جي پر سمان تيز رفتار سان وڃي اچي پهچان. هنومان جا اهي وچن ٻڌي ڀرت خوش ٿي هنومان کي وڃڻ جي آڳيا ڏني. پوءِ هنومان ڀرت کي پرڻا ڪري ٻوٽي کڻي اتان روانو ٿيو، هنومان رستي ۾ ويندي ويندي ڀرت جي سيل گڻ ۽ پريوءَ جي چرڻن ۾ اتل پريم ڏسي من ۾ وار وار وڏائي ڪندو ٿي ويو.

لڇمڻ جي حالت خراب ٿيڻ ڪري رامچندر جا ورلاپ ڪرڻ

هيڏانهن سري رامچندر لڇمڻ کي ڏسي منش وانگر چوڻ لڳو ته اڌ رات ٿي وئي آهي ۽ اڃا هنومان ڪونه آيو آهي. ائين چئي ڀاءُ کي اٿاري هردي سان لڳائي چوڻ لڳو هي ڀائي! تون موکي ڪڏهن به دکي نه ڏسي سگهندو هئين، تنهن جو سڀاءُ ڏاڍو ڪومل هئو، تون منهنجي ڪري ماتا پتا ڇڏي هن گهور ٻن ۾ گرمي سردي ۽ دک سک سهڻ قبول ڪيئن. هي ڀائو اهو پريم هاڻي ڪٿي آهي. منهنجا هيءَ دکي وچن ٻڌي اٿين چو نه ٿو. جيڪڏهن مان ائين ڄاڻان ها ته ٻن ۾ ڀاءُ جو وڇوڙو ٿيندو ته مان پيءُ جـي وچن کي به نه مڃان ها. پٽ ڌن استري گهر ۽ ڪٽنب سنسار ۾ وارنوار ملي سگهي ٿو پر سنسار ۾ سڳو ڀاءُ ٻيهر ملڻ مشڪل آهي- هي ڀاءُ! جيئن پرن ٻنا پکي، مڻيءَ ٻنا نانگ ۽ سونڊ ٻنا هاٿي تمام دکي رهندو آهي تيئن آءٌ به تو ٻنا ڏاڍو دکي آهيان من ائين ڄاڻي الي ڪڙو ٿين، هاءِ افسوس هاڻ اجوڌيا ڪهڙو منهن کڻي ويندس، اجوڌيا واسي چـــا چوندا ته استريءَ جي ڪري پيارو ڀاءُ به وڃائي آيو آهين. سنسار ۾ اها بدنامي ٿيندي ته اهڙو پراڪرمي پرش تـــي ڪري ان ۾ رهـي استري وڃائي ان لاءِ ڪجهه به نـــ ڪيائين چو ته زال جي وڃڻ جي به ڪا گهڻي بدنامي نه آهي، هاڻي هي منهنجو نردئي ڪٺور من ٻئي بدناميون سهي رهيو آهي. هي ڀائو! تون ا

هنن جو مڪ لڳا سان اهو ڪهڻي مٿي واس ڇڏي اصل راڪش روپ
ڌاري ڀڀڪي مايا ڪمڙي هنومان سان وڙهڻ لڳو، ليڪن هنومان نه وڌي
مايا ٽئي ڪران رام جو دوست ۽ انهن لنڪا راڪشن جو دشمن هو، سو ان تي
هن معمولي مايا جو ڇا اثر ٿي سگهندو. پوءِ هنومان هن جي مٿڪ تي
اهڙي مڪ هنئي جو ان جو مٿڪ ڦاٽي پيو ۽ جلدي مري ويو.

سنجيون ٻوٽي آڻڻ وقت ڀرت جو هنومان کي ٻاڻ هڻڻ

لڇمڻ کان پوءِ هنومان دروڻاچل پربت تي پهتو، اوکڙين ڪرائڻ لڳو، جا
ڏسي نه سگهيو ڪهڙيون اوکڙيون آهن جنهن جو انهن کي ڪرائي اوکڙيون
اوکڙيون ڏسي منجهي پيو، اها خاص اوکي ڪهڙي آهي سا سڃاڻي نه سگهيو
جا ڪمال جو اهو سڄو پربت اکيڙي هٿ ۾ کڻي هلڻ لڳو. جڏهن مهل
هنومان اهو پربت کڻي ايوڌيا مٿان تي لنگهيو تڏهن مهل ڀرت جي نظر وڃي
مٿس پئي، ڀرت سمجهيو نه مٿان هي ڪو راڪش هوندو تڏهن ڪري هن
ٻهڪيو ٻاڻ ڪڍي زور سان هنيو جو ٻاڻ لڳڻ شرط هنومان هاءِ رام هاءِ رام
ڪندو اچي پرٿويءَ تي ڪري پيو ۽ بيهوش ٿي ويو، هنومان جي مک
مان رام جو شبد نڪرندو ٻڌي ڀرت واجهو وڃي ان کي وياڪل ڏسي ان
کي هوش ۾ آڻڻ لاءِ اپاءُ ڪيو پر هن کي هوش نه آيو. تڏهن ڀرت دکي
ٿي اکين ۾ آنسون آڻي روئي چوڻ لڳو جڏهن وڌاتا مون کي سري رامچندر ا
جو وڇوڙو ڏنو وري اهيءَ مون کي هي پيو دک ڏنو، جيڪڏهن
منهنجي من وچن ۽ سرير سان سري رامچندر جي چرڻ ڪملن ۾ منهنجي
ٻنا ڪنهن ڪپت جي پريم هجي ۽ جيڪڏهن سري رام مون تي پرسن
هجي نه هيءُ ڪپي اڪاوٽ ۽ ايذا کان ڇٽي ٻنا ڪنهن تڪليف جي
اٿي کڙو ٿئي.

ڀرت جا اهي وچن ٻڌي هنومان سري رام جي جئه جئه ڪري اٿي
وڃي رهيو، اوڏي مهل ڀرت هنومان کي ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ هن کي
ڳلي لڳايو ۽ اهڙي نه خوشي ٿيس جو سرير جي ۾ سڌ نه رهيس. اوري
دير کان پوءِ ڀرت هنومان کان پڇڻ لڳو هي هنومان! شري رامچندر لڇمڻ
۽ ماتا جانڪي نه خوش آهن، تڏهن هنومان ڀرت کي سڀئي حقيقت ڪري
ٻڌائي، جا ٻڌي ڀرت کي ڏاڍو دک ٿيو ۽ من ۾ پڇتائي چوڻ لڳو هي وڌاتا!
سنسار ۾ مون جهڙو ڪو ورلو جو ڀراوءَ جي هڪ نه ڪم ۾ نه آيس، پر اوهان
تسي ڏيج ڏئي هنومان کي چوڻ لڳو هنومان! ڪاري وڃڻ ۾ دير ٿيندي

راڪش پنهنجي مايا سان ناهي شو جو روپ ڪري رهيو هو، هنومان منيءَ کي ڏسي نمسڪار ڪري چوڻ لڳو، هي منيور! مان رام جو دوت هنومان آهيان سري رامچندر جي ڪارڻ لنڪ کير ساگر ڏانهن وڃي رهيو آهيان، هي برهمڻ! مونکي ڏاڍي اڃ لڳي آهي مان پاڻي پيئڻ چاهيان ٿو، هي منيور ڪرپا ڪري ٻڌايو ته هتي جل ڪٿي آهي. هنومان جا اهي وچن ٻڌي منيءَ پنهنجي پاڻيءَ جو ڪمنڊل ڪڍي کيس ڏنو ۽ چيو ته هن مان تون ڪڍي پاڻي پيءُ ۽ هي ڦل ڦول کائي ڪجھ وشرام ڪر اتاولو جلدي نه ڪر، تڏهن هنومان چوڻ لڳو مهراج مونکي ڏاڍي اڃ لڳي آهي هن ڪمنڊل جي پاڻيءَ مان ڇا ورندو مون کي ڪو تلاءُ ڏيکاريو جتي مان پاڻي پي ڍءُ ڪريان. هنومان جا اهي وچن ٻڌي ڪپٽي منيءَ برهمچاريءَ کي آگيا ڏني ته هي برهمچاري! هنومان کي پاڻيءَ جو تلاءُ ڏيکاري اچ. برهمچاري هنومان کي تلاءُ وٽ آڻي چوڻ لڳو، هي هنومان! ڏس هيءُ تلاءُ تون اکيون بند ڪري پاڻي پيءُ پوءِ تون منيءَ جن وٽ هليو اچج جو توکي منتر جو اپديش ڪندو جنهن ڪري تون سڀئي ٻوٽيءَ کي جهٽ سڃاڻي سگهندين. ائين چئي برهمچاري هليو ويو. پوءِ هنومان تلاءُ ۾ گهڙي اکيون بند ڪري پاڻي پيئڻ لڳو ته اتي ۾ مايا روپي وڏي مڇليءَ اچي سندس پير پڪڙيا. هنومان پاڻ کي مڇليءَ جي منهن ۾ ڏسي ڪروڌ ۾ پنهنجي هٿن سان ان جو وات ڦاڙي ماري ڇڏيو انوقت هڪ سندر اپسرا ٿي آڪاش ۾ وڃي هنومان کي چوڻ لڳي هي ڪپيشور! مان توهان جي ڪرپا سان اڄ مڪت ٿي وئس، ٻڌائين مان هڪ ڌانيه ماليءَ نالي سندر اپسرا هيس پوءِ ڪنهن ڪارڻ مون کي منيءَ سراپ ڏنو هو انهيءَ ڪري مان مڇلي ٿي پيس، هن آشرم ۾ توهان جنهن رش کي ڏٺو آهي اهو ڪال نيمر مهادئيت آهي. هي هنومان! هن کي راوڻ توهان جي رستي ۾ روڪڻ وڃڻ لاءِ موڪليو آهي - هيءُ پنهنجي راڪشي مايا سان مني ويس ڌاري ويٺو آهي، هيءُ ڪوئي مني نه آهي پر برهمڻن جي هنسا ڪرڻ وارو آهي، هن دشت کي ماري تون جلد وڃي پنهنجو ڪاريه ڪر. مان توهان جا چرڻ ڇهي نشپاپ ٿي برهم لوڪ وڃان ٿي ائين چئي هلي وئي، هنومان موٽي آشرم ۾ آيو، هنومان کي ڏسي مني چوڻ لڳو هي ڪپيشور! اڃا تو پاڻ پيئڻ مان توکي ڇا ملندو هاڻ وٽ هيءُ مونکان منتر ۽ مونکي گرو دکشا ڏي. منيءَ جا اهي وچن ٻڌي هنومان پنهنجي مٺ بند ڪري راڪش کي چوڻ لڳو وٺ دکشا هيءُ نه وٺ، ائين چئي اهڙي ته هن کي زور سان مڪ

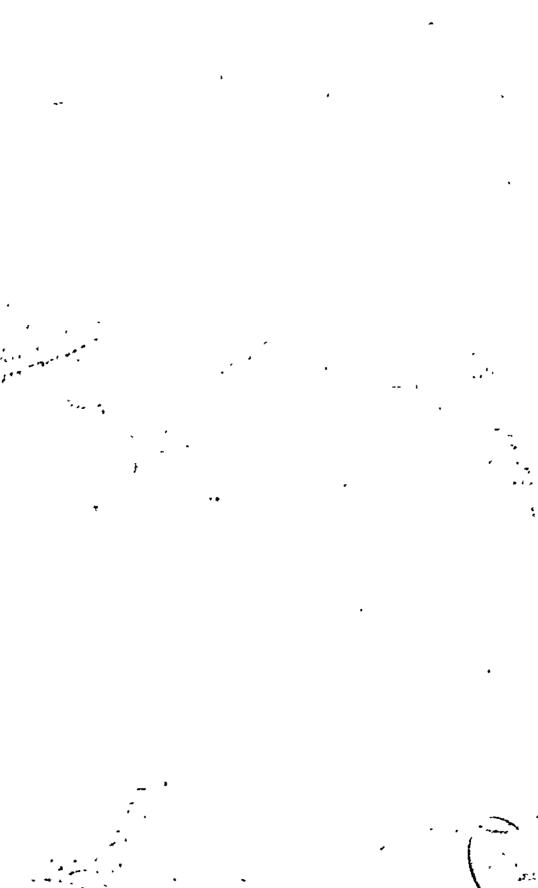
اڪري وڃي اهو ڪم ڪري ورتي مولي. ڪهڙو ڀلو اهي. راوڻ جا اهـي وچن ٻڌي ڪال نمر چوڻ لڳو هـي مهراج! اول منهنجي ڳالهه ڌيان ڏيئي ٻڌو، مان لوڪن جو ڪم ڪندس ۽ ان لاءِ منهنجي پراڻن جي به پرواهه نه ڪندس ليڪن ان مان لوڪن کي ڇا حاصل ٿيندو؟ هـي راجن! جڏهن ماريچ مرگ روپ ڌاري هو اچائي. حالت منهنجي نه ٿيندي، ڏسو لوڪن جا پٽ پوتا ۽ ايڪ مٺ مالڪ راڪش لوڪ مارجي ويا. اهڙي طرح راڪشن واش جو ناس ڪرائي لوڪن جو راج، سيتا لوڙي هن جڙ ڏاهه مان ڪوڙو مالدو آهي؟ هي راجن! سري رامچندر کي سيتا ۽ وڀيشڻ کي راج ڏيئي لوڪن مٿي ويس ڌاري وڃي لهيا ڪرڻ اسي ڀروح جو سرير الي پوتر جل ۾ سنان ڪري پوءِ سنڌيا اپاسنا ڪري لنء ڪرم ڪان. اورڌ لي اڪالس داس ۾ سک روپ آسڻ لي وڃي ويهو. هـي راجن! جڏهن وير ٻاندر لوڪن جي ڏسندي ڏسندي سڄي لنڪا جلائي ڇڏي، اهڙو جـو وستي روڪيو وارو هن دنيا ۾ ڪوڙو ٿي آهـي؟ تنهن ڪري لوڪن هٺ وڏائي ڇڏي وڃي سري رامچندر جو سمرڻ ڪرڻ، جو رامچندر ڪال جـو ٻه مها ڪال روپ آهي تنهنکي لوڪن جا ڪري سگهندا؟

سري مهاديو چوڻ لڳو هي پاروتي! ڪال نيم جا اهي امرت پراپر وچن ٻڌي راوڻ ڪاوڙ ۾ ٿي چوڻ لڳو ته مان جاڻان ٿو ته تون نه دشمن کان ڪجهه ولي وار جي ٻاري ۾ ناهه لاهي ڳالهيون ٻڌائي وڃو آهين پر اساد وڪ منهنجي آڳيا نه مڃڻ ڪري مان تو دشمن کي هيٺئون جو هيٺئون ماري ڇڏيندس، تنهن ڪال نمر چوڻ لڳو، هـي ديو! ڪروڌ ڪرڻ جي ڪهڙي ڳالهه آهي مان هيٺئون وڃي، لوڪن جيئڻ چئو لنا ٿيڻ وجــي ڪرڻان ٿو، اهن ڇئي ڪال نمر دليس راوڻ جي چوڻ موجب هنومان جـي ڪارڻ ۾ وگهن وجهڻ لاءِ اتان روانو ٿي ويو ۽ درونا چل پربت وٽ اچي هنومان جي لنگهڻ واري رستي ۾ هڪ عاليشان سنڌر تلاءُ (اشنان گاهه) ٺاهي اسي هن دشت ٻاڻ مٿي ويس ڌاري شش سميت وائي ويهو. جڏهن ويس هنومان اسي پوتر ۽ هڪ سنڌر آشرم ڏٺائين ان کي ڏسي من ۾ ويچار ڪري چوڻ لڳو ته اچ به ڏاڍي لڳي آهي جو ته هتان لي پاڻي پي لڪاوت لاهي ڇڏيان ۽ آشرم ۾ وڃي مني جي جو درشن نه ڪريان تنهن کان پوءِ درونا چل پربت لـي ويندس. اهو ويچار ڪري ان آشرم ۾ ويو، اهڙي سنڌر آشرم ۾ سڀني ٻاسي ٻڪل لنالي سان انرٻل وڻ ڪندمول، ڪنڊو، ڪنٺو ۽ ٻيا ايڪ وڻ لڳل هوا اهي سڌ پوتر ۽ نرمل جل سان ڀريل هڪ تلاءُ هو، اهو ڪال نمر

بي هوش ٿي ڪري پيو. تنهن ڪان پوءِ هنومان لڪشمڻ کي پنهنجي ٻانهن تي رکي سري رامچندر وٽ کڻي آيو. هنومان جهڙي ڀڳتيءَ ڀاو ڪري جڳ رکڻ پرڪاش سروپ پرميشور لڪشمڻ گرو ٿي وڃڻ ڪري ، تمام هلڪو ٿي پيو. هيڏانهن سري رامچندر لڪشمڻ کي ڀرڻي تي بيهوش پيل ڏسي منش وانگر شوڪ ڪري چنتا ۾ پئجي ويو، تڏهن جامونت چوڻ لڳو هي ڀڳوان! لنڪا ۾ هڪڙو سشيڻ نالي راج ويد رهي ٿو ان کي وٺي اچڻ لاءِ ڪنهن کي موڪليو، جامونت جا هيءَ وچن ٻڌي هنومان ننڍڙو روپ ڌاري لنڪا ۾ ويو ۽ سشيڻ کي گهر سميت جهٽ کڻي آيو. سشيڻ ڀڳوان رام کي ڏسي چرڻن ۾ مٿو نوائي چوڻ لڳو هي پرڀو! لڪشمڻ کي سرجيت ڪرڻ لاءِ سنجيون ٻوٽيءَ جي ضرورت آهي ان ٻوٽيءَ جو ڏس پتو مان ٻڌايان ٿو. اتي انيڪ قسمن جون ٻوٽيون ٿين ٿيون اها ٻوٽي رات ئي رات ۾ دروڻاچل پربت تان سڃاڻي کڻي اچي ان ٻوٽيءَ کي گهوٽي پيارجي. جيڪڏهن صبح ٿي ويو ته پوءِ اچڻ مشڪل آهي ڇاڪاڻ ته انهيءَ ٻوٽيءَ جو اثر گهٽ ڪري رات جو ئي ٿيندو آهي، تنهن ڪري هي هنومان! تون جهٽ پٽ وڃي دروڻاچل پربت تان ٻوٽي کڻي اچ. جيڪڏهن راوڻ کي خبر پئجي ويئي ته هو دشت ضرور ڪو نه ڪو وگهن وجهندو. هنومان اهو حڪم ٻڌي ئي رکيل ڏسي هڪدم اٿي سري رامچندر جا چرن ڇهي من ۾ ڀڳوان جو سمرڻ ڪندو تيز رفتار سان پربت ڏانهن روانو ٿي ويو.

ڪال نيم راڪش جو ڇل ڪرڻ

انهيءَ وقت هڪڙي دوت راوڻ کي وڃي خبر ڏني ته راجن! رام هنومان کي دروڻاچل پربت ڏي موڪليو آهي ۽ هو لڪشمڻ کي جيئرو ڪرڻ لاءِ سنجيون ٻوٽي کڻڻ ويو آهي. دوت جا اهي وچن ٻڌي راوڻ چنتا ۾ پئجي ويو ۽ اوڏي مهل ٿي رات جو اڪيلو ڪال نيم دئيت جي گهر آيو. راوڻ کي ايندو ڏسي ڪال نيم کي ڏاڍو عجب لڳو ۽ ان کي آشيرواد ڏيئي ٻئي ۽ هٿ جوڙي چوڻ لڳو هي راجيشور! اڄ ڪيئن توهان جو اچڻ ٿيو؟ ٻڌايو ته مان توهان جي ڪهڙي سيوا ڪريان، تڏهن راوڻ تمام دک وچان چوڻ لڳو هي ڪال نيم! اڄ ڪله منهنجي من ۾ اهو دک پيدا ٿيو آهي جو منهنجي شڪتي لڳڻ سان وير لڪشمڻ ڀرڻيءَ تي پيل ان کي جيئرو ڪرڻ لاءِ هنومان سنجيون ٻوٽي کڻڻ ويو آهي، هي ڀاڳوان! تون اهڙو ڪو اپاءُ ڪري ان جي کڻي اچڻ ۾ وگهن پيدا ڪر، جنهن ڪري ٻوٽي ڪم اچڻ جو وقت

جو ڀلو ڏيکاريو ته لڪشمڻ کي ٻه جي ميدان ۾ اچڻ ته للڪاريو. اهڙي طرح راڪشن جي للڪار ٻڌي لڪشمڻ پنهنجا هٿيار کڻي ٻه ڪرڻ ته تيار ٿيو.

لڪشمڻ جو مورڇت ٿيڻ

اِن وقت ديوتائن آڪاش ۾ بيهي اها گهور ٻه ڏسڻ لڳا. پوءِ لڪشمڻ سري رامچندر کان آگيا وٺي اڳتي وڌيو. ٻنهي ٻانڌرن سان گڏ ڪروڌ ۾ ڀرجي ڏاڍو پساڻ هٿ ۾ کڻي هليو. هيڏانهن راوڻ نه پهچندي ٻيو راڪشن کي هٿيار ڏيئي موڪليو. ٻانڌرن جا ٻرندڙ وڻ ۽ اهي هٿيار آهن ٻانڌر سري رامچندر جي جئه ملائيندا دوڙيا ۽ راڪشن سان وڙهڻ لڳا. ٻانڌر راڪشن کي مڪن، لتن ۽ ڏندن سان ڪائيندا رهيا. ٻيو ٻانڌر انهن کي ماري ۽ ڏمڪائيندا بيا، ماريو ڀڄائيو. سر ڦوڙيو اهڙو آواز اچي ڪندن ۾ ڀرجي ويو ديوتائون اهو روشن ڏسي رهيا هئا انهن کي ڪنڌن عجب ٿئي لڳو ڪنڌن آنند ٿئي ٿيو. وقت ۾ ڪڏا ڀرجي جهڙي پراڻا گهاٽل پرڏا ڌول وانگر سوٽيا ڏيئي رهيا هئا. لڪشمڻ ۽ ميگهناد ٻئي پرڏا ڪروڌ ۾ ڀرجي هڪ ٻئي ۾ گهڙجي بيا. پر هڪ ٻئي کي جيتي نه سگهيا. ميگهناد جل ۽ ڪهنڊ ۽ ٻئي ڪري پر لڪشمڻ ڪروڌ وچان ميگهناد جي رٿ کي جهٽ پٽي ڇڏيو ۽ سارٿيءَ کي نه ڪيرائي ماري ڇڏيو ۽ وڙهندي وڙهندي سڀني راڪشن کي اڌ سالو ڪري ڇڏيو. جڏهن ميگهناد ڏٺو ته هاڻي وڌو سڌڪت پيدا ٿيندو ۽ هي مون کي ماري ڇڏيندو تڏهن لڪشمڻ تي برهم استر ڇوڙڻ جو فڪر ويچار ڪري اهو موقعو جي شڪتيءَ وارو باڻ لڪشمڻ تي اڇليو. جڏهن لڪشمڻ ڏٺو ته برهم استر سان ميگهناد مون کي مارڻ ٿو چاهي، تڏهن ڪري اهو باڻ ساڻ پرهيا جو ماڻ رکڻ ته ضرور ڪرڻ کپندس. سو جا ڪهاڻي جيسو جڏهن مهل اهو پساڻ ان جو تڏهن مهل پهچي چاتي کڻي اگهاڻ ڏٺائين. اهو لو پورڻ شڪتيءَ وارو باڻ ان جي چاتيءَ ۾ کهڙي ويو ۽ سو جسم تي زمين تي ڪري پيو تڏهن ميگهناد ٻي ديو تي دوڙي اچي کيس کڻڻ لڳو ميگهناد جهڙا سڀ ڪروڙ جوڌا ان کي اٿاري رهيا هئا پر جڳت جي آڌار شيش لڪشمڻ کي ڪير به اٿاري سگهي کڻي نه پري پيو ويو کيس جوري نه ڪري سگهيا تڏهن ڪو شرمندا ٿي هليا ويا. سنسار ۾ ماڻا ماڻ جهڙيون شڪتيون آهن تن لڀون ۽ مهاتما لڪشمڻ سڀ جو آڌار اڪران "وشنو سروپ شيش ناگ اوتار آهي. ان جو ڪير اهي ماڻ شڪتيءَ سان ڪيئن اکڙي سگهي ٿو. ان وقت مٿس هاو الڪمڪار ڪرڻ ته ان موجب پرلو تي

هنڌانهن ٻاندرن جي سينا جيتوڻيڪ سوڀ پائي آئي تنهن هوندي ب-
هرڪو زخمن هڻڻ ڪري ڏک ۾ ڇڪتاڇوڙ هئو. جيئن تہ گهايل هڻڻ ڪر
۾ دوستيءَ جو نالو قائم رکيو، جنهن وقت هنومان انگد ۽ ٻيا سينائي ٻان
ڀڳوان رام وٽ آيا تنهن مهل رگهو ٻرڀوءَ جي مشڪڻ سان ئي انهن جا سـ
زخم گهاؤ منجهي ويا ۽ وري تازا توانا ٿي پيا، جڻ تہ لڙائي ڪئي
ڪانہ هوائون.

ميگهناٿ ۽ لڪشمڻ يڌ

مهادو چوڻ لڳو هي پاروتي! پرڀوءَ جي مايا ڪهڙي انوکي ڇئجي
رگهو ڀڳوان رام جي مشڪڻ سان انڌو پرتاپ جو لڙائي جي ٿڪاوٽ گـم ٿ
وڃي، تنهنجي سهاري ۾ رهندڙن کي سنسار ۾ ڪير ٿو جيتي سگهي. ٻئي
ڏينهن صبوح ٿيڻ شرط ٻاندر پنهنجي اڳـوان سينا پتين سان گڏ نچندا ٽپند
گرجندا لنڪا کي چئني پاسن کان گهيرو ڪري ويا. هيڏانهن ٻاندر سينا کي
وري ايندو ڏسي ميگهناٿ ڀيمڪر گرجنا ڪري اچي ٻاندر سينا ۾ ٽپي ٿ
۽ تيرڪمان کڻي ڪن ٽائين ڪشي چوڻ لڳو تہ ڪٿي آهن رام ۽ لڪشمڻ
جو ٻهادر ڀا ڀڏائين؟ ڪيڏانهن ويا هنومان، نل، نيل ۽ جامونت جـو ٻا
جهڙو ڀئي کي ڀتا سمجهن، جيڪڏهن ويا آهن تہ نڪري ٻروار ٿين تہ سـو
پاڻيهي خبر پوندي تہ، ڪيترو وقت ماڻائن جو ڪير پيتو اٿن، انهن چئي ۽
تير ڇڏيائين ان تير مان لکين ماهاوي تير نڪري وڃي ٻاندرن کي لڳـ
جن جي لڳڻ سان ڪئين سـانـدر زخمي ٿي پيا، هنومان جڏهن ڏٺـو
ميگهناٿ شور سان گرجندو اسان کي ٻڌ ۾ پيو ٻڪاري تـڏهن هنومان ۽
ڪير جـو کڻندي هڪ پهاڙ جو ٽڪر آڪاس ۾ اڏامي کڻي ميگهناٿ جي
مٿان اڇلايو، جڏهن ميگهناٿ ڏٺو تہ هاڻ منهنجي مٿان پهاڙ اچو ڪري ـ
پاڻ هڪدم رٿ مان لهي آسمان ۾ اڏامي ويو جنهن ڪري پهاڙ لـڳڻ کا
بچي ويو پر ان جو رٿ ٽڪر ٽڪر ٿـي پيو پيو ۽ سندس سارٿي، گهو
۽ ٻيا ڪئين راڪش چيپاٽجي مـري ويا، تنهن کان پـوءِ ميگهناٿ وري
آڪاش ۾ وڃي پنهنجي مايـا پکيڙي جنهن ڪري آسمان مان ٽانبن جي
برسات وسڻ لڳي، ڀڳوان رام ميگهناٿ جي اها چالباري ڏسي اوڏي مهل
سري رامچندر زمين مـان ٻاٽي پيدا ڪيو جنهن ڪري ميگهناٿ جي اها
چالاڪي بيڪار ٿي وئي، اهڙي طرح انيڪ چالاڪيون ڪيائين پر ڀڳوان سڀني
نسڦل ڪري ڇڏيس، پوءِ ميگهناٿ سڀني پورا ٿـا اميد ٿي پنهنجي ٻانهو

بندوبست ڪري، ڀڳوان جي حڪم جي دير هئي، هڪدم سڀئي تيار ٿي هلڻ
لڳي ۽ ڀڳوان رام جي جئه جئه ڪار ڪندا لنڪا اسي گهيرو ڪرڻ لاءِ اڳتي
جا وڏا وڏا پٿر کڻي ۽ انيڪ قسم جا وڻ اکوڙي بند ڪرڻ لاءِ هليا ۽
راوڻ جي اڳ سڀئي ڏسي وڙهائي جي ڪارڻ بند ڪرڻ لاءِ لنڪا اسي
چڙهائي ڪئي ان مسان ڪرلي ڪرت، ڪٽيون قلع، اهڙي بالدر نوندا
ڪڏندا ۽ ڪرڇندا وڻ ۽ پٿر هٿ ۾ کڻي لنڪر وٽ اچي چئني طرفن کان
گهيرو ڪري، مهابلي رام ۽ ليڇمڻ جي جئه جئه ۽ راجا سگريو جي
جئه جئه ڪار ڪندا دشمن سان وڙهڻ لڳا. هنومان، ڪرمد، ال، نيل، دورد
دڌي مک، ڪيسري تارا ۽ ٻيا سڀئي پهلوان وير بالدر نچندا ڪڏندا چئني
دروازن پاسي تيار ٿي بيهي ويا. ٻنهي مهاپلوان بالدرن وڻن پٿرن اهڃ ۽ ڏندن
سان راڪشن کي مارڻ لڳا، هنڌاهين مها ٻهادر ۽ وڏي سرير وارا مهابلي
راڪش تمام ڪروڌ سان دروازن مان اڪري هٿيار کڻي هلائڻ لڳا. اهڙي
طرح وير بالدر راڪشن کي مارڻ لڳا، ان وقت راڪشن ۽ بالدرن جي وڏي
وچتر ڀڄ لڳي جنهن ڪري براويءَ لي وڏت جون ندين وهڻ لڳيون. وير
راڪش ڪيسري گهوڙن هاٿين ۽ سونن رٿن تي چڙهي گرجندا وڙهي رهيا
هئا، راڪشن ۽ بالدرن ٻنهي هڪ ٻئي کي جيتڻ چاهيو ٿي. بالدر راڪشن
کي ۽ راڪش بالدرن کي مارڻ لڳا. وشنو روپ ڀڳوان رام جي درشٽي ارڻ
سان ديوتائن جي اڳ مان پيدا ٿيل بالدر وڏي بل وارا ٿي پيا ۽ اهين
ڪمزور راڪشن کي مارڻ لڳا. ڏيري ڏيري راڪشن جي سڀئي ناس ٿي
ويئي باقي چوارن حصو رهجي ويئي، ٻنهجي سڀئي کي ناس ٿيندو ڏسي راوڻ
ڏاڍو غصي ۾ اچي دربار ۾ چرڏاري اچارڻ لڳو، جنهن تي سندس پيو نانو
ماليونت کيس چوڻ لڳو هي راوڻ! ڪجهه عقل دماغ کان ڪم وٺي هاڻ
ٻنهجي من ۾ وچار ڪري ڏس ته تنهنجي عمل ڪرڻ ڪري ڪيترو ناس
نقصان ٿيو آهي. ٻنهجي نائي ماليونت جيسا اهي وچن ٻڌي راوڻ اندر
ڪروڌ ۾ ٻرجي نائي کي چوڻ لڳو هي پيءُ! ڇو اچي تنهنجي مت ماري
آهي، ٽري وچ منهنجي مهين ٿان نه ٿه هيٺر جو هيٺر ۾ اوڪ نه اچائي
ڇڏيان. ٻنهجي پيءُ کي ڪروڌ ۾ ٻرندڙ ڏسي ميگهناد چوڻ لڳو، هي
پتا! لڇمڻ ڪهن ته سڀ جي چتا نه ڪريو جيسين منهنجي سرير ۾ ساهه
آهي تيستائين ڪوبه ڊپ نه آهي لڇمڻ ڏسو ته ڪيئن لڙ مان انهن لهراج
ڄور چکايان، ميگهناد جا اهي آسي ڏيندڙ وچن ٻڌي راوڻ ڏاڍو خوش
هڪدم اٿي پاڪر پاتائين.

توهان ڇوري سا، تني سگهيا سو ئي ڌنش شري رامچندر سولائي سان ٻٽي ٽڪر ٽڪر ڪري ڪٿي ڦٽو ڪيو ۽ جنهن وقت توهان جي ڀيڻ شورپڻکا نڪ وڍائي توهان وٽ دانهن ڪٿي آئي هئي تنهن مهل تني ڪيئن؟ شاسترن ۾ لکيل آهي تہ ڪال ڪنهن مڙش کي ڏنڊو ڪونہ هڻندو آهي پر اهو ان جو ڌرم ٻڌي ۽ وچار کسي مت منجهائيندو ڇڏيندو آهي، جنهن جي ڌرم ٻڌي نشٽ ٿي ويندي آهي ان لاءِ سنسار ۾ جيئرو رهڻ مشڪل ٿي پوندو آهي. مندوديءَ جا اهي وچن جيتوڻيڪ راوڻ کي تمام وڏي ڪشٽ کان ڇڏائيندڙ هئا، تہ بہ هن جي من ۾ نہ ٽڪيا ۽ ٻڌو اڻ ٻڌو ڪري ڪچهري ۾ هليو ويو. راڄ دربار ۾ اچي راوڻ دشمن جلدي مکيہ مکيہ راڪش گهرائي باندرن سان يڌ ڪرڻ جي آگيا ڏني، تڏهن راڪش پوري مرڌاڪ گومک، راجا وڄائيندا ميدهن انن گڏهن شمدهن ۽ چمڙن تي چڙهي ڪڪ شول ڌاش ٻاڻ ڏنڊا توموَ شڪتي وارا استر شستر ڪٽي لنڪا جي چئن دروازن وٽ تيار ٿي بيٺا.

جنهن وقت انگد راوڻ جي دربار مان موٽي سري رامچندر وٽ اچي سمورو حال ڪري ٻڌايو تڏهن شري رامچندر مشڪي ڪيس چوڻ لڳو هي ويسر! مون کي ٻڌاءِ تہ جڏهن چار مڪٽ اسان ڏي موڪليا سي توکي ڪيئن هٿ آيا؟ تڏهن انگد هٿ جوڙي چوڻ لڳو هي رگهوناٿ! اهي چار ئي مڪٽ ڪي مڪٽ ڪين هئا پر راجائن جا چار گڻ (سام، دام، ڏنڊ ۽ ڀيد) هئا، جي راوڻ کي ڀيهجو حقدار نہ سمجهي اچي توهان جي شرڻ ۾ آيا، سري رامچندر اها سياڻپ جي ڳالهہ ٻڌي ٻرسن ٿي انگد کي ڪلهي لڳايو.

رام ۽ راوڻ جي يڌ

تنهن کان پوءِ سري رامچندر پنهنجي منترين کي گهرائي ٻاڻ ۾ صلاح ڪري پڇڻ لڳا، هي مترو ٻڌايو تہ اسان کي لنڪا ۾ ڪهڙي طرح لڙائي ڪرڻ گهرجي. جامونت ۽ ٻيا منتري سري رامچندر جا اهي وچن ٻڌي دل ۾ چوڻ لڳا تہ جيتوڻيڪ ٻڀوجن ٻاڻ سڀ ڪجهہ ڄاڻي جاڻهار آهن تنهن هوندي بہ راجائن جي ڌرم موجب اسان جو شان رکن ٿا، پوءِ انڪرار ڪري هٿ جوڙي چوڻ لڳا هي ڀڳوان! اسان جي راءِ موجب ساريءَ سينا جا چار حصا ڪري ۽ چئني مٿان الڳ الڳ سينا پتي مقرر ڪري هر هڪ دروازي وٽ هڪ هڪ حصو موڪلڻ گهرجي، اهي منترين جي راءِ ٻڌي ڀڳوان سگريو کي آگيا ڏني تہ هي متر! هاڻي توهان جلدي وڃي لشڪر جو

جو سوار ايائي سمجهي ڏاڍو خوش ٿي ويا ۽ انگد جي پير هٽائڻ لاءِ زور
آزمائڻ لڳا، گهڻئي زور لڳائڻ ڏاڍا جهٽڪا ڏنائون پر انگد جو پير نه
کسڪيو تڏهن سڀئي لڄي ٿي ڪنڌ هيٺ ڪري پنهنجي پنهنجي جاءِ
تي وڃي ويٺا، اهو حال ڏسي راوڻ خود پيو انگد جو پير هٽائڻ لاءِ
اٿيو پر هن جي ڇهڻ کان اڳ انگد پنهنجو پير ڪڍي ورتو ۽ چيو اڙي هيءَ
دشت راوڻ! منهنجي پير ڇهڻ مان توکي ڇا ورندو؟ وڃي الهيءَ ڀڳوان
رامچندر جا چرڻ پڪڙ ته ڪر امارو ٿيندين. انگد جا اهي وچن ٻڌي راوڻ
اڪي ڪچهري لڳي اچهو فقط انڌر ۾ پئي اچهو.. شرم وڃي سمجهه ۾ غرقاب
ڪالمنڌو وڃي پنهنجي اشڪ ٿي ويٺو، تنهن کان پوءِ انگد راوڻ کي
گهڻوئي سمجهايو پر دشت پنهنجي ضد تان نه هٽيو ان جي ڪاڻ پرواهه نه ڪئي،
تڏهن انگد ڏٺو ته ايمان راوڻ سزا کان سواءِ ڪين سڌرندو تڏهن ڪيس
ٻه ٽي ٿڦون لڳايون ۽ پڻ ان اتان روانو ٿيو ۽ موٽي اچي شري رامچندر کي
سمورو حال ڪري ٻڌايو.

راوڻ جي زال مندودريءَ جڏهن انگد جو ٻل ۽ ڪلاڪو وچن ٻڌا تڏهن
دل ۾ ڏاڍو ڏک ٿيس ۽ جيڏاهن ڪيڏاهن اسڻ ڏسڻ ۾ آيس تڏهن مندودري ڏيهه
۾ وياڪل ٿي. جڏهن راوڻ ڪچهريءَ مان موٽي محل ۾ آيو تڏهن مندودري
سندس چرڻ پڪڙي هٿ جوڙي چوڻ لڳي هي ناٿ! ڪرپا ڪري هٺ
ڇڏي شري رامچندر سان لڙائي ڪرڻ جو خيال لاهي ڇڏيو ۽ سيتا
هن کي موٽائي ڏيو هو ڪو رواجي منش نه آهي پر برهما جي اوتار سان
ڌرتيءَ کي ناس ڪرڻ ۽ رشي منين جي رکيا ڪرڻ لاءِ ساڪيات وشنو ڀڳوان
منش روپ ڌاري آيو آهي، اوهان جيڪي من ۾ خيال ڪري ويا آهيو
نه رام منش آهي سو سراسر غلط آهي، هو نه ساڪيات چراچر جڳت جو سوامي
پورڻ اوتار آهي، جيئن نه ان سچي لنڪا جلائي هڪ ڪپي ۾ اماس ڪري
ڇڏي ۽ اسان جو ٻاڙو ٻيٽ اڪيلو ڪمار ان جي هٿان مارجي ويو تڏهن
موليءَ نه اوهان جي دماغ ۾ اهو وهم آهي جو سمجهي نٿا سگهو. جڏهن
وقت هڏڙي لنڪا پالڻو اهڙي قدر حرڪت ۽ نقصان اٿاريو، تڏهن
اوهان جو نه ٿي ڪنهن پکڙي سزا ڏاڍي ان وقت اوهان جو ٻل ۽ پراڪرم
ڪٿي ويو هو؟ ۽ جڏهن پرلوءِ جي هڏڙي ديس ۾ اچو ٻل هو اسريو
ان جي ساري سينا ۾ ڪيڏو ٻل ۽ پراڪرم هو. رام جي ٻاڻ جي موها
مارئڻ نه پکيءَ طرح جالمدو هو ۽ الهيءَ جي چوڻ ڪري اوهان جي
دل تي ڪو به اثر نه ٿيو، راجا جنڪ جي دربار ۾ هڪڙو مهاڀاري ڌنش

ني هارجي وڃي هوندي، باقي وڃي منجهس ڇيو ڇا آهي، جو مون سان مقابلو ڪندو؟

نيٺ راوڻ جي مک مان ٻڌو رامچندر جي نندا ٻڌي انگد ڪروڌ مان هڪدم زمين تي اهڙي ته زور سان لت هنيائين جو ان جي لڳڻ سان ڌرتي ڏڏڻ لڳي ۽ راوڻ سميت دربار جا سيئي راڪش ڪڻ اونڌا ٿي ڪري پيا، راوڻ جي ڪرڻ سان سندس ڏهه ئي مڪٽ ڪري زمين تي ٽڙي پکڙي ويا، راوڻ جيئن تيئن ڪري پاڻ سنڀالي ڪجهه ميڙي سيڙي پنهنجي مٿي تي رکيا ۽ باقي جيڪي رهيا سي انگد پنهنجي هٿن سان کڻي سري رامچندر ڏانهن اڇلايا، انهن اڇلايل مڪٽن کي ٻري ڪرندو ڏسي سري رامچندر وٽ ويٺل باندر عجب ۾ پئجي پڇڻ لڳا ته آسمان مان ڏينهن جو تارا ڇا ڪرڻ يا وڄ ٿي ڪري! تڏهن سري رامچندر کلي چوڻ لڳو ته پيارا باندرو نڪي ڏينهن جو تارا ٿا ڪرن نڪا وڄ ٿي ڪري. هي راوڻ جا مڪٽ آهن جي انگد ان ڪروڌ مان اڇلايا آهن اهو ٻڌي هنومان جهٽ وڃي انهن ڪريل مڪٽن کي کڻي سري رامچندر وٽ آيو جن کي سيئي باندر ڏسي ڏاڍو عجب ۾ پئجي ويا.

هيڏانهن راوڻ جڏهن وقت پاڻ کي سڀا ۾ ويٺل راڪشن سميت ڪرندو ڏسي هڪدم ڪروڌ ۾ ٻرجي چوڻ لڳو هي وير راڪشو! اٿو، اٿو، پڪڙيو هن باندر کي، خبردار متان هن کي ڇڏي ڏيو، جلدي هن کي قيد ڪريو، هي وير راڪشو! هي ساري ڌرتي باندرن ۽ رڇن کان خالي ڪري ڇڏيو ۽ انهن ٻنهي تپسوي ڀائرن کي مون وٽ جيئرو ئي پڪڙي وٺي اچو. راوڻ جا اهي وچن ٻڌي انگد غصي ۾ لعل ٿي چوڻ لڳو اڙي نرلڄ دشٽ! استري چور! ڪل کي ناس ڪرڻ وارا تون انهن ڪرمن جو ڦل ضرور پائيندين، شايد تنهنجو دماغ خراب ٿي پيو آهي جو سري رامچندر کي منش ڪري ٿو سمجهين، ڌڪار آهي تنهنجي جيئڻ کي، تو جهڙي دشٽ کي هيئر هڪ ڪڻ ۾ نرڪ پهچائي ڇڏيان، مان ته ننڍي ۾ ننڍو باندر آهيان جيڪڏهن تون پنهنجي راڪشن ۽ باندرن جو ٻل ڏسڻ چاهين ٿو ته هيئر ئي ڏس؟ آهي ڪو اهڙو جوڌو ٻلوان جو منهنجو هيءَ ڌرتيءَ تي کوڙيل پير ٿورو ڪجهه ذرو به هٽائي؟ جيڪڏهن ان کي ڪوبه ذرو هٽائي سگهيو ته هيءَ لڙائي اصل ڪانه ٿيندي ۽ سري رامچندر سيتا کان سواءِ سينا سميت واپس موٽي ويندا. ائين چئي انگد سري رامچندر جو ڌيان ڪري پنهنجو پير ڄمائي زمين تي رکيو. ان وقت ميگهنات ۽ ٻيا مهابلوان وار اڙائي جيتڻ

نه ڏيڻ جا ٻئل آهن جامرلت واڄارو نه ٻڌو ٿي وڃو آهي، مهنجو پياءُ
وڀيکڻ آهي تمام ڏجڻو، لل ۽ انل کي آهي ٻنهنجي ڪاريگريءَ جو ايمان
ها باقي هڪڙو ٿي باندر لوڪان ۾ سوريهه ٻلوان آهي جنهن اڳوڻائيءَ اسان
جي شهر لنڪا کي جلائي ڇڏيو هو. انگد اها ڳالهه ٻڌي ڪاڻي ٿيڻ لڳو،
هي راوڻ جا الهيءَ لنبوري باندر لوڪان جي. لنڪا سچ اچي جلائي ڇڏي،
ها ها! مون کي اعتبار ٿي نٿو اچي، خير اهي حرام وڌو معلوم اٿئي ٿئي ٿو،
۽ شايد توهان ان سان ٻڌي نه سگهيا هوندا، ٻيو نه ته سون جهڙي تو نه مان
ڪٿ گراهي آهيان هنومان جهڙو ڪڏهن جو سچو لنڪا جلائي هاڪ ڪيو ۽
اشوڪ واٽڪا اجاڙي ۽ هڪ پٽ به تنهن جو ماري ڇڏيو، تنهن هوندي
به هن کي ٿوهان ڪجهه نه ڪري سگهيا ۽ ڪس ڇڏي ڏنو. الهيءَ هليءَ مان
معلوم ٿئي ٿو ته توهان کي لڄ شرم ڪراهي. انگد جا اهي وچن ٻڌي راوڻ
چوڻ لڳو اڙي بي عقل باندر! اهڙي الٽي مت هٿ ڪري نه تو ٻنهنجي
ڀيءَ کي ناس ڪيو، تڏهن انگد چوڻ لڳو، ٺيڪ آهي مون نه ٻنهنجي ڀيءُ
کي ناس ڪيو پر هاڻي توکي به ناس ڪرڻ جو واڄار اٿم. هي راوڻ! ٻڌاءِ
۽ ٻيا راوڻ ڪيترا ۽ آهن ڪهڙا؟ ڪوڙ هڪ ٿي آهين ڪين ٻيا به ڪي آهن،
هڪ نه راوڻ مون ٻڌو آهي نه راجا بليءَ کي پاتال ۾ جيتڻ ويو اتي ڪن
ڇوڪرن ٻڌي ڪمس ڪوڙن جي ڪڙه ۾ ٻڌو جو راجا بليءَ کس ڇڏايو، ٻيو راوڻ
اهو هو جنهن کي سهسر ٻاهو اهي اڪيلو هو جيئن ٻلي ڪوڻي کي پڪڙي
باڻ وٺ وڃي کس قيد ۾ وڌو هو ۽ پلستيه منيءَ کس ڇڏايو هو، ٽيون
راوڻ مهنجي پتا باليءَ کي ۾ جهليو هو، هاڻي ٻڌاءِ ته انهن مان ڪهڙو
راوڻ آهين. هي ابهاڳي راوڻ! سري رامچندر جي اڳيان تنهنجي سورهيائي
۽ ڪوڙو ٻل ڪرڻي ڪر نه ڏيندا، باندر سينا کي هوند انسان مڃائي ڪرڻ
جي ضرورت ٿي نه پوي ماڻ اڪيلو جيڪر توکي ۽ توکي اڳيان جڏهان
۽ راڪشن کي ماري ماتا جانڪيءَ کي رامچندر وٽ وٺي وڃان پر تنهنجي
وڌ جا پياسي شري رامچندر جا ٻاڻ آهن. انگد جا اهي وچن ٻڌي راوڻ
سخت ڪاوڙ ۾ ٿي ويو ۽ چوڻ لڳو مون جهڙا باندر لون کيڏو اجهڙو آهين ۽
... کيڏيون وڏيون ٿو ڪرين آءٌ سمجهان ٿو نه توکي ڪهڙي ... موت
... منش وانگر ٿي ٿون ڪڏهن تو سو جهڙڪن اهڙو ساڃاهو ۽ ...
... جي تون ٻاهر ڪڏهن ٻڌاس ڪرڻ موڪلايس هنا ...
... ساڻ نڪرڻ جو دک ٻيو استريءَ جي جدائيءَ جو غم
... منهنجو نه، اها ڳالهه ڪري سدس ...

لڳي ته تون الم ڪل ۾ جنم وٺي اجايو پنهنجي پيءُ جو نالو ٿو ٻد ڪران
ڇو ته ان ان ۾ ڦرندڙ جوڳين جو وڃي دوست ٿيو آهين سو ته وري پنهنجي
پيءُ جي هٿياري جي شڪوا ٿو ڪرين، ۽ هاٿي پڌاءِ ته سهين تنهنجو پيءُ
ٻالي چڱو ڀلو ته آهي؟ تنهن تي انگد چوڻ لڳو هي راوڻ! انهيءَ ڳالھ ٻاست
پڇڻ جو هيڏو توهان کي ضرور ڪونهي ڇو ته ٿورن ڏينهن ۾ توهان کي به
الي پرلوڪ وڃي ڪانئس حال احوال پڇڻو پوندو ۽ هو توهان کي ضرور
پڌائيندو ته شري رامچندر سان وير رکڻ ڪري ڪهڙو نتيجو نڪرندو آهي
سو هو توهان کي نيڪ نيڪ پڌائيندو. باقي ٿي صلح جي ڳالھ، سو شري
رامچندر تو جهڙي گدڙ کان ٻچي مون ڪسي صلح ڪرڻ لاءِ ڪونه موڪليو
آئس، هڪڙي گدڙ کي مارڻ ۾ شينهن لاءِ ڪا وڏي ڳالھ نه آهي، ٿيئن
توکي به مارڻ هن لاءِ معمولي ڳالھ آهي. تڏهن راوڻ چيو، اڙي باندر!
هاٿي ٻڪ ٻڪ بند ڪر، مان توکي دوست جاڻي ڌرم نيتي انوسار ڇڏي
ٿو ڏيان. تڏهن انگد چوڻ لڳو، واهه ڙي راوڻ تنهن جو ڌرم ۽ نيتي! پرائي
استري چورائي توهان پنهنجي ڌرم نيتيءَ جو مثال ڏنو آهي. هڪ ڪمزور
ابلا کي اڪيلو ڏسي ڀڪاري ويس ٻڌائي دوکو ڪرڻ ۽ زوريءَ آڻي پنهنجو
پراڪرم ڏيکاريو اٿو باقي رهي نيتيءَ موجب دوست جي رکيا سو ڀلا هنومان
جي پڇ کي باهه ڇو ڏاي هئو. اڙي دوکيباز! اهڙي ڌرم نيتي ڌارڻ کان
ٻاٽيءَ ۾ ٻڏي مران ها ته ناموس نڪيڙ ها، نڪا اٿو لڄ نڪو اٿو مان
اجايو شرم کي پيا پرچايو تنهن ڪري اجايو هٺ ڇڏي وڃي شري رامچندر
جن جي شرن وٺو. اهو ٻڌي راوڻ ڪروڌ ۾ ٻرجي چيو اڙي ليچ باندر!
توکي منهنجي ٻل جي خبر نه آهي مون پنهنجي ٻانهن جي ٻل سان سڄو
ٽرلوڪ تران ٿي جهليو، منهنجو پراڪرم وڃي تنهي لوڪن جي دڪپال ديوتائن
۽ گندرون جي راجا کان پڇ جيڪي منهنجو نالو ٻڌي ڏڪيو وڃن ٿا، تنهي
لوڪن ۾ اهڙو ڪوبه ڪونهي جو منهنجي سامهون ٿي ٻڌ ۾ مقابلو ڪري
سگهي. اهڙو مان ٻاڻا! وري ڪنڀ ڪرڻ جهڙو مهاپراڪرمي منهنجو ڀاءُ جڳ
۾ مشهور، اندرجيت جهڙو منهنجو پٽ، تنهن کان سواءِ جڳ کي جيتڻ وارا
مهاٻلوان راڪش جيڪي انيڪ هٿيارن سان تيار بيٺا آهن منهنجي سينا ۾ مان
هڪ معمولي انسوي کان ٻچي ويندا سين، اڙي انگد هاڻ اهو پڌاءِ ته توهان
جي سينا ۾ اهڙو ڪير ٻلوان آهي جو اسان جي سامهون ٿي ٻڌ ۾ مقابلو
ڪري، تون جنهن رام کي هيترو پڌالين ٿو سو ته استريءَ جي چنتا ۾
سڪيا ڇڙ آهي سندس ننڍو ڀاءُ هن جي دک ۾ دکي آهي، تون ۽ سگريو

جي آڪيا پائي انگد من ۾ خوش ٿيندو ٻڌي جو سمرڻ ڪندو لنڪا ۾
اچي پهتو، شهر ۾ پهچڻ شرط هنن راوڻ جي هڪ سوروير پٽ سان ملاقات
ٿي جو اتي راند ڪري رهيو هو، هنن جو ڪن ڳالهين تان اچي پاڻ ۾ جهيڙو
ٿيو پوءِ ٻانهين راوڻ جي پٽ هن کي لت هڻي پوءِ انگد کيس ٽنگن کان جهلي
ڪٽي زمين تي ڦٽو ڪيائينس اهڙي طرح اوچتو سوروير راڪش کي مرندو
ڏسي ٻيا بيٺل راڪشن جي همت هارجي ويئي ۽ هو پنهنجي جان بچائڻ
لاءِ هيڏي هوڏي ڀڄڻ لڳا. انهيءَ ڊپ کان ڪير ڪنهن کي پنهنجو راز نه
پيو ٻڌائي- هر ڪنهن جي من ۾ اهو ئي ياد هو ته هيءُ اهو ساڳيو ئي باندر
آهي جنهن اڳ ۾ لنڪا جلائي هئي، انهيءَ هراس وچان ڀڄڻ لڳا ته هاڻي
الائي ڇا ٿيندو تنهن ڪري انگد جيڪي به هنن کان پڇيو ٿي سو ڊپ جي
ڪري ٻڌائيندا ٿي ويا، اهڙي طرح انگد ڏاڍي ڏهڪري پيدا ڪندو اچي
راوڻ جي دربار وٽ پهتو اتي جا بيٺل دربان انگد کي ڏسي ڊپ کان ڀڄي
اندر پهچي ويا ۽ وڃي راوڻ کي ٻڌايائون ته وري اڳين وانگر هڪ باندر
لنڪا ۾ آيو آهي جو دروازي جي ٻاهران بيٺو آهي، راوڻ هڪدم دربان
موڪلي انگد کي اندر گهرايو، جنهن جي همت ۽ دهشت ڏسي راوڻ جا
سڀيئي درٻاري سڀا سدن ادب سان اٿي بيٺي ويا. انگد راوڻ جي دربار
۾ اچي هٿ جوڙي چوڻ لڳو هي راوڻ! مان ٻاليءَ جو پٽ انگد سري
رامچندر جو ايلچي ٿي توهان وٽ آيو آهيان، توهان جي منهنجي پتا سان
ڏاڍي مترتا هئي، تنهن ڪري مان توهان جي ڀلائيءَ واسطي هتي آيو آهيان
توهان ودوان ويد شاستر ڄاڻندڙ مهرشي پلستيه جا پوٽا آهيو ۽ پنهنجي تپسيا
ٻل سان شنڪر ڀڳوان کي راضي ڪري برهما کان اموگهه ور ورتا اٿوَ تنهن
هوندي به توهان ايمان ۾ پرجي رشين منين تي جو ڪجهه به اتياچار ڪيو آهي
۽ شري رامچندر جي استري چورائي کڻي آيا آهيو سو تمام خراب ڪم ڪيو
اٿو، هاڻ توهان جو ڪلياڻ انهيءَ ۾ آهي ته ماتا سيتا کي عزت سان ولي
ڏيئي ۾ چانڊهي وات ۾ گاهه ۽ ڳچيءَ ۾ ڪهاڙو وجهي سري رامچندر وٽ
هلي پنهنجا اپراڌ بخشايو، ڀڳوان رام ديا دئيالو آهي سو اوس توهان جا اپراڌ
ڪميا ڪندو. انگد جا اهي وچن ٻڌي راوڻ تمام ڪروڌ ۾ ڀرجي چوڻ لڳو
اڙي نيچ باندر! تون مون کي اپديش ڏيڻ آيو آهين، تون مونکي سڃاڻين
ٿو ته مان ڪير آهيان؟ جيڪڏهن تنهنجو رام اهڙو وڏو ٻلوان هجي ها ته
تو کي سنڌيءَ ڪرڻ لاءِ ڇو موڪلي ها؟ پر تو کي ڏسي مون کي عجب لڳو

لڳي ته تون الم ڪل ۾ جنم وٺي اجايو ٻڌهجي ٻيءَ جـو نالو تو ٻڌ ڪريان
ڇو ته ان ان ۾ ڦرندڙ جرڳين جو وچي دوست نيو آهين سو ته وري پنهنجي
ٻيءَ جي هٿياري جي شيوا تو ڪرين، ۽ هاٿي ٻڌاءِ ته سهين تنهنجو ٻيءَ
ٻالي چڱو ڀلو نه آهي؟ تنهن تي انگد چوڻ لڳو هي راوڻ! انهيءَ ڳالهه ٻابت
پڇڻ جو هيٺئر توهان کي ضرور ڪونهي ڇو ته ٿورن ڏينهن ۾ توهان کي به
الي پرلوڪ وڃي ڪانئس حال احوال پڇڻو پوندو ۽ هـو توهان کـي ضرور
ٻڌائيندو ته شري رامچندر سان وير رکڻ ڪري ڪهڙو نتيجو نڪرندو آهي
سو هو توهان کي نيڪ نيڪ ٻڌائيندو. باقي ٿي صلح جي ڳالهه سو شري
رامچندر تو جهڙي گدڙ کان ٻڃي مون ڪـي صلح ڪرڻ لاءِ ڪونہ موڪليو
اٿس، هڪڙي گدڙ کي مارڻ ۾ شينهن لاءِ ڪا، وڏي ڳالهه نه آهي، ليڪن
توکي به مارڻ هـن لاءِ معمولي ڳالهه آهي. تڏهن راوڻ چيو، اڙي باندر!
هاٿي ڪ ٻڌ ڪر، مان توکي دوست ڄاڻي ڌرم نيتي انوسار ڇڏي
ٿو ڏيان. تڏهن انگد چوڻ لڳو، واهه ڙي راوڻ تنهن جو ڌرم ۽ نيتي! پرائي
استري چورائي توهان پنهنجي ڌرم نيتيءَ جو مثال ڏنو آهي. هڪ ڪمزور
ابلا کي اڪيلو ڏسي ڀيکاري ويس بڻائي دوکو ڪرڻ ۽ زوريءَ آڻي پنهنجو
پراڪرم ڏيکاريو اٿو باقي رهي نيتيءَ موجب دوست جي رکيا سو ڀلا هنومان
جي پڇ کي باهه ڇو ڏاڍي هئي. اڙي دوکيباز! اهڙي ڌرم نيتي ڌارڻ کـان
پاڻيءَ ۾ ٻڏي مران هـا ته ناموس لٿيڙ ها، ڏکا اٿو ليڄ نڪو اٿـو مـان
اجايو شرم کي پيا پڇايو، تنهن ڪري اجايو هٺ ڇڏي وڃي شري رامچندر
جن جي شرڻ وٺو. اهو ٻڌي راوڻ ڪروڌ ۾ ٻرجـي چيو اڙي نيچ باندر!
توکي منهنجي ٻل جي خبر نه آهي مون پنهنجي ٻانهن جي ٻل سان سڄو
پربت ڪيلاس تي جهليو، منهنجو پراڪرم وڃي تنهن لوڪن جي دڳپال ديوتائن
۽ گندرون جي راجا کان پڇ جيڪي منهنجو نالو ٻڌي ڏڪيو وڃن ٿا، ٽنهي
لوڪن ۾ اهڙو ڪرٻي ڪونهي جو منهنجي سامهون ٿي جنگ ۾ مقابلو ڪري
سگهي. اهڙو مان ٻاڪا! وري ڪمڀ ڪرڻ جهڙو مهاپراڪرمي منهنجو ڀاءُ جڳ
۾ مشهور، اندرجيت جهڙو منهنجو پٽ، تنهن کان سواءِ جڳ کي جيتڻ وارا
مهاٻلوان راڪش جيڪي انيڪ هٿيارن سان تيار بيٺا آهن منهنجي سينا ۽ مان
هڪ معمولي ٻانڀوي کان ڀڄي ويندا سين، اڙي انگد هاڻ اهو ٻڌاءِ ته توهان
جي سينا ۾ اهڙو ڪير ٻلوان آهي جـو اسان جي سامهون ٿي جنگ ۾ مقابلو
ڪري، تون جنهن رام کي هيترو ٻڌائين ٿو سو ته استريءَ جـي چنتا ۾
چڪنا چور آهي سندس ننڍو ڀاءُ هن جي دک ۾ دکي آهي، تون ۽ سگريو

جي آگيا پائي انگد من ۾ خوش ٿيندو پرڀوءَ جن جو سمرڻ ڪندو لنڪا ۾
اچي پهتو، شهر ۾ پهچڻ شرط هنجي راوڻ جي هڪ سورهيه پٽ سان ملاقات
ٿي جو اتي راند ڪري رهيو هو، هن جو ڪن ڳالهين تان اچي پاڻ ۾ جهيڙو
ٿيو پيرباڻي راوڻ جي پٽ هنکي لت هڻي پر انگد کيس ٽنگن کان جهلي
ڪٺي زمين تي ڦٽو ڪيائين اهڙي طرح نوجوان سورهيه راڪش کي مرندو
ڏسي اتي پيٺل راڪشن جي همت ٽٽي پئي ۽ هو پنهنجي جان بچائڻ
لاءِ هيڏي هوڏي ڀڄڻ لڳا، انهيءَ ڊپ کان ڪير ڪنهن کي پنهنجو راز نه
پيو ٻڌائي- هر ڪنهن جي من ۾ اهوئي ياد هو ته هيءُ اهو ساڳيو ئي باندر
آهي جنهن اڳ ۾ لنڪا جلائي هئي، انهيءَ هراس وچان چوڻ لڳا ته هاڻي
الائي ڇا ٿيندو تنهنڪري انگد جيڪي به هن کان پڇيو ٿي سو ڊپ جي
ڪري ٻڌائيندا ٿي ويا، اهڙي طرح انگد ڌيري ڌيري پنڌ ڪندو اچي
راوڻ جي دربار وٽ پهتو اتي جا پيٺل دربان انگد کي ڏسي ڊپ کان ڏڪي
اندر پهچي ويا ۽ وڃي راوڻ کي ٻڌايائون ته ”وري اڳين وانگر هڪ باندر
لنڪا ۾ آيو آهي جو دروازي جي ٻاهران بيٺو آهي، راوڻ هڪدم دربان
موڪلي انگد کي اندر گهرايو. جنهن جي همت ۽ دهشت ڏسي راوڻ جا
سڀيئي درباري سڀا سڌ ادب سان اٿي بيهي رهيا. انگد راوڻ جي دربار
۾ اچي هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته ”اي راوڻ! مان ٻاليءَ جو پٽ انگد سري
رامچندر جو ايلچي ٿي توهان وٽ آيو آهيان، توهان جي منهنجي پتا سان
ڏاڍي مترتا هئي، تنهنڪري مان توهان جي ڀلائيءَ واسطي هتي آيو آهيان
توهان ودوان ويد شاستر جاڻندڙ مهرشي پلستيہ جا پوٽا آهيو ۽ پنهنجي تپسيا
ٻل سان شنڪر ڀڳوان کي راضي ڪري برهما کان امرگهه ور ورتا اٿو تنهن
هوندي به توهان ايمان ۾ پوڄي وشيه مڻين ٿي جو ڪجھ به اناچار ڪيو آهي
۽ شري رامچندر جي استري چورائي ڪٺي آيا آهيو سو تمام خراب ڪم ڪيو
اٿو، هاڻ توهان جو ڪلياڻ انهيءَ ۾ آهي ته ماتا سيتا کي عزت سان وٺي
ڏوليءَ ۾ چاڙهي وات ۾ گاهه ۽ ڳچيءَ ۾ ڪهاڙو وجهي سري رامچندر وٽ
هلي پنهنجا اپراڌ بخشايو، ڀڳوان رام ڏاڍو دئالو آهي سو اوس تنهن جا اپراڌ
ڪميا ڪندو. انگد جا اهي وچن ٻڌي راوڻ تمام ڪروڌ ۾ ڀرجي چوڻ لڳو
اڙي نيچ باندر! تون مون کي اپديش ڏيڻ آيو آهين، تون مونکي سڃاڻين
[illegible] مان ڪير آهيان؟ جيڪڏهن تنهنجو رام اهڙو وڏو ٻاران هجي ها ته
[illegible] جنگ ڪرڻ لاءِ ڇو موڪلي ها؟ پر اڙي ڏسي مون کي عجب لڳو

سان ڪريسون ۽ لڙائيءَ ۾ سوپ پائون سڌ ٿيڻ وقت تمام گهوڙ گهمسان مچندو. ان ۾ دئيت راڪش پنهنجي مرضيءَ موجب روپ بڻائي اسان کي حيران ڪرڻ جي ڪوشش ڪندا. تنهن ڪري لڙائيءَ جي وقت سڀئي باندر پنهنجي ساڳئي روپ ۾ رهن ڪولي ۽ پنهنجي شڪل نه بدلائي جو نه هي راڪش باندر جو روپ ڌارڻ ۾ پنهنجي بي عزتي سمجهندا آهن ۽ اسانکي ۽ سڃاڻڻ لاءِ سولائي سان پنهنجي ۽ پرائي جو پتو پئجي سگهندو. انوقت باندر سڀئا لنڪا جي قلعي جون ڀتيون ۽ مضبوط دروازون ۽ انهن جي چوٽي پاسن کان اونهيون کاهيون ۽ سرنگون هيون ۽ پنيان راڪشن جي سڀئا تماو بيٺل ڏسي همن جا تندا وڏا هٿيار چڱيءَ طرح جاچي ڏسڻ لڳا. لنڪا ۾ انين ڏسڻ ۾ آيو جيئن ته راڪش يڌ لاءِ پوري تياري ڪيو بيٺا آهن ۽ توتارا ۽ ڍول زور سان وڄائي رهيا آهن اهو حال ڏسي باندر سڀئا کي وڏيڪ جوش پيدا ٿيو ۽ رامچندر ۽ سگرو جي جئه جئه ڪار جا آواز ڪرڻ لڳا. ان وقت وڀيشڻ ۽ راوڻ جي سڀئا ۽ هٿيارن سميت سڄو گهر جو ڀيد کولي چوڻ لڳو، راوڻ جي سڀئا ۾ انيڪ هاٿي انيڪ رٿ انيڪ گهوڙا ۽ اڪيچار راڪش آهن. انهن کي جيتڻ لاءِ وچتر پرنگ. سان يڌ جي رچنا ڪرڻ گهرجي. منهنجا منتري راوڻ جي يڌ جي تياريءَ بابت هيٺئو خبر ولي آيا آهن ته لنڪا جي چئني دروازن تي اندرجيت ۽ ٻين مکيه سپاهين کي بيهاريو اٿس ۽ پاڻ اتر دروازي جي رکيا جو ڪم پاڻ تي رکيو اٿس. وڀيشڻ جا اهي وچن ٻڌي سري رامچندر باندرن لاءِ ٻه ڪي مورچي بندي ڪئي ته جيڪا سڀئا راوڻ جي سامهون ٿيٺي هئي تنهن جو سرومڻي انگدان پاڻ ليو. ان وقت جامونت هٿ ٻڌي سري رامچندر کي چوڻ لڳو هي پرڀو! جنگ ٿيڻ کان اڳ راوڻ کي ايلچي هٿان آخري جنگ ٽامو موڪلڻ گهرجي. اها صلاح سڀني کي وڻي ۽ شري رامچندر انگد کي چيو هي وير! تون راوڻ وٽ اسانجو ايلچي ٿي وڃ جڏهن ۾ اسانجو ڪم ٿئي ۽ هن جو ڀلو ٿئي. تون هن کي ائين چئج ته هي راوڻ! تون ايمان وس ٿي ٻيان ڪنهن ابراڌ جي رشين منين ديوتائن ۽ ٻين انيڪ راجائن کي ڏاڍو ستايو آهي ۽ تون منهنجي استري چورائي مونکي دک ڏنو اٿئي. جيڪڏهن تون سيتا کي عزت سان ولي اچي منهنجي آڏو ته مچندان ۽ التجا ڪرڻ ته ڇڏيندان نه مان توکي ڪل ۽ راڪشن سميت ماري پاڙ پٽي ڇڏيندس. هي دشت راوڻ جيڪڏهن توکي ٻنل جو گهمنڊ آهي سو يڌ جي ميدان ۾ اچي ڏيکار. سري رامچندر

ڪندل ۽ چتر ڪري ٻيا سو چڙ؟ سيمتي ڳلتين ۾ پئجي ويا اهيءَ ڪي اپسرو سمجهڻ لڳا. راوڻ جڏهن ڏٺو ته سڀني کي هراس ورتي ويو آهي تڏهن ڳالهه کي ٽاري چوڻ لڳو ته جيهن لاءِ هيءُ سر ڪانڌي ڏيڻ ۾ آنند هو پوءِ ڇا اهيءَ لاءِ مڪت ڪرڻ ڪري بدسوڻ ليندو آهي؟ چڱو هاڻي سڀئي پنهنجي پنهنجي گهر وڃو وڃي آنند ڪريو. راوڻ جي آڪيا پائي سڀڪو پنهنجي پنهنجي گهر هليو ويو. جڏهن وقت مندوديءَ جي ڪنن مان ڪندل ڪري پيا ۽ راوڻ جو به چتر ۽ مڪت ڪري پيو تڏهن مهل هنکي ڏاڍو عجب لڳي ويو سا هٿ جوڙي راوڻ کي چوڻ لڳي هي ڪرپانڌ! لوهين اهڙي ڪرامت ڏسندي اسان جي ڪي منش سمجهي من ۾ همت رکي ويٺا آهيو تڏهن ڪري لوهين رامچندر سان وير ڇڏي وڃي هن جي شرڻ وٺو. هو پڪ لوهان جو ڪيل پاپ معاف ڪندو. لوهين سچ ڄاڻي مونتي وشواس ڪريو ته رامچندر ساڪيات وشو روپ پرماتما وشڻو آهي اهو لي ڀڳوان پرلوي جي بار لاهڻ لاءِ هاڻي رام منش روپ ۾ پرگهٽ ٿي هت آيو آهي تڏهن ڪري هي ناٿ! لوهان هن سان وير وروڌ نه ڪريو، جيهن جي همت ۾ ڪال ڪرم ۽ پراڻين جي ڏور آهي تيهن رام جي وڃي شرڻ وٺو.

مندوديءَ جا اهي وچن ٻڌي گهمنڊي راوڻ کلي چوڻ لڳو، هي پياري مان تنهنجي سڀاٽب چڱيءَ طرح ڄاڻان ٿو ته اهيءَ اهالي سان منهنجي دشمن جي وڏائي ڪري هنجي ال ۽ پراڪرم جي ساراهه ڪري رهي آهين. هي مرگ ارچي! تنهنجي ڳالهه جي چترائي ۽ ڏاڍي ڳوڙهي آهي، تنهنجي ڳالهه ۾ به مطلب وڪيل آهن، پرڻ مان ڊپ ۽ سمجهڻ مان سکر. پتيءَ جا اهي وچن ٻڌي مندوديءَ جي من ۾ پڪ ٿي وئي ته هيٺئر منهنجي پتيءَ جي سر تي ڪال سوار ٿيو آهي جو ٻڌي ناس لي وئي اٿس. جيتوڻيڪ برساتين پرندانون تون وهن پر ڪاٿي ۾ گل ڪڏهن به پيدا نه ٿيو آهي تئين برهما جهڙو گرو ملڻ تي به مورک هرگز سمجهڻ جهڙو نه آهي.

آنگد ۽ راوڻ سنواد

صبوح ٿيندئي سري رامچندر پنهنجي سڀني منترين کي گهرائي صلاح ڪرڻ لڳا ته هاڻي اسانکي ڇا ڪرڻ گهرجي، سري رام چوڻ لڳو، هي ٻاٻاءِ واوڻ پنهنجي ايمان ۽ ڪام وس ٿي پنهنجي هٿن سان پنهنجي ڪل جو ناس ڪرڻ چاهي ٿو هاڻي اسان ٻاڻ ۾ ملي ڪري پنهنجي ڪاره کي همت

جا اهڙا ڪروڙ ٻڌڻ وچن ٻڌي منتري چوڻ لڳو، هي راجن! هيءَ مهنجي
ٺيڪ صلاح توهانکي هن وقت ڪڙي لڳندي ٻر ٻسوءِ امرت سمان مٺي
لڳندو. منتريءَ جا اهي وچن ٻڌي راوڻ ٻڌو اڻ ٻڌو ڪري پنهنجي گه
هليو ويو.

رام جو تير هڻي راوڻ جو ڇتر مڪٽ ڪيرائڻ

شام جو سج لهڻ وقت راوڻ پنهنجي زال مندودريءَ سان گڏجي پنهنجي آکاڙي ۾ آيو. اهو آکاڙو هڪڙي سندر ٻراٽ تي ٺهيل هو جنهن جي سونهن سرپيا ديوراج اندر جي آکاڙي کان به هزار ڀاڱا وڌيڪ هئي ان آکاڙي ۾ راوڻ کي آيو ڏسي گندرو چارڻ ۽ ڪنر راوڻ جي استتي ڪرڻ لڳا ۽ اپسرائون نچڻ لڳيون سريلا ساز وڄڻ لڳا، اهڙي آنند ۾ مندودريءَ سان گڏ ويٺل سک ڀوڳڻ لڳو.

هيڏانهن شري رامچندر لنڪا ڏسڻ جي اڇا سان ڀڳوان رام هنومان جي ڪلهي تي ۽ لڪشمڻ انگد جي ڪلهي تي ويٺي هن وڏي ٻراٽ تي چڙهي ويا اتي هنن ڏٺو ته لنڪا ٻوري تمام سهڻي سندر ٻوري آهي جنهن ۾ انيڪ قسمن جا جهنڊا ۽ وچتر سون جا ٺهيل محلات جي سونها ڏئي رهيا آهن ۽ سيني ٻاسن کان ڪاهيون لوڏون سرنگهن سان سينگاريل آهي ۽ راوڻ جي راج ڀون مٿان شاهي آکاڙو آهي جنهن ۾ منترين سان گڏ راوڻ ۽ مندودري ويٺا آهن. گندرو چارڻ ۽ ڪنر راوڻ جي استوتي ڪري رهيا آهن، اپسرائون نچي رهيون آهن ۽ سريلا ساز وڄي رهيا آهن ۽ راوڻ جي ڏهن ئي سرن تي ڏهه مڪٽ سونها ڏئي رهيا آهن جنهن جو سرار بادل سمان ڪارو هئو.

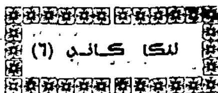
هيڏانهن سري رامچندر، راوڻ ۽ مندودريءَ کي ويٺل ڏسي تمام ڪروڌ ۾ ڀرجي لڪشمڻ جو کڻي آيل ڌنش هٿ ۾ ڪيو. هن جي سر تي مڪٽ پيل پنهنجي ٺيڪ منترين سان ويٺو هو سو ڀڳوان رام اک ڇنڀ ۾ هڪ اڌ ٻاڻ سان راوڻ جا هزارين سفيد ڇٽ ۽ ڏهه مڪٽ ۽ مندودريءَ جا ڪنڊل اڏائي ڇڏيا اهو حال ڏسي راوڻ ڏاڍو اچي ٿيو ٻسر انهيءَ ٻڌ جي ڪل ڪنهن کي ڪانه پئي. سري رامچندر جو تير اهو ڪم ڪري وري موٽي اچي پنهنجي ترڪش ۾ پيو. راوڻ جي آکاڙي ۾ ويٺل ساري سڀا اها وڏي عجب جهڙي ڳالهه ڏسي ٻچي ويئي ۽ ٻاڻ ۾ چوڻ لڳا ته نڪا ترلي ڏڏي ۽ نڪو ڪو اوڏو ئي آيو ۽ نڪو ڪو هٿيار ئي ڏسڻ ۾ آيو. ٻوءِ جو هيءُ

لڙائيءَ جي ٻاري ۾ پهچڻ لاءِ توهان جو مطلب ته الائي ڇا آهي؟ توهان کي ڇو
اچي ڏپ لڳو آهي ۽ ڇو ته توهان ويچار ڪري ڏسو ته، ٻاندر ۽ رڇ ۽ مڙس
آهن ته، اسانجو کاڄ آهن ۽ ڪو هڻڻ جي اهڙي جي ڊپ آهي، تڏهن ڪنان ڀوءِ
پرهست نالي منتري، جنهن جوڙي چوڻ لڳو هي راڄن! توهين هي منتريان
جي چوڻ تي متان ڪي ڪجهه ڪرڻ اهين ڪرڻ سان توهان جو ڀلو ٿي
ليندو مان سمجهان ٿو ته منتريان جي مت اچي کٽي آهي جو توهان کي
خوش ڪرڻ لاءِ اهڙيون صلاحون ڏئي رهيا آهن هونءَ ته ٻاندر اسانجو
کاڄ آهن، پر هي لنڪا پتي راوڻ! جڏهن وقت هڪڙي ٻاندر سڄي
لنڪا کي جلائي ۽ شهر ۾ هاهاڪار مچي ويو هو، گهرگهٽين زالن جا ڏپ کان
گرڀ ڪري پيا ۽ مائٽون پنهنجي ننڍن ٻالڪن کي روئندو ٿي، پيڪهن
۾ چڙهي هليون ويون ۽ پاڻ پيڻ کي پيءُ پت کي ۽ زال مڙس کي مڙس
زال کي اهڙيءَ مصيبت جي وقت ۾ اڪيلو ڇڏي هليا ويا تڏهن ٻڌايو ته
توهان جا اهي ڀلوان راڪش منتري (جن جو ٻاندر کاڄ آهن) ڪيڏانهن ڀڄي
ويا هئا؟ ان وقت ڇا انهن جو همت پرايل هو؟ يا ڏپ کان گهر مان ٻاهر
نٿي نڪتا ان وقت ته مڙس جو ساهه لي مٺ ۾ لي اچي ويو هئو. جو هڪ
ٻاندر کي به ڪجهه نٿي ڪري سگهيا هميشه ويٺا آهن ڪوڙيون ٻاڪون هڻڻ.
هي راوڻ! شڪ دليت جي چوڻ موجب اسانکي اهين معلوم ٿيو آهي ته
جيڪو ٻاندر اسان وٽ آيو هو سو ٻين ٻاندرن کان هر ڪنهن ڳالهه ۾ اصل ۾
گهٽ هو، پر جڏهن وقت هڪڙي ٻاندر ناڪڙو وجهي ڇڏيو هو تڏهن مهل
سڀئي مهاٻلوان راڪش ڪونه نڪتي ٻليءَ کي ڏسي وڃي ٻرن ۾ اڪا هئا،
پر اها ڳالهه ته جڏهن وقت ساري سينا ٻاندرن جي هت ايندي تڏهن
مهل ڇا ٿيندو؟ اهو ويچار توهان کي پنهنجي من ۾ ڪرڻ گهرجي. توهين
ٻاڻ سياڻا آهيو سو توهان ويچار ڪري ڏسو جن هڪ سڙ ٻرجن سمنڊ متان
پل ٻڌي آهي تنهن کي توهين مڙس سمجهو ويٺا آهيو ڪنهين ته؟ هاڻي
جيڪڏهن پنهنجو ڀلو چاهيو ته هميشه لي هڪ دوت موڪلي ان کي ڇڪي
طرح سمجهائي جانڪيءَ کي ڏوليءَ ۾ چاڙهي عزت سان وڃي شري رامچندر
جن وٽ پهچائي اچو، هي راوڻ! جيڪڏهن توهين ٿيءَ ايڪ صلاح مڃيندا
ته توهان جو پنهنجي پاسي ناموس ڳاليندا. پرهست منتريءَ جا اهي وچن ٻڌي
راوڻ چوڻ لڳو هي منتري! شاباس آهي تنهنجي عقل ۽ دماغ کي مون
سمجهو ته تو جهڙي ويو پرش کان مونکي ضرور ڪا سٺي دل وڻندڙ صلاح
ملندي، پر هاڻي پڪ ليو ته تون به منهنجي دشمن سان مليل آهين. راوڻ

آيو آهي، سو اهڙو نہ گهبرائجي ويو جو انهيءَ ڪري ڏهن مکن سان ڳالهائي ڇوڻ لڳو نہ ڇا ٿيڻ جي پٺيءَ سمجهہ ، هن کي رستو ڏنو، راوڻ کي لوڙي ڏهہ مکہ هئا پر ڳالهائيندو رڳو هڪ سان هئو، ڇاڪاڻ نہ هنکي ڪنهن رشيءَ سراپ ڏنو هو نہ جڏهن وقت تون ڏهن مکن سان ڳالهائيندين تڏهن تون پنهنجو موت ڄاڻج. نيٺ من کي ڌارج ڏيئي ڪلندو گهر آيو.

ان وقت مندودريءَ راوڻ جي زال کي ، خبر ملي ڇڪي هئي نہ راڻدر سيتا هٿ پهچي ويئي آهي سا هٿ جوڙي راوڻ جي پيرن لڳي ڪري اکين مان ڳوڙها ڳاڙهي چوڻ لڳي ، هي ناٿ! چوٽي آهي نہ وير پاءَ ان سان رکجي جو پهنجي ارار هجي ، جڏهن کي پهنجي پل پڌيءَ سان جيتي سگهجي، پر سچ پڇو نہ سري رامچندر ۽ توهان جي وچ ۾ اتيرو فرق آهي جيئن سورج ۽ ڏئي جي وچ ۾ ليندو آهي . جڏهن ايشور ڪيئين وير پلوان دئيت ماريا ۽ مها پلوان دتيءَ جا پٽ هرڻا ڪيشپ ماريا ۽ سهسر باهو کي مارار جنهن راجا پليءَ کي پڌي ڇڏيو، اچ اهوئي ايشور منش روپ ۾ پرٿويءَ جو اسار لاهڻ لاءِ مرليو لوڪ ۾ آيو آهي تنهن ڪري هي ناٿ! پهنجو پلو ڄاڻي سيتا رامچندر کي موٽائي ڏيو ۽ پهنجو راڄ پاڳ پٽن کي ڏيئي وڃي پريوءَ جي شرن وٺو. هو پڪت وتسل ڀڳوان رام اهڙو نہ دئيالو آهي جو توهان جي شرڻ وٺڻ سان پڪ ڄاڻو نہ توهانجو ڪيل گناهہ ضرور معاف ڪندو، هي پراڻ پتي! جڏهن ايشور جي درشن ڪرڻ لاءِ ڪيئين وڏا وڏا رشي . مني ۽ اوگي ، اوگہ پچائين ٿا ۽ چڪروتي راجائون پهنجو راڄ ڇڏي ڏين ٿا ، سوئي پريو سري رامچندر منش روپ ۾ خمت توهان وٽ لنگهي آيو آهي تنهن ڪري هي ناٿ! آءٌ توهان کي هٿ جوڙي وينتي ٿي ڪريان نہ توهين هيمشہ ٿي وڃي سري رام جي شرڻ وٺو جيئن منهنجو سهاڳ نہ وڃي. مندودريءَ جا اهي وچن پڌي دشٽ راوڻ ايمان سان چوڻ لڳو نہ هي سندري! مون جهڙو ٻيو ڪير آهي. مون تي پهنجي پانهن جي پل سان ورڻ ڪبير ۾ ڪال ۽ پيا انيڪ وير پلوان جيتيا آهن تنهن هوندي ، توکي الائي ڇو اچي ڀپ ورايو آهي! اهڙي طرح پهنجي زال مندودريءَ کي سمجهائي راوڻ هڪدم راڄ درٻار ۾ هليو ويو. درٻار ۾ اچڻ شرط راوڻ پهنجي منترن کان صلاح پڇڻ لڳو هي وارو! ٻڌايو نہ هن وقت ڇا ڪرڻ گهرجي؟ ڇو نہ دشمن ، اسانجي ملڪ ۾ پهچي ويا آهن جنهن ڪري انهن سان لڙائي ڪهڙيءَ طرح ڪرڻ گهرجي ؟

تڏهن منتري چوڻ لڳا نہ هي راجن! توهين جو هر گهڙيءَ اسان کان

نل ۽ نيل جو سمنڊ تي پل ٻڌڻ

سري مهادېو چوڻ لڳو هي پاروتي! سيتو بند پل شروع ٿيڻ وقت ٻانرن سهڻو سندر رمڻيڪ استان ڏسي راميشور مهادېو جو مندر قائم ڪري سرشٽ رشين مُنين کي گهرائي ان جي پوڄا ڪري لوڪن جي ڀلي لاءِ چوڻ لڳو ته جيڪو پُرش راميشور شو ٻانرن جو درشن ڪري سيتو بند کي پرڻام ڪندو سو مونهجي ڪرپا سان سهجي ڀانءِ ڪان ڇٽي ونڪنٺ هليو ويندو. جيڪڏهن ڪو ٻي پُرش سيتو بند ۾ سنان ڪري راميشور مهادېو جو درشن ڪري وري سنڪلپ ڪري ڪاشيءَ ۾ وڃي اتان گنگا جل کڻي اچي راميشور تي چاڙهي ان جل ٻاهر کي سمنڊ ۾ وجهي ڇڏي ته سو مُنش برهم کي پراپت ڪري ته ان ۾ ذرو به شڪ نه آهي. تنهن کانپوءِ سگرين ۽ لڇمڻ سميت سري رامچندر نل ۽ نيل انهي ٻالڪن ڪتي اهن ٻانڌرن جي مدد سان پل ٻڌڻ جي آگيا ڏني. تڏهن نل ۽ نيل خوش ٿي سري رام جو من ۾ ڌيان ڪري وڏا وڏا پٿر ۽ وڻ ڪڍ ڪري سمنڊ ۾ اڇليندا ويا. اهي پٿر ۽ وڻ سري رامچندر جي پرتاپ سان سمنڊ ۾ تري رهيا هوا. اهڙي طرح نل ۽ نيل ٻين ٻانڌرن جي مدد سان پهرين ڏينهن چوڏهن يوجن پل ٺاهي تيار ڪئي. ٻئي ڏينهن ويهه يوجن، ٽئين ڏينهن ايڪويهه يوجن، چوٿين ڏينهن ٻاويهه يوجن، پنجين ڏينهن ٽيويهه يوجن سمنڊ مٿان پل تيار ڪئي. اهڙي طرح ٻانڌرن جلد ئي هڪ سؤ يوجن ڊگهي پاڻيءَ ۾ ترندڙ ۽ مضبوط پل ٺاهي. سري رامچندر اهڙي هڪ مضبوط پل ڏسي ڏاڍو پرسن ٿيو ۽ ساري سينا کي حڪم ڪيائين ته هاڻي ٻي ڀاڳ ٿي پار لنگهي هلو. اهڙي طرح سان ڪي پل تان ڪي آڪاش رستي هلندا اچي پار پهتا.

منڌودري جو راوڻ کي سمجهائڻ

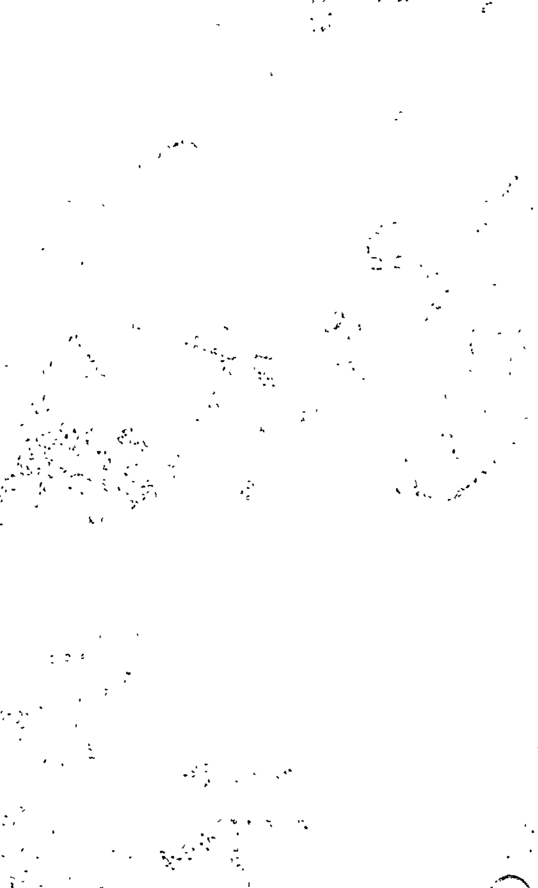
هيڏانهن راوڻ جڏهن ٻڌو ته سري رامچندر سينا سميت سمنڊ پار ڪري

طرح جانور کي لت هڻي سان جانور چڱي طرح سڌو رستو وٺي هلندو آهي تهڙي طرح مون جهڙي مورک جيو لاءِ نه ڏنڊ نيتي سڱين رستي تي پهچائيندو هي پڪيمت ونسل ڀڳوان توهين شرناگت وڪشڪ مان توهانجي شرڻ آيو آهيان توهان مونکي جيئيدان ڏيو مان توهان کي لنڪا وڃڻ لاءِ رستو ڏيندس تڏهن سري رامچندر چوڻ لڳو ته هي سمنڊ ٻاڻ اچايو وڃڻ وارو نه آهي تنهن ڪري هن کي ڪهڙي پاسي هڻان، جلدي مونکي هن امونگهه ٻاڻ جو لکيه ٻڌاءِ. رام جا اهي وچن ٻڌي انهي هڻن ۾ مها ٻاڻ ڏسي مها ليچسوي سمنڊ رگهنات کي چوڻ لڳو هي راما اتر پاسي ڏرم ڪليه نالي هڪ داس آهي اتي ڪيترا پاپي جيو رهن ٿا. اهي مونکي رات ڏينهن ستائين ٿا. هي راما توهين پنهنجو ٻاڻ اوڏانهن هڻو تنهن ڪان پوءِ ڇڏيل رام جو ٻاڻ هڪ ڪڻ ۾ ئي انهن پاپي جيون کي ماري وري ترڪش ۾ موٽي آيو. تڏهن سمنڊ رگهنات کي نماڻائي سان چوڻ لڳو هي راما وشو ڪرما جا پٽ نل ۽ نيل منهنجي جل جي مٿان پل جو نرماڻ ڪن، اهي سياڻا باندر رشي ور جي پرتاءُ سان هن کي هن ڪارڻ ڪرڻ جي همت آهي نه ڪارڻ شيءِ اهي سمنڊ ۾ اڇلائيندا ته اها مٿان پئي ترندي. انهيءَ ڪري انهن باندرن کان پرانت جيڏا وڏا پٿر سمنڊ ۾ اڇلارايو اهڙي طرح جسو هڪڙي وڏي پل ٺهي پوندي پوءِ مان به پنهنجي شڪتي آهر مدد ڪندس. انهيءَ مان سڀيئي لوڪ توهان جو سنسار ۾ ڪيرتي جس ڳائيندا. اهڙي طرح سمنڊ سري رامچندر کي چئي انتر ڌيان ٿي ويو.

هري اوم تت ست تلسي ڪرت رامائڻ
شو پاروتي سنواد سندر ڪانڊ
سنسار ساگر روپي پنجون ڏاڪو سماپت.

— سلوڪ —

تلسي هن سنسار ۾ ٽن ڳالهين جو سار
ست سنگ ۽ هري ڀڄن ڪر سدا پر اپڪار
ڪام ڪروڌ مد لوڀ جي جنهن جي من ۾ کاڻ
سو پنڊت ۽ مورک ٻئي جاڻو هڪ سمان
تلسي جڳ ۾ آڪي ڪرهو ٻئي ڪام
رام ڀڄن ڪر مک سان هٿ سان ڏي ان دان.

ظالم اهڙي طرح لوڪي ڀسم ڀت ۽ سڀئي سميت ٻهندي هتي سان ماريندس
لوڻ اسانجي رامچندر جي اسٽري چورائي هاڻ ڪيڏاهن ويندان، سگريو جا
اهي وچن ٻڌي شڪ موڪلائي هليو ويو. شڪ ڪسان اڳيان شاردول لالي
راڪش بالدرن جي وڏي سينا ڏسي وجي راوڻ کي ٻڌايو هئو ۽ هيڏاهن
شڪ به اچي سمورو حال ڪري ٻڌايو اهو سڀ ٻڌي راوڻ ڏاڍي چنتا ۾
وياڪل ٿي محل ۾ واپس رهيو.

سري رام جو سمنڊ کي سڪائڻ

ان وقت سري رامچندر سمنڊ ڏانهن نهاري ڪروڌ ۾ اکيون لال ڪري چوڻ لڳو، لڇمڻ! ڏس ته هي سمنڊ ڪوڙو ۽ دشت آهي ٽن ڏينهن کان جي ڪناري تي آيو آهيان پر هي لڇمڻ! هن منهنجو درشن ڪري ۽ آدرستڪار نه ڪيو آهي هي سمجهي ٿو ته هي هڪ رواجي منش آهي. بالدرن سان ملي ڪري ۽ هي منهنجو ڇا ڪري سگهندو؟ هي مهاپاپ ڏس اڄ ڏس ته مان هن کي سڪائي ٿو ڇڏيان، پر بالدرن سان ٻين ڪنهن چنتا جي ٻهاڻي تي بار هليا ويندا سين. ائين چئي ٻيڻا ڪروڌ ۾ اکيون لال ڪري منهنجو ڏانهن چڙهايو. ڪاريه باڻ جي سمان تيز باڻ ڪڍي ڏاڻ ۾ رکي چڪي چوڻ لڳو ته سڀئي پراڻي رام جي باڻ جو پراڪرم ڏسو. مان هن وقت لڌان جي پتيءَ سمنڊ کي ڀسم ٿو ڪري ڇڏيان. سري رامچندر جو ائين چوڻ ٿي ان ۽ ٻهاڙن سميت ڌرتي ڏڪڻ لڳي ۽ چوڏاري آڪاش ۽ ڏسائن ۾ اند ڪار ڇانئجي ويو ۽ ٻڙ جي ڪري هڪ اوچن ڪناري ڪان سمنڊ ٻري هئي ويو وڏا مگر مڇ مڇليون دکي ٿيڻ لڳا ان وقت ايڪ قسم جي ڳوڻ سان انوپ روپ ڌاري سمنڊ ٻهنجي هٿن ۾ اندر ٻيل رتن جواهر کڻي ٻهنجي پرڪاش سان ڏهن ئي ڏسائن کي روشن ڪري حرد پاڻ اچي سري رامچندر جي چرنن ۾ انيڪ قسمن جي پيتا رکي. جنهن جا نيتر وڇون پاڳو ڪروڌ ۾ لال ٿي رهيا هوا ان رگهنانه کي پرڻام ڪري چوڻ لڳو هي تراوڪ رکيڪ! جگت پتي رام! منهنجي رکيا ڪريو، رکيا ڪريو، هي رام سڀني سنسار جي وچنا ڪرڻ وقت توهان مولڪي جڙ ٿي پيدا هئو وري توهان جي پتال سياه ڪسي ڪهڙ ڪيئن بدلائي سگهندو، پنج استول ٻولن کي توهان سياءِ سان جڙ پيدا آهي سو توهان جي اڳيان ڪلهن ٿاري تتو سگهي هي ٻرڀرا! توهان نرگڻ ۽ نروڪار آهيو لهڪري مايا وس توهان منش روپ ۾ توهان پرمالما کي مان جڙ ٻڌ موڪر ڪيئن ڄاڻي سگهان ٿو. هي ٻرڀرا! جهڙي

جا ساگر آهن جي شرڻ آئي کي اڀو ڏيندا، تنهن کان سواءِ مون پنهنجي
پتا پلستيہ رشيءَ جي واتان اِهين ٻڌو هوم تہ ترپتا يگ ۾ سري ڀڳوان پاڻ
منش روپ ڌاري رگهوڪل ۾ اوتار وٺي هيٺ ايندا جتي ڀڳوان جو درشن
ڪئين جنمن جي گڏ ٿيل پُڻ ڪرڻ کان پوءِ، مشڪل ملي ٿو، سو جڏهن
مون کي ترپتا يگ ۾ سندس شرڻ وٺڻ سان جلدئي ملي وڃي تہ پوءِ مان
ڪيئن نہ هن سرير کي ناسونت ڄاڻي، تن من سان ڀڳوان جو پريم ڀڳتيءَ
سان ڌيان ڪريان!. اهي وچن ويڀيشڻ جا ٻڌي لڪشمڻ پرسن ٿي ويڀيشڻ
کي ڏاڍي سڪ مان کڻي ياڪر پائڻ ۽ گلي لڳائي چوڻ لڳو، هي ويڀيشڻ!
اسين سڀيئي ڀڳوان رام جا داس آهيون، تون اسان سڀني ۾ مکيہ آهين ۽
ڄاڻ تہ تو فقط ڀڳتيءَ سان شرڻ ورتي آهي هاڻي توکي راوڻ جي ناس
ڪرائڻ ۾ اسانجي سهائتا ڪرڻ گهرجي تڏهن ويڀيشڻ هٿ جوڙي چوڻ لڳو
تہ مان تہ پرماتما رام جي سهائتا ڪري سگهندس مون کان جيڪي ڪجهہ
ٿيندو سو ڀڳتي ڀاو سان ان جي سيوا ڪندو رهندس.

شڪ راڪش دوت ٿي راوڻ جو سنديشو کڻي اچڻ ۽ سگريو کي ٻڌائڻ

ان وقت راوڻ جو موڪليل دوت شڪ نالي دليت آڪاش ۾ اڏي
سگريو کي چوڻ لڳو، هي راڄن! راڪش راڄ راوڻ توکي چيو آهي تہ تون
مون کي پنهنجي ننڍي ڀاءُ سمان آهين ۽ تون وڏي ڪل ۾ پيدا ٿيو آهين
۽ ٻاندرن جو راڄا آهين، مون تنهنجو ڪجهہ بہ نہ بگاڙيو آهي جيڪڏهن مون
ڪنهن راڄڪمار جي استري کڻي چوري ڪئي آهي تہ انهيءَ ڳالهہ ۾
تنهن جو ڇا؟ تنهن ڪري تون پنهنجي ٻاندرن سميت ڪشڪندا موٽي وڃ،
لنڪا کي حاصل ڪرڻ تہ ديوتائن کي بہ مشڪل آهي. شڪ جڏهن اهو
سنديشو ٻڌائي رهيو هو ان وقت ٻاندرن هن کي مارڻ لاءِ هڪدم اچل
کائي پڪڙي ورتو ۽ مڪن سان مارڻ لڳس تڏهن شڪ سري رام کي چوڻ
لڳو هي راجيندر! ڪيائي پرش دوت کي ڇا ماريندا آهن، تنهن ڪري هي
پريا! هنن ٻاندرن کي جهليو. شڪ جا اهي ديا سان ڀريل وچن ٻڌي سري
رامچندر چيو هن کي نہ ماريو اِئين چئي ٻاندرن کي روڪي ڇڏيو، تڏهن
شڪ وري آڪاش ۾ وڃي سگريو کي چيو، هي راڄن! مان وڃان ٿو راوڻ
کي توهان جي ٻاري ۾ ڪهڙو جواب ڏيان، تڏهن سگريو چوڻ لڳو تہ راوڻ کي
چئجانءِ تہ جهڙي طرح مون پنهنجي ڀاءُ ٻاليءَ کي ماريو آهي، هي راڪش!

هي رگھونندن! مان نه توهان جي چرڻن جو درشن ڪري ڏاڍو خوش ٿيو آهيان مون جو ڪجھ چاهيو ٿي سو مونکي ملي ويو. هي رام! توهان جي منوهر مورتيءَ جو ساڪيات درشن ڪري اڄ منهنجي سمان ڪوئي ڀاڳيوان نه هوندو. هي رگھونندن! ڪرم ٻنڌن کي نشٽ ڪرڻ لاءِ توهان مونکي ڀڳتيءَ مان پرايم ڀيٽ واڙو گيان ڏيو. هي پڀو! مون کي سک جي اڇا نه آهي مان نه اهڙي چاهيان ٿو ته توهان جي چرڻن ڪملن ۾ سدائين پريم ڀڳتي ٻڌي رهي. تڏهن سري رامچندر پرسن ٿي چوڻ لڳو. هي ڀڳت! جيئن تون چاهين ٿو سو ائين ٿي پيندو. هي وڀيشڻ! تون سدائين شانت ۽ پاپ کان پري رهي ڪري منهنجو ڌيان ڪرڻ سان گھور سنسار ساگر کسان پسار ٿي ويندين. وڀيشڻ کي ائين چئي ڀڳت وتسل سري رام لڪشمڻ کي چوڻ لڳو. هي لڪشمڻ! هيءَ سمنڊ منهنجي درشن جو ڦل ڏس، تون سمنڊ مان جل ڪڍي اڄ مان هن کي لنڪا جو راڄ تلڪ ڏيڻي ٿو چاهيان جيستائين چنڊ سورج ۽ ڌرتي قائم آهي ۽ جيستائين لوڪ ۾ منهنجي ڪٿا رهندي تيستائين هيءَ لنڪا جو راڄ ڪندو. ائين چئي لڪشمڻ کان ڪلش ۾ جل گھرايو ۽ منترن ۽ لڪشمڻ جي هٿان ان کي لنڪا جو راڄ ڏنو.

لڪشمڻ ۽ وڀيشڻ سنواد

وڀيشڻ کي راڄ تلڪ ڏئي ڏسي لڪشمڻ وڀيشڻ کسان پڇڻ لڳو. هي لنڪيش! سنسار ۾ گھڻو ڪري ڪري ماڻهو چڱي جي صحبت ۾ رهي چڱو ڦل پائيندو آهي پر تون راڪشن جي ڪل ۾ جنم وٺي ۽ راڪشن جي صحبت ۾ شاهن گڏ رهي توکي جا اهڙي ٻڌي آئي سا ڪهڙي اسـ ڪهڙي جهڙي ڳالهه آهي. هي وڀيشڻ! اها ساري حقيقت ڪري ڪري ٻڌاءِ ته تو ڪهڙو ورت ايم يا جپ تپ ڪيو آهي جنهنجي ڪري پرهلاد ڀڳت وانگر راڪشن جهڙي ونش ۾ جنم وٺي اهڙي اُم پدويءَ کي پاتو آهي. تڏهن وڀيشڻ هٿ جوڙي چوڻ لڳو، ”هي ويرا جنهنتي ايشور جي ڪرپا ٿيندي آهي سو ڪٿي ڪهڙو اسم يا پاپي هجي، تڏهن به اوچي پدويءَ کي پائي سگھندو آهي.“ مون نه اهڙو ڪو به شڀ ڪرم جپ تپ ڀڳتي ورت ايم ڪيو آهي، جنهن جو مان وڏائيءَ سان ورڻن ڪريان، پر هاڻ هڪڙي ڳالهه ياد آهي جو مون پنهنجي ٻاري ڀاءُ راوڻ کي سندس ڀلائيءَ لاءِ آنند ڏيندڙ ستر پڙهايو ۽ ائين به چيو هوس ته هي راوڻ! تون ايمان جڏي هڪدم وڃي پرڀوءَ جي شرڻ وٺ. جاڪاڻ ته مان ڄاڻان ٿو ته پرڀو جن دنيا

وڀيشڻ جو سري رامچندر جي شرڻ ۾ اچڻ

شري مهاديو چوڻ لڳو هي ڀاروتي! تنهن کان پوءِ وڀيشڻ پنهنجي چئن منترين سان گڏ آڪاش مان هيٺ لهي شري رامچندر جي سامهون اچي بيهي رهيا ۽ هٿ جوڙي مٺيءَ واڻيءَ ۾ چوڻ لڳا هي ڪمل نين رام! مان توهان جي استري چوراڻ واري راوڻ جو ننڍو ڀاءُ وڀيشڻ آهيان، مونکي ڀاءُ گهر مان ڪڍي ڇڏيو آهي انهيءَ ڪري مان توهان جي شرڻ آيو آهيان. هي ديوا! مون هن کي نيڪ صلاح ڏني ۽ ان کي چڱيءَ طرح سمجهايم ته اوهين سيتا رام کي موٽائي ڏي، پر ڪال جي وس ۾ هٺ ڪري هن ڪجهه به ٻڌڻي نٿو. هن وقت هو راڪش ظالم مون کي مارڻ لاءِ تلوار کڻي ڊوڙيو تڏهن مان ڊپ کان هڪدم چئن منترين سان سنسار جي ٻنڌڻ کان مڪت ٿيڻ لاءِ توهان جي شرڻ آيو آهيان. وڀيشڻ جا اهي وچن ٻڌي سگريو چوڻ لڳو هي رام! هن مايا وي راڪش تي ڪجهه به وشواس نه ڪجو، جيڪڏهن ٻيو ڪوئي هجي ها ته خاص چنتا جي ڳالهه نه ٿئي ها پر هي ته راوڻ جو ننڍو ڀاءُ آهي ۽ ڏسڻ ۾ ائين ٿو اچي هيءُ پنهنجي هزارين منترين سان ڪنهن وقت ايڪانت ۾ اسان کي ماري ڇڏيندو، تنهنڪري هي پرڀو! مون کي آگيا ڏيو ته مان هن کي ٻانڌرن هٿان مارائي ڇڏيان. سگريو جا اهي وچن ٻڌي رام چوڻ لڳو، هي ڪپي راج! جيڪڏهن مان چاهيان ته هڪ اڌ پل ۾ ٽنهي لوڪن کي نشٽ ڪري سگهان ٿو ۽ هڪ اڌ پل ۾ سڀني کي رچي سگهان ٿو. تنهن ڪري تون ڪنهن به ڳالهه جي چنتا نه ڪر. اهو منهنجو نيم آهي جو هڪوار **منهنجي شرڻ ۾ اچي ٿو ته مان تنهن جو آهيان،** سان ان کي سڀني ڀئن کان (اڀي ڏيو) نرڀئه ڪري ڇڏيان ٿو. شري رامچندر جا اهي وچن ٻڌي سگريو پرسن ٿي وڀيشڻ کي وٺي سري رامچندر سان مليو. وڀيشڻ ڀڳوان کي پرڻام ڪري هٿ جوڙي استوتي ڪرڻ لڳو، هي راجيشور رام! توکي نمسڪار آهي، هي سيتا جي من ۾ رمڻ ڪرڻ وارا! توهان کي نمسڪار آهي، هي ڀڪت وتسل ڀڳوان! توهان کي وار وار نمسڪار آهي، هي پرڀو! مان تنهنجي چرڻ ڪمل جي شڌ ڀڪتيءَ روپ ڏاڪڻ تان گيان اوگر ناري راڄ پڻ جي چوٽيءَ تي چڙهڻ ٿو چاهيان، توهان هن سنسار ساگر کان منهنجي رکيا ڪريو. تڏهن ڀڪت وتسل ڀڳوان رام پرسن ٿي چوڻ لڳو، وڀيشڻ! تنهنجو ڪلياڻ ٿئي. مان توکي ور ڏيڻ چاهيان ٿو تنهنڪري جيڪا تنهنجي مرضي هجي سو ور گهر. وڀيشڻ چوڻ لڳو،

ڪان ۽ وڏيڪ ڪرڻ ڏسي سڀني منترن کي گهرائي لڄ ڪان ڪند هيٺ
ڪري چوڻ لڳو ته هنومان جو ڪجهه ۽ ڪم ڪيو آهــي سو توهان سڀني
ڏٺو ئي آهي، ان لاءِ اسان کي ڇا ڪرڻ گهرجي. راوڻ جا اهي وچن ٻڌي
راڪش چوڻ لڳا هي ديوا توهان کي وار مان ڪهڙو ڊپ آهــي توهان ته
ٻڌ ۾ سڀني کي جيتي ڇڏيو آهي، توهان جي ٻٽ اندر کي ٻڌي راجدانيءَ
۾ وٺي آيو ۽ توهان خود ڪبير کي جيتي ان جو پشپ وِمان کڻي آيا، هي
راجن! توهان يمراج کي ۽ جيتي ڇڏيو آهي تڏهن ڪري ڪال جي ڏنڊ جو
۽ توهان کي ڊپ ڪونهي ۽ ميا سور دليت ۽ ڊپ کان توهانکي پنهنجي
ڪميا ڏيڻي اچ ڏيدهن ناهين توهان جي آڏان آهي ۽ هنومان جو ڪجهه ڪم
ڪيو آهي اهو اسان جي غلطيءَ ڪان ٿيو آهي اسان ان کــي معمولي باندر
سمجهي ڇڏي ڏنو نه ته اسان جو ڇا بگاڙي سگهي هــا، جيڪڏهن اسان
جي خبردار نه هجڻ ڪري جي هنومان اسان جو نقصان ڪري ويــو آهي
ته ان ۾ ڇا ٿيو، توهين اسان کي آگيا ڏيو ته اسين هيئر وڃي باندرن سان
ڀرئل ڀرٿويءَ کي خالي ڪري اچون. تڏهن ڪان ٻوءِ ڪيڪرڻ راوڻ کــي
چوڻ لڳو هي ڀتاجي! توهان جيڪو وچار سوچيو آهــي سو سڀ ڀاڱڻ کي
ناس ڪرڻ لاءِ آهي، وڏا ڀاڳ تڏهن جا آهن جو سيتا کــي چورائڻ وقت
سري رامچندر توهان کي نه ڏٺو هئو، هــي راوڻ جيڪڏهن ان وقت رام
توهان کي ڏسي ها ته توهان جيئرا جاڳندا ڪرڻ اچو ها. رام ڪوئي راجي
منش نه آهي، هو ساکيات نارائڻ آهي ۽ جانڪي ماتا ساکيات لڪشمي
آهي، ان سمنڊرءَ کي توهان پنهنجي راڪش ڪل کــي ناس ڪرائڻ لاءِ
ڪڻي آيا آهيو، هاڻي الانجي اڳتي ڇا ٿيندو؟ جيڪڏهن توهان اڻ جاڻائيءَ
۾ ڪم ڪيو آهي ته هاڻ شانت ۾ رهو مان ٻانهي ڪم ليڪ ڪري ڇڏيندس.
ڪيڪرڻ جا اهي وچن ٻڌي ميگهنات چــوڻ لڳو ڀتاجي! توهان مونکي
آگيا ڏيو ته مان هيئر وڃي لڪشمڻ سميت رام سگريو ۽ سڀني باندرن کي
ماري جهٽ موٽي اچان.

وڀيشڻ ۽ راوڻ سنواد

الهيءَ وقت ڀڳوان جــو مکيه ڀڳتمان ڀڳت وڀيشڻ جنهن جــي من جــي
ورتي سري رامچندر جي چرڻن ۾ لڳل هئي اٿي آيو، ديو شترو راوڻ کي
پرڻام ڪري ان جي پرسان واهي رهيو اٿي واهي راڪشن کــي جتائي ڏنو
. سڀني جي ٻڌي پرشٽ ۽ ملڻ لئي واڻي آهي ۽ راوڻ ۽ ڪام وس ڪاهي

موں کي وشواس آهي ته توهان جي درشٽي پوڻ سان ئي لنڪا هڪدم ڀسم ٿي ويندي. هي ديوشورو! هاڻ هلڻ جي تياري ڪريو! اسان سڀئي مهاٻلوان وير ٻانرن جي سينا وٺي سمنڊ جي ڪناري تي هلون. هنومان جا اهي وچن ٻڌي سري رامچندر چوڻ لڳو ”هي سگريوا! هن وقت سڄي سينا کي هتان هلڻ جي آگيا ڏيو.“ سري رامچندر جا اهي وچن ٻڌي سگريو پنهنجي سينا کي تياري ڪرڻ جو حڪم ڏنو. حڪم ملندي ساري سينا هڪدم تيار ٿي هلڻ لڳي، سري رامچندر هنومان جي ڪلهي تي چڙهي ۽ سگريو به رام سان گڏ هلڻ لڳو. پٺيان لڇمڻ انگد جي ڪلهي تي چڙهي هليو ۽ ٻيا وير ڪيج، گواڪش، نل، نيل، سشين ۽ جامبونت دشمن کي ناس ڪرڻ وارا ٻيا به سيناپتي ۽ سينا هلڻ لڳي. ڀڳوان رام سگريو سان گڏ سينا جي وچ ۾ هلڻ لڳو. سڀئي ٻانر ڪپراج جي سمان مرضي موجب روپ ڌارڻ وارا هئا. اهي سڀئي تيز رفتار سان ڪڏندا ٽپندا گجندا قل قول ڪاٽيندا ڏکڻ پاسي هلڻ لڳا. انهي مهل اڪيچار سينا سڄي ڌرتيءَ کي ڍڪي ڪري هلي رهي هئي. ٻانر پنهنجو پڇ لوڏيندا ۽ وڻن کي اکيڙيندا پهاڙن تي ٽپا ڏيندا هوا. جي ڏور سان ڀڳوان رام سان گڏ تمام تيز رفتار سان وڃي رهيا هوا. ٻانر سينا رات ڏينهن هلندي پئي هلي هڪ پل به ڪٿي نه ٿي رڪي. تيز پنڌ ڪندا ڪندا ڀيانڪر گرجنا ڪرڻ واري سمنڊ جي ڪناري وٽ اچي پهتا.

منڊوڌري ۽ راوڻ جو سنواد

هيڏانهن هنومان جي لنڪا مان وڃڻ کان پوءِ شهر ۾ اهڙو ته هاهاڪار جو شور مچيل ڏسي الي منڊوڌري راوڻ جي استري هٿ جوڙي چوڻ لڳي ”هي ناٿ! (ڏهن اکين وارا) ڏسو ته جنهن وڏو هڪڙي ٻانر جي اچڻ سان سڄي شهر کي ايتري قدر نقصان پهچي ويو آهي تنهن هرڻدي نه ٻڌايو ته جنهن ساري ٻانر سينا ايندي تنهن لنڪا جو ڪهڙو حال ٿيندو. راوڻ پنهنجي استريءَ جا اهي وچن ٻڌي ايمان وجهان چوڻ لڳو ته استريءَ جي ذات سڀاءَ کان ڏاڍي ڊڄڻي ۽ ڪمزور ٿيندي آهي ڀلا خيال ڪري ڏس ته جنهن موکان ديوتائون به ٿر ٿر ڪري پيا ڏڪن سو مون کي هيءَ ڍڳ مڇ ۽ ٻانر ڇا ڪري سگهندا؟ اهڙي طرح پنهنجي استريءَ کي ايمان سان پرنل وچن چئي راوڻ هڪدم پنهنجي ڪچهريءَ ۾ هليو ويو.

ي مهادير چوڻ لڳو هي ٻارونتي! هيڏانهن راوڻ هنومان جو ديوتائن

وڃڻ، راڪشن کي مارڻ ۽ لنڪا کي جلائڻ ڪنهن کي ايڏي همت آهي
هنومان سگريو جي (شيوڪ) نوڪر کي خوب نباهيو، سندس ڪوئي اهڙو
ڏيو آهي نه ڪوئي ٿيندو. هنومان جانڪيءَ کي ڳولڻ لاءِ ڪم ته ٺاڪل
ٺيڪ ڪري ڇڏيو، پر سمنڊ جي پار اچڻ ڪري منهنجو من گهٻرائجي
وڃي ٿو ماڳر ۽ مڇين سان ڀريل سؤ او جن ڊگهو سمنڊ لنگهي مان دشمن کي
ڪيئن ماريندس ۽ جانڪيءَ کي ڪيئن ڏسي سگهندس؟ سري رامچندر جا
اهي وچن ٻڌي سگريو چوڻ لڳو هي ڀريا مان وڏي ۾ وڏو ماڳر مڇين
سان ڀورڻ سمنڊ لنگهي ويندس ۽ جلدي لنڪا کي ناس ڪري راوڻ کي
ٻه ماريندس. هي ڀريو! توهان چنتا نه ڪريو، چنتا نه ڪم کي بگاڙڻ واري
آهي. توهان هنن پراڪرمين ۽ سورويرن ٻانڊرن کي ڏسو، هي ءِ توهانجي
ڪارڻ ڪرڻ لاءِ ساهه ۾ ٻه گهڙڻ لاءِ تيار آهن. ٻهرين سمنڊ کي پار ڪرڻ
جو ويچار ڪرڻ گهرجي. هي ڀڳوان! تنهي لوڪن ۾ اهڙو ڪوئي ويرو مون
کي ڏسڻ ۾ نٿو اچي جو توهان جي ڌنش هلائڻ وقت ٻنڌ ۾ سامهون ٿي
مقابلو ڪري. هي راما هن ۾ ذرو به شڪ نه آهي جيت اسان جي آهي
چاڪاڻ ته مون کي سيتي ٻاسي سنا سوڻ پيا ڏسڻ ۾ اچن، سگريو جا پريم
ڀريا وچن ٻڌي ڀڳوان رام ساڌارن سوڪار ڪيو ۽ وري هنومان کي چوڻ
لڳو هنومان! مان سمنڊ ته جيئن تيئن ڪري پار ڪندس پر تون لنڪا جو
سروپ ته ٻڌاءِ. ٻڌو الم ته ديوتائن ۽ دانون کي لنڪا جيتڻ مشڪل آهي. شري
رامچندر جا اهي وچن ٻڌي هنومان هٿ جوڙي چوڻ لڳو هي ديو! مون
جيئن ڏٺو آهي تيئن اوهان کي ٻڌايان ٿو لنڪا ٻوري ترڪوٽ پربت جي
مٿان ٺهيل آهي ان ۾ محل ماڙيون ۽ گهر سيئي سون جا ٺهيل آهن اتي
نرمل جل سان ڀريل کوهه ۽ باوڙيون آهن جي وچتر سوڀيا ڏيندڙ آهن ان
جي اولهه دروازي وٽ هزارن هاٿي ٻيٺل آهن ۽ اتر دروازي وٽ اڪيچار
سينا ۽ گهوڙي سوار آهن، اوڀر دروازي وٽ هڪ ارب راڪش واسر آهن
۽ ڏکڻ دروازي وٽ اوترائي پهريدار آهن. هي پرڀوا ان جي وچ ۾ پاڪي
۾ به هاٿي گهوڙا رٿ ۽ اڪيچار سينا آهي جا نگر جي رکيا ڪري ٿي اهي
سيئي هٿيارن هلائڻ ۾ هوشيار آهن اهڙي طرح لنڪا ۾ وچڻ واري رستي
۾ انيڪ سرنگ ست کهيون تو ڏون رکيل آهن پر هي ديشواشورا اهي
سڀ ڪجهه هوندي به مون جو ڪجهه ڪيو آهي سو ٻڌو، مون راوڻ جي
چو ٿون حصو سينا ماري ڇڏي آهي ۽ لنڪاپوريءَ کي جلائي سون جا محل مون
سڀ ناس ڪري ڇڏيا آهن ۽ هٿيار ۽ توپن کي مون ٽوڙي ڇڏيو آهي هي ديوا!

۽ دڙن پرپو حال ڏٺو ۽ ٻڌو آهي ليڪن تن کي ٻڌائڻ لاءِ مون نه چيو ماس
نه هي ڏيري! رگهنائڪ ۽ لڇمڻ جن لي ملڪ ڪري رامس ڏينهن چتا ۾
لڳو رهي ٿو، مان هميشه وڃي ڪيس لڇمڻ سچو حال ٻڌائيندس ۽ رگهنائڪ
ان کي ٻڌائيندي، سگريو لڇمڻ ۽ باندرن سميت تنهن وقت ايندو ۽ راوڻ
کي ڪٽنب سميت ماري توکي پنهنجي راجڌاني ايوڌيا ۾ وٺي ويندو،
هي ڏاڍي! تون مون کي اهڙي ڪا نشاني ڏي جنهن کي ڏسي رگهوان
مون تي وشواس ڪري، منهنجي الپ چئي ڪري سيتا پنهنجي وارن
مان چوڙامڻي ڪڍي ڏني ۽ اها هڪ ڳالهه ڪري ٻڌائي ته ديوراج اندر جي
پٽ جيئنت جو ڪهڙو ڪم هو، اهو حال ٻڌائي نيترن مان جل آئي چوڻ
لڳي ته رگهنائڪ کي منهنجو پرنام ڏج ۽ لڇمڻ کي چئجانءِ ته لڇمڻ
مون توکي اڳ ۾ جيڪي نه ڪهڻ ڪلور وچن اکيا ان وس ٿي چيا هئا انهيءَ
لاءِ مون کي معاف ڪج. الپ چئي سيتا تمام ڏک ۾ ڀرجي وڃڻ لڳي،
مان نه ان کي لوهان جو سچو حال ٻڌائي دلداري ڏئي ۽ ان کان موڪلائي
هت هليو آيس. اچڻ وقت مون راوڻ جي اشوڪ واٽڪا اجاڙي هڪ ڪڻ
۾ سڀني راڪيشن کي ماري ۽ راوڻ جهڙي پٽ اڪشي کي ماريم ۽ راوڻ سان
وارتالاپ ڪري سڄي لنڪا کي جلائي پوءِ هت هلي آيس. هنومان جا اهي
وچن ٻڌي سري رامچندر پرڀو تي چوڻ لڳو، هي هنومان! تو جيڪو نه
ڪم ڪيو اهو ديوتائن کان به ڏاڍو مشڪل آهي مان انهيءَ جي بدلي ۾
تنهنجو ڪهڙو اپڪار ڪريان سو مان نه جاڻي سگهان، هان وتس! مان
هميشه توکي پنهنجو سڀ ڪم ڏئي ٿو چڙهان، الپ چئي هنومان کي ڀاڪر
پائي ڳلي لڳايو ۽ ان جي نيترن ۾ جل ڀرجي آيو ۽ هردي ۾ پريم پرپورڻ ٿي ڪڻ
لڳو، لڇمڻ پڻ وشال رگهنائڪ هنومان کي چيو ته هي سيتا ۾ مون پرماتما
جو اهڙو پريم پرپور ڀاڪر پائي گڏجڻ مشڪل آهي توکي ڀاڳن سان هيءُ حاصل
ٿيو آهي لڇمڻ ڪري اون منهنجو پريم پيارو پڻ آهين.

سري مهاديو چوڻ لڳو، هي پاروتي! منهنجي چرن ڪملن جي تلسيءَ
جي ڏل سان پوڄا ڪري پڻ برهمي وشنو پد کي پراپت ڪن ٿا، انهيءَ
رام کي ڀاڪر پائي گڏجڻ سان پوتر ڪرم ڪرڻ واري پسون پتر هنومان
جي ڀاڳن ۾ چا چوڻ گهرجي.

هنومان جو جيئن جو تيئن ڪيل سماچار ٻڌي رامچندر پرڀو تي چوڻ
لڳو ته هنومان! تو جو ڪم ڪيو آهي ان وانگر ڪرڻ ديوتائن کي به اهم
آهي، ڀلا! اهڙو ڪير آهي جو سمنڊ اڪري ... لنڪا سان سمنڊ ايڪوي

مڌوبن ۾ گهڙي نه سگهن، تنهن ڪري معلوم ٿئي ٿو ته، شايد هنومان جانڪيءَ سان ملي آيو آهي، تڏهن ٻهريدار ڪي سگريو ڇيو ٿو ڏيئن ٻ چور ته ۽ انهن کي وڃي منهنجي آڳيا ٻڌاءِ ۽ انگد ۽ ٻين باندرن کي مون وٽ وٺي اچو. سگريو جي آڳيا ٻڌي ٻهريدار مڌوبن ۾ هيٺ ڇوڻ لڳا، هي باندرو! مهراج جي آڳيا آهي ته جلد اچو، هي مهاوير ڪپڻ! توهان کي ٻ پرڀو ووڪ راجا سڏايو آهي، جاڪانڻ ته رام ۽ لڪشمڻ سميت سگريو توهان سان ملڻ ٿو چاهي تڏهن اهي باندر ”رام چگو“ چئي آڪاش ۾ چڙهي هلڻ لڳا، اهي سڀئي باندر يوراج انگد ۽ هنومان کي پنهنجو اڳوان ڪري هلڻ لڳا ۽ جلد ئي اچي سگريو جي سامهون پرٿويءَ تي اچي لٿا.

هنومان جو سيتا جو حال ٻڌائڻ

هنومان پهريائين رگهناٿ کي پوءِ سگريو کي پرڻام ڪري سري رامچندر کي چوڻ لڳو، هي پربو! ماتا سيتا کي ڏسي آيو آهيان. هي ڀڳوان! مون کي جانڪيءَ پنهنجو درد ڀريو حال توهان کي ٻڌائڻ لاءِ چيو آهي هوءَ اشوڪ واٽيڪا جي وچ ۾ شيشم جي وڻ هيٺان ويٺي آهي ۽ سدائين راڪشڻين جي پهري هيٺ رهي ٿي، ان جل جيڏي ڏاڍ جهي ڪري هوءَ نبل ٿي ويئي آهي ۽ نت روز هاءِ رام! هاءِ رام! چئي دک ۾ ڏکي رهي ٿي ۽ ڪپڙا ۽ ميوا ۽ ملين ٿي ويا اٿس ۽ وار ۽ ڳنڍجي هڪ وڙهي ٿي ويا اٿس، ماتا سيتا کي ڏسي پهرياڻين سوکيم روپ ڌاري وڻ تي چڙهي ٽارن ۾ لڪي توهان جي ڪٿا شروع ڪان، وٺي آخر تائين چئي ٻڌايم، اهو سڀ ٻڌائي وري مون چيو ته سگريو جي آڳيا سان سيتا جي ڳولڻ لاءِ وڏا ٻلوان پراڪرمي وڏيم ڪندڙ باندر سڀني پاسي موڪليا آهن جن مان سگريو جو منتري ۽ رگهناٿ جو داس مان هتي آيو آهيان اڄ مون قسمت سان جانڪيءَ جو درشن ڪيو، منهنجا اهي وچن ٻڌي سيتا جا نيتر ڪلي پيا ۽ چوڻ لڳي ته مون کي هيءَ امرت سمان مٺا وچن ڪنهن ٻڌايا. جيڪڏهن هي سڀ سچ آهي ته هيءَ ڪٿا ٻڌائڻ وارو منهنجي اکيان اچي حاضر ٿئي. هي پربو! تڏهن مان سوکيم روپ ڌاري باندر شڪل ۾ ان جي سامهون وڃي بيٺس ۽ پري کان ئي پرڻام ڪري بيٺي رهيس تڏهن جانڪيءَ مون کان پڇيو ته تون ڪير آهين؟ ڪٿان آيو آهين ۽ ڳالهيون ٻڌايائين مون ۽ ان کي سموري ڳالهه ڪري ٻڌائي ۽ تنهن کان پوءِ توهان جي ڏنل منڊي ڏيکاريمانس تڏهن هنجو مون تي پورو وشواس ٿيو ۽ مرڪي چيائين ته جيئن ٿو منهنجو دک

لنڪا ساڙي هنومان جو واپس موٽڻ

نمنا جا اهي وچن ٻڌي هنومان موڪلائي هليو ۽ مهاساگر پار ڪرڻ لاءِ پهاڙ جي چوٽيءَ تي چڙهي ان کي پيرن سان دٻائي هوا جي زور سان هلڻ لڳو. هنومان آڪاس ۾ وچڙ وقت زور سان آواز ڪيو، اهو آواز ٻڌي باندرن سمجهيو ته هنومان ڪارج سڌ ڪري موٽي رهيو آهي. هي باندرو! ڏسو، هو هنومان اچي رهيو آهي. اتري ۾ هنومان پرانس، تان لهي هيٺ آيو ۽ اچي چوڻ لڳو هي باندرو! مون وڃي ڏٺو ته سيتا اشوڪ واٽيڪا ۾ وڻ هيٺ ويٺل آهي. مون ان وڻ کي جلدي سڄي والنڪا اجاڙي ڇڏي ۽ راوڻ سان به ڳالهائي آيو آهيان ۽ لنڪا کي جلائي سڌو هتي آيو آهيان هيٺئر اسان کي هن وقت رام ۽ سگريو وٽ هلڻ گهرجي، هنومان جا اهي وچن ٻڌي سڀئي باندر ڏاڍو خوش ٿيا. هنومان کي ڳلي لڳائي ان جو ٻچ چمڻ لڳا ۽ ڪي پيرن تي نچڻ لڳا. پوءِ سڀئي باندر هنومان سان گڏجي ٻروشڻ پربت ڏانهن هلڻ لڳا هلندي هلندي رستي ۾ هنومان جي نظر وڃي مڌوبن تي پئي، ان کي ڏسي انگد کي چوڻ لڳو هي ويرا مون کي ڏاڍي بک لڳي آهي. انهن ڪري موڪلي آگيا ڏيو ته هن بن جا ڦل ڦول کائي پيٽ ڀريان، ۽ پوءِ ديو واڳهي اڪ ٻئي ٽوءِ رام ۽ لڪشمڻ جو هلي درشن ڪريون. انگد چوڻ لڳو، هي هنومان! تو ته رام جو ڪارج سڌ ڪيو آهي انهن ڪري هي ڪمهرو! تون رام جي ڪرپا سان جلدي مول ڦل کائي ڏءِ ڪر. انگد جي آگيا وٺي هنومان ۽ ٻيا باندر مڌوبن ۾ گهڙي خوب مزي سان ڦل پٽي کائڻ لڳا، جڏهن ته ڌڌيچ جي پهريدارن هنن کي ڦل پٽي کائيندو ڏسي انهن کي گهڻو ٿي سمجهايو پر باندرن اڻندو لڏو ۽ مڪن سان هنن کي ماري ڀڄائي ڪڍيو. انهن ڌڌيچ سگريو جي مامي پهريدارن سميت سگريو وٽ اچي دانهن ڏيڻ لڳا، هي راجن! انگد، هنومان ۽ ٻين جي سڀئي باندرن مڌوبن جا ڦل ڦول کائي ناس ڪري ڇڏيا آهن، ڌڌيءَ جي مک مان اها ڳالهه ٻڌي سگريو من ۾ پرسن ٿي چوڻ لڳو. شايد ٻون ڪمار سيتا جي خبر وٺي آيو آهي نه ته مڌوبن جي ڦلا! ڪڏهن کسي ڏسڻ جي به همت نه آهي شايد اهو ڪم هنومان پورو ڪيو آهي، سگريو جا وچن ٻڌي ٻيگران رام پرسن ٿي چوڻ لڳو هي راجن! اها سيتا جي باري ۾ تون ڪهڙي ڳالهه ڪري رهيو آهين، انهين سگريو چوڻ لڳو ٻيگران معلوم ٿئي ٿو ته جانڪيءَ جو پتو پائي ويو آهي جاڪاڻ ته هنومان ۽ ٻيا باندر مڌوبن ۾ گهڙي ڦل ڦول مڌوبن پهريدارن کي ماري ويا، سو ٻيا توهان جي ڪارڻ ڪاڻ سواءِ

پرارٿنا ڪري ۽ وايو جي پياري منتر هٺ ڪري. اگني ديو هنومان جي پڇ نه جلائي، انهيءَ ڪري اهو تمام سيتل ٿي پيو. جنهن جي نام سمرڻ سان منش سهڄي ڀاڳن ڪان ڇٽي اگنيءَ کي پار ڪري وڃن ٿا سو هن رگهناٿ جي خاص دوت کي اگنيءَ جو تاءُ ڪيئن پهچي سگهندو، تنهن کان پوءِ هنومان سيتا وٽ اچي پرڻام ڪري چيو هي ديوي! هاڻ تون مون کي آگيا ڏي ته مان رگهناٿ وٽ وڃي سندس شيوا ۾ حاضر ٿيان. هي ديوي! مون کي تون ڪا اهڙي نشاني ڏي جنهن کي ڏسي رگهناٿ مون تي وشواس ڪري، تڏهن ڪمل لوچني سيتا ويچار ڪري پنهنجي وار مان چورامڻي ڪڍي هنومان کي ڏني چوڻ لڳي هي ڪپيشور! هن کي ڏسي رام ۽ لڪشمڻ توتي وشواس ڪندا، هن وقت! انهن کي وشواس ڏيارڻ لاءِ هڪ ڳالهه ٻي به ٻڌايانءِ ٿي جا ٻڌي انهن کي خاطري ٿي ويندي. ائين چئي سيتا اندر جي پٽ جينت جي سڄي ڳالهه ڪري چوڻ لڳي، هنومان! هن جينت واري وارتا جي خبر ڪنهن ۽ مونکان سواءِ ٻئي ڪنهن کي به نه آهي. هي هنومان! منهنجي دک ۽ درد ڀريون جيڪي به تو ڳالهيون ڏٺيون آهن سي سڀئي ڳالهيون رام کي ڪري ٻڌائج ته هن کي ٻڌي مون لاءِ من ۾ دَيا اُتپن ٿيندي، هي هنومان! هاڻي منهنجي زندگي باقي به مهينا آهي جيڪڏهن انهيءَ وچ ۾ رگهناٿ نه آيو ته هيءُ دشٽ مون کي ماري ڇڏيندو. تڏهين هنومان چوڻ لڳو هي ديوي! مون هت جيڪي ڏٺو، ڏٺو آهي ۽ ٻڌو آهي اها سموري حقيقت وڃي سري رامچندر کي ٻڌائيندس. جيڪو مان هاڻي رگهناٿ وٽ وڃان ٿو هو جلد ئي لڪشمڻ سميت توسان ملڻ لاءِ ايندو. ائين چئي هنومان پرڻام ڪري چوڻ لڳو، هي ديوي! مان وڃان ٿو تون جلد ئي ڪروڙين ٻاندرن سميت هت رام ۽ لڪشمڻ کي ڏسندينءَ. تڏهن جانڪي چوڻ لڳي هي هنومان! توکي ڏسي مان پنهنجو دک ڀلجي وئي هئس هاڻ تون وڃي رهيو آهين هاڻ سري رامچندر جي سماچار ٻڌڻ بنا مان ڪيئن رهي سگهنديس، تنهن تي هنومان چوڻ لڳو هي ديوي! جيڪڏهن اها ڳالهه آهي ۽ تون منهنجي ڪلهي تي چڙهي هاڻ منظور ڪرين ته مان هڪ گهڙي ۾ توکي رامچندر سان ملائي ڇڏيان، تڏهن سيتا چوڻ لڳي جيڪڏهن رامچندر سمندر کي سڪائي يا ان تي پاڻي سان پل ٻڌي هتي ٻاندرن سان گڏ اچي راوڻ کي ستن ۾ ماري مون کي واپس وٺي وڃي، ته ان ۾ هن جي جس ۽ نالو امر رهندو، تنهن ڪري تون وڃ

ٽنا ڪري سگهون، سچا ٿين ٿا؟ مان رام جو داس آهيان، منهنجي پراڪرم
جي پل جو ڪوبه اندازو نه آهي. هنومان جا اهڙي وچن ٻڌي راوڻ
ڪروڌ ۾ ڀرجي اهڙي راڪشن کي حڪم ڏنو هي پرچنڊ! لوڻ هـسن ٻاندر
کي ماري ٽڪرا ٽڪرا ڪري ڇڏ، جڏهن پرچنڊ راڪش هٿيار کڻي هن
کي مارڻ لاءِ تيار ٿيو تڏهن وڀيشڻ هن کي روڪي چوڻ لڳو، هي راجن!
ٿي ڪنهن به راجا جي دوت کي ڪڏهن به مارڻ نه گهرجي، اهو
سروورن جو ڪم نه آهي. جيڪڏهن هن ٻاندر دوت کي مارايو ويندو
ته ان رام کي هيءُ سماچار ڪير پهچائيندو، تنهن ڪري هن ٻاندر کي ٻيو
ڪوئي ڏنڊ ڏيڻ گهرجي، جنهن جي نشاني کڻي هيءُ ٻاندر ويندو ۽
ان کي ڏسي سگريو سميت رام جلد هتي ايندو، پوءِ ان سان لڙائي جي
پڌ ليندي. وڀيشڻ جا اهي وچن ٻڌي راوڻ به اهين چيو ته ٻاندرن جو
پڇ تي وڏو موهه ٿيندو آهي تنهن ڪري هن جي پڇ کي ڪپڙو
وٽڙهي تيل لڳائي ان کي باهه لڳائي، سڄو لنڪا گهمائي ڇڏيو ته جيئن
ڪري سڀئي ٻاندر هن جي دردشا ڏسي وائڙا ٿين. تڏهن راڪشن
"تمام چڱو" چئي هنومان جي پڇ کي اڳڙيون ٻڌي تيل ۾ ٻسائي ڏاڍيون
سخت ٻڌي. ٻوري باهه لڳائي انکي مضبوط رسين ٻڌي ڪجهه اڳوان راڪش
هن کي مارينداالين ڇوندا ٿي ويا ته هي جو آهي اهڙي طرح چوندا
سڄو لنڪا گهمائڻ لڳا، هنومان به ڪجهه تماشو ڪرڻ جي اچا سان سڀ
ڪجهه ٿي سهائين. جنهن وقت ڏکڻ دروازي وٽ پهتا ان وقت هنومان
جهٽ سوکم روپ ڌاري انهن جي ٻنڌڻن کان الڪري ويو ۽ پوءِ پرباس جيڏو
سرير ڪري اچل ڏئي لنڪا جي محلن مٿان چڙهي ويو، انهن هڪ ٻئي
اڪيڙي هڪ ڪئي ۾ سڀني راڪشن کي ماري ڇڏيائين، پوءِ پنهنجو ضروري
ڪارج ڪرڻ لاءِ ان باهه لڳل پڇ سان هڪ گهر کان ٻئي گهر مٿان ڪڏندو
ٽپا ڏيندو پنهنجي پولنڊ وڏي پڇ سان مڪان محلات جلائيندو اڏامڻ لڳو.
هنومان پنهنجي پڇ کي چنڊيندو ان مان باهه جا الا ڪڍيندو هڪ هڪ محل
جلائيندو ۽ ڪيرائيندو ٿي ويو، ان جو ساري شهر کي اچي باهه لڳي.
محلن ۾ ويٺل دلبتن جون استرين اسـاهه ۾ جانڻ لڳيون محلات جلڻ ڪرڻ
لڳا، لنڪا جي جلڻ ڪري راڪش اهڙا ته اچي پريشان ٿيا جو هاءِ هاءِ پترا
هـاءِ ناٿ! هاءِ هاءِ ڪار مچي ويو، اهڙي طرح هنومان وڀيشڻ جو گهر
ڇڏي باقي سڀئي گهر ۽ محلات کي جلائي ڀسم ڪري ڇڏيو تنهن کان
پوءِ هنومان سمنڊ ۾ ٽپو ڏئي پڇ واري باهه وسائي ڇڏي، سيتا جي

جي شيءِ کي ڪتو چورائي کڻي ويندو آهي اهڙي طرح اسين ٻه ٻنهي جي ناس ڪرڻ لاءِ ڀڳوان رام جي استري چورائي کڻي آئين. مان ان سرو انترجامي ڀڳوان رام جو دوت آهيان، انهيءَ رگهوناٿ متعلق ٻڌي ٿي اچي اڳيءَ کي ساکي ڪري سگريو سان متر ڪئي ۽ هڪ ئي ٻاڻ سان ٻاليءَ کي ماري سگريو کي بانڊرن جو راجا بڻايو. هي راوڻ! هن وقت اهو مهاٻلي بانڊر راڄ ۽ ٻيا ٻه ڪروڙن سورويُر بانڊر ٽولين جون ٽوليون رام ۽ لڇمڻ سان گڏ ڪروڌ ۾ ڀريل ٻروشڻ ٻڌي ٿي اراجمان آهن. هن ئي جانڪيءَ کي ڳولهڻ لاءِ سيني پاسي وڏا وڏا بانڊر موڪليا آهن انهن ۾ هڪ بانڊر مان پون جو پٽ آهيان. مان سيتا کي ڳوليندو ڳوليندو هتي اچي نڪتو آهيان. مان سيتا جو درشن ڪري چڪو آهيان. ٻوءِ ٻنهي جي بانڊر سڀاءُ ڪري مون ان کي اجاڙي ڇڏيو، جڏهن مون راڪشن کي ٻاڻ ڏانهن ڏنش ٻاڻ کڻي ايندو ڏٺو تڏهن مون انهن کي ماري پنهنجي سرير جي رکيا ڪئي جاڪاڻ ته هي راڄن! پنهنجو ساهه ته سڀني کي پيارو آهي، ٻوءِ ميگهناٿ مون کي برهم ڦاس ۾ ٻڌي هتي وٺي آيو. هي راوڻ جڏهن مان ڄاڻندو ٻه هوس ته برهما جي ور سان اها برهم ڦاس مونکي ڇهڻ سان هلي وڃي ٿي تڏهن ٻه توکي نصيحت ڀري ڳالهه ٻڌائڻ لاءِ مان ٻڌجي هت آيو آهيان. هي راوڻ! وواڪ موجب سنسار جي ڪنيءَ جو وڇار ڪراءِ ۽ راڪش ٻڌيءَ جو تياڳ ڪري ڇڏيو توڻ برهما جي الم ونش ۾ اتهن ٿيو آهين، ٻولسيه ننڍن وشروا جو پٽ ۽ ڪبير جو ڀاءُ آهين تڏهن ڪري ڏس ته اسين ڏهه، ٻڌ ڪري ٻه راڪش ته آهين. ٻوءِ آلم ٻڌ سان ٻه راڪش ته آهي. ٻيو مونکي چوڻي ڇا آهي؟ سو مان ٻڌايان ٿو ته توڻ سڀ ڪجهه نروڪار آهين. ٻون پتر هنومان جا اهي وچن ٻڌي راڪش راڄ راوڻ سهي نه سگهيو ۽ ڪروڌ ۾ نيتر لال ڪري من ئي من ۾ جلندي چوڻ لڳو اڙي دشت بانڊرا توڻ وڏو مورک آهين منهنجي سامهون اي ٻيسو ئي اهڙي وارتالاپ ڪري رهيو آهين اهسو رام ۽ جهنگلي سگريو ڪهڙي شيءِ آهي؟

هنومان جي پڇ کي باهه ڏيڻ

سگريو کي ته مان سيتا سميت ماري ڇڏيندس، هسي بانڊر! اول ته اڄ توکي ئي ماريو آهي ٻوءِ جانڪيءَ کي ماريندس تنهن کانپوءِ لڇمڻ سميت رام کي ماريندس. راوڻ جا اهي وچن ٻڌي هنومان ڪروڌ سان ان ڪسي جلائيندي چوڻ لڳو، اڙي دشت! منهنجي ٻراٻري ته ڪروڙين راوڻ ٻه

ميگهناد (اندرجيت) پتا کي چيو، هي پتاجي! چنتا نہ ڪريو، منهنجي هوندي توهان اهڙا ڏکي وچن ڇو ٿا چئو. مان هن باندر کي هڪ گهڙيءَ ۾ برهم ڦاس ۾ ٻڌي وٺي ٿو اچان، ائين چئي اندرجيت رٿ تي چڙهي انيڪ راڪش ٻاڻ ساڻ وٺي هنومان جي سامهون آيو، تڏهن ويرهنومان ڀيانڪر شبد ڪري رٿ ۾ ٽپو کڻي گرڙ سمان آڪاش ۾ اڏامي ويو ان کي آڪاش ۾ اڏامندو ڏسي اندرجيت انيڪ ٻاڻ ان جي سرير ۾ ماريا جيڪي ٻاڻ ان جي هرديءَ ۾ ۽ چرڻن ۾ ۽ هڪ پيٽ ۾ هڻي شينهن وانگر گجڻ لڳو، تڏهن مهاٻلوان هنومان ڏاڍي جوش ساڻ لوهه جو ٿنڀو کڻي هڪ گهڙيءَ ۾ ان جي سارٿيءَ کي ماري ڇڏيو ۽ گهوڙن سميت ان جي رٿ کي چورا ڪري ڇڏيو، تڏهن مهاٻلي ميگهناد ٻي رٿ تي چڙهي جهٽ برهم ڦاس ٻاڻ ساڻ هنومان کي ٻڌي راڪش راج راوڻ وٽ وٺي ويو.

سري مهاديو چوڻ لڳو، هي پاروتي! برهم ڦاس ۾ ٻڌل هنومان کي جڏهن شهر مان ٻڌي وٺي هليا ان وقت هن کي ڏسڻ لاءِ ڪيئي نگرواسي ان جي پٺيان هلندي ان کي ڪروڌ مان مڪون هڻڻ لڳا، برهما جي پرڀاوَ ساڻ برهم استر هنومان جي سرير کي ڇهندي اوڏيءَ مهل ٽٽي هليو ويو انهيءَ ڳالهه کي ڄاڻندي بہ هنومان خاص رام جي ڪارڻ ڪرڻ لاءِ معمولي اوڙن ۾ ٻڌل راوڻ وٽ هليو.

هنومان ۽ راوڻ جو سنواد

جڏهن (اندرجيت) ميگهناد ان کي سڀا ۾ ويٺل راوڻ جي سامهون وٺي ويو ۽ چوڻ لڳو، هي پتاجي! مان هن باندر کي برهما جي ور ڪري ٻڌي وٺي آيو آهيان جنهن اسان جا وڏا وڏا ويرراڪش ماريا آهن. هي مهاراج! توهان منترين جي صلاح ڪري جا ڳالهه مناسب سمجهو اهي ڪريو، هيءُ ڪرڻ واجبي اندر ڪرا آهي. تڏهن راوڻ کلي چوڻ لڳو تہ هن باندر کان پڇو تہ سهن هتي آيو ڇو آهي، هي هن جو ڪهڙو ڪم آهي ۽ آيو ڪٿان آهي، هن منهنجو سڄو باغ اجاڙي ڇڏيو آهي ۽ منهنجي ويرراڪشن کي زبردستيءَ ماريو اٿس؟ ائين چئي هنومان کان پڇڻ لڳو، هي باندر! توکي ڪنهن موڪليو آهي، تون پنهنجي تہ اچڻ جي سچي ڳالهه سچ سچ چئي ٻڌاءِ، پوءِ مان توکي ڇڏي ڏيندس، تڏهن هنومان راڪش راج راوڻ کي ڏسي من ۾ سري رامچندر جو ڌيان ڪري تمام خوش ٿي چوڻ لڳو، هي ديوتائن جا شترو راوڻ تون صاف صاف ٻڌ، جهڙي طرح ڪاڏي

ڪيئي سڀئي اشوڪ واٽيڪا اجاڙي ڇڏي، راڪشس اس ڪسي اجڙيل ڏسي
جانڪيءَ کان پڇيو ته جانڪي هي باندر وڪٽ وار ڪير آهي؟ تنهن تي
جانڪيءَ چيو ته هن راڪشي مايا کي توهان تي ڄاڻو ته مان ڏکي ابلا آهيان
ڳالهه مان ڇا ڄاڻان، جانڪيءَ جا اهي وچن ٻڌي ٻڙ ڪسان وڏيڪ وياڪل
ٿي راڪشس راوڻ وٽ ويا ۽ هنومان جي ڪرتوتن جي سموري ڳالهه ڪري
ٻڌائڻ لڳا، هسي راجا! هڪ وڏي پراڪرمي باندر سيتا سان ڳالهائي هڪ
ڪڻ ۾ اشوڪ واٽيڪا اجاڙي ڇڏي آهي ۽ مندر ڪسي پڇي سيئي ڦرباغن
کي ماري هاڻ اتي ئي ويٺو آهي.

هنومان جو اکيه کي مارڻ

اشوڪ واٽيڪا جي اجڙڻ جو سماچار ٻڌي راوڻ اوڏي مهل ڏهه لکسه
راڪشن کي موڪليو، هيڏانهن پربت جيڏي سرير هنومان لوهه جي ٿنڀي
کي هٿيار وانگر هٿ ۾ ڪٽي پڪل تتل مندر جي پاسي ۾ وڻهي رهيو، ان جو
پڇ ٿورو ٿورو لڏي رهيو هئو ۽ مکه ان جو ڀيانڪ هئو، راڪشن کي سامهون
ايندو ڏسي هنومان شينهن وانگر گجڻ لڳو جنهن کي ٻڌي راڪشن جو هردو
ڏڪڻ لڳو، هنومان کي ڏسي راڪش انيڪ قسمن جا هٿيار هلائڻ لڳا، تنهن
کان پوءِ هنومان (جيئن پکڙا لٽيءَ ۾ ڦاسيندا آهن تيئن) مدگر کڻي سڀني کي
هڪ ڪڻ ۾ ماري ڇڏيو، پنهنجي سينا جي ناس ٿيڻ جو ٻڌي راوڻ ڪروڌ
۾ ڇراڙ ٿي پيو پوءِ هن وڏا پنج سيناپتي سينا سميت موڪليا، پر هنومان
پنهنجي لوهه جي ٿنڀي سان انهن سڀني کسي ماري ڇڏيو، تڏهن راوڻ
ڪروڌ ۾ ٻرجي وري سٺ سيناپتي سينا سميت موڪليا، تڏهن پڻ تنهن
هنومان هنن کي سامهون ايندو ڏسي ٻهراڻ وانگر لوهه جي ٿنڀي سان سڀني
کي هڪ ڪڻ ۾ ماري وري ساڳئي هنڌ ويٺي ايندي. راڪشن جي اچڻ جي
واٽ ڏسڻ لڳو، تڏهن مهاٻلوان ٻرلاٻي راجڪمار اکيه آيو ان کي ڏسي هنومان
مدگر کڻي آڪاش ۾ اڏامي ويو ۽ تمام زور سان اچي مدگر ان جي مستڪ
تي وهائي ڪيڏو اهڙي طرح اکيه کي ماري ان جي سينا جو نالو نشان
مٽائي ڇڏيو.

ميگهناد جو هنومان کي برهم ڦاس ۾ ٻڌڻ

راجڪمار اکيه جي مرڻ جو ٻڌي راوڻ ڪروڌ ۾ ٻرجي (اندر جيت)
ميگهناد کي چيو هي پيارا! جتي منهنجي پٽ جي مارڻ وارو شترو آهي
تون اوڏانهن وڃ تون هن کي ماري يا جيئرو ٻڌي وٺي اچين، تنهن تي

جي خبر پڇائين ۽ دلداري ڏيڻ لڳو. هيءَ منهنجي انگوٺي جنهن تي رام
نالو اڪريل آهي سا سيتا کي ڏيئي چيائين ته توهان ڪنهن به اسر جو خيال
نه ڪر مان هيئنر ٻانڊرن جي سينا وٺي جلد ايندس ۽ راوڻ کي ماري لوڪي
وٺي ويندس، ائين چئي اها انگوٺي پنهنجي آڱر مان لاهي مونکي ڏني.
هي ديوي! هيءَ انگوٺي ڏس! ائين چئي اها انگوٺي جانڪيءَ کي ڏئي
هٿ جوڙي نمسڪار ڪري بيهي رهيو، ان منديءَ تي رام جو نالو
اڪريل ڏسي ۽ سڃاڻي ڏاڍي خوش ٿي هرديءَ سان لڳائي پر جا آنسون
وهائڻ لڳي ۽ گد گد ٿي منديءَ واڻيءَ ۾ چوڻ لڳي هي ڪهڙو اهو منهنجي
پرانن جو رکشڪ ۽ وڏو ٻڌيمان رام جو پيڪ آهين هاڻي مونکي پڪ آهي
۽ هن جو نه لوڙي پورڻ وشواس هئڻ جيڪڏهن ائين نه هجي ها ته تو پراڻ
پرش کي مون وٽ ڪيئن موڪلين ها. سيتا جا اهي وچن ٻڌي هنومان چوڻ
لڳو هي ديوي! جنهن وقت رگهناٿ کي توهان جي هيءَ حالت جي خبر پوندي
ان وقت هو راڪش منڊل لنڪا کي گهڙيءَ پل ۾ ڀسم ڪري ڇڏيندو.
تڏهن جانڪي چوڻ لڳي هي هنومان اوهان تمام سوڪڙا سونهارا آهيو تڏهن
ڪري توهان راڪشن سان ڪيئن لڙي سگهندئو ۽ پيا ٻانڊر ات تنهن جي
برابر هوندا. جانڪيءَ جا اهي وچن ٻڌي هنومان سيتا کي پنهنجو اصل روپ
ڏيکاريو، جو تمام وڏو ۽ راڪشن کي ڊپ ڏيڻ وارو هو. هنومان جو اهڙو
وڏو سرير ڏسي سيتا ڏاڍي پرسن ٿي ۽ چوڻ لڳي، هي وڏا مونکي هيئنر
پڪ ٿي وئي ته اوهان وڏا ٻلوان آهيو. سيتا جا اهي وچن ٻڌي پرسن ٿي
هنومان چوڻ لڳو، هي جنني! هاڻي مونکي آڳيا ڏي ته مان هن وڻن کان
ها ڦل ڦول کائي پيٽ ڀريان جو ته ڏاڍي بک لڳي اٿم. سيتا چوڻ لڳي
هي پٽ! مان تو کي ڪا روڪ ڪانه ٿي ڪريان، توهان بلاشڪ کائي پيٽ
ڀريو پر اهو خيال رکجو متان راڪش تو کي نقصان رسائين. تڏهن هنومان
چوڻ لڳو هي ماتا! مون کي توهان جي ڪرپا سان دشمنن جو ڊپ نه آهي
ڪونهي، جيستائين سري رامچندر جن جي مون تي ڪرپا آهي تيستائين
منهنجو ڪوئي وار ونگو نه ڪري سگهي، ائين چئي هنومان ماٿا ٽيڪي
ڦل جيڪي هٿ آيس خوب پيٽ ڀري کاڌائين. پوءِ هنومان من ۾ ويچار
ڪري چوڻ لڳو ته پنهنجي سواميءَ جي ڪارڻ لاءِ ڪوئي وڏو ڪم ڪري راوڻ
کي نصيحت ڏيڻي پوندي. رگهناٿ جي سيوا ۾ وڃي حاضر ٿيان، من ۾ ائين
ويچار ڪري مها ٻلي هنومان وڻن کي پاڙ سوڌو ڪڍي ٽڪر ڪندو ويو،
جنهن وڻ هيٺان سيتا ويٺي هئي، فقط ان وڻ کي ڇڏي ٻيا سڀئي پاڙ

جي ڪنن تي پهچڻ جوڳو آواز ڪڍي منڊيءَ واٽيءَ ۾ اڇليا کان پوءِ
لنڪا ۾ پهچڻ تائين ڪٿا ٻڌائي هنومان چپ ٿي ويو. شروع کان وٺي آخر
تائين ٻڌڻ کان پوءِ سيتا کي ڏاڍو عجب لڳو ته مون جو هاڻي آڪاش
مان آواز ٻڌو آهي ڇا هوا جو ڪيل آواز هئو، يا سپنو يا من جو ڀرم آهي،
پر دک جي هٽ ڪري مونکي ننڊ به نٿي اچي، پوءِ سپنو ڪيئن ٿي
سگهي ٿو؟ مان سامهون ڏسي رهي آهيان ته هن ڪري اهو ڀرم به ڪيئن
ٿي سگهندو، تڏهن جانڪي چوڻ لڳي ته جنهن ڳالهه ٻڌائي اهو شخص منهنجي ڪنن
۾ امرت سمان مٺا وچن چيا آهن اهو پاڻ منهنجي سامهون پرگهٽ
ٿئي، جانڪيءَ جا اهي وچن ٻڌي هنومان ڏاڍي ان وڻ تان هيٺ لهي
سيتا جي اڳيان اچي هٿ جوڙي پرڻام ڪيو. ان کي ڏسي جانڪيءَ کي اهو
ڀرم ٿيو ته مونکي ڦاسائڻ لاءِ مايا سان بندر روپ ڌاري شايد راوڻ ٿي
آيو هجي، اهو ويچار ڪري چپ چاپ ڪنڌ هيٺ ڪري ويهي رهي.
تڏهن هنومان وري سيتا کي چيو، هي ديوي! تون جيڪو شڪ ڪري
رهي آهين، اهو مان نه آهيان، منهنجي ڳالهه ۾ جو توکي شڪا ٿي رهي
آهي سا شڪا من مان ڪڍي ڇڏ. هي ماتا! مان رام جو داس آهيان،
مان وانر راج سگريو جو منتري آهيان ۽ سڄي جڳت جو پراڻ روپ پون ديو
جو پتر آهيان، اهو ٻڌي سري جانڪي هٿ ٻڌي اٿي اهڙي هنومان کي
چوڻ لڳي هي ڪپي راج! تون جو چوين ٿو ته مان سري رام جو داس آهيان سو
ڀلا بانڊر ۽ ماڻهن جي مترتا ڪيئن ٿي سگهي ٿي؟ تڏهن هنومان چوڻ لڳو هي
ديوي شبريءَ جي چوڻ موجب ڀڳوان رام رشيه موڪ پربت تي آيو، ان
پربت تي ويٺل سگريو پري کان رام ۽ لڪشمڻ کي ايندو ڏسي من ۾ ڀئه
ڀيس ۾ مون کي ان جي خبر وٺڻ لاءِ موڪليائين، تڏهن مان برهمڻ جو
روپ ڌاري رام وٽ ويس ۽ ان جي شڌ ڀاونا جاڻي انهن کي ڪلهن تي
چاڙهي سگريو وٽ وٺي ويس تڏهن رام ۽ سگريو جي مترتا ٿي، سگريو
جي پتنيءَ کي پالي کسي ويو هو تڏهن رگهناٿ ان کي هڪ ٻاڻ سان
ماري سگريو کي راڄ پد وٺي ڏنو، تڏهن سگريو توهانجي ڳولها لاءِ وڏا
وڏا باندر چئني پاسي موڪليا آهن.

هنومان جو سيتا کي رامچندر جي ڏنل منڊي ڏيڻ

ان وقت هاڻ مهل رگهناٿ مون کي ٻڌايو سان چيو، هي پون نندن!
منهنجي ڪم جو ٻڌاءِ پورو آهي، تون سيتا کي اسان ٻنهي جي خوش اضيءَ

رهي آهن. جيڪڏهن راوڻ کي ڪٿي انگيڪار ڪرين ها ته جنم سڦلو ٿي پوي ها. ورني اِي ڪروڌ ڪري ڇوڙڻ لڳي، جانڪي! هاڻ منهنجي ڳالهه مڃڻ ۾ دير جو اُن ڪرين، اهڙيءَ طرح ڪاڻي تلوار ڏيکاري جانڪيءَ کي مارڻ لاءِ تيار ٿي ڇوڙڻ لڳي ته هن جي سرير جا انگ ڪاني انگ انگ ڪري جدا، ڪالي پنڪر مڪ واري راڪشڻ پنهنجو مک ڦاڙي ڌڪارڻ لڳي.

ترجٽا راڪشڻيءَ جو سپنو لهڻ

سيتا کي اهڙي طرح ڌڪارڻ وقت اُهي راڪشڻين کسي ورکي ترجٽا نالي پڍي راڪشڻ چوڻ لڳي، اڙي دشٽ راڪشڻيون! پوڙهان منهنجي هيءَ ڳالهه ٻڌو جنهن ۾ توهان جي ڀلائي آهي، توهين هن ناٿڻي اهلا کي نه ستايو هن کي نمسڪار ڪريو، مون هينئر سپني ۾ ڏٺو آهي ته ڪمل لوچن پگران رام لڪشمڻ سان گڏ سفيد هاٿيءَ تي چڙهي آيو آهي ۽ لنڪا کي جلائي راوڻ کي ڌڪ ۾ ماري سيتا کي پنهنجي گود ۾ کڻي پرسن ٿي ويٺل ڏٺو آهي ۽ راوڻ کي ڪلي ۾ مندڻ مالا پيل سرير تي تيل لڳل ۽ ننگو ٿي پنهنجي ٻنهي پٽن سان گڏهه جي ڪنڌ ۾ نبي ڏکڻ وهيو آهي ۽ وڀيشڻ خوش ٿي شري رامچندر جي پڪتي پاو سان شرا ڪري وهيو آهي، انهيءَ مان معلوم ٿئي ٿو ته رامچندر جلد ئي راوڻ کي ڪل سميت ناس ڪري وڀيشڻ کي لنڪا جو راڄ ڏيندو ۽ ساڇڙي سيتا کي گود ۾ وهاري ايوڌيا هلي ويندو، ترجٽا جا اهي وچن ٻڌي سڀئي راڪشڻيون ڊڄي ويون ۽ چپ چاپ ڪري جتي جو ٿي واوي رهيون ۽ ڪجهه دير کان پوءِ انهن کي ننڊ اچي ويئي.

هنومان ۽ سيتا سنواد

راڪشڻين جي ڌڪارڻ ڪري سيتا ڏک ۾ وياڪل ٿي ويئي ۽ پنهنجو ڪرڻي سڀالڪ ته ڏسي موروچيس اي ويٺي پوءِ ڏک وچان اکين ۾ آنسون آڻي چوڻ لڳي ته صبوح ٿيندي راڪشڻيون مون کي ڪاٽي ڇڏينديون اهڙو ڪوڙ اپاءَ آهي جو هن وقت منهنجو مرڻ ٿي پوي. اهڙي طرح مرڻ جي پڪ ڪري ۽ ان جو ڪرلي اپاءَ نه ڏسي ڪلهائي سيتا وڻ جي ٿاريءَ کي پڪڙي تمام ڏک ناليين زار زار روئندي رهي، سري مهاديو چوي ٿو هي پاروتي! اهڙي طرح روئندي روئندي سيتا ويچار ڪيو ته ڪلي ۾ ڦاسي لڳائي پنهنجو سرير ڇوڙي ڇڏيان، هن راڪشڻن جي وچ رهي سري رامچندر سان جيئڻ مان ڪوڙ و ٿاندو آهي. جانڪيءَ کي اهڙيءَ طرح مرڻ جو پڪو ڪندو ڏسي شري هنومان سڪيم روپ ڌاري من ۾ ويچار ڪري ان

ماڻي ۽ لڇمڻ جي ڪاني ۽ پرواهه نڪو ڪري. ڏس مان توکي ڪٿي آيو آهيان
هان تون منهنجي پياري پتني ٿي رهه جنهن ڪري لڇمڻ جو ڏک ڏور ٿي
ويندو هن وقت تون ڏک ۾ واڪل ٿي رهي آهين ڏڌهن ۽ هوائيا ٿاڻين او وقت
نه آيو آهي، جڏهن هن جو توسان ٻرابر ٿي نه آهي ته اچي ڪيڻ، هو مورک
ايماني پاڻ کي وڏو پڏامان سمجهي ٿو. هي سيتا توکي اهڙي پتيءَ مان
ڪهڙو فائدو ڏس مان راڪش ٿي ڪري ٿو توسان ٻرابر ڪريان ٿو لڇمڻ
ڪري تون مون کي پنهنجي پتي روپ ۾ انگيڪار ڪر جيڪڏهن تون
منهنجي پتني ٿي رهندينءَ ته گندرو ناگ ڪس، ڪنر ۽ ٻين جون استريون
لڇمڻ جو جس ڳائينديون. راوڻ جا اهي ڪٺور وچن ٻڌي سيتا ڪروڌ ۾
ٻرجي چورڻ لڳي، اڙي نيچ! تون سري رامچندر کان ٻچي ڪري ته ايڪاريءَ
جو روپ ڌاري آيو هئين ۽ ٻهي جي ڏس. هڻڻ ڪري ڪتر جهڙين (ڪيا
خالي ڏسي ڪاڌي جي شيءِ ڪٽي ويندو آهي) رام ۽ لڪشمڻ کي نه ڏسي
مون کي چوريءَ ڪٺي آئين، سو انهيءَ جو تمام جلد ٿي ڪيتو اوڙيندان.
جنهن وقت ڀڳوان رام جي ٻاڻ سان گهائل ٿي ٻر اوڪ ويندين ان وقت تون
رام کي ڄاڻيندين. هي دشت راوڻا توکي ٻڌ ۾ مارڻ لاءِ لڪشمڻ سان گڏ
ڀڳوان رام سمندر کي سڪائي ٻاڻن سان ٻل ٻڌائي هتي ايندو ۽ توکي پٽن ۽
سيتا سميت ماري مون کي ايوڌيا پوريءَ وٺي ويندو. جانڪيءَ جا اهي
ڪٺور وچن ٻڌي راوڻ ڪروڌ ۾ اکيون لال ڪري ميان مان تلوار ڪڍي
سيتا کي مارڻ ٿي چاهيائين، لڏهن مهاراڻي مندودري پنهنجي پتيءَ کي
روڪي چورڻ لڳي هي پتي ديوا هن نماڻي ابلا ۽ ڏکي آتما کي ڇڏي ڏيو
توهان کي ته ديوتا گندرو ۽ ناگ ديوان جهڙيون انيڪ منوهر استريون
جي ڏاڍي چاهه سان توهان کي ٿي پتي ڪرڻ چاهين ٿيون. مندودري
جا اهي وچن ٻڌي راوڻ راڪشڻن کي چورڻ لڳو، هي نشچارئا توهين هن
کي ٻرابر سان يا ڀئه سان ڏيڃاري ڪجهن اپاءِ سان، جيئن سيتا مونکي
پتي ڪري مڃي اهو ٿي اپاءِ ڪريو، جيڪڏهن ٻن مهينن اندر هوءَ مونکي
پنهنجو پتي ڪري سويڪار ڪندي ته سڀيئي سک سمپتي ۽ مون سان گڏ
راڻائي ماڻيندي، پر جيڪڏهن ٻن مهينن کان پوءِ به هوءَ مون کي پتي
ڪرڻ کان انڪار ڪندي ته هن کي ماري ختم ڪري ڇڏيندس. ائين چئي
راوڻ پنهنجي استرين سان گڏ محلات ۾ هليو ويو ۽ راڪشڻيون سيتا وٽ اچي
ان کي پنهنجي اپاءَ سان ڏيڃارڻ لڳيون. انهن مان هڪڙي چورڻ لڳي
اڙي جانڪي! تون حسين جوان ٿي ڪري ڇو پنهنجي جواني ارادڪري

وار ڳنڍجي هڪڙي وڻ هيٺ ويٺي آهي؛ تمام ڏٻري ۽ ڏکي حالت ۾ ڪوڙا ميرا ٿي ويا اٿس اهڙي حالت ۾ پڙلوٽي پئي ۽ رڳو سيتا چيتا ۾ پريان رام رام چئي رهي آهي ان ڪري ڪولي بندس وڪيا ڪرڻ وارو ڪوڙ ڏسڻ ۾ اچي ۽ اهو ابراس وڪيا ڪري تمام ابل ۽ ڏٻري ٿي وئي آهي.

راوڻ جو سيتا کي سمجهائڻ

هنومان وڻ تي چڙهي، ٽارن ۽ پنن ۾ لڪي ان کي ڏسڻ لڳو ۽ من ئي من ۾ چوڻ لڳو ته اڄ مان جانڪيءَ جو درشن ڪري ڏاڍو خوش ٿيو آهيان آها! ڀڳوان رام جو ڪارڻ ميونديءَ هتان پورو ٿيو هن اچا تائين پئي خيال ڪيو ته ماتا سيتا سان ڪيئن ملان ته اتي ۾ راوڻ ڪيترين راڻين سان گڏ اچي لڪتو. جا ڏسي ته ڏهه مک ويهه ٻانهون ڪجل وانگر ڪارو سرير ڏسي هنومان کي ڏاڍو عجب لڳو ۽ هو وڻ جي پنن ۾ لڪي ويهي رهيو. راوڻ کي سڌائين اها چنتا هوندي هئي ته سري رامچندر جي هٿان جلدي ۾ جلدي منهنجو موت ٿيندو سو، جاڻ ڪهڙو سبب آهي جو اڃا تائين سيتا کي ڳولهڻ ۽ نه آيو آهي. اهڙي طرح هميشه ڀڳوان رام جي يادگيري ڪري پريشان ٿيندو هو. راوڻ راڻي جو سپنو ڏٺائين ته رام جو سنديشو ڏئي ڪولي ٻاندر آيو آهي ۽ سوگر روپ ۾ وڻ جي ٽارن تي ويهي ڏسي رهيو آهي اهو اديوسه سپنو ڏسي من ۾ چوڻ لڳو ته شايد اهو سپنو سچو ٿي پئي. ٿوري ڪري اشوڪ بن ۾ هلي سون ڪي هڪ ڪر ڪرڻ گهرجي، مان جانڪيءَ کي اهڙو ڏکي ڪريان جيئن ڪي ٻاندر. سڀ ڏسي وڃي رامچندر کي ٻڌائي، اهو ويچار ڪري جهٽ سيتا وٽ آيو. راوڻ سان گڏ راڻين جو ٽولو ڏسي ڪلياڻي سيتا گهٻرائجي وئي ۽ منهنجو مُنهن هيٺ ڪري ويهي رهي. ان وقت اکين مان آنسون آئي پنهنجو سر ڀڳوان رام ۾ لڳائي ڇڏيو. اهڙي طرح سيتا کي ڏسي راوڻ چوڻ لڳو، هي سندري! اڄ مون کي ڏسي ڇو ٿي گهٻرائين؟ هاڻ رام ته پنهنجي ڀاءُ سان جهنگل ۾ رهي ٿو، هو ڪڏهن ڪنهن کي ڏسڻ ۾ اچي ٿو، ڪڏهن نه ڏسڻ ۾ نه ٿو اچي. مون هن کي نسل لاءِ ڪيترائي ماڻهو موڪليا آهن اهو رام کي ڏهنڊي يادگيري ۾ ڪالهه آهي هو جهنگل کي منگل ڪري ويٺو آهي هاڻ رام سان ٿهنجو ڪهڙو ڪم آهي هو ته اوڪان ٿرسه ڪري ٿو، هو لوسان گڏ رهندي ۾ ان جي هردي ۾ ٿهنجي لاءِ پريم نه آهي، رام کي تو مان جيڪي به سک حاصل ٿيا آهن ۽ تو ۾ جيترا گڻ آهن اهي سڀئي سکن کي.

رام نام جي شبد جو آواز پيو ٿئي، هنومان اهو آواز ٻڌي ڏاڍو عجب ۾ پئجي دل ۾ چوڻ لڳو تہ هن دشمن جي ملڪ ۾ هي ۽ رام ڀڳت ڪٿان آيو، هن راڪشن جي ملڪ ۾ هن ديوتا جو ڪيئن رهڻ ٿيو. هنومان من ۾ اهو ويچار ڪري برهمڻ جو روپ ڌاري اچي وڀيشڻ جي سامهون بيٺو، وڀيشڻ برهمڻ کي سامهون بيٺل ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ هڪدم اٿي نمسڪار ڪري چوڻ لڳو تہ هي مهاراج اڄ توهان مون تي ديا ڪري درشن ڏنو آهي، سو ٻڌايو تہ توهين ڪير آهيو، مان ائين سمجهان ٿو تہ شايد سري رامچندر تي مون تي ڪرپا ڪري ساکيات پاڻ اچي برهمڻ جي روپ ۾ درشن ڏنو آهي. وڀيشڻ جا اهي وچن ٻڌي هنومان چوڻ لڳو، هي رام ڀڳت! تون راڪشن ۾ پرهلاد ۽ سري رام جو ڀڳت آهين ۽ مان شري رامچندر جي داسن جو بہ داس آهيان ائين چئي هنومان لنڪا ۾ اچڻ جو سمورو حال ڪري ٻڌايس، تنهن کانپوءِ وڀيشڻ بہ پنهنجو سمورو حال ٻڌائي چوڻ لڳو هنومان! ٻڌ، راوڻ جي محل پرسان هڪ تمام اعليٰ ڪرڙا ان آهي انهيءَ ۾ انيڪ قسمن جا وڻ آهن ان جي وچ تي وچ ۾ تمام وڏو شيشم جو وڻ آهي انسي هڪ گجهي اشوڪ واٽيڪا ٺهيل آهي جتي سري جانڪي پيڪر راڪشن جي پهري هيٺ رهي ٿي اٿي ڪنهن کي وڃڻ جي طاقت نہ آهي، اهو اهڙو تہ گجهو استان آهي جو ديوتائن کان بہ ڳوليو نہ ليندو، اٿي تون سوکير روپ ڌاري وڃين تہ ضرور هڪ وڻ جي هيٺان سيتا کي ويٺل ڏسندين. وڀيشڻ جا اهي وچن ٻڌي هنومان ڏاڍو خوش ٿيو ۽ اوڏي مهل ڀڳوان رامچندر جو سمرڻ ڪري اشوڪا واٽيڪا ۾ آيو ان واٽيڪا جي سوڀيا ڏسي عجب کائڻ لڳو جنهن ۾ ڪلپ جي وڻن سان برابر ان تي انيڪ قسمن جا پکي ويٺل جي مٺيون ٻوليون ٻولي رهيا آهن ۽ هرڻ هيڏانهن هوڏانهن ڊوڙي رهيا آهن ۽ سامهون سون جا ٺهيل محل جي اجلاءَ وانگر چمڪي رهيا آهن جنهن جي سوڀيا سندر هئي ان واٽيڪا ۾ پڪل ميون جي بار کان جهڪيل ٽارين وڻن سان گهيرل هيون اٿي هرهڪ وڻ جي هيٺان جانڪيءَ کي ڳوليندي ڳوليندي هڪ سهڻو سندر مندر ڏٺائين اهو اهڙو تہ وڏو هئو جو ان جي چوٽي بادلن سان پئي ٽڪرائي جنهن ڏسي ڏاڍو عجب کائيندو اڳتي وڌيو، ڌاري ڌاري هلندو باغ جي رونق ڏسندو اچي هڪ شيشم جي وڻ وٽ پهتو جنهن وڻ جي هيٺان اس بلڪل ڪانہ ايندي هئي اهو وڻ سونهري پکين سان چمڪي رهيو هئو ان وڻ جي هيٺان هنومان ڏٺو تہ جانڪي زمين تي ديوتائن سمان ويٺي آهي ۽ راڪشڻيون ان جي چوڌاري پهرو ڏيئي رهيون آهن ۽ ان جا

ڪي ڪيتري ڪالي چڙهندي هئي ان جي اڪرڻ کان پوءِ مها پراڪرمي هنومان سوچڻ لڳو ته هيءُ وڪرو وجهڻ وارو اهڙو ڪير آهي؟ جو ڏسڻ ۾ به ڪونه ٿو اچي الين عجب ۾ پئجي سوچيندي سوچيندي هن جي نظر وڃي هيٺ پيئي جا ڏسي ته هڪ ڀيانڪ روپ ۾ ڇٻوٽي راڪشڻ بيٺي آهي، ان کي ڏسندئي جلد ۾ نوڙي پيو ۽ ڪروڌ ۾ ڀرجي ان کي لتن سان ماري ڇڏيو. ان کان پوءِ هنومان وري اڳيان ڪاڻي ڏکڻ طرف هلڻ لڳو ۽ جلد اچي اچي سمنڊ جي ڪناري اچي پهتو جتي انيڪ قسمن جا وڻ ميون سان لڏيل هئا ۽ طرحين طرحين جا پکي انهن تي مٺيون ٻوليون ٻولي رهيا هئا.

هنومان جي وڀيشڻ سان ملاقات

اتي پهچي هن ترڪوٽ پربت جي چوٽيءَ تي لنڪا پوري ڏٺي جيڪا هر طرح سان سهڻي سندر مڪانن سان سونهاري ڏٺي رهي هئي ان کي ڏسي ويچار ڪرڻ لڳو ته مون ڪنهن ڪهڙي طرح سان شهر ۾ وڃڻ گهرجي، ليڪن پڪ ڪيائين ته مان رات جي وقت سوکيم سروپ ڌاري راوڻ جي راڄڌانيءَ لنڪا ۾ ويندس. اهو ويچار ڪري اتئي ترسي پيو ۽ رات جي وقت لنڪا پوريءَ ڏانهن هلڻ لڳو جنهن وقت مها پرتاپي هنومان سوکيم روپ ڌاري نگر جي دروازي ۾ گهڙڻ لڳو اتي هڪ لنڪاپوريءَ نالي راڪشڻ بيٺي هئي، هنومان کي اندر ويندو ڏسي ڏڪائي پڇڻ لڳي تون ڪير آهين؟ جو رات جي وقت چورن وانگر نگر ۾ وڃي رهيو آهين، اڙي پاندرا اندر وڃي جا ڪرڻ چاهين ٿو الين چئي ڪروڌ ۾ ڀرجي لت هڻي ڪڍيائينس، تڏهن هنومان کي لڳي جا ڪاوڙ سو اڪا ڪيائين هڪ اڪا ڪيائين ته پڻ جو زور سان هڪ هڻيائينس ته رت ڳاڙهيندي وڃي پٽ تيءَ تي ڪري پيئي ۽ وري ڪجهه دير کان پوءِ اٿي اچي هنومان کي چيائين ته هنومانا! هاڻ منهنجو جنم سڦلو ٿيو جو ته پتا برهما جي چوڻ موجب مونکي اوهانجو درشن ٿيو مان هاڻي داڻوئڪ وڃان ٿي، هاڻ اوهان ڀلي وڃو ۽ وڃي پنهنجو ڪارج سڌ ڪريو لنڪا راڪشنيءَ جا اهي وچن ٻڌي هنومان لنڪا پوريءَ ۾ اندر ويو ۽ سوکيم سروپ ڌاري رات جو نگر ۾ سيتا جي ڳولا ۾ گهمندو رهيو ۽ سيتا جو پتو لڳائڻ لاءِ هو راڄ محل ۾ گهڙي وڃي سڀ محل گهمي ڏٺائين پر سيتا جو پتو ڪونه مليس ڏٺائين ته راوڻ گهريءَ ننڊ ۾ ستو پيو آهي، اهڙي طرح گهمندي هنومان وڀيشڻ جي گهر وٽ اچي پهتو، جيڪو وڃي جا ڏسي ته انهيءَ گهر سان عجب شڪل اچي رهي آهي ۽

رام نام جي شبد جو آواز پيو ٿئي، هنومان اهو آواز ٻڌي ڏاڍو عجب ۾ پئجي دل ۾ چوڻ لڳو ته هن دشمن جي ملڪ ۾ هيءُ رام ڀڳت ڪٿان آيو، هن راڪشن جي ملڪ ۾ هن ديوتا جو ڪيئن رهڻ ٿيو، هنومان من ۾ اهو ويچار ڪري برهمڻ جو روپ ڌاري اچي وڀيشڻ جي سامهون آيو، وڀيشڻ برهمڻ کي سامهون ايندي ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ هٿ ٻڌي اچي نمسڪار ڪري چوڻ لڳو ته هي مهاراج اڄ توهان مون تي ديا ڪري درشن ڏنو آهي، سو ٻڌايو ته توهين ڪير آهيو، مان ائين سمجهان ٿو ته شايد سري رامچندر ئي مون تي ڪرپا ڪري ساکيات پاڻ اچي برهمڻ جي روپ ۾ درشن ڏنو آهي. وڀيشڻ جا اهي وچن ٻڌي هنومان چوڻ لڳو، هي رام ڀڳت! تون راڪشن ۾ پرهلاد ۽ سري رام جو ڀڳت آهين ۽ مان شري رامچندر جي داسن جو به داس آهيان ائين چئي هنومان لنڪا ۾ اچڻ جو سمورو حال ڪري ٻڌايس، تڏهن ڪانئڀر ۽ وڀيشڻ به پنهنجو سمورو حال ٻڌائي چوڻ لڳو هنومان! ٻڌ، راوڻ جي محل پرسان هڪ تمام اهم ڪرڙا ان آهي انهيءَ ۾ انيڪ قسمن جا وڻ آهن ان جي وچ ۾ تمام وڏو شيشم جو وڻ آهي انسي هڪ ڪجهي اشوڪ واٽيڪا نهيل آهي جتي سري جانڪي پيڪر راڪشن جي پهري هيٺ رهي ٿي اُني ڪنهن کي وڃڻ جي طاقت نه آهي، اهو اهڙو ته ڪجهو استان آهي جو ديوتائن کان به ڳوليو نه لڀندو، الي تون سو ڪير روپ ڌاري وڃ ته ضرور هڪ وڻ جي هيٺان سيتا کي ويٺل ڏسندين. وڀيشڻ جا اهي وچن ٻڌي هنومان ڏاڍو خوش ٿيو ۽ اوڏي مهل ڀڳوان رامچندر جو سمرڻ ڪري اشوڪا واٽيڪا ۾ آيو ان واٽيڪا جي سوڀيا ڏسي عجب کائڻ لڳو جڏهن ۾ ڪلپ جي وڻن سان ڀرپور ان ۾ انيڪ قسمن جا پکي ويٺل جي مٺيون ٻوليون ٻولي رهيا آهن ۽ هرڻ هيڏانهن هوڏانهن ڊوڙي رهيا آهن ۽ سامهون سون جا نهيل محل جي اجليءَ وانگر چمڪي رهيا آهن جڏهن جي سوڀيا سندر هئي ان واٽيڪا ۾ پڪل ميون جي ٻار کان جهڪيل ڏارون وڻن سان گهيرال هيون الي هرهڪ وڻ جي هيٺان جانڪيءَ کي ڳوليندي ڳوليندي هڪ سهڻو سندر مندر ڏٺائين اهو اهڙو ته وڏو هئو جو ان جي چوٽي بادلن سان ٿي ٽڪرائي جنهن ڏسي ڏاڍو عجب کائيندو اڳتي وڌيو، ڌاري ڌاري هلندو باغ جي رونق ڏسندو اچي هڪ شيشم جي وڻ وٽ پهتو جڏهن وڻ جي هيٺان اس بلڪل ڪانه ايندي هئي اهو وڻ سونهري پکين سان چمڪي رهيو هئو ان وڻ جي هيٺان هنومان ڏٺو ته جانڪي زمين تي ديوتائن سمان ... هو ڏٺي رهيون آهن ۽ ان جا

کي ڪيتري ڪالهه چڙهندي هئي ان جي ڏسڻ کان پوءِ مها پراڪرمي هنومان سوچڻ لڳو ته هيءَ وکين وجهڻ وارو اهڙو ڪير آهي؟ جو ڏسڻ ۾ به ڪونه ٿو اچي اهين عجب ۾ پئجي سوچيندي هن جي نظر وڃي هيٺ پيئي جا ڏسي ته هڪ ڀيانڪ روپ ۾ شيهڻي راڪشڻ بيٺي آهي، ان کي ڏسندي جلد ۾ ٽوپي پيو ۽ ڪروڌ ۾ ڀرجي ان کـي لت سان ماري ڇڏيو. ان کان پوءِ هنومان وري اچي ڪالهي ڏکڻ طرف هلڻ لڳو ۽ جلد اُسي اچي سمنڊ جي ڪناري اُسي پهتو جتي انيڪ قسم جا وڻ ميون سان ڀريل هئا ۽ طرحين طرحين جا پکي انهن تي مٺيون ٻوليون ٻولي رهيا هئا.

هنومان جي وڀيشڻ سان ملاقات

اتي پهچي هن ترڪوٽ پربت جي چوٽيءَ تي لنڪا پوري ڏٺي جا هر طرح سان سهڻن سندر مڪانن سان سهڻي ڏٺي وڃي هئي ان کي ڏسي وچار ڪرڻ لڳو ته مون کـي ڪهڙي طرح سان شهر ۾ وڃڻ گهرجي، ليڪن پڪ ڪيائين ته مان رات جي وقت سوکير سروپ ڌاري راوڻ جي راڄڌانيءَ لنڪا ۾ وينديس. اهو وچار ڪري اونهي لوسي پيو ۽ رات جـي وقت لنڪا پوريءَ ڏانهن هلڻ لڳو، جڏهن وقت مهاپرتاپي هنومان سوکير روپ ڌاري نگر جي دروازي ۾ گهڙڻ لڳو ايتري ۾ هڪ لنڪاپوريءَ نالي راڪشڻ بيٺي هئي، هنومان کي اندر ويندو ڏسي ڏڪالي اچڻ لڳي لــون ڪير آهين؟ جـو رات جـي وقت چورن وانگر نگر ۾ وڃي رهيو آهين ، اڙي باندرا اندر وڃي جا ڪرڻ چاهين تو ائين چئي ڪروڌ ۾ ڀرجي لت هٿي کڻيائيس، تڏهين هنومان کي لڳي جا کاوڙ سو اڪا ڪيائين هٿ زڪا ڪيائين تر ٻري جو زور سان مڪ هڻيائيس ته رت ڳاڙهيندي وڃي ٻرليءَ تي ڪري پئي وري ڪجهه دير کان پوءِ اٿي اچي هنومان کي چيائين هي هنومان! هاڻ منهنجو جنم سڦلو ٿيو، جو ته پتا برهما جي چوڻ موجب مون کي منهنجو درشن ٿيو مان هاڻي دارلوڪ وڃان ٿي، هاڻ تون ٻلي وڃ ۽ وڃي پنهنجو ڪارج سڌ ڪر. لنڪا راڪشڻيءَ جا اهي وچن ٻڌي هنومان لنڪا پوريءَ ۾ اندر ويو ۽ سوکير سروپ ڌاري رات جو نگر ۾ سيتي. ٻاسي گهمندو رهيو ۽ سيتا جـو پتو لڳائڻ لاءِ هـر راڄ محل ۾ گهڙي وڃـي سڄو محل گهمي ڏٺائين پر سيتا جو پتو ڪونه مليس ڏٺائين ته راوڻ گهريءَ ننڊ ۾ ستو پيو آهي، اهڙي طرح گهمندي گهمندي هنومان وڀيشڻ جي گهر وٽ اچي پهتو، * پهچي وڃي جا ڏسي ته انهيءَ گهر مان عجيب سڳنڌ اچي رهي آهي ۽

ترت لنڪا هليو ويندس. ائين چئي هنومان پنهنجو سرير هڪ ٻوجن وڏائي
بالڪل سامهون اچي بيهي رهيو، هنومان جو اهو روپ ڏسي سرسا پنهنجو مک
ٻيڻ ٻوجن وڏايو تڏهن هنومان پنهنجو سرير ڏهه ٻوجن وڏايو، تڏهن سرسا
پنهنجو مک ويهه ٻوجن وڏايو تڏهن هنومان پنهنجو سرير ٽيهه ٻوجن ڪري
ڇڏيو. جڏهن سرسا پنهنجو مک پنجاهه ٻوجن وڏايو تڏهن هنومان پنهنجو تمام
ننڍو سرير ڪري جهٽ ان جي مک ۾ وڃي وري ٻاهر نڪري آيو ۽ ان جي
سامهون بيهي چوڻ لڳو، هي ديوي! مان تنهن جي مک ۾ وڃي وري ٻاهر
نڪري آيو آهيان هاڻي توکي نمسڪار آهي، هنومان کي ائين چوندو ڏسي
سرسا چوڻ لڳي هي هنومان! تون ڌنيه آهين، تون ضرور سري رامچندر جو
ڪارج ڪندين. هي باندر! ديوتائن تنهن جو ٻل ڏسڻ چاهيو ٿي تنهن ڪري
انهن مون کي تو وٽ موڪليو، سو هاڻي مون کي پڪ ٿي ته تون سيتا جي
خبر لهي وري جلدي اچي رگهناٿ سان ملندين، هاڻي تون وڃ ائين چئي
سرسا ديولوڪ هلي وئي. هنومان ٻه گرڙ پکيءَ وانگر آڪاش ۾ هلڻ لڳو ان
وقت سون ۽ موتين سان ڀريل سمندر ميناڪ پربت کي چيو هي ڀائي! ڏس
ته هي مها شڪتيوان پون پتر هنومان رام جي ڪارج لاءِ وڃي رهيو آهي
تون ان جي سهائتا ڪر. گهڻو وقت اڳي سگر جي پٽن مون کي پڌايو هئو
انهيءَ ڪري مان ساگر سڏجان ٿو، هو دشرٿ نندن ڀڳوان رام جي ونش ۾
ٿيو هو ۽ هيءُ ڪپي راڄ هنومان انهيءَ جو ڪارج سڌ ڪرڻ لاءِ وڃي رهيو
آهي، تون جلد جل کان ٻاهر نڪري مٿي ٿي بيهه جيئن ڪري هو ڪجهه دير
تو تي وشرام ڪري اڳتي وڃي. تڏهن ميناڪ پربت "تمام چڱو" چئي جهٽ
پنهنجي انيڪ چمڪندڙ چوٽي پاڻيءَ مان ٻاهر ڪڍي گهڻو مٿي ٿي آيو
۽ پاڻ منش روپ ڌاري هنومان کي ايندو ڏسي چوڻ لڳو، هي ڪپيشور!
مان ميناڪ آهيان، سمندر مون کي توهان جي وشرام ڪرڻ لاءِ آگيا ڏني
آهي، اچو هيءُ منهنجا امرت سمان مٺا ڦل کائي ڪجهه دير هتي وشرام
ڪري اڳتي ڀلي هليا وڃو. ميناڪ جا اهي وچن ٻڌي پون پتر هنومان
چوڻ لڳو، هي ميناڪ! رام جي ڪارج لاءِ ويندي مان ڀوڄن ڪيئن ڪري
سگهان ٿو؟ ۽ مون کي جلدي وڃڻو آهي، تنهن ڪري وشرام ڪرڻ جو وقت
ٿي ڪٿي آهي؟ ائين چئي هنومان ميناڪ جو شان رکڻ لاءِ ان جي چوٽيءَ
کي فقط آڱر سان ڇهي اڳتي هليو ويو، هو ڪجهه پنڌ اڃا اڳتي مس هليو
ته ان کي هڪ ڇاياگرهي پڪڙيو، هوءَ سنهڻ نالي هڪ پاپڪ راڪشڻ
هئي جا سدائين جل ۾ رهي آڪاش ۾ ويندڙ جيون جي ڇايا پڪڙي انهن

سندر ڪانڊ (٥)

ناڳن جي ماتا سرسا ۽ هنومان

جامبونت جا اهي وچن ٻڌي هنومان چوڻ لڳو ته ٻالڪو! مان اڄ ئي سيتا جي خبر وٺي اچان ٿو ۽ ٻڪران جي ڏاڍ مندي ڪٽي وڃان ٿو. من ۾ ڌيرج ڌري هن ڪنڌ وڌايو ته هن معمولي سمنڊ کي پار ڪرڻ ۾ ڪهڙي وڏي ڳالهه آهي؟ اوهين منهنجي موٽي اچڻ تائين ترسو. اهو چئي سڀني کي نمسڪار ڪري هنومان سمنڊ جي ڪناري تي اچي مها ٻهڪر سمنڊ ڏي نهاري سري رامچندر جو سمرڻ ڪري ٻانهون ڦهلائي پڇ کي سڌو ڪري مٿي نهاري هوا جي تيز رفتار سان اڏامي ويو. ان وقت ديوتائن آڪاش ۾ هنومان کي تيز رفتار سان ويندو ڏسي ان جي ٻل جي پرکيا وٺڻ لاءِ ناڳ ۾ چوڻ لڳا ته مهاٻلي شڪتيوان ٻانڊر هوا جي سمان تيز رفتار سان وڃي رهيو آهي، خبر نه آهي ته لنڪا ۾ ويندو يا نه، تنهنڪري هن جي ٻل جو آزمودو وٺڻ گهرجي. اهو وچار ڪري انهن ناڳن جي ماتا سرسا کي چيو ته سرسا! تون هيٺ وڃي هن ٻانڊر جو آزمودو وٺي اچ. ديوتائن جي چوڻ موجب سرسا، هڪدم اڏامندي وئي ۽ هن جي اڳيان پهچي ڪري وڏو ڏاڍ وسترو ڪري ائين چوڻ لڳي ته ٻانڊر! مان بک ڪري ڏاڍي وياڪل آهيان ۽ ديوتائن مون لاءِ ڪرپا ڪري تو جهڙو ٻانڊر ڀوڄن لاءِ موڪليو آهي، سو هي ٻانڊر جلدي اچي منهنجي مک ۾ پرويش ڪر. تڏهن هنومان چوڻ لڳو، هي ماتا! مان سري رامچندر جي آڳيا سان جانڪي جي ڳولڻ لاءِ وڃي رهيو آهيان. ان ڪري جلدي موٽي سري رامچندر کي خوش خبري ٻڌائي پوءِ مان تنهنجي مک ۾ پرويش ڪندس. هي سرسا! مان توکي پرڻام ٿو ڪريان، تون مون کي وڃڻ ڏي. تڏهن به سرسا چوڻ لڳي ته هنومان مون کي ڏاڍي بک لڳي آهي، تنهن ڪري هڪواري منهنجي مک اندر وڃي پوءِ ڀلي وڃ نه ته مان توکي کائي ڇڏيندس. تڏهن هنومان چوڻ لڳو، ”رام چگو“ تون جلدي پنهنجو مک کول مان هيٺ تنهن جي مک ۾ وڃي

جي اندران جيڪو به ور گهرڻو هجيئي سو بلاشڪ گهر، تڏهن ڪيشري چوڻ لڳو، هي ديوتائون! توهان منهنجي پٽ کي اهو ور ڏيو ته هن جو نالو امر رهي ۽ ڪنهن کان به جيتجي نه سگهي ۽ مها ٻلوان شري رامچندر جو ڀڳت رهي - تنهن تي ديوتائون (ائين ئي ٿيندو) چوڻ لڳا، ديوتائن جي آشيرواد ٻڌي هنومان تو سورج کي مک مان ٻاهر ڪڍيو. تڏهن سڀ ديوتائون پرسن ٿي ويا ۽ توکي ور ڏيڻ لڳا - اڳئين چيو ته هي هنومان! تون ٻاهر پر ڪڏهن به نه ڄاڻندين. ديوراج اندر چوڻ لڳو، هي پون پٽ! توکي منهنجو ڪڏهن به وڄر نه لڳندو. ٻرهما چوڻ لڳو هي اجرنگي! توکي منهنجي ڪانئي به شڪتي نه لڳندي. هي ڪپي سرشٽ! اهڙو ڪير آهي جو توهان جي ٻل جو مهاتم ورڻن ڪري سگهي - تنهن ڪري توهان ليار ٿي وڃو ۽ هيءَ رام جو ڪارج ڪري اسان جي رکيا ڪريو. جامبونت جا اهي وچن ٻڌي هنومان شري رامچندر جو ڌيان ڪري سيني ٻاندرن کي دلداري ڏيئي چوڻ لڳو هي ٻانرو! توهين هاڻ ڪنهن به قسم جو خيال نه ڪريو مان شري رامچندر جي ڪرپا سان سندس اهو ڪم پورو ڪري سگهندس. ائين چئي پنهنجو سروپ ڪٽي وڏا ٻالين ۽ سڄي برهمانڊ کي ڏڪائي ڇڏيو، تروڪرم ڀڳوان جي سمان پربت جهڙو سرير ٿي پيو ۽ چوڻ لڳو هي ٻاندرو! مان سمندر ٽپي وڃي لنڪا ڀسم ڪري ڇڏيندس ۽ راوڻ کي ڪل سميت ماري جانڪيءَ کي وٺي ايندس جيڪڏهن چئو ته راوڻ کي ڳلي ۾ ٻوڙي وجهي لنڪا کي ترڪوٽ پربت سميت ساڄي هٿ تي کڻي ڀڳوان رام جي اڳيان آڻي رکان يا فقط جانڪيءَ کي ڏسي هليو اچان - جامبونت چيو هــي ڪپيشور! تون فقط جانڪيءَ جي خبر لهي اچ تنهن کان پوءِ سري رامچندر ٻاندرن جي سينا وٺي راوڻ کي ماري سيتا وٺي موٽي ايندو- انهيءَ ٻاريءَ جي چرترن کي نيتي لوڪ ڏايي ٻرٻر سان ڳائيندا.

شري مهاديو چوڻ لڳو هي پاروتي! هيءَ شري رامچندر جي ڪٿا سنسار روپي دکن لاءِ هڪ دوا آهي جنهن جي پڙهڻ ۽ ٻڌڻ سان هيءَ جيو ڀو ساگر تري پار پوندو.

هري اوم تت ست تلسي ڪرت رامائڻ
شري شو پاروتي سمواد جو ڪشڪندا ڪانڊ
سنسار ساگر روپي چوٿون ڏاڪو سماپت ٿيو.

گهوڙو هڻيئي. تڏهن تنهن جو پٽ هنس جوڙي ڇرڻ لڳو، هي منشورا! جي
توهين مون تي پرسن ليا آهيو ته مهرباني ڪري اهڙيءَ وردان ڏيو،
ته مون کي واپس جهڙو پراڻي نير الوان پٽ لڳي. تنهن تي منشور ”الهم
لي المدد“ چئي التر ڌيان ٿي ويو. ان منشور جي وردان ملڻ ڪري ٿورو
الوپ تنهن ڪالي لوڻ پنهنجي جسم جي ڪنا پڙ، تنهن جي ماتا انجنا ديوي
پتروت ڌرم پالڻ واري ۽ سوامي سرپيا جسي ڪاڻ ڪٽي، هڪڙي ڏينهن
هار سينگار ڪري ڪنهن پربت تي وئي ان جي سرپيا ڏسڻ لڳي ته اتي
۾ پون ديوتا (وايو) به پنهنجي چال تيزي ڪري سندس انگ جو ڪپڙو
اڏائي سندس انگ سان سپرش ڪرڻ لڳو، اهو حال ڏسي تنهن جي ماتا انجنا
ديوي ڪروڌ ۾ اچي ڄاڻ لئي وئي ۽ وايوءَ کي سراپ ڏيڻ لڳي، اهڙي
طرح انجنا ديويءَ کي سراپ ڏيندو ڏسي وايو چوڻ لڳو ته هي انجنا! اول
منهنجي ڳالهه ٻڌ تنهن کان پوءِ توهان مون کي ڀلي سراپ ڏي. تنهن تي پتيءَ
ڀاڳ ڪنهن منيءَ ڪنان ور گهرڻ هو ته مون تي وايو جهڙو پٽ ملي،
انهيءَ ڪري مون سوکم روپ ڌاري توکي سپرش ڪيو آهي، مون ڪو
توکي استول سرير ڌاري سپرش ڪونه ڪيو آهي انهيءَ ماٺ ڪر تنهن جو
پتروت ڌرم نٽو ٿي سگهي. پوءِ توهان چاهين واري مون کي سراپ ڏي ڏين تنهنجو
مطلب ڇا؟ ائين چئي وايوءَ پنهنجي چال تيز ڪئي ۽ انجنا ديوي به موٽي
پنهنجي گهر آئي ۽ اچي ساري حقيقت پنهنجي پتيءَ ٻڌائي تنهنجي پٽا سان
ڪئي. هي وير پرش! تنهن جو جنم ڏاڍي شڀ گهڙيءَ ۾ ٿيو آهي، ان
وقت ديوتائون آڪاش مان گلن جي ورکا وسائڻ لڳا ۽ انيڪ باجا وڄڻ
لڳا، اهڙو پاڪيزو وير ڏسي پڻ ملڻ ڪري تنهن جو ماءُ پيءُ ڏاڍو
خوش ٿيڻ لڳا. هڪڙي ڏينهن ماتا توکي صبح ۾ واري ڪپڙ پياري رهي
هئي ۽ جنهن وقت سورج نڪرڻ اوير پاسي کان وڃڻ لڳو، ان وقت تو
ڪيس رانديڪو ڄاڻي هڪدم ٽپ ڏئي آڪاش ۾ وڃي سورج ديو کي جهلڻ
لهڻ ٿي ديوراج اندر توکي پنهنجو وڄر هنيو، پر تو اهو ڏک سهي ڪرود
۾ پرجي ٿوڙي وڃي سورج کي جهلي پنهنجي مک ۾ وجهي ڇڏيو. بس
پوءِ ته اوندهه انڌوڪار ٿي ويو ۽ چوڌاري هاهاڪار مچي ويو. سورج ناراڻ
جي نه اڀرڻ ڪري جپ تپ يگيه سڀ شڀ ڪرم بند ٿي ويا، ديوتائون
ڏاڍو دکي ٿي شڪر نڪران جي چوڻ موجب تنهن جي پتا ڪيسريءَ وٽ
آيا ۽ کيس چوڻ لڳا ته هي ڪيسرا! مهرباني ڪري توهان پنهنجي
پٽ جي مک مان سورج ڪڍاءِ نه ته اسان جي ناس ٿي ويندي. انهيءَ

ٽپڻ لڳا ۽ اسين هن سمنڊ کي ڪهڙي طرح پار ڪري سگهنداسين،
انگد ٽپڻ لڳو، هي بانڊر سرشت ٻڌوا توهان سڀئي تمام ٻلوان سور
پراڪرمي آهيو، تنهن ڪري توهان مان اهڙو ڪير آهي جو سمنڊ ٽپي
رامچندر جو ڪارڻ پورو ڪري، اهڙي هڻن سڀئي بانڊرن جي ٻڌڻ
رکيا ڪندو، تنهن ڪري اهڙو ڪوئي ! مها ٻلوان هجي سو مهنجي سامهون
اچي حاضر ٿئي سو ٿي سڀئي بانڊرن جي ۽ سگرٖاو جي رکيا ڪ
وارو ٿيندو.

پرواج انگد جي اهڙي طرح چوڻ ڪري سڀئي بانڊر سيماٽي چپ چاپ
۽ واٺي رهيا ۽ ڪنهن جي مک مان هڪ شبد به نه نڪتو ۽ سڀئي هڪ ٻئي
جو منهن تڪڻ لڳا، ڪنهن ! جواب نه ملڻ ڪري وري انگد چوڻ لڳو، هي
ويروا هن ڪارڻ ڪرڻ لاءِ سڀئي پنهنجي پنهنجي شڪتيءَ جو ورنن ڪري
ٻڌايو ۽ انگد جي اها ڳالهه ٻڌي سڀئي بانڊر الڳ الڳ پنهنجو ٻل ٻڌائڻ لڳا
هر هڪ ڏهن يوجن کان وٺي وڌ ۾ وڌ ٽپڻ جي شڪتي ٻڌائي الٻت ۾ ان
جهنگلي جانور جامبونت پنهنجي شڪتي سؤ يوجن جي اندر ٻڌائي، تڏهن
انگد چوڻ لڳو ته مان مهاساگر پار ته ڪري ويندس پر وري موٽي اچڻ جي
شڪتي آهي يا نه، اهو چٽي ريت سگهان - تڏهن وار جامبونت ان کي چيو
هي انگد! جنهن جي هٿان هي ڪم سڌ ٿيندو اهو وار مان توکي ڏيکاريان
تو، ائين چئي جامبونت الي وينل هنومان کي چيو هي هنومان! هن وڏي
ڪارج سڌ ڪرڻ لاءِ تون اهڙي طرح اڻ ڄاڻ ٿي چپ چاپ ڪري ايڪانت
۾ ڇو ويٺو آهين؟ هي مهاوير! تون هين ساڪيات پون ديوتا جا پتر آهيو ۽ توهين
۽ پتا جي سمان پراڪرمي آهيو، تنهن ڪري اڄ پنهنجي شڪتيءَ جو ال ڏيکارا
مهاتما وارو رام جي ڪارج لاءِ ٿي توهان کي الون ڪيو آهي، شيرن جا
پٽ شير ٿي ٿيندا آهن. هڪڙي ڏينهن تنهنجو پتا وار ڪيشري رڻ ڪرڻ لاءِ
ڪنهن ان ۾ وار جتي ڪيشپ زالي مينڌور وانگي لٻ ڪيو الڪي هڪ
پيانڪ هاٿي ڪال سروپ ۾ رشيءَ جي سامهون اچي اٿو، رشي هاٿيءَ کي
ڏسي ڏڪي وار ۽ تنهنجي پتا کي چوڻ لڳو ته هي ڪيشور! ڪرپا ڪري
تون مون کي هن پيانڪ هاٿيءَ جي ڪرپ کان بچاءِ ! ۽ اسيا ۾ وڪهن
پرندو. مينڌور جا اهي وچن ٻڌي ڪيشري هڪدم گرجنا ڪري هاٿيءَ
جي سامهون وڃي پهتي .ڏندن کان جهلي ڦيرائي ڦيرائي ڪٽي پرٿويءَ تي
ٽو ڪيائين. ڪيشري جو اهڙو بل پراڪرم ڏسي مني ڏاڍو خوش ٿي چوڻ
لڳو، هي ڪپي راج! مان توکي ڏاڍو پرسن ٿيو آهيان، هاڻ گهر جيڪي ور

ٻن ۾ ڪشڪندا ڦرندا هڪ غار ۾ هليا وياسين جتي اسان کي هڪ مهمبوبوو
لي ويو ۽ اها تاڻين اسان کي اڪو سيتا جو ٻي ڏس ملو آهي ۽ لنڪو
راوڻ جو، ڏهن ڪري هاڻ اسين ٻڪ ڪري مرڻ لاءِ هن کاري سمنڊ جي
ڪناري تي وٺا آهيون. هي ڪيڏو ڄاڃ جنهن ڏهن ارهان کي جانڪيءَ جي
ڪي خبر هجي ته ڪرپا ڪري ٻڌايو.

انگد جا اهي وچن ٻڌي سمپاتي (گيد) من ۾ ارسن ٿي چوڻ لڳو، هي ڪهڙو ۽
جٽايو مهنجو پيارو ڀاءُ هئو اڄ گهڻي وقت کان پوءِ مون پنهنجي ڀاءُ جو
سماچار ٻڌو آهي، هي باندرو! مان توهان کي پنهنجي زبان سان ضرور
ٻڌائيندس پر پوءِ تون مون کي ڀاءُ لاءِ جل انجلي ڏيڻ لاءِ سمنڊ جي ڪناري
تي وٺي هلو، پوءِ توهان کي ڪارڻ سڌ ڪرڻ لاءِ جيڪو مناسب هوندو اهو
سڀ ٻڌائيندس. تڏهن سڀئي ”تمام چڱو“ چئي سمپاتيءَ (گيد) کي سمنڊ
جي ڪناري تي وٺي آيا، اتي پهچي هن جل ۾ سنان ڪري ڀاءُ کي جل انجلي
ڏني. تنهن کان پوءِ باندرن کي سڀني اسنان تي وٺي ويا پوءِ سمپاتي (گيد)
پنهنجي وچن سان باندرن کي پرسن ڪري چوڻ لڳو ته ترڪوٽ پربت تي
لنڪا نالي هڪ نگري آهي اتي جنڪ نندڻي سيتا اشوڪ ون ۾ ويٺي
جي ٻوري هميشه رهي ٿي، اها لنڪا پوري هتان هڪ سؤ يوجن پري
سمنڊ جي وچ ۾ آهي، مون کي ته لنڪا پوري ۽ سيتا هتان اسي ايا ڏسڻ
۾ اچن ٿا ڇاڪاڻ ته گيد پکي هئڻ ڪري مهنجي نظر تمام پري تائين ويندي
آهي، توهان مان جو ڪوئي به سؤ يوجن سمنڊ ٽپي سگهي ته اهو اسي ڪ
جانڪيءَ کي ڏسي اچي سگهي ٿو، مهنجي ڀاءُ کي مارڻ واري راوڻ کي
ته مان اڪيلو ئي مارڻ ۾ سمرٿ آهيان، پر ڇا ڪريان؟ مونکي پر ڪونه آهن
توهان مان ڪوئي ته چڪرني ڪڏهن به نه ڪوشش ڪري خبر اهي اچي
پوءِ ته راڪش راج راوڻ کي سري رامچندر پاڻ خود ماري ڇڏيندو. عجيب
توهان سڀني مان ايڏو وڏو ڪير شڪتيوان ڪير آهي جو سؤ يوجن وستار وارو
سمنڊ پار ڪري لنڪا ۾ جانڪيءَ وٽ وڃي خبر چار ڏئي واپس وري
سمنڊ پار ڪري موٽي اچي.

هنومان جو جنم ۽ طاقت جو ورڻن

سمپاتي جا اهي وچن ٻڌي باندرن کي سيتا جي درشن ڪرڻ جو من ۾
ڏاڍو امنگ ٿيو ۽ ان جو پتو لڳائڻ لاءِ من ۾ ڏاڍو خوش ٿيا پر جڏهن تمام
ڊگها پيڪر لڳن سان اڇلون ڏيندا آڪاش وانگر سمنڊ کي ڏسي ڀاڄ ۾

چٽي سيني مرڻ جهڙي ڪري اتي ئي واهي رهيا. انهي وقت مهيندر
پربت جي غار ۾ ويٺل گيڌ راڄ ٻکي پربت سمان ٻاهر نڪري شڪار ڳولهڻ
لاءِ هلڻ لڳو. وڃڻ اچي وڏا وڏا ٻاندر ويٺل ڏسي هو بدنيت سان چوڻ
لڳو ته اڄ مون کي گهڻن ڏينهن جو کڌ کاڌو مس مس مليو آهي سو هاڻي
مان هنن سڀني کي هر روز هڪ هڪ ڪري کائيندس.

گيڌ راڄ ٻکيءَ جا اهي وچن ٻڌي سڀئي ٻاندر ڊپ وچان چوڻ لڳا-
افسوس! هاڻ ته هي گيڌ اسان سڀني کي کائي ڇڏيندو. هي ٻاندرو! اسان
کان نه ڪم ڀڳوان رامچندر جو ڪي ڪارڄ سڌ ٿيو ۽ نه ڪو راجا سگريو
جو ۽ نه ڪو پنهنجو ئي ڀلو ٿيو. هاڻ اسان اي قصور هن جهڙي هٿان مري
جم لوڪ هليا ويداسين. افسوس! ڌرماتما جٽايو ڌنيه آهي جنهن ڀڳوان
شري رامچندر جي ڪارڄ ۾ پنهنجا پراڻ ڏئي ڇڏيا، ڏسو ان شترن کي
نياس ڪرڻ واري ڀڳوان ان کي موکيه پد ڏئي ڇڏيو جو پد يوگين لاءِ به
ڏرلڀ آهي. ٻاندرن جا اهي لفظ ٻڌي سمپاتي (گيڌ) چوڻ لڳو، هي ڪهڙي سرشتي!
توهان ڪير آهيو جو ٻاڻ ۾ امرت سمان مٺا وچن چئي رهيا آهيو ۽ منهنجي
اڳيان منهنجي پياري ڀاءُ جٽايو جو نالو وٺي رهيا آهيو، هيٺئر توهين مون
کان ڪنهن به قسم جو ڊپ نه ڪريو ۽ مون کي پنهنجو سمورو حال ڪري
ٻڌايو. تڏهن شريمان انگد اتي گيڌ وٽ وڃي چوڻ لڳو ته سري رامچندر
ڀاءُ لڪشمڻ ۽ پراڻ پياري سيتا سان گڏ گهور ٻن ۾ ڦري رهيا هوا اتي ان
جي استريءَ سيتا کي پاپي راوڻ چوريءَ ڪٽي ويو جنهن وقت رام ۽
لڪشمڻ مرگ مايا جي پٺيان ويا ان وقت هو موقعو ڏسي سيتا کي زوريءَ
ڪٽي ويو ۽ هوءَ هاءِ رام! هاءِ رام! چئي روئڻ لڳي، ان جو آواز ٻڌي
مها پرتاپي پکين جو راجا گيڌ جٽايو وگهات جي ڪري راوڻ سان گهور ڄڌ
ڪئي نيٺ انت ۾ اهو مها ٻلوان جٽايو راوڻ جي هٿان مارجي ويو. تڏهن کان
پوءِ پاڻ خود سري رامچندر ان جو اگني سنسڪار ڪري ڪريا ڪرم ڪيو
۽ هو اوڏي مهل ئي ڀڳوان رام ۾ لين ٿي ويو ۽ موکيه پد کي پراپت ڪيو.
تڏهن کان پوءِ رگهپات سگريو وٽ آيو ۽ اگنيءَ کي ساکي ڪري ان سان
مترتا ڪئي ۽ سگريو جي چوڻ موجب مهاپاپي رامچندر دشت ٻاليءَ کي ماري
ٻاندرن جو راڄ سگريو کي ڏنو، مهاپاپي سگريو اسان جهڙن انيڪ مها پراڪرمي
ٻاندرن کي سيتا جي ڳولهڻ لاءِ موڪليو آهي، ۽ اٿين چئي ڇڏيو اٿس ته
هڪ مهيني جي اندر ئي موٽي اچجو جيڪڏهن هڪ مهيني اندر موٽي
نه ايندا ته توهان کي پراڻ ڏنڊ ڏنو ويندو. هاڻ اسين ان جي آگيا سان هن

ڪسر جي من ۾ ڪري پاڻ اُنهن رکڻ گهرجي ته تارا جو اڌار ڪيو آهين. تنهن ڪري راجا سگريو کي به ڏکن تمام پيارو آهين، ۽ رامچندر جي به اوسان لَسَ روز لڇمڻ کان به وڏيڪ پريم وڌندي ٿي وڃي تنهن ڪري تون ڪي سري رامچندر ۽ سگريو لاءِ جيڪهن به ڪسر جو ڪنڪر من ۾ رکڻ ٿئي گهرجي. مان هر طرح سان تنهنجو پاڙ ڪرڻ لاءِ تيار آهيان تنهن ڪري هاڻي ڀاڳوان، تون اهڙي ڳالهه جي چنتا نه ڪر ۽ هين بانڌرن جو ڪي جوڙ نه هن غذا ۾ ڪنهن به ڪسر جو ڪنڪر نه رهندو سو پرلوڪ ۾ اها ڪهڙي وستو آهي جا ڀڳوان رام ڪسان پساڻ هٿڻ لاءِ ڳجهي هوندي. هي ڪهڙي سرشتا! جيڪي بانڌر لوڪي هيءَ بري صلاح ڏيئي رهيا آهن، اهي پنهنجي استري ۽ بالڪن کي چڏي لوسان ڪڏ ڪيئن رهي سگهندا، هي اوراڄ الگدا! مان لوکي هيءَ تمام گمسه پيد پڌاپان تو سو ساوڌان ٿي پڌ، ڀڳوان رام ڪوڻي رواجي منش نه آهي هو نه ساڪيام اوڪار ناراڻ آهي ۽ ڀڳوتي سيتا جگت موهيني مايا آهي ۽ لڇمڻ لوپرن آڌار ساڪيات شيش ناڳ نامه آهي. هيءَ سڀ پرهما جي پرارٿنا سان راڪشن کي ناس ڪرڻ لاءِ مايا سان منش روپ ۾ پرگهٽ ٿي تنهي لوڪن جي رکيا ڪرڻ ۾ سمرٿ آهن، اسين سڀئي وانرڪسه ۾ رهڻ وارا ڀڳوان وشنو جا پارکد آهيون، جنهن ڀڳوان پنهنجي مرضيءَ سان منش روپ ڌارڻ ڪيو هو تنهن اسان به انهيءَ جي مايا شڪتيءَ سان بانڌر روپ ۾ اچي ليا آهيون. گهڻو وقت اڳي اسان لمبا جهڙي دتاران شري جگديشور جي آرادنا ڪئي هئي سين تنهن ان جي ڪرپا سان اسين ان جا پارکد ليا آهيون. هاڻي به اسين مايا جي دتاران انهيءَ جي شيرا ڪري انمه ۾ وري وانرڪسه ۾ وڃي آنند سان انهيءَ سان گڏ رهنداسين.

اهڙي طرح انگد ڪسي دلداري ڏيئي سڀئي بانڌر وندپا چل پريم اُني وپا پيوءِ ڏبري ڏبري جالڪيءَ کي ڳولهيندا پند ڪندا ڏکڻ طرف سمندر جي ڪناري وٽ مهيندر پربت جي، وڃڻو اچي پهتا، الي پهچي اپار ۽ اتاهه ۽ پڙ ڏيندڙ سمنڊ کي ڏسي ڀب ۾ پرجي هڪ ٻئي ۾ چوڻ لڳا ته هاڻ جا ڪرڻ گهرجي، سڀئي بانڌر ڏاڍي چنتا ۾ پئجي سمنڊ جي ڪناري تي وهي رهيا ۽ پاڻ ۾ صلاح ڪري چوڻ لڳا، افسوس! اُن ۾ گهمندي هڪ مهينو نه اسان کي هن غذا ۾ ٿي گذري ويو آهي پر پاوڻ ۽ جنڪ نندڻي سيتا کي اڃا تائين نه ڳولي سگهيا آهيون. راجا سگريو جو تمام وڏو ڳرو مزاج ڏاڍو آهي سو اسان کي ضرور ماراڻي ڇڏيندو. سگريو جهڙي هٿان مرڻ ۾ اندران ان جل نه کائي مرڻ ۾ ٿي اسان جو وڏيڪ ڪلياڻ آهي، الين

سيئي غفا ۾ اندر گهڙي پيا، سيني کان اڳ هنومان ۽ پٺيان ٻيا ٻاندر هڪ ٻئي ۾ ٻانهن ٻانهن، ۾ وجهي اندر هلڻ لڳا، تمام گهڻو ٻري ڏاڍين اونده، انڌڪار ۾ وڃڻ کان پوءِ ٻاندرن ڏٺو ته هڪ موتين جي سمان صاف جل سان ڀريل سندر تلاءُ آهي ۽ ان جي ڀرسان پڪل ڦلن ڦولن کان جهڪيل سندر وڻ آهن جنهن کي ڏسي ٻاندر ڏاڍو خوش ٿيا، آڳا گهڙي ته عجيب قسم جو اهو پاڻيءَ جو جهرڻو هئو جڻ مدش لاءِ امرت جو چشمو هئو، سڀئي ٻاندرن ان جا خوب پڪل ۽ مٺا ڦل ڦول کائي پاڻي پي دل کي ٺاراڻون.

سمپاتي پکيراج ۽ انگد

سري مهاديو چوڻ لڳو هي پاروتي! هيڏانهن سيتا جي ڳولها ۾ اڪل ٻاندران غفا جي واٽهڙو وڻن جي ڇانو هيٺان ويهي سيتا جو پتو نه ملڻ ڪري تمام حيران ٿي پيا ان وقت انگد سيني ٻاندرن کي چوڻ لڳو هي ڀائرو! اسان کي هن ان ۾ گهمندي گهمندي هڪ مهيني جو مدو پورو ٿيندو اسر وڃي پر اڃا تائين اسين ڪجهه به نه ڪري سگهيا آهيون. اسين واٽر راڄ سگرائو جي آگيا جو پالن نه ڪري سگهنداسين، هاڻي جيڪڏهن ڪشڪندا پوريءَ موٽي هلنداسين ته هو اسان کي ضرور ماري ڇڏيندو، خاص ڪري مان هن جي شتروءَ جو پٽ سو مون کي ته اهو ضرور هن بهاني سان ماري ڇڏيندو، ڀلا مون ۾ ان جو پريم ڪيئن ٿي سگهندو، منهنجي رکيا ته سري رامچندر ڪئي آهي، هاڻ مون کان شري رامچندر جو ڪم سڌ نه ٿيو آهي تنهن ڪري منهنجي مارڻ لاءِ هن دکي آتما سگرائو کي پڪ اهو ٿي سندر بهانو هٿ اچي ويندو هو پاپ آتما پنهنجي وڏي ڀاءُ جي استري جا ان جي ماتا سمان آهي هو ان سان به ڀوڳ ڀوڳي رهيو آهي، تنهن ڪري هي وانر سرشٽ! مان هاڻي هن وٽ وڃڻ نٿو گهران، ڪنهن نه ڪنهن اپاءَ سان هتي ئي جيئڻ جو انت ڪري ڇڏيندس. اهڙي ڳالهه انگد جي نيڻن ۾ آنسون ڀرجي آيا. هن کي اهڙو دکي ڏسي سڀئي ٻاندرن کي ڏاڍو دک ٿيو ۽ انهن به اکين ۾ آنسون آڻي انگد کي چيو ته اوهان اهڙو غم ڇو ٿا ڪريو اسين سڀئي پنهنجي پراڻن جي رکيا ڪنداسين، ۽ اچو ته هن غفا ۾ ٿي رهنداسين هن ۾ جو نگر آهي اهو امراوتي پوريءَ جي سمان سڀئي سکن سامگرين سان ڀرپور آهي، اهڙي طرح هنن جي ڳالهين ڪرڻ جو آواز هنومان جي ڪن تي پيو، اهو آواز ٻڌي هنومان انگد وٽ اچي ان کي هردي سان لڳائي چيو، انگد اوهان اهڙي چنتا ڇو ٿا ڪريو اوهان ڪنهن به

مهنجي. هن مشڪل ڪم جي باري ۾ چڱيءَ طرح ڄاڻين ٿو جيئن تون ٺيڪ
سمجهين ٿيئن ائين ڪر. ڄانڪيءَ جي ڳولها لاءِ موڪلي ڇڏ.

رامچندر جا اهي وچن ٻڌي وانرراج سگريو ٻرت ئي انيڪ وانر ٻاندرن
کي سيتا جي ڳولهڻ لاءِ موڪليو. اهڙي طرح سڀني پاسي انيڪ ٻاندر
موڪليا، جيڪي مکيه ٻاندر مها ٻلي انگد، جامونت، نل، سشين، شرڀ،
هنومان ۽ ٻيا به انيڪ وار ٻاندر هئا، تن سڀني کي ڏکڻ ڏسا ۾ موڪلي ڇڏي
ڇڏيو ته مهنجي. آگيا سان توهين سڀ هوشياريءَ سان سليقيءَ جانڪيءَ
جي ڳولها ڪريو، ٻه هڪ مهيني جي اندر ئي موٽي اچو. جيڪڏهن سيتا
جي ڳولهڻ ٻنا هڪ مهيني کان هڪ ڏينهن به دير سان موٽي ايندو ته هي
ٻاندرو! ياد رکجو ته توهان کي مون جي هٿان ئي پراڻ ڏنڊ ڀوڳڻو پوندو. انهن
مهاپراڪرمي ٻاندرن کي اهڙيءَ طرح موڪلي، سگريو سري رامچندر کي پرڻام
ڪري اچي ئي ويهي رهيو، ان وقت پون پتر هنومان کي، ويهندو ڏسي سري
رگهوناٿ چيو هي هنومان! تون هيءَ مهنجي آڱوٺي کڻي وڃ هن ۾
مهنجو نالو اُڪريل آهي سا هيءَ مهنجي نشاني آهي تون انڪانس ۾ سيتا کي
ڏئي ڇڏجانس. ۽ تون ڪري الڪو ته ڪرمان جاڻ ته اٿي سيتا سمجهه اچي
پوڇندس ۽ اسان جو سمورو حال ڪيئن ڪري ٻڌائج. هي هنومان تون ئي
هن ڪم ڪرڻ ۾ سمرٿ آهين مان تنهن هو. تيئن تون چڱيءَ طرح ڄاڻين ٿو،
چڱو هاڻي تون وڃ، تنهن کان پوءِ اهي سڀئي وانر پرش سري رامچندر کي
پرين ڇڪ سان پرڻام ڪري هوا ۾ تيز رفتار سان ڏکڻ پاسي روانا ٿيا وڃا
اهڙي طرح وانرراج سگريو جا موڪليل ٻاندر سيتا جي ڳولها ڪندا ٻڌ ڪندا
هلندا اچي وندياچل جي پربتن گهاٽي ٻن ۾ پهتا جتي هڪ پراٽ سماڻ
ڀيانڪ راڪش رهندو هئو جو مرگ ۽ هاٿين کي ڪڙي کائي ڇڏيندو هو،
ٻاندرن هن کي ڏسي ائين سمجهيو ته هيءُ ئي راوڻ آهي، ائين چئي ان کي
هڪ ڪڪ ۾ ماري ڇڏيائون. هن کي آسانيءَ سان مرندو ڏسي ڄاتائون ته هي
راوڻ نه آهي، ائين چئي اڳتي هلڻ لڳا، سڀئي ٻاندر ٻڌ ڪندا انيڪ
پرڪارن جا راڪش ماريندا جهنگل ڏوريندا هڪڙي ڀيانڪ ٻن ۾ اچي
پهتا. اهڙي ڀيانڪ ٻن ۾ گهمندي ڦرندي پياس انهن کي اهڙو ته اچي
ستايو جو زبان، گلو ۽ چپ سڪي خشڪ ٿي ويا سڄو جهنگل ڳولهي ٿڪا
پر پاڻي هٿ ڪونه آين. ايتري ڳولهيندي ڳولهيندي هنن کي اٿي هڪ غار
ڏسڻ ۾ آئي جنهن جي اندران پاڻيءَ سان پکي نڪرندا ۽ هنس پکي پڻ
نڪتا انهن کي ڏسي پڪ ٿين ته اندر ضرور پاڻي ملندو اهو خيال ڪري

ڊارڻ لاءِ پنهنجي ڌنش مان ڀيانڪر ٽنڪار ڪئي، ان وقت انگد جي
مڪان مٿان ماڙيءَ تي ويٺل ٻاندر لڪشمڻ کي ڏسي هٿن ۾ پٿر کڻي هڻڻ
لاءِ تيار ٿي بيهي رهيا، انهن ٻاندرن کي ڏسي لڪشمڻ جا نيتر ڪروڌ ۽
لال ٿي ويا ۽ ڌنش تي ٻاڻ چاڙهي انهن تي وار ڪرڻ چاهيائين ٿي ته،
ايتري ۾ ٻاندرن جو منتري انگد اچي پهتو جنهن سيني ٻاندرن کي روڪي
لڪشمڻ کي ڏنڊوت پرڻام ڪيو، پوءِ لڪشمڻ انگد کي هرديءَ سان لڳائي
چوڻ لڳو، هي متر! تون پنهنجي ڪاڪي سگريو کي وڃي خبر ڏي ته
شري رامچندر توتي ڪاوڙيو ويٺو آهي ۽ ان جي آگيا سان ئي مان هتي
آيو آهيان، اهو ٻڌي انگد "تمام چڱو" چئي اوڏي مهل تي سگريو کي وڃي
سارو سماچار ٻڌايو ته لڪشمڻ ڪروڌ ۾ نيتر لال ڪري ٻاهر بيٺو آهي. اهو
ٻڌي والر راج سگريو کي ڏاڍو ڊپ ٿيو ۽ هڪدم منتريءَ هنومان کي چيو
ته تون انگد سان گڏ وڃي لڪشمڻ کي وينتي ڪري وڃي شانت ڪراءِ ۽
آدر ڀاءُ ڏيئي هت وٺي اچس! اهڙي طرح هنومان کي موڪلي سگريو
تارا کي چيو ته تارا تون به لڪشمڻ وٽ وڃي پنهنجي مڌر وائيءَ سان
ان کي شانت ڪراءِ جڏهن هو شانتيءَ ۾ اچي پوءِ ان کي مون وٽ وٺي
اچ، اهو ٻڌي تارا "تمام چڱو" چئي لڪشمڻ وٽ آئي هيڏانهن انگد سان
هنومان لڪشمڻ وٽ آيو ۽ سر نوائي ڀڳتي ڀاو سان آدرسٽڪار ڪري چوڻ
لڳا هي ڀاڳيوان ويرا! ڀلي آيا، هلو گهر- هي گهر به توهان جو آهي هلو هلي
مهاراج سگريو سان ملو پوءِ جيڪا اوهان جي آگيا هوندي ان موجب ڪيو
ويندو. ائين چئي هنومان پريم سان لڪشمڻ جو هٿ جهلي راج محل ۾ اچي
پهتا ان وقت تارا سندر سهڻا وستر ۽ ڳهڻا پائي هار سينگار ڪري اچي
هئي، لڪشمڻ کي ايندو ڏسي تارا پرڻام ڪري مشڪندي مٺي مڌر وائيءَ
۾ چوڻ لڳي، اي ديور! توهين ته ساڌو سڀاءَ ۽ ڀڪت وتسل آهيو، توهان
پنهنجي ڀڳت سگريو تي ڇاجي ڪري ايڏي ڪاوڙ ڪئي آهي؟ هن ته
گهڻن ڏينهن کان اڃا ڪنهن سهاري ڏک تي ڏک پئي ڀوڳيو هئو هاڻ توهانجي
هٿ اچڻ ڪري هن جو ڏک دور ٿي ويو، هو نيڪ ذات جو ٻاندر آهي،
انهي ڪري هو ڪام جي وس ٿي رگهناٿ جي سيوا ۾ حاضر ڪونه ٿيو. هي
پرڀو! هاڻ جلدي ڀين ديسن کان تمام ٻاندر اچڻ وارا آهن. هي رگهو سرشٽ!
هينئر ڏهن ئي ڏسائن ۾ وڏن وڏن زوردست لکين ٻاندرن کي وٺي اچڻ لاءِ
اسان ڏهه هزار ٻاندر موڪليا آهن ۽ سگريو ٻاڻ وڃي سڀني ٻاندرن سان ان
دنيس راوڻ کي ماري ناس ڪندو ۽ هنومان اڄ ئي اوهان سان گڏ رگهناٿ

ڪي رام جي ڪارڻ ڪرڻ لاءِ تمام لنڪا ۾ اندر هنومان سميت سڀني پاسي موڪلي ڇڏيا.

سري مهاديو چوڻ لڳو ته: پاروتي! هڪ ڏينهن رات جي وقت پرورشڻ پربت تي ويٺل سري رامچندر سيتا جي اسرهه ۾ وياڪل ٿي لڪشمڻ کي چوڻ لڳو ته هي لڪشمڻ! ڏس، ته ڪيئن نه منهنجي سيتا ڪسي راڪش زبردستي کڻي ويا آهن، هوءَ سندري جيئري آهي يا مري وئي، اهڙيءَ ڳالهه جي پڪ ڪرڻ لاءِ اڃا تائين اسان ڪو به پتو نه لڳايو آهي. جيڪڏهن ڪو به مونکي اهو سماچار پڌائيندو ته هوءَ جيئري آهي ته پوءِ ڪٿي به هجي ته مان ان کي اتان ضرور وٺي ايندس. هي ڀائا! منهنجي پرتگيا ٻڌ، جو دشت منهنجي جانڪيءَ کي کڻي ويو آهي ان کي مان ڪٽنب ۽ سينا سميت ڀسم ڪري ڇڏيندس. هي چندر ٻڌائي سيتا! مونکي ته ڏسي، تمام دک ۾ دکي ٿي راڪشن جي گهر ۾ ڪيئن جيئري رهي سگهندي. افسوس! سگريو ته ڪڏهن نه اردلي ٿي پيو آهي جو مون دکياري ڏانهن نهاري به نٿو. هو نشڪنٽڪ راڄ هٿ ڪري ڪام وس استريءَ جي موه ۾ ڦاسي مزا ماڻي رهيو آهي. اهڙي سرد موسم اچڻ ڏسي هو پراڻ پياري سيتا جي کوج ڪرڻ لاءِ آيو نه ڪين. اول مون ان جو اپڪار ڪيو آهي، هن دشت ڪام وس ٿي مون کي ڀلائي ڇڏيو آهي، جهڙي طرح مونکي سيتا کي کڻي وڃڻ واري کي ناس ڪرڻو آهي اهڙي طرح سگريو کي به ڪٽنب سميت ماري ڇڏيندس. اهڙي طرح سري رامچندر کي ڪروڌ ۾ ڀريل ڏسي لڪشمڻ چوڻ لڳو هي راما! توهين مونکي آگيا ڏيو ته مان هينئر وڃي دشت ڇڻ واري سگريو کي ماري موٽي اچان. اهو چئي، هٿ ۾ ڌنش باڻ کڻي پنهنجو پاڻ هي ويندو ڏسي سري رامچندر چوڻ لڳو هي ڀائا! سگريو منهنجو پيارو متر آهي تون ان کي مارڻ مٿان، ان کي ڊيڄاري اهو چئج ته تون به بالي وانگر مارايو ويندين، ان جو جواب وٺي موٽي هليو اچج. پوءِ ان وقت جو ڪجهه ڪرڻو هوندو سو مان ضرور اهو ئي ڪندس. تڏهن مها پراڪرمي لڪشمڻ "اهو حڪم" چئي جلدي ڪشڪنڌا پوريءَ ۾ آيو. ان ... لڪشمڻ ڪروڌ ۾ اهڙو ڀيانڪ روپ ڌاريو هو جو ڄڻ ته سڀني ٻاندرن ... ڀسم ڪري ڇڏيندو، سري رگهناٿ سروپ ۽ گيان سروپ آهي ۽ لڪشمڻ ... جي شيوا ۾ رهندي آهي تنهن هوندي به رواجي استري جي ... ڪندي سڀاوڪ پرش وانگر هو سيتا جي دک ۾ وياڪل ٿي ... لڪشمڻ ڪشڪنڌا پوريءَ وٽ پهچي سڀني ٻاندرن کي ڀڄ

سان اوڪ لوڙي ٻولڪ ۾ سڪ ماڻي ٿو، اهڙي طرح پنهنجي ڀڳت شيش اوتار مهاتما لڪشمڻ جي ڀيٽ ڪري ڀڳوان شري رامچندر هن طرح ڪيس اپديش ڏنو تنهن کان پوءِ سري رامچندر سياوڪ ماڻا ڏيکاري رواجي ممش وانگر دک ۾ وياڪل ٿيڻ لڳو ۽ هاءِ سيتا! هاءِ سيتا! ورلاپ ڪندي سڄي رات گذاري ان کي ڪنهن به طرح ننڊ نه آئي.

سگريو جو باندر سينا ڪٺي ڪرڻ

انهيءَ وقت ڪشڪندا پوريءَ ۾ ٻڌيمان هنومان اڪانت ڏسي سگريو کي چيو هي راجن! مان توهان جي ڀلائيءَ لاءِ هڪ ڳالهه ٻڌايان ٿو سا ٻڌو! ڏسو نه سري رامچندر توهان تي ڪيڏو نه وڏو اپڪار ڪيو آهي، ليڪن توهان انهيءَ ڳالهه کي بلڪل ڀلجي ويا آهيو، تنهن جي ڪري هن باليءَ کي ماري توکي راڄ پد وٺي ڏنو، جنهن جي ڪرپا سان توهان کي مشڪل سان تارا ملي آهي اهڙي ٻڌيمان رام پنهنجي ڀاءُ سان گڏ هن پربت تي رهي ٿو. هو پنهنجي هن مشڪل ڪم لاءِ انهيءَ وچار ۾ توهان جي اچڻ جي واٽ ڏسي رهيو آهي پر توهان باندر سپاهُ وس ٿي استريءَ جي موهه ۾ سڀ ڪجهه ڀلائي ڇڏيو آهي، توهان سيتا جي ڳولهڻ لاءِ اڃا تائين ڪو به اپاءُ نه ڪيو آهي ۽ پرتگيا ڪري به اڃا تائين ڪجهه نه ڪيو اٿو، جنهن ڪري توهين پنهنجي وچن جو ڀنگ ڪري رهيا آهيو، تنهن ڪري تون به انهيءَ سائڻي ڏنش پساڻ جنهن سان باليءَ کي ماريائون سو تسي توکي ڏنڊ ڏيڻ لاءِ تيار آهي. هنومان جا اهي وچن ٻڌي سگريو ڊپ وچان ڏڪي چوڻ لڳو، هي هنومان! تون بلڪل سچ چئي رهيو آهين، مان اوار هيستائين تمام سکن ۾ ٻڏو پيو هوس ۽ پنهنجي ڪرتب کان ڀلجي ويو هوس، اها ڳل ٿي ڪانه اٿي پيم نه ڪو ٻئي ڪنهن ممش جو دک سک وچارڻو اٿم، هاڻ تون مهنجي آگيا سان جلدي ڏهن ڏسائن ۾ ڏهه هزار باندر روانا ڪر، اهي سڀ ٿي ديس ۾ رهندڙ سڀني باندرن کي وٺي اچن ۽ جيترا به مکيه مکيه باندر آهن اهي سڀئي هت پندرهن ڏينهن جي اندر اچي حاضر ٿين ۽ جيڪو به هڪ پکيه اندر نه ايندو ته مان ان کي پنهنجي هٿن سان ماري ڇڏيندس، اهڙي طرح هنومان کي آگيا ڏيئي سگريو وري پنهنجي گهر هليو ويو. تنهن کان پوءِ پوءِ ٻڌيمان هنومان سگريو جي آگيا موجب ان وقت تمام باندر ڏهن ئي ڏسائن ۾ موڪلي ڇڏيا جي ڳنڍ کان ٻاهر گهڙوان ۽ پراڪرمي هئا، اهي هوا جي سمان تيز رفتار، پهاڙ جي سمان مضبوط هئا. انهن مکيه مکيه وانر دوتن

ڏاڍي اڇي رام جي شوڀا ۾ وهڻ لڳا.

سلوڪ

سڀئي ڪامنائون ڇڏي لئي رام رس ۾ لين
سدا چرڻن ۾ لڳيو رهي تلسي جل ۾ جيئن مين
و ۽ م اکر سڀني ورڻن کان آهي سرشت
تلسي رام جو نام آهه سڀ جو مٺي مکٽ
جو نہ جپي تو مڪ سان ان جي جيڀ آهه زهر سمان
تلسي رام سان جنهنجو پريم ناهه سو ان آهه پسوءِ سمان

هڪ ڏينهن ڏٺائون ڪندي سري رام جي سماڌي کلڻ بعد اکين اڪاس ۾ ڏسي لڪشمڻ ڏاڍي پريم سان هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته پرڀو! مونکي جو توهان ڀوڳيالين اپديش ڏنو هو جنهن مان منهنجو اگيان ناس ٿي ويو، ٻيو هي واکوڙا ڏسڻ آيو ته ٻئي پرش پاڻ پوڄا سان جوڙي طرح سنسار ۾ توهان جي آراڌنا ڪندا رهن ٿا، سو هڻ وقت اهو مان ٻڌڻ چاهيان ٿو ۽ جنهن سان ڪرڻ ڪري سولائي سان مڪتي ملي ٿي سي اهو پراپڪاري سان ڪريا ڪري ٻڌايو جو نہ مان توهان جو داس ۽ پاءُ آهيان. لڪشمڻ جا اهي وچن ٻڌي شري رامچندر چوڻ لڳو، هي لڪشمڻ! منهنجي پوڄا جي وڌيءَ جو ڪوئي انت نہ آهي، پڪتي ڀاو سان سنڪو ورت وجي ۽ ان کان منتر وٺي ٻڌيمان پرش کي گهرجي تہ ان گردير جي ٻڌايل وڌيءَ سان پنهنجي هردي ۾، اگنيءَ ۾، مورتيءَ ۾، سورج ۾ ۽ نقط منهنجي شيوا ڪري، ٻڌيمان پرش کي سوڃل آلي من شڌ ڪرڻ لاءِ منتر اچاري سنان ڪري انهي ڪرم موجب سنڌيا ۽ نتيہ ڪرم ڪري، منهنجي پوڄا ڪرڻ وارو پرش ڪرمن جي سڌيءَ لاءِ ڀوڳيالين سنڪلپ ڪري پوءِ گردير ۾ منهنجي ڀاونا رکي ان جي پوڄا ڪري، جيڪڏهن اگنيءَ جي پوڄا ڪرڻي هجي تہ ان ۾ آهوتيون ڏئي، جيڪڏهن سورج جي پوڄا ڪرڻي هجي تہ هون يا هوم جي پوءِ سان سورج جي شڪل ٺاهي پوڄا ڪري ۽ ڀڳتي ڌنوارن شرڌا سان ڀراوليا ڪري، پريم سان جل ڏيڻ ڪري ۽ مان پرسن ٿيان ٿو، هر منش کي هر طرح سان جل ڪجهہ ڇڏي شرڌا سان پراوليا ڪرڻ گهرجي، چاڪاڻ تہ ڀڳوان شرڌا پريم جوئي ڀڪيو آهي. منتر وڌيءَ موجب ڪري ۽ هون ڪري ڪٿت کان پوءِ ڦالهاڻ بند رکي، منهنجو سمرڻ ڪري جپ ڪري، جيڪو پرش منهنجي وڌيءَ موجب پوڄا ڪري سو منهنجي ڪرپا

تو ته مري تو نه، قائم رهي تو ته اڇي وڃي تو، جهڙي طرح پاڻ [illegible] اهڙي طرح سري رامچندر ٻاليءَ جي استريءَ کي اپديش ڏيئي شانت ڪرائي، ۽ سگريو کي ٻاليءَ جي ڪريا ڪرم ڪرڻ جو حڪم ڏنو. جنهن وڌيءَ موجب انگديءَ سنسڪار ۽ ڪريا ڪرم ڪيو. تنهن کان پوءِ سگريو ڀڳوان کي چرڻ لڳو ته هي ڀڳوان! هن ٻانڊرن مان ڪنهن کي راج ڏيڻ، مان توهان جو لڇمڻ سمان داس آهيان، مان ته توهان جي چرڻن ڪمل جي سدائين سيوا ڪندو رهندس، اهو ٻڌي سري رامچندر سگريو کي چوڻ لڳو ته هي سگريو! مان ۽ تون هڪ ٿي آهيون، هن ۾ ڪجهه شڪ نه آهي، منهنجي آگيا سان جلد وڃي تون ڪشڪندا پوريءَ جي راج تي حڪومت ڪر، هي متر! مان چوڏهن ورهين تائين ڪنهن به نگر ۾ وڃي نه سگهان، تنهن ڪري راج تلڪ جي وقت لڇمڻ تنهن جي نگر ۾ ايندو ۽ انگد کي يوراج پد ڏيندو. هاڻي مان برسات جي ڏينهن ۾ لڇمڻ سان گڏ هتي [illegible] تي پربت جي چوٽيءَ تي رهندس، سو تون ڪجهه ڏينهن نگر ۾ وڃي [illegible] جي ڳولا جو اپاءُ ڪجو ۽ تڏهن سگريو سري رامچندر جي چرڻن ۾ [illegible] پرنام ڪري چيو ته هي ڀڳوان! جيئن توهان جي مرضي هوندي تيئن ئي [illegible] ڪندس، ائين چئي سري رامچندر جي آگيا وٺي سگريو لڇمڻ کي ساڻ وٺي ڪشڪندا پوريءَ ۾ ويو، اتي وڃي سري رامچندر جي آگيا موجب لڇمڻ [illegible] نگر ۾ اچي پرجا سان گڏ ڪرائي سگريو کي راڄ [illegible] ۽ انگد [illegible]

استاپن ڪري لڇمڻ موٽي رامچندر وٽ آيو. تنهن کان پوءِ سري لڇمڻ سان گڏ پرورشڻ پربت تي رهڻ جو واسطو ڪري اتي [illegible] هڪڙي سهڻي [illegible] ڏسڻ ۾ آئي، جنهن ۾ برسات هوا ۽ [illegible] لاڪو سک هئو [illegible] برسات [illegible] ٽل [illegible] ۽ [illegible] قسمن جي [illegible] مورن [illegible] سان [illegible]

شري رامچندر ”لام چگو“ چئي پنهنجي ڪومل هٿن سان ڏاڍي ڏاڍي ڪري ٻاڻ ڪڍيو، ٻاڻ نڪرانديئي ٻالي ٻالڪ جو سرير ڇڏي انند روپ ٿي ويو. هي پاروتي! ٻالي رگهنات جي ٻاڻ سان مارجي ويو هئو ۽ وري انهيءَ کي اهو سک روپي سيتل ۽ ڪومل هٿن جي ڇهڻ سان مڪتي ملي تنهن ڪري هو جلد ئي ٻالڪ روپ ڇڏي ان کي پرم سرشت پد حاصل ٿيو جو ٻئي ڪنهن لاءِ اڻ لڀ آهي.

شري مهاديو چوڻ لڳو، هي پاروتي! شري رامچندر جي هٿان ٻاليءَ جي مرڻ جو ٻڌي سيمتي ٻالڪو دک ۾ وياڪل ٿي روئندا ڪشڪندا پوريءَ ۾ اچي تارا کي چوڻ لڳا هي ڀاڳيوان! والي راج ٻالي ته ڪيترو ماري ويو. هاڻ اوهان راجڪمار انگد جي رکيا ڪريو. اسين جلدي پاسن کان دروازا بند ڪري شهر جي رکيا ڪندا سون، ٻاليءَ جي مرڻ جو ٻڌي تارا پتيءَ جي دک کان مورڇت ٿي ڪري پيئي ۽ پنهنجو منهن ۽ ڇاتي پٽي روئڻ لڳي ۽ چوڻ لڳي ته مونکي انگد، راڄ، لشڪر ۽ ڌن سان مطلب ڪهڙو ڪم آهي مان هينئر پنهنجي پتي ڏي سان پران تياڳيندس اهو چئي روئندي پٽيندي اتي وئي جتي ٻاليءَ جي لاش پيئي هئي. ان وقت غم ۾ وڪل هئس اتي ٻاليءَ جو رت ۽ مٽيءَ سان ڀريل سرير ڏسي هاءِ هاءِ ناٿ! هاءِ ناٿ! ڪري روئڻ لڳي، وڪلپ ڪندي تارا جي نظر وڃي رگهنات تي پيئي ان کي ڏسي چوڻ لڳي، هي رام! توهان جنهن ٻاڻ سان ٻاليءَ کي ماريو آهي، انهيءَ ٻاڻ سان مون کي به ماري ڇڏيو، جنهن ڪري مان به پتي ڏي هلي وڃان، هو منهنجي واٽ ڏسي رهيو هوندو، ڇاڪاڻ ته هي رگهنندن! مون کان سواءِ هن کي سرڳ ۾ به سک نه ايندو تنهن ڪري مون کي به ٻاليءَ وٽ پهچايو، انهيءَ ڪري توهان کي استري دان جو ڦل ملندو، هي سگريو! لوڪي ٻاليءَ جي مارڻ واري رام لوڪي راڄ وٺي ڏسو سو اوهان نشڪپٽ ٿي وٽ سان سک ڀوڳ راڄ ڪريو. اهڙي طرح تارا کي وڪلپ ڪندو ڏسي سري رامچندر ان کي اپديش ڏيئي چوڻ لڳو، هي تارا! تون پنهنجي پتيءَ لاءِ اجايو شوڪ نه ڪر، هاڻ تون ويچار ڪري سچ ٻڌاءِ ته هينئر ۾ تنهنجو پتي ڪهڙو سرير آهي يا هن ۾ رهڻ وارو جيو؟ جيڪڏهن هي سرير تنهنجو پتي آهي ته هيءُ جڙ پنجن ڀوتن ۽ ماس رت جو ٺهيل مٽيءَ جو پتلو آهي ڪال ڪرم ۽ گڻن سان الون ليو آهي ته هينئر به پنهنجي سامهون پيو آهي پوءِ ان لاءِ شوڪ ڇو ٿي ڪرين؟ پر جيڪڏهن تون جيو کي پتي سمجهين ٿي ته به اوکي شوڪ نه ڪرڻ گهرجي ڇاڪاڻ ته جيو نروڪار آهي ۽ ان جو

پنهنجي ترڪش مان هڪ ٻاڻ ڪڍي پنهنجي اندر ڌنش تي چاڙهي وڻ
جي اوٽ ۾ لڪي ڌنش تاڻي شري رامچندر ٻاليءَ کي ڏسندي ان جي
هردي ۾ ڪٺور ٻاڻ هنيو. ٻاڻ لڳڻ شرط ٻالي ڀينڪر آواز ڪري اچل ڪائي
ڌرتيءَ تي ڪري پيو هن جي ڪرڻ وقت ڌرتي ڏڏڻ لڳي، جڏهن ٻالي
هوش ۾ آيو تڏهن هن پنهنجي سامهون ڏٺو ته ساڪيات پرڀو منهنجي اڳيان
ڌنش ٻاڻ کنيو بيٺو آهي، پرڀو هوندي به شترو وانگر ڪاوڙ مان هي وچن
چيو - هي راما مون توهان جو ڇا بگاڙيو هيو جو توهان مونکي ماريو آهي
راجنيتيءَ کي نه ڄاڻڻ ڪري ئي توهان اهڙو نندا جهڙو ڪار، ڪيو آهي
اهڙيءَ طرح وڻ جي اوٽ ۾ لڪي چورن وانگر مون تي ٻاڻ ڇڏيو، اهڙي
طرح ٻڌ ڪرڻ سان ڇا توهان کي جس ملندو؟ جيڪڏهن توهان ڪتري
ڪمار آهيو ۽ توهان جو جنم مني جن جي پوتر ونش ۾ ٿيو آهي ته منهنجي
سامهون اچي ٻڌ ڪريو ها، تڏهن توهان کي ان جو جس اسا سرڳ رواي
ڪري قل ملي ها. هي راما سگريو توهان سان اهڙو ڪهڙو اپڪار ڪيو
آهي؟ ۽ مون ڇا نه ڪيو آهي؟ ٻاليءَ جا اهي وچن ٻڌي سري رامچندر
چوڻ لڳو هي ٻالي! مان ڌرم جي رکيا ڪرڻ لاءِ لوڪ ۾ ڌنش ٻاڻ کڻي
گهمي رهيو آهيان مان ادرم ڪرڻ وارن کي ماري ڌرم جو پالن ڪريان ٿو،
ڌيءَ ڀيڻ ننڍي ڀاءُ جي استري ۽ ننهن اهي چارئي هڪ سمان آهن جو
انهن مان ڪنهن به هڪ سان رمڻ ڪري ٿو ان کي مهاپاپي ڄاڻڻ گهرجي،
راجا جو فرض آهي ان کي ماري ڇڏڻ. اڙي جهنگلي تون پنهنجي حرڪت
سان ننڍي ڀاءُ جي استري سان ڀوڳ ٿي ڀوڳيو انهيءَ ظلم زوريءَ ڪري
مون توکي ماريو آهي، توکي من ۾ ايڏو ته اڀمان هيو جو استريءَ جي
سمجهاڻ تي به پنهنجي هٺ کان نه لٿين. اڙي دشٽ الٽو تون پنهنجي
ڀاءُ سان وڙهڻ آئين، ڀڳوان جا اهي وچن ٻڌي ٻالي ان کي ساڪيات
لڪشمي پتي نارائڻ ڄاڻي ٻئي وچان هٿ جوڙي چوڻ لڳو، هي راما مان
ڄاڻي واس ته توهان ساڪيات پرماتما آهيو. اڳيان وس مون جو ڪجهه به چيو
آهي ان لاءِ مونکي معاف ڪريو. هي پرڀو! توهان جو درشن ته يوگين کي
به ملڻ مها ڪٺن آهي سو وڏي ڀاڳن جي ڳالهه آهي ته مان توهان جي ٻاڻ
سان گهايل ٿي وري توهان جي سامهون پراڻ تياڳيان ٿو. مرڻ وقت ايرس
تي به جنهنجو نام چوڻ سان پرش پرمپد کي حاصل ڪري ٿو سو توهان اڄ
هن انتم گهڙيءَ وقت ساڪيات منهنجي سامهون براجمان آهيو. هي راما
منهنجي هردي مان پنهنجي ڪومل هٿن سان هي ٻاڻ ٻاهر ڪڍو، تڏهن

پنهنجي گهر ۾ ڪيئن واهي وهندو؟ ائين ڪري مان هاڻي ان کي ماري پوءِ موٽندس. ائين تي تارا چوڻ لڳي ته هي راجيندر! توهان منهنجي هيءَ ڳالهه ٻڌو ۽ پوءِ جيئن چڱو لڳيو تيئن ڪريو. مون کي توهان جي پٽ اڱد موڪليو ماما جي وقت ۾ ٻڌل هيءَ ڳالهه، جنهن هئي ته ايوڌيا پتي دشرٿ انهن پٽڙن رامچندر پنهنجي ڀاءُ لڪشمڻ ۽ استري سيتا سميت ڏنڊڪا ڪارڻ ۾ آيا هئا اتي هن جي پياري سيتا کي راوڻ چورائي ڪٺي ويو. هاڻي هو پنهنجي ڀاءُ سان گڏ جانڪيءَ کي ڳولهڻ لاءِ رشي موڪ پربت تي اچي سگريو سان مليو آهي اتي سگريو ان سان اگنيءَ کي ساکي ڪري مترتا ڪئي آهي، سري رامچندر ۽ لڪشمڻ سگريو سان پرتگيا ڪئي آهي ته مان ٻڌ ۾ واليءَ کي ماري تنهن کي راجا بڻائيندس. اها ڳالهه نشچي ڪري هو ٻئي هن سان گڏ آيا آهن، منهنجي هيءَ ڳالهه سچي ڄاڻ ته ته هينئر هاڻي توهان جي مار کائي ڀڄي ويل سو ڪيئن موٽي اچي هان؟ انهيءَ ڪري توهان هن سان ويو ڀاءُ ڇڏي سگريو کي ٻئي راج گدي ڏيو ۽ توهين وڃي سري رامچندر جي شرن وٺو. هي پراڻ ناٿ! منهنجي ۽ اڱد جي تو ڏي راج ۽ ڪل جي رکيا ڪريو اهين چئي تارا واليءَ جي چرڻن تي ڪري پئي، ان وقت ان جي مک تي آنسن جي ڌارا وهي رهي هئي هوءَ پڙ ڪان دکي تي پنهنجي هٿن سان ان جا ٻئي چرڻ پڪڙي زار زار روئڻ لڳي. اڏهن والي چوڻ لڳس هي سندري! تون ٻڌن جي استري سڀاو کان اجايو ڊڄين ٿي مون کي ته پڙ جو ڪو ٻي ۽ ڪارڻ ڏسڻ ۾ نٿو اچي، جيڪڏهن لڪشمڻ سان گڏ رام هتي آيو آهي ته تمام خوشيءَ جهڙي ڳالهه آهي. هي تارا! رام ته ساڪشات ناراڻ آهي هن پرٿويءَ تان ڀار لاهڻ لاءِ اوتار ورتو آهي اها ڳالهه مون اڳي ٻڌي هئي، مان ان کي چرڻن ڪملن ۾ پرڻام ڪري گهر وٺي ايندس. هي دارامتور! ڀڳتي ڪرڻ سان ملي ٿو، جو ڪو هن جو ڀڄن ڪري ٿو ۽ تنهن جي وس ۾ پوي ٿو. جيڪڏهن اڪيلو سگريو ئي آيو آهي ته ان کي مان هڪ گهڙي ۾ ماري ڇڏيندس.

اهڙي طرح شوڪ ۾ آنسون وهائيندڙ تارا کي ڌيرج ڏئي والي سگريو کي مارڻ لاءِ گجندو هليو. واليءَ کي ايندو ڏسي پراڪرمي سگريو کي گلي ۾ پشپ مالا پيل واليءَ جي سمان اچڻ لڳو اول سگريو پنهنجي مڪن سان واليءَ تي وار ڪيو پوءِ والي ڪروڌ ۾ ڀرجي سگريو تي مڪن تي مڪن جو وار ڪيو اهڙي طرح هڪ ٻئي کي مارڻ لڳا. ٻڌ ڪرڻ وقت سگريو جي نظر رام ڏانهن لڳل هئي سري رامچندر ٻنهي کي اهڙي طرح وڙهندو ڏسي

ڪري ٻاڻ نه هڻيو مٿان سگريو نه ماريو وڃي. انت ۾ سگريو ڊپ وچان
رت ڇاڙيندو ڀڄي ويو ۽ ٻالي پنهنجي گهر هليو ويو. تڏهن سگريو سري
رامچندر وٽ اچي چوڻ لڳو هي رام! ڇا توهان هن ٻاڻ روپي شترو کان
مارائڻ چاهيو ٿا. هي ٻربوا! جيڪڏهن توهان جي مرضي مون کي مارائڻ جي
آهي ته توهان ٻاڻ مون کي خود ماري ڇڏيو. هي سنيوادي شرڻاڳت وتسل
رگهناٿ مون کي اهڙي طرح وشواس ڏئي ۽ منهنجي اي عزلي چو لا
ڪرايو. سگريو جا اهي وچن ٻڌي سري رامچندر ان کي هردي سان لڳائي
ٻيٺي مان جل وهائي چوڻ لڳو، هي مترا! تون ڊپ نه ڪر مون توهان ٻنهي
جي هڪ جهڙي شڪل ڏسي انهيءَ ڊپ کان ٻاڻ نه هڻيو مٿان متر نه ماريو
وڃي. هاڻ انهيءَ شڪ کي مٽائڻ لاءِ تنهنجي ڳلي ۾ نشان ٻڌي ڇڏيندس،
تون وري هڪوار اڳي وڃي پنهنجي شتروءَ کي پڪار، هن ڀيري تون
ٻاليءَ کي ضرور مئل ڏسندين. هي مترا! مان رام تنهنجو قسم کائي چوان ٿو
ته هن ڀيري ضرور هڪ ڪڻ ۾ ئي تنهنجي دشمن کي ماري ڇڏيندس انهن
چئي سري رامچندر وٺي جو ڪٺي سريگرو جي هٿ گهمائيس ته اها ان جي
مار واري پيڙا مٽجي وئي ۽ ڏک دور ٿي ويا ۽ ٺوهسوني ٿيو، اهڙي طرح سگريو
کي دلداري ڏئي سري رامچندر لڪشمڻ کي چيو هي لڪشمڻ! سگريو
جي ڳلي ۾ ٽڙيل گلن جي هڪ مالها ٻڌي ٻاليءَ سان وڙهڻ لاءِ موڪلي
ڇڏيو. تڏهن لڪشمڻ سگريو کي ڳلي ۾ پشپ مالا ٻڌي ان کي آرام سان
چيو هي ڀائي! هاڻي وڃ، لڪشمڻ جا اهي وچن ٻڌي سگريو اچي ٻهڙي
ڀرپائين وانگر وڏي ڀيڪر آواز سان ٻاليءَ کي ٻڌ لاءِ پڪاريائين، سگريو
جو آواز ٻڌي ٻاليءَ کي تمام عجب لڳو ۽ ڪروڌ ڪري پنهنجي ڪمر ڪشي
هلڻ لاءِ تيار ٿيو، وڃڻ وقت سندس استري تارا هن جو هٿ پڪڙي
روڪي چوڻ لڳي، هي ناٿ! هن وقت توهين نه وڃو منهنجي من ۾ وڏو
سنسو ٿي پيو آهي، هيءُ هيٺئر توهان کان مار کائي ڀڳو هو سو وري جلدي
موٽي آيو آهي انهيءَ مان معلوم ٿئي ٿو ته ضرور هن کي ڪوئي ٻلوان مددگار
مليو آهي تنهن ڪري ٻاليءَ چيو هي سندري! تون هن ٻاري ۾ ڪوئي سنسو
نه ڪر. هي پياري! منهنجو هٿ ڇڏ ۽ گهر موٽي وڃ مان هيٺئر وڃي هن
شتروءَ کي ماري موٽي ٿو اچان، هن اڳي ڪئي کهڙو سهايڪ ملندو ۽
جيڪڏهن ڪوئي هوندو به ته مان هڪ ڪڻ ۾ ئي ٻنهي کي ماري ڇڏيندس
هي سندري! تون ڪنهن به قسم جي چنتا نه ڪر مان هن وقت روڪجي
نٿو سگهان، شتروءَ ڪسي ٻاهران ٻڌ لاءِ پڪاريندو ۽ جاٽي ڪري سور وار

ڇڏي ڪن ٿا، پوءِ موڪش ڏيندڙ ڀڳتيءَ کي حاصل ڪري مان سنساري پدارٿن جي ڪامنا ڪيئن ڪريان، هي سڀ ٺيڪ آهي! لڇمڻ آنند سروپ آهيو. جيئن مٺي گونجندي ڪٺن کي خزانو هٿ اچي ويندو آهي، اهڙي طرح اڄ سمجهه سان مون کي لوڪاڻ جو درشن ٿيو آهي. هي پربرا مهنجي جس جي ورلي سدائين لڇمڻ جي چرڻ ڪمل ۾ لڳي رهي، واڻي لوڪاڻ جي نام ڪرڻ ۽ ڪٿا وارتائن ۾ لڳي رهي، هٿ لوڪاڻ جي ڀڳتن جي شيوا ۾ لڳا رهن ۽ منهن جو سرير لوڪاڻ جي چرڻن کي چهندو رهي مهنجا نيتر سدائين لوڪاڻ جي مورتي ۽ لوڪاڻ جا ڀڳت ۽ ڀڳتي گروه جو درشن ڪندا رهن. ڪن سدائين لوڪاڻ جي اوتارن جون ليلائون ٻڌندا رهن ۽ مهنجا پير سدائين لوڪاڻ جي مندرن جون ۽ تيرٿ ياترائون ڪندا رهن هي گروڙ وچ! مهنجو سرير لوڪاڻ جي چرڻن جي رج سان ڀڪت تيرٿن کي ڌارڻ ڪري ۽ مهنجو مستڪ سدائين لوڪاڻ جي چرڻن ۾ پرنام ڪندو رهي جڏهن جي شرن ۽ برهما آدي ديوتا به سدائين شيوا ڪن ٿا.

رامچندر جو باليءَ کي مارڻ

شري مهاديو چوڻ لڳو، هي پاروتي! سگريو جو اهڙو پريم ڏسي ڀڳوان چوڻ لڳو هي مترا تو جو ڪجھ مون کي چيو آهي سو ٺيڪ آهي، جيڪڏهن تون راڄ گاديءَ لئي نه واجهندين ته لوڪ مونکي لئي چوندو نه رکشاڪ واراج سگريو سان اگهي ساکي ڪري مترتا ڪئي- ليڪن هن اڻهيءَ جو ڪهڙو ڪم سڌ ڪيو؟ اهڙي طرح لوڪن ۾ مهنجي نندا ٿيندي پرلدي تنهن ڪري تنهن جي ڪلياڻ ڪري تون هيترو وڃي باليءَ کي جنگ ڪرڻ لاءِ للڪار ڪر مان لوڪي وڃي تو ڏٺان ته باليءَ کي هڪ ئي ٻاڻ سان ماريندس، جيتوڻيڪ اهو بالي برهما يا شنڪر جي شرڻ ويندو تڏهن به مهنجي ٻاڻ کان ڇٽي ڪين سگهندو تڏهن سگريو "رام چڳر" جي ترت ئي ڪشڪندا پوريءَ ۾ وڃي گهور شبد ڪري باليءَ کي جنگ لاءِ للڪاريو، پاڻ جنهن آواز ٻڌندي باليءَ جا اکر ڪروڌ ۾ لال ٿي ويا ۽ اوڏي مهل گهر کان ٻاهر نڪري سگريو وٽ آيو باليءَ کي ايندو ڏسي ٻئي پائي سگريو وار ڪير سو باليءَ ڪروڌ ۾ ڀري سگريو تي ٻئي اوڏهن سان وار ڪيو ۽ وري سگريو باليءَ تي وار ڪيو اهڙيءَ طرح ٻئي تمام ڪروڌ ۾ هڪ ٻئي سان وڙهڻ لڳا انهن ٻنهي جي شڪل هڪ جهڙي هئي سري رامچندر انهن کي ڏسي عجب ۾ پئجي چوڻ لڳو ته انهن مان ڪهڙو بالي آهي ۽ ڪهڙو سگريو، اهو من ۾ ويچار

جنهن کي ٻاليءَ ماريو هو ان دليت جو توهان ڪواري سو نہ هلي ڏسو، جو ان مان توهان کي ٻاليءَ جي ٻل جو اندازو ٿي ويندو، جيڪڏهن توهين ان مستڪ کي ڪٽي ڦٽو ڪري ڏيکاريندا تہ ضرور ٻاليءَ کي ماري سگهندا ائين چئي سگريو ٻهاڙ جيڏو سر سري رامچندر کي ڏيکاريو ان ڪي ڏسي شري رامچندر مشڪندي پنهنجي پير جي آڱرين سان ان کي ڏهہ يوجن ڪٽي پري ڦٽو ڪيو هيءَ وڏي عجب جهڙي ڳالهہ ڏسي سگريو پنهنجي منتر ان سميت ڏاڍو خوش ٿيو.

ستن وڻن ڪري ٻاليءَ جو موت

سگريو وري ڀڳوان کي هٿ جوڙي چوڻ لڳو، هي رگهو سرشٽ! ڏسو هي ست وڻ ڪهڙا نہ مضبوط آهن ليڪن ٻالي هنن مان هر هڪ کي اوڏاني هڪدم پنن کان خالي ڪري ڇڏيندو آهي جيڪڏهن توهان هنن ستن وڻن کي هڪ ئي ٻاڻ سان ڪيرائيندا تہ پوءِ پڪ توهين ٻاليءَ کي ماري سگهندا سگريو جا اهي وچن ٻڌي سري رامچندر چوڻ لڳو هي متر! هاڻ ٻڌاءِ تہ ٻاليءَ جي موت سان هنن ستن وڻن جو ڪهڙو لاڳاپو آهي. تنهن تي سگريو چوڻ لڳو هي ڀڳت وتسل! هڪڙي ڏينهن ٻاليءَ ان ٻن ۾ وڃي اتي تمام سندر ڦل ڦول ڏسي ست ڦل پنهنجي کائڻ لاءِ چونڊيائين پر کائڻ کان اڳ من ۾ ويچار ڪيائين تہ اول سنان پاڻي ڪري پوءِ هي ڦل کائيندس. اهو ويچار ڪري اهي ست ئي ڦل نديءَ جي ڪپ تي رکي پاڻ سنان ڪرڻ لاءِ ويو، ايتري ۾ هڪڙو ناڳ انهن ستن ئي ڦلن تي زهر هاري اتي ويهي رهيو، ٻالي ان کي ڏسي ڏاڍو ڪرود ڪري سانپ کي چوڻ لڳو، هي دشٽ! تو هيءُ منهنجو ڪاج چٽ ڪري ڇڏيو؟ تنهن ڪري مان توکي سراپ ٿو ڏيان تہ تنهنجي سر مان هيئنر جو هيئنر ست ڪجين جا وڻ ڦٽي نڪرندا، ٻاليءَ جو سراپ ٻڌي اهڙيڪ ناڳ جو پتا تمام دکي ٿي ٻاليءَ کي سراپ ڏيڻ لڳو تہ ٻالي جيڪو هنن ستن ئي وڻن کي هڪ ئي ڌڪ سان ڪيرائيندو تنهن جي هٿان تنهنجو موت ٿيندو، سگريو جا اهي وچن ٻڌي سري رامچندر تمام چڱو چئي پنهنجو ڌنش کڻي ان تي ٻاڻ چاڙهي انهن ستن ئي ڪجين جي وڻن کي زمين تي ڪيرائي اهو ٻاڻ واپس موٽي ٻهراڻ وانگر رامچندر جي ترڪش ۾ اچي پيو تڏهن سگريو عجب ۾ پئجي پرسن ٿي شري رامچندر کي چوڻ لڳو هي ديو! توهين سچ پچ جڳت جا سوامي ساڪيات پرماتما آهيو. مهاتما پرش سنسار جي ٻڌن کي دور ڪرڻ لاءِ توهان جو

۽ منهنجي موٽي نه ڏٺو ڪري سڀني ٻانڌون ۽ منتري منڊل موڪلي راڄ گديءَ تي ويهاريو. هي شترو ڏس! مان کيس ڏاڍو راڄ مس ڪيو سو ٻالي اچي اڪيلو ۽ ڪروڌ مان مون کي گهڻو وڏ ڳالهايائين سان ماري ڌن مال ۽ استري سڀ ڦري ورتي مون کي گهر کان ٻاهر ڪڍي ڇڏيو تڏهن کان وٺي مان ڊپ کان وياڪل ٿي لڪو ڇپيو اچي وسان. هي ٻاٻو! مان سڀني لوڪن ۾ گهمندو وتان پر هن رشي مُک ٻرت تي اچي رهيو آهيان ڇاڪاڻ ته رشيءَ جي ڏنل سراپ جي ڊپ کان ٻالي هن ٻرت تي نٿو اچي تڏهن کان وٺي منهنجي استريءَ سان هو رهي پيو آهي. مان استريءَ ۽ گهر ڦرجڻ کان پوءِ من تي ڏکندو وتان. رگهوناٿ! اڄ توهان جي چرڻن گهمائڻ سان مون کي شانتي ملي آهي تڏهن ڪمل نين وارو سگريو کي ٻڌي ڏک ۾ ٻڏل ڏسي ان سان ٻاڪيا ڪئي ته مان تمام جلدي منهنجي استري ڦرڻ واري شترو کي ناس ڪري ڇڏيندس. تڏهن ئي سگريو چيو هي راجيندر! ٻالي سڀني يوڌن ۾ وڏو ٻلوان آهي ۽ ڪوبه معمولي ٻلوان نه آهي ان کي ناس ڪرڻ ڏاڍو لاءِ تمام ڪٺن آهي پوءِ توهان ان کي ڪيئن ماري سگهندا؟

ٻاليءَ کي متنگ رشيءَ جو سراپ

هي ورسڌ مت! مان توهان کي ان جي ٻل ٻابت ڪجهه ٻڌايان ٿو. هڪ ڀيري دونڌڀي نالي هڪ وڏو ٻلوان دئيت ڪشڪندا ۾ مينهن جو روپ ڌاري آيو. هن مها ڀياڪ دئيت راڪش جي وقت ٻاليءَ کي اچي اسد لاءِ للڪاريو. ان جي گجڻا ٻڌي ٻالي سهي نه سگهيو ۽ ڪروڌ ۾ ڀرجي هن مينهن کي سڱن کان پڪڙي ڦيرائي گهمائي زمين تي ليٽائي ڇڏيو ۽ سندس پنهنجي هڪ پير سان ان جي سرير کي دٻائي هن جي وڏي مستڪ کي هٿن سان مروٽي سر ڌڙ کان ڌار ڪري ان لاش کي ڏکڻ ڏسا ڏانهن اڇلائي ڇڏيو. هي رام! اهو دئيت جو لاش هڪ يوجن پري مهرشي متنگ جي آشرم ۾ وڃي پيو. هن جي رت سان ٻرٻل سڄي ڪٽيا ڏسي مهرشي متنگ ڪروڌ ۾ ڀرجي ويو ۽ يوگ ٻل سان ٻاليءَ جي حرڪت ڄاڻي ان کي سراپ ڏنو ته هي ٻالي! جيڪڏهن تون اڄ کان وٺي ڪڏهن به هن ٻرت تي آئين ته تنهنجو سر ڦاٽي پوندو ۽ هڪدم مري ويندين. هي رام رگهونندن! مهرشيءَ جي اهڙي سراپ ڏيڻ کان پوءِ ٻالي هن رشي مُک ٻرت تي نٿو اچي سگهي، انهيءَ ڄاڻي تڏهن مان هت اچي ڊڄي لڪي رهان ٿو. هي رام!

ڏٺي رهيو آهي ڇو ته جيئن مان ٿو ڪريان تيئن هو به ٿو ڪري؛ اها حرڪت
ان ٻاڇي جي ڏسي اهو ٻلوان ٻاندر ان ڪوهه ۾ ٽپي پيو، ڪوهه ۾ ٽپي پون
ڪري ان ٻاندر جي صورت مان ٻدلجي هڪ مها سندر نوجوان استري ٿي
پئي - ان استريءَ جي اهڙي سونهن سوڀيا ڏسي ديوراج اندر ۽ سورج ديوتا
جو ويرءِ ان استريءَ تي ڪري پيو، اندر جي ويرءِ مان مهاٻلوان ٻالي
پيدا ٿيو ۽ سورج ديو جي ويرءِ مان، مان پيدا ٿيس اسان ٻنهي جي پيدا ٿيڻ
کانپوءِ هو استري مان ٻدلجي ٻاندر ٿي پيو، اهو رڇ راج ٻاندر اسان کي
ڏسي ڏاڍو خوش ٿي اسان ٻنهي کي برهما وٽ وٺي هليو اتي پهچي اسان
جي پيدا ٿيڻ جو سمورو حال ڪري ٻڌايو، برهما اسان کي ڏسي پرسن ٿي
چيو هي پترو! توهين ڏکڻ پاسي **ڪشڪندا ٻن** ۾ وڃي راج ڪريو ۽ انيڪ
سک ڀوڳيو، جڏهن ترتا جڳ ۾ شري رامچندر رگهوڪل ۾ اوتار وٺي ان ۾
ايندو تڏهن توهان انجو درشن ڪري پاڻ کي ڪرتارٿ ڪجو. ڀلا! ساڪيات
پرماتما جو درشن ڪري يوگيشور کي به ڏاڍي مشڪلات سان ٿي سگهي
ٿو تنهن جو درشن اسان کي ساڪيات ٿيندو ۽ اهو من ۾ وچار ڪري پرسن ٿي
برهما کي نمسڪار ڪري اسين ٻئي ڪشڪندا پوري ۾ آياسين جتي
منهنجو وڏو ڀاءُ ٻالي راج ڪرڻ لڳو ۽ اسان ٻنهي جو وقت ڏاڍو آنند ۾ گذرڻ
لڳو. سگريو وري چوڻ لڳو، هي مترا! مون سان ٻاليءَ جيڪو ڪجهه به ڪيو
آهي اهو سڀ حال توهان کي ٻڌايان ٿو- هڪ ڀيري دانو جي پٽ ماياوي
نالي دئيت ڪشڪندا پوريءَ ۾ اچي ٻاليءَ کي ٻڌ لاءِ للڪاريو، ٻالي ان
جي للڪار ٻڌي سهي نه سگهيو هن جون اکيون ڪروڌ ۾ لال ٿي ويون ۽
ڪدم ٻاهر اچي هن کي ڏاڍي زور سان هڪ ٺونشو ماريو، هو ڏڪ لڳڻ
رط واڪل ٿي ماياوي دئيت پنهنجي گفا ڏانهن ڀڄڻ لڳو، تڏهن ٻالي ۽
ن ان جي پٺيان پياسين- ماياويءَ کي گفا ۾ ويندو ڏسي ٻاليءَ کي ڏاڍو
سوس ٿيو، پوءِ هن مونکي چيو ته تون اتي ترس مان گفا ۾ وڃان ٿو تون
هڪ مهيني تائين منهنجو انتظار ڪج، جي مان انهيءَ وچ ۾ نه موٽيس ته
جهج ته ٻالي مري ويو، هڪ مهيني گذرڻ کان پوءِ مون ان گفا جي پاسي
ن رت جي ڌارا وهندي ڏٺم ان کي ڏسي آئون سمجهيم ته ٻالي مارجي
، مون کي ڏاڍو دک ٿيو تڏهن انهيءَ ڀپ مان ته متان ٻاليءَ کي مارڻ
و دئيت ٻاهر اچي مون کي به نه ماري ڇڏي پوءِ ان گفا جي منهن اڳيان
ڪ پٿر رکي مان گهر موٽي آيس ۽ سڀني کي اچي سڄي ڳالهه ڪري ٻڌايم
الي راڪش جي هٿان مارجي ويو. اهو ٻڌي سڀني کي ڏاڍو دک ٿيو

ڇرڻيءَ تي ويٺو هوس، ان وقت مون ڏٺو ته ڪوئي راڪش ڪنهن استري ڪامنيءَ کي آڪاش رستي وٺيو پئي وڃي ۽ هوءَ رام رام چئي وِلاپ ڪري رهي هئي، اسان کي پرسان ٿي ويندي ڏسي هن جلدي پنهنجا زيور لاهي هڪ ڪپڙي ۾ ٻڌي اسان ڏانهن اڇلائيندي هيٺ ڪيرائي ڇڏيا هئا ۾ پيا. الهيءَ طرح وِلاپ ڪندي هن ابلا کي راڪش کڻي ويو. پوءِ مون اوڏي مهل انهن زيورن کي کڻي گفا ۾ رکي ڇڏيو. اوهان انهن کي ڪوئي ڏسو ۽ سڃاڻو ته اوهان جا آهن يا نه. ائين چئي سگريو اهي زيور کڻي رام کي ڏيکاريا. شري رامچندر انهن کي ڪوئي ڏاڍو (انهن کي سڃاڻي کڻي) ڇاتيءَ سان لڳايو ۽ ورائي منش وانگر واءِ واءِ هاءِ سيتا! هاءِ سيتا! چئي روئڻ لڳو. لڇمڻ لڇمڻ ڀاءُ کي خاطري ڏيئي چيو، هي رام! واڌ راڄ سگريو جي سهائتا سان ڌڪ ۾ راوڻ کي ماري توهان جلدي سڀڄي سيتا کي حاصل ڪندا. سگريو به چوڻ لڳو هي رام! مان توهان سان پرتگيا ڪري چوان ٿو ته راوڻ کي ڌڪ ۾ ماري توهان کي سيتا ضرور وٺي ڏيندس. تنهن کانپوءِ هنومان پنهنجي پرسان اڳئي ٻاري. لڇمڻ رام ۽ سگريو پنهنجي اڳيءَ کي ساکي ڪري هڪ ٻئي ۾ متر ڀاءُ وڌو تنهن کانپوءِ سگريو رامچندر جي پرسان وٺي ويهو ۽ پنهنجو پنهنجو حال ٻڌائڻ لڳو.

سگريو جو سري رامچندر کي پنهنجي جنم ڪٿا ٻڌائڻ

سگريو چوڻ لڳو، هي ديناناٿ! هڪڙي ڏينهن مورشي برهما پنهنجي نيترن مان جل ڪڍي زمين تي ڪٺو ڪيو. ان جل مان هڪ ٻاران باندر پيدا ٿيو، جنهنجو نالو برهما رڇ راج رکيو. پوءِ ان ٻاران باندر برهما کي هٿ جوڙي چيو، هي ڀڳوان! ڪرپا ڪري ٻڌايو ته مان ڪٿي وڃي رهان، تنهن تي برهما هن کي چيو هي پترا! تون ڏکڻ پاسي بن ۾ وڃي رهه، اتي جيڪي به راڪش هجن انهن کي ماري ڇڏج ۽ بن جا ڦل ڦول کائي پيٽ پاليندو رهج. برهما جي آگيا ٻڌي رڇ راج خوش ٿي اڇلندو ڪڏندو راڪشن کي ماريندو اچي اتي پهتو. بن ۾ پهچي جتي ڪند مول کائي پنهنجو گذران ڪرڻ لڳو. هڪ ڏينهن جهنگل ۾ گهمندي ڦرندي هن کي پرپان هڪ ڪوهه ڏسڻ ۾ آيو ۽ وڃي پاڻي پيئڻ جي ارادي سان ان ڪوهه ۾ ٽپو ڏيڻ لڳو ان ۾ پنهنجو پاڇو ڏسي هن سمجهيو ته ڪو ٻيو باندر آهي جنهن کي ڏسي باندر ڪروڌ ـ ي پنهنجي ٻل جو پراڪرم ڏيکارڻ لڳو ۽ ڏاڍي زور سان گرجڻ اچاڙ، هن انهن تي سمجهيو ته ڪوهه وارو باندر مرڪي. ڀاڇارا

جي ڪئي تياري آهي. شري رامچندر جا اهڙا مٺا وچن ٻڌي هنومان جا ٻرم ڀرلا ڀڳ سيئي مٽجي ويا ۽ هٿ جوڙي چوڻ لڳو هي وشوناٿ! هن پربت تي باندرن جو راجا سگريو ناليءَ پنهن جي چئن منترين سان گڏ پرماڻ جي چوٽيءَ تي رهندو آهي هو باليءَ دشٽ جو ننڍو ڀاءُ آهي، باليءَ هن جي استري ڦري سگريو کي گهر کان ٻاهر ڪڍي ڇڏيو آهي تنهن ڪري ان جي ڀپ کان هن رشي موڪ پربت تي ٿي رهندو آهي. هي ٻڀو! مان هن سگريو جو منتري ۽ پَوَن جو پٽ آهيان منهنجو جنم ماتا انجنيءَ جي ڪرپ مان ٿيو آهي ۽ مان هنومان ناليءَ سڏجان ٿو، هي رگهنندن! توهان کي سگريو سان مترتا رکڻ گهرجي، هو توهان جي استري ڳولڻ واري کي مارڻ لاءِ توهان جي سهائتا ڪندو، جيڪڏهن توهان جي مرضي هجي ته هينئر ان وٽ وٺي هلائون، سري رامچندر چوڻ لڳو هي ڪيشو! مان به ان سان مترتا ڪرڻ لاءِ آيو آهيان، ان متر جو به ڪي ڪارڻ هوندو تنهن مان اهو ضرور پورو ڪندس. شري رامچندر جا اهي وچن ٻڌي هنومان چوڻ لڳو، هي رام! اچو ته منهنجي ڪلهن تي چڙهي وهو ته مان پربت تي هلان، جتي منهنجي منترين سان گڏ سگريو باليءَ جي ڀپ کان لڪي رهندو آهي. اڏهن رام ۽ لڇمڻ "تمام چڱو" چئي ان جي ڪلهن تي چڙهي ويهي رهيا وانر راج هنومان هڪ ڪڻ ۾ پهاڙ جي چوٽيءَ تي هوا ۾ اڏامي پهچي ويو، اتي رام ۽ لڇمڻ کي هڪ وڻ جي ڇانوَ هيٺان ويهاري پاڻ هنومان سگريو وٽ ويو ان کي هٿ جوڙي چوڻ لڳو، هي راڄن! هاڻ اسان جي چنتا دور ٿي وئي ڇاڪاڻ ته هتي شري رامچندر ۽ لڇمڻ آيا آهن جلدي اٿ ۽ رام سان توهان جي مترتا ڪرڻ جو فيصلو ڪيو آهي جنهن ڪري جلدي اڳيءَ کي ساکي ڪري ان سان مترتا رکو.

سگريو جو رام کي سيتا جو پتو ٻڌائڻ

تڏهن سگريو ڏاڍو خوش ٿي رگهناٿ وٽ آيو ۽ ٻنهي کي آدر ڀاءُ ڏيئي آسڻ تي ويهاريو. ٻئي سيئي باندر آنند پوروڪ پنهنجي پنهنجي آسڻ تي ويهي رهيا. تنهن کان پوءِ لڇمڻ منهن کان وٺي اسان ۾ اچڻ تائين سڄو حال ڪري ٻڌايو، لڇمڻ جا اهي وچن ٻڌي سگريو رامچندر کي چيو، هي راجيشور! مان سيتا جي ڳولها ضرور ڪندس ۽ شتروءَ کي مارڻ وقت به توهان جي سهائتا ڪندس. هي رام! الهيءَ ٻاري ۾ مون جو ڪجهه ڏٺو آهي اهو توهان کي ٻڌايان ٿو سو ٻڌو! هڪ ڏينهن پنهنجي منترين سان مان هتي

هن جهڙي ۽ ٻالهپڻ ڪهڙو آهي سي سڀ سچو ڇو آهن، تڏهن ڪان
پوءِ سري رامچندر هنومان کي چيو هي پرڀو! مان دشرٿ جو پٽ رام آهيان
۽ هيءُ منهنجو ننڍو ڀاءُ لڇمڻ آهي، مان پتا جي آگيا سان پنچوٽي استري
سيتا سميت بن ۾ آيو آهيان هت ڏلڀ ڪارٽيم بن ۾ رهندو هوس ان سان
ڪرلي راڪشس سيتا کي چورائي ڪٺي ويسو آهي. ان جي ڳولها لاءِ اسين
هت آيا آهيون. هاڻ ٻڌاءِ ته تون ڪير ۽ ڪنهن جو پٽ آهين؟ هن بن
۾ ڇو گهمي رهيو آهين؟ شري رامچندر جا اهي وچن ٻڌي پنهنجي پراڻ ۽
کي سڃاڻي هنومان ان جي چرڻن ۾ ڪري پيو. شرجي ڇوري لسر، هي
ڀاوليا! هو سروپ جي سندر رچنا ڏسي هت ۾ اٿي واه اکڙيو ته خوش
ليو هو ڪيس اها سڌ ۽ نه رهي ته ڪهڙو جواب ڏيان، تنهن پڇاڻان ۾ ڌارج
ڌاري پرڀو جي ساراهه ڪرڻ لڳو. هي ڀڳوان! توهين جاڻي جاڻهار ٿي
ڪري مون کان پڇي رهيا آهيو، ڇاڪاڻ ته مان مورک ۽ موهه جي وس
ڪنور مان ۽ اگيائي آهيان، پوءِ ڇو هي ڏين ٻنڌو! توهان ته مونکي پالائي
ڇڏيو آهي؟ هي ناٿ! جيڪڏهن مون ۾ اوگڻ ته آهن تڏهن ته سوامي سيوڪ
کي ڪڏهن ته نه ڀلائيندو آهي، هي پرڀو! جيو توهان جي مايا جي موهه
۾ ڦاٿل آهي، ان جو اڌار ته توهان جي ڪرپا سان ٿي سگهي ٿو، هي رگهوپتي!
مان اڄ ڀاڳ کي وڏڀاڳي سمجهان ٿو مون کي ڪا سڌ ڪانه ٿي پرڀو پر اهو
سو ڇئي سگهندس ته ڪنهن جنم جي ڪئي ڀلي پڄي هو اهو فضل مليو اٿم.
هي پرڀو پرماتما! مان ڪيئن ڀلا توهان کي هڪدم سڃاڻي سگهان ٿو،
هنن سروپ کي پرگهٽو ۽ ڪيتري وقت ۽ ڪشالي کان پوءِ مس مس سڃاڻي
سگهان ٿو. هي جڳت وشال ڀڳوان! مان ته ڪٺي ليس مورک اڻ ڄاڻ، پر توهان
وري مون اڌم کي ڪيترو وقت وساري ڇڏيو آهي، هي ڪرپانڌان! جيڪي
۽ توهان جا ڀڳت آهن سي سڀئي توهان جو پنهنجي ڪري اوهان کي پرڀ
ڪن تا تنهن ڪري هي رگهونندن! مان سوگند کائي چوان ٿو ته مان پنهنجو
جو اپاءُ ڪجهه نٿو ڄاڻان، جيئن سيوڪ سوامي جي آسري ۽ پٽ ماتا جي
ڀروسي تي ڪنڌي رهندو آهي، تيئن سوامي کي سيوڪ جي پالنا ڪرڻي
آهي، ائين چئي اصلي روپ پرگهٽ ڪري ڀڳوان جي چرڻن ۾ ڪري پيو،
هنومان جو اهڙو پريم ڏسي، شري رامچندر هن کي اٿاري ڪنڌ سان
لڳائي چوڻ لڳو، هي پيارا اتر هنومان! متان ڪو ڪجهه دل ۾ سوچيندو
هجين، تون ته مونکي لڇمڻ کان ۽ وڌيڪ پيارو آهين، مون کي ته
سڀ ڪو سمدرشي ڄاڻي ٿو، پر سيوڪ مون کي اهڙو پيارو آهي جو ته هن

ڪشڪندا ڪانڊ (٤)

هنومان ۽ رامچندر جو سنواد

شري مهاديو چوڻ لڳو، هي پاروتي! ڀاڳمتيءَ جي وڃڻ کان پوءِ سري رامچندر ۽ لڇمڻ سروور جو ڪنارو ڇڏي وڻن جي ٿڌي ڇانو هيٺان رستو وٺي هلڻ لڳا، اهڙي طرح مني ويس ۾ جٽاڌاري پراڪرمي رام ۽ لڇمڻ هٿ ۾ ڌنش ٻاڻ کڻي وڻن ۽ ٻوٽن جي سوڀيا ڏسندا رشي موڪ پربت جي ويجهو اچي پهتا، ان وقت پنهنجي چئن منترين سان گڏ پهاڙ جي چوٽيءَ تي ويٺل سگريو هنن کي پاڻ ڏانهن ايندو ڏسي ڀپ ۾ وياڪل ٿي هنومان کي چيو هي مترا توهان برهمڻ جو روپ ڌاري وڃي خبر چار پڇو ۽ انهن سان ڳالهائي هت اچڻ جو ڪارڻ پڇو، انهن نه هجي متان ٻاليءَ منهنجي مارڻ لاءِ هيڏانهن موڪليا هجن، جيڪڏهن هنن جي من ۾ ميلدي ڏسين ته مونکي پهرائين آگر سان اشارو ڪج ته مان هڪدم پرات ڇڏي ڀڄي وڃان ۽ توهان پوءِ سان منو ڳالهائي سڄو ڀيد معلوم ڪري اچ، تڏهن هنومان سگريو کي ”تمام چڱو“ چئي برهمچاريءَ جو روپ ڌاري شري رامچندر وٽ اچي هٿ جوڙي نمسڪار ڪري چوڻ لڳو، هي پرش سرشٽا! توهين ٻئي نوجوان شيام ۽ گورو ورڻ ڪير آهيو؟ جو ڪتري روپ ۾ هن گهاٽي بن ۾ گهمي رهيا آهيو، هي سوامي! هن ڪٺور ڀرتيءَ تي ڪومل چرڻ گهمائڻ وارا توهين ڪهڙي ڪارڻ هن گهور بن ۾ گهمي رهيا آهيو؟ ڇا توهان شو، وشنو، برهما، ٽي ديوتا لوڪن کي، رچڻ وارا سنسار جي ڪارڻ منش روپ ۾ جنم ورتو آهي، توهان ڀرتيءَ جو بار لاهڻ لاءِ ۽ دشٽن کي ناس ڪرڻ لاءِ ۽ ڀڳتن جي رکيا ڪرڻ لاءِ پنهنجي مايا سان منش روپ ڌاري آيا آهيو، منهنجي ٻڌيءَ جي وچار موجب ته توهان سڀني جي هردي ۾ براجمان آهيو ۽ سڀني تي مهربان تمام سنتر ڀڳوان نر نارائڻ ٿي هن لوڪ ۾ گهمي رهيا آهيو. تڏهن شري رامچندر لڇمڻ کي چيو هي ڀراتا! هي برهمچاري، ڏسو، هو سڀئي شاستر ڪيئن وار چڱي طرح پڙهيا آهن. ڏس

ڪريا ڪري سنتن جا لڇڻ ٻڌايوم، تنهن لاءِ شري رام چوڻ لڳو، هي
مٺيا ٻڌ ته مان ڪهڙن گڻن ڪري انهن جي وس ۾ رهان ٿو. اهي سنت
ڪام، ڪروڌ، لوڀ، موهه، اهنڪار انهن ڇهن وڪارن کي جيتڻ وارا پاپ
کان ڇٽل، ٻيا مطلب، سڀ جا تياڳي، اندر ٻاهر اوجل، آنند جا آلاهه گياتوان،
لوڀ کان پري رهندڙ، اوڙو ڪالمندڙ، سچ تي هلندڙ يوڳي ودوان، من کي
قابو رکندڙ ٻئي کي عزت ڏيندڙ، ڏيرجوان، گڻن جا ڀنڊار، ڌرم جي مرم
کي ڄاڻندڙ، سنساري ٻنڌڻن کان پري آهن ۽ موهه کان سواءِ انهن کي سندن
گهر ۽ سرير جي ممتا نٿي رهي، هو نمرتي ۽ اماڻ ڪڏهن به نٿا ڇڏين هو نرمل
سياڻپ جا همراهه سڀني سان پريم ڀاءُ رکندڙ، هو سدائين جپ تپ ورت
۽ نيم سان ايشور جي ڀڳتي ۾ رتا رهن ٿا. انهن جو منهنجي چرڻن ۾ شرڌا مترتا
ديا ڏيرج ٻيا ڪومت جي پريم رهندو آهي ۽ ڪڏهن به پاڇي ڪمارگ ڏانهن
قدم نه کڻندا آهن. هي مٺيا استري ديوڪ جي لاٽ سمان آهي سو تون
پتنگ ڪمن لئه ڪام ۽ مدکي تياڳ ڪر. سدائين رامچندر ڀڳوان جو ڀڄن ڪر
جو نيل ڪمل جي سمان شيام ورڻ سندر شوڀيڪ ٻاڻ ڌنش ڌاري وهڻ ن
۾ مهما ڪمل نيڻ ۽ برهمڻن جو رکشڪ مايا جي ڪري منش روپ ڌاريندڙ
سڀني جو هتڪاري آهي، ڀڪت وتسل ڀڳوان جي مک مان ڀڳتن جا گڻ ٻڌي
نارد ڏاڍو خوش ٿيو ۽ شري رامچندر جي چرڻن ۾ وار وار سر اوالسي برهم
لوڪ ڏانهن هليو ويو. تلسيداس چوي ٿو ته اهي منش ڌنيا آهن جي سدائين
رام جي ڀڳتي ۾ رتا رهن ٿا جيڪي شري رام جو ڀڄن ڪن ٿا سي ويراڳ
جپ ۽ جوڳ ڪمائڻ کان سواءِ ئي ڀڳوان کي پراپت ڪن ٿا.

هري اوم تت ست شري تلسي ڪرت رامائڻ شري شڀ ساروڻي سمواد
جو اترکانڊ سنسار ساگر وڃاءِ ٽيون ڏاڪو سماپت ٿيو.

ڀڄن

لل- جيڪر نه چوندو رام رام، تنهن کي ٿيندو ڪنگهه ڪام

١- رام چوڻ سان ڪنگهه نه ڪاسي،
رام چوڻ سان ڪٽجي ڦاسي، رام اندر کي ڏي آرام

٢- رام چوڻ سان اچي نه اوڪي،
رام چوڻ سان ساعت سوکي، رام ڪري ٿو پورڻ ڪام

٣- رام جي ٿالي شيري ٿاري،
رام جو ٿالو سدا سکاري، رام ڏئي کي ڏي وشرام

٤- رام ڌروهه ڀهلاج ڏيايو، امرتي امرا پد پايو، ترهل جو پسل آهي رام.

ڪشڪندا ڪانڊ (٤)

هنومان ۽ رامچندر جو سنواد

شري مهاديو چوڻ لڳو، هي پاروتي! ڏالمنيءَ جي وڃڻ کان پوءِ سري رامچندر ۽ لڇمڻ سروور جو ڪنارو ڇڏي وڻن جي ٿڌي ڇانو هيٺان رستو وٺي هلڻ لڳا، اهڙي طرح مٿي وڃي ڀر جٽاڌاري پراڪرمي رام ۽ لڇمڻ هٿ ۾ ڌنش ٻاڻ کڻي وڻن ۽ ٻوٽن جي سوڀيا ڏسندا رشي موڪ پربت جي ويجهو اچي پهتا، ان وقت پنهنجي چئن منترين سان گڏ پهاڙ جي چوٽيءَ تي ويٺل سگريو هنن کي ٻاڻ ڌاري ايندو ڏسي ڊپ ۾ وياڪل ٿي هنومان کي چيو هي مترا تون برهمڻ جو روپ ڌاري وڃي خبر چار پڇين ۽ انهن سان ڳالهائي هٿ اچڻ جو ڪارڻ پڇ، اهين نه هجي متان ٻاليءَ منهنجي مارڻ لاءِ هيڏانهن موڪليا هجن، جيڪڏهن هنن جي من ۾ ميري ڏسين ته مونکي ٻهرائين آگر سان اشارو ڪج ته مان هڪدم پربت ڇڏي ڀڄي وڃان ۽ تون پوءِ سان منهنجو ڳالهائي سڀ ڀيد معلوم ڪري اچ، تڏهن هنومان سگريو کي "تمام چڱو" چئي برهمچاريءَ جو روپ ڌاري شري رامچندر وٽ اچي هٿ جوڙي نمسڪار ڪري چوڻ لڳو، هي پرش سرشٽ! توهين ٻئي نوجوان شيام ۽ گورو ورڻ ڪير آهيو؟ جو ڪتري روپ ۾ هن گهاٽي ٻن ۾ گهمي رهيا آهيو، هي سوامي! هن ڪٺور ڌرتيءَ تي ڪومل چرڻ گهمائڻ وارا توهين ڪهڙي ڪارڻ هن گهور ٻن ۾ گهمي رهيا آهيو؟ ڇا توهان شو، وشنو، برهما، ٽنهي لوڪن کي، رچڻ وارا سنسار جي ڪارڻ منش روپ ۾ جنم ورتو آهي، توهان ڌرتيءَ جو ٻار لاهڻ لاءِ ۽ دشٽن کي ناس ڪرڻ لاءِ ڀڳتن جي رکيا ڪرڻ لاءِ پنهنجي مايا سان منش روپ ڌاري آيا آهيو، منهنجي بُڌيءَ جي ويچار موجب ته توهان سڀني جي هردي ۾ براجمان آهيو ۽ سڀني تي مهربان تمام سنتن ڀڳوان نر نارائڻ ٿي هن لوڪ ۾ گهمي رهيا آهيو. تڏهن سري رامچندر لڇمڻ کي چيو هي ڀراسا! هي برهمچاري ڏس، هن سڀئي شاستر ڪئين وار چڱي طرح پڙهيا آهن، ڏس

ڪريا ڪري سنتن جا لکڻ ٻڌايو، تڏهن تلسي شري رام چرڻ لڳو، هي مڻيا ٻڌ ته مان ڪهڙن گڻن ڪري انهن جي وس ۾ رهان ٿو. اهي سنت ڪام، ڪروڌ، لوڀ، موهه، اهنڪار انهن ڇهن وڪارن کي جيتڻ وارا پاپ کان ڇٽل، ٻيا مطلب، سڀ جا تياڳي، اڏول پاڪ اوجل، آنند جا اٿاهه گياتوان، اوسر ڪان ٻري رهندڙ، اورو ڪالمندڙ، سچ لي جهلندڙ ٻرکي ودوان، من کي قابو وڪندڙ ٻئي کي عزت ڏيندڙ، ڏيرجوان، گڻن جا ڀنڊار، ڌرم جي مرم کي ڄاڻندڙ، سنساري پرپنچن کان ٻري آهن ۽ مون ڪان سواءِ انهن کي سندن ڪهو ۽ سرٻو جي ممتا ٿئي رهي، هو اهتي ۽ لياءَ ڪڏهن ٻه لتا ڇڏان هو اوٺل سياءَ هيٺن جا همراهه سيهي سان ٻرابر ڀاءُ وڪندڙ، هو سدائين جپ تپ ورت ۽ ليم سان اهنور جي ولک ۾ رتا رهن ٿا. انهن جو منهنجي چرڻن ۾ شرڌا متريا دبا ڏيرج ٻيا ڪمت جي ٻرابر رهندو آهي ۽ ڪڏهن ٻه ٻاڇي ڪمارگ ڏانهن قدم نه کڻندا آهن. هي مڻيا استري ڏاهڪ جي لاءِ سمان آهي سو ٿوڻ ڀڪ ڪجي لي ڪام ۽ مدگي تياڳ ڪر. سدائين رامچندر ڀڳوان جو ڀڄن ڪر جو ٽيل ڪمل جي سمان شيام ورڻ سندر شوڀيڪ ٻاران ڏانش ڏاري وبدن ۾ مهما کيل گڻن ۽ برهمڻن جو رکشڪ مايا جي ڪري منش روپ ڌاريندڙ سڀني جو هتڪاري آهي، ڀڳت وتسل ڀڳوان جي مک مان ڀڳتن جا گڻ ٻڌي ٿيڻ تنهنجي خوش ٿيو ۽ شري رامچندر جي چرڻن ۾ وار وار سر ٺوڪيو ٻرهم ٺوڪ ڏانهن هليو ويو، تلسيداس چوي ٿو ته اهي منش دڃن آهن جي سدائين رام جي ڀڳتي ۾ رتا رهن ٿا جيڪي شري رام جو ڀڄن ڪن ٿا سي وبراڳ جپ ۽ جوڳ ڪرڻ کان سواءِ ئي ڀڳوان کي پراپت ڪن ٿا.

هيءَ اُتر تت سڀ شري تلسي ڪرت رامائڻ شري شڙ ٻياروليي سمواد جو اُتر ڪند سمپورن ساگر روپي ليون ڏاکر سمپت ٿيو.

ڀڄن

ٽل- جيڪر نه چوندو رام رام، تڏهن کي ليندو ڪنکهه ڪام

١- رام چرڻ سان ڪنکهه نه ڪاتسي،
رام چرڻ سان ڪنجي ڦاسي، رام اندر کي ڏي آرام

٢- رام چرڻ سان اچي نه اڙکي،
رام چرڻ سان ساعت سڙکي، رام ڪري ٿو پورڻ ڪام

٣- رام جي ٿالي شبري ٿاري،
رام جو ٿالو سدا سکاري، رام ٻڌيءَ کي ڏي آرام

٤- رام ڏروءَ پهلاح ڏٻيو، امر ٿئي امرا ٻڌ ٻايو، تربل جو ٻل آهي رام.

جي من روپي آڪاش ۾ رهي پرڪاش ڪري، شري رامچندر نارد منيءَ جا
اهي وچن ٻڌي پرسن ٿي چيو ”ائين ئي ٿيندو.“ نارد اهو وچن ٻڌي پرسن
ٿي ڀڳوان کي پرڻام ڪري چوڻ لڳو، هي ڀڳوان! جنهن وقت توهان مونکي
پنهنجي مايا سان موهت ڪري وڌو هو تڏهن مون وواهه ڪرڻ ٿي چاهيو
پر توهان ائين ڪرڻ نه ڏنو. تنهن تي شري رامچندر چوڻ لڳو، هي
نارد! ٻڌ جيڪو سڀئي آسرا ڇڏي منهنجي شرڻ ۾ اچي ٿو ۽
مون ۾ هڪو ڀروسو رکي ٿو، مان اُن جي سدائين اهڙي طرح
رکيا ڪندو آهيان، جهڙي طرح ماتا ٻالڪ جي رکيا ڪندي
آهي. جيئن ننڍو ٻالڪ اڻ ڄاڻ ٿي باهه ۽ نانگ کي ٻوڙي
وجهي هٿ وجهندو آهي، تڏهن ماتا ان کي روڪي سنڀال
رکيا ڪندي آهي ۽ وڏي هوندي ماتا پٽ کي فقط پيار
ڪندي آهي، پر پال اوسٿا وانگر سنڀال ڪانه ڪندي آهي ڇو
جو اُهي پاڻ کي پاڻيهي سنڀالي ٿا سگهن، گياني پرش
منهن جي وڏي پٽ برابر آهن ۽ تو جهڙا ڀڳت مون کي ٻالڪن
سمان آهن منهن جي ڀڳتن کي فقط منهن جو ئي ڀروسو ۽
ٻل آهي ۽ گيانين کي پنهنجي ٻل جو ڀروسو آهي. گياني ۽
اگياني ٻنهي کي ڪام روپي دشمن تڪيو بيٺو آهي.
انهيءَ وچار سان ٻڌيمان منهنجو ڀڄن ڪندا رهن ٿا ۽ گيان پائي ۽ ڀڳتي
کي ڪين ڇڏين. ڪام ڪروڌ مد لوڀ، اهو سڀ موهه اگيان جو لشڪر آهي
ان ۾ مايا روپي استري تمام دکدائڪ آهي، استريءَ جي ميلاپ ڪرڻ سان
هن جيو جا جپ تپ نيم ورت ناس ٿي وڃن ٿا جيئن ارڪ جي ٻوٽي ڪري
ڪملن جا گل ان ۾ ڏيهي سڙي ويندا آهن اهڙي طرح استري جي ميلاپ
ڪري سڀ ڌرم ڇٽ ٿيو وڃن سو هي مني! استري اوگڻن جي جڙ ۽ پيڙائن
جي ندي ۽ سڀني دکن جي کاڻ آهي- اهو وچار ڪري مون تڏهن جو
وواهه روڪيو هو شري رامچندر جا اهي وچن ٻڌي نارد جو من ڀرجي آيو
من ۾ چوڻ لڳو تہ آها! اهڙو ٻيو ڪهڙو سوامي هوندو جيڪو ٻنهن جي
سيوڪ جي پاڻي لاءِ اهتري قدر چنتا رکندو هجي، جيڪي منش اهڙي دين
دپال ڀڳت وڇل جو ڀڄن ٽٽا ڪن سي سچ پچ مورک ۽ اڀاڳا آهن.
وري هٿ جوڙي نارد مني ڀڳوان کي چوڻ لڳو هي رگهناٿ! هاڻي

اهڙي طرح شري شيو ڀڳوتي سان ڳالهه ڪري، ڀڳوان جي چرڻ ڪمل جي هردي ۾ ڌيان ڪندي ڀڄ آنند سان ديهه جي ڪي لياڪي ڀڳوان ۾ ليِن ٿي ويئي.

تلسيداس جوڳي ٿو ته هي ستسنگ تمام ڪري اڏوم ۽ اهي هلتون هلڻ ڪري جن مان شوڪ پيدا ٿي ٿو سو ڇڏيو ۽ پڪو وشواس ڪري شري رامچندر جي چرڻن جي ونتي ڪريو. هاڻي جنهن تيج ڌاس واري شري ۽ ڀڳوان جي ڪرپا سان سوڪهه ته ڏيندي ڪيو سو اهڙي سکن جي ڏاتار ڪي جوڪر ڀلا لي چڱي ٿو سو وڏو موڙ ڪندي ٿي آهي.

رامچندر ۽ نارد سنواد

هڪ ڀيري شري رامچندر ۽ لڇمڻ اهو ٻئي چڱي شهري جي ڏال ڏس موجب اچي هليا لڳا شري رامچندر سيتا جي وڇوڙي ۾ ممش والڪر ۽ ڪل چيهه سان لڇمڻ کي انيڪ ڪهاڻيون ٻڌائيندو ڀماسو وڃ اچي ٿيو، هن مندر سرور ٿي ڏسي عجب ۾ پئجي ويا جنهنجو ارمل جل هو ۽ چئني طرفن ڪانو ٿيات هوا ۽ چوڌاري وڻڪار ۽ پکين سان ڀريل، جهڪي الوڪيون اولهون ڪري رهيا هوا اهڙو من موهيندڙ نظارو ڏسي رامچندر ڏاڍو پرسن ٿيو ۽ ارمل جل پيء سنان ڪري وڻ جي ڇانو هيٺ ٿي ڀالو واڻي رهيا ٿي هن نارد واپار ڪري من ۾ چوڻ لڳو ته منهنجي سراپ ڪري رامچندر ڪهڙو دک سهي رهيو آهي تنهن ڪري هيٺئر سائنس ملڻ گهرجي. اهڙو موقعو هٿان نه ڇڏڻ گهرجي، تنهن لاءِ هڪدم هٿ ۾ وينا کڻي اچي آيو ۽ شري رامچندر [illegible] ڪري استوتي ڪرڻ لڳو، شري رامچندر نارد کي چالي ۽ سان لائي [illegible] پاسي ۾ وهاريو پوء نارد ڀڳوان کي پرسن چهه ڏسي هٿ [illegible] ڪرڻ لڳو، هي ڀڳوان! مان هڪ ور گهري وٺان ٿو ڪرپا

لوڪ پرلوڪ ۾ سک نٿو پائي ۽ چوراسي لک جونين ۾ ڀٽڪندو رهي ٿو. هي ڀاميني! هاڻ مان توکي نون پرڪارن جي ڀڳتي ٻڌايان ٿو جا ڌيان ڏيئي ٻڌ! (١) ست سنگ ۽ سنتن جو سنگ ڪرڻ آهي پهرين ڀڳتي (٢) منهنجي ڪٿا ڪيرتن ڪرڻ ۽ پريم سان ٻڌڻ آهي ٻي ڀڳتي (٣) منهنجي گڻن جي واکاڻ ڪرڻ آهي ٽين ڀڳتي (٤) گيتا اپنشد ۽ منهنجي واڪين جي واکيان ڪرڻ آهي چوٿين ڀڳتي (٥) منهنجي گرديو جي ٻنا ڪپٽ ٿي ڀڳوان ڄاڻي سيوا ڪرڻ آهي پنجين ڀڳتي (٦) پوتر سڀاءَ نت نيم پالڻ ڪرڻ ۽ منهنجي پوڄا ۾ پريم رکڻ آهي ڇهين ڀڳتي (٧) منهن جي منتر جو جاپ ڪرڻ آهي ستين ڀڳتي (٨) منهنجي ڀڳتن جي مون کان به وڌيڪ سيوا ڪرڻ ۽ سڀني پراڻين ۾ منهنجي سچي ڀاونا رکڻ، اجاين پدارٿن ۾ ويراڳ ڪرڻ ۽ سڀني ۾ به پرائو دوش نه ڏسڻ آهي اٺين ڀڳتي (٩) سڀن سان سولو هلڻ، چترائي سياڻپ نه ڪرڻ هميشه من ۾ منهنجو ڀروسو رکڻ غم ۽ خوشيءَ ۾ برابر رهڻ آهي نائين ڀڳتي. هي ڀاميني! انهيءَ طرح نون قسمن جي ڀڳتين مان ڪنهن کي هڪڙي به شي لڀڻ ڀڳتي جو ڀاڳ هوندو اهو استري هجي يا پرش سو موکي پيارو آهي. ڀڳتي الهن ليڻ ڪري منهنجي سروپ جو انڀو ٿئي ٿو. هاڻ نون منهن جي ڀڳتيءَ ۾ پڪت آهين انهيءَ ڪري مان تو وٽ آيو آهيان هيئر منهنجي درشن ٿيڻ سان تنهنجي مڪتي ٿي ويندي. هاڻ جيڪڏهن توکي سڌ هجي ته ٻڌاءِ هن وقت ڪمل اکڻي سيتا ڪٿي آهي منهنجي پراڻ پياريءَ کي ڪير کڻي ويو آهي؟ تڏهن شبري چوڻ لڳي، هي ديوا! توهان سڀ ڪجھ ڄاڻو ٿا تڏهن هوندي به مان توهان کي ٻڌايان ٿي ته سيتا کي راوڻ کڻي ويو آهي ۽ هن وقت هو لنڪا ۾ آهي، هي رام هتان وڃو ٿي رشي موک نالي هڪ وڏو پربت آهي اتي پراڪرمي باندرن جو راجا سگريو پنهنجي ڀاءُ ٻاليءَ جي ڀؤ کان ڏکندو پنهنجي چئن منترن سان گڏ رهي ٿو، هي پريو! توهان اتي وڃو ان سگريو سان مترتا رکو اهو توهان جو سڀ ڪارج سڌ ڪندو.

ملڻ ڪري مون پاڻ کي راڪش روپ ۾ ڏٺو، هي رام! هڪ ڀيري مسان
رونشو ڪري ديوراج اندراج جي ٻنيان ٻوڙ ڀس، تڏهن هن ڪروڌ ۾ ڀرجي
منهنجي مٿي تي وڄر هنيو ان وڄر لڳڻ شرط منهنجو سر ۽ پير پيٽ ۾ دٻجي
ويا ۽ برهما کان مليل ور جي پرڀاوَ سان مٿس ڪرن، مونکي مک کان ڪمزور
ڏسي سڀني ديوتائن مون تي ديا ڪري ديوراج اندر کي چيو ته هيءَ ٻيا
مک جي کيئن جيئرو رهي سگهندو، تڏهن ديوراج اندر مون کي چيو ته
تنهنجي پيٽ ۾ اَسي مک ڏيندو تنهنجون ٻانهون هڪ هڪ يوجن ڊگهيون
رهنديون، اندر جي ائين چوڻ ڪري مان هت رهي هر روز پنهنجي ٻانهن
سان ٻن جي جيون کي ڦاسائي کائيندو رهان ٿو. هي رام! هنن ٻانهن کي
توهان ڪاٽي ڇڏيو ڪاٽي مان سراپ کان مڪت ٿيس ائين چئي گد گد ٿي
ڀڳوان جي استوتي ڪرڻ لڳو، تڏهن سري رامچندر ٻرسن ٿي چوڻ لڳو هي
گندرو! جو برهمڻ ڪل سان ويرَ رکندڙ آهي سو موکو مون کي پيارو نه آهي
۽ جو ٻيا ڇل ڪپٽ جي من ڪرم ۽ واڻيءَ سان برهمڻن جي سيوا ٿو ڪري
ان جي وس ۾ مون سان گڏ شو برهما ۽ ٻيو ٻيو. سراپ ڏيندڙ ۽ ڪٺور
وچن چوندڙ هوندي به برهمڻ پوڄڻ جوڳو آهن ڪو شودر ڪٺي وديوان گڻوان
۽ گياني چو نه هجي ته به اپوڄيه آهي- اهڙي طرح ڀڳوان هن کي ست ڌرم
جي سکيا ڏيئي چيو هي گندرو مان تنهنجي ڀڳتي ۽ استوتي ڏٺاران ڏاڍو
ٻرسن ٿيو آهيان تنهن ڪري تون هاڻي پراڻ تياڳي پرم لوڪ ۾ وڃ. رامچندر
جا اهي وچن ٻڌي ڪبند پراڻ تياڳيا. مرڻ وقت ان راڪش شري رامچندر
کي وينتي ڪئي ته مون جو اگني سنسڪار ڪيو وڃي جڏهن رام ۽ لڇمڻ
چڪيا ٿاهي ان پياڪ راڪش جي اگني سنسڪار ۽ ڪريا ڪرم ڪيو تڏهن
ان اگنيءَ مان هڪ سندر تيجسوي گندرو نڪتو جو شري رامچندر کي
هٿ جوڙي استوتي ڪرڻ لڳو، هي رگهنندن سامهون واري آشرم ۾ ڀيلڻي
رهي ٿي هوءِ توهان جي چرڻ ڪملن ۾ شرڌا ۽ پرم ڀڳتيءَ ۾ ليُن آهي
هي پرڀو! توهين اتي وڃو، هوءِ توهان کي سيتا جي سنڌ ۾ سڀ ڳالهيون
ٻڌائيندي، ائين چئي ڪبند پنهنجي اصلوڪي گندرو جي سندر ديهه ڌاري
گندرو لوڪ پڌاريو.

رامچندر ۽ شبريءَ جو سنواد

شري مهاديو چوڻ لڳو هي پاروتي! ڪبند جي چوڻ موجب شري رام
۽ لڇمڻ رشي مُک پربت ڏانهن هلڻ لڳا، هلندا هلندا پند ڪندا پمپاسر

جي ڪناري وٽ اچي پهتا ان سندر سروور جي ڪنڌي تي مهرشي متنگ
جو آشرم هئو، جنهن ۾ ڀيلڻي ڀڳتڻ رهندي هئي ان آشرم ۾ آيا، شري رام ۽
لڪشمڻ کي ايندو ڏسي ڏاڍو خوش ٿي اٿي ۽ ٽمندن ۾ آنند جا آنسون
آڻي هوءِ ڀڳوان جي چرنن تي ڪري پيئي، ۽ پريم ۾ اهڙي ته گد گد ٿي
وئي جو واتان مان ڪجهه به ڳالهائي نه پئي سگهي- ليڪن ڌيرج ڌاري ڀڳوان
جو آدرستڪار ڪري هڪ سندر آسڻ وڇائي ويهاريو ۽ جل آڻي ڀڳتي ڀاو
سان شري رام ۽ لڪشمڻ جا چرن ڌوتائين انهن جي سرار کي اڳڙائي شردا ۽
پريم سان پوڄا ڪيئي ۽ امرت جهڙا مٺا مٺا ڦل جهڙڪي هن شري رامچندر
لاءِ گڏ ڪري رکيا هئا اهي ڀڳتي ڀاو سان آڻي انهن کي ڏنائين ڀڳوان
ولي ڏاڍي پريم سان وٺي کاڌا، اهڙا کٽا پرسڻ آهي نه پريم وس ڀيلڻيءَ
جا جوٺا بير ڀڳوان کاڌا، ان ڀيلڻيءَ ڀڳوان کي چرنڻي وڃي مٺا بير کارائڻ
تي چاهنا سو پورن ڏٺي کان اڳ ۾ پئي ڀساڻ چکيائين. ڀڳوان نه آهي پريم
جو بکيو سو اهي بير کائيندو ويو پوءِ شبري هٿ جوڙي چرڻ لڳي هي
رگهو سرشٽ! هن آشرم ۾ مهاتمن مهان جو گرو مهرشي متنگ رهندو هو ۽
مان ان جي شيوا ڪندي ڪيترن سالن کان ولي رهان ٿي، پر اهو مهرشي
متنگ ٻهه لوڪ ڇڏي ويو، وڃڻ وقت هن مونکي چيو ته هڪ ڏينهن تي ان
جو ڌيان ڪندي رهه جو نه سنان پرماتما راڪشن کي مارڻ ۽ رشين جي رکيا
ڪرڻ لاءِ راجا دشرٿ جي پٽ رام روپ ۾ اوتار ورتو آهي، اهو جلد تي
هت ايندو. اڄ ڪله ڀڳوان رامچندر چترڪوٽ پربت جي آشرم ۾ براجمان
آهي تون رگهنات جي اچڻ وقت ان جو درشن ڪري پنهنجي سرار کي
ڄلائي تون ان جي پرم ڌام ڏي هلي وڃج. هي راما گروهه جي چرڻ
مرجب مان تڏهن کان ولي ڪنول لوچڻ جو ڌيان ڪندي لوچڻ جي اچڻ
جي واٽ ڏسي رهي هيس- اڄ گروءَ جو چرڻ سڦل ٿيو. هي راما لوچن
جو درشن نه مهان جي گروءَ کي ا، ا، ٿير چو نه مان نيچ ذات ۾ پيدا ٿيل
مورک اڻ ڄاڻ ناري آهيان ۽ مونکي لوچن جي داسي سڏائڻ جو مهاڀاڳ
ڪٿي آهي. هي داريشور! مان لوچن جي استوتي ڪري ڪئي ڄاڻان هيٺر
مان ڇا ڪريان؟ پرڀو! لوچن ٻاڻ تي انهن جي دنيا سان موهن تي ٻڌڻ ٿيو.
تهن تي سري رام چرڻ لڳو هي داري! عورت مرد ۽ ذات پات ۽ ڪل
ڌرم جو مهان جي ڀڳتيءَ ۾ ڪوئي ڀيد ڀاو نه آهي، ان جو ڪارڻ نه هڪ
مهان جي ڀڳتي آهي، جو مهان جي ڀڳتيءَ کان اي مکه آهي جو بکيو، دان،
تپ، ويد پڙهڻ، پڙهڻ ۽ ڪنهن به ڪرم سان مهان جو ڀڄڻ ٿئي ڪري سو

ملڻ ڪري مون ٻاڻ کي راکش روپ ۾ ڏٺو، هي رام! هڪ ڀيري مهان
رونشو ڪري ديوراج اندراج جي پٺيان ڀڄو اس، تڏهن هن ڪروڌ ۾ اچي
منهنجي مٿي تي وڄر هنيو ان وڄر لڳڻ شرط منهنجو سر ۽ پير پيٽ ۾ داخل
ويا ۽ برهما کان مليل ور جي پرڀاءَ سان مٿس ڪرڻ، مرڻ کي مک کان ڪمزور
ڏسي سيني ديوتائن مون تي ديا ڪري ديوراج اندر کي چيو ته هيءَ ٻنا
مک جي ڪيئن جيئرو رهي سگهندو، تڏهن ديوراج اندر مون کي چيو ته
تنهنجي پيٽ ۾ ئي مک ٿيندو ۽ تنهنجون ٻانهون هڪ هڪ يوجن ڊگهيون
رهنديون، اندر جي انهيءَ چوڻ ڪري مان هت رهي هر روز پنهنجي ٻانهن
سان بن جي جيون کي ڦاسائي کائيندو رهان ٿو. هي رام! هن ٻانهن کي
توهان ڪاٽي ڇڏيو هاڻي مان سراپ کان مڪت ٿيس انهيءَ چئي گڌ ڪد ٿي
ڀڳوان جي استوتي ڪرڻ لڳو، تڏهن سري رامچندر پرسن ٿي چوڻ لڳو هي
گندرو! جو برهمڻ ڪل سان ويرو رکندڙ آهي سو موکي مون کي پيارو نه آهي
۽ جو ٻنا ڇل ڪپٽ جي من ڪرم ۽ واڻيءَ سان برهمڻن جي شيوا ٿو ڪري
ان جي وس ۾ مون سان گڏ شو برهما ۽ ٿيو پوي. سراپ ڏيندڙ ۽ ڪٺور
وچن چوندڙ هوندي به براهمڻ پوڄڻ يوڳ آهن ڪر شودر ڪٽي ودوان ڪٺان
۽ گياني ڇو نه هجي ته به اپوڄيه آهي- اهڙي طرح ڀڳوان هن کي ست ڌرم
جي سکيا ڏيئي چيو هي گندرو مان تنهنجي ڀڳتي ۽ استوتي ڌئاران ڏاڍو
پرسن ٿيو آهيان تنهن ڪري تون هاڻي پراڻ تياڳي برهم لوڪ ۾ وڃ. رامچندر
جا اهي وچن ٻڌي ڪبنڌ پراڻ تياڳيا، مرڻ وقت ان راکش شري رامچندر
کي وينتي ڪئي ته منهن جو اگني سنسڪار ڪيو وڃي جڏهن رام ۽ لڇمڻ
چڪيا ته اهي ان ڀيانڪ راکش جي اگني سنسڪار ۽ ڪريا ڪرم ڪيو تڏهن
ان اگنيءَ مان هڪ سندر تيجسوي گندرو نڪتو جو شري رامچندر کي
هٿ جوڙي استوتي ڪرڻ لڳو، هي رگهنندن سامهون واري آشرم ۾ ڀيلڻي
رهي ٿي هوءَ توهان جي چرڻ ڪملن ۾ شردا ۽ پريم ڀڳتيءَ ۾ لين آهي
هي پڀو! توهين اتي وڃو، هوءَ توهان کي سيتا جي سنبنڌ ۾ سڀ ڳالهيون
ٻڌائيندي، انهيءَ چئي ڪبنڌ پنهنجي اصلوڪي گندرو جي سندر ديه ڌاري
گندرو لوڪ ڏانهن ويو.

رامچندر ۽ شبريءَ جو سنواد

شري مهاديو چوڻ لڳو هي پاروتي! ڪبنڌ جي چوڻ موجب شري رام
۽ لڇمڻ رشي مترڪ پرست ڏانهن هلڻ لڳا، هلندا هلندا پند ڪندا پمپاسر

ڪبنڌ جو آڌار

سري مهاديو چوڻ لڳو، هي پارواتي! تڏهن ڪالهه سري رامچندر ڏکي حالت ۾ سيتا کي ڳولهڻ لاءِ لڇمڻ سان گڏ ٻئي ان ۾ ويا، اتي هنن هڪ وڏي شڪل وارو وچتر روپ ڀيانڪ راڪش ڏٺو، جنهن جو ڇاتيءَ ۾ ئي وڏو مک هئو جو ڏيکڻ کان رهت، جنهن جون ٻانهون هڪ هڪ ڪوهه جون ڊگهيون بيڪڙيل هيون، هي سڀني جو برائن کي ڪائڻ وارو ڪبنڌ نالي دئيتراج هو ان جي ٻانهن جي وچ ۾ هلندي هلندي ٻنهي کي گهيرو ورتو ۽ لڇمڻ ان مها ٻلوان راڪش کي ڏٺو، تڏهن رامچندر مشڪندي چوڻ لڳو هي لڇمڻ! هن راڪش کي ڏس جو سر ۽ پيرن کان رهت آهي ۽ هن جو ڇاتيءَ ۾ مک آهي پنهنجي ٻانهن سان هن کي جو ڪجهه ملي ٿو ان کي کائي جيئرو رهي ٿو. اسان ٻئي هن جي ٻانهن جي وچ ۾ ڦاسي ويا آهيون. هي لڇمڻ هن جي چنبي مان ڇٽڪڻ جو ڪوئي رستو ڏسڻ ۾ اچي ٿو؟ تڏهن لي لڇمڻ چوڻ لڳو هي راگهو! وچار ڪرڻ جهڙي ڪهڙي ڳالهه آهي اسين ٻئي ساوڌانيءَ سان هيڪر هن جي هڪ هڪ ٻانهن ڪاٽي ٿا ڇڏيون تڏهن رامچندر تمام چڱو چئي راڪش جي ڏاڻي ٻانهن ڪاٽي ڇڏي ۽ لڇمڻ ڦڙتيءَ سان ان جي ساڄي ٻانهن اڏائي ڇڏي، تڏهن دئيت عجب ۾ پئجي چيو ته منهنجي ٻانهن کي ڪاٽڻ وارا اوهين ڪير سرنشت داو آهيو؟ هن لوڪ ۾ توهان سرڳ واسي ديوتائن ۾ ڪوئي به اهڙو سورمو هئڻ مشڪل آهي. تڏهن لي سري رامچندر مشڪندي چيو ته مان راجا دشرٿ جو پٽ رام آهيان ۽ هي منهنجو ننڍو ڀاءُ لڇمڻ آهي اسين سيتا کي ڳولهڻ لاءِ هن گهور بن ۾ آيا آهيون ته اتي ۾ تو اسانکي پنهنجي ٻانهن ۾ گهيري ڇڏيو تڏهن اسان پنهنجا بچاءُ ڪرڻ لاءِ تنهنجون ٻانهون ڪاٽي ڇڏيون هاڻ تون ٻڌاءِ ته ڀيانڪ روپ وارو تون ڪير آهين؟ تڏهن ٿي ڪبنڌ چيو، هي رام! ٻڌ، اصل مان گندهرو راج هوس مان پنهنجي سونهن ڪري سندر استري جو چت چورائيندو سڀني لوڪن ۾ گهمندو رهيس هڪ ڀيري اشٽاوڪر منيءَ کي ڏسي مونکان کل نڪري وئي، تڏهن ڪري مني ڪروڌ ۾ اچي چوڻ لڳو، اڙي دشٽ! تون وڃي راڪش ٿيءُ. ان جي سراپ ڪري ڏک ۾ وياڪل ٿي جڏهن مون ان کي وينتي ڪئي ته ان ٻڌايو منهنجي سراپ جي مڪتي ليڪ جو اپاءُ ٻڌايو ته ترتيا جڳ ۾ ٻال دوالن دشرٿ جي گهر اوتار وٺي تو وٽ ايندو ۽ تنهنجون هڪ هڪ ڪوهه وارين ڊگهيون ٻانهون ڪاٽي ڇڏيندو، تڏهن تون سراپ کان ڇٽي اصل روپ پائيندين، انهيءَ سراپ

سيتا کي وٺي ويندو ڏسي ڪري ٻرش اڌ جٽيو ان کي ڪٽي ويو آهي، انهن ڇڏي اڳتي هلڻ لڳا ڪجهه پنڌ ڪرڻ کان پوءِ هنن هڪ پهاڙ جيڏو سرير خون ۾ پورل ڏٺو جنهن کي ڏسي سري رامچندر چوڻ لڳو لڇمڻ! هو ڏس، شڪ نه آهي ته هيءُ ئي سيتا کي کائي ٻرس ئي هت ايڪانت ۾ سمهيو پيو آهي، مان هن پاپيءَ کي هينئر ئي ماري ٿو ڇڏيان، هي لڇمڻ! جلدي منهنجو ڌنش ٻاڻ کڻي اچ. رام جو اهو وچن ٻڌي جٽايو ٻڌي چوڻ لڳو، هي پڀو! مان پنهنجي ڪرم سان مري رهيو آهيان، توهان جو ڪلياڻ ٿئي توهان مونکي نه ماريو، مان جٽايو آهيان، مون توهان جي استري کڻي وڃڻ واري راوڻ جو پيڇو ڪيو، هي شترودمن! مون هن سان ٻڌ ڪئي، مون هن جو رٿ گهوڙا ۽ ڌنش ڪاٽي ڇڏيو، هاڻ مان ان جي هٿان گهايل ٿي پيو آهيان. هي جگرناٿ! توهين مون تي پنهنجي ديا درشٽي سان نهاريو ڇو ته مان هينئر پراڻ ڇڏيان ٿو. اهو ٻڌي رگهوناٿ جٽايو وٽ وڃي دکي حالت ۾ ڏسي اکين ۾ آنسون آڻي ان جي سرير تي هٿ ڦيرائيندي چوڻ لڳو، هي جٽايو ٻڌاءِ ته منهنجي پراڻ پياري سيتا کي ڪير کڻي ويو، افسوس! جو تون منهنجي ڪارڻ ڪري گهايل ٿي پيو آهين تنهن ڪري تون منهنجو پيارو متر آهين، جٽايو دک جي پيڙا کان چوڻ لڳو، هي رام! مها پراڪرمي راڪشن جو راجا راوڻ سيتا کي ڏکڻ طرف وٺي ويو آهي پر وڌيڪ چوڻ جي مونکي شڪتي نه آهي، هي رام مون فقط توهان جي درشن ڪرڻ لاءِ پنهنجا پراڻ رکيا هوا جي هاڻ موڪلائين ٿا، تنهن تي رامچندر چوڻ لڳو، پيا! ائين نه ڪر. تنهن تي جٽايو مرڪي چيو هي ڪرپالو اڄ وڏن ڀاڳن سان مون مرڻ وقت توهان جو درشن ڪيو آهي ۽ انت سمي توهان پاڻ اڳيان آهيو پوءِ ٻڌايو ته هاڻ وري ڪنهن جي لاءِ سرير رکان ٿڌهين شري رامچندر چوڻ لڳو پيا! تو پنهنجي ڪرمن موجب گت پائي آهي جنهن جو من اپڪار سان پورل آهي ان لاءِ سنسار ۾ ڪجهه به مشڪل نه آهي تنهن ڪري تون پائي هن سرير کي ڇڏي منهنجي لوڪ ۾ وڃ، پوءِ جٽايو رام نام اچاريندو رام جي شيام ورن مورتي من ۾ ڌاريندو سرڳ ڌام هليو ويو ۽ رامچندر پنهنجي هٿن سان هن جو ڪريا ڪرم ڪيو، ڀڳوان ڏاسن جو ديالو اهڙا ڪنهن سبب جي هرڪنهن تي ڪرپا ڪري ٿو تنهن تي مانس ڪانيد ۽ جٽايو کي اهڙا گت ڏني جا يوگي جن هميشه چاهين ٿا، سچ آهي اهي منش اڀاڳا آهن جو هڙي ست چت آنند پرماتما کي وساري وشين جي موهه ۾ ڦاٿا رهن ٿا.

منش اوتار ورتو آهي، تنهن ڪري مان ڪجهه وقت پرڪرتيءَ لي منش ڀاوتا سان لڪي رهندس. شري رامچندر اهڙي طرح ٻڌ ڪري لڇمڻ ڏانهن نهاري چوڻ لڳو، هي لڇمڻ! تون سيتا کي ڇڏي ڪيئن هليو آئين؟ هاڻ راڪش سيتا کي کائي ويا هوندا. تڏهن لڇمڻ هٿ جوڙي سيتا جي وڪلتا ۽ ڪٺور وچن جي سموري حقيقت ڪري چوڻ لڳو، توهان جي ٻوليءَ ۾ راڪش جي واتان ڇهل "هاءِ لڇمڻ" اهي شبد ٻڌي سيتا هڪدم مونکي چيو ته جلدي وڃ، تڏهن مون انکي سمجهائي چيو هي ڌرتي! اهو رگهناٿ جو آواز نه آهي، راڪش جو آواز آهي، تون ڪو به خيال نه ڪر، منهنجي انتري چوڻ ڪري سيتا مونکي جيڪي ڪٺور وچن چيا، هي رگهناٿا! اهي توهان جي سامهون چوڻ لائق نه آهن تنهن ڪري مان ڪن بند ڪري اتان توهان کي ڳولڻ لاءِ آيو آهيان، تنهن تي شري رامچندر چيو لڇمڻ ليڪ آهي! پر توکي ائين ڪرڻ واجب نه هئو جو استريءَ جي ڳالهه کي سچو ڄاڻي سيتا کي ڇڏي آئين هاڻ راڪش يا ته سيتا کي کڻي ويا هوندا يا ته انکي کائي ويا هوندا. اهڙي طرح چنتا ڪندي شري رامچندر ۽ لڇمڻ جلدي پنهنجي آشرم ۾ آيا ليڪن اتي جانڪيءَ کي نه ڏسي دک ۾ دکي ٿي ويلاپ ڪرڻ لڳا. هاءِ سيتا! اڄ تون آشرم ۾ ڪٿي ڏسجين، تون ڪيڏانهن هلي وئينءَ. اهڙي طرح ويلاپ ڪندي اتان سڄو بن ڳوليو پر ڪٿي به جانڪيءَ جو پتو ڪونه پيو ۽ رامچندر دکي ٿي چوڻ لڳو، هي بن ديوتائون پکئڙو ته منهنجي پران پياري سيتا ڪٿي آهي، اڙي مرگ پکيئو ۽ ڀنوکيو (وڻ) توهان منهنجي پياريءَ جو پتو ٻڌايو اهڙي طرح ويلاپ ڪندي سيتا کي ڪٿي به نه ڏٺائين، افسوس ڀڳوان رام آنند سروپ تسي ڪري سيتا جي لاءِ شوڪ ڪيو، پڪ هوندي به ان جي ڳوليا ۾ ڊوڙندو رهيو ۽ اهنڪار ڪسان ڇتل اکنڊ آنند سروپ ٿي ڪري لمام ڏني تسي منهنجي مايا سيتا ائين چئي ويلاپ ڪيا.

رامچندر جو جٽايوءَ کي مڪتي ڏيڻ

اهڙي طرح سيتا جو ويچار ڪري رگهناٿ ارموهه. هوندي به موڙهه پرش والگر موهه ڏسڻ لي آيو ليڪن لتر گيانين کي اهڙو ڀرم ٿي ٿي. اهڙي طرح لڇمڻ سميت سري رامچندر سڄو بن سيتا کي ڳولهيندا پنڌ ڪندا ٿي آيا ته رستي تي رت، چت، ڏاش ۽ رت جي پکل هڪ ڪالي زمين تي پيل ڏسي شري رامچندر لڇمڻ کي چوڻ لڳو، لڇمڻ! ڏس هتي

نہ مڃي جنهن جو هيءُ پرلڪش ڦل پاتم. اهڙي طرح سيتا روئڻ ڪندي رام جي اچڻ جي آشا ڪندي هلي، راوڻ ان کي وٺي هوا جي سمان تيزيءَ سان هلڻ لڳو. اهڙي طرح آڪاش رستي ويندي ويندي هيٺ ڏسندي سيتا هڪ پهاڙ جي چوٽيءَ تي پنج بانڊر ويٺل ڏٺا انهن کي ڏسي پنهنجا زيور لاهي ساڙهيءَ جي ٽڪر ۾ ٻڌي (هيءُ رام کي منهنجو سماچار پڄائو) انهيءَ پاونا سان پهاڙ تي ڦٽا ڪيا تنهن کان پوءِ راوڻ سمنڊ پار ڪري لنڪا ۾ پهچي سيتا کي آٽي اشوڪ واٽڪا ۾ ڇڏيائين ۽ گهر وٺي نہ وڃي سو انهيءَ ڪري جو ڪيس سراپ مليل هئو تہ جيڪڏهن هو ڪنهن بہ استريءَ سان زبردستيءَ ڀوڳ ڪندو تہ سندس مستڪ هڪ سئو ٽڪر ٿي ويندو اهو ڪيس سراپ مليل هو. انيڪ ڪوشش ڪندي ۽ ڀپ ڏيندي بہ جڏهن سيتا راوڻ جي هڪ ڳالهہ بہ نہ مڃي تڏهن ڪيس اشوڪ وڻ جي هيٺان ڪٽي وهاريائين ان استان ۾ سيتا سيئي هار سينگار ڇڏي دک جي ڪري هاءِ رام! هاءِ رام! اٿين وِلاپ ڪندي راڪشڻ جي وچ رهڻ لڳي. برهما کي جڏهن اها خبر پيئي تڏهن اندر کي گهرائي چيائين تہ سيتا وٽ اهڙي اٽڪل سان وڃ جو راوڻ کي خبر نہ پوي ۽ هيءُ کير سيتا کي پياري اچ، جنهن جي پيئڻ ڪري هزارين ورهيہ بُک اُڃ نہ لڳي، اندر ”تمام چڱو“ چئي روانو ٿيو ۽ اتي اچي اهڙي مايا پکيڙيائين جو سڀ پهريدار سمهي رهيا پوءِ سيتا وٽ کير کڻي آيو ۽ ڪيس سمجهائي کير پياري پنهنجي لوڪ ڏي روانو ٿيو.

سيتا کي نہ ڏسي رامچندر جا وِلاپ

شري مهاديو چوڻ لڳو، هي پاروتي! هيڏانهن شري رامچندر مايا روپي هرڻ ماريچ راڪش کي ماري پنهنجي آشرم ڏانهن ٿي موٽيو تہ ٻئي ڏانهن اداس مکہ سان لڇمڻ کي ايندو ڏٺائين، تڏهن رگهنات من ئي من ۾ سوچڻ لڳو تہ لڇمڻ کي اها خبر نہ آهي تہ مون مايا روپي سيتا ٺاهي آهي مان ئي اهو جاڻان ٿو، تنهن ڪري لڇمڻ کان اها ڳالهہ لڪائي مان رواجي منش وانگر شوڪ ڪندس. جيڪڏهن مان ٻي اونو ٿي چپ چاپ پنهنجي ڪٽيا ۾ واهي رهندس تہ همن ڪروڙن راڪشن کي مارڻ جو اپاءُ ڪيئن ٿيندو، جيڪڏهن مان انهي لاءِ دک ۾ وياڪل ٿي ڪامي پرش وانگر شوڪ ڪندس تہ سيتا جي کوج ڪندو راڪشن جي راجا راوڻ وٽ پهچي ويندس ۽ ان کي ڪل سميت ماري پنهنجو پاٽيهي اگني ۾ پرويش ٿيل سيتا کي ٻاهر ڪڍي پوءِ جلدي ايوڌيا هليو ويندس. برهما جي پرارٿنا سان مون

پريم ڪري هواس جي دکن کان جٽي تون مون سان ڪڏهن ايڪ قسم جا روڳ هلي پوڳ، راوڻ جا اهي وچن ٻڌي سيتا ڏب وچان چوڻ لڳي، اڙي پاڪنڊي! تون ساڌو آهين يا دشٽ؟ تورو لوس ٻڪران اجهو آيو ڪي آيو، پوءِ تنهنجي خبر پوندي، اڙي ڪمتي! ڇا شينهن جي ٻچيءَ سان ڪڏهن ڪڏهن ٻه ٻل آزمائي سگهندو آهي؟ ڪڏهن ڪانگ ۽ هنس سان ٽڪر هڻي سگهندو، سو جيڪڏهن پنهنجو ڀلو چاهين ته وڃ گهر جو رستو ته تهه شري رامچندر جي ٻاڻ سان اجهو هيٺئر تي ٽڪر ٽڪر ٿي زمين تي ڪري پوندين . . .

راوڻ ۽ جٽايوءَ جي يڌ

سيتا جا اهي وچن ٻڌي راوڻ ڪروڌ ۾ ڀرجي پنهنجو ڀيانڪ روپ سيتا کي ڏيکاريو جنهن جا ڏهه مک ۽ ويهه ڀڄائون ۽ سرير جنهن جو ڪاري بادل وانگر هئو، اهڙي ڀيانڪ روپ کي ڏسي ٻن ڏاڙهن ته ڇڄڻ لڳيون، پوءِ راوڻ سيتا جي پيرن هيٺان زمين اُهن سان کوٽي لڪو مٿاتي سيتا کي پنهنجي هٿن سان کڻي رٿ ۾ وهاري هڪدم آڪاش ۾ هلڻ لڳو، ان وقت سيتا ڏٻ ۾ وياڪل ٿي ٽماٽا لوڻ ڪيئو براويءَ ڏانهن نهاري هاء راما هاء لڇمڻ! ائين چئي روئڻ لڳي .

اهڙو دکدائڪ آواز ٻڌي هڪدم لڳيءَ جهب وارو جٽايو پکي پهاڙ جي چوٽيءَ تان اڏيو ۽ سهي ڪيائين ته هيءَ رگهونشي شري رامچندر جي استري آهي جنهن کي ليچ راڪش راوڻ ڪيئو لوڙجي، وڃار ڪيائين ته جيترو ڪ اڳي جهڙو ٻل ڪرڻو ته ٻه هڪرار هن دشٽ سان مقابلو ڪندس سو پڪاري چوڻ لڳو ته هي راوڻ! دشٽ تون منهنجي سامهون سيتا رگهونٿ جي استريءَ کي سڄي ٻن مان کڻي وڃڻ وارو تون ڪير آهين؟ ائين چئي جٽايو پنهنجي لڳيءَ چهب سان راوڻ جي رٿ کي چوڙ چوڙ ڪري ڇڏيو ۽ پنهنجي هٿن جي پنجي سان گهوڙن کي ماري ان جو ڌنش ٽڪر ٽڪر ڪري ڇڏيو ... راوڻ سيتا کي جٽي پنهنجي تلوار ڪڍي جٽايو کي پکڙي پر ڪٽي ... ڪنجڻ ڪري جٽايو اڌ مئو ٿي پرٿويءَ تي ڪري پيو، پوءِ راوڻ ... جي رٿ تي چاڙهي هلڻو ويو، ان وقت سيتا ڪنهن ٻه سهائتا ... ڏسي رام کي پڪاري روئي چوڻ لڳي، هاء راما هاء ... تيجان مون دکيءَ کي تنا ڏسي هي راگهوا! توهان جي پياري ... ڪير تو وڃي، هي ديالو! ديا ڪري اچي ڇڏايو، هاء ... جي اچي وکيا ڪر، هي ڌيرما! مون تنهنجي ڪالهه،

زهريلن ٻاڻن جيان، ماتا سيتا جا وچن چڀڻ لڳا. لڇمڻ چيو، ماتا! توکي اهڙين چوڻ واجب نه آهي، مان توهان جو ٻالڪ آهيان، اهڙا لفظ شرپا ڪرڻ نه ڏين. ماتا سيتا جي گهڻي چوڻ تي لڇمڻ وڃڻ لاءِ تيار ٿيو، وڃڻ وقت چوڻ لڳو، "ماتا! مونکي ڊپ آهي ته ڪٿي توهان جي مٿان آپدا نه اچي. هيءُ ٻن راڪشن سان ڀرپور آهي، همت سک ۽ شانتي ڪرڻ آهي.

ماتا! تون سنتوش ڪر، اجايو نه جسي جلي جوش ڪر.

همت ڏاڍو راڪشس گهڻا نا گهمن، سکي ٿي نه ماڻهو ڪڏهن سمهن (سائل)

"شل ڀڳوان تنهنجي رکيا ڪري- مان وڃان ٿو پرانا سري رام ڏانهن." اهڙن چٽي ڪري لڇمڻ ماتا سيتا کي پرڻام ڪيو ۽ دکي ۽ وياڪل ٿي هليو ويو، سيتا کي ان ٻن ۾ اڪيلو ڇڏي ويو. اتٿرو چٽي لڇمڻ ڪٽيا جي ٻاهران ليڪو ڪڍي ۽ سيتا کي تاڪيد ڪري ويو ته هن ليڪي کان ٻاهر نه نڪرجانءِ، پوءِ رامچندر کي ڳولهڻ لاءِ نڪري پيو.

راوڻ جو سيتا کي ڀڄائڻ

راوڻ کي ته اهڙو سندر موقعو گهربو هو، پنهنجي شڪتيءَ سان هن روپ بدلايو ۽ سادو مهراج جو ويس ڪري ڪمنڊل هٿ ۾ کڻي سيتا وٽ آيو، سيتا هن کي سادو سمجهي پرڻام ڪيو ۽ ڪند مول ڦل آڻي آدرستڪار ڪري چوڻ لڳي هي مهرو! هي ڦل ڪند مول کائي وشرام ڪريو، همٿر ٿوري دير ۾ منهنجو پتي ديو اچي ويندو اهو توهان جي وڏيڪ شيوا ڪندو، تڏهن ڀڪاري چوڻ لڳو، هي ڪمل لوچني! تون ڪير آهين؟ تنهنجو پتي ڪير آهي؟ هي ديوي! هن راڪشن سان ڀريل ٻن ۾ تون ڇو رهين ٿي؟ هي ڪلياڻي اهو سمورو حال ٻڌاءِ پوءِ مان توکي پنهنجو حال ٻڌايان، تڏهن ٿي سيتا چوڻ لڳي، هي مهراج! شريمان مهراج دشرٿ ايوڌيا جو راجا هو ان جو سلڇڻو پٽ رام آهي. مان جنڪ نندني سيتا ان جي ڌرمپتني آهيان، ان جو ننڍو ڀاءُ لڇمڻ آهي. اسان ٽيئي سان گڏ شري رامچندر، جو پتا جي آگيا سان چوڏهن ورهيه ڏنڊ ڪارڻيه ان ۾ رهڻ لاءِ آيا آهيون. هاڻي توهان مونکي پنهنجو سماچار ٻڌايو. تڏهن ڀڪاري چوڻ لڳو، مان پلستيه نندن وسروا جو پٽ راڪشن جو راجا راوڻ آهيان مان توکي وٺي وڃڻ لاءِ تڙڦي رهيو هوس، تنهن ڪري هن وقت پنهنجي راجڌاني ۾ توکي وٺي وڃڻ لاءِ هتي آيو آهيان، توکي هن منهنجي ويس ڌاري رام مان ڇا ملندو تون مون سان

لڇمڻ رامچندر کي چيو ته هيءُ راڪش آهي ڀيو ڏاڍو ۽ ٻاڻ ڇاڙهي ڪڍي هڻيو. ٻاڻ لڳڻ شرط ماريچ پنهنجو اصل روپ ڌاري رڙ ۽ پوئين مهل سان ٻوليءَ لسي ڪري ٻيو ۽ رام جي ٻوليءَ ۾ چوڻ لڳو، هاءِ لڇمڻ! هاءِ لڇمڻ! مان مارجي ويس، مرڻ وقت جنهن جي نام سمرڻ سان اگهائي ۽ مڪت ٿي وڃن ٿا. ان هوڙهءَ کي ڏسندي ڏسندي ان جي سرير مان نڪتل تيج سري رام ۾ سمائجي ويو جو سري رام جو سمرڻ ڪندو سرير ڇڏي ٿو اهو پرمڻ هجي يا راڪش، ڀائي هجي يا ڪوهي، پوءِ ٻڌ کي پائي ٿو. لڇمڻ رامچندر ويچار ڪرڻ لڳو ته هن راڪش مرڻ وقت منهنجي ئي ٻوليءَ ۾ هاءِ لڇمڻ چئي پڪاري جو ڇڏيائين؟ هيءَ منهنجي ٻوليءَ جا لفظ ٻڌي سيتا جي ڪهڙي حالت ٿي هوندي هن طرح چنتا ڪندي گهر پري ڪان موٽڻ لڳو. هيڏانهن سيتا جو ”هاءِ لڇمڻ“ جو آواز ٻڌو ۽ ڊڪ ۾ وياڪل ٿي لڇمڻ کي چوڻ لڳي هي ڏيور! تون جلدي وڃ پنهنجي ڀاءُ جي سڌ لهي اچ منهنجي ڀاءُ جي مٿان ڪا مصيبت آئي ٿي ڏسجي تون پنهنجي ڀاءُ جو ”هاءِ لڇمڻ“ جو آواز نه ٻڌءِ؟ لڇمڻ ائي لڇمڻ چوڻ لڳو، هي ديوي! اهو آواز شري رامچندر جو نه آهي، ڪنهن راڪش مرڻ وقت اهي لفظ چيا آهن. جو شري رامچندر ڪروڌ ۾ اچي ڪري هڪ ڪڇ ۾ ٽنهي لوڪن کي ناس ڪري سگهي ٿو، سو اهو ديوتائن ٻڍو پيلا! اهي دين دکي لفظ ڪيئن چئي سگهندو؟ لڇمڻ سيتا اکين ۾ پاڻي آڻي ڪروڌ مان لڇمڻ ڏي نهاري چوڻ لڳي هي لڇمڻ! جا تون پنهنجي ڀاءُ کي مصيبت ۾ پيل ڏسڻ چاهين ٿو؟ مان ڄاڻان ٿي ته تنهنجي من ۾ مندي آهي؟ جا رام جي مرڻ کان پوءِ مونکي وٺي وڃڻ لاءِ آيو آهين؟ ڀلا تون مون کي حاصل ڪري سگهين؟ سيتا جا اهڙا ڪٺور وچن ٻڌي لڇمڻ ٻئي ڪنن تي هٿ ڪيا.

پرالبڌ ڏاڍي ڪٺور ۽ ٽڪر لهندي آهي ته ته سيتا جهڙي سادوي ۽ پوتر ناري اهڙا ڪٺور وچن ڪيئن چئي. هن جا اهڙا اشد ۽ اجسرڳ لفظ ٻڌي لڇمڻ نراس ۽ نا اميد ٿي ويو. ماتا سيتا جي لفظن سري لڇمڻ کي گهائي ڇڏيو. هن جي ڪنن ۾ لفظ گونجڻ لڳا:

ڀاءُ کي تون اڪيلو ڇڏين ٿو،
ڀانئان اڄ ڪا ٻڌائين ٿو،
ٻي سرس سوڙها ۽ نازڪ ٻڌن،
لمو آنهه مولتي تون شاهد شڪن. (سائل)

جيڪڏهن شري رامچندر مون کي ماريندو ته مان سنسار ساگر کان پار ٿي ويندس پر جي هيءَ دشت ماريندو ته پڪ مون کي نرڪ ڀوڳڻو پوندو، اهڙن من ۾ سوچي شري رامچندر جي هٿان مرڻ جو پڪو ويچار ڪري جلدي اٿي راوڻ کي چوڻ لڳو، هي راوڻ مان توهان جي آگيا جو پالن ڪندس. اهڙن چئي هو راوڻ جي رٿ تي چڙهي شري رامچندر جي آشرم وٽ آيو ۽ چانديءَ جي اولڊ سان سچو سرار سونو بڻائي هرڻ جو وچتر روپ ڌارڻ ڪيو. ان جا سنگ رتن سان جڙيل ۽ کُر مٺين جهڙا ۽ اکيون نيلي رتن جهڙيون بجليءَ وانگر چمڪندڙ ۽ منوهر مک وارو اهو هرڻ رامچندر جي آشرم جي ويجهو سيتا جي سامهون اچي ۾ گهمڻ لڳو ڪڏهن وڪ ڇال ڀيو ماري، ڪڏهن ڀرسان وڃيو ايهو پيو رهي، ڪڏهن پڇيو پيو وڃي، اهڙي طرح هو مايا روپي هرڻ سيتا کي موهت ڪرڻ لاءِ اتي گهمڻ لڳو.

رامچندر جو سوني هرڻ ڏانهن ڊوڙڻ

سيتا اهو مايا روپي هرڻ ڏسي رامچندر وٽ اچي نمرتا سان مرڪي چوڻ لڳي، هي رام! هي رتن جڙيل شريشٽ وچتر سونو هرڻ ته ڏسو هن جي سرار تي عجب جهڙي برند چٽيل آهي ۽ ڪيئن اي ديو ٿي گهمي رهيو آهي، هي پريو! توهان هن کي ماري مون کي کل آڻي ڏيو، هن جي چمڙي ڪهڙي نه سندر آهي، تڏهن رامچندر تمام چڱو چئي پنهنجو ڌنش کنيو ۽ وڃڻ وقت لڇمڻ کي چيو، هي لڇمڻ! تون سيتا جي چڱيءَ طرح سنڀال ڪجانءِ ڇو ته هن ۾ مايا روپي ڀيڪر راڪش گهمي رهيا آهن انهن ڪري تون سيتا جي ساوڌانيءَ سان رکيا ڪجانءِ، تڏهن لڇمڻ چوڻ لڳو، هي ديو! شايد هيءُ هرڻ روپ ۾ مارچ راڪش آهي، ڀلا هرڻ ڪڏهن اهڙو ٿي سگهندو؟ لڇمڻ جا اهي وچن ٻڌي شري رامچندر چوڻ لڳو، جيڪڏهن مارچ آهي ته ان ۾ ڪو شڪ نه آهي مان هن کي ضرور ماريندس ۽ جي سچ پچ هرڻ ٿي آهي ته... سيتا جي دل خوش ڪرڻ لاءِ پڪڙي وٺي ايندس. مان هيئنر وڃي تمام جلد هن هرڻ کي ٻڌي وٺي ٿو اچان تيستائين تون سيتا جي سنڀال ڪندو ساوڌان ٿي رهج.

هن جڳت جي پنج روپي مرهني مايا جدهن جي سهاري آهي، اهڙي رامچندر اهڙن چئي ان مايا روپي هرڻ جي پٺيان ويو، هو هرڻ ڪڏهن ته ويجهو پيو ڏسڻ ۾ اچي ڪڏهن پري ڀڄي هڪ ڪن ۾ لڪي ٿي ويو ۽ وري پري کان پيو ڏيکاري ڏئي اهڙي طرح هو رامچندر کي گهڻو پري وٺي ويو

لڪ ڪالي ڇڏيو اٿس، انهيءَ ڪري منهنجي سهائتا ڪر ۽ هرڻ جو روپ ڌاري رام ۽ لڇمڻ کي آشرم کان پري وٺي وڃ، ان وقت مان سيتا کي کڻي هليو ويندس. اهڙي طرح راوڻ جا وچن ٻڌي مارِيچ عجب ۾ پئجي چوڻ لڳو، هي راوڻ! هيءُ سرونا ڪرڻ وارين ڳالهين لوڪي ڪيهو ٻڌايون آهن، هن طرح سان ڪرلي تنهن جو ناس ڪرڻ چاهي ٿو ته سچ پچ تنهن جو دشمن آهي ۽ مارڻ جوڳو آهي. هي راوڻ ان جي ٻال اوستا جي ويرتا کي ياد ڪري جڏهن وشوامتر جي يگيہ جي رکيا ڪرڻ لاءِ آيو هئو ۽ ان وقت هڪ ئي ٻاڻ سان مون کي سؤ ٻوجن پري سمندر جي ڪناري تي ڪڍي ڦٽو ڪيو هئائين، تڏهن کان وٺي مان ڊپ کان وياڪل ٿي رهان ٿو ۽ سدائين ان ڳالهہ جي ياد پوڻ ڪري مولکي ڇنڊي پاسن کان رام ئي رام ڏيکاري ڏيئي رهيو آهي ۽ جڏهن وقت مان سمهان ٿو تہ ان وقت من ئي من ۾ رام جو سمرڻ ڪندو رهان ٿو، اهڙي رگهناٿ کي سڃي ۾ ڏسي جڏهن لنڪ مان جاڳان ٿو تڏهن ۾ ڳالهہ لٿي وسري، تنهن ڪري هي راوڻ! تون شري رامچندر سان هٿ ڇڏي پنهنجي گهر هليو وڃ ۽ وچي پنهنجي راڪش ونش جي رکيا ڪر. شري رامچندر سان وير نہ ڪر، اُن سان ويرڀاءُ رکڻ ڪري سڀ ڪجهہ نشٽ ٿي ويندو. تنهن ڪري تون ڄاڻ تہ رام منش نہ آهي - هو ساکيات ڀڳوان نارائڻ آهي مايا سان منش روپ ڌاري پرٿويءَ جو بار لاهڻ لاءِ بن ۾ آيو آهي، تنهن ڪري تون پنهنجو پٽو ڇاڻي دوڻي هليو وڃ.

مارِيچ جا اهي وچن ٻڌي راوڻ چوڻ لڳو جڏهن اوهان جي ڀارنا سان پرمانما رام منش روپ ۾ مون کي مارڻ لاءِ هتي آيو آهي تہ ضرور اتي تي ڪندو، تنهن ڪري مان ضرور شري رامچندر وٽ وڃي سيتا کي ڪي ايندس، جيڪڏهن جنگ ۾ ان جي هٿان مرندس تہ پرم پد پائيندس، جيڪڏهن مون ٿي تي جنگ ۾ ماري ڇڏيو تہ اهڙي ٻي ڀيرو لي سيتا کي ڪڻي تنهن ڪري هي مارِيچ! اٿ ۽ جلدي سهڻو وچتر روپ ڌاري تنهن تي آشرم ڏانهن وڃ سو موني پنهنجي آشرم ۾ اهي سينهن چوڻ تہ جيڪڏهن تہ هن تلوار سان لوڪي ماري ڇڏ اهي وچن ٻڌي مارِيچ من ئي من ۾ ويچار ڪيو تہ

وس پوءِ ڪري پنهنجي راڪشس. سيتا ولي رام سان ٻڌ ڪئي ليڪن ٻلوان رام هڪ ڪن ۾ ئي سڀني راڪشن کي ماري ڇڏيو. هي راجا مون کي اُن الئي معلوم ٿئي ٿو ته جيڪڏهن رام چاهي ته ٽنهي لوڪن کي ڀسم ڪري سگهي ٿو. جيڪڏهن هن جي استري تنهنجي پتني ٿي آوي ته تنهن جو جنم سڦلو ٿي پوي، تنهن ڪري هي راجن! تون اهڙي اٽڪل ڪر، جنهن سيتا تنهنجي پتني ٿي رهي ۽ سنسار ۾ تنهنجي ناموس ٿي پوي، پر تون رام جي سامهون اڀي نه سگهندين، ان رگهنات کي ڪيئن اُهو ڪري مايا جي چال ۾ موهت ڪري پوءِ ان کي پراپت ڪري سگهندين، شورپنکا جي اهڙا ڳالهه ٻڌي راوڻ ان کي ڌيرج ڏيئي روانو ڪيو ۽ من ئي من ۾ ويچار ڪرڻ لڳو ته وڏي عجب جهڙي ڳالهه اها آهي ته اڪيلي منش روپ ۾ رگهونشي رام شڪتي ٻل سان منهنجي ڀاءُ کر کي سيتا سميت ڪيئن ماري ڇڏيو شايد هيءَ رام منش نه آهي ساڪشات پرماتما ئي آهي ڪهڙو وقت اڳي برهما جي پرارٿنا سان منهنجي سيتا ۽ مون کي بالدر سيتا سان مارڻ لاءِ هن وقت رگهونش ۾ منش روپ ۾ اوتار ورتو آهي. جيڪڏهن مان رام جي هٿان مارجي ويندس ته مان وشڪنٺ جو راڄ پرڀيندس نه ته ڪجهه وقت راڪشن جو راڄ ٻيو ڪندس، تنهن ڪري ضرور رام وٽ ويندس.

راوڻ ۽ ماريچ جو سنواد

سري مهاديو چوڻ لڳو، هي پاروتي! سڄي رات ويچار ڪندي جڏهن صبوح ٿيو تڏهن پڌامان راوڻ رٿ ۾ چڙهي من ۾ ويچار ڪندو سمنڊ جي ڪناري تي ماريچ جي گهر وارو ڇا ڏسي ته ماريچ مني ويس ۾ جٽائون ٻڌل گڏن کي پرڪاش ڪندڙ نرگڻ ڀڳوان جو ڌيان ڪري رهيو آهي، سماڌي ٽٽڻ کان پوءِ هن راوڻ کي پنهنجي گهر آيل ڏٺو، راوڻ کي ڏسندئي ماريچ اٿي اڀو رهيو ۽ ان کي آدرستڪار ڪري آسڻ ڏيئي وهاري پڇڻ لڳو هي راوڻ هن وقت تون اڪيلو رٿ ۾ چڙهي ڪيئن آيو آهين؟ ڪهڙو سبب آهي؟ تنهنجو مک ملين ۽ من چنتا ۾ وياڪل ٿو ڏسجي؟ تنهن تي راوڻ چوڻ لڳو ته اجوڌيا پوريءَ جي راجا دشرٿ پنهنجي پٽ رام کي لڇمڻ ۽ سيتا سميت بنواس ڏنو آهي سو هن وقت اهي پنچوٽي نالي آشرم ۾ رهن ٿا، ٻڌو اٿم ته ان جي استري سيتا ڏاڍي سندر آهي جا ٽنهي لوڪن کي موهت ڪرڻ واري آهي، هن رام اڪيلي سڀني راڪشن ۽ منهنجي ڀاءُ کر کي ماري ان بن ۾ اڻ ڊپ ٿي آنند سان رهي ٿو ۽ منهنجي ڀيڻ شورپنکا جو اِن قصور

کي ماري، کر دوشڻ ۽ ترشيرا کي پڻ ماري ڇڏيو، اهڙي طرح شري رامچندر اڌ پهر ۾ ئي انهن سڀني راڪشسن کي قتل ڪري ڇڏيو، تڏهن لڇمڻ غفا مان نڪري سيتا کي وٺي شري رگهناٿ وٽ آيو. ان وقت سڀني راڪشسن کي مئل ڏسي ڏاڍي عجب ۾ پئجي ويا. شري سيتا شري رامچندر جي واکاڻ ڪئي ۽ ان جي سرير تي لڳل هٿيارن جي گهاون تي هٿ ڦيرڻ لڳي.

شورپڻکا ۽ راوڻ

انهن سڀني مکيه راڪشسن کي مئل ڏسي، راڪشسن جي راجا جي ڀيڻ شورپڻکا دوڙندي لنڪا ۾ آئي ۽ راج سڀا ۾ پهچي روئندي راوڻ جي پيرن تي ڪري پئي، ڀيڻ کي اهڙي طرح دک ۾ وياڪل ڏسي راوڻ ڇرڪ لڳو، اٿي ڀيڻ ڏي ويو، ٻڌاءِ ته سڀني لوڪن ڪنهن بدصورت بڻايو آهي، هي ڀيڻ! اهو اندر جو ڪم آهي يا ڌرم راج، ورڻ يا ڪبير انهن مان ڪنهن ڪم آهي؟ سچ ٻڌاءِ مان ان کي هڪ پل ۾ ڀسم ڪري ڇڏيندس، تڏهن شورپڻکا راوڻ کي چوڻ لڳي، توهان ته وڏو مورک شراب ۾ مست استريءَ جو غلام ڏسڻ ۾ اچين ٿو، توهان جو ڪنهن طرف ڌيان نه آهي پر توهان راڄ ڪيئن ٿي هلايو. هڪ ڏينهن اڌ ۾ کر، دوشڻ ۽ ترشيرا ۽ چوڏهن هزار مکيه راڪشسن کي رام هڪ پل ۾ ماري ڇڏيو، ۽ ساري اسان ۾ منيشورن کي سدائين لاءِ ڀي نڀو ڪري ڇڏيو اتري قدر ڪرڙ نقصان ٿيندي ۾ اجا تائين لوڪن کي ڪجهه خبر ئي ڪانه پئي آهي. انهيءَ ڪري مان چوان ٿي ته توهان مورک آهيو، تڏهن ته راوڻ ڇرڪ لڳو هي ڀيڻ! توهان ٻڌاءِ ته اهو رام ڪير آهي جنهن جاچي ڪري راڪشسن کي ماريو، سڀئي سمورو حال ڪري ٻڌاءِ ته مان ان کي ماري ڇڏيندس، تڏهن شورپڻکا چوڻ لڳي- هڪ ڏينهن مان گهمندي گوامي نديءَ جي ڪناري وڃي رهي هيس الي ڪٿي وقت ڪان وٽي منيشورن هڪ پنچوٽيءَ ٿالي آشرم آهي، ان آشرم ۾ مون مني ويس ۾ جٽائن سان سونهيا ڏيندڙ ڌنش ڌاري سرهن سونهيا جهڙي ڏام شري رامچندر کي ڏٺو ان جو ننڍو ڀاءُ لڇمڻ ۽ ان وانگر روپوان آهي ۽ ان جي استري روپ ۾ ساکيات لڪشمي جهڙي سهڻي سونهاري آهي، هي راجن! ڪنڌرو، مشڪل، ديوتائن ۽ انهن ڏاڍن ۾ سڀن اهڙي استري خوبصورت نه ڏٺي آهي نه ٻڌي آهي، هي راجن! ان ڪي لهجي ڀيڻي [illegible] ولي اچڻ جي ڪشش ٿي ڪم انهيءَ ڪري رام جي ڀاءُ لڇمڻ [illegible] نڪ ڪاني ڇڏيا [illegible] دکي ٿي روئندي ڪر وٽ

ڳالهه ٿيندي؟ تنهن جو اتي ۾ ڪلياڻ آهي تون ان وٽ وڃ هو مهاراج سڀ جو سوامي آهي، اهو ٻڌي هوءَ دشت چت واري راڪشڻي وري رگهنات وٽ آئي ۽ ڪروڌ ۾ ڀرجي چوڻ لڳي هي رام! تون وڏو چنچل چت وارو آهين مونکي هيڏانهن هوڏانهن ڇو گهمائي رهيو آهين، مان هينئر تنهنجي سامهون ٿي سيتا کي کائي ٿي وڃان ائين چئي ڀيانڪ روپ ڌاري جانڪيءَ کي کائڻ لاءِ ڊوڙي، تڏهن لڇمڻ رامچندر جي آگيا سان هن کي ٻڪڙي ڏاڍي ڦڙتيءَ سان خنجر کڻي ان جو نڪ ڪاٽي ڇڏيو، تنهن کان پوءِ هوءَ راڪشڻ ڀيانڪ آواز ڪندي رت ڳاڙيندي روئندي ڪٺور لفظ ڳالهائيندي جلدي اچي کر جي سامهون ڪري پيئي، هن کي ڏسي کر چوڻ لڳو، هي ڀيڻ! ڇا ڳالهه آهي؟ ڪهڙي دشت موت جي منهن ۾ وڃڻ واري هيءَ تنهنجي حالت ڪئي آهي؟ تون ٻڌاءِ ته سهي! هو ڪال جي سمان ٻلوان ۾ ڪٺي هجي تڏهن به، مان ان کي هڪ پل ۾ ماري ڇڏيندس، تڏهن شورپڻکا پاڻ کي چوڻ لڳي ته هتي سيتا ۽ لڇمڻ سميت رام ڏنڊ ڪارڻيه، ٻنواس ڦرندو گوداوريءَ جي ڪنڌيءَ وٽ رهي ٿو، ان جي آگيا سان انجي ڀاءُ لڇمڻ منهنجي هيءَ حالت ڪئي آهي، جيڪڏهن توهان وڏو وار ٻهادر آهيو، ته انهن ٻنهي دشمن کي ماري ڪاٽي ڇڏ، مان انهن ٻنهي جو خون پيئندس نه ته پنهنجا پراڻ تياڳي جم لوڪ هلي وينديس، شورپڻکا جا اهي وچن ٻڌي کر ڪروڌ ۾ ڀرجي ٻڌ ڪرڻ لاءِ تيار ٿي هليو، ۽ رام کي مارڻ لاءِ وڏا وڏا ٻهادر چوڏهن هزار راڪش ان وٽ موڪليا. کر، دوشڻ، ترشيرا، اهي سڀئي انيڪ قسمن جا استر شستر کڻي رام وٽ آيا انهن جو شور ٻڌي شري رامچندر لڇمڻ کي چيو ڏس لڇمڻ وڏو گهمسان ٻڌڻ ۾ اچي رهيو آهي، ائين معلوم ٿئي ٿو ته ڪي راڪش اچي رهيا آهن. ضرور اڄ مون سان انهن جي گهور ٻڌ ٿيندي تنهن ڪري هي مهاٻلي! تون سيتا کي وٺي ڪنهن پهاڙ جي غفا ۾ هليو وڃ اڄ مان هنن سڀني ڀيانڪ راڪشن کي مارڻ چاهيان ٿو، توکي منهنجو قسم آهي هن ساري ۾ تون ٻيو ڪجھ به نه چئج. تڏهن لڇمڻ رامچندر جي آگيا مڃي سيتا کي وٺي هڪ غفا ۾ هليو ويو، تڏهن شري رامچندر پنهنجي ڪمر ڪشي ڪٺور ڌنش ٻن ٻاڻن وارو ترڪس ٻڌي ٻڌ لاءِ تيار ٿي بيٺو. تنهن کان پوءِ راڪش سڀئي اچي اچي رام جي مٿان انيڪ قسمن جي هٿيارن ۽ پٿرن جي ٻرسات وسائڻ لڳا، شري رامچندر هڪ پل ۾ پنهنجي شڪتيءَ سان انهن هٿيارن ۽ پٿرن کي ٽڪر ٽڪر ڪري ڪاٽي ڇڏيو. وري هزارين ٻاڻن سان انهن سڀني راڪشن

واري راڪشڻي گهمندي ڦرندي هڪ ڏينهن پنچوٽيءَ جي پرسان لنگهيءَ جي ڪناري لنگهي اچي نڪتي، اتي هن ٻنهي ڀائرن کي ڏسي موهت ٿي پيئي، منوهر پرش کي ڏسي شورپنکا جهڙي استري وياڪل ٿي پيئي ۽ پنهنجي من کي روڪي نه سگهي جا سهڻو سندر روپ ڌاري رامچندر وٽ آئي ۽ مشڪي چوڻ لڳي! توهان جهڙو ٻيو ڪير آهي؟ ڪنهن جو پٽ آهيو؟ هن آشرم ۾ ڇا لاءِ ٿا رهو، **مان راوڻ جي ڀيڻ شورپنکا راڪشڻي آهيان** مان پنهنجي ڀاءُ کر سان گڏ هن بن ۾ رهندي آهيان. راجا راوڻ مونکي هيءَ بن سونپي ڇڏيو آهي تنهن ڪري مان رشين منين کي کائيندي ڀسم رهان ٿي هي منوهر پرش مان انهيءَ ساري ۾ ٻيڻ چاهيان ٿي، تنهن ڪري توهين مونکي پنهنجو نالو نشان ٻڌايو، تڏهن شري رامچندر چوڻ لڳو، مان ايوڌيا جي راجا دشرٿ جو رام نالي پٽ آهيان، هيءَ سندري سيتا منهنجي استري آهي، هو سهڻو ڪمار منهنجو ننڍو ڀاءُ لڇمڻ آهي، هي ترلوڪ سندري ٻڌاءِ تنهن جو ڪهڙو ڪم آهي.

شري رامچندر جا اهي وچن ٻڌي ڪام وس شورپنکا چوڻ لڳي هي رام ٽنهي لوڪن جي سمان نه ڪوئي پرش آهي ۽ نه منهنجي سمان ڪائي سندري آهي وڌاتا هيءَ سنجوڳ وچار ڪري رچيو آهي منهنجي لائق سنسار ۾ ٻيو نه آهي مون ٽيئي لوڪ گهولي ڏٺا آهن انهيءَ ڪري مان اڃا تائين ڪنواري رهي آهيان ۽ هاڻ توهان کي ڏسي منهنجو من موهت ٿي پيو آهي تنهن ڪري منهن جي ڪوڙ هلي مون سان آنند خوشيون ماڻيو هن وقت مان ڪام وس آهيان تنهن ڪري مان توهان کي ڇڏي نٿي سگهان، تڏهن رامچندر سيتا ڏانهن نهاري مرڪي چوڻ لڳو، هي سندري! مون کي ته هيءَ استري موجود آهي تنهن کي ڇڏڻ مشڪل آهي هن جي رهڻ ڪري ٻيو پرڻو نه سڙلي پچندي ڪيئن رهي سگهنديءَ، باقي منهن جو سهڻو نوجوان ننڍو ڀاءُ لڇمڻ وهدر اڪيلو، اهو تنهن جي لائق پتي ٿيندو توهان ان سان گڏ بن ۾ رهي آنند ڪر، رامچندر جا اهڙا وچن ٻڌي ڪام ۾ موهت ٿيندڙ راڪشڻي شورپنکا لڇمڻ وٽ وڃي چيو، هي سندر ڪمار! توهان پنهنجي ڀاءُ جي آگيا موجب منهنجو پتي ٿي مون سان هلي آنند خوشيون ماڻ دير نه ڪر- لڇمڻ جي اهڙا ڳالهه ٻڌي، لڇمڻ چوڻ لڳو، هي سندري! مان ان ڀڳوان جو داس آهيان، مون کي پرڻي جي پتي ٺاهي ڪري توکي به ان جي داسي ٿي رهڻو پوندو! تنهن جي لاءِ وڏيڪ دک جي ڪهڙي

جيئن سنسار روپي کوهہ ۾ ڪري ٿو. اهي ٻئي مايائون ڀڳوان جي سهاري سان اٿين ڪن ٿيون. ان ۾ ڪنهن جو ٻل هلي نٿو سگهي، گيان اهو آهي جنهن کي ذاتي ڀاس جو ليڪ ماتر نٿو رهي ۽ سڀ ۾ برهم روپ ڏسي ٿو. پرم وئراڳي جنهن ٽنهي ڳڻن ۽ انهن سڌان کي ائين ڄاڻي تياڳ ڪيو آهي، جا مايا ايشور ۽ پاڻ کي ڄاڻي نٿو سڃاڻي ان کي جيو چوڻ گهرجي، جو ٻنڌن ۽ موکش ڏيڻ وارو آهي سڀ کان پري مايا جو پريرڪ آهي. اهوئي ايشور آهي. ڌرم مان وئراڳ ۽ يوگ مان گيان ٿئي ٿو، گيان موکش ڏئي ٿو، ويد ائين چون ٿا. هي لڇمڻ! جنهن لاءِ مان جلدي پرسن ٿي وڃان ٿو، اهائي سک ڏيڻ واري منهنجي ڀڳتي آهي، اهائي سُتنتر ڀڳتي آهي جنهن کي ٻيو ڪوئي سهارو نہ آهي، گيان وگيان ان جي آڌين آهن، هي ڀائي! ڀڳتي سک جي کاڻ آهي، پر اها تڏهن ملي ٿي جڏهن سنتن جي ديا درشٽي رهي ٿي، هاڻ ڀڳتيءَ جو ساڌن ورنن ڪريان ٿو، جنهن ڪري منش مونکي سولائيءَ سان حاصل ڪري ٿو، پهريائين تہ برهمڻن جي چرنن ۾ وڏي پريت رکي، ۽ ويد جي ريت سان پنهنجي ڌرم ۾ لڳو رهي، پوءِ هن کي وشين مان وئراڳ ٿئي ٿو ۽ ان جو مون ۾ پڪو وشواس ٿئي ٿو، ۽ منهنجي ڪٿا چرتر ٻڌڻ سان ان کي نو ڀڳتيون حاصل ٿين ٿيون ۽ من ۾ منهنجي ليلائن ۾ گهڻي پريت وڌي ٿي جنهن جو سنتن جي چرنن ۾ وڏو پريم آهي. من، ڪرم ۽ وچن سان ڀڄن ڪرڻ جو پڪو نيم آهي، گرو، ماتا، پتا، ڀائي، سوامي، ۽ ديوتا سڀ ڪجهه مونکي ئي سمجهي سيوا ۾ دل سان منهنجي سيوا ٿو ڪري منهنجا گڻ ڳائيندي جنهن کي سرير جي سڌ نہ ٿي رهي واٽي. مٺي ٿو ٻولي ۽ پريم جا آنسون ٿو وهائي، ڪام ڪروڌ ڀيائي ابمان ۽ پاپ جنهن جي من ۾ نہ آهي، هي لڇمڻ! مان سدائين ان جي وس ۾ رهان ٿو، جو وچن، ڪرم ۽ من سان منهنجي شرن ۾ اچي ٿو، جو بنا ڪنهن ڪامنا جي منهنجو ڀڄن ڪري ٿو، ان جي ڪمل روپي هردي ۾ مان سدائين آنند ڪريان ٿو. هن ڀڳتي يوگ کي لڇمڻ ٻڌي ڏاڍو پرسن ٿيو ۽ پرڀوءَ جي چرنن ۾ سر نوائي چوڻ لڳو هي پرڀو هاڻي منهنجو سنسو دور ٿي ويو ۽ گيان حاصل ٿيو، اهڙي طرح وئراڳ گيان ۽ ڀڳتي يوگ ۽ نيتيءَ جي ڳڻن جي واکاڻ ٻڌندي هو ڏاڍي آنند ۾ پنچوٽيءَ ۾ رهن ٿا.

شورپڻکا جي ڪٿا

شري مهاديو چوڻ لڳو هي پاروتي! ان وقت گهور بن ۾ رهڻ واري ناڳڻ سمان شورپڻکا راوڻ جي ڀيڻ پنهنجي مرضي موجب روپ ڌارڻ

ته مان جنڪ نندنيءَ سيتا جي تن من سان رکيا ڪندس، ڪمد راڄ جا اهي
وچن ٻڌي رامچندر ٻڌن لي چوڻ لڳو هي ڪمد راڄ! ٺيڪ آهي ٺون هن
پاسي واري ان ۾ رهي ساڌن ڪج. ائين چئي رامچندر ٻــڌ سيتا لڇمڻ
سميت ٻيڙيءَ ڏانهن ويو. گرلهيءَ گنگا جي ڪناري وٽ پهتي، ان ٻڌمان
لڇمڻ کــان ٻيڙيءَ ۾ هڪ سندر وڏي ڪٽيا ٺاهي، ائان سڀ گرلهي گنگا
جي ڪناري جــي الر پاسي ڪند مول، ڦل، الــ ۽ ٻيا وڻ ميون سان
ڀرپل هئا اتي ائڪالمه استان ڏسي رهڻ لڳا، شري رامچندر ٻڌمان لڇمڻ
سان گڏ ۽ سيتا کي ديولوڪ سمان سکر ڏيندو الدر جي سمان سندر استان ۾
رهڻ لڳا، رام جي شمرا ۾ لڇمڻ جو چت لڳل هو، جــو هر روز ڏينهن جو
امه ٻرٻر سان ڪند مول ڦل آڻي سيتا رامچندر کي ڏيندو هو ۽ رامه جــو
ڏاش ٻــاڻ ڪٽي چارلي پاسا گهمي اهور ڏلي جاڳندو هو ۽ ٿيئي امه ٻرامه
سان گرلهي گنگا ۾ سنان ڪندا هوا. ان وقت سيتا اڻهن ٻڌهي جي وچـــ ۾
رهي ڪم ڪار ڪندي هئي ۽ لڇمڻ ٻرامه سان لمه روز جل ڪٽي ايندو
هو. ڀڳتي ڀاءَ سان اڻهن جي شمرا ڪندو هو، اهڙي طرح ٿيئي الي سکر
سان رهڻ لڳا، هڪ ڏينهن لڇمڻ سري رامچندر کي ائڪالمه ۾ ويٺل ڏسي
ٺمرتا ڀاءَ سان اچڻ لڳو، هي ڀڳوان! مون کي گيان ويراڳ ۽ مايا جو سروپ
ٻڌايو ۽ ايشور ۽ جيو جو ڀيد سمجهائي ٻڌايو جو جو ٺوهان کـــان سواءِ هن
ڀاري ۾ ابديش ڪرڻ وارو ٻيو ڪو ڪولي ناهي، لڇمڻ جــا اهي وچن ٻڌي
شري رام چوڻ لڳو. هي لڇمڻ! ٻڌ مان ٺوکي سمجهي ۾ ٻجهو ٻرم گيان ٻڌايان
ٺــو جنهن جي جاڻڻ ڪري منش جلدي سنساري ٻرمن کان مڪتي لي وڃي
ٺو ۽ ٻرٻرائين مان ٺوکي مايا جو سروپ ٻڌايان ٺو ٺهن کانپوءِ گيان ساڌن ٻڌائيندس
ٻوءِ وگيان سميت گيان جو ورنن ڪندس. هن کان سواءِ ڪيهه ٻرمانما جو ۽ سروپ
ٻڌائيندس. جنهن جي جاڻڻ سان منش سنسار جي ٻڌ کان مڪتي لئي او.

ڀڳتيءَ جو ورنن

مان ۽ منهنجو، ٺون ۽ ٺهنجو، اهائي مايا آهي، جنهن سڀني جيو ٻراڻين
کي موهه جار ۾ ڦاسائي ڇڏيو آهي، جن ٻدارٿن ٺائين من ٻهچي سگهي ٺو ۽
جن کي ذهه اندريون جاڻي سگهن ٺون اهن سڀني کي مايا سمجهه، هن
مايا جا ٻــ ڀيد جاڻايل آهن، هڪ ودِيا ۽ ٻي اوديا، اهرين جهڪا ودِيا مايا
آهي اها سنسار کــي ائين ڪري لي ۽ سڀني کڻ ان جي آڌين آهن ۽ ٻي
اوديا مايا. ٺمام دکدائڪ دک روپ آهي، جنهن جي ســوهه ۾ ڦاسي هيءَ

سگهي. سنسار ۾ ساڌن جو سنگ ئي موکيہ ڏيندڙ آهي ۽ ساڌن جي سـ
مان گيان حاصل ٿئي ٿو ۽ گيان مان ئي وراڳ ٿئي ٿو ۽ وراڳ مان ڀڳتي
حاصل ٿئي ٿي. هي ناٿ! اڄ توهان جي درشن ڪرڻ سان منهنجو جـ
سڦلو ٿي ويو، ۽ منهنجا سڀئي يگيہ ۽ سڦل ٿي ويا، مون گهڻي وقت کان
وٺي سچي ڀاونا سان تپسيا ڪئي آهي، هي رام! انهيءَ تپسيا جو هيءُ ڦل
مليو آهي، هي راگهو! مون تي ڪرپا ڪري سدائين منهنجي من مندر ۾ سيتا
سميت واسو ڪريو ۽ مون کي هلندي ڦرندي سدائين توهان جو منهنجي من
۾ ڌيان رهي.

لڪشمي پتيءَ شري رگهنات جي اهڙي طرح استوتي ڪري مني اگستيہ
اگنيءَ وقت جـو ڏنل اندر وارو ڌنش ٻاڻن سان ڀريل ڪڍهن ۽ خالي نہ ٿيڻ
وارو ٻہ ترڪس ۽ هڪ وڏن جڙيل کنڊڪ، رامچندر کي ڏيئي چوڻ لڳو، هي
راگهو! ڀرٿويءَ جو ٻار لاهڻ لاءِ راڪشن کي ماري ناس ڪريو، جنهن ڪري
توهان پنهنجو مايا سان منش روپ ۾ اوتار ورتو آهي، هتان کان ٻہ اوجن
پري گوداوري نديءَ جي ڪناري تي پوتر ڏنڊڪارڻيہ ۾ سندر سوڀيا ڏيندڙ
پنچوٽي نالي آشرم آهي هي رگهنات! توهان پنهنجو باقي وقت اتي
رهي گذاريو، هي سيتا پتي! اتي رهي توهان ديوتائن جا ڪشٽ دور
ڪريو ۽ ڪاريہ سڌ ڪريو.

تنهن کانپوءِ جانڪي جاڻڻ هار ڀڳوان منيءَ کان آگيا وٺي ان جي چوڻ
موجب پرڀو تي ان جي ڏنل ڏس طرف اڳتي هلڻ لڳا.

پنچوٽي ۾ نواس لڇمڻ کي اُپديش جٽايو سان ملڻ

سري مهاديو چوڻ لڳو، هي پاروتي! شري رامچندر سيتا ۽ لڇمڻ سميت
تہ ڪندي رستي ۾ سري رامچندر هڪ گيد پکين جو راجا جٽايو
، ويٺل ڏٺو، ان کي ڏسي عجب ۾ پئجي چوڻ لڳو تہ هي ڇا آهي تڏهن
چندر لڇمڻ کي چيو هي لڇمڻ منهنجو ڌنش کڻي اچ ڏس سامهون راڪش
و آهي، رشين جي کائڻ واري هن دشت کي مان هيٺڙ جو هيٺڙ ٻرو
ڏس، رام جا اهي وچن ٻڌي گيد راج ڀؤ کان وياڪل ٿي چوڻ لڳو هي
! مان تنهنجي هتان مارڻ جي لائق نہ آهيان، مان تنهنجي پتا جو پيارو
جٽايو نالي گيد راج آهيان. توهان جو ڪلياڻ ٿئي، مان تہ توهان
او ڪندڙ آهيان، توهان کي ٿي لئي ڏيندڙ ڪامنائن ڪري مان پنچوٽي
ڏس، جنهن وقت جڏهن لڇمڻ ۽ هرڻ جي ڪري ان ۾ هلير ويندو

برهم لوڪ ڏسڻ ۾ ٿي آيو، آشرم جي ٻاهران وهڻ ڪري شري رامچندر
ستيڪشڻ منيءَ کي چيو تون جلدي اگستيہ منيءَ وٽ وڃي ان کي سيتا ۽
لڇمڻ سميت منهنجي اچڻ جي خبر ڏي، تڏهن ستيڪشڻ چيو ته وڏي
خوشيءَ جي ڳالهه آهي. اهو چئي جلدي گروءَ جي آشرم ۾ ويو ۽ اتي وڃي
ستيڪشڻ ڏنڊوت ڪري ڏٺو ته اگستيہ خاص طور رام ڀڳتن سان گڏ ويٺو آهي ۽ تمام
ڀڳتي ڀاو سان پنهنجي شش کي رام منتر جي وياکيان ڪري رهيو آهي،
اهو ڏسي ستيڪشڻ ان وٽ ويو ۽ پرڻام ڪري وينتيءَ سان چيو گروجي!
دشرٿ ڪمار سري رام سيتا ۽ لڇمڻ سميت توهان جي درشن لاءِ آيا آهن ۽
هت ٻاهر بيٺا آهن. تنهن تي اگستيہ منيءَ چيو بيٺا تنهن جو ڪلياڻ
لئي تون جلدي منهنجي هردي ۾ وسندڙ ڀڳوان رام کي وٺي آءُ مان ان جي
درشن جي آسا سان اتيءَ جو ڌيان ڪندو هتي رهان ٿو، اهو چئي جلدي
منهن سان گڏجي ٻاڻ سري رامچندر وٽ آيو ۽ ان کي تمام ڀڳتي ڀاو سان
چوڻ لڳو، هي رام! اڄ توهان جو ڪلياڻ ٿيو، اڄ وڏي ڀاڳ سان توهانجو
اچڻ ٿيو آهي، جنهن ڪري اڄوڪو ڏينهن سڦلو آهي. اڄ مون وٽ پيارا
مهمان آيا آهن. منيشور کي ايندو ڏسي، سري رامچندر پرڀو لي لڇمڻ
۽ سيتا سميت اچي پيهي پرڻام ڪيو، تڏهن منيءَ راج رام کي هردي سان
لڳايو ۽ خوشيءَ وچان ان جي نيترن ۾ جل ڀرجي آيو تنهن ڪانپوءِ اگستيہ منيءَ
هڪ هٿ سان شري رگهناٿ جو هٿ پڪڙي ان کي پرم سان پنهنجي
آشرم ۾ وٺي آيو ۽ آدر ڀاءُ سان آسڻ ڏئي وهاري هٿ جوڙي چوڻ لڳو هي
رام! براهمڻ سمي ۾ جنهن وقت ڪمر سمندر جي وچ ۾ برهما توهان سان
ڌرتيءَ جو ٻار لاهڻ لاءِ راوڻ کي ناس ڪرڻ جي پرارٿنا ڪئي هئي، تڏهن
کان وٺي توهان جي درشن جي آسا سان مان تپسيا ڪريان ٿو ۽ توهان جو
چنتن ڪندو توهان جي اچڻ جو انتظار ڪندو منهن سان رهان ٿو.

هي جگديشورا وشو ۽ ڪرمن جي ڪري توهان تي منش ديهه ۽ اهن
جيوان ۾ سمايل آهيو، پنهنجي گڻ جي ڀيد سان توهان رجو گڻ دوارا
جڳ جو ڪرتا برهما، ستو گڻ دوارا جڳت جي رکيا ڪرڻ وارو وشنو، ۽ تمو
گڻ سان ان جو ناس ڪرڻ وارو رودر شنڪر ڀڳوان آهيو، ودوان پرش
اهن چون ٿا، هي رام! ٻنهيءَ موجب ستو، رجو، تمو اهن ٽنهي گڻن سان
پراڻيءَ جون اهي ٽي قسمن جون اوستائون ٿين ٿيون، توهان ٽنهي گڻن
کان پري آهيو، اهن جو ساکي چند سروپ آهيو نيا وڪار آهيو،
توهان جي ڀڳتيءَ روپي امرت کان سواءِ سنسار ۾ ٻيو موکش لاءِ ٻيو

ڀار ڪندڙ مضبوط جهاز آهي، هي ناٿ! مان سدائين توهان جي دا
داس آهيان- توهين سڄي سنساري اندران جا سواءِ آهيو معنيٰ هر
مولر جي پتلي (سوتر) کي موهہ جي ڄار ۾ جڪڙن جو من ڦاٿو پيو آهي پيه
ٿي مايا سان موهت ڪرايو ٿا. پتر، ڪٽنب، گهر جي انڌ ڪوپ ۾
ڏسي توهان پاڻ مون کي پنهنجو ڄاڻي ڪري درشن ڏيڻ لاءِ آيا آهـ
توهان سڀني پراڻين جي هردي ۾ براجمان آهيو، جو منش توهان جي م
جاپ کان اي مک آهي، ان کي توهان پنهنجي مايا سان موهت ڪرايو ٿا
مدش توهان جي ڀڳتيءَ ۾ لين آهي، ان کي توهان جـي مايا موهت نٿي
ڪري. هي ايشور! هڪ ڪري توهان تي هن جڳت جي اتپتي، استتي
پرلي جو ڪارڻ آهيو لوڪٽي مايا جي ڪري برهما، وشڻو، مهيش جي روپ
۾ پرگٽ آهيو. ستيڪشڻ جي اهڙي طرح استوتي پڙهي، شري رامچندر کي
چرڻ لڳو، هي مني مان اهو ڄاڻان ٿو تہ تنهنجو چت منهنجي اپاسنا سان
نرمل ٿي ويو آهي جو لوڪي مون لاءِ پيو ڪوٺي ۽ ساڌن ڪرڻ جو ضرور نہ آهي
تنهن ڪري مان لوڪي ڏسڻ لاءِ آيو آهيان- سنسار ۾ جو منش منهنجي منتر
جــو جاپ ڪري ٿو ۽ منهنجي شرن ۾ اچي ٿو ان کي مان نت پرمت سان
درشن ٿو ڏيان، توڻ نہ فقط منهنجي اپاسنا سان جيڪري ٿي سدائين لاءِ مکت
لي وٺين ۽ سوار چنڻ کان پوءِ نہ اوس موکہ جي پراپتي ٿيندءِ. هاڻ مـان
تنهنجي گروءَ اگستيہ منيءَ سان ملڻ چاهيان ٿو مون ان وٽ ڪجهہ ڏينهن رهڻ
لاءِ مـن ۾ وچار ڪيو آهي. ستيڪشڻ چيو، هي راگهو! تمام چڱو، اوڏانهن
...ٻاٽي هلنداسون، مون کي ۽ گروءَ کي ڏٺي گهڻو وقت ٿي ويو آهي، تنهن
...ڪري مان بہ توهان سان گڏ اوڏانهن هلندس، صبوح ٿيڻ سان سيتا ۽
...ڻ سميت رامچندر ستيڪشڻ منيءَ کي ساڻ وٺي اگستيہ منيءَ سان ملڻ لاءِ
...ي ڏاري ان جي نديءَ ڀاءِ اگن جيوهہ مني جي آشرم ڏي هليا.

سري رام اگستيہ منيءَ جي آشرم ۾

شري مهاديـو چوڻ لڳو هي پاروتي! ان ڏينهن منجهند جي وقت سري
...ندر ستيڪشڻ سيتا ۽ لڇمڻ سان گڏ اگستيہ منيءَ جي نديءَ ڀاءِ اگـــن
... منيءَ جي آشرم ۾ آيا. اهو آشرم سڀني موسمن ۾ ڦل ڦول ميون سان
...هئو ۽ خطرناڪ جانورن ۽ انيڪ پکين سان ڀريل دنڊڪ بن جي سمان
...ڏٺي رهيو هئو، جو برهم رشين ۽ ديو رشين سان پوتر هئو ۽ ان جي
...ڀاسن رشين جا سندر شوڀيڪ آشرم هئا. اهڙي طرح جـڻ ساڪياڪ

سڀني رشي مني وڳهانڻ جو درشن ڪرڻ لاءِ شرڀنگ منيءَ جي آشرم ۾ آيا انهن مني سماج کي ڏسي ماٿا رولي مٿن روپ ۾ شري رام سيتا ۽ لڇمڻ هٿ ڪٺا اسي مستڪ نوائي پرڻام ڪيو، انهن منيشورن سرو انترامي ڀڳوان رام کي آشيرواد ڏئي هٿ جوڙي چوڻ لڳا ته هي رام! توهان برهما جي پرارٿنا سان ڀرلوڪ جو ٻار لاهڻ لاءِ اوتار ورتو آهي، اسين اهو سڀ ڄاڻون ٿا، ته توهان ساکيات شري هري آهيو ۽ جانڪي لڪشمي آهي ۽ شيش جي لڇمڻ آهي ۽ ڀرت ۽ شتروگهن توهان جو سنک چڪر آهي انهيءَ ڪري هتي سڀ ڪان ڀڄوان رشين جو دک دور ڪريو، هي وگهيندن اچو سيتا ۽ لڇمڻ سميت توهان اسان سان گڏ ڪري ڪري منيشورن جي سڀني آشرمن کي ڏسڻ لاءِ هلو. ائين ڪرڻ سان توهان کي اسان تي وڏي دبا ايندي. اهڙي طرح هٿ جوڙي وينتي ڪرڻ تي ڀڳوان رام منين سان گڏ انهن جي لوڙن کي ڏسڻ لاءِ هليو، سري رامچندر انهي سڀني پاسي گهٽيون کوپرا-ون ڀيل ڏٺيون جو ڏسي شري رامچندر منين کان پڇيو، هي هڏيون ڪنهن جون آهن ۽ هيءُ لوڙ ان جي ڀرلوڪ لئي ڪيئن پيون آهن لاڏهن منيشورن چيو هي رام! هيءُ سڀ رشين منين جا مستڪ آهن هي سورڻ ڀڙڪو! انهن کي راڪشن کائي ڇڏيو آهي. اهي راڪش منين کي سمادي ۾ مکن ڏسي وجهه وٺي، رشين کي کائڻ لاءِ جتي ڪٿي گهمندا رهن ٿا. منين جا سڀ ڏهندڙ ۽ دک ۾ ڀريل وچن ٻڌي شري رامچندر سڀني راڪشن کي مارڻ لاءِ پرتگيا ڪئي اهڙي طرح منيشورن جا آشرم ڏسندي پرڀو وڳهانڻ ٻڌاسي منين جي دک دور ڪرڻ لاءِ سيتا ۽ لڇمڻ سان گڏ انهي ڪجهه ڏوهه رهي پيو.

مني ستيڪشڻ جي رام ۾ پريت

شري رامچندر ڪجهه وقت رهي لنهن کان پوءِ اگستيه منيءَ جي شش ستيڪشڻ منيءَ جي آشرم ۾ ويا جو رشين سان ڀريل هئو ۽ سڀني موسمن ۾ ڦلن ڦولن سان ڀريل ۽ سهائي آنند ڏيندڙ سک دائڪ هئو، ستيڪشڻ جي سچي رامچندر ۾ ڏاڍي پريت هئي، ان وقت ستيڪشڻ جا اماڻا ٻڌي ڪٿي [illegible] درشن لاءِ [illegible] سو رامچندر جي اچڻ جو ٻڌي [illegible] ۽ مستڪ نوائي هٿ جوڙي وينتي ڪري چوڻ لڳو، هي [illegible] ڪرپان لو، هي رام! شڪ، [illegible] جي [illegible] آهي، توهان جا چرڻ سنسار ساگر

منهنجي درشن جي پرڀاؤ سان توں جلدي مڪت ٿيو آهين سنسار ۾ منهنجي ڀڳتي ملڻ تمام ڪٺن آهي ڇاڪاڻ ته هوءَ انهن ٿي ٿي ته اوس هوءَ مڪتي ڏيڻ واري آهي توں منهنجي ڀڳتيءَ ۾ ڀرپور آهين، انهيءَ ڪري منهنجي آگيا سان توں پرم ڌام ڏي وڃ. اهڙيءَ طرح شري رامچندر ڀيانڪر راڪش کي ماري ان کي سراپ کان مڪت ڪيو ۽ ان کي وردان ڏنو، جو اهڙيءَ طرح شري رامچندر جي استوتي ڪري ٿو سو ضرور سڀني من گهريا مطلب پائي ٿو.

شرڀنگ رشيءَ جي رامچندر ۾ پريت

شري مهاديو چوڻ لڳو، هي پاروتي! ورات جي سرڳ لوڪ وڃڻ کانپوءِ شري رامچندر لڇمڻ ۽ سيتا سان گڏ شرڀنگ منيءَ جي سڀ سک ڏيندڙ آسڻ ۾ ويا، شريمان شرڀنگ رشي شري رامچندر کي سيتا ۽ لڇمڻ سان گڏ ايندو ڏسي هڪدم اٿي بيهي رهيو ۽ واجهه وجهي ڏنڊوت پرڻام ڪري آسڻ ڏيئي ويهاريائين ۽ ڪند مول ڦل کارائي مهمان نوازي ڪئي تنهن کانپوءِ منيءَ شرڀنگ ڀڳت وتسل رام کي منٺي واڻيءَ ۾ چيو، هي رام! مان گهڻي وقت کان وٺي توهان جي درشن جي پياس کان تپسيا ڪرڻ جو پڪو ويچار ڪري هتي ٿي رهيو هوس. هي رام! توهان ساکيات پرميشور آهيو. مون کي تپسيا جي ڪري جو تمام گهڻو پُن حاصل ٿيو آهي اهو سڀ اڄ توهان کي ارپڻ ڪري مان موکيه پد کي پراپت ڪندس انهن چئي يوگيشور شرڀنگ پنهنجو وڏو پُن جو ڦل شري رامچندر کي ارپڻ ڪري سيتا سان گڏ رام کي پرڻام ڪري باڻ چکيا تي چڙهي ويٺو، ان وقت من ئي من ۾ شري رامچندر، سيتا ۽ لڇمڻ جو گهڻو وقت ڌيان ڪندو رهيو ۽ من ۾ چوڻ لڳو، اهو هن سنسار ۾ رگهونات کي ڇڏي سمرڻ ڪرڻ ڪري ڪامنائن کي پورو ڪرڻ وارو ٻيو ڪير ديالو آهي. مان ته نشڪام ڀاءُ سان ان جو نتيہ سمرڻ ڪندو هوس تنهن منهنجي دل جو حال ڄاڻي خود پاڻ هت هليو آيو. هي ديو سيتل دشرٿ نندن ڀڳوان رام ڏانهن نهاريندا رهو مان پنهنجو سرير جلائي هاڻ نشپاپ ٿي برهم لوڪ ۾ وڃي رهيو آهيان، منهنجي هردي ۾ سدائين اروڌپتي شري رامچندر براجمان رهي. اهڙيءَ طرح شري رامچندر جو گهڻي دير تائين ڌيان ڪندي پنهنجي سامهون رام جي سروپ کي براجمان ڏسندي مني شرڀنگ يوگ بل سان اگني پيدا ڪري پنهنجو پنجن تتن جو سرير جلائي ڇڏيو ۽ اي سندر ديهه ڌاري برهم لوڪ هليو ويو. تنهن کانپوءِ ڏنڊڪ بن واسي

رامچندر جا اهــي وچن ٻڌي راڪش ٺٺولي ڪري کلڻ لڳو ۽ پنهنجو مٿون ٽهلائي جهٽ هٿ ۾ ترشول کڻي ڇرڻ لڳو؛ رام جا ٽون مراکي اٿو سچائين مان جڳت ۾ مشهور وراڌ ناڻي راڪش آهيان، منهنجي ڊپ کان سڀئي رشي مني هن بن کي ڇڏي هليا ويا آهن، جيڪڏهن ٽوکي جيئڻ جي اڇا آهي ته سيتا کي ڇڏي ٻيا هٿيارن جي هٿان هلو وڃ نه ته مان هينئر ٽوهان ٻنهي کي ڪاٽي ڇڏيندس الين ڇئي اهو راڪش سيتا کي اکڙڻ لاءِ ان ڏانهن ڊوڙيو، تڏهن رامچندر مشڪندي پنهنجي ٻاڻ سان ان جون ٻانهون ڪاٽي ڇڏيون، جنهن ڪري هو تمام ڪروڌ ۾ ٻرجي وڏو واڪو ڪري رامچندر ڏانهن ڊوڙيو، تڏهن شري رامچندر ٻاڻ ڏانهن اسدو ٽسي راڪش جا ٻئي پير ڪاٽي ڇڏيا. اڃا نه وڏي اهڙو جهڙي ڳالهه لي پئي، تنهن کان پوءِ ناڳڪر والڪو پنهنجي مک سان لي رام کي ڳائڻ لاءِ ان ڏانهن وڌيو، تڏهن رام پنهنجي هڪ لي ٻاڻ سان راڪش جو وڏو سر ڪاٽي ڇڏيو، تڏهن هو رت ۾ ٻوڙجي تڪڪي زمين تي ڪري پيو، اهڙي طرح هن کي مئل ڏسي شري سيتا شري رامچندر جو سمرن ڪري ان جي ساراهه ڪرڻ لڳي، ان وقت آڪاش مان ديوتائن سري رامچندر جي مٿان گلن جــي ورکا ورسائڻ لڳا. ان وقت وراڌ راڪش جي مئل سرير مان آڪاش ۾ پتل سورج سمان سندر وسترن سان سونهيا ڏيندڙ مٿش پرڳٽ ٿيو انهيءَ مٿش شري رامچندر کي پرڻام ڪري چيو، هــي رام! مان اڳئين جنم ۾ تيجسوي وديادر هوس، مون کي ڪهڙو وقت اڳي ٻيا ڪنهن ڪارڻ جــي ڪروڌ ڪرڻ واري رشي دروسا مونکي سراپ ڏنو جنهن سراپ کان هاڻ ٽوهان مونکي مڪت ڪيو، هاڻ ٽوهان اهڙي ڪرپا ڪريو ته ٽوهان جــي چرڻ ڪملن جو ڌيان رهي، منهنجي واڻي سدائين ٽوهان جو نام ڪرڻ ڪندي رهي ۽ منهن جو ڪن ٽوهان جي ڪٿا امرت پڙندا رهن ۽ هٿ ٽوهان جي چرڻ ڪملن جي پوڄا ڪندا رهن، اهڙي طرح مستڪ ٽوهان جــي چرڻ ڪملن ۾ نمسڪار ڪندو رهي، هي شڌ گيان سروپ ڀڳوان ٽوهان کي نمسڪار آهي ٽوهان پنهنجي سروپ رهڻ ڪري رام آهيو، ٽوهان جي مايا سان گڏ براجمان هئڻ ڪري سندر مورتي شري سيتا رام آهي ۽ سنسار کي وچڻ وارو آهيو، ٽوهان کي نمسڪار آهي هي رام! مان ٽوهان جي شرن آيو آهيان، ٽوهان منهنجي رکيا ڪريو جنهن ۾ ٽوهان جي مايا مونکي موهت نه ڪري. وراڌ جــي اهڙي طرح پرارٿنا ٻڌي رگهناٿ پرسن ٿي هيءُ ور ڏنو، هــي وديادر هاڻ ٽون وڃ ٽو منهنجي مايا جي گڻن کي جيتي ڇڏيو، ٽون گيانين ۾ سريشٽ آهين.

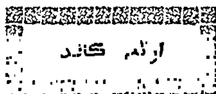
جي شش ڪان پڇيو، هي برهمچاري لڏيءَ کي پار ڪرڻ لاءِ ڪو اپاءُ ٻڌايو؟ تڏهن شش چيو هي پريو! هتي هڪ ٻيڙي آهي اسين ان ۾ توهان کي چاڙهي هڪ پل ۾ پار پهچائينداسين تڏهن برهمچاران سيتا رام لڪشمڻ کي چاڙهي پرانءَ پر پهچائي آگيا وٺي اتري رشيءَ جي آشرم ۾ موٽي آيا. تڏهن پس سان ڀريل شينهن اگهڙ چيتا ماس کائيندڙ جانورن جي ڀيانڪ گهورن ۾ ڀوتن ۽ ڀينڪر روپ ڏاريندڙ راڪشن واري ان ۾ گهڙي رامچندر لڪشمڻ کي چيو ته هتان اسان ٻنهي کي تمام هوشياريءَ سان هلڻ گهرجي، هان ڏنش تي تيرن چاڙهيان ٿو ۽ ٻاڻ هٿ ۾ کڻي اڳيان اڳيان هلان ٿو ۽ تون ڏنش ڏاري پٺيان هل ۽ جيو ۽ پرماتما جي وچ ۾ رهڻ واري مايا جي سمان سيتا اسان جي وچ ۾ هلي، هي لڪشمڻ سيدي پاسي ڌيان رکي، خبرداريءَ سان هلو، مون جيئن ٻڌايو ٻڌو هو انهيءَ موجب هن ان ۾ راڪشن جو تمام پڻ ڏيکاري ڏٺي اُس اهڙي طرح ڳالهائيندي پرلهائيندي ڇهه ڪوهه ٻري اڪري وڃا اڳي هڪ ڪملن جي گلن سان سوڀيا ڏيندڙ پشڪرڻ تلاءُ هيو، هو ڪمل ان ۾ لڏي پاڻيءَ سان سندر ڏسڻ ۾ پئي آيو. هتي اسي واڄهو وڃي پاڻي پيتو ۽ ٿوري دير لاءِ وڻ جي ڇانو هيٺ واهي رهيا، ان وقت هتي هڪ مها ٻلوان ۽ ڀيانڪ راڪش آيو ڏٺو ان جو منهن لڪين ڏاڙن سان ڀريل هيو ۽ هن جي گرجڻ سان پڻ پئي ليو، ان جي سڄي ڪاهي لي هڪ ترشول رکيل هو. جنهن ۾ ڪيترا ماڻهو ٻڌل هئس. هو تمام جهنگلي جانور هالي، شينهن ۽ منهن کي کائيندو هيو، ان کي ڏسي رامچندر ڏنش کڻي لڪشمڻ کي چيو، ڀائي ڏس اسان جي سامهون ماڻهن کي نپارڻ وارو ڀيانڪ روپ ۾ پيرو راڪاس اچي رهيو آهي، تون ڏنش تي ٻاڻ چاڙهي هوشيار ٿي ويهه، جانڪي! تون ڇتان نه ڊڄين؟ ائين چئي رامچندر ڏنش تي ٻاڻ چاڙهي پهاڙ جهڙي سمان اتهي رهيو تنهنڪاڻ ان راڪش رام لڪشمڻ ۽ جانڪيءَ کي ڏسي وڏو هٽ ڪري چوڻ لڳو، اڙي ٻالڪو! ڏنش ٻاڻ ۽ جٽائون ٻڌل مني ويس ۾ توهين ڪير آهيو؟ تو ساڻ هڪ استري آهي ۽ تون وڏو ادمس ڏسڻ ۾ اچين ٿو، تون تمام سندر آهين ۽ منهنجي مک ۾ رهڻ لاءِ هڪ گره جي برابر آهين، افسوس جو ان ۾ ماڻهن کي کائيندڙ جانورن سان ڀريل هن گهور ٽان ۾ ڇاجي ڪري آيو آهين؟ راڪش جا اهي وچن ٻڌي رامچندر ان کي مشڪي چيو ته منهنجو نالو رام آهي، ۽ هيءُ منهنجو ننڍو ڀاءُ لڪشمڻ آهي ۽ هيءَ رمڻي منهنجي پراڻ پياري آهي. ماتا پتا جي آگيا سان تو جهڙن کي سکيا ڏيڻ لاءِ هن بن ۾ آيا آهيان،

اهڙي پتيءَ جو اپمان ڪري ٿي سا پرلوڪ ۾ وڃي ٿي ۽ اڻيڪ
دک ڀوڳي ٿي، استريءَ لاءِ اهوئي ڌرم ورت نيم آهي جو هوءَ
سدائين پتيءَ جي چرڻن ۾ پريم رکي تن من ۽ وچن سان
پتيءَ جي سيوا ڪري- ويدن ۽ پراڻن چئن قسمن جون
پتورتائون ڄاڻايون آهن (١) اتم (٢) مڌيم (٣) نيچ (٤) اڌم، اتم
پتورتائون اهي آهن جن کي سپني ۾ به پنهنجي پتيءَ کان سواءِ ٻيو ڪوئي
پرش ڏسڻ ۾ نٿو اچي، ٻيو مڌيم پتورتائون اهي آهن جيڪي ٻين پرشن کي
پتا، ڀائر ۽ پٽن سمان ڪري ڄاڻن ٿيون، ٽيون پتورتائون اهي آهن جيڪي
ڌرم کي وچاري اڌرم جي ڀؤ کان ڪل مريادا جو خيال رکي شانت ۾
رهن ٿيون، چوٿيون اڌم پتورتائون اهي آهن جيڪي موقعو نه ملڻ ڪري
وڏن جي ڀؤ کان وڪيل آهن، پر جيڪي استريون پتيءَ کي دوکو
ڏيئي ٻين پرش سان وشيه ڀوڳ ڪن ٿيون سي ڪل کي ڪلنڪ ڏيڻ واريون
سوين ڪلپ نرڪ ۾ وڃي دک ڀوڳين ٿيون ۽ جيڪي پتيءَ سان دشمني رکن
ٿيون سي ٻئي جنم ۾ جوانيءَ ۾ وڌوائون ٿين ٿيون، هڪ گهڙيءَ جي سک
لاءِ ڪئين جنمن ۾ دک ڀوڳڻا ڪهڙي وڏي مورکتا آهي! جيڪي ڪپٽ
ڇڏي پتيءَ جي سيوا ڪن ٿيون اهي هن لوڪ ۽ پرلوڪ ۾ سچو سک پائين
ٿيون هي ڄاڻڪي ڪئين استريون ننڍپڻ کان مثال وٺي پتورت ڌرم پالن
ڪنديون ۽ تو واڳر پتيءَ سان دک سک ۾ شامل ٿي پنهنجو جس ناموس
ڪمائينديون هي اپديش مون رکيو سنسار جي استرين لاءِ چئي ٻڌايو آهي.
انسويا جو اهو اپديش ٻڌي سيتا ڪيس پرڻام ڪري موڪلايو ۽ رامچندر مني
کان ٻئي بن ۾ وڃڻ جي آگيا وٺي هلڻ جي تياري ڪئي ۽ چوڻ لڳو هي
مهيسور مان ڏاڍ ڪاريه بن ۾ وڃڻ چاهيان ٿو تنهن ڪري موڪل آگيا ڏيو ۽
رستو ڏيکارڻ لاءِ ڪجهه شش ساڻ ڏيو، شري رامچندر جو اهو وچن ٻڌي
مهرشي اتري ڪلي چوڻ لڳو ته هي رام! ديالن جا عجيب سروپ سڀني
کي رستو ڏيکاريندڙ توهين آهيو؟ توهان کي رستو ڏيکاريندڙ ٻيو ڪير
هوندو؟ ۾ هن وقت لوڪ وهنوار جي ڪري اهڙي چئي رهيا آهيو، تنهن
ڪري منهنجا شش رستو ڏيکارڻ لاءِ ضرور اوهان سان هلندا، پوءِ شش کي
آگيا ڏئي ۽ پاڻ به ڪجهه پنڌ رامچندر سان گڏ هليو.

رامچندر جو وراڌ راڪشش کي مارڻ

هڪ ڪوهه پنڌ ڪرڻ ڪانپوءِ هڪ وڏي ندي ڏسي اتري رشي

درشن جي اڇا سان ٻئي آيا، رامچندر انهن مانهن جي پيرن سبب رشين
جي تپسيا ۾ پيگهه ٻولندو ڏسي، اٿي رهڻ واجب نه سمجهي هڪ ڏينهن
۽ لڪشمڻ کي ساڻ وٺي چترڪوٽ ڇڏي هلڻ لڳو، اتان هلندا پند ڪ
سيتا لڪشمڻ سميت سري رامچندر اتري منيءَ جي اڳم رمڻيڪ آشر
آيوان ۾ هر طرح جو آنند ۽ رهڻ جي لائق هـو ان سندر آشرم ۾ مهرش
پهچي ڌرم پتني انسويا سميت گهڻي وقت کان وٺي تپسيا ڪندو هو، رامچند
اندر آشرم ۾ وڃي مهرشي اتري کي ڏنڊوت پرڻام ڪيو، مهرشي رام سيتا
۽ لڪشمڻ کي ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ اڳيان وڃي انهن جـو آدر ستڪار
ڪيو ۽ تنهي کي آسڻ ڏيئي ويهاريو ۽ انهن کـي پيئڻ لاءِ جل ۽ کاڌي لا
منا منا ميوا ڏيئي ڪاراڻي پرسن ڪيو ۽ هن کي ساکيات پار برهم جاڻي پريم
جا آنسون آڻي هٿ جوڙي استوتي ڪرڻ لڳو، هـي رام ڀڳت وتسل! مان
توهان کي نمسڪار ٿو ڪريان، هي پڀو! توهان ڌنش ٻاڻ ڌارڻ ڪندڙ
ٻرلوڪي ناٿ! سورج ونش جا ڀوشڻ! مهادوجـي ڌنش ڀڃڻ وارا! مين ۽
سنتن کي سک ڏيندڙ! دئيتن جي نـاس ڪرڻ وارا! هـي لڪشمي پتي!
شڪتي روپ شري سيتا ۽ ننڍي ڀاءُ لڪشمڻ سميت مان توهانجو ڀڄن ٿو
ڪريان، هي پرلوي پتي! هي جانڪي ناٿ! هي ديون جا ديو! مان توهان
کي پرڻام ٿو ڪريان، مونتي پرسن ٿيو، هي پڀو مـان توهان کي نمسڪار ٿو
ڪريان، مونکي پنهنجي چرڻ ڪملن جي ڀڳتي ڏيـو، شري رامچندر اتري
منيءَ جي استوتي ٻڌي پرسن ٿي کيس ڀڳتيءَ جو وردان ڏنو.
اتري منيءَ جـي ڌرم پتني ستي انسويا وڏي اوستا ودوان تپسڻ ڌرم
جو تتو جاڻندڙ هئي، سيتا هن کي ماتا سمان جاڻي پرڻام ڪيو ۽ ڪانئس آنند
ڪشل پڇڻ لڳي، انسويا سيتا کي آشيرواد ڏيئي کيس پرسان وهاري استري
ڌرم جو اپديش ڏيڻ لڳي ۽ هي راجڪماري! مان ڏاڍو خوش ٿي آهيان جو
سڀ ڪجهه تياڳي پتيءَ جي پٺ وٺي پٺي سهين پنهنجو پتي شهر ۾ رهي يا
۾، چڱو هجي يا مندو، اهوائي سچو استري جو پرم ڌرم آهي، ماتا پتا،
جيتوڻيڪ اهي سک ڏيندڙ آهن، پر پتي هڪڙو ئي انيڪ سک ڏيندڙ
آهي، پر جيڪي پتيءَ جي سيوا نٿيون ڪن اهي نيچ ٻڌيءَ وارين سڏجن
، ڌيرج، ڌرم، مترءِ ناري اِنهن چئني جي پرک مصيبت
وقت ۾ ڪبي آهـي، ٻلي کهڙو به پتي ٻـيو، روڳي،
ڪر، انڌو، ٻـوڙو، ڪروڌي، ڪنگال هجي. جـا اِستري

شري مهاديو چوڻ لڳو، هي پاروتي! مون توکي ايوڌيا ڪانڊ جنهن ۾ پرڀو جي پرم سندر ڪٿا ٻڌائي، هاڻ مان توکي اهي ڪٿا ٻڌايان ٿو جا ڌيان ڏيئي ٻڌ، ته رامچندر ان ۾ وهي ڇا ڇا ڪيو؟

راجا جنڪ ۽ پرڀو ۽ ايوڌيا واسين جي وڃڻ ڪانپوءِ رامچندر سيتا لڇمڻ سميت سک پوروڪ چترڪوٽ پربت تي رهڻ لڳا، هڪ ڏينهن شري رامچندر سهڻا سندر گل چني گلن جا هار ڪنگڻ ٻاجو بند ۽ ٻيا آڀوشڻ لاهي پنهنجي هٿن سان سيتا کي پهرائي آنند ۾ ويٺا هئا ته اوچتو اندر جو پٽ مها مورک ڪانءُ جو روپ ڌاري شري رامچندر جو بل شڪتي آزمائڻ لاءِ جا ڪمائين جو سيتا جي پير ۾ چهنب هڻي جنهن ڪري سيتا کي پير مان رت وهڻ لڳو. اهو ڏسي شري رامچندر تير ڌنش لئي چاڙهي ان ڪانءُ ڏانهن هنيو مورک ڀڄي اندر جي ڇل ڪٽي ڀڄڻ لڳو، ڪانءُ تير کي پاڻ ڏانهن ايندو ڏسي الٽو ٻر تير پٺ نه ڇڏيس، جنهن جنهن وٽ ڀڄندو ويو تن رامچندر جو ڇڏيل تير ۽ سندس بلوان ڏوڙندو وٽي ٻر ان تير پٺ نه ڇڏيس تنهن کي جيئسنت ڏکي پنهنجي پيءُ اندر، برهما ۽ شو جي شرڻ ويو پر هن کي رامچندر سان ڪيل دوکو ڏسي ڪنهن به شرڻ نه ڏني، تڏهن نارد جيئسنت کي وياڪل ڏسي مٿس ديا آڻي چيائينس ته جلدي رامچندر وٽ وڃ ۽ وڃي کين گوڙي چئينس ته هي ديالو مهربان! ڪيا ڪر، تڏهن هو موٽي اچي رامچندر جي چرڻن ۾ پيو، شري رامچندر هن تي ديا آڻي پراڻ نه ورتائين پر نصيحت ڏيڻ لاءِ هن جي هڪ اک ڪڍي ڇڏي ڏنائين.

ستي انسويا جو سيتا کي استري ڌرم ٻڌائڻ

هڪڙا هن شري رامچندر رشين منين جي بستيءَ ۾ رهي سيتا ۽ لڇمڻ سان چترڪوٽ پربت تي ڪجهه ڏينهن گذاري انيڪ چرتر ڪيا، رام ۽ سيتا لڇمڻ سان چترڪوٽ ۾ رهڻ جو ٻڌي آس پاس جا ننگرواسي ان جي

ڀرت کي راڄ سونپي پاڻ جڏهن ٻن روانو ٿيو.

ڀرت منترين ۽ شهرين کي چڱيءَ طرح سمجهائي چوڻ جي آگيا موجب هر ڪو پنهنجي پنهنجي ڪم ۾ لڳي ويو. پوءِ پنهنجي ڀاءُ شترگهن کي گهرائي سڀني مائرن جي سيوا ڪرڻ لاءِ سکيا ڏيئي پوءِ گروءَ ۽ برهمڻن ۽ نگرواسين کي گهرائي شڀ مهورت ڪڍائي شري رامچندر جون چاکڙيون سنگهاسن تي استاپن ڪيائين ۽ روزانو چاکڙين جي پوڄا ڪري انهن جي آگيا وٺي سڀ راڄ جو ڪاروبار پئي هلائيائون. پوءِ پاڻ سڀني مائرن ۽ گروءَ کي سر نمائي پاڻ نندي گام ۾ ڪنا ٻٽائي مٿي تلسي جٽائون مڪٽ ٺاهي مني ويس ۾ رهڻ لڳو ۽ ڪند مول ڦل کائي وقت گذارڻ لڳو ۽ من ۾ رام نام جو جاپ جپڻ لڳو. اهڙي طرح شري رامچندر جي اچڻ لاءِ ڏينهن ڳڻيندي رام ۾ لئي من لڳائي ساڪيات برهم رشيءَ جي سمان رهڻ لڳو.

هري اوم تت ست شري تلسي ڪرت رامائڻ
شري شو پاروتي سنواد جو ايوڌيا ڪانڊ
سنسار ساگر روپي ٻيو ڏاڪو سماپت ٿيو.

(ڀڄن راڳ ڪلسي)

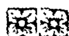
ٽُل- ٻوليو رام- ڳولهيو تان رام ڳولهيو
رام ٻان پيو تا ٻوليو ري- ٻوليو رام ٻندا

(١) رام نام ان جيڪي چوندا- ڪانگن وانگي لوندا
رام نام جي چوندا رهندا- سو نه ڪڏهن سهندا
انندي ۾ رام ٻوليو- وهندي ۾ رام ٻوليو رام ٻندا

(٢) رام سکن جو ڌام سدائين- تنهنکي صاف سڃاڻو
رام ان روئندو وئندو- راڻي لوڙي راڻو
کهندي ۾ رام ٻوليو- سمهندي ۾ رام ٻوليو رام ٻندا

(٣) رام نام سنسار ساگر ۾- تري ونگو تاري
رام نام ان ٻيڙي تنهنجي- ڪوئي نه پار اڪاري
کائيندي ۾ رام ٻوليو- سمهندي ۾ رام ٻوليو رام ٻندا

(٤) رام ڏوره ڀلاڄم جهڙو- ٽڏي ٻاهر ڪان ٻار اچي وڃا
اندر ٻاهر رام نام جي- رنگ ۾ شوڀ رچي وڃا
مرندي ۾ رام ٻوليو- سڙندي ۾ رام ٻوليو رام ٻندا.

۽ ڀرت جي سچي حقيقت ڪري ٻڌائي چوڻ لڳو، هي راجا! هاڻي اهو
ڪي ڪرڻ جنهن ڪري ڌرم به وڃي ۽ سڀني جو ڀلو ٿي پوي، هي گياڻن
ڌرم وويڪ راجا! هن وقت توهان کان سواءِ ٻيو ڪير آهي جو هن مونجهاري
کي مٽائي؟ منيءَ جا اهي وچن ٻڌي راجا جنڪ ويچار ۾ پئجي ويو، نه
هاڻي ڇا ڪرڻ گهرجي. اهو چئي دل ۾ چوڻ لڳو ته هتي اچي ماڻهن
مونجهاري ۾ ڦاٿا، راجا دشرٿ رامچندر کي ٻن ۾ موڪلي پنهنجي پرتگيا
پوري ڪرڻ لاءِ پنهنجي پياريءَ جي ٻرهم تياڳ لاءِ ٿي ڪيو، تنهن ڪري
مان هاڻي رام کي ٻن ڏانهن موڪلي ٻن مان خوش ٿي موٽندا سون ائين راجا
جنڪ ڀرت سان صلاح ڪئي ته ڇا ڪرڻ گهرجي؟ تنهن ڪري ڀرت وري
رامچندر کي ونتي ڪئي، پر رامچندر گهڻي قدر نصيحت ڏئي سمجهائي
ڀرت کي اجوڌيا موٽڻ لاءِ ۽ راڄ ڪرڻ لاءِ مجبور ڪيو ليڪ جيئن تيئن ڪري
اها ڳالهه ڀرت کي مڃڻي پئي پر ٻيا آڌار جي هن جي من ۾ سنتوش نه
آيو وري هٿ جوڙي چوڻ لڳو هي ڀڳوان! توهان موٽي راڄ حڪومت هلائڻ
لاءِ پنهنجون جڳهه پوڄڻ واريون چرڻ جون چاکڙيون تمائي ڏيو جيستائين
توهان نه موٽندا تيستائين مان انهن جي شيوا ڪندو رهندس اهو چئي ڀرت
ان جي پيرن ۾ سندر چاکڙيون پائي ڇڏيون، شري رامچندر ڀرت جو ڀڳتي
ڀاو ڏسي اهي چاکڙيون لاهي ڀرت کي ڏنيون، ڀرت اهي رتن جڙيل سندر
چاکڙيون کڻي سري رامچندر کي وار وار نمسڪار ڪري ڀڳوان کي گد گد
واڻيءَ ۾ چيو هي رام جڏهن چوڏهن ورهين پورو ٿيڻ بعد توهان پوران
ڏينهن تي نه پهچندا ته مان پنهنجو ٻاڻ کي اڳيءَ ۾ جلائي ڇڏيندس، تنهن
تمام چڱو چئي ڀرت کي موڪل ڏني. جنهن وقت اها ڳالهه ڦهلجي وئي ته
رامچندر موٽي نٿو هلي تنهن وقت سڀني کي ڏاڍو ڏک ٿيو، پر ڇا ڪن لاچار
ٿي سڀني موٽي هلڻ جون تياريون ڪيون ٻنهي ڀائرن لڪشمڻ ۽ رام کان
موڪلايو ۽ سيتا کي پيرن پيا ۽ ان جي وشن مهن کان آشيرواد وٺندا ڀرت
سڀي سينا سميت گرو وشسٽ شترگهن سڀني ماتائن ۽ منترين سان هلڻ جي
تياري ڪئي، هماڻهن رام ۽ لڪشمڻ راجا جنڪ کي ٻيڙي پئي ونتي
ڪئي ته معاف ڪجو جو دڻا ڪري هيترو ڏک سهي ماڻهن سميت آيا آهيو،
هاڻي جيڪو وقت اسين هتي رهون اوتري وقت لاءِ آشيرواد ڪجو ته سک
سان وچن پورو ڪري وري اچي اوهانجو درشن ڪريون پوءِ راجا جنڪ دک
وچان موڪلائي روانو ٿيو راجا جنڪ ۽ ڀرت نه پنهنجي ماڻهن سميت
چوڏهين ڏينهن اجوڌيا ۾ پهتا الي اچي راجا جنڪ سڀ ڪم ڪار مان ڪندي

دک جي وس ٿي مونکي رواجي ميش ڪري ڄاڻن ٿا، اهي منهنجي اصلي روپ کي ڪين ڄاڻي سگهن، تنهن جا وڏا ڀاڳ آهن جو توکي سنسار جي ٻپ کي دور ڪرڻ وارو تتو گيان حاصل ٿيو آهي، تون منهنجو سمرن ڪري گهر ۾ رهه، انهيءَ طرح تون ڪرم ٻنڌن کان ڇٽي پوندين،" شري رامچندر جا اهڙا مٺا وچن ٻڌي ڪيڪئي آنند ۾ ڀرجي رامچندر جي چرڻن ۾ سر نمائي وار وار پرڻام ڪري پرسن ٿي.

راجا جنڪ جو رامچندر جي سهائتا لاءِ اچڻ

هيڏانهن راجا جنڪ جڏهن ٻڌو ته راجا دشرت ڪيڪئي جي ڪهت ڪري ڀرت کي راڄ ڏنو آهي ۽ سري رامچندر کي بنواس ڏنو آهي اهو ٻڌي راجا کي ڏاڍو دک ٿيو ۽ هڪدم سينا وٺي رامچندر کي سهائتا ڪرڻ لاءِ ان ۾ آيو. جڏهن چتر ڪوٽ پربت جي ويجهو پهتو تڏهن الي لنبو هڻي سينا کي الي رهايو ۽ ان قاصدن کي خبر چار وٺڻ لاءِ روانو ڪيو، هيڏانهن مني وشست ڀرت کي سمجهائي رهيو هئو ته ايتري ۾ راجا جنڪ جا قاصد اچي سهڙيا، مني وشست انهن کان اچڻ جو سبب پڇيو جنهن تي هنن چيو ته، هي منيشور! ڪيڪئي جي ڪهت جي خبر راجا جنڪ کي پئي آهي سو انهيءَ دک ڪري سينا وٺي رامچندر جي سهائتا ڪرڻ آيو آهي ۽ اسان کي انهيءَ لاءِ موڪليو اٿس ته خبر چار لهي نظر سان ڪڍي اچو، تنهن تي هن کان اڳ ايوڌيا ۾ وياسون ڀرت جي هلت ۽ چتر ڪوٽ ڏانهن وڃڻ جي خبر چار آڻي راجا کي ٻڌائيسون جو ٻڌي ڪيس پيٽو ڏک ٿيو، نيٺ سينا وٺي هتي اچي پهتا آهيون. اڳهو هو سامهون ڏسو لنبو لڳو پيو آهي، اسان کي سماچار وٺڻ لاءِ موڪليو اٿس، دولن جو اهو سماچار ٻڌي، وشست منيءَ پنهن جا ماڻهو دولن سان گڏ موڪلي راجا جنڪ کي گهرايو، راجا جنڪ جي اچڻ جو ٻڌي سڀئي خوش ٿيا، ۽ رامچندر اورو گهرائڻ لڳو، ايتري ۾ جنڪ کي پرڀان ايندو ڏسي رامچندر سڀني ماڻهن سميت اٿي ايو ۽ ويجهو وڃي هڪ ٻئي کي سڪ پريم سان گڏيا پوءِ رامچندر سڀني کي آدر ڀاءُ ڏيئي آشرم ۾ وٺي آيو جتي ڪيترا ڏينهن انهن سک سان گذاريا. هڪڙي ڏينهن رامچندر گروءَ سان ڳالهه ڪري چيو مهاراج! نگرواسي ۽ مالاڻون وياڪل ۽ ان ۾ رهڻ ڪري دکي آهن، ۽ راجا جنڪ کي ا- دک سهندي گهڻو وقت گذري ويو آهي تنهن لاءِ هي ناٿ! جيڪي توکي سمجهو سو ڪريو، رامچندر جا اهي وچن ٻڌي مني وشست راجا جنڪ وٽ ويو ۽ ڪيس رام

هئو، سو سڀ ديوتائن جي مرضيءَ موجب ٿيو آهي نہ ڪہ اهڙو وچن ڪيئن چئي سگهي ٿي، ڪيڪئي جو هن ۾ ڪوبہ قصور نہ آهي ۽ نہ ڪو راجا جو ئي قصور آهي جو نہ هوڻهار ئي الهي هئي جو ٿي چڪي، تنهنڪري هي پرڀو توهان اهڙيءَ ڳالهہ جو شڪ نہ ڪريو ۽ رام ڪئي موٽائي ولي وڃڻ جو خيال لاهي ڇڏيو ۽ جلدي مائٽن ۽ سڀني سمدن توهان ايوڌيا موٽي وڃو ۽ شري رامچندر راڻي کي ڪُل سميت پاس ڪري اتان جلدي موٽي ايندو.

ڪيڪئي رام جو سنواد

اهڙيءَ وقت ڪيڪئي ايڪانت اسٿان ۾ نيترن ۾ جل آڻي هٿ جوڙي سري رامچندر جي چرڻ لڳي- هي رام! ماتا ڪان هٺ ڇڏ ئي وڃڻ ڪري مون ڪيڪئيءَ جي چرڻ موجب توهان جي راڄ تلڪ ۾ وگهن وجهي ڇڏيو سو منهنجي ڪدورتائي ۽ اڻرٿي ڪرڻ ڪري موکي معاف ڪريو ڇاڪاڻ تہ ساڌو مهاتما جي سدائين ڪيا شيل لڳندا آهن، توهان ساڪيات وشڻو ڀڳوان اوناڪٽ پرماتما ۽ سڀني پرش آهيو، پنهنجي مايا سان منش روپ ڌاري سڀني جڳت کي موهت ڪري رهيا آهيو، ۽ توهان جي ئي مايا سان ماڻهو چڪا ۽ خراب ڪرم ڪن ٿا، سڄو جڳت توهان جي آڌين آهي- هي شترن کي ناس ڪرڻ وارا، ديوتائن جي ڪارج سڌ ڪرڻ وارا توهان جي ڏنارن مون پاپڻ پنهنجي دشٽ ٻڌ سان هي پاپ ڪرم ڪيو آهي- اڄ مون توهان کي جاتو تہ توهين ديوتائن جي ۽ من ۽ واڻيءَ کان واقف آهيو- هي وشوامترا هي ٻي اڻ! توهان منهنجي رکيا ڪريو، هي جڳناٿ! توهان کي نمسڪار آهي، هي پرڀو! توهان جي شرن آهيان، توهان پنهنجي گيان اڳن روپ ڀل سان منهنجي پٽ ۽ منهنجي رکيا ڪريو ۽ سدائي ٻڌي ڏيو.

ڪيڪئي جا اهڙا ارم پريل وچن ٻڌي، شري رامچندر ڪٽي چرڻ لڳو، تہ هي ماتا! تو جو ڪجھ بہ چيو آهي، اهو ٺيڪ ٿي آهي، ڪوڙ نہ آهي. منهنجي ئي مرضيءَ سان ديوتائن جو ڪارج سڌ ڪرڻ لاءِ تنهنجي مک مان اهي شبد نڪتا هوا، اهڙيءَ ۾ تنهنجو ڪوبہ دوش نہ آهي. هاڻي تون وڃ ۽ سدائين پنهنجي هردي مندر ۾ سڄي ڀاونا رکڻ ڪري تون هميشہ سڀهہ ٻڌن کان جئي جلدي مڪتي حاصل ڪندينءَ مان سڀني ڀاڱي سرد رشي آهيان جو پرش جهڙي طرح منهنجو ڀڄن ڪري ٿو، مان بہ اهڙي طرح "تہ ڏيان رکان ٿو، هي ماتا! منهنجيءَ مايا ۾ موهت اي منش اڪ سگھہ

دک جي وس ني مونکي رواجي مٿش ڪري ڇاڻن ٿا. اهي منهنجي اصلي روپ کي نٿا ڄاڻي سگهن، تنهن ڪري وڏا ڀاڳ آهن جو توکي سنسار جي ڏڪ کي دور ڪرڻ وارو تتو گيان حاصل ٿيو آهي، تون منهنجو سمرن ڪري گهر ۾ رهه، انهيءَ طرح تون ڪرم ٻڌن کان ڇٽي ٻوندين، شري رامچندر جا اهڙا مٺا وچن ٻڌي ڪيڪئي آنند ۾ ٻڏي رامچندر جي چرڻن ۾ سر نمائي وار وار پرڻام ڪري ٻرسن ٿي.

راجا جنڪ جو رامچندر جي سهائتا لاءِ اچڻ

هيڏانهن راجا جنڪ جڏهن ٻڌو هو ته راجا دشرٿ ڪيڪئي جي ڪمت ڪري پرمت کي راڄ ڏنو آهي ۽ سري رامچندر کي بنواس ڏنو آهي اهو ٻڌي راجا کي ڏاڍو دک ٿيو ۽ هڪدم سينا وٺي رامچندر کي سهائتا ڪرڻ لاءِ ان ۾ آيو. جڏهن چترڪوٽ پربت جي ويجهو پهتو تڏهن اتي تنبو هڻي سينا کي اتي رهايو ۽ ان قاصدن کي خبر چار وٺڻ لاءِ روانو ڪيو، هيڏانهن مني وشست پرمت کي سمجهائي رهيو هو ته ايتري ۾ راجا جنڪ جا قاصد اچي سهڙيا، مني وشست انهن کان اچڻ جو سبب پڇيو جنهن تي هنن چيو ته، هي مينشور! ڪيڪئي جي ڪمت جي خبر راجا جنڪ کي پئي آهي سو انهيءَ دک ڪري سينا وٺي رامچندر جي سهائتا ڪرڻ آيو آهي ۽ اسان کي انهيءَ لاءِ موڪليو اٿس ته خبر چار لهي نظر سان ڪڏي اچو، تنهن تي هن کان اڳ ايوڌيا ۾ وياسون پرت جي هلت ۽ چترڪوٽ ڏانهن وڃڻ جي خبر چار آڻي راجا کي ٻڌائيسون جو ٻڌي کيس ايڏو ڏک ٿيو، نيٺ سينا وٺي هتي اچي پهتا آهيون. اجهو هو سامهون ڏسو تنبو لڳو پيو آهي، اسان کي سماچار وٺڻ لاءِ موڪليو اٿس، دوتن جو اهو سماچار ٻڌي، وشست مني پنهن جا ماڻهو دوتن سان گڏ موڪلي راجا جنڪ کي گهرايو، راجا جنڪ جي اچڻ جو ٻڌي سيئي خوش ٿيا، ۽ رامچندر تور و گهرائڻ لڳو، اتري ۾ جنڪ کي پريان ايندو ڏسي رامچندر سيئي ماڻهن سميت اٿي ايندو ۽ ويجهو وڃي هڪ ٻئي کي سڪ پرير سان گڏيا پوءِ رامچندر سيئي کي آدر ڀاءِ ڏيئي آشرم ۾ وٺي آيو جتي ڪيترا ڏينهن انهن سک سان گذاريا. هڪڙي ڏينهن رامچندر گروءَ سان ڳالهه ڪري چيو مهاراج! نگرواسي ۽ ماائون وياڪل ۽ بن ۾ رهڻ ڪري دکي آهن، ۽ راجا جنڪ کي به دک سهندي گهڻو وقت گذري ويو آهي تنهن لاءِ هي ناٿ! جيڪي ٻرکه سمجهو سو ڪريو، رامچندر جا اهي وچن ٻڌي مني وشست راجا جنڪ وٽ ويو ۽ کيس رام

هئو، سو سڀ ديوتائن جي مرضيءَ موجب ٿيو آهي نه نه اهڙو وچن ڪيئن
چئي سگهي ٿي، ڪيڪئي جو هن ۾ ڪوبه قصور نه آهي ۽ نه ڪو راجا
جو ئي قصور آهي جو نه هوروط هاري الين هئي جو ئي چڪي، تنهنڪري
هي پرڀو توهان انهيءَ ڳالهه جو شڪ نه ڪريو ۽ رام کي موٽائي ولي وڃڻ جو
خيال لاهي ڇڏيو ۽ جلدي ماتائن ۽ سيما سميت توهان ايوڌيا موٽي وڃو ۽ شري
رامچندر راوڻ کي ڪل سميت ناس ڪري اتان جلدي موٽي ايندو.

ڪيڪئي رام جو سنواد

انهيءَ وقت ڪيڪئي ايڪانت استان ۾ نيترن ۾ جل آڻي هٿ جوڙي
سري رامچندر کي چوڻ لڳي- هي رام! ماتا ڪان هٿ ڄمڻ لي وڃڻ ڪري
مون ڪيڪئيءَ جي چوڻ موجب توهان جي راج تلڪ ۾ وگهن وجهي ڇڏيو سو
منهنجي ڪنوڙتائي ۽ اڻرچئي ڪرڻ ڪري مونکي معاف ڪريو ڇاڪاڻ
ته سادو مهاتما جي سدائين ڪميا شيل ٿيندا آهن، توهان ساڪياءَ وشنو ڀڳوان
اوتڪ پرماتما ۽ سنان پرش آهيو، پنهنجي مايا سان منش روپ ڌاري
سڄي جڳت کي موهت ڪري رهيا آهيو ۽ توهان جي اڳ مايا سان ماڻهو
ڇڪا ۽ خراب ڪرم ڪن ٿا، سڄو جڳت توهان جي آڌين آهي- هي شترن
کي ناس ڪرڻ وارا، ديوتائن جي ڪارج سڌ ڪرڻ وارا توهان جي ڏٺاڻ
مون پاپڻ پنهنجي دشت بڌ سان هي پاپ ڪرم ڪيو آهي- اڄ مون توهان
کي جاتو ته توهين ديوتائن جي ۽ من ۽ وائيءَ کان واقف آهيو- هي
وشوشرا هي ٻي انت! توهان منهنجي رکيا ڪريو، هي جڳنات! توهان
کي نمسڪار آهي، هي پرڀو! توهان جهڙي شرن آهيان، توهان پنهنجي
گيان اگني روپ ٻل سان منهنجي بت ۽ منهنجي رکيا ڪريو ۽ سڀ
ٻڌي ڏيو.

ڪيڪئي جا اهڙا ٻرم پريل وچن ٻڌي، شري رامچندر ڪاٻي چوڻ لڳو،
ته هي ماتا! تو جو ڪجهه به چيو آهي، اهو ٺيڪ ٿي آهي، ڪوڙ نه آهي.
منهنجي ٿي مرضيءَ سان ديوتائن جو ڪارج سڌ ڪرڻ لاءِ تنهنجي مک مان
اهي شبد نڪتا هوا، انهيءَ ۾ تنهنجو ڪوبه دوش نه آهي. هاڻ توهان وڃ
۽ سدائين پنهنجي هردي منڊ ۾ سچي ڀاونا رکڻ ڪري توهان هميشه سڀ
ڪان ڪان هن جلدي مڪتي حاصل ڪنداءِ مان سڀني ڀاءِ سر د وشي
اهڙي ۾ توهان جهڙي طرح منهنجو ڀڄن ڪري ٿو، مان به اهڙي طرح
ڏسان رکان ٿو، هي ماتا! منهنجيءَ مايا ۾ موهت ٿي منش لوڪ سک

ڪري اسان ٻنهي کي پتا جي وچن کي سچو ڪرڻ گهرجي، جو شخص پتا جي وچن کي ڪوڙو ڪري اهو جيئرو هوندي به مئل سمان آهي ۽ مرڻ کان پوءِ نرڪ ۾ وڃي ٿو. تنهنڪري تون راڄ حڪومت ڪر ۽ مان ان جي رکيا ڪندس، تنهنتي ڀرت سري رام کي چيو ته، جيڪڏهن پتا ڪامي مورکه ٿي ستريءَ جي وس ٿي مورک چت سان بنا ڪنهن ويچار جي ائين چئي به ڇڏيو هجي، تڏهن به ان کي ستيه نه سمجهڻ گهرجي، جهڙي طرح ٻڌيمان پرش مورک پرش جي ڳالهين تي ڌيان نه ڏيندو آهي.

سري رام چوڻ لڳو- پتا استري وس ڪام وس يا مورکه ٿي ائين نه ڪيو! پر ان ستيه واديءَ پنهنجي پرتگيا جي ڀنگ ٿيڻ جي ڀؤ کان اهي ور ڏنا هئا! مهاپرش کي ڪوڙ ڪري نرڪ کان به وڌيڪ ڀؤ ٿيندو رهي ٿو، مان به ائين ڪندس! ۽ مان ستيه پرتگيا ڪري چڪو آهيان؛ وري رگهونش ۾ جنم وٺي پنهنجي وچن کان ڪين هٽندس، شري رامچندر جو اهو وچن ٻڌي ڀرت چوڻ لڳو، هي پڀو! پتا جي چوڻ موجب مان توهان وانگر چوڏهن ورهيه مٿي ونس ڌاري ٻن ۾ رهندس ۽ توهان سک سان وڃي راڄ ڪريو- سري رام چوڻ لڳو، پتا توکي راڄ ۽ مونکي بنواس ڏنو آهي، هاڻي جيڪڏهن مان ان جي وچن جو پالن نه ڪريان ته اها ڳالهه نيتي مريادا کان ٻاهر آهي. ڀرت چوڻ لڳو، چڱو جڏهن توهان ٻن مان موٽڻ نٿا چاهيو ته مونکي آگيا ڏيو ته مان به ٻن ۾ اچي لڇمڻ وانگر توهان جي سيوا ڪريان نه ته مان ان جل ڪاڻ ڇڏي سرير جو تياڳ ڪندس، ڀرت اهو ٻڌڪر نشچو ڪري اُس ۾ اوڀر طرف منهن ڪري زمين تي ويهي رهيو.

گرو وشسٽ جو اُپديش

ڀرت جو اهڙو هٺ ڏسي عجب ۾ پئجي سري رامچندر گرو وشسٽ کي اشاري ۾ چيو، تڏهن گيانين ۾ سريشٽ مني وشسٽ ڀرت کي ايڪانت ۾ وٺي وڃي چيو، هي ڀرت! مان توکي هڪ گوڙهي ڀيد جي ڳالهه ٻڌايان ٿو جا ڌيان ڏيئي ٻڌ- هيءُ ڀڳوان رام ساکشات نارائڻ آهي، گهڻو وقت اڳــي برهما جي پرارٿنا ڪرڻ ڪري هي راوڻ کي مارڻ لاءِ دشرٿ وٽ پٽ روپ ۾ جنم ورتو آهي ۽ اهڙيءَ طرح يوگ مايا جنڪ نندنيءَ سيتا جي روپ ۾ اوتار ورتو آهي ۽ شيش جي لڇمڻ جي روپ ۾ اوتار ورتو آهي جو ان جي سيوا ڪري رهيو آهي، هو راوڻ کي مارڻ چاهي ٿو، انهيءَ ڪري ان ۾ ٿي ويندو، ڪيڪئيءَ جو ڪجهه به وردان يا ڪرڻ منٿرا جهڙو ڪم ڪيو

آدر ڀاءُ ڏيئي وڌاري آنند ڪمل ٻڇڻ لڳو، هي ميرو ٻڌايو تہ مهنجو پتا
ڪٿي تہ آهي؟ ان مهنجي وڇوڙي ۾ تمام ڏکي ٿي مهنجي لاءِ ڪهڙي آگيا
ڏني آهي؟ تنهن تي وشست مني چوڻ لڳو، هي رگهونندنا تنهنجي پتا
تنهنجي ئي وڇوڙي ۾ تمام ڏکي ٿي، هي رام! هي سيتا! هي لڇمڻ! اهڙي
طرح تنهنجو ئي چنتن ڪندي پنهنجا پراڻ تياڳيا.

گروءَ جي مک مان ڪنن ۾ تير جهڙو ۽ ڏک ڀريا وچن ٻڌي، سري رام ۽
لڇمڻ هاءِ پتاجي هاءِ پتاجي ڪري روئي زمين تي ڪري پيا، انهن
سڀني ماتائون ۽ ڀا سڀ ويٺل ماڻهو روئڻ لڳا. شري رامچندر چوڻ
لڳو، هي پتا! هي دايارا! توهان مونکي ڇڏي ڪيڏانهن ويا؟ هي مهاباهو!
مان اناٿ ٿي پيس هاڻي مونکي ڪير پيار ڪندو، اهڙيءَ طرح سيتا ۽ لڇمڻ
۽ ڀايا ورلاپ ڪري روئڻ لڳا، تڏهن مني وشست سڀني کي ڌيرج ڏيئي
شانت ڪرايو، پوءِ سڀئي ماڻهو منداڪني نديءَ ۾ وڃي سنان ڪري برت
ليا. اتي سڀني مهاراج دشرٿ کي جل انجلي ڏني، ۽ لڇمڻ سان گڏ سري
رامچندر پنڊ دان ڪرڻ جو اسانجو ان آهي، اهوئي ان اسانجي پترن کي
پيارو لڳندو آهي، اهائي سمرتي جي آگيا آهي انهن ڇئي ڀائرن ۾ غم جون
آلـون وهائي وري سنان ڪري آشرم ۾ آيا، اهڙي طرح سڀئي روئي الست
۾ سنان ڪري آشرم ۾ موٽي آيا، ان ڏينهن سڀني اپواس رکيو ٻئي ڏينهن
منداڪني نديءَ جي نرمل جل ۾ سنان ڪري پوءِ آشرم ۾ ويٺل رامچندر
وٽ اچي چيو، هي رام! هي ڀاڳوان! توهان پنهنجو راڄ تلڪ ڪرايو، هيءُ
پتا جو راڄ توهان جو ئي آهي، توهان ئي هن جو پالن ڪريو، تـون ئي
مهنجو وڏو ڀاءُ پتا سمان آهين هي مهاراج ٻڌا جو پالڻ ڪرڻ اهوئي ڪشترين
جو مکيه ڌرم آهي، تنهن ڪري توهان انڪ اکيه ڪري واش جي وڌائڻ لاءِ
تخت الهن ڪرڻ ئي جي وڏي ليڻ بعد راڄ سنگهاسن تي ويهاري تڏهن ان ۾
وڃجو، هي ڀرا! هاڻي بنواس جو وقت نہ آهي، توهان مونکي ڀرسن لڳو،
سيتا جي ماتا جو جيو ڪم اپراڌ آهي ان کي ٻاجهي وڃو، ۽ مهنجي رکيا
ڪريو. اتي پڪتي ٻڌي سري رامچندر جي سامهون مستڪ چرڻن تي رکي
[illegible] ڪري [illegible] رامچندر [illegible] کي الاري ٻرپر سان هردي لڳائي گود ۾
[illegible] ٻائي ۽ [illegible] ڀائي! مان جو ڪجھ چوان ٿو، سو بلڪل
[illegible] مونکي [illegible] هئي، چوڏهن ورهيه بنواس ۾ رهي،
[illegible] اچي [illegible] وقت [illegible] راڄ [illegible] کي ڏيان ٿو. تنهن ڪري
[illegible] راڄ [illegible] جو راڄ مونکي ڏئي ٿو اٿوءِ

ڪي روڪي اها ڳالهه سهندس، آءٌ ڪتري رگهوناٿ ۾ پيدا ٿيل ڪيئن چپ ۾
رهان؟ آءٌ رامچندر جو قسم کائي چوان ٿو ته ڀلي مهاديو مدد ڪرڻ لڳن
ته انهن ٻنهي ڀائرن کي سيتا سميت لڙائيءَ ۾ ماريندس. ائين اکين چئي اس
ڪياڻين ته آڪاش واڻي ٿي ته- هي ناٿ! تنهنجي شڪتي ۽ پرڀاءُ ڪوئي
نٿو ڄاڻي، تو اڙو يا ڀلو جهڙو ا، ڪم ڪجي سو ڀلي سوچي ويچاري پوءِ
ڪجي ته فائدو ٿيندو، جيڪڏهن لڪڙ ڪري ڪم ڪبو ته پوءِ پڇتائڻو
پوندو. اها آڪاش واڻي ٻڌي لڇمڻ ڏاڍو لڄي ٿيو ۽ ماٺ ڪري ويهي
رهيو. سري رامچندر ۽ سيتا لڇمڻ جي ماڻس ڏسي ان جي ساراهه ڪري
چوڻ لڳا هي لڇمڻ تو جو ڪجهه ا، چيو آهي، سو سڀ سچ آهي. راڄ جي
مد ۾ مٿس سڀ ڪجهه ڀلائي ٿو ڇڏي پر هي لڇمڻ! آءٌ ڀرت جهڙو ڀاءُ هن
پرٿويءَ تي نه ڪو ڏٺو ۽ نه ڪو ٻڌو ٿي اٿم، هي راڄ ته ڇڏيو پر برهما وشنو
مهيش جو ڪٿي پد ملي لڏهن ته موکي وشواس آهي ته هن کي ڪڏهن به
ايمان نه ٿيندو ۽ ڪڏهن به ڪوڙو قدم نه کڻندو. ڀرت کي ڌرم مارگ جي
پوري ڄاڻ آهي، هو ودوان آهي! ڌرماتما آهي!! اهڙيءَ طرح لڇمڻ جي
شڪ کي نورت ڪرڻ لاءِ سري رام هن کي گيان ڏنو ته جيئن لڇمڻ جي
من مان سنسو ۽ شڪ مٽجي وڃي.

ڌرماتما ڀاءُ سري رام جي اها واڻي ٻڌي لڇمڻ شرم ۾ شانت ٿي ويو.

هيڏانهن ڀرت سينا سان ڌاري هلندو اچي شري رامچندر جي
آشرم وٽ پهتو، اچي ڀرت اندر وڃي ڏٺو ته شيام سرير ۽ وشال ڄٽائن
جي مڪٽ ۽ مني واس ۾ سورج سمان تيج روپ سري رامچندر وراجمان
آهن جو سيتا ڏي نهاري رهيو هو ۽ لڇمڻ جنهنجي چرڻن ڪملن جي سيوا
ڪري رهيو آهي. ان کي ڏسي ڀرت ڀوڙي خوشيءَ ۽ غم ۾ ٻڏل وڃي رام
جي چرڻن تي ڪري پيو، وڏان ٻانهن واري سري رامچندر پنهنجي ٻنهي
ٻانهن سان ان کي اٿاري هردي سان لڳايو ۽ ان کي گرد ۾ وهاري پريم جا
آنسون وهائي ڀرت کي پنهنجي ڳلي سان لڳايو، تنهن ڪانپوءِ جيئن پياسي
ڳانءِ جهڙيءَ طرح پاڻيءَ طرف ڊوڙندي آهي، اهڙيءَ وانگر ڪوشليا ۽ ٻين
ماتائن رگهناٿ کي ڏسڻ لاءِ تمام جلدي آيون، شري رامچندر پنهنجي ماتا
کي ڏسي ان کي چرڻ وندنا ڪئي. ماتا تمام دک وچان اکين مان آنسون
وهائي پٽ کي هردي سان لڳايو، اهڙي طرح شري رامچندر ٻين ماتائن کي
به پرڻام ڪيو ۽ مني وشسٽ کي ايندو ڏسي ان کي پرڻام ڪيو ۽ چرڻ
لڳو ته اوهان ڌنيه آهيو! اوهان ڌنيه آهيو! پوءِ رگهناٿ سڀني کي

سيتا جو سپنو لهڻ ۽ ڀرت جو ماتائن سميت پهچڻ

هيڏانهن سيتا رات جو جيڪو سپنو لڌو هو سو رامچندر کي ٻڌائڻ لڳي، ته، هي ناٿ! ڏسان ٿي ته ڀرت سينا وٺي آيو آهي ۽ سندس سرير، توهان جي وڇوڙي ڪري ٻري ڪمزا ٿي ويو آهي ۽ نڪرواڻي ۽ سڀئي اداس آهن ۽ سس کي ته مائرون وڌوان جي ويس ۾ ٿي ڏسان، رامچندر سيتا جي سپني واري ڳالهه لڇمڻ کي ٻڌائي چوڻ لڳو ته اڄ ڪلياڻ ڪرائي. ضرور ڪو اچي ٻري خبر ٻڌائيندو، اجا اهي ٿي ويچار ڪيالون.

لڇمڻ جو ڀرت بابت اجايو وهم

ايتري ۾ ڪي مائهو اچي پهتا، جن ڀرت جي اچڻ جي اچي خبر ٻڌائي، جنهن ٻڌي رامچندر ڏاڍو خوش ٿيو ۽ من ۾ ويچار ڪرڻ لڳو ته سينا سميت ڀرت ڇو آيو آهي؟ اجا انهيءَ ويچار ۾ هئو ته لڇمڻ ونتي ڪري چوڻ لڳو، هي ٻرڀو! مان ڪجهه چوڻ چاهيان ٿو، تنهن لاءِ معاف ڪجو، توهين چترڪوٽ سرو وياپڪ انترجامي آهيو ۽ سڀني جي دل جو حال ڄاڻو ٿا ۽ سڀ توهان سمجهو ٿا ته جيئن توهين شڌ ۽ اواتر آهيو، تيئن هرڪو هوندو. اسر ڪي مورک مائهون موهه ۾ ڦاسي نه ڪرڻ جهڙا ڪرم ڪري ٿو، جيترو ڪ ڀرت ڌرم نيتيءَ ٿي ڄاڻو ۽ سياڻو آهي ۽ توهان سان تمام پريم اٿس، اسر تنهن هوندي به راڄ پد حاصل ڪرڻ لاءِ ڌرم جي نيتي مريادا ٽوڙي آيو هجي، هو من ۾ ڪپٽ رکي وقت ڏسي اسان کي بن ۾ اڪيلو ڄاڻي راڄ نسالسم ڪرڻ لاءِ سينا وٺي آيو آهي، ٻئا من ۾ دغا نه هجيس ها ته ائين جيڪر ڌيمرا گهوڙا هاٿي ۽ رٿ وٺي اچڻ جو ڪهڙو ضرور؟ سچ آهي، ته وڏائي ملڻ ڪري جڳت جي مائهن کي ايمان ٽڙ ٻري، پر انهيءَ ۾ ڀرت جو ڪهڙو قصور؟ راجا نهش ٻراهمڻن کان ڏولي کڻائي ڪاٺ ان ۾ چڙهي ويٺو ۽ چندرما ٻهڻيءَ گروءَ جي پتنيءَ سان ٻرڪ ڪيو، وڻ راجا ٽوڪن ۽ وادن ڪسان ٽي مڪ ٿي ويو، جنهن جهڙو ٻيو دنيا ۾ نه ٿيو، سهسر ٻاهو اندر ۽ ترشنڪو ڏسو راڄ جي لالچ ڪري ڪنهن کي ڪلنڪ ڪين لڳايو؟ واهه، جو ڀرت اپاءُ سوچيو آهي، چوڻي آهي ته دشمن ۽ قرض کي هڪ پل به وڌڻ ٽرسڻ نه ڏجي، پلي آيو. تڪر ته آهي ڏس ته ڳالهه لڙائيءَ ۾ اچا ڪارا ظاهر ٿي پوندا. ائين چئي ڀڳوان کي چوڻ لڳو، هي دنيا جا ساگرا مونجهارو ڇوڙڻ دل ۾ نه ڪجو. ڀرت ٻهڻجي مارڻ لاءِ ڪو گهٽ اپاءُ ڪونه سوچيو آهي پر سانڍ آهيو ۽ ڏاڍ مونهنجي هٿ ۾ آهي، پر ڪيستائين مون

وڏن ٻراهمڻن سان ملي ان جو راڄ تلڪ ڪري اروڌيا وٺي وڃندس ۽ داسن جو ٻه داس ٿي ان لڪشمي پتيءَ جي سيوا ڪندس. منيشور ڀرت جا اهڙا پريم ڀريا وچن ٻڌي ڀرت کي گلي لڳائي ان جي ساراهه ڪرڻ لڳو ۽ چوڻ لڳو هي پترا! مون ٻنهجي گيان وارن نيترن سان مان اهين سمجهو ٿي، تون شوڪ نه ڪر، تون نه لڇمڻ جي برابر رام جو ڀڳت آهين، هي ڀرت مان سيتا سميت تنهنجو آدر ڀاءُ ڪرڻ چاهيان ٿو، توهان اڄ سيتا سميت هتيئي ڀوڄن ڪريو، سڀاڻي رام وٽ وڃجو. تنهن تي ڀرت چيو ته جيڪا توهان جي آگيا هوندي اهين ٿي ڪنداسون. تڏهن منيور آچمن ڪري شانت چت سان ٻگيه شالا ۾ ويٺو، آسي واهي منيشور سڀني ڪامنائن کي پورن ڪرڻ واري ڪامڌينو جو سمرڻ ڪيو، تڏهن ان ڪامڌينوءَ مرضي موجب انيڪ قسمن جا مال تيار ڪري ڇڏيا، انهيءَ سيتا سميت ڀرت جي سڀني مدورٿن کي اهڙيءَ طرح ڀوراني ڪئي جو سڀيئي ڪاٿي ڀرسن ٿي ويا، پوءِ ان ارگهراج شاستر نيتيءَ موجب اول مني وشسٽ جي پوڄا ڪئي ۽ تنهن کان پوءِ سيتا سان گڏ ڀرت کي به پرسن ڪيو، اهڙي طرح ان سرڳ سمان آشرم ۾ هڪ ڏينهن رهي صبوح جو منيشور کي پرڻام ڪري ان جي آگيا وٺي سيتا سميت ڀرت شتروگهن رامچندر ڏانهن هلڻ لڳا.

ڀرت جو رامچندر وٽ اچڻ

چترڪوٽ جي واجهر ٻهڪي سيتا کي ٻري اهاري ڀرت شتروگهن کي ساڻ وٺي رام جي درشن ڪرڻ لاءِ اڳتي هليا هيڏانهن ڀرت شتروگهن سمنتر ۽ گهه، سان سڀني ڀسوڻ جا آشرم ڳولي وري موٽي آيا، پر انهن کي سري رامچندر جي ڪٽيا هٿ نه آئي، تڏهن انهن رشي منڊليءَ کان پڇيو ته سيتا ۽ لڇمڻ سميت رگهنات ڪٿي رهندو آهي، انهن چيو ته سامهون واري پربت جي پاسي کان مداڪنيءَ نديءَ جي ڪناري الو پاسي ٻٽاٻل رام جي سندر رمڻيڪ ڪٽيا آهي جا ڦلن سان ڀريل انبن جا وڻ قطس ۽ ڪدلي ڦل ۽ ڪيلي جي وڻن جي قطارن سان ڀريل انهن جي چوڌاري پاسي ڪيترا چمڪ ڪچنار ۽ ناگ ڪيسر جا وڻ به سوڀيا ڏيئي رهيا آهن، منين جي ايتري قدر ٻڌائڻ ڪري ڀرت ڀرسن ٿي منترين کي ساڻ وٺي سڀني کان اڳ ۾ رگهنات جي ڪٽيا ڏانهن هليو، اڳتي هلڻ وقت ڀاءُ سان گڏ ڀرت پري کان ڏٺو ته وڻ جي ٽاريءَ ۾ مني جا وستر ۽ مرگ ڇالا ٽنگيل هئا جو رامچندر جي رهڻ لاءِ سندر رمڻيڪ ڀون هو.

ورلڌو مان ان کي جلدي ولڻ لاءِ اچي ويندس.

ڀرت ۽ مُني ڀاردواج

نشاد راج کي، اڄ من ڀرت ڏسي مٿي ٻاڪيءَ ۾ چيو، هي راجن! توهان جي سري رام سيتا ۽ لڇمڻ ۾ اهڙي سچي ڀڳتي آهي تنهڪري توهان ڏن آهن، شري رامچندر سيتا لڇمڻ سان گڏ چترڪوٽ پربت جي پرسان منداڪني نديءَ جي ويجهو منهن جي آشرم ۾ رهي ٿا، اسي جانڪيءَ سميت ڀڳوان رام آنند ۽ سک سان براجمان آهي، هلو! جلدي اسين به اوڏانهن هلون، ٻڌي هتان نڪرن سڀئي گنگاجي پار ڪري، ان کانپوءِ سيتا سميت ڀرت کي مها ندي گنگا پار ڪرڻ لاءِ پنج سؤ ٻيڙيون گهرائون ۽ ٻاڻ هڪ راجائي سندر ٻيڙي ولي آئي ۽ ان ۾ ڀرت شتروگهن رام جي ماتا ڪوشليا ۽ وشسٽ کي چاڙهيو ۽ ٻيءَ ٻيڙيءَ ۾ سمترا ۽ ڪيڪئي ۽ ٻين عورتن کي ويهاريو، اهڙيءَ طرح جلدي گنگاجي پار ڪري ڀاردواج منيءَ جي آشرم ڏانهن هليا ۽ پهچي وڃي سيتا کي آشرم کان ٻاهر ترسائي پاڻ ڀرت شتروگهن سان گڏ آشرم ۾ ويا، اتي رشي ڀاردواج کي آشرم ۾ ويٺل ڏسي ڀڳتي ۽ پريم سان پرڻام ڪيو، رشي ڀاردواج کي جڏهن معلوم ٿيو تہ هو دشرٿ جا پٽ ڀرت ۽ شتروگهن آهن تڏهن رشيءَ هنن جو ادب سان آدرڀاءُ ڪيو ۽ انهن کي مٿي ويهاري ۽ حالون ڀلي ڏسي آنند ڪمل پڇڻ لڳو ڀالي ڀرت جو راج حڪومت ڪندي تہ اڄ هيءَ مٿي واس ڏاڍو الڙ ۽ هيءَ رشين منين وٽ بن ۾ ڇاجي لاءِ آيا آهيو؟ ڀاردواج جا اهي وچن ٻڌي ڀرت اکين ۾ آنسون آڻي چيو، مٿي ناٿ! توهان سڀ ڄاڻو ٿا، ڇو تہ توهان سروانترجامي آهيو، وري تہ توهان جو ٻچي رهيا آهيو، اهالي مولتي توهان جي ڪريا آهي، ڪيڪئي سري رامچندر جي راج تلڪ ۾ وگهن وڌو، ۽ بنواس جي ڀاري ۾ جو ڪجھ ڪم ڪيو هئو، هي مٿي سرشٽ! توهان جي چرڻن کي ساکي ڪري چوان ٿو تہ مونکي ان جي ڀاري ۾ ڪجھ تہ خبر تہ هئي. ان ڪري ڀرت مجهول من سان دکي ٿي مٿيءَ جا چرڻ جهلي چوڻ لڳو هي مهاراج! توهان پاڻ ڄاڻي سگهو ٿا، تہ مان دوشي آهيان يا نردوش؟ هي مهاتما! مهاراج رامچندر جي رهڻ ڪري مونکي راڄ سان ڪهڙو مطلب؟ مان تہ سدائين شري رامچندر جو داس آهيان، ان ڪري هي مٿي ناٿ! سري رامچندر وٽ وڃي ان جا چرڻ ڪمل جهلي هيءَ ساري راڄ تلڪ جي سامگري ان کي سوامي جڏهن ڏيندس ۽ گرو وشسٽ ۽ ٻين

نشاد راج کي خبر پيئي ته ڀرت وڏي سينا وٺي آيو آهي! شڪ آهي
رامچندر کي لڇمڻ سميت مارڻ لاءِ ويندو هجي؟ مونکي ان وقت وڃي
جي خبر لهڻ گهرجي ته ڪهڙي ڀاونا سان آيو آهي، جيڪڏهن انجي ڀ
سچي آهي، تڏهن ته ڀلي پار لنگهي وڃي، نه ته ان جي خلاف اپاءُ ڪ
پوندو، منهنجي سينا هٿيار پنهوار ڪٽي هوشياري سان چئني پاسن کان ڀ
ڏيئي رهي آهي ۽ سڀني ٻيڙن کي ڇڪي گنگانديءَ جي وچ ۾ ايهار
ڇڏيو، اهڙي طرح سڀني کي آگيا ڏيئي ڇڏي پاڻ نشاد راج انيڪ قسم
جي ڀيٽا کڻي هٿيار بند ذات ڀائرن سان ڀرت وٽ آيو، اڳيان سڀ سامگري
رکي هيڏانهن هوڏانهن نهاري ڏٺو ته شيام ورن ڀرت چير وستر ۽ جٽائون
ٻڌي ننڍي ڀاءُ ۽ منترين سان گڏ وينو آهي ۽ رام رام جو جاپ ڪري رهيو
آهي اهو ڏسي سر نوائي ڀرت کي پرڻام ڪري چيو ته مان نشاد گهه، آهيان
ڀرت گهه جو آدر ڀاءُ ڪيو ۽ آسڻ ڏيئي وهاريو ۽ آنند ڪشل پڇي مٺي
واڻي سان چوڻ لڳو! ڀائي تون هتي سري رامچندر سان گڏ رهيو هئين ۽
نرمل هردي واري شري رام نيترن ۾ جل آڻي تنهنجو آدر ڀاءُ ڪيو هو؟
تو سيتا ۽ لڇمڻ سان گڏ ڪمل نين رام سان واتاورڻ ڪيو آهي. تنهنڪري
تون ڌنيه آهين، تنهنجو جيون سڦلو آهي هي نشاد مونکي اتي وٺي هل،
جتي هو سيتا ۽ لڇمڻ سان گڏ ستيو هئو؟ اهو ني هنڌ هلي ڏيکار، تون
رام جو پيارو شيوڪ ۽ ڀڳت آهين، اهڙي طرح وار وار رام جي نالي کهڻ
سان ڀرت جي اکين ۾ ڳوڙها ڀرجي آيا، ۽ برهه ۾ وياڪل ڀرت گهه، سان
گڏجي انهيءَ استان تي آيو جتي رات جي وقت سري رام ستيو هئو،
اتي وڃي ڪن ۽ ڌوڙ جي سيجا وارو آستان ڏسي ڀرت جي من ۾ دک ٿيو
۽ چوڻ لڳو! اوهو! جا ڪل واري جانڪي دلاري سيتا راج محل ۾ رتن
جڙيل پلنگ تي نرم بستري تي سري رگهنات سان گڏ سمهندي هئي، اها
ني منهنجي دوش کان سري رامچندر سان گڏ ڪن ۽ ڌوڙ جي سيجا تي
ڪيئن نه ڏکيو سمهي هوندي! مونکي ڌڪار آهي جو مان پاپ بيج سمان
ڪيڪئي جي گرڀ مان پيدا ٿيو آهيان، هاءِ منهنجي ڪري ئي ڀڳوان رام
کي اهو دک سهڻو پيو، آها! مهاتما لڇمڻ جو جنم سڦلو آهي، جو ڀڳوان رام
جي بن ۾ رهڻ وقت ۾ سدائين پرسن چت سان انهيءَ جي سيوا ڪري ٿو،
جي مدش رام جا داس آهن انهن جي داسن جو داس ۾ جيڪڏهن ٿي وڃان
ته منهنجو جنم سڦلو ٿي پوي، انهيءَ ۾ ڪوئي شڪ نه آهي. ڀائي جيڪڏهن
توکي معلوم هجي ته اهو مونکي ٻڌاءِ ته رام ڪٿي آهي؟ هو جتي ڪٿي ۾

ماتا ڪيڪئيءَ جي دل ۾ ڪرڻ ڪري راڪشڻيءَ جهڙي سمان منهنجي
هردي ۾ دک رهندو آهي، تنهنڪري هاڻي مان شايد جلدي راڄ ڀاڳ
ڇڏي بن ڏانهن ويندس- جنهنجي ملڻ مڪ وارِي پڻڪ سان مون پرسن ٿيو
ٿي ان رام ۽ سيتا جي امر پريم سان رهي مان سيوا ڪندس.

شري مهادير جڳن لڳو ڀي پاروتي! هڪ ڏينهن برهما جي سمان مترن
سان آئي ٿي ويهي ملي وشست ۽ شتروگهن سميت پريم ڪي راڄ تلڪ جي
ڳاري پرڇو هي راجن! برهالڪ پتا جي چرڻ موجب اڄ اسين لوڪي راح گدي
ڏڻ چاهيون ٿا؟ جو ته ڪيڪئيءَ تنهنجي لاءِ راڄ تلڪ گهريو هو، جو راجا
ستيوادي هئو، جنهن ڪري سڀ، وچن ڪرڻ لاءِ هن انهن لئي ڪير تنهن
ڪري منهن جي مٽر اچارڻ. دنيا ان اح تنهنجو راڄ تلڪ لڏڻ گهرجي؟ اهو
ٻڌي پريم چرڻ لڳو، هي مني ناٿ! راح سان منهنجو مطلب آهي! راجا ته
مهاراج شري رامچندر آهي، مان ته ان جو داس آهيان سڀاڻي صبح جو
رامچندر ڪي واپس آڻڻ لاءِ مان جلدي بن ۾ ويندس، مان ۽ لڇمڻ سيتا ۽
ڪيڪئي راڪشڻيءَ کان سواءِ ٻين سڀ ماتائون اتي ۾ هلنداسون، مان ڇا
ڪريان؟ مان هن تائي مائر ماتا ڪيڪئي کي هميشه جو هميشه لئي ماري
ڇڏيان؟ پر شري رامچندر مون غريب هتياري کي معاف ڪين ڪندو،
انهن ڪري ڪيئن ته ٿي پري سڀاڻي صبح ٿيندئي لڇمڻ هلو اسان نه هلو
مان ته شتروگهن سان گڏ پيرين پيادو ٿي ان ۾ ٿي هلبو ويندس، هي مني!
جهڙي طرح رامچندر وڏو آهي، تهڙي طرح جيسين رامچندر نه موٽندو تيسين
مان ۽ شتروگهن سميت مني ويس ڌاري جتائون ٻڌي ڪند مول ڦل کائي
زمين تي ٿي سمهي پوندس. اها ٻڪ ڪري پريم چپ چاپ ڪري واڻي
رهيو، لڇمڻ سڀئي ماڻهو هنجي سارا ڪرڻ لڳا، اوءَ پريم مترن کي
گهرائي جيو ته راڄ تلڪ جي سڀ سامگري تيار ڪرائي اتي ۾ ڪٽي هلو ته
منهن جي ڏنان رامچندر کي تلڪ ڏيون. فقط آڪيا ڪرڻ جي دير هئي جيئن
ته سڀ ڪجهه تيار ٿي ويو، صبح ٿيڻ کان اڳ پريم تياري ڪرڻ وقت
هالي گهوڙن سان سڀني سيتا ان سان گڏ هاٿي مني وشست پنهنجي استري
ارندتي سان گڏ هو، پنهان برهمڻ جن لولهن هيون انهن جهڙي پنهان
لنگرواسي انيڪ رٿ سينگاري هليا، ۽ سڀ کان پنهان رانيون هيون، جن
جي پنيان پريم ۽ شتروگهن پيرين پيادا هليا، ڪرڻيا جڏهن اهو حال ڏاڙ
سو ان ڪري سڀڻائي رٿ ۾ چاڙهيو پر ته هلندا هلندا پنڌ ڪندا شرنگ پور
جي ويجهو گنگانديءَ جي ڪناري تي ترسي پيا پريم جي اچڻ جو ٻڌي

وشسٽ ۽ ڀرت

انهيءَ وقت ڀرت جي اچڻ جو ٻڌي منترين سميت گرو وشسٽ راڄ ڀون ۾ آيو ۽ ڀرت کي روئندو ڏسي ڌيرج ڏيئي چيو! ته مهاراج دشرٿ وڏو گياني ۽ ستيوادي ۽ پراڪرمي هئو، هو مٿس جنم جا سڀئي سک ڀوڳي اشوميڌ يگيه ڪري برهمڻن کي گهڻي دکشنا ڏئي ۽ ڀڳوان جو پوڄن ڪري شري رامچندر روپ ۾ ساکيات وشنو ڀڳوان کي پٽ روپ ۾ حاصل ڪيو انت ۾ سرڳ لوڪ ۾ ويو ديوراج اندر جي اڌ آسڻ جو اڌڪاري ٿيو، اهو سڀ ڪجهه موکه جي لائق آهي، انهي لاءِ توهان اجايو شوڪ ڪري رهيا آهيو، آتما ته نت ابناسي ۽ جنم مرڻ کان رهت آهي، هيءُ سرير جڙ گندو ۽ ناشوان آهي. جيڪڏهن ڪوئي پتا يا پٽ مري وڃي ٿو ته موکه ٿي ان جي لاءِ ڇاتي پٽي روئن ٿا. جڏهن جڳت ۾ جنهن جنم ورتو آهي ته انهي مرڻو به ضرور ٿيندي. پنهنجي ڪرم انوسار سڀني پراڻين جو جنم مرڻ ٿئي ٿو. جهڙي طرح منش پراڻا ڪپڙا لاهي وري نوان ڪپڙا پائي ٿو، انهيءَ طرح ديهه ڌاري منش پراڻي سرير کي ڇڏي نئون سرير ڌاري اچي ٿو، اهڙي طرح آتما جو سچو گيان حاصل ڪري پرسن ٿي ڪاريه ڪرم ڪر، هي ڪل نندن ڀرت پنهنجي پتا جو سرير تيل سڳنڌيءَ مان ڪڍي منترين ۽ اسان سڀني رشين سان گڏ ان جو ويديءَ انوسار انت ۾ سنسڪار ڪرايو، تڏهن گروءَ جي چوڻ موجب اول راجا جي سرير کي ويد ويديءَ سان سنان ڪرائي هڪ سهڻو چوڏول ٺهرائائين ۽ مالهائن کي سڀني ڇيٿي کان روڪيائين. پوءِ اگني هوتر جو انت ۾ سنسڪار ڪرائي سوين هزارين برهمڻن کي پوڄن ڪرائي ۽ گهڻوئي ڌن وستر ۽ هيرا رتن گايون دان ڏيئي پرسن ڪري روانو ڪيو، پوءِ شري رامچندر جو سمرڻ ڪندي گرو وشسٽ ۽ ڀرت ڀاءُ شتروگهن ۽ منترين سان گڏ پنهنجي گهر ۾ رهڻ لڳا.

ڀرت جو رامچندر وٽ بن ۾ وڃڻ

گهر ۾ رهڻ ڪري من ئي من ۾ ڀرت وچار ڪرڻ لڳو، ته جنڪ نندني مهاراڻي سيتا ۽ لڇمڻ سميت شري رامچندر جي ٻيو ڪر ان ۾ وڃڻ ڪري

سڄي جسم ڇيڻ لڳا ۽ ڪروڌ ۾ ڏاڍي جلدي چيو "اڙي پاپڻ! توسان ڳالهائڻ ۾ ڌرم نه آهي، اڙي هڇاري تون پنهنجي پتيءَ جي هتيا ڪرڻ واري آهين! ور گهرڻ مهل تنهنجي هيءَ جيڀ ڇو نه سڙي؟ ۽ تنهنجي وات ۾ ڪيڙا ڇو نه پيا؟ راجا تو ڪپٽڻ تي وشواس ڪيئن ٿي ڪيو؟ اڙي پاپڻي! تنهن جي ڳرڀ مان پيدا ٿيڻ ڪري مان به مهاپاپي ٿيس مان پاڻ کي يا ته باهه ۾ جلائيندس يا زهر کائي آپگهات ڪندس، هي دشٽڻ! هي ڀرت جي گهاتڻ تون به گهور نرڪ ۾ پوندينءَ!"

ايترو چئي ڀرت ڪپالن ۾ هٿ هڻي ڪيڪئي منٿرا ٻوڙهي جهڙي ڪوڙا لٽا پائي آئي جنهن کي ڏسي ڀرت ڪروڌ ۾ ڀرجي منٿرا کي اهڙي لت هنيائين، جو هوءَ رڙيون ڪندي ڀرت ڀر وڃي زمين تي ڪري، متو ڦاٽي پيس ۽ ڏندن ڀڄي ڀرڻ ڪري وات مان رت رها ڪري وهڻ لڳس ۽ چوڻ لڳي هي ورداتا! مون ڪهڙو ڏوهه ڪيو، جو هيءَ ڏک ٿي سهان؟ ڇا ڀلائيءَ جي بدلي برائي ٿي ملي؟ شترگهن هنڪي چوٽيءَ کان وٺي گهلڻ ٿي چاهيو، پر ڀرت ان کي دئا آڻي ڇڏائي ڇڏيو.

ڪوشليا ۽ ڀرت

ڀرت ڀاءُ ڪوشليا وٽ ويو ڀرت کي ڏسي ماتا ڪوشليا روئڻ لڳي تڏهن ڀرت به ان جي چرڻن تي ڪري روئڻ لڳو تڏهن ماتا ڪوشليا اٿي گلي لڳائي چيتا ۾ وياڪل ٿي لڙڪن ۾ جل آڻي چوڻ لڳي. پٽ تنهنجي ٻاهر وڃڻ ڪري جو انرٿ ٿيو آهي سو سڀ ڪلوس تو پنهنجي ماءُ جي وارن ڏٺا ٿي هوندا. مهنجو پٽ رامچندر پنهنجي پتنيءَ سيتا ۽ لڇمڻ سميت پراڻي ڪپڙا پائي جتائون ٻڌي مونکي ڏک سمندر ۾ ٻوڙي ٻن ڏي هليا ويا هاءِ رام هاءِ رام مهنجا رگهوڪل شرومڻي! توهان ساڪياس بوم بوش برمالما مهنجي ڳرڀ مان جنم وٺڻ لاءِ ڪري ڏکن مهنجو ڦٽ نه ڇڏيو. ڀرت اهڙي طرح ماتا ڪوشليا کي ڏک ۾ وياڪل ڏسي چوڻ لڳو: ماتا ڀسد ڪئيءَ جو راڄ تلڪ جي وقت جو ڪجهه ڪارڻ ٿيا آهن ۽ ٿيو ته جو ڪي ڪم ڪيو ان جهڪاڏهن مان جانئيندو هوندس يا مونکي خبر هوندي ته مونکي سڄو برهمڻ جو پاپ لڳندو تڏهن ڪوشليا ان کي هردي سان لڳائي چيو ته پٽ مان اهو سڀ ڄاڻان ٿي تون ڪنهن به قسم جي چيتا نه ڪر.

آهي ۽ هن وقت اهو ڏسڻ ۾ نٿو اچي سچ ڀڳاءُ ڪٿي آهي؟ تڏهن ڪيڪئي ڀرت کي سندس پتا جي مرڻ کان واقف ڪيو جو ٻڌندئي هن جي اکين ۾ آنسون اچي ويا. دک ۽ ڪليش ۾ وياڪل ٿي چوڻ لڳو "پتا! پتا! هاءِ پتاجي! هي ڇا ٿي ويو؟ هي ڪهڙو انڌير اچي ويو. ڪجهه وقت کان پوءِ پڇيائين، "ماتا! پتاجيءَ کي اهڙي ڪهڙي بيماري هئي جو اوچتو سندن ديهانت ٿيو. رامچندر، لڇمڻ ۽ ماتا سيتا ڪٿي آهن جي انت سمي ۾ اُن پتاجيءَ جي ڪم ۾ آيا ۽ مان اڀاڳو ۽ بدنصيب پتاجيءَ جي آخرين درشن کان به دور رهيس. اڄ کان وٺي مرنڪي سري رام جو ئي سهارو وٺڻو پوندو جو هر منهنجو وڏو ڀاءُ پتا سمان آهي."

ماتا ڀلا ڀڳاءُ ته پتاجي آخرين وقت ڪهڙي آکيا ڪئي؟ ڪجهه چئي ويو ڇا؟ ان تي ڪيڪئي چيو، "پٽ! تنهنجو پتا انت سمي ۾ هاءِ رام! هاءِ لڇمڻ!! هاءِ سيتا!!! چئي پراڻ تياڳيا. راجا کي ڪا به بيماري ڪونه هئي. هن جي دل ۾ دک هو، ڪليش هو، پيڙا هئي، هو رام جي جدائي سهي نه سگهيو جو جدائي ڪٺور ٿيندي آهي. ان جدائيءَ ۾ هن سرير تياڳيو- رام بنا راجا ائين تڙڪي پيو جيئن مڇي بنا جل جي تڙڪندي آهي. تڏهن ٻئي ڀيرو ڀرت وياڪل ٿي پڇيو، "ماتا! ڇا ان وقت رام، سيتا ۽ لڇمڻ ڪونه هئا؟"

ڪيڪئي ڪجهه وقت لاءِ شانت رهي، ڀلا ڪهڙو جواب ڏئي- ڀرت جي دل ۾ شري رام لاءِ اٿاهه پيار جو ساگر ڏسي منجهي پيئي ته پٽ کي ڇا چوان؟ ڪيئن سمجهايان؟ ان ڪري ڪجهه وقت شانت ۾ رهي- پوءِ ڪيڪئي چوڻ لڳي- تنهنجي پتا رام کي راڄ تلڪ ڏيڻ جي تياري ڪئي، ان وقت توکي راڄ وٺي ڏيڻ لاءِ مون ان ۾ هڪ وگهن ڪڙو ڪيو، ڪي سال اڳي هڪ دفعي مهاراج پرسن ٿي مونکي ٻه ور ڏيڻ لاءِ چيو هو سو هن وقت هڪ ور جي ڪري مون تنهنجي لاءِ سمورو راڄ ۽ ٻئي ور لاءِ رام جي لاءِ مدي واس ۾ بنواس گهريو! انهيءَ ڪري تنهنجي ستوادي پتا مهراج دشرٿ توکي راڄ ڏئي ۽ رام کي ان ۾ موڪلي ڇڏيو، پتي ورت ڌرم پالڻ ڪرڻ واري سيتا به رام سان گڏ ان ۾ هلي وئي! ۽ لڇمڻ ڀاءُ جي پريم وس ٿي رام جي سيوا ڪرڻ لاءِ ان هليو ويو- اهڙي طرح ٽنهي جي ان وڃڻ ڪري انهن جو سمرڻ ڪري رام رام ڪندي مهاراج سرير ڇڏيو- ماتا جا اهي وچن ٻڌي ڀرت مورڇت ٿي ڪري پيو، ڀرت جي اهڙي حالت ڏسي ڪيڪئي رنج ٿي چوڻ لڳي- پٽ تون غم ڇو ٿو ڪرين؟ ايڏو راڄ ۽ وڏي پدوي پائڻ ڪري سڀئي دک ڀلائي ڇڏ! ماتا کي ائين چوندو ڏسي اهي وچن

وس اچي آهي، ڪسي هٿ لڳائي ڏاڍا ورلاپ ڪرڻ لڳا، پٽ هاءِ پٽ ڪري چوڻ لڳا پٽ اسان کي ڇالاءِ ڏي اڄ ڇالي ڇوڙي لو ڏين؟ اهڙيءَ ريت مولڪي چيو راجن جلدي چڪيا ٺاهه مون جهٽ پٽ چڪيا ناهي، اڙهين اهي ليڪي جٺا ان تي چڙهي ويٺا ۽ پاڻ ڏيڻ ڪالوءَ ان ۾ پسر لسي سرڳ ارڪ هليا ويا. ان وقت شروع جي پتا مولڪي چيو ته ليهجي لاءِ ته اهن تي ليدلو لون ۽ مونجهي وچن سان پٽ جي شوڪ ۾ مرندا، اهو ٿي سراپ جو ڦل هيٺ مونهنجي سامهون آيو آهي اهن چئي راجا دشرٿ تمام درد ڀريا ورلاپ ڪرڻ لڳو هاءِ پتر رام هاءِ سيتا، هاءِ لڇمڻ لوهاڻي تي ويرڳ ۾ ۽ ڪيڪئي جي وچيل ڪمت ڪري مرليءَ کي پراپت ٿيو آهيان. اهڙي طرح هاءِ رام هاءِ رام چوندي راجا دشرٿ پراڻ تياڳي سرڳ ارڪ هليو ويو.

راجا دشرٿ جو مرڻ ۽ ڀرت جو لڇڻ

ان وقت ڪوشليا سمترا ۽ ٻيون محل جون زالون ڇاتي مٿر پٽي روئي ورلاپ ڪرڻ لڳيون. صبوح ٿيڻ بعد اچي منترين سميت مني وشسٽ آيو، راجا دشرٿ جي لاش کي تيل سگهند ۾ رکائي، دوتن کي چيو ته تون جلدي گهوڙن تي چڙهي ننڍاجيد جي راجڌاني ۾ وڃو اتان شتروگهن ۽ ڀرت کي مونهنجي آڪيا سان وٺي اچو ته ڀرت جلدي تي اجوڌيا پوريءَ ۾ اچي مهاراج دشرٿ ۽ ڪيڪئي ياد ڪيو آهي ۽ لوهاڻي مٿون ڏسڻ جي خواهش اٿن گرو وشسٽ جي چوڻ موجب ڏوت ڀرت وٽ ڀرت جي مامي ننداچيد ۽ شتروگهن ۽ ڀرت کي پرڻام ڪري چيو راجن وشسٽ منيءَ توهان لاءِ چيو آهي ته ڀرت جلدي پاءِ شتروگهن سميت پيا ڪنهن ويچار جي اجوڌيا پوريءَ وارا اچو، اهڙي آڪيا ٻڌي ڀرت تڏهن وڃان جلدي پاءِ سميت دوتن سان گڏ هليا، ۽ دل ۾ ويچار ڪيائين ته ضرور مهاراج يا شري رامچندر مٿان ڪا سنڪٽ آيو آهي، رستي ۾ من تي من ۾ چنتا ڪندو ننڪر ۾ اچي پهتو جا ڏسي ته ننگر سڄو لڳو پيو آهي، ماڻهن ۾ اڳوڻي خوشي ۽ اتساهه نه آهي. راج ڀاڳ ۾ اچي ڏسي ته راج گادي ۽ سڄي خالي پئي آهي ۽ اچي اڪيلي فقط ڪيڪئي هڪ آسڻ تي ويٺي آهي. ماتا کي ڏسي ٻنهي ڀائرن سر جهڪائي ۾ رکي پرڻام ڪيو، ڀرت کي آيل ڏسي ماتا ڪيڪئي ڀرت کي ڳلي سان لڳائي گود ۾ ويهاري آنند منگل پڇيو، ماتا! جسي اهڙي طرح پڇا ڪري ... چيتا ۾ وياڪل ٿي ماتا کان پڇيو، ماتا! پتاجي ڪٿي آهي؟ چو لون ... اڪيلي ويٺي آهين لوڪان سواءِ پتاجي اڪيلا ڪڏهن به ڪٿي نه ويندو

رهيا هوندا. اهو منش جو آواز ٻڌي مان ڊپ ۾ وياڪل ٿي ڏاڍي ڏاڍي وڏي ان کي چيم هي ڊالو! مان دشرٿ آهيان مون اڻ ڄاڻائي کان هي ٻاڻ ڇڏيو آهي هي ميرو منهنجي رکيا ڪريو! اهين چئي مان ان جي چرڻن ۾ ڪري پيس، تڏهن شروڻ ڪمار مونکي چيو هي راجا ڊڄ نه. توکي برهم هتيا ڪا نه لڳندي ڇاڪاڻ ته مان تپسيا ڪندڙ ويش آهيان منهنجا ماءُ ۽ پيءُ ٻئي ۽ اڄ جي ڪري منهنجي واٽ ڏسي رهيا هوندا، تنهن ڪري هاڻ ٻيا ڪنهن ويچار جي جلدي انهن کي پاڻي ڏئي اچ نه ته جيڪڏهن منهنجا ماءُ پيءُ ڪروڌ ۾ آيا ته توکي ڀسم ڪري ڇڏيندا. تون انهن کي پاڻي ڏئي نمسڪار ڪري منهنجو سڄو حال ڪري ٻڌائج مونکي تمام تڪليف ٿي رهي آهي ۽ منهنجي سرير مان ٻاڻ ڪڍو ۽ مان پراڻ تياڳيندس، شروڻ ڪمار جي اهين چوڻ ڪري مون جهٽ هٽ وجهي ان جي سرير مان ٻاڻ ڪڍي پاڻيءَ جو گهڙو کڻي جتي شروڻ جا ماءُ پيءُ هوا اتي ويس. ان وقت هو تمام چنتا ۾ وياڪل ٿي رهيا هوا ۽ اهين چئي رهيا هوا ته اسان تمام ٻڍا ۽ اکين کـان لاچار آهيون ۽ ٻڪ اڄ کان لاچار ٿي رهيا آهيون، ڪهڙو سبب آهي جو رات جي وقت اسانجو پٽ اڃان تائين پاڻي کڻي ڪون موٽيو آهي، اسانجو ٻيو ڪوئي سهارو نه آهي، پوءِ هنن منهنجي پيرن جو آواز ٻڌي شروڻ جي پتا چيو پٽ اڄ تو ايڏي دير ڇو لڳائي؟ سگهو جل کڻي آءُ جلدي پاڻي پيار ۽ تون نه پيءُ، ان جي اهين چوڻ تي مان ڊڄندو ڊڄندو انهن وٽ ويس ۽ چرڻن ۾ پرڻام ڪري نمرتا ڀاؤ سان چيم، مان توهان جو پٽ نه آهيان پر ايوڌيا جو راجا دشرٿ آهيان مان بابي رات جي وقت جانورن جي شڪار لاءِ پڻي تير جيئن ته مان ان وقت پاڻيءَ جي ڪناري کان ٻري هرس پر پاڻيءَ ۾ آواز ٻڌي جانور سمجهي ان کي مارڻ لاءِ ٻاڻ وهائي ڪڍيم جڏهن مون منش جو آواز ٻڌو هاءِ مارجي ويس! اهو ٻڌي مان ڊڄندو اتي آيس جڏهن مون شروڻ ڪمار کي جنازن پڪڙيل زمين تي پيل ڏسي ڊپ کان ان جا چرڻ پڪڙي چيم رکيا ڪريو! رکيا ڪريو! اهين چرڻ لڳس تڏهن ان توسريءَ مونکي چيو ڊڄ نه توکي برهم هتيا نه لڳندي، تون منهنجي ماءُ پيءُ کي پاڻي ڏئي پرڻام ڪري جيڪو دان وٺي گهر - منهنجي ڪمار جي اهين چوڻ تي آءُ گهاتڪ توهان جي شرن آيو آهيان توهان منهنجي رکيا ڪريو. اهڙي دک ڀري ڪهاڻي ٻڌي پٽ جو ڏايو دک ٿين ۽ روئندي روئندي زمين تي ڪري پيا ۽ چوڻ لڳا ته جتي اسان جو پٽ آهي اتي اسان کي وٺي هل. تڏهن جتي اهو شروڻ ڪمار پيو هو اتي ٻنهي کي وٺي

اهي ڳالهه ڪاڏا تنها پرڀو سان هٿ لڳائي چوڻ ڏٺا، لڇمڻ ڪاوڙ رگهوناٿ
راجا ڪهڻ. ڪان ٻڌ جو ڪير ڳورالي ٻڌندڙ جنائون مڪت ٿيا آهن ۽ مونکي پاڻ
جهالين سمجھي، ماتا ۽ پتا کي ڇڏجاءِ ته مهنجي لاءِ چنتا نه ڪري ايالڪي
ان ۾ ايوڌيا کان ته وڌيڪ سک. آهي مهراج ڪسي دلداري ڏج. لڇمڻ ڪاوڙ
اکين ۾ آنسون آڻي ڪجهه رام ڏي نهاري سيتا دک ۾ ٻرپل ٻرسن لي مونکي
جهڙا ٻهڙي سس جي چرڻ ڪملن ۾ مهنجي اسٽي ڇنج الين چئي ڪجهه
سر جهڪائي روئندي اتان هلي وئي. ان کان پوءِ لڇمڻ ۽ جل ٻرال اکڙيءَ
۾ چڙهيا جيسين گنگا پار ڪن تيسين مان الي ٻيٺو هوس، پوءِ انسان هلي
لمر دک وچان هٿ ٻيٺو آهيان. لڇمڻ ڪرشليا راجا کي روئندو ڏسي چرڻ
لڳي پراڻ ناٿ لوهان جلدهن اوسن لي ڪري ٻهنجي ٻياري ڪڪئي کي
ور ڏئو ته پاڻ هن ٻهنجي پٽ کي راڄ ڏاراءِ ڪن مهنجي پٽ کي داش
ڪائي جو ڏاڍ ۽ ٻهنجو پاڻ سڀ ڪرلوس ڪري پوءِ ولر جو ٽاڻ؟ ڪرشليا
جا اهي وچن ٻڌي راجا دشرٿ جي اهڙي حالت لي جهڙ نه زخم لي لاهه
لڳي هجي، لڇمڻ مهراج دشرٿ اکين ۾ غم جا آنسون آڻي ڪرشليا ڪسي
چيو ته مان پاڻ لي دک ۾ مري رهيو آهيان پوءِ الين چئي دل جو لي دکائين،
الويءِ مان ڪهڙو ڪالدو، شايد مهنجا هاڻ پراڻ جلد نڪرڻ وارا آهن.

ڪٿا شروڻ ڪمار جي

گهڻو وقت اڳي مهنجي مرڪتائي جي ڪري مونکي هڪ ميٺرو سراپ ڏنو هو، اها ڪٿا هن رهي آهي.

هڪ ڏينهن جوانيءَ جي مستيءَ ۾ رات جو شڪار ڪرڻ لاءِ ڏاش پاڻ ڪٽي هڪ گهوڙو ان ۾ سرجو نديءَ جي ڪناري لسي گهڻي رهيو هوس. ته آڌيءَ رات جي وقت ڪنهن نوجوان جو ڪري جنهنجو نالو شروڻ ڪمار هو ۽ ان جا ماتا پتا انڌا هوا جنکي اڃ لڳڻ ڪري پاڻيءَ جي گهڙو کڻي نديءَ لي پرڻ آيو هو جيئن لي گهڙو پاڻيءَ ۾ اندر وجهي ٻرڻ لي لڳو ان وقت ان جو آواز وڏو ٿيو، لڇمڻ مون ويچار ڪري سمجهيو ته هن انڌيري رات ۾ ڪو هاٿي پاڻي پي رهيو آهي، پوءِ مون ان آواز طرف پاڻ چاڙهي جرت ڇڏيو ۽ جلدي منش جو آواز ٻڌم، هاءِ مارجي ويس! مون تنهنجو ڪهڙو ڏوهه ڪيو هو پوءِ مونکي ڪنهن ماريو؟ اِهو مهنجو انڌو ماتا پتا اُڃايل پاڻيءَ جي آس لاءِ رستو ڏسي

استان ٻڌايو آهي. ليڪن توهان جو خاص روپ ۽ سيتا سان گڏ رهڻ جو استان ٻڌيو آهي. سو هي پريو! مان توهان کي جو مقرر ٿيل گهر آهي سو ٻڌايان ٿو، جو ڌرم ۽ اڌرم ٻنهي کي ڇڏي جو هميشه تنهنجو ڀڄن ڪري ٿو، هي رام! ان جي هردي مندر ۾ سيتا سان گڏ توهان آنند پورورڪ رهو ٿا، جو شانت روپ سمدرشي سڀني جيون سان پريم پاءِ ۽ پيا اڇا جي ڀڄن ڪري ٿو، ان جو هردو توهان جو مکيه رهڻ جو استان آهي، جو توهانجي منتر جو جاپ ڪري ٿو ۽ توهانجي شرڻ ۾ شانت چت سان پرسن رهي ٿو ان جو هردو توهان جو سندر مندر آهي. جو دک ۾ ڪڏهن رنج نٿو ٿئي ۽ سک ۾ ڪڏهن خوش نٿو ٿئي (اهو پرپنچ سڀ مايا ڪري ٿئي ٿو) اهڙين نشچو ڪري جو توهانجو ڀڄن ڪري ٿو، ان جو من ئي توهانجو گهر آهي. جو ندين سمان نديون هميشه سمنڊ کي پراپتيون رهن ٿيون سو توهان اُتي وڃي براجمان ٿيو انهن ڀڳتن جي هردن ۾ جن جا ڪن هجن سمنڊ سمان جي مڇيون توهان جي ڪٿا روپي ندين پوڻ سان به نه ڍرجن. ته ته چترڪوٽ پربت اِي وڃي رهو، ائين چئي شش سان ونل منيور والميڪ لڇمڻ سميت گنگا نديءَ ۽ چترڪوٽ پربت جي وچين ڀاڱي ۾ وڃي ڀڳوان رام جي رهڻ لاءِ سندر وڏي شالا ٺهرائي انجي اوپر، اولهه ۽ اتر ڏکڻ اهڙا ۾ سندر گهر ٺاهيا ويا انهيءَ پڇڻ ۾ جانڪيءَ سان گڏ سري رام لڇمڻ آنند سان رهڻ لڳا.

سمنتر جو دشرٿ کي رام جو احوال ٻڌائڻ

شري مهاديو چوڻ لڳو، هي پاروتي! هيڏانهن شام جي وقت سمنتر ڪهڙي سان منهن ڍڪي اکين ۾ آنسون آڻي ايوڌياپوريءَ ۾ آيو، رٿ کي ٻاهر ڇڏي راجا کي ڏسڻ لاءِ محل ۾ اچي راجا کي پرنام ڪيو. سمنتر کي پرنام ڪندو ڏسي راجا دک ۾ وياڪل ٿي چيو سمنتر سيتا ۽ لڇمڻ سان گڏ رام ڪٿي آهي؟ تو رام کي ڪٿي ڇڏيو؟ مون پاپيءَ لاءِ انهن ڇا چيو؟ سيتا لڇمڻ ۽ مون نردئي لاءِ ڇا چيو آهي؟ هاءِ رام! هاءِ لڇمڻ! هاءِ سيتا! ڇا مونکي دک جي سمنڊ ۾ ٻڏندو نه ڏسندا! اهڙيءَ طرح تمام ڏاڍا ڏکين ورلاپ ڪندي راجا دک جي سمنڊ ۾ ٻڏي ويو، مهراج کي اهڙي طرح روئندو ڏسي منتري هٿ جوڙي چوڻ لڳو، مهاراج! مان رام سيتا لڇمڻ کي رٿ ۾ وهاري وٺي آيس اهي سرنگپور جي ويجهو گنگا نديءَ جي ڪناري تي وڃي ٽڪيا، اتان نشاد راج گهه، ڪجهه ڦل ڦول کڻي آيو ليڪن

جو پت رام لڇمڻ سيتا سان گڏ ٻاهر بيٺو آهي رگهونات جو اهو وچن ٻڌي
برهمچاري هڪدم مني وٽ ويو ۽ پرڻام ڪري چيو ته ڀڳوان رام سيتا لڇمڻ
سميت آيا آهن ۽ آشرم جي ٻاهران بيٺا آهن، رام جي اچڻ جو ٻڌي مني
ڀاردواج پرسن ٿي اٿيو ۽ رام وٽ اچي ڏنڊوت پرڻام ڪيو. شري رامچندر
سيتا لڇمڻ کي ڏسي وڏي مني موجب ڇرڻ وندنا ڪري پوڄا ڪئي ۽ چوڻ
لڳو، هي راما! هي ڪمل اکين رگهنندن اڄ اچي پنهنجي چرڻن جي ڌوڙ
سان مونهنجي ڪٽيا کي پوتر ڪيو اٿو جئن ٿوهي کي پنهنجي ڪٽيا ۾
وٺي آيو ۽ اوهان کي آسڻ ڏئي وهاريو ۽ ڪاراڻي پياري آدر سٽڪار ڪري
ميوو ڇرڻ لڳو هي رام اڄ اوهان جي درشن ڪرڻ سان مونهنجي تپسيا
پوري ٿي وئي. هي ڀڳوان اوهان کي ڄاڻڻ تو نه لڳن ساڪياڻ پرمانما آهن
۽ ڪارڻ سڌ ڪرڻ لاءِ مايا سان منش جو روپ ڌاريو اٿو جنهن جي ڪري
اوهان کي پرواس مليو آهي ۽ جو ڪجهه اڳتي ڪندا سو سڀ اوهانجي ڀڳتيءَ
دتاران ڪيان درشني سان ڄاڻن ٿو مونهنجا وڏا ڀاڳ آهن جو اوهان ساڪياڻ
پاڻ اچي درشن ڏنو آهي. ڀڳوان منيءَ جا وچن ٻڌي پرسن ٿيو ۽ اهو ڏينهن
اتي رهي ٻئي ڏينهن اٿان سيتا لڇمڻ رامچندر منيءَ کي پرڻام ڪري هلڻ
لڳا. شري رامچندر جي وڃڻ ڪري رشين منين جي ٽولي اٿي ۽ ٽڙهي
جمنا ندي پار ڪئي ۽ ميدور جي ٻڌائڻ موجب اهو رستو چترڪوٽ جبل
ڏانهن ويندڙ هو، جتي والميڪ جو آشرم هو ان ۾ رشي ڪٽن سان ڀريل الميڪ
هرڻ ۽ ڀڪين سان ڏليل ۽ سهڻي ڦلن ۽ گلن سان ڀريل والميڪ آشرم ۾ اچي
سري رامچندر ڏٺو ته مني والميڪ ويٺو آهي تڏهن رام لڇمڻ سيتا سميت
سو اوالي منيءَ کي پرڻام ڪيو تڏهن شري والميڪ سندر ڪمل جي سمان
جنا ڪت ڌاري لوڪ موهن لڪشمي پتي سري رامچندر کي سيتا لڇمڻ
سان گڏ ڏسي مني اٿي پيتي رهيو ۽ ڀڳتي ڀاءُ سان آشرم ۾ آڻي آسڻ ڏئي
وهاري پوءِ سان آدر سٽڪار ڪري مٺا مٺا ڦل ميوو کڻي ڪٽي ڪاراڻي
پياري ڪنڌ مکل ڀڄڻ لڳو تڏهن تي شري رامچندر نمرتا سان هٿ جوڙي
شري والميڪ کي چيو، "ماتا پتا جي آگيا مڃي ان ۾ آيو آهيان توهين سڀ
ڪجهه ڄاڻو ٿا، اوهان سان اوهان کي ڪجهه ڪارڻ جا ٻڌايان هاڻ توهين مونکي
ڪوئي اهڙو استان ٻڌايو جتي مان آنند سان رهي سگهان توهان جي ٻڌايل
استان ۾ سيتا سان گڏ ڪجهه وقت گذاريان." رگهونات جي اهڙي طرح چرڻ
ڪري مني ڌنيو ٿيو ۽ چوڻ لڳو، هي راما سهڻي جڳون ۽ ٻڌائڻ جو ٿو ۾ لڳي
' جو اٿر استان آهي هي رگهنندن اهڙيءَ طرح مرن ٿو ڪالڪي رواجي

ڪري، ٻه جلدي پار پهچاءِ ڇو ته دير ٿي وئي آهي." آها! جنهنجو نام هڪ ٻيڙو ڳڻهڻ سان منش سنسار ساگر پار ترائو وڃي ۽ جنهن وقت وامن اوتار ڌارڻ مهل ٽنهي لوڪ پير ڪان ننڍا ڪري ڇڏيا هئا سو ديالو ڀڳت وس ٿي ٻيهن جي پيرن ڌئارڻ جي راهه ڏسي رهيو هو. شري رامچندر جسا اهي وچن ٻڌي مهاڻو پاڻي ڪٺي آيو ۽ تمام سڪ پريم سان ڀڳوان جا ٻئي چرڻ ڌوئائين ۽ اهو چرڻامرت سڀني ڪٽنب کي پياري آيو ۽ پهرائين سيتا کي چاڙهيائون پوءِ شري رامچندر چڙهيو ۽ تنهنکانپوءِ لڇمڻ چڙهي ويٺو ۽ ٻيڙيءَ جــو مهاڻو چڙهي ٻيڙي هلائڻ لڳو جنهن وقت ۾ ٻيڙي گنگانديءَ جي وچ ۾ آئي تڏهن سيتا گنگا کي پرارٿنا ڪئي هي ديوي گنگا مان توکي پرڻام ٿي ڪريان ته بنواس مان موٽندي مان لڇمڻ سميت تنهنجي پوڄا ڪنديس هي ماتا منهنجو منورٿ پورو ڪجانءِ سيتا جا اهڙا مٺا وچن ٻڌي جل مان آواز آيو هــي پياري سيتا تنهنجو منورٿ اوس پورو ٿيندو. شري رامچندر کي پار پهچائين، رامچندر پار پهچي دل ۾ خيال ڪيائين ته هن کي ڪجهه ڏيڻ گهرجي. پوءِ سيتا پنهنجي جي من جي ڀاونا ڄاڻي هٿ مان مندي لاهي رامچندر کي ڏني رامچندر اها مندي ڪڍي مهاڻي کي چيو هان وٺ هيءَ تنهنجو ڀاڙو، تنهنتي مهاڻو چرن پڪڙي چوڻ لڳو، هي ڀڳوان! اڄ مونکي اهڙي شيءِ ڪهڙي اڃي، جا نه ملي. اڄ منهنجا سڀ پاپ دک ۽ غريبپڻو دور ٿي ويو گهڻو وقت محنت ڪري ٽڪر هوس سو اڄ اهو ٽڪ منهنجو توهان مٽائي ڇڏيو، سو هي ديالا توهان جي ديا سان ٻيو ڪجهه ۾ نه گهرجي، موٽي اچڻ وقت جيڪي اســ توهان ڏيندو سو اکين تي رکندس. رام ۽ لڇمڻ گهڻائي زور ڪيس پر هڪل نه ورتائين تڏهن ڀڳوان کيس ڀڳتيءَ جو ور ڏيئي روانو ڪيو.

والميڪ ۽ ڀاردواج آشرم ۾

شري رامچندر اها رات اتي ئي گذاري صبح جـــو گنگاجيءَ ۾ سنان ڪري شو جـــو پوڄن ڪري نمسڪار ڪيو ۽ اڳتي هلڻ لڳا، ٻئي ڏينهن پرياگ ۾ آيا شهر جي رونق ڏسي رام سيتا لڇمڻ ڏاڍو پرسن ٿيا، تنهنکان پوءِ ڀاردواج منيءَ جي آشرم وٽ پهچي ٻاهر ويهي رهيا، اتي هڪ برهمچاري ڏسي شري رامچندر ان کي چيو هي پيارا منيشور کي وڃي چئه ته دشرٿ

توهان جي ڪارڻ ڪانوءِ پيدا ٿيئي منهنجي لاءِ امرت سمان ٿيندا آهن
۽ ٿي سنتوش جاڳي آنند سان رهندس انهيءَ ۾ ڪجهه شڪ نه آهي توهان
سان گڏ گهمندي ڦرندي منهنجي لاءِ ڏيپ ڪندا ۽ گلن جي سيجا اوڏار آهن
مان توهانکي ڪڏهن به قسم جو ڪشٽ نه ڏيندس. هي ناٿ! توهان ڌرم
وکيڪ ديالو آهيو پر پنهنجي نردوش پتنيءَ کي پاڻ سان گڏ ڇڏ نه ٿا وٺي
هلو. هي پراڻ ناٿ! اوهان کان سواءِ مونکي سرڳ جا سک به نرڪ سمان آهن،
هيءُ سنسار دک روپ آهي. هي ناٿ! جيئن پراڻ بنا سرير ۽ جل بنا
ندي آهي تئين پرش بنا استري آهي. هي سوامي اوهان جي
چرنن کي ڏسي رستي جو ٿڪ ڀلائي ڇڏيندس ۽ اوهان جي
سيوا ڪرڻ جو چڱو وجهه ملندم ۽ وڻن جي ڇانوَ هيٺان ويهي
اوهان کي هوا ڪري آرام ڪرائيندس ۽ اوهان جي چرنن
کي زور ڏيندس پنهنجا هٿ سڦلا ڪندس ۽ توهان جو ٿڪ
ڀڄ دور ڪندس تنهن ڪري اهو ويچاري مونکي پاڻ سان وٺي هلو، پر
جيڪڏهن مونکي ڇڏي هليا ويندا ته مان توهان جي سامهون پنهنجا پراڻ
تياڳ ڪندس. انهيءَ طرح سيتا جو پڪو نشچو ڏسي رامچندر چوڻ لڳو
هي سيتا! جيڪڏهن تنهنجي به هلڻ جي مرضي آهي ته جلدي تيار ٿي هل
(ان ۾) پتي ديو جا اهي وچن ٻڌي سيتا من ۾ اُرسن ٿي سس کي پيري
پئي موڪلائڻ لڳي جنهن آشيرواد ڏنس، هيڏانهن لڇمڻ پنهنجي ماءُ سمترا
کي ڪوشليا سان گڏ رهائي پاڻ هٿ ۾ ڌنش ٻاڻ کڻي رام جي سامهون اچي
اٿي رهيو تڏهن رام لڇمڻ ۽ سيتا موڪلائڻ لاءِ پنهنجي پتا دشرٿ جي
محل ۾ آيا.

رام جو بن ۾ وڃڻ

محل ۾ اچي رامچندر ڏٺا ڪهن روڪ نرڪ جي پتا جي محل ۾ آيو ۽
لڇمڻ سيتا سميت اتي اچي ڪيڪئي کي چيو ماتا توهان جي چوڻ
موجب اسين ٽيئي ڄڻا ان ڏانهن وڃڻ لاءِ تيار ٿي آيا آهيون هاڻي جلدي
پتا اسانکي آگيا ڏئي، رام جي اهڙي چوڻ تي ڪيڪئي پاڻ اٿي رام لڇمڻ
۽ سيتا کي الڳ الڳ بنواسي ڪپڙا ڏنا، تڏهن رامچندر راجائي ڪپڙا لاهي
بنواسي ڪپڙا پاتا لڇمڻ به ائين ڪيو ليڪن سيتا انهن کي پائي نه ڄاڻندي
هئي تنهن ڪري اهي ڪپڙا هٿ ۾ کڻي لڄ وچان رامچندر ڏانهن نهارڻ

کي انهن ڏني آشرواد ڏاڍي ۽ وڻ جي مرڪل ڏالين.

رامچندر جو سيتا کي ٻن ۾ ولي وڃڻ کان روڪڻ

تنهن کانپوءِ ٻاڪران رام سيتا کي سمجهائڻ لاءِ هليو ۽ سڌو سندس محل ۾ آيو. لڇمڻ ڪلمڪ سيتا پتي ديو کي آيل ڏسي هڪ سوني ٿالهه ۾ جل کڻي اُٿي، پريم ساڻ ان جا چرڻ ڌوئي سوامي، ڏاڍين پيارن ڀريو، هي ديوا هن وقت سيتا ڪسان سواء توهان ڪيئن آيا آهيو توهان صورت جيئن سرير ڪملائي ويا؟ توهان جو اچڻ کتي ۽ ماهن جو وڃڻ جو ٻڌ لي ويو آهي.

انهيءَ طرح سيتا جي ٻچن کي سڻي رامچندر ڪلي چرڻ لڳو، هي سيتا! پتا مونکي ٻنواس جو سڄو راڄ ڏنو آهي تنهنڪري جلدي ان جو پالڻ ڪرڻ لاءِ اوڏانهن ويندس ماءُ اڄ لي ان ئي ڏني راجائي ڪرڻ لاءِ ويندس. تون منهنجي سس سهري وٽ رهي ان جي شيوا ۾ رهه رامچندر جي اهڙا ڳالهه ٻڌي سيتا ڏمڪ وڃان چيو، "توهان جي مهاتما پتا توهان کي ٻن جو راڄ ڇو ڏنو آهي؟" تنهن رامچندر چيو هي سيتا مهاراج ڀرت لي ڪيڪئي کي ور ڏنو ڀرت کي راڄ ۽ مونکي ٻنواس ڏنو آهي. ڪيڪئي منهنجي لاءِ چوڏهن ورهين تائين ٻن ۾ وڃڻ لاءِ ور گهريو سو ستيوادي دئالو مهاراج ڏيڻ قبول ڪيو، تنهنڪري ماءُ جلدي اوڏانهن ويندس. پتيءَ جا اهي وچن ٻڌي سيتا ٻڌڻ لي چيو ته ماءُ ته توهان ساڻ گڏ هلنديس هي سوامي مونکي ڇڏي توهانکي ٻن ۾ وڃڻ مناسب نه آهي تنهن رامچندر ٻڌڻ لي چيو، "ماءُ توکي اهڙا شيهن ۽ جهنگلي جانورن ساڻ ٻن ۾ ڪيئن ساڻ ولي هلان الي ماڻهن کي کائڻ وارا خوفناڪ راڪاس رهن ٿا ۽ سيڏي ٻاسي شيهن ٻگهڙ ۽ ٻيا ڪيئن قسم جا جيو ڦرن ٿا. اتي ٻرچن جي لاءِ ڪرڙا ۽ کٽا ڦل ملن ٿا. ٻر اهي ڦل نه سدائين ڪرڻ ٿا ملن، ڪيئن ڪيئن وقت ڪتي ملن ٿا. اهڙيءَ ٻن ۾ ڪتي ڪتي نه ڏوڙ ۽ ڪنڊن ساڻ ڍڪيل رستو ۽ ڏسڻ ۾ ڦترا اچي ان ۾ اهڙا غارون ۽ ٽڪرا آهن. اهڙي ٻن ۾ لڏي هوا ۽ گرميءَ جي وقت اُس ۽ اونهاري ٻنڌ ۽ هلڻ ٻڌي ٿو. مونکي شڪ آهي تنهن. رامچندر ٻن ۾ راڪاس جي خوفناڪ شڪل ڏسي ساهه لڪري ويندا اٿيءَ ڪري سيتا توهان چرڻ مٿي گهر ۾ رهي رهه. ماءُ وري جلد لي موٽي ايندس. رام جا اهي وچن ٻڌي سيتا وياڪل لي ڪنهن ڪرولڌ ماءُ جيه ڏکندي چيو ته مون ٻترولا ذرمتيءَ کي توهان گهر ۾ ڇو ڇڏي وڃڻ چاهيو ٿا؟ هي پراڻ پتي ٻن ۾ نه توهان ساڻ هلڻ ڪري منهنجو ڪرلي جا ٻگاڙي سگهندو؟ جيو نه ڦل مول ڪنڊ

دلداري ڏيئي سمجهائي ڀيري پئي موڪلايو ماتا ڪوشليا آشيرواد ڏيئي چيس ته تنهنجي اٿندي وهندي گهمندي ۽ سمهندي گندرو سميت برهما وشنو ۽ مهيش ۽ ٻيا سڀيئي ديوتائون تنهنجي سدائين رکيا ڪندا رهندا ائين چئي هردي سان لڳائي ماتا ڪوشليا رام کي موڪل ڏني ۔

رام لڇمڻ سنواد

لڇمڻ جڏهن ٻڌو ته رام ان ٻه وڻ جي تياري ڪري رهيو آهي سو ڏاڍو وياڪل ٿي ٻوڙندو اچي رامچندر جا چرڻ پڪڙي اٿي رهيو ۽ اکين مان پريم جا آنسون وهڻ لڳس ۽ من ۾ ويچار ڪرڻ لڳو ته هاڻ ڇا ٿيڻو هو ۽ ڇا ٿي پيو هاڻي رامچندر وٺي هلندو يا نه. جيڪڏهين مونکي ڇڏي ويندو ته منهنجو جيئڻ هيت مشڪل ٿي پوندو. شري رامچندر هن جي من جو حال ڄاڻي گلي سان لڳائي مٿي واٺيءَ ۾ چرڻ لڳس پيارا لڇمڻ! توچ ته چوڏهن سال ڄاڻ لاءِ گذريا سو منهنجي صلاح مڃي ماتا پتا جي سيوا ڪندو رهج جيڪو ماتا پتا، گروءَ ۽ سواميءَ جي آگيا مڃي ٿو سو سدائين سکي رهي ٿو، هن وقت پتا جي اوڌ اوستا آهي ۽ گهر ۾ ڀرت شتروگهن به ڪونهن ۽ وري منهنجي وڃڻ ڪري سڀ دکي ٿيندا جيڪڏهن توکي پاڻ سان وٺي هلندس ته اجوڌيا سڃي ۽ بي آرام رهندي جنهن راڄا جي پرجا دکي آهي اهو راڄا نرڪ ۾ وڃي ٿو تنهن ڪري تون سمجهه رک ۽ اتيئي رهي پئو. رامچندر جا اهي وچن ٻڌي اکين ۾ آنسون آڻي لڇمڻ مٿي واٺيءَ ۾ چرڻ لڳو. هي رام مان توهان جو داس ۽ توهين منهنجا سوامي آهيو توهان ته مونکي ڏاڍي سٺي سکيا ڏني پر آءٌ مورک جو ڪجهه سمجهه ۾ نٿو اچي جي سچ پڇو ته. آءٌ ماتا پتا گرو ڪوئي ڪونه سڃاڻان آءٌ ته فقط توهان کي ئي سڀ ڪجهه ڪري ڄاڻان ٿو. مان توهان جي سيوا ڪرڻ لاءِ پنهنجان پنهنجان هلندس توهان اڻهيءَ لاءِ آگيا ڏيو. هي ٻڌ ٻو مولتي ڪرپا ڪريو ڇو ته توهان کان سواءِ منهنجو جيئڻ مشڪل ٿي پوندو. ڀاءُ جا اهڙا پريم ڀريا وچن ٻڌي رامچندر کٽي ڪيست لڳايس ۽ چيس ته جلدي ماتا کان موڪل وٺي اچ ته هلون. رامچندر جا اهي وچن ٻڌي لڇمڻ خوش ٿيندو ماتا وٽ آيو ۽ ڀيري پئي سڄي حقيقت ڪري ٻڌائي. لڇمڻ جا اهي وچن ٻڌي ماتا سمترا مٿان جڻ ڪا آفت اچي پيئي پر وري به ڌيرج ڌاري چرڻ لڳي پتر جيڪڏهن تنهنجي به اها مرضي آهي ته ڀلي وڃ پر سيتا کي ماتا سمان ۽ رامچندر کي پتا سمان ڄاڻي سيوا ڪندو رهج اهڙي طرح پتر

لوهان جي چرڻ واندا ڪري پرس لي ان ۾ وڃڻ لڳو. اهڙي ماتا ڪوشليا وٽ ويٺو. ان وقت ماتا ڪوشليا رام جي راڄ تلڪ جي خوشيءَ ۾ شري وشنو ڀڳوان جي پوڄا ڪري رهي هئي ۽ برادرين هٿان ڪري برهمڻن کي گهڻوئي دان ڏئي ڀڳوان جي ڌيان ۾ لڳي رهي ۽ رامچندر کي ۾ نہ ڏٺائين اعا سڌ ۾ ڪار رهيس.

شري مهاديو چرڻ لڳو هي پاروتي! تڏهن مهاراڻي سمترا رام کي آيو ڏسي مهاراڻي ڪوشليا کي ملي آواز سان چيو، "هي ڀيڻ! رام آيو آهي. رام جو ٿالو پڌلڻي ڪوشليا پرس لي اٿي رام کي اڳهان ڀيل ڏسي ڳلي لڳائي گود ۾ ويهاريو ۽ چيو هي رام! ٻک لڳي هوندءِ ڪجهه مٺائي کاءُ؟" تڏهن رام چرڻ لڳو ماتا مونکي ٻرجڻ ڪرڻ جو وقت ڪرڻ آهي جاڪاڻ تہ اڄ مون هن وقت بن ۾ وڃڻ جي ستم برلگيا ڪئي آهي جو سڀ پتا، ماتا ڪيڪئيءَ کي ٻہ ور ڏيئي ڀرت کي راڄ ڏياريو ۽ مونکي بنواس ڏنو آهي، اتي ملڪ جي ويس ۾ چوڏهن ورهيہ رهي، هي ماتا! مان جلدي موٽي ايندس، تون ڪجهن بہ قسم جي چنتا نہ ڪج. ٿوري خوشيءَ جي وقت ۾ اهڙي اچانڪ ڳالهہ ٻڌي ماتا ڪوشليا جي اکين ۾ آنسون ڀرجي آيا ۽ لڙ لڙ ڏڪڻ لڳي، سڀ ٻره ڌرج ڌاري رام کي اهاري چرڻ لڳي. هي رام راجا توکي پيارو پت ڄاڻي ڪري راڄ تلڪ لي ڏنائين پوءِ بہ راجا ۽ ڪيڪئي جو ڇا بگاڙيو آهي؟ راجا راڄ ڀلي وڃي ڀرت کي ڏئي ليڪن تو جهڙي پياري پت کي بنواس جي، آگيا ڇو ٿي ڏني وڃي. پوءِ هيءَ ڪهڙي ڏوهہ جي سزا آهي؟ ماتا ڪوشليا ڏاڍو من ۾ دکي ٿي چوڻ لڳي هڪ پاسي ڌرم ۽ ٻئي پاسي ٻئي مصيبتون ...، جي هٺ ڪري مونکي نٿي ڏئي تہ ڌرم لڳ ناس ٿئي ۽ جي مونکي اي ڏئي تہ وڇوڙو وڏو ڏک تہ ڏئي ليڪ سڀاڻي، گهاڙان هٿي سو استرين جو ڌرم وڌاري پوءِ ۽ رامچندر کي هڪ سمان ڄاڻي هردي ۾ پٿر رکي چوڻ لڳي هي رام! آءٌ قربان وڃان توتان، تو تمام چڱو ڪم ڪيو آهي، جو پتا جي آگيا سر تي رکي سوڪار ڪيئہ. راجا توکي راڄ ڏيڻ ڪري ورتي ان لاءِ مونکي سو مونکي ڏور بہ خيال ڪراوي. تو اوڪان سواءِ تڏهنجا پالڪ ۽ پوڄا ڪيئن رهي سگهندي؟ راجا جي هن وقت ٻڌ اوستا آهي تڏهن ڪان سڀاڻو ڪري ليندو، هاڻي اترو ڪجہ مونکي وساري نہ ڇڏج. اهڙي چئي من جهڙي سگهي اکين ۾ ڳوڙها ڀرجي آيس ۽ روئڻ لڳي پوءِ شري رامچندر ماتا کي

آهي جو چوڻ تي به نٿو ڪري اهو پٽ وشٽا جي سمان آهي.

پر پتا جي ڪچ نه مون لاءِ آکيا ڪئي آهي ان کي مان ضرور پورو ڪندس لون سچ ڪري ڄاڻ رام به ڳالهيون ڪڏهن به نه چوندو، رام جا اهڙا وچن ٻڌي ڪيڪئي هن طرح چوڻ لڳي هي رام! جيڪا سامگري تنهنجي راڄ تلڪ لاءِ گڏ ڪئي وئي آهي سا ڀرت کي ئي راڄ تلڪ ڏنو وڃي (اهو منهنجو هڪ ور آهي) ٻئي ور موجب پتا جي آکيا سان اڄ مني واس ۾ چئا ڌارڻ ڪري ان ۾ هليو وڃ، اتي رشين منين جي لائق ڀوڄن کائي چوڏهن ورهين تائين اتي ۾ رهه (بس تنهنجي پتا جو اهو ئي ٻيو ور آهي) جو لوڪي ڪرڻ گهرجي ليڪن راجا هن سيني ڳالهين لاءِ لوڪي چوڻ ۾ شرمائي ٿو. تنهنجي شري رامچندر جيو ماتا ڀرت ٻڌي آنند سان هيءَ راڄ ڪري ۽ مان ۽ هاڻي ڏنو ڪارڻ بنواس وڃان ٿو ليڪن انهيءَ جو سبب معلوم نٿو ٿئي ته مهراج مونکي ڇو نه ٿو چوي، رام جا وچن ٻڌي ۽ رام کي سامهون ويٺل ڏسي دک ۾ ڀريل دکي دشرت چوڻ لڳو- "هي رام!" مون استري پروس ٿي اتي رستي پاپ آتما کي ٻڌي هي راڄ ور ڏنو انهيءَ ۾ لوڪي ڪوئي پاپ نه لڳندو. هي رگهندن اين ٿيڻ ڪري مونکي ڪرڙو نيڻو نه پوندو اين چئي راجا دکي ٿي ورلاپ ڪرڻ لڳو- هاءِ رام، هاءِ جگرناٿ، هاءِ پراڻ پيارا، مونکي ڇڏي لون گهور اسن ۾ وڃڻ ڪيئن ليڪ سمجهي رهيو آهين؟ اين چئي رام کي گلي لڳائي روئڻ لڳو، تڏهن رام همت ۾ پاڻي ڪٿي پتا جا آنسون اگهيا ۽ ڪيس پاڻي ڏئي دلداري ڏيئي چوڻ لڳو، هي پتا جيڪڏهين منهنجو ننڍو ڀاءُ ڀرت راڄ ڪندو ته ان ۾ دک جي ڪهڙي ڳالهه آهي؟ مان به هن وچن جو پالن ڪري وري لوهان وٽ ايوڌيا موٽي ايندس، هي راڄن! ان ۾ رهڻ ڪري مونکي راڄ کان به ڪروڙين سک ٿيندا، هن ۾ لوهان جي ستيه جي رکيا ٿيندي ديوتائن جو ڪارج پورو ٿيندو ۽ ڪيڪئي جو به ڀلو ٿيندو تنهن ڪري هي پتا! ان ۾ رهڻ ڪري هر طرح جو لاڀ آهي.

رام جو ماتا ڪوشليا کان موڪلائڻ

هي پتاجي مونکي خوشيءَ سان آکيا ڏيو ته مان لوهان جي ڏاسل وچن کي سچو ڪرڻ چڱو مان هاڻ جلدي وڃڻ چاهيان ٿو. ڪيڪئيءَ جو ڪروڌ ۽ شانت ٿي ويندو- راڄ تلڪ جي سامگري الڳ رکي وڃي، مان ماتا ڪوشليا کي دلداري ڏيئي ۽ جانڪيءَ کي سمجهائي هيڏڻ اچان ٿو پوءِ

هيڏانهن سڀ ايوڌيا جي راڄ تلڪ جون سڀ تياريون ٿي رهيون، پر
راڻيءَ ايئن ڪيو آهي. ان وقت منتري سمنتر اٿيو ۽ ويچار ڪري راجا جي محل
۾ ويو، پرڻام ڪري راجا کي ڏکي ڏسي ڪيڪئي کان پڇيو، هي ديوي!
هڏانهن ته مهراج اڄ غمگين ڇو ٿا ڏسجن ۽ اوهين لهڻي ڪيڪئي چيو، هي
منتري! اڄ مهراج کي رات جو ننڊ نه آئي سڄي رات رام جو چنتن ڪندي
رام رام چوندي رهيو آهي. اهڙيءَ طرح جاڳيا ڪري ننڊ ۾ غلطان آهي؛ سمنتر ڏسڻ
۾ اچي ٿو، مهاراج دشرٿ رام کي هتي ڏسڻ چاهي ٿو، جلدي ڪري توهان
جلدي رام کي ڪوٺي اچ لهڻي منتريءَ چيو ته مهراج جي آڳيا ٻنا مان
ڪيئن وڃان. منتريءَ جو اهو وچن ٻڌي راجا دشرٿ چيو هي سمنتر مان
سندر مورتي رام کي ڏسڻ ٿو، ان کي جلدي وٺي اچ، راجا جي آڳيا
پراپت ڪري ٻنا ڪنهن روڪ ٽوڪ جي اندر ويو رام کي چيو ڪمل نين
رام توهان کي ماتا پتا ياد ڪيو آهي وٽ هل مهراج توکي ڏسڻ لاءِ چاهي ٿو
ٻڌي رام عجب ۾ پئجي هڪدم وقت تي چڙهي هليو سارٿي؛ لڇمڻ سان
ٻئي ڀائر رام وچون دروازي وٽ پراڻن ڪرو وسست جو لٺا درشن ڪري
آدر ستڪار ڪري جلدي پتا وٽ پهچي اچي چرڻن ۾ سر نوائي پرڻام ڪيو
ان وقت رام کي ڪلي لڳائڻ لاءِ جيئن ئي اٿي هٿ وڌايئين ليڪن اوڻڻي وچ
۾ ڏک مان هاءِ رام چئي ڪري پيو تڏهن رامچندر هاهاڪار ڪري جلدي ان
کي ڪلي لڳائي پهچي ڪرڻ ۾ رهايو. مهراج کي هوش ڏسي محل جون
راڻيون روئڻ لڳيون اهو روئڻ ٻڌي وسسٽ ٻي اندر هليو آيو، ڀڳوان رام
ڪيڪئي کان پڇيو ته مهراج جي ڏک جو ڪارڻ ڪهڙو آهي؟ رام جي پڇڻ
ڪري ڪيڪئي چيو هي رام مهراج جي ڏک جو ڪارڻ توهان ئي آهيو، توکي
اچي ڏک کي شانت ڪرڻ لاءِ اڄ وچن کي پورو ڪرڻ پوندو. توهان سڀ
وچن پالڻ آهيو مهراج کي ستيوادي ڄاڻ هن پرڻ تي مولڪي ۽ ور ڏنا
آهن جنهنجي سڦلتا توهانجي هٿ وس آهي؛ مهراج توکي ٻڌائڻ ۾ حجاب
... ڪري ٿو توهان سڀ کي ڄاڻ رهي پنهنجي پتا جي ضرور رکيا ڪر، ٻاڪاڻ
... پتر ئي ڏنو جو اڄ اهڙي آهي، جو پتا کي نرڪ کان بچائي، ڪيڪئي جي
ڳالهه ٻڌي رام چوڻ لڳو هي ماتا مونسان اهڙي ڳالهه ڇو ٿي ڪرين؟ پتا جي
... مان هيءَ جان ۽ ڏکي سڀڪنهن توهان ڪين رهو ۽ چرڻن ۾ پتا جي خاطر رهو
... ئي سڀڪنهن ٿو؛ سيتا ڪرشليا سميت سڄو راڄ ۽ ڇڏڻ لاءِ تيار آهيان.
... پتا جي آڳيا ٻنا ئي اهڙو مشڪل ڪم ڪري ٿو اهوئي
... آهي- جو پتا جي چوڻ تي ڪري ٿو اهو وچولو سپاتر

ٿيل سامگريءَ مان راڄ تلڪ ڏنو وڃي ۽ ٻيو ور جلدي رام ڏنڊ
ڪارڻ بن ڏي هليو وڃي ۽ اتي جٽائون ڌارڻ ڪري ڪند
مول ڦل کائي منيءَ جي ويس ۾ چوڏهن ورهيه بن ۾ رهي
اُن کان پوءِ ڀلي پنهنجي مرضيءَ سان چاهي ايوڌيا ۾ موٽي اچي
يا سندس مرضي بن ۾ رهي، پر شري رامچندر سڀاڻي سوير
ئي ضرور بن ۾ هليو وڃي، پر جيڪڏهن هن ڳالهه ۾ ڪجهه
دير ڪندو ته مان پنهنجو پراڻ کي ماري ڇڏينديس، توهان
پنهنجا وچن سچا ڪريو، بس اهوئي منهنجو پيارو ڪم آهي.
ڪيڪئي جا اهڙا دل ٽوڙيندڙ ڪٺور وچن ٻڌي مهاراج دسرٿ مورڇا ئي
ڪري پيو، جڏهن هوش ۾ آيو پوءِ ڌاري ڌاري اکيون کولي آنسون اگهي
من ۾ چوڻ لڳو ته ڇا؟ مون هي دک سمجهي ۾ ڏنو آهي يا منهنجي من ۾ ڀرم
ٿي پيو آهي هن وقت پنهنجي سامهون شينهڻ وانگر وڏل ڪيڪئي کي
ڏسي چوڻ لڳو! هي دشٽ! منهنجي پراڻن کي ناس ڪرڻ واري تون اڄ
ڪهڙا وچن چئي رهي آهين، شري رامچندر لڇمڻ ڪهڙو ڏوهه ڪيو
آهي. تون ته منهنجي سامهون رام جا گڻ ڳائيندي هئينءَ تون ته اڳي
چوندي هئينءَ ته رام مونکي ڪوشليا جي سمان ڄاڻي سدائين منهنجي سيوا
پيو ڪري، پوءِ هن وقت تون اهڙي اُلٽي ڳالهه ڪيئن چئي رهي آهين،
تون پنهنجي پٽ جي لاءِ راڄ وٺ پر رام کي گهر ۾ ئي رهڻ ڏي. هي
راڻي تون مونتي دَيا ڪر. رام مان توکي ڪوئي ڏک ڪونهي اِئين چئي
دشرٿ اکين ۾ آنسون آڻي ڪيڪئي جي پيرن تي ڪري پيو، جڏهن
ڪيڪئي ڪروڌ ۾ ڀرجي چيو هي راجن ڇا تون پنهنجو وچن ڪوڙو ڪرڻ
چاهين ٿو ياد رک جيڪڏهن پنهنجي وچن جو ڀنگ ڪندين ته توکي نرڪ
پراپت ٿيندو. پر جيڪڏهن سڀاڻي سوير اداسي ڪپڙا پائي رام بن ۾ نه
ويندو ته مان تنهنجي سامهون ڦاسي لڳائي يا زهر کائي مري وينديس. تون
سنسار ۾ سڀني راجائن ۾ ستيوادي آهين ۽ تو چيو هو ته منهنجي سڀ پرتگيا
آهي، اِئين چئي ماڻهن کي دوکي ۾ رکڻ چاهين ٿو، هاڻ تون رام جو قسم
کائي وچن ڪوڙو ڪري رهيو آهين تنهنڪري توکي نرڪ ۾ ئي وڃڻو پوندو.
پنهنجي پياري ڪيڪئي جا اهڙا ڪٺور وچن ٻڌي مهاراج دشرٿ دک جي
سمنڊ ۾ ٻڏي ويو ۽ مورڇا ئي ڪري پيو، اهڙيءَ دک جي ڪري ان لاءِ
هڪ رات به ورهيه سمان ٿي گذري!

ڪيڪئي کي نه ڏسي وائڙو ٿي ويو، من ئي من ۾ ڊڄڻ لڳو! ڪهڙو سبب
آهي جو پورپالڻ محل ۾ گهڙندي ئي سدائين کلندي منهنجي سامهون ايندي
هئي اها سلڇڻي اڄ ڏسڻ ۾ نه ٿي اچي پنهنجي چت ۾ ڏک جاڻي ويچار
ڪري داسين کان پڇيو اڄ لوهاڻي سلڇڻي راڻي ڪٿي آهي؟ اڄ پران پياري
منهنجي سامهون ڇو نه ٿي اچي تنهن تي داسين ڊڄي هي دانوا ڪارڻ نه
معلوم نه آهي ته هوءِ ڪوپ ڀون ۾ ويٺي آهي تڏهن انهيءَ ويجهي سڄو
حال معلوم ڪيائون. داسين جي اها ڳالهه ٻڌي راجا ڊپ وچان ان وقت ويو
۽ اتي وڃي اُتي سرهاڻي ٿي ڏٺي ڏٺي هت ڦهري ڇوڙ لڳو. هـــي پران
پياري اڄ پلنگ ۽ بسترن کي ڇڏي ڇو هن حالت ۾ ڌرتيءَ تي سمهي پئي
آهين! تون مونسان ڳالهائين ڇو نٿي، اٿيءَ ڳالهه. جو مونکي عجب ٿو لڳي
جو سڄي زندگي ۾ ميرا ڪٿي ڪوڙا ڳالهه ڏياءِ ٿي ڇو ٿي آهين! توکي
جيڪي گهرجي سو گهور مان پنهنجو وچن پورو ڪندس، تنهنجو هيءُ ڀاڙو.
حال ڪير ڪرڻ وارو آهي؟ اهو ٻار هجي چاهي مڙد مان ان کي ضرور سزا
ڏيندس ليڪن ان کي موت جي سزا نه ڏئي ڇڏيندس، هي پياري جيڪو ۾
تون واقف آهين سو مونکي ضرور ٻڌاءِ ته ڪهڙو نه مشڪل ڪم هوندو تڏهن
نه هڪ پل ۾ پورو ڪندس تون منهنجي سڀاءَ کي ڄاڻي ٿي، مان توکي
پران کان پيارو تنهنجي پريم جي وس ۾ آهيان ٻڌءِ تون مونکي ڇو ويران
ٿي ڪرين، تنهنجو اهو خيال اجايو آهي. ٻڌاءِ تون ساڻ ڪرڻ واري ڪنهن
ڪنگال کي مان ڏاتار ڪري ڇڏيان ۽ تنهنجو ڀرو حال چاهيندڙ ڪنهن
ڏاتيءَ کي هڪ پل ۾ ڪنگال ڪري ڇڏيان هي پياري هن ناري ۾ وڏڪ
جا جيڪي مان توکي پنهنجي جان ۽ ڏڻ لاءِ تيار آهيان شري رامچندر مونکي
پران کان وڌيڪ پيارو آهي مان انهيءَ جو قسم کائي ٿو چوان ته تون جيڪي
چوندينءَ مان ٿيڻ ڪندس.

دشرٿ جو ڪيڪئي کي ور ڏيڻ رامچندر کي بنواس ڏيڻ

مهاراج دشرٿ جڏهن رام جو قسم کائي اهڙي طرح چوڻ لڳو تڏهن
ڪيڪئي ڏاڍي پنهنجا آسون اگهي راجا کي چيو - راجا! جيڪڏهن
توهان سچي دل سان رام جو قسم کائي چئو ٿا ته جيڪي گهران ٿي اهو
ڪم پورو ڪري ڏيو. ياد اٿو ڏهڙو وقت اڳي ديو ۽ دئيتن جي لڙائيءَ ۾
مون توهان جي رکيا ڪئي هئي. ان وقت توهان پرسن ٿي مونکي ٻه ور ڏيڻ
لاءِ چيو هئو ۽ مون اهي ٻئي ور توهان وٽ امانت ڪري رکيا هئا. هاڻي ان
مان هڪ ور جلدي منهنجي پياري ڀرت کي هن ڪلهي

راڻي پتيءَ جي پراڻن جي رکيا ڪرڻ ڪري لوڻ تمام گهٽي ڏيو ڏاڍين دک سهي ۽ ان سوراخ مان هٿ ٻاهر نه ڪڍيو جڏهن سڀني ڏٺيٿ ڪسي ماري ڇڏڻ ڪان پوءِ مهاراج دشرٿ لوڪي ڏنو. اهڙي طرح لوڪي ڪندو ڏسي انکي ڏاڍو عجب لڳو ۽ ڏاڍو خوش ٿي لوڪي گلي لڳائي چيو ته مان لوڪي ور ڏيڻ چاهيان ٿو، لوڪي جيڪا اڄا هجي سا گهري وٺ، هاڻي اهي ٻه ور هڏوقت وٺي سگهين ٿي. راجا جي انهن چوڻ تي لو چيو هو- راڄن! جيڪڏهن مون کي سڪ ۽ پريم سان ٻه ور ڏيڻ چاهيو ٿا ته هي پتي ڏيو هين وچن ڪسي لوهان فلال ٻاڻ وٽ امانت ڪري رکو جڏهن وقت مرقعو ڏسنديس تڏهن وقت اهي ٻئي ور ڏئي ڇڏجو. تڏهن راجا تمام چڱو چئي لوڪي چيو هي راڻي هاڻ گهر هلون- هي مهاراڻي اها سڀي ڳالهه مون اول لوڪان ٻڌي هئي، جا هن وقت مونکي ياد آئي آهي- هي راڻي لون جلدي چــل ول ڪري پنهنجا سڀئي زيور لاهي هيڏانهن هوڏانهن پکيڙي ڇڏ ۽ وار ڇوڙي غصي ۾ رهج جيستائين راجا وچن جو پالن نه ڪري تيستائين چپ چاپ ڏرليءَ لــسي پئي رهج- ڪيڪئي منترا جي ڳالهه ٻڌي ڪسنگ وس عقل گم ٿــي وڃڻ ڪري دشت ڪيڪئيءَ ان وقت منترا جـــو ڪيل رچيل سڀ سچ ڪري ڄاڻيو ۽ منترا کي چيو ته تو ۾ اهڙو عقل ڪٿان آهـــو اڙي ٻانڪي سندري مان لوڪي اهڙي سياڻي نه سمجهندي هيس- جڏهن منهنجو پيارو پٽ پرٿمه راجا ٿيندو ته مان لوڪي مالامال ڪري ڇڏينديس، لون ته مونکي پراڻن کان ٻه پياري آهين. انهن چئي ڪيڪئي چل ڪري ڪوپ ڀـــون ۾ وئي ۽ پنهنجا سڀ زيور لاهي هيڏانهن هوڏانهن پکيڙي ڇڏيا ۽ ميرا ڪپڙا پائي وار کولي برو حال ڪري زمين تي اونڌي پئجي رهي ۽ چوڻ لڳي اڙي ڪبڙي بـــه جيستائين رام ان ۾ نه ويندو هيءَ پراڻ پلي نڪري وڃن ليسمن مان اهڙي طرح پئي هونديس لهڻتي منترا اهو جاڻي چيس ته هي ڪلياڻي لون بيشڪ الين نــي ڪج انهيءَ ۾ اوس لهنجو ڪلياڻ ٿيندو. منترا پنهنجي گهر هلي وئي ۽ ڪيڪئي به الين ئــي ڪيو، انهيءَ ڪري سداين دشت پرشن جو سنگ ڇڏڻ گهرجي ڇاڪاڻ ته ڪسنگي پرش جي هــن راڄ ڪنيا ڪيڪئي وانگر ٻڌ ملين ٿي وڃي ٿي.

ڪيڪئي جو ڪوپ گهر ۾

سري مهاديو چوڻ لڳو هي پاروتي! جڏهن وقت مهاراج دشرٿ رامچندر جن راڄ تلڪ جي سامگري ۽ آنند منگل منائڻ جي تياري ڪرڻ لاءِ پرجا ۽ منترين کي آگيا ڏئي پرسن ٿي پنهنجي محل ۾ آيـــا اتي پنهنجي پياري

وقت آلي، ان وقت ڪيڪئي اڪيلي پلنگ تي ويٺي هئي، ان کي
منٿرا اچي چوڻ لڳي ته مهاراڻي، اياڻا! مورک ڪيئن سمهي پئي آهين
تنهنجي لاءِ وڏو ڀاري سنڪٽ اچڻ وارو آهي، هيءَ منٿرالي چال واري
ٻڪي پنهنجي سندرتا جو گهمنڊ آهي. انهيءَ ڪري ٻڪي ڪنهن ڳالهه جي
سڌ ڪانه ٿي پوي. ڏس مهاراج جي ڪرپا سان رام جو راڄ تلڪ ٿيڻ وارو
آهي، اهو ٻڌي ٻرت ۾ مکهه ٿي ڪيڪئي الي اڀي رهي ۽ منٿرا کي
هيرن جواهرن سان جڙيل سونو هار ڏئي چوڻ لڳي اڙي چري اهائي ته وڏي
خوشيءَ جي ڳالهه آهي، ان ۾ سنڪٽ اچڻ وارو ڪيئن چئي رهي آهين،
رام ته مونکي ڀرت کان وڌيڪ پيارو آهي، جنهنجي منڙي مڌر واڻي آهي
جو ڪوشليا توڙي مونکي هڪ سمان ڀاءُ سان ڏسي ٿو ۽ سدائين منهنجي
سيوا ڪندو رهي ٿو اڙي مورک تون ڇاءِ ٻڪي رام مان ڪهڙو ڀئو لڳو آهي؟
اهو ٻڌي ٻيا سبب جي وڌ ڪرڻ واري منٿرا مڪر ڪري چوڻ لڳي، اهي
ڀيري منهنجي ڳالهه ٻڌ تنهنجي لاءِ وڏي مصيبت اٿي آهي. راجا ٻڪي
دلداري ڏيڻ لاءِ سدائين مٺيون ۽ وڻندڙ ڳالهيون ٻڌائي راڄائي خوش ٿو
ڪري، هو وڏو ڪامي ڪوڙو ٺڳ آهي ٻڪي اهڙي طرح ڳالهين ۾
ٿي دل خوش ڪري رام جي ماءُ جو ٿي ٻرو ڪم ٿو ڪري، هن پنهنجي
من ۾ ويچاري تنهنجي لاءِ ٻٽ شتروگهن سان گڏ ڀرت کي ٻه ناناڻي
موڪلي ڇڏيو انهيءَ ڪري سمترا جي لاءِ ته سڀ ڪجهه ٺيڪ ٿي ويندو
جاڪاڻ ته لڪشمڻ رام جو ساٿي آهي انهيءَ ڪري اهو راڄائي ماڻيندو
ليڪن ڀرت کي يا ته رام جو داس ٿي رهڻو پوندو يا ته هن کي نگر مان
جلدي ڪڍيو ويندو ۽ ته انهيءَ کي مارائي ڇڏيندو ۽ ٻڪي داسي ٿي
ڪوشليا جي سيوا ڪرڻي پوندي. اهڙي طرح ماڻيلي ماءُ جي اي عزت ٿي رهڻ
کان مرڻ ڀلو آهي. انهيءَ ڪري هاڻي تون جلدي ڀرت کي راڄ تلڪ ۽ رام
کي چوڏهن سال بنواس ڏيڻ جو اپاءُ ڪر. هي راڻي اهين ٿيڻ ڪري تنهنجو
ٻٽ ٻيا ڪنهن ڪمت جي راح گديءَ تي ويهندو. انهيءَ لاءِ جو مون ٿورائي
سوچي ڇڏيو آهي اهو اپاءُ ٻڪي ٻڌايان ٿي. گهڻو وقت اڳي ديوتائن ۽ دئيتن
جي لڙائي جي وقت پاڻ اندر اچي مهاراجا دشرت کي سهائتا لاءِ ٻه ورلما
ڪئي هئي. هي ساڻا! ان وقت سڀنا سان گڏ راجا ٻڪي اوڏانهن وٺي هلي
هئو. جنهن وقت مهاراجا دشرت راڪشن سان جنگ ڪرڻ ۾ مشغول هئو
ان وقت ته معلوم ڪنهن جي ڏريءَ مان ڪلي اچي ڪري پئي. تڏهن تمام
ڌيرج ڌاري تو پنهنجو هٿ ڪليءَ واري ٿنگ ۾ وجهي ڇڏيو هئو. هي

ڀائرن جو جوڙ، ڪائڻ پيئڻ، سمهڻ ۽ جٽيا پائڻ ۽ وواهه سڀ گڏ ۽ هڪ ئي وقت ٿيا آهن. تنهن ڪري اهو ٺيڪ نه آهي ته ٻين ڀائرن کي ڇڏي وڏو موٽڪي کي راڄ گديءَ تي ويهاريو وڃي ٿو. ٻيءَ رامچندر وشسٽ جي چوڻ موجب صبح جو جلدي اٿي پتا جي محل ۾ ويو هيڏانهن مني وشسٽ ۽ راجا دشرٿ وٽ اچي جو ڪجهه ڪيو هو سو سڀ ٻڌايو. جنهن وقت مهاراج دشرٿ وشسٽ کي رامچندر جي راڄ تلڪ بابت چيو ٿي ان وقت ڪنهن ٻرش اهو سماچار ٻڌي سڄي نگر ۾ ٻڌائي ڇڏيو ۽ رام جي ماءُ ڪوشليا سمترا کي ٻه اها خبر ڏني ٿي ماڻهن. اها ڳالهه ٻڌي ڏاڍيون خوش ٿيون ۽ قيمتي هار لاهي ان کي ڏنائون، تنهن کانپوءِ رام جي ماتا ڪوشليا اشٽ سڌيءَ لاءِ لڇمي ديويءَ جو پوڄن ڪيو. سنيوادي راجا دشرٿ جنهن جي ڳالهه مشهور آهي ۽ هو پنهنجي پرڄا جو پالن ڪري ٿو، ليڪن هو ڪامي ڪيڪئي جي پريم وس ۾ آهي سو اهڙي اوسٿا ۾ ڇا هو هن پرڄا کي پورو ڪري سگهندو.

منٿرا ۽ ڪيڪئي

اهڙيءَ چنتا ۾ وياڪل ٿي هوءَ درگاپوريءَ جي پوڄا ڪرڻ لڳي، اهو وقت ديوتائن سرسوتي ديويءَ کي سمجهائي ڇڏيو ته ديوي اسان ڪوشش ڪري مرتيولوڪ ۾ ايوڌيا ۾ وڃ ۽ اتي برهما جي آگيا سان رامچندر جي تلڪ ڏيڻ ۾ وگهن وجهڻ جو اپاءُ ڪر. ڀرپائين ته اون منٿرا ڪڪيءَ جي من ۾ واس ڪر ۽ پوءِ ڪيڪئي جي من ۾ واس ڪج ڇي ديوي اهڙي طرح وگهن پوڻ کان پوءِ تون وري سرڳ لوڪ ۾ موٽي وڃ تنهن تي سرسوتي تمام چڱو چئي اٿين ٿي ڪيو. ڀرپائين منٿرا ۾ وڃي واس ڪيو، تڏهن ٿيهي هڪ اها ٿيڏي اها ڪبڙي منٿرا محلات ۾ متي چڙهي هن ڏٺو ته نگر سڄي پاسن کان سينگاريو پيو آهي انهن ۾ انيڪ نمونن جون رنگارنگي جهنڊيون هڻون جواهرن سان جڙيل جهالرون چمڪي رهيون آهن ۽ سڄي پاسن کان خوشيون ٿي رهيون آهن اهو ڏسي عجب ۾ پئجي هيٺ لهي آئي ۽ ٻيءَ داسيءَ کان اچي پڇيائين هي ڇو اڄ نگر کي چو سينگاريو ويو آهي ۽ مهاراڻي ڪوشليا ٻه انيڪ نمونن جون خوشيون مناي رهي آهي ۽ پرسن چت سان برهمڻن کي ڪيترا زيور دان جو ڏيئي رهي آهي. تڏهن ٻي داسي چوڻ لڳي ڇي منٿرا ڇا توکي خبر نه آهي سڀاڻي سري رامچندر جو راڄ تلڪ ٿيندو. انهيءَ ڪري اڄ سڄي پاسي نگر سينگاريو ويو آهي. اهو ٻڌي منٿرا جلدي ڪيڪئيءَ

ٻاهر وڃي آڻي رکو. راج تلڪ ڏيڻ واري جاءِ تي انيڪ رشي مني (ڪٿا) ڏيئي ڪٺي ٻيون انيڪ ٿانءَ. واڄن مکيه مکيه ڳائڻ وارن، سرندا ساز وڄائيندڙ ۽ سريلا باجي وڄائڻ وارا مهراج دشرٿ جي اڱڻ ۾ اچي ڳائڻ وڄائڻ ۽ راج تلڪ جي. ٻاهران هاٿي گهوڙا رٿ ۽ چترنگي سينا هٿيارن ٻڌوارن سان تيار ٿي بيٺي ۽ نگر ۾ جيڪي مندر آهن انهن سڀني ۾ انيڪ قسمن جي پوڄا ٿئي اچي. سمنتر کي اهڙي طرح آگيا ڏئي. شرامان وشسٽ پاڻ رٿ تي چڙهي شري رامچندر جي محل ۾ ويو ۽ ٽي ڏاڪا چڙهي وري هيٺ لهي آيو ۽ گرو برهمڻ هٿ جوڙي بيٺا رڪ ٽوڪ جيئي اندر هليو ويو. ان وقت گروءَ کي ايندو ڏسي شري رامچندر اٿي آدر ستڪار ڪيو ۽ ڀڪتي ڀاءَ سان ڏنڊوت پرڻام ڪيو، ان وقت سيتا سڻائي ٿالهه ۾ پاڻي کڻي آئي ته ٿي سري رامچندر گروءَ کي رتن جڙيل سنگهاسن تي ويهاري ان جا چرڻ ڌوئي سيتا سميت ان چرڻامرت کي پريم سان پنهنجي سر لڳائي، رکي ڇڏيو هي مني توهانجي چرڻامرت ورتي ڪري. مان ڏاڍو خوش ٿيو آهيان، شري رامچندر جي. انهن چرڻ ڪري مني وشسٽ ڪلي چرڻ لڳو، هي رام! ايجاتوين چرڻا امرت کي مستڪ تي لڳائي پاروتي جي موڙ ۾ پئي ۽ شنڪر ڏاڍو ڏاڍو تي ويو ۽ منهنجو پيتا برهما ۾ توهانجي چرنامرت جي پيئڻ سان تيڏانهه ٿي ويو. هن وقت فقط توهان سنسار کي اهو اپديش ڪرڻ لاءِ ته گروءَ سان ڪهڙي طرح وهنوار ڪجي سو توهان هن طرح سٺو اپديش ڪري رهيا آهيو، مان چڱيءَ طرح ڄاڻان ٿو ته توهان لڇمي سميت پرگهٽ ٿي ساکيات پرماتما وشنو آهيو هي رگهنندن مان ڄاڻان ٿو ته پنهنجي ڀڳتن جو ڪارج سڌ ڪرڻ لاءِ ڀڳتن جي ڀڳتي سڦل ڪرڻ لاءِ ۽ راوڻ کي ناس ڪرڻ لاءِ مان هن ڏيهه ۾ پيد ڪسي ظاهر ٿيو ڪريان. هي پرڀو! جهڙي طرح مايا آسري توهان سڀئي ڪارج ڪندا، تهڙي طرح برهمڻ شش ۽ مان گرو آهيان انهيءَ سبب موجب مان ته وهنوار ڪندس، ليڪن هي ديو حقيقت ۾ توهان تي گرو جا گرو آهيو، هي رامچندر سڀاڻي مهراج دشرٿ توهان کي راج تلڪ ڏيڻ جو ٻڌو ويچار ڪيو آهي اڄ توهان سيتا سميت ورتيءَ موجب اپواس رکي سوڏان رهجو، رامچندر اهو ٻڌي عجب ۾ پئجي ويو ان وقت رامچندر ڏاڍو ته پاسي کان لڇمڻ هٿ جوڙي بيٺو آهي لڇمڻ کي گرانڙي پاڻ شري رامچندر چرڻ لڳو هي ڀائي لوڪ ته منهنجو سڀو شيوڪ آهين ان مولسان ڪنهن هن پرٿويءَ تي راڄ ڪر منهنجو جيئڻ ۽ راڄ پنهنجو ڪري سمجهه مرلڪي ارمان فقط اهو آهي ته پيارا بالڪ ڀرت شتروگهڻ هتي نه آهن اسان جهڙي

راجا دشرٿ جو رامچندر کي راج گدي ڏيڻ

شري مهاديو چوڻ لڳو، هي پاروتي! هڪ ڏينهن ايڪانت ۾ ويٺل را
دشرٿ من ۾ ويچار ڪري ڏٺو ۽ پرسن ٿيو ته سامهون ٽنگيل آرسيءَ ۾
هنجي نظر وڃي پيئي ان وقت ڇا ٿو ڏسي ته وار سڀ اڇا ٿي ويا الم ج
چوڻ ته پيراپڻ جو اپديش ڏيئي رهيا آهن. ته هي راجا تون هاڻي پيرو ٿي
آهين تنهن ڪري هيءَ راج گدي پٽ رامچندر کي ڏيئي اڳي زندگي پرڀوءَ
جي ڀڄن ۾ گذار. اهو ويچار ڪري پنهنجي گروءَ وشسٽ کي محل ۾ گهرائي
چيو هي گروجي! سڀئي نگرواسي ويدن جـي واکياڻ ڪندڙ پيا پيا ۽
منتري رام جي پراڪرم ۽ گڻن جي واکاڻ پيا ڪن انهيءَ ڪري هي گروجي!
منهنجي مرضي آهي ته پنهنجي پراڪرمي ۽ گڻوان وڏي پٽ ڪمل نين رام
کي جيتري ٿي راج گدي ڏيئي ڇڏيان ڇاڪاڻ ته هن وقت منهنجي اوستا
به وڏي آهي ۽ ڀرت به شتروگهن سان گڏ ناناڻي ويل آهي تنهن ڪري مان
جلدي سڀاڻي رام جو راج تلڪ ڪرڻ چاهيان ٿو. انهيءَ ساري ۾ توهان
آگيا ڏيو. راجا دشرٿ جا اهي وچن ٻڌي مني وشسٽ پرسن ٿي چوڻ
لڳو، هي راجن! منهنجي به اهائي مرضي آهي ته جلد کان جلد مهاپراڪرمي
۽ گڻوان رامچندر کي راج گديءَ تي وهاريو وڃي ۽ راج تلڪ جي سامگري
اڄ ئي گڏ ڪرايو. راجا، گروءَ جي اها راءِ ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ گروءَ
کان مهورت ڪڍائي راج تلڪ ٿيڻ ڏينهن لاءِ مقرر ڪيائين. رامچندر جي
راج تلڪ جو ٻڌي ايوڌيا ۾ وڏي زور سان باجا وڄڻ لڳا، رامچندر ۽ سيتا
جي سرير جا شڀ آنند ڏيندڙ انگ ڦڙڪڻ لڳا اهي سوڻ ڀرت جي اچڻ جي
خبر ڏيئي رهيا هئا، راجا وشسٽ کي گهرائي سکيا ڏيڻ لاءِ رامچندر وٽ
موڪليو. اوڏي مهل راجا سمنتر وزير کي گهرائي آگيا ڏني ته سڀاڻي
رگهناٿ کي راج تلڪ ڏيندس ان جي لاءِ مني وشسٽ جيڪا به سامگري
چوري اها سڀ آڻي گڏ ڪرايو.

راجا دشرٿ جي آگيا ٻڌي سمنتر پرسن ٿي مني وشسٽ کي چيو ته مان
ـسا ڪريان؟ تڏهن گيانوان مهاچتوري وشسٽ چيو سڀاڻي سوير وچين
رواري وٽ سون زيورن ۽ سٺن ڪپڙن سان سينگاريل سونهن ڪنيائون
ـهاريون وڃن ۽ سون ۽ رتن جواهرن سان جڙيل پالڪي ۽ ايراوت هاٿي جهڙن
ـن واڄو ۽ سڀني تيرٿن جي جل سان ڀريل هڪ هزار سونا ڪلش گهرايا
ـن تي نئون هرڻ جو کلون آڻي رکو ۽ مڪتامڻي سهڻو رتن جڙيل هڪ
چٽ ڪٽي اڇو ۽ انيڪ عجيب مالهائون انيڪ عجيب وستر انيڪ سونا

گيان جو اپاءُ ڪرڻ گهرجي توهانجي چرڻ ڪمل جي ڀڳتي. ڪنهن پرش کي بہ گيان جي پراپتي ٿي ٿي. جو پرش توهانجي ڀڳتيءَ ۾ لڳل آهي اهو ئي حقيقت ۾ مڪتيءَ جي لائق آهي. هي پرڀو! مان توهانجي ڀڳتن جو ڀڳت ۽ انهيءَ ڀڳتن جو داس آهيان توهان مونکي نرڀو ڪري دايا ڪريو. هي پرڀو! توهانجي نالي ڪمل مان پيدا ٿيل برهما مهنجو پتا آهي، انهن ڪري مان توهانجو پوٽو آهيان، مون ڀڳت جي رکيا ڪريو اهڙي طرح چئي وار وار نمسڪار ڪري اکين ۾ ڳوڙها جا آنسون آڻي چوڻ لڳو هي رکڻ لاءِ مونکي برهما توهان وٽ موڪليو آهي، توهان جو اوتار راوڻ جي مارڻ لاءِ ورتو آهي، ليڪن توهانجو پتا دشرٿ توهان کي راڄ تلڪ ڏيڻ وارو آهي. جيڪڏهن راڄ ۾ موهت ٿي توهان راوڻ کي نہ ماريندا تہ ڌرتيءَ جو بار لاهڻ لاءِ جو توهان پرڳٽ ٿيا آهيو، انجو ڇا ٿيندو؟ انهن ڪري هي ڀڳوان. توهان ان کي سچو ڪندا. ڇاڪاڻ تہ توهان ستيہ پرتگيا تي هلندڙ آهيو. نارد جا اهي وچن ٻڌي رامچندر کلي چوڻ لڳو، هي نارد! ٻڌ. ڇا اهڙي ڪائي ڳالهہ آهي جنهن کي مان نٿو ڄاڻان. اهڙن جو ڪم مون پرڳٽ ڪيو آهي سا ٻڌا جنهن ڪارڻ جي پوري ڪندس، ليڪن ڪرمن انوسار جنهن جي پرارٻد ڪمزور ٿيندي ويندي، انهن دشٽن ۽ دئيتن کي ماري ضرور ڌرتيءَ جو بار لاهيندس. راوڻ کي ناس ڪرڻ لاءِ مان سياڻي ڏاڍ جو ڪارڻ بنائي چوڏهن ورهين لاءِ مٿي وڃي ڌاري ان ڏي هليو ويندس ۽ ان لشڪ کي سيتا هرڻ جي واس ۾ مان ڪندس سوڌو ناس ڪندس. رامچندر جي اهڙي طرح پرڳٽ ڪرڻ ڪري نارد مني ڏاڍو پرسن ٿيو ۽ ڏنڊوت پرڻام ڪري ڀڳوان کان آگيا وٺي آڪاش رستي ديولوڪ هليو ويو.

هڪ ڏينهن راڻي ڪيڪئي جو ڀاءُ ٻڌاجيت راجا دشرٿ وٽ آيو ۽ اچي چيائينس تہ مهنجي پتا ڪيڪئي جي ديس ۾ هڪڙي وڏي راڪش ڪوٽڪ نالي راڄ ۾ ڦاهي مچائي ڏني آهي جنهن ڪري لاچار ٿي ڪري چاڙهو تہ ڏسي مونکي مدد وٺڻ لاءِ پتا توهان وٽ موڪليو آهي پڻ وشسٽ مني ڳالهہ ونچاري راجا کي همٿايو، تڏهن راجا دشرٿ پنهنجي ٻنهي پٽن ڀرت شتروگهن کي لشڪر ڏيئي ماما سان گڏ موڪليو جن وڃي لڙائي ڪري راڪش کي ماري ڇڏيو ۽ ناني کي راڄ وٺي ڏنو ۽ ديس ۾ شانتي قائم ڪرڻ لاءِ ڪجهہ وقت اتي رهي پيا.

روپ اڇا ڳاڙها ۽ ڪارا رنگ ورڻ پرجا اتپن ڪري ٿي، هڏن ٽنهي لوڪن
جا روپ وڏي گهر جو گرهستي توهان کي چيو ويو آهي، توهان ڀڳوان وشڻو
آهيو ۽ جانڪي لڇمي آهي، توهان شو آهيو ۽ جانڪي پاروتي آهي، توهان
برهما آهيو ۽ جانڪي سرسوتي آهي، توهان سورج ديو آهيو ۽ جانڪي پربا
آهي، توهان چندرما آهيو سلڇڻي سيتا روهڻي آهي، توهان اندر آهيو ۽
سيتا پلوم جي ڪنيا سوچي آهي، توهان اگني آهيو ۽ سيتا سواها آهي،
توهان سڀ جا ڪال روپ جم آهيو ۽ سيتا سنجمني آهي، هي جڳت ناٿ
توهان سالوڪي آهيو ۽ جانڪي تامسي آهي، هي رام توهان ورڻ ديو آهيو ۽
سلڇڻي جانڪي ڀرگوءَ جي ڪنيا واروڻي آهي، توهان هوا آهيو ۽ سيتا
سداگتي آهي، هي رام توهان ڪبير آهيو ۽ سيتا انجي سڀ سمپتي آهي،
توهان لوڪ جو ناس ڪرڻ وارا رودر آهيو ۽ سيتا رودر راڻي سڏائي ٿي،
ان ۾ شڪ نه آهي هي ڀڳوان ٽنهي لوڪن ۾ توهان سڀني کان وڏا آهيو
ٻيو ڪوبه نه آهي. توهانجي شڪتيءَ مان پرگهٽ ٿيل اگيان مايا سان ويڪل
آهي انهيءَ مان وڏو تتو، وڏي تتو مان سوڪر آتما (هرڻيه گرڀ) ۽ سوڪر آتما
کان سرو آتما لنگ ديهه اتپن ٿئي ٿي، اهنڪار پنج پراڻ ۽ ڏهه اندريون
انهن سڀني کي گياني پرش جنم مرڻ ۽ سک دک ۽ ٻيا ڌرم وارا لنگ ديهه
ٻڌائين ٿا اهي لنگ ديهه ايماني چيتن آتما جڳت ۾ لن منجهه رهندڙ جيڙ
ٽالي سان ظاهر آهي ۽ نه ڇرڻ جهڙا وڃن. مورکن هن جيڙ جو ڪارڻ
اپادي آهي، شڌهه چيتن جو استول سوڪير ۽ ڪارڻ اهي ٽي اپاڌيون آهن
انهن اپاڌين سان مرهت هئڻ ڪري جيو سڏائي ٿو ۽ انهن کان ڇٽل برمشور
چيو وڃي ٿو، هي رگهنندن جاڳرت، سوپن سوشپت، انهن جا ٽن قسمن جي
سرشٽي آهي انهيءَ کان توهان (پري) اڻ ڄاڻ آهيو انجي چيتن روپ ۾
ساکي آهيو. هيءَ سڄو جڳت توهان مان ئي پيدا ٿيو آهي ۽ توهان ۾ ئي
قائم آهي ۽ توهان ۾ ئي لين ٿي وڃي ٿو انهيءَ ڪري توهان ئي سڀني جو
ڪارڻ آهيو. ترڙيءَ ۾ لانگ ڀرم ڪري پاڻ کي جيو مڃڻ ڪري منش کي
ڏپ ٿئي ٿو ۾ جڏهن اهين سمجهي ٿو ته مان پرماتما آهيان تڏهن سڀني ڏيان
۽ دکن کان ڇٽي وڃي ٿو ڇاڪاڻ ته نشان مالڪ جراي سروپ پاڻ ئي سڀني
جي هردي ۾ قائم ٿي ڪري انجي ٻڌيءَ کي روشن ڪري رهيو آهي،
انهيءَ ڪري توهان ئي سڀني جي آتما آهيو. ترڙيءَ ۾ لانگ ڀرم وانگر
اگيان ڪري ئي پاڻ ۾ سڄي جڳت جي ڪلپنا ڪئي وڃي ٿي آهي سو
پيدا جو گيان ٿيڻ ڪري اهو سڀ لين ٿي وڃي ٿو. سياڻي منش کي سدائين

ايوڌيا ڪانڊ (۲)

ڀولي ناٿ شو جي ساڄي پاسي ۽ وڏيل ٻارولي مٿي تي گنگا جي،

مستڪ تي ٻيج جو چنڊ، ڳلي ۾ ناڳ جون وڏڙيون مالهائون ڪهڙي نه سوڀيا ڏئي رهيا آهن، سيا ۽ سينگاريل ڌرتيءَ ۽ سرشت، سڀني جو سوامي سدا هڪ رس سرووياپڪ ۽ چندرما جهڙو صاف ڪلياڻ روپ شنڪر ڀڳوان ڪمان ورتا ۽ جهڙو هري ٻاروليا هڪ ڏينهن شري رامچندر پنهنجي محلات جي اڱڻ ۾ رتن جڙيل سنگهاسن تي آنند سان ويٺو هو ۽ سيتا جواهرن سان جڙيل چمر جهولائي رهي هئي،
آنند ۽ خوشيءَ ۾ ڏينهن رهيو هئو، اهڙي طرح آنند ۽ خوشين ۾ ڪافي وقت گذري ويو. جڏهن سيتا ارڙهن سالن جي ۽ رامچندر ستاويهن سالن جو ٿيو تڏهن رامچندر من ۾ خيال ڪيو ته هاڻي ڌرتيءَ جو ڪم ڪرڻ گهرجي اجا الوي ۽ وچار ۾ هئو ته ان وقت ڀڳوان جو درشن ڪرڻ لاءِ ديورشي نارد آڪاش مان لٿو، ڀڳوان اوچتو ديو مورلي نارد کي آيل ڏسي، رامچندر سيتا سميت اٿي پرم ڀڳتيءَ سان هٿ جوڙي پرڻام ڪيو ۽ چوڻ لڳو ته هي مهرو! مون جهڙي گرهستي ۽ سنساري منش کي توهان جو درشن ملڻ ڏکيو آهي سو اڄ پوروب جنم جي ٻيج ڪلي ڪري مونکي توهانجو درشن ٿيو آهي جاڳائڻ ته ٻيج ڪلي ڪري سنساري پرش کي ستسنگ پراپت ٿئي ٿو. مان اڄ توهانجو درشن ڪرڻ سان ٿي پرسن ٿيو آهيان. هاڻ آگيا ڪريو جو منهنجي لائق ڪم هجي ته انا ڪڏهن شڪ جي ادرو ڪندس، تڏهن نارد مني چوڻ لڳو، هي ڀڳت وتسل ڀڳوان! هي راما! توهان ٻاڻ کي منش جي برابر ڪري مونکي ڇو حيران ڪري رهيا آهيو، هي پرڀو! توهانجو الهن ڇيو ته مان سنساري آهيان سو ٺيڪ ٿي آهي ڇو ته توهان سڄي سنسار جو مول ڪارڻ آهيو اها مايا توهانجي گهڙي آهي. هي پرڀو! توهانجي ڏري مالڪ تي ان مايا مان برهما ۽ سڀ پرجا اتپن ٿئي ٿي ۽ ستر رج تم ٽنهي گڻن جي مايا توهانجي سهاري سان ڏيکاري ڏئي ٿي، سنا ڳڻ اي مثال

وٺي ۽ جتي ڪٿي سهڻا ڇوڪر ڏٺا ويا ته اهڙي نه سينگاري وٺي جو ڇوڪر ڪاٺ باهر آهن سڀهس ڏرن اڳيان ڪمانون جهنڊا جهنڊيون ۽ لبو لڳي ويا ڪيترا ابرديا پري جا واسي راجا جي آجيان ڪرڻ آئل هئا ۽ خوب ڌام ڌوم سان راجا کي شهر ۾ وٺي آيا راڻيون ٻئي جي ڪنوارين سميت اچڻ جو ٻڌي ڏاڍيون خوش ٿيون محلات ۾ اچڻ سان ڪل جي رسمن موجب ساڌ سوڙ ڪري گهوٽن ۽ ڪنوارين کي اندر آنداڻون ۽ آرتي وغيره ڪري ٿتانئن گهوڙن گهوڙي لڳا. غريب غربا ڏيا پيا جي راجا ۽ راڻين کي آسيسا ڪندا پئي ويا برهمڻن جي پيڙ ڏسي راجا راڻيون خوش ٿيون ۽ ڀهڻجو وڏو ڀاڳ سمجهڻ لڳا راجا سيني برهمڻن کي آدر ستڪار ڪري وهاري سيني جا پير ڌوئي پوڄا ڪري پوڄن ڪارايو ۽ من گهريو دان دڪشڻا ڏنائون جو هو برهمڻ آسيسائون ڪندا هليا ويا. پوء راڻين آئل مهمانن مٿ مائٽن سهاڳڻين پاڙيون پڻيء ۽ ٻئي وارن کي گهرايائون ۽ سڀڻ مرضي موجب ڪپڙا ڏنائون لاڳي وارن ڀهڻجي لائقيء موجب سڀ لاڳ ورتو ۽ شروعٽي راجا جنڪ جن سڀڻ مرضيء موجب لاڳ ڏنا هئا تنهن ڪانوره هرڪو ڀهڻجي ڀهڻجي گهر روانو ٿي ويو.

مهاديو ڇوڪر انڪي رهي پاروتي ٿون ڏليه آهين جو شري رامچندر جو چرتر من ڏنٺي ٻڌي رهي آهين.

اهڙي طرح شري رامچندر روپي مانسروور جو ڪلهڪ جي سيني پاپن جو ناس ڪندڙ ۽ نرمل گيان، وئراڳ ۽ سنتوش ڏيندڙ آهي تنهنجو شري گوسوامي تلسيداس جو ٺاهيل بال ڪانڊ روپي پهرين ڏاڪو پورو ٿيو.

١- ڪام ڪرود مد لوڀ ڪي، جب لڳ من ۾ کاڻ،
تب لڳ پنڊت مورک، تلسي ايڪ سمان.

٢- تلسي ايسا سنسار ۾ سڀ سي ملي گسانء،
نا جاني ڪا ڀيش ۾ نارائڻ مل جاء.

٣- رام رام دشرٿ جانڪي لڪشن داهني اور،
ڌيان سڪل ڪلياڻ ۾، سر تر تلسي تور.

ٻئي ڪُل جي گرن وڏي ٻڍي گهوٽ ۽ ڪنوار کي ٻاهر ڦيرا ڏياري سڀ رسمون پوريون ڪيون. . . پوءِ وشسٽ مني جي آگيا سان گهوٽ ۽ ڪنوار سنگهاسن تي اچي ويٺا. پوءِ راجا جنڪ وشسٽ مني جي آگيا وٺي وهانءَ جو سڀ ساز ٺاهي ماندوي، سرت ڪيرت ۽ ارملا انهن ٽنهي ڪنيائن کي گهرائي ورتو. پهريائين ڪش ڪيتوءَ جي ڌيءَ ماندوي سهڻي سندر جا سڀئي گڻن جي کاڻ ڀرت سان پرڻائي. ان سيتا جي ننڍي ڀيڻ ارملا جا سندر سروڻي اها لڇمڻ سان پرڻائي. ۽ ان جهونجهر ٽالو سرت ڪيرتي هئي جا سندر ۽ گڻن جو ڀنڊار هئي سا شتروگهن سان پرڻائي، جيڪا شري رامچندر جي وهانءَ جي رسم ٿيائي وئي آهي ساڳي رسم سڀني راجڪمارن جي وهانءَ ٿيو ۽ راجا ايڏو وڏو ڏاجو ڏنو جو ڪجهه چئي نٿو سگهجي. سون ۽ جواهرن سان منڍيل پلنگ پيو هو. گرم ڪپڙا ڪيترن ئي قسمن جا قيمتي ريشمي ڪپڙا، هاٿي گهوڙا، رٿ داس ۽ داسيون ڪامڌينءَ جهڙيون ڳائيون سينگاريل ڪيتريون شيون جنهن بيان به نٿو ڪري سگهجي. پوءِ راجا جنڪ ٻاهه سان گڏ هٿ جوڙي منٿ واڻيءَ ۾ چيو ته هيءَ ڪنيا دان مان نمرتا ۽ وڏائي ڏيڻ سان راجا دشرٿ ۽ سڄي جڃ جو آدر ڪري خوش ٿي مها منين جي منڊلي کي پريم سان نمسڪار ڪري سر نوائي ديوتائن کي ياد ڪري راجا جنڪ سڀني کي هٿ جوڙي چوڻ لڳو ته ديوتائون ۽ سڄڻ پرش منهنجي پريم ڀاءُ کي ڏسن ٿا ته جيڪي مونکان ڀُل مٺ ٿي آهي ۽ جيڪو ڏاج الپ سو سڀ ٿوري شمپ سمجهجو. هاڻي هن سڄي راج ڀاڳ سوڌو لوهن مونکي اما ملڻ گڏول شيوڪ جاڻجو. هي ڪرپالو راجا دشرٿ هن ڪنيائن کي پنهنجون شيوڪائون جاڻي پالجو. راجا دشرٿ به جوڳي ورائي ڏنس. پوءِ راجا دشرٿ مڱل گهوري جا جنڪ گهٽي وڌيءَ ڪانوءَ مس مس قبول ڪئي. سيتا ۽ ماءُ کان موڪلائڻ لڳي. مائٽس آشيرواد ڏنئي هن رسم اپديش ڏيڻ لڳي. شل سدائين پنهنجي پتيءَ کي پياري هجين شل سهاڳ جڙيو هجيئي سس سهري ۽ گروءَ جي شيوا ڪج پتيءَ جو رخ ڏسي ان موجب آگيا تي هلج الين چئي چاليءَ سان لالي سڀني ڪنوارين کي پريم سان سمجهايو. پوءِ ڪين پالڪين تي چاڙهي داسين ۽ نوڪرن سان روانو ڪيائون. جڃ نغارا وڄائيندي هلي وڃ وڃ ۾ سليون منزلون ڪندا ۽ رستي جي ماڻهن کي سک ڏيندا هڪ ڏينهن تي جڃ ايوڌيا جي ويجهو پهتي. سڀ ايوڌيا پريءَ جا ماڻهو جڃ جي اچڻ جو ٻڌي خوش ٿيا ۽ سڀني پنهنجا پنهنجا گهر هٽ ۽ ستا حراڪ ۽ شهر جا دروازا سينگاريا سڀني گهٽين ۾ سگنڌ ڇڙڪائي

وٺي ۽ جتي ڪٿي سهڻا چونڪ ٺاهيا ويا بزار اهڙي ته سينگاري وئي ج
چوڻ کان ٻاهر آهن مڌجهس درن اڳيان ڪمانون جهنڊا جهنڊيون ۽ لب
لڳي ويا ڪنترا اجوڌيا پريءَ جا واسي راجا جي آجيان ڪرڻ آتل هئا ۽ خوب
ڏام ڌوم سان راجا کي شهر ۾ وٺي آيا راڻيون پٽن جي ڪنوارن سميت اڇڻ
جو پڌي ڏاڍيون خوش ٿيون محلات ۾ اچڻ سان ڪل جي رسمن موجب
ساٿ سوڻ ڪري گهوٽن ۽ ڪنوارن کي اندر آنداڻون ۽ آرتي وغيره ڪري
مٺائين گهورون گهورڻ لڳا. غريب غربا ڀاڳي ڀيا جي راجا ۽ راڻين کي آسيسا
ڪندا پئي ويا برهمڻن جي پيرُ ڌسي راجا راڻيون خوش ٿيون ۽ ٻهنجو وڏو
ڀاڳ سمجهڻ لڳا راجا سيدي براهمڻن کي آدر ستڪار ڪري وهاري سيدي
جا پير ڌوئي پوڄا ڪري پوڄن ڪارائو ۽ من گهريو دان دڪشڻا ڏنائون جو هر
ٻرسن ٿي آسيسائون ڪندا هليا ويا. پوءِ راڻين آئل مهمان مت مائٽن سهاڳڻين
پاڻڻين پتيءَ ۽ پٽن وارن کي گهرايائون ۽ سڌن مرضي موجب ڪپڙا ڏنائون
لاڳي وارن پنهنجي لائقيءَ موجب سڀ لاڳ ورتو ۽ شرومڻي راجا اُسي کين
سڌن مرضيءَ موجب لاڳ ڏنا هئا تنهن ڪانوءِ هرڪو پنهنجي پنهنجي گهر
وانو ٿي ويو.

مهادئو چوڻ لڳو هي پاروتي تون ڌنيه آهين جو شري رامچندر جو چرتر
ن ڏيئي پڌي رهي آهين.

اهڙي طرح شري رامچندر روپي مانسرور جو ڪاڄڪ جي سهڻي پاڻي جو
ٻ ڪندڙ ۽ نرمل گيان، وئراڳ ۽ سنتوش ڏيندڙ آهي تنهنجو شري گوسوامي
ٽداس جو ٺاهيل ٻال ڪانڊ روپي پهريون ڏاڪو پورو ٿيو.

۱- ڪام ڪروڌ مد لوڀ کي، جب تڪ من ۾ کان،
تب لڳ پنڊت مورک، تلسي ايڪ سمان.
۲- تلسي اسا سنسار ۾ سڀ سي ملي گسانءِ،
نسا جاني ڪا پيش ۾ نارائڻ مل جاءِ.
۳- رام رام دشرت جانڪي لڪسن داهني اور،
ڌيان سڪل ڪلياڻ ۾، سر تر تلسي تور.

ٻهي ڪل جي ڪرڻ وارٽي پڙهي گهرت ۽ ڪنوار کي ٻراٻر ڦيرا ڏياري سڀ
رسمون پوريون ڪيون. . اِهو وشسٽ مُنيءَ جي آڳيا سان گهرت ۽ ڪنوار
سنگهاسن تي اچي ويٺا. پوءِ راجا جنڪ وشسٽ منيءَ جي آڳيا وٺي وهاءُ
جو سڀ ساز ڳاهي گهرايو. سرت ڪيرت ۽ ارملا انهن ٽنهي ڪنيائن کي
گهرائي ورتو. پورٻالين ڪش ڪيتوءَ جي ڌيءَ مانڊوي سهڻي سندر جا
سيڌي ڳڻن جي کاڻ ڀرت سان پرڻائي. اِي سيتا جي ننڍي ڀيڻ ارملا جا
سندر سروڻي اها اُچمڻ سان پرڻائي. ۽ ٽن جدوٽجو نالو سرت ڪيرتي هئو
جا سندر ۽ ڳڻن جو ڀنڊار هئي سا شترگهن سان پرڻائي، جيڪا شري رامچندر
جي وهاءُ جي رسم اِدائي وئي آهي ساڳي رسم سڀني راجڪمارن جي
وهاءُ ليو ۽ راجا ايڏو وڏو ڏاجو ڏنو جو ڪجهه چئي نٿو سگهجي. سون ۽
جواهرن سان منڊپ ڀرجي ويو هو. گرم ڪپڙا ڪمترن ني قسمن جا قيمتي
ريشمي ڪپڙا، هاٿي گهوڙا رٿ داس ۽ داسيون ڪامڌينءَ جهڙيون ڳائون
سينگاريل ڪيتريون شيون جنجو بيان به نٿو ڪري سگهجي. پوءِ راجا جنڪ
ٻئي سان گڏ هٿ جوڙي مٺي وائيءَ ۾ چيو تہ هيءَ ڪيا دان مان ڏنو ۽
وڏائي ڏيڻ سان راجا دشرٿ ۽ سڀني جنڃ جو آدر ڪري حرش ني مها مڻين
جي منڊاين کي پرڻم سان نمسڪار ڪري سر نوائي داتائن کي. ياد ڪري
راجا جنڪ سڀني کي هٿ جوڙي چوڻ لڳو تہ داتائون ۽ سڀئي پرش مهيجي
پرڻم ياو کي ڏسن ٿا تہ جيڪي مولڪان ڦلن مت ٻڌي آهي ۽ جيڪو ڏاڄ الم
سو سڀ پتر پشپ سمجهجو. هاڻي هن سڀني راج پاٽ سوڌو لوهن مولڪي اما
ملهه ٻڌل شيوڪ جاڻو. هي ڪرپالو راجا دشرٿ هن ڪنيائن کي پنهنجون
شيوڪائون جاڻي پالجو. راجا دشرٿ ۽ جوڳي ورائي ڏنس. پوءِ راجا دشرٿ
موڪل گهوري جا جنڪ گهڻي وينتيءَ ڪانوءِ مس مس قبول ڪئي. سيتا ۽
ماءُ ڪان موڪلائڻ لڳي. ماڻس آشيرواد ڏئي هن رسم ايدايش ڏيڻ لڳي. شل
سدائين پنهنجي پتيءَ کي پياري هجين شل سهاڳ جڙيو هجيئي سس سهري
۽ گروءَ جي شيوا ڪج پتيءَ جو رخ ڏسي ان موجب آڳيا ني هلج الين چئي
چاليءَ سان لاڏي سڀني ڪنوارين کي پرڻم سان سمجهايو، پوءِ ڪين بالڪن
ني چاڙهي داسين ۽ نوڪرن سان روانو ڪيائون. جنج نغارا وڄائيندي هلي
وڃ وڃ ۾ سڀڪون منزلون هڻندا ۽ رستي جي ماڻهن کي سڪ ڏيندا هڪ
پوءِتر ڏينهن ني جنج ايوڌيا جي ويجهو پهتي. سڀ ايوڌيا پريءَ جا ماڻهو
جنج جي اچڻ جو ٻڌي حرش ليا ۽ سڀني پنهنجا پنهنجا گهر هٽ
رستا حولڪ ۽ شهر جا دروازا سينگارڻ سڀني گهٽين ۾ سگنڌ ي ڇٽڪائي

لڳي. جنهن گهوڙي تي شري رامچندر اراجمان هو انهي چال ڏسي گرڙ
لڄي ڏسي ٿيو. مٿس ڙلن پٽي اهڙي جنهن تي موتين مڻين ماڻڪن جي
جڙت چمڪات پئي ڪيو ۽ من موهيندڙ گهنگهرن ۽ سهڻي لغام کي ڏسي
ديوتائون ۽ مني ان کي ڏسي ٿي ويا. پوءِ ديوتائون خوش ٿـي رگهوڪل مڻي
شري رامچندر جي جئه هجي جئه هجي چئي گلن جي ورکا ڪرڻ
لڳا. اهڙي طرح ڄڃ کي ايندو ڏسي گهڻائي باجا وڄڻ لڳا ۽ راڻيون سهاڳڻين
کي گهرائي آرتيءَ واسطي منگلڪ شيون ٺاهي هاٿيءَ جي چال وارين اُم
استريون آرتي ڪرڻ لڳيون. آرتي ڪري هن تلڪ ڏنو ۽ پوءِ شري رامچندر
کي منڊپ ڏانهن وٺي وڃي آسڻ تي ويهاريائون، ان وقت حجام پکالي
پت ۽ ناچو شري رامچندر جون گهورون وٺي خوش ٿي منتر نمائي آسيسون
ڏيڻ لڳا. راجا جنڪ ۽ راجا دشرٿ پاڻ ۾ ڏاڍي سڪ پريم سان گڏيا پوءِ راجا
جنڪ. راجا دشرٿ کي ٠ منڊپ ۾ وٺي وڃي سنگهاسن تي ويهاريو ان ڪانوءِ
پهچي گروءَ وشسٽ جي پوڄا ڪري ونتي ڪئي جنهن تي گروءَ آشيرواد
ڏئي. راجا جنڪ ساري ڄڃ جـو دل سان ونتي ۽ منيءَ واٽسيءَ سان آدر
ڪيو. برهما وشنو مهيش دڪپال سورج ۽ ٻيا ديوتائون رامچندر جي پرتاپ
ي جن چالو ٿي تن برهمڻ جـو گهڻ وس ڌاري تمام چپ چاپ ۾ وونشو
نو ٿي، راجا جنڪ ديوتائن کي ابار ڄاڻي پوڄيو ٿي ۽ ٻيا سڄاڻ جي سنڌو
ڻ ڏنائين. وقت ڏسي وشسٽ منيءَ شتانند (راجا جنڪ جــي پروهت)
آدر سان گهرايو. هو سڏ ٻڌي آيو وشسٽ منيءَ جي چرڻ تي ته هاٿي
ي ڪنوار کي وٺي اچو. پروهت آگيا مڃي خوش ٿي راجا جنڪ جـي
وار ۽ اچي راڻيءَ کي چيو ته سيتا جي وٺي اچڻ جي آگيا ملي آهي سو
ا کي جلد تيار ڪرايو. پـرڀوءَ شري رامچندر جو وواهه ڏسڻ لاءِ ديوتائن
استريون اـــ وٺس ڀلائي پرڀوءَ جـو درشن ڪرڻ لاءِ راشمي سهڻا ۽
ر وڳــا ٻائي سيمي زالن جي وچــ ۾ سرپيا ڏئي رهيون هيون ۽ ٻيا
پ جي ڪين آدرياءَ ڏنو ويو. راڻي پروهت شتانند جا وچن ٻڌي ڪل
ستريون ۽ سهيلين سان سندر منگليڪ شين جـا ساج ٺاهـي سوراهڻي
ر ڪرائي سيتا کي آدر سان وٺي هليون مست هاٿيءَ جي چال وارون
سندران سان گڏ سيتا منڊپ ۾ آئي - منيشور خوش ٿي منتر اچارڻ
ٻنهي ڪلن جي گرن ريتيءَ انوسار وهنوار آچار پورو ڪري پرسن
ڙ پراڻي ۽ ڪلس جي پوڄا ڪرائڻ لڳا ديوتائون ظاهر ٿي پوڄا وٺڻ
آشيرواد ڏنئي خوش ٿيا، پوءِ گهوٽ ڪنوار جو هٿ هٿ ۾ ڏنئي

ٻڌي راجا قاصد کي روانو ڪيو ۽ ٻيءِ سڀني راڻين کي گهرائي راجا جنڪ جي چٺي پڙهي ٻڌائي. اها خوشيءَ جي خبر ٻڌي سڀئي رائيون ڏاڍيون پرسن ٿيون ۽ منگتن کي گهرائي ڪروڙين طرح طرح جون ڳهرون ڏنائون مطلب ته شهر ۾ آنند منگل ٿي ويا راجا ڀرت کي گهرائي چيو ته هاٿي گهوڙا ۽ رٿ وغيره تيار ڪراءِ ۽ جلدي شري رامچندر جي ڄڃ ۾ هلو. جڏهن سڀ تياري ٿي رهي تڏهن راجا گرو وشسٽ کي سندر رٿ ۾ چاڙهيو ۽ پاڻ به رٿ ۾ چڙهي ۽ هلو سڄي ڄڃ ڏاڍي ڌام ڌوم سان روانو ٿي. راجا دشرٿ کي ايندو ڄاڻي راجا جنڪ رستي ۾ وچ وچ ۾ سنا وسرام گهر جوڙايائين جڏهن ۾ سڀ جوڙا سک سمايل هوا. تن کي وڃي ٻڌي ۽ سڄي ڄڃ کي ايندو ڄاڻي هاٿي رٿ پيادا ۽ گهوڙا تيار ڪرائي اڳوان وٺڻ لاءِ هليا. اڳوان جڏهن ڄڃ ڏٺي تڏهن هردي ۾ آنند پرچي آئين ۽ ڪيرائيتا ڄڃ کي واڄهو ڏسي گهرڻ سان سک پريم سان گڏيا ۽ ڄڃ وارو شهر ۾ آيا ۽ سڀني ڄاڃين کي سندر منزلن ۾ رهايو ويو ۽ سڀني کي سکن جو سامان اڳي انهن جي اڳيان موجود رکيو. جنهن جنهن کي جيڪا شيءِ گهري ٿي اهيءَ کي سا ٿي ملي ۽ سڀني کي ديوتائن سمان سک ڏيڻ لڳا. ديوتائن جون استريون گلن جي ورکا ڪري گانا ڳايو ۽ ديوتائون سار مردنگ وڄائي گائڻ لڳا. ڏاڍو آنند ڇانئجي ويو.

پتا جي اچڻ جو ٻڌي ٻئي ڀائر ڏاڍو خوش ٿيا ۽ خوشيءَ ۾ نه پئي سمايا ۽ شرم کان گروءَ کي چئي نٿي سگهيا. وشوامتر هنن جي نمرتا ڏسي من ۾ ڏاڍو پرسن ٿيو ۽ ڀائي کي پاڻ سان وٺي جتي دشرٿ لٿل هو اتي ويو. راجا دشرٿ جڏهن منيءَ کي پنهنجي پٽن سوڌو ايندو ڏٺو تڏهن خوش ٿي اٿيو ۽ منيءَ کي پرڻام ڪيو. منيءَ راجا کي آشيرواد ڏني ۽ خوش چنگڀلائي جو حال پڇيائين. ٻيءِ ڀائي پاڻ پيءُ کي پرڻام ڪيو. جو ڏسي راجا کي من ۾ آنند ٿيو ۽ پٽن کي ڇاتيءَ سان لڳايائين، ٻيءِ مني وشسٽ جي چرڻن تي متو ٽيڪيو ۽ منيشور خوش ٿي آشيرواد ڏني. ڀرت ۽ شتروگهن اچي شري رامچندر کي نمسڪار ڪيو رامچندر به سڪ سان ڀائرن سان مليو لڇمڻ به ڀائي ڀائرن کي ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ پريم سان ڳل ٿي کي گڏيا، شري رامچندر نمرتا [illegible] ۽ [illegible] سان گڏيو شري رامچندر کي ڄڃ ڏسي پرسن [illegible] دشرٿ [illegible] سرلهيان جيئن جڳ ڌرم ارٿ ڪام [illegible] جي مهل ٿي شڪ ٿيو ۽ [illegible] ڪرن ٻاجا [illegible] ۽ [illegible] سوکن جو سامان تيار ڪيو ويو. [illegible] تيار ٿي ڪرائيتي گهر ڏي هلڻ

رامچندر ۽ سندس ڀائرن جو وواهه

هي رگهوڪل جا جهنڊا شري رامچندر توهانجي جئه هجي، جئه هجي
ائين چئي پرشرام ان ڏانهن تپسيا ڪرڻ هليو ويو انهيءَ وقت ڪوڙا راجائون
پنهنجي ڏپ ۾ ڏڄي ويا ۽ ڪانئر هيڏانهن هوڏانهن ڀڄڻ لڳا. انهيءَ وقت
ديوتائون نغارا وڄائي ڀريوءَ لي گلن جي ورکا ڪرڻ لڳا شهر جا نر ناريون
سڀئي پرسن ٿيا. راجا جنڪ جي خوشيءَ جو بيان ڪرڻ کان ٻاهر آهي
سيتا ۽ ڏپ ڇڏي ڏاڍي خوش ٿي. راجا جنڪ وشوامتر کي پرڻام ڪري
چوڻ لڳو تہ توهان جي ڪرپا سان عزت سان رهجي آئسي ۽ منهنجو ڪند
مٿي ٿيو هاڻي جيڪا مناسب جاڻي سني صلاح ڏيو. وشوامتر منيءَ چيو تہ
راجا وهانءُ جو مدار ڌنش ڀڃڻ سان ٿي چڪو، تہ ۽ هاڻي ڪل ريت موجب
وڃي ڪر ۽ ايوڌيا قاصد موڪلي راجا دشرٿ کي گهرايو تہ، جيئن وٺي اچي.
راجا جنڪ قاصد سڏائي کيس چئي ڏئي ايوڌيا موڪليائين. راجا شهر ۾
حڪم ڪيو تہ بازارون، جايون، مندر ۽ شهر کي چئني طرفن کان سينگاريو.
راجا پوءِ پنهنجي عملدارن کي سڏايو ۽ چيائين هڪ سهڻو پنڊال تيار ڪرايو،
حڪم ملڻ شرط ڪاريگرن کان هڪڙو سهڻو من موهيندڙ منڊپ تيار ڪرايو
ويو جنهن جي سونهن ڏسڻ وٽان هئي. هيڏانهن قاصد پنڌ ڪيدو اچي راجا
دشرٿ جي دربار ۾ پهتو ۽ راجا جنڪ جي چٺي آڻي ڏنائين. دشرٿ چٺي
پڙهي ڏاڍو پرسن ٿيو ۽ اهو شڀ سماچار سڀني درٻارين کي پڙهي ٻڌايو جي
ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيا. هيڏانهن ڀرت ۽ شتروگهن مترن سان جتي راند ڪري
رهيا هئا اتي کين خبر پئي جي ڪنن ۾ تہ، ٻيا مائي راجا قاصد کان پڇڻ
لڳو تہ ٻئي ڀاءُ خوش تہ آهن قاصد تڏهن کلي چيو توهان جا پٽ تہ ڀڄڻ کان
ٻاهر آهن جو شيوهن جهڙا مڙس آهن جو سيتا جي سويمبر ۾ هڪ ٻئي کان
وڏڪ بهادر راجا ۽ هارائي ويا. شو شنڪر جو ڌنش ڪو ۽ نہ ڀڃي ڪري نہ
سگهيو ۽ جيڪي هنيلا ٻڌا هئا تن سڀني جي طاقت ڌنش ڀڃي ڇڏي.
هي راجا ٻڌو اتي رگهونش مٽي رامچندر ٻيا تڪليف جي ڌنش کسي ائين
پڪو جيئن هاٿي گل جي ڏانڊيءَ کي ڀڃي پوءِ ڌنش جي ڀڃڻ جو آواز ٻڌي
رشرام ڪاوڙ جي آيو ۽ گهڻن ئي نمونن سان اکر ڏيکاريائين، پر رامچندر جو
ل ڏسي پنهنجو ڌنش ڏنائيس. رامچندر جي استتي ڪري گهر ڏانهن هليو
ا. پوءِ راجا دشرٿ آئي وشسٽ منيءَ کي چئي ڏني ۽ سڀئي
الهه گروءَ کي ڪري ٻڌائي جو ٻڌي ڏاڍو پرسن ٿيو ۽ راجا کي وواهه جي
ياري ڪرڻ لاءِ آکيا ڏني. جيئن تيار ڪرائي جلدي هلو اچي گروءَ جا وچن

هي ديوتا مون پڻ نه وڃو هيڪڙو ڪڻ. ڌنش ڀڳائڻ جو آهي سو ٽوڙڻ ۾ ٽڪ ڪڻ
آهن سڀ ڪنهن لوڙاي مون ٽوڙڻ ڪان هارايو آهي. هي براهمڻ مهيما
انواڻ ڪيا ڪريو. ليڇمڻ پرشرام ڪاوڙجي چيو نه تون پڻ پاءِ وانگر آهين،
تون فقط مولڪي برهمڻ ڪري ٿو ڄاڻين مان ڪهڙي قسم جو براهمڻ آهيان سو
لوڪي پڌايان ٿو منهنجو ڌنش کموءِ وانگر ۽ تيرن کي آهوتي ڪري سمجهه
منهنجو ڪروڌ تمام خوفناڪ باهه آهي هيءَ سمنڊ سينا ٻڪه جو ن ڪالدون
آهن ۽ وڏا وڏا راجائون اچي پسن وانگر بلدان ٿيا آهن، مون هن ڪهاڙي
سان ڪيئي انهن کي ٻل چاڙهيو آهي اهڙا ٽڙائي رواي اڪه مون سمسار ۾
ڪروڙين ڪيا آهن منهنجي مهما جي تو کي خبر ڪانهي جنهنڪري تون
بي ڊپو ٿي برهمڻ سڏي رهيو آهين ڌنش ڀڃو اٿئي نه وڏو تڪبر وڌي
ويو اٿئي جڻ دنيا فتح ڪري ڇڏيو آهين. تنهن تي رامچندر چيو هي مني
ويچار ڪري ڇڏ منهنجي چڪ ٿوري پر توهانجو غصو گهڻو وڏو آهي
هيءُ پراڻو ڌنش نه ڇهڻ سان ٿي ڀڄي پيو پوءِ ڇا لاءِ ابهمان ڪريان هي
ڀرگونائڪ اسين هڏو نه جنهنڪري هن مون برهمڻ ڄاڻي توهانجو نراد نه ڪيو آهي
نه پوءِ سمسار ۾ اهڙو ڪهڙو سورمو آهي، جنهن کي ڊپ ڪان سواءِ سر نمايان
جهڪو نه اسان کي جنگ لاءِ للڪاري نه پر انهيءَ سان سولائيءَ سان ٽڙائي
ڪريون نه انهيءَ ايجي ڪُل جو ڪلنڪ ڄاڻڻ گهرجي اهو مان سچاو تو
چوان ۽ تنهنکي ڪُل جي انهيءَ ۾ ساراهه ٿو ڪريان نه جنگ ۾ رکوراسي ڪال
کان نه ڪين ڊجندا آهن، برهمڻ ڪُل جي اهڙي وڏائي آهي جو انهن کان
جيڪو ڊجي ٿو سو ئي بي ڊپو ٿئي ٿو. اهڙا ڳوڙها مٺا وچن ٻڌي پرشرام
جي ٻڌيءَ جا پڙدا کلي پيا ۽ چوڻ لڳو هي شري رامچندر هي لڇميءَ جا
پتي هيءُ وشنو ڀڳوان جو ڌنش هٿ ۾ وٺ هن کي ڇڪ نه منهنجو سنسو
لوڙهه لٿي، ڌنش ڏيڻ سان ئي پاڻ مراد و چڙهي ويو ۽ پرشرام کي من ۾
جهرڪ لڳي! پوءِ رامچندر جي مهما ڄاڻي هٿ جوڙي چوڻ لڳو هي دلمتن
کي پسڻ ڪرڻ وارا اڪني روپ هي ديوتائن برهمڻن ۽ ڳائن جو ڀلو ڪندڙ
توهان جي جئه هجي هي تڪبر اگمان ڪروڌ کي ۽ برمن جيا ناس ڪندڙ
توهانجي جئه هجي هي لمرتا جا شول دنيا ۽ گڻن جا ساگر پڪتن کي سک
ڏيندڙ توهانجي جئه هجي. مان هڪڙي مک سان توهانجي ڪهڙي وڏائي
ڪريان جو مون بي سمجهائيءَ کان گهڻو وڏ ڳالهايو آهي سو هي
ــ ــ بنڌار ئي پاڻ مرتي ڪيا ڪريو.

ڪرڻ سو مونکي پنهنجو داس سمجهي ڪرڻ، جيئن توهانجو غصو ا...
ڇڏائڻ ؟ ۽ اهو اپاءُ ڪجي. پرشرام چيو ته هي رام ڪاوڙ اِ... ڪيئن...
اجان ۽ تنهنجو پاءُ حرڪتي نموني نهاري رهيو آهي، هن جي ڳ...
ڪهاڙو نه ڏسين ته مون ڪروڌ ڪيو ڇا لاءِ جنهن ڪهاڙي جي پنهنجي ڪر...
جو ٻڌي راڄائن جي راڻين جا گرڀ ڪري پوندا آهن ان ڪهاڙي...
هوندي مان دشمن راجڪمار کي جيئرو ڇڏيو ڏسان. هٿ ۽ هليئي نٿو...
ٿئي ڪروڌ ۾ سڙي ۽ ڪهاڙي جي ڌار ۽ مڏي ٿي پيئي آهي سياءُ ٻدل...
پيو اٿم ۽ نه منهنجي اندر ۾ دنيا ڪتان اڇي. اهو ٻڌي لڇمڻ سر نوائي...
نه توهين جيڪي ڳالهايو ٿا سا جڻ گلن جي ورکا ٿي ٿئي جيڪڏهن ڪ...
ڪرڻ سان مديءَ جو من جلي ٿو ته ڪروڌ ڪرڻ سان نه ڀڳوان ان سرڻ ڪي...
رکي وٺي ٿو. پرشرام چيو ڏس جنڪ! هن ٻالڪ جو هٺ هـــن مورک جي
جم ٻريءَ ۾ گهر ڪرڻ تي مرضي آهي. هن کي ڇو نٿا منهنجي اکين کان
ٻاسيرو ڪرڻ! لڇمڻ کلي مديءَ کي چيو ته اکين بند ڪرڻ سان ڪر ۽ ڪٿي
نظر نه ايندو. پرشرام هيڪاري ڏاڍو ڪروڌ ڪري رامچندر کي چوڻ لڳو
هي مورک شوجيءَ جو ڌنش ڀڃي هاڻ مونکي سمجهائڻ آيو آهين تنهنجي ني
ڪري ڪوڙا وچن پيو ڳالهائي ۽ تون وري ڪهڙي هٿ جوڙي ٿو ونيون
ڪرين هاڻ لڙائي ڪري منهنجو من شانت ڪر نه ته رام چوائڻ ڇڏي ڏي.
هي شو جا دوهي! ڪمت ڇڏي جنگ ڪر ۽ نه پاءُ سميت توکي ماريندس
پرشرام ڪهاڙو کڻي اڪ اڪ ڪري رهيو هو شري رامچندر سر نوائي اندر
۾ پٽي کليو ۽ دل ۾ چيائين ارڙاڌ لڇمڻ جو ۽ غصو مونتي؟ ڇا سڌين سڌي
هاڻ ۾ ۽ وڏو ڏوهه آهي؟ ڏنگي ڪان سيڪو ٻچي ٿو، هي مهرو غصو نه
ڪريو هٿ ۾ ڪهاڙو اٿو ۽ اڳيان هيءَ سر آهي جهڙيءَ طرح توهانجي ڪاوڙ
...ي ليئن ڪرڻ. پلا ڪڏهن سوامي ۽ داس جي پاڻ ۾ ٻڌ ڪيئن لڳندي؟
...هانجو ٻيڪ ڏسي هن ڪجهه چيو آهـــي؟ ڇوڪري جو ڏوهه ڪونه آهي،
...ان کي ڌنش اڻاڻ ۽ ڪهاڙو کڻندو ڏسي ۽ سرور سمجهي ڇوڪري کي
...ڪاوڙ آئي؟ توهان کي نه سڃاتائين، پنهنجي کتري سڀاءُ موجب هن جواب
...آهي، جيڪڏهن توهين مديءَ وانگر اچو ها ته هي ڪسائين، هي ٻالڪ
...جي پيرن جي ڌوڙ مٿي تي رکي ها. هاڻ اڻڄاڻ جي ڀل معاف ڪرڻ،
...ڻ جي هردي ۾ ججهي ڪرپا هئڻ ڪپي، هي ناٿ! منهنجي ۽ توهان
...اري ڪيئن ٿي سگهندي؟ ٻڌايو ته ڪٿي پير ۽ ڪٿي مٿو منهنجو ته
...و نالو رام آهي ۽ توهانجو پرش سان مليل وڏو نالو پرشرام آهي.

نڪس نہ سچ آهي! اوهانجي وڏن لڪ پرسد آهي جو مالا جو سر نہ انهيءَ ڪهاڙي سان ڪاٽيو هوندو لڙائي. ۽ ڪر پهلوان ڪري ڪڏهن ٿيو ڏسجو. مالا پتا جي قرض کان چڱيءَ طرح آجا ٿيا آهيو، باقي گروءَ جو قرض وڌيل اٿوَ جنهنجو دل ۾ وڏو ويچار اٿو مان نہ برهمڻ سمجهي ٿو ڇڏي ڏيان. اهي ڪڙا وچن ٻڌي پرسرام ڪهاڙو سڌو ڪيو ۽ سڄي سڀا ۾ هاهاڪار مچي ويو تڏهن شري رامچندر پاڻيءَ واڪر ٺاريندڙ وچن چيا هي ناٿ ٻالڪ تي ڪريا ڪريو، اجان هنجو کير پياڪ مک آهي ۽ ڪاوڙ نہ ڪريو جيڪڏهن اوهانجي پرتاپ. کي ڪجهہ ڄاڻندو هجي ها تہ ائين سمجهي، وانگر ڪيئن برابري ڪري. ها جيڪڏهن ٻار ڪا اڙٻنگائي ڪندو آهي تہ گرو پتا ۽ مالا من ۾ خوش ٿيندا آهن، هن کي ٻچو ۽ سيوڪ ڄاڻي ڪريا ڪريو ڇو تہ اوهين سم درشي ڌيرجوان ۽ گياني آهيو، رامچندر جا وچن ٻڌي پرسرام ڪجهہ ٿڌو ٿيو. لڇمڻ وري ڪجهہ چئي کلي ڏنو، هن کي کلندو ڏسي پرسرام کي ننهن کان وٺي چوٽيءَ تائين ڪاوڙ وٺي ويئي ۽ چيائين، هي رامچندر! تنهنجو ڀاءُ ڏاڍو پاپي آهي، هن جو بدن گورو پر من جو ڪارو آهي. هن جو واس کير واري نہ آهي پر مرلمار زهر سان ڀريل آهي. هي مونکي ڪال ڪري سمجهي ٿو. لڇمڻ تڏهن کلي چيو، "هي مني! ٻڌ ڪروڌ پاپ جو مول آهي جنهن جي وس ٿي ڪري ماڻهو اڻڀڱو ڪم ڪري ٿا وجهن ۽ سنسار جي خلاف ٿي پون ٿا هي مني مان اوهانجو سيوڪ آهيان هاڻي ڪاوڙ ڇڏي ڏيا ڪريو ڌاس ٽٽو سو غصي ڪرڻ سان ڪين ڳنڍبو اوهين وهو اوهانجا پير ٿڪا هوندا جي هيءَ ڌاس پيارو اٿو تہ ڪو اپاءُ ڪرائو ڪنهن وڏي ڪاريگر کي گهرائي ڳنڍائينس." ائين وري لڇمڻ جي ڳالهائڻ تي راجا جنڪ ڊنو ٿي ۽ چيائيس ماٺ ڪر. پرسرام غصي ۾ ٻرڻ جي رامچندر تي لڏو ابرو رکي چوڻ لڳو تہ مون اوهانجي ڪري تنهنجي ننڍي ڀاءُ کي ٻئي ڇڏيو آهي هنجو من ملڻ آهي ۽ ٻاهر سندر الس ... سراي گهاگهر وڪ سان ڀريل آهي. لڇمڻ اهو ٻڌي وري کلڻ تي شري رامچندر اک جي اشاري سان منع ڪيس ته هو شڪجي اتر سيتر ڳالهائڻ ڇڏي گروءَ وٽ هليو ويو، شري رامچندر ٻئي هٿ جوڙي ونتي ڪري مٺن وچنن ۾ چيو هي ناٿ ٻڌو اوهان گياني آهيو، سو ٻالڪن جي وچنن تي ڪن لاڻار ڪريو، ٻالڪ ٻڙڙ ڪيڙ جو ڏکڙوني سڀاءُ ٿيندو آهي سمجهي هن کي ڪڏهن ڏوهہ نہ ڏيندا آهن هن تہ ڪرهہ ڪم نہ بگاڙيو آهي، هي ناٿ! مان اسي اوهان جو گنهگار آهيان، هي سائين! ڪريا ڪريو! ڪروڌ ڪريو! ماريو يا جيڪي نہ

۽ وڏو ڪروڌي ۽ سنسار ۾ مشهور ڪترين جي ڪل جو ويري آهيان. ٻانهن
جي ٻل سان هن ڌرتيءَ کي راجائن کان خالي ڪري مون ڪيئي ڀيرا اها
برهمڻن کي ڏني آهي. سهسرباهو جي ٻانهن ڪپڻ وارو آهيان اي راجڪمار
منهنجو هيءُ ڪهاڙو ڏس! پنهنجي ماءُ پيءُ کي ڏکن ۾ نه وجهه. گرڀ ۾
رهندڙ ٻارن جو به ناس ڪندڙ منهنجو هي ڪٺور ڪهاڙو آهي. وري لڇمڻ
کلي مٺيءَ واڻيءَ ۾ چيو ته توهان مشهور وڏا اپائي سورما آهيو. مون کي
وري وري ڪهاڙو ڏيکاري ڦوڪ سان پهاڙ کي اڏائڻ ٿا گهرو. توهان جو
ڪهاڙو ۽ ڌنش ٻاڻ ڏسي مون ڪجهه ابمان سان ڳالهايو آهي، اوهان کي
ڀرڳو ڪل جو ڄاڻي ۽ برهمڻ جو جڻيو ڏسي جيڪي چئو ٿا سو ڪاوڙ روڪي
سهان ٿو، ڇو ته اسان جي ڪل ۾ برهمڻ ديوتائن ڀڳتن ساڌن کي نه مارڻ
آهي ڇو ته انهن کي مارڻ ڪري پاپ ۽ نندا ٿئي ٿي. توهان جي ماريندي
به توهانجي پيرن تي پوندس. توهانجا ڪٺور وچن ئي ڪروڙين ڪهاڙن جهڙا
آهن پوءِ اهو ڌنش ٻاڻ ڪهاڙو ته اجايو ٿا رکو؟ هي ڌيرجوان مني توهان کي
ڏسي مون جيڪي غيرواجب چيو آهي سو معاف ڪندا. هيءُ ٻڌي ڀرڳو
ونس پرشرام غصي ۾ چيو، هي وشوامتر ٻڌ هي ٻالڪ خراب ڪرتو ۽ ڪال
جي وس پنهنجي ڪل جو ناس ڪندڙ آهي مان وري به ٿو چوان پوءِ مون
کي ڏوهه نه ڏجو! توهين منهنجي ٻل ۽ ڪروڌ بابت هن کي ٻڌائي هتان
پري هٽايو، تڏهن ته لڇمڻ چيو هي مني توهانجي مهما جو توهانجي هوندي
ڪير بيان ڪري ۽ انت پائي سگهي پنهنجي ئي مک سان پنهنجي ڪرڻي
ڪيئي ڀيرا گهڻن ئي نمونن سان ٻڌائي اٿو، جي سنتوش نه ٿيو هجي ته اڃان
به ڪجهه چئو ۽ ڪاوڙ روڪي سهڻ کان ٻاهر ڏک نه سهو توهين سورمن جي
رهت وارا ڌيرجوان ۽ غصي کان آجا آهيو. گاريون ڏيڻ سان سونهون ٿا.
سورمن کي جيڪي ڪرڻو هوندو آهي سو جنگ ۾ ئي ڪندا آهن ۽ ڪڏهن پاڻ
ڪري ڄاڻائيندا آهن. ڪانئر دشمن کي لڙائيءَ ۾ اڳيان ڏسي واڪا ڪندا
آهن. لڇمڻ جا اهڙا سخت وچن ٻڌي پرشرام ڪٺور ڪهاڙي کي ٺاهي هٿ
۾ کنيو ۽ چيائين هاڻي ماڻهو مونکي ڏوهه نه ڏين ڇو ته ڪڙو ڳالهائيندڙ
ٻالڪ مرڻ جي لائق آهي هن کي ٻار ڏسي مون گهڻوئي ڪيس ڇڏيو هاڻ نه
ڇڏيندس. تڏهن وشوامتر چيو ته اپراڌ ڪميا ڪريو ٻالڪن جي ڏوهن ڳڻن کي
ساڌو نه ويچاريندا آهن. تڏهن پرشرام چيو ته وشوامتر تنهنجي سياه ڪري
هن کي بنا مارڻ جي ڇڏي ٿو ڏيان نه ته هن ڪهاڙي سان هن کي ٽڪي
پوري تڪليف سان تڪر ڪري ڇڏيان. تڏهن لڇمڻ طعنو هڻي چيو

پرشرام جو رامچندر تي ڪوپ

اڃا اهـا ڳالهه هلي پئي تہ مهاديو جي ڌنش ڀڄڻ جو آواز ٻڌي پرشرام اچي اچي لڪتو. پرشرام جو ڀيانڪ ويس ڏسي سڀئي راجا ڊپ کان وياڪل ٿي اٿي بيٺا. راجا جنڪ اچي مٿو نوايس ۽ سيتا کـي گهرائي نمسڪار ڪرايائين. مٿس آشيرواد ڏنائس. پوءِ وشوامتر مني ۽ اچي ڳڏيس ۽ ٻنهي ٻارن کي چرڻ ڪمل تي مٿو ٽيڪايائينس ۽ ٻڌايائين تہ هي راجا دشرٿ جا پٽ رام ۽ لڇمڻ آهن سندر جوڙي ڏسي پرشرام آشيرواد ڏنا. پوءِ راجا جنڪ ڏي نهاري پڇيائينس تہ ٻڌاءِ هيءَ ورڏي ڀيڙ ڇاجي آهي؟ جنڪ سڄو حال ٻڌي ٻڌايائينس جنهن ڪري راجائون سڀ آيا آهن اهو ٻڌي ورندي ڏيئي ٻاسي نهاريائين تہ ڌنش جا ٽڪرا ڌرتيءَ تي پيا ڏٺائين ۽ ڏاڍو ڪاوڙ ۾ ٻوڙي هي سخت وچن چيائين اي مورک جنڪ ٻڌاءِ تہ ڪنهن ڌنش ڀڳو آهي؟ هي ڏيکار! جلد ڏيکار! نہ تہ جيتري ۾ ڀنهنجو راڄ آهي اوتري ۾ سڀئي ڌرتي الٽي ڇڏيندس. راجا ڏاڍي ڊپ ۾ جواب نہ ڏيئي سگهيو ڏلي جنهن ڪري ٻڌو راجائون سڀ ۾ خوشي ٿي سيتا ماتا کي وياڪل ڏسي ۽ سيتا کي ڏکي ڏسي شري رامچندر جنهن کي من ۾ نہ خوشي نہ غم هو سو چوڻ لڳو هي آءٌ شوجي جي ڌنش ڀڃڻ وارو ڪو اوهان جو داس هوندو، ڪهڙي آگيا آهي مون کي [illegible] اهو ٻڌي پرشرام ڪاوڙ ۾ چئو شيوڪ اهو آهي جو شيوا ڪري [illegible] ڪري تہ ان سان لڙائي ڪجي، [illegible] جو ڌنش ڀڳو آهي سو منهنجو سهسر ٻاهو [illegible] ٻاهر نڪري لوڪ [illegible] [illegible] وچن ٻڌي لڇمڻ مسڪرايو ۽ [illegible] ڪاوڙ نہ آئي [illegible] تہ ڪيو الو؟ اهو ٻڌي پرشرام [illegible] نظر ڦيرائين

ته مولکي لوهاڻي آڳيا ملي ته هن برهمانڊ کي ڪمهرڙي وانگر ڪري ڪٽان، ميرو پهاڙ کي مُوريءَ وانگر ڀوڙي ڀڃي سگهان. هي ڀڳوان لوهاڻي پرتاپ جي مهما سان هيءَ ويچارو پراڻو ڌنش ڇا آهي؟ هي ناٿ اهين ڄاڻي آڳيا ڏيو ۽ ڏسو ڪوتڪ ڪريان ٿو سو به ڏسو. ڪڏهن ڌنش کي ڇاڙهيانس ۽ سؤ جوجن تائين کڻي ڊوڙانس ۽ ڇٽيءَ جي ڪاني وانگر ڀڃي وڪان جي اهين نه ڪريان ته لوهاڻي چرڻن جو قسم اٿم ته وري ڌنش کي هٿ نه لائيندس. لڇمڻ جڏهن غصي ۾ اهي وچن چيا، اُهين ڌرتي ڏڪڻ لڳي سڀئي ماٺهو ۽ راجائون ڊڄي ويا سيتا کي من ۾ خوشي ٿي ۽ راجا جنڪ شڪي ٿيو، گرو وشوامتر، شري رامچندر ۽ ٻيا مني من ۾ پرسن ٿيا. شري رامچندر اشاري سان لڇمڻ کي هٽايو ۽ پريم سان پرسان وٺي ويٺس وشوامتر چڱو وقت ڄاڻي پيار ۽ مٺي واڻيءَ ۾ چيو، "هي رام! اٿي شنڪر جو ڌنش ڀڃ ۽ هي پيارا! راجا جنڪ جي ڳڻتي مٽاءِ!

گروءَ جا وچن ٻڌي رامچندر چرڻن تي سر نوائي اٿي کڙو ٿيو. ان وقت سيتا جي ماءُ پريم ۾ وياڪل ٿي چوڻ لڳي اهڙو ڪر آهيئي ڪوئي جو راجا جنڪ کي وڃي سمجهائي چوي ته هي ٻار آهن. جڏهن ڌنش کي راوڻ ۽ ٻاڻاسر جهڙي ڪين سگهيا ۽ سڀئي راجائون هٿ وکي هاري موٽيا اهو ڌنش راجڪمار جي هٿن ۾ ڏاو ٿو وڃي سو هي هنس جو ٻالڪ ڪيئن مندراچل پربت کڻي سگهندو. راجا کان سياڻپ موڪلائي وئي آهي. تڏهن ٿي سکين چيس! هي راڻي! هي تيج وارو آهي هن کي گهٽ نه ڄاڻ ڪيڏانهن اگست مني ۽ ڪيڏانهن الاهه سمندر! جڏهن جي سڪاڻ سان هيڏي سڄي سنسار ۾ واکاڻ آهي. سورج منڊل ڏسڻ ۾ ننڍو ٿو اچي پر اڀرڻ سان ٽنهي لوڪن جي اونده ناس ٿئي ٿي، منتر امام ننڍو ٿو ٿئي جنهن جي جاپ ڪرڻ سان برهما وشنو مهيش ۽ ٻيا ديوتائون وس ۾ ٿين ٿا هي ديوي! اهين ڄاڻي سنسو نه ڪر. هي راڻي! پڪ رامچندر ئي ڌنش ڀڃندو. هيڏانهن سيتا رامچندر کي ڏسي ديپ ڏاءُ ۾ هردي ۾ ديو ديوتائن کي مڃاڻ لڳي ۽ من ئي من ۾ پرارٿنا ڪرڻ لڳي ته هي ٻاروتي مرتي ڪرپا ڪريو ڌنش جي ڳوراڻ مٽايو؟ سيتا رامچندر ڏانهن جتين نهاريو تئين اکين ۾ پريم جا ڳوڙها ڀرجي آيس ۽ سرير ڳد ڳد ٿيڻ لڳس ۽ ديوتائن کي ڪي آراڌنا ڪرڻ لڳي ته هي شو جا ڌنش پنهنجي ڳوراڻ ٿورڙو مٿان اچاي ٿون شري رامچندر کي ڏسي هلڪو ٿي پؤ. ... ڏي نهاري وري ڌرتيءَ ڏي ڏٺي نهاري ۽ ٿو ٿيو ڪان ڪٿي ڪڇي

ڇڏڻ لڳو ته هي سڀ راجائون ٻڌو! جنڪ جو پرڻ آهي ته جيڪو ٻانهن جي ٻل سان شوجيءَ جو ڌنش ڳرو ۽ سخت آهي، جنهن کي راوڻ ۽ ٻاڻاسر جهڙا سورما به هيءَ ڌنش ڏسي موٽي هليا ويا آهن! اهوئي شوجيءَ جو ڪٺور ڌنش راڄ سڀا ۾ اڄ جيڪو ڀڃندو تنهن سان گڏ سيتا ٻنا ويچار ڪرڻ جي ان کي ئي پتي ڪندي. (ان سان شادي ڪندي).

اها پرتگيا ٻڌي سڀئي راجائن جي دل سرڪي ۽ ڪمر ڪشي اٿيا ۽ پنهنجي اشٽ ديوَ کي سر نوائي هليا. هو ڪروڌ ۾ گهور نهاري شو جـــي ڌنش کي جهلڻ لڳا. گهڻئي زور لڳائيندي به اهو ڪڇي نه پير سگهيو. جن راجائن جي من ۾ ڪجهه ويچار ليو اهي ڌنش جي ويجهو به نه پئي ويا سڀئي راجائون دل هاري پنهنجي پنهنجي جاين تي وڃي ويٺا راجائن کي ائين ڏسي راجا جنڪ وياڪل ٿي چوڻ لڳو غصي ۾ ڳالهايو! سڀئي ديپن جا ڪيترائي راجائون منهنجي ڪيل پرتگيا جو ٻڌي آيا آهن. ديوتائون ۽ منش روپ ڌاري آيا آهن ۽ ڪيئي ٻيا به جنگي بهادر يوڌا آيا آهن. پر هن مدوهر ڪماري سندر ڪيرتي حاصل ڪرڻ وارو ۽ ڌنش کي ڀڃندڙ ڄڻ ته وڌاتا ڪو پيدا ئي ڪونه ڪيو آهي.

رامچندر جو ڌنش ٽوڙڻ

هن شنڪر جي ڌنش کي ڪنهن مٿي نه چاڙهيو آهي. هي پاڙرو چاڙهڻ ڀڃڻ نه پري رهيو! پر ڪو ٿر جيترو به ڌرتيءَ کان چوري نه سگهيو آهي. ...اٽي ڪو به ايماني سورمو ڪروڌ نه ڪري مون چاٽي ورلو نه ڀرلوي سورمن ...ن خالي آهي. هاڻي اميدون لاهي پنهنجي پنهنجي گهر وڃو جو نه وڌاتا ...انڪيءَ جو وهانءُ ليڻ لکيو ئي ڪونهي، جي پرتگيا ٿو ٽوڙيان ته سڀ پنڃ ...س ٿا اين ۽ ڪنيا به ڪنواري ئي رهجي وڃي. جا ڪريان! هي ڌرتي جي ...ن ائين ڄاڻان ها ته ڌرتي سورمن کان سواءِ آهي ته پرتگيا ڪري ڪل نه ...ڻايان ها! راجا جنڪ جا اهي وچن ٻڌي سڀئي استريون پرش سيتا کي ...ي ڏاڍو ڏکــي ٿيا. لڇمڻ اهـــي وچن ٻڌي ڪاوڙ ۾ ڀرون ٽيڏيون ٿي ...ن چپ ڦڙڪڻ لڳس اکيون غصي ۾ ٻرجي لعل ٿي ويس شري رامچندر ...ڀؤ کان چئي نه پير سگهي، جنڪ جا وچن چڀڻ نه ٻير وانگر ٿي لڳس ...رامچندر جي چرڻن تي سر نوائي چيو! رگهوڪلين مان جتي ڪو به هجي ...ءِ سماج ۾ ڪو به ائين نٿو ڳالهائي سگهي ۽ لوهان کي وٺل چاٽي جنڪ ...راجي اڪر چيا آهن مان سياوڪ طرح چران لــــو ۽ نڪي ايمان سان!

ٻوڀارن لڇمڻ جو ٻئي ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيا، ان وقت راجا جنڪ شتانند
رشين کي گهرائي جلد وشوامتر منيءَ وٽ موڪليو ته راجا جنڪ جي وينتي
ٻڌائي، جنهن خوش ٿي چيو ته هنن ٻنهي ٻالڪن کي راجا گهرايو آهي. شتانند
کي پرڻام ڪري شري رامچندر گروءَ وٽ وڃي ويٺو منيءَ لڇمڻ چيو هي
پيارا هلو راجا جنڪ گهرايو آهي. هلي سيتا جو سوئمبر ڏسجي. اُن شري
رامچندر مني جي منهنجي سنهن ڌنش جي يڳيه شالا ۾ ڏسڻ هليو جتي
ماڻهن جي وڏي ڀيڙ لڳي پيئي هئي. راجائن جي سماج ۾ هي سندر ٻالڪ
اهڙا ڏسڻ رهيا هئا جهڙا تارن ۾ ٻه پورڻماسيءَ جا چنڊ هجن. جنهن جي
هردي ۾ جهڙي ڀاونا هئي تن کي ڀڳوان جي مورت تهڙي ڏسڻ ۾ ٿي
آئي. راجائن هنڪي جهڪ ۾ وڏو وير رس ڏٺو ڄڻ ڪوئي ڌرم جيڪي
راجا جي ويس ۾ ويٺا هئا، تن ڀڳوان کي ساڪيات ڪال وانگر ڏٺو ۽ جنڪ
پوريءَ جي ماڻهن ٻنهي ٻالڪن کي ماڻهن جا سينگار ۽ اکين جا تارا ڪري
ٿي ڏٺو. ودوانن کي ڀڳوان وراٽ روپ ڏسڻ ۾ آيو. راڻيءَ ۽ راجا جنڪ
کين ٻارن وانگر اهڙي پريم سان ٿي ڏٺو. يوگين کي هو پرم تتو روپ وارا
شانت پرڪاش ۽ سهاونڪ پرڪاشوان ڏسڻ ۾ آيا. هريءَ جي ڀڳتن ٻنهي
ٻالڪن کي پنهنجي اشٽ ديو وانگر سڀني سکن جو ڏيندڙ ٿي ڄاتو. سيتا
رامچندر کي جنهن ڀاونا سان نهاري رهي هئي اهو پريم ۽ سک چوڻ کان
ٻاهر آهي مطلب جنهن جي هردي ۾ جهڙي ڀاونا هئي انهيءَ اهڙيءَ طرح
شري رامچندر کي ٿي ڏٺو. جڏهن راجا وشوامتر کي ڏٺو سو اٿيو وڃي منيءَ
۽ رام لڇمڻ کي وٺي اچي هڪڙي سهڻي ۽ سندر ڪرسي تي ويهاريو. ٻالڪن
کي ڏسي سڀني راجائن جي دل هارجي ويئي. چون ته سڀني کي ڀڪ ٿي ته
رام ڌنش ڀڃندو ۽ شنڪر جي وڏي ڌنش ڀڃڻ کان سواءِ به سيتا رامچندر
جي ڳلي ۾ مالها وجهندي ٿلهڪري هي ٻالڪ اهو ويچار ڪري پنهنجو
جس پرتاپ ٻل ۽ تيج الٽي ڪري گهر وڃو. ٻيا راجائن جي اڳيان الٽ
ايمان هرا سي ڪلي چوڻ لڳا ته ڌنش ڀڃڻ سان به اهو وهانو مشڪل ٿيو.
هڪ ٻيو ٻاي ڪال ته اچي ته سيتا واسطي ان کي لڙائي ۾ جيتينداسون. اهو
ٻڌي ٻيا راجائن جي ڌرماتما هئا تن مشڪي چيو ته راجائن جو ايمان ڀڃي
[illegible] رامچندر ئي سيتا سان شادي ڪندو. سيتا کي جڳت جي ماتا ڪري ڄاڻو
[illegible] رامچندر کي جڳت جو پتا ڪري ڄاڻو اهڙو چئي مورتيون ڄاڻي راجا
[illegible] سيتا کي گهرايو ۽ سندر سکهين هڪ آدر سان وٺي هلارن. ٻيا ٻئن
[illegible] چيو ته منهنجي پرتگيا جو پالڻ ڪيو ڏٺو. ٻيا هيءَ سندر وچن

جنهن لاءِ ڏنش ڀڳي پيو آهي. پرائيءَ جي پوڄا لاءِ سڪين ڪي ونيءَ
آهي. جنهن جي سونهن ڏسي مهنجو سڀاوڪ پوتر من اڏي رهيو آهي
منهن جا سنا انگ ڦڙڪي رهيا آهن. رگهونشين جو اهو رواجي سڀاءُ آهي
سندن من ڪڏهن به ڪوڙي رستي تي پير نٿو ڪري مونکي پڪيو آهي
مون ڪڏهن سپني ۾ به پرائي نار ڏي نه نهاريو آهي. لڙائيءَ ۾ دشمن
جي پٺي نٿو ڏسي ۽ پرائي نار تي جنهنجو من نظر نٿو وجهي ۽ جن
منگڻن کي ناڪار نٿي حاصل ٿئي اهڙا سرشت پرش جڳت ۾ ٿورا آهن
انهن پاڻ سان ڳالهيون ڪندي ۽ من سيتا جي روپ ۾ لڳو پيو هو.
سيتا حيرت ۾ پئجي چئني نهارڻ لڳي ته من جو پيونديل راڄڪمار
ڪيڏانهن ويو. لڏهين سڪين ڦلن جي اوٽ ۾ ڪيس ساورو ۽ گورو ٻه سندر
ڇوڪرا ڏيکاريا. هنن جي شڪل جي سونهن ڏسي اکيون ٺڪ ٿي ويون
نهن ڪان ونئي ڇوليءَ تائين رامچندر جي سونهن ڏسي ۽ پتا جو پرڻ
ڪري من ڏاڍو دکي ٿيس. سکين جڏهن سيتا کي ٻروس ڏانهن سپ
ٻڌي ڇوڻ لڳيون ته هاڻي دير ٿي وئي آهي هلو! وري سڀاڻي ايندا سين.
انهن جا مطلب پرال وچن ٻڌي سيتا شڪي ٿي ۽ دير ٿيڻ ڪري ماءُ جو
ڊپ ٿيس ۽ رامچندر جي ساوري مورت هردي ۾ آڻي سيتا وري به پرائيءَ
جي مندر ۾ ويٺي ۽ پرڻام ڪري هٿ جوڙي چيائين، هي گرجا! پرائي
تنهنجي جئه هجي - تنهنجي پوڄا ڪرڻ سان چارئي ڦل سهنجائيءَ سان ملي
سگهن ٿا. تون شنڪر جي پياري ور ڏيڻ واري مهنجو مورت چڱيءَ طرح
چائين ٿي مون انڌيءَ ڪري ظاهر نه ڪيو آهي. ائين چئي سيتا چرن
چهليس. شري پرائي، پريم ۽ نمرتا جي وس ٿي وئي. سيتا مالها وڌي.
اها مورت مشڪي ۽ پريم سان اهو سيتا جو پرشاد مالها پرائيءَ سر تي رکي
۽ پرسن ٿي چيو! هي سيتا مهنجي سچي آسيس ٻڌ. تنهنجو مورت پوري
ٿيندو. نارد جا وچن سچا ۽ پوتر آهن ۽ توکي اهو ور ملندو جنهن ۾ تنهنجو
من لڳل آهي. اهڙي طرح پرائيءَ جي آسيس ٻڌي سيتا سميت سهيليءَ
سکيون دل ۾ خوش ٿيون ۽ موٽي گهر ويون.

ڌنش کي ڀوڙڻ لاءِ راجائن جو زور آزمائڻ

هيڏانهن هردي ۾ سيتا جي سندرتائيءَ جي ساراهه ڪندا ٻئي پاڻ ڪل
...ي گروءَ وٽ ويا - رامچندر سڀ ڳالهه وشوامتر منيءَ سان ڪئي ڪل وني
...يءَ پوڄا ڪري اهڙي پاڻ کي آسيسا ڏنائين ته توهانجون سڀ ڪامنائون

کي ڇانيءَ سان لائي ٻيهر سان زور ڏيڻ لڳو اٿيءَ ۾ ڏاڍو سک ٿي
سمجهيائين ورتي وري رامچندر جس لي نه هي ٻاهه وجهي سمهه. ٻره لڇمڻ
اهو ڇرڻ ڪمل هوندي پڙاري وجهي سمهيو. ٻيهر وس لي ٻرابر سب ڪم ڪري
لڙڪن کي سکيا ڏيئي رهيو هو. صبح جو سوير اٿي ڪرم ڪري
وڃي سدان ڪيائون ۽ لعمه. امر سان ٻوڄا لاءِ گل چنڻ لاءِ گروءَ کان آگيا
ولي راجا جي. باغ ۾ ويا، چنڊي ٻاسن کان نهاري مالهين کان اڃي خوش ٿي
ٿي ٻاڙ ڏل ڪٽڻ لڳا. اٿيءَ وقت سيتا به اتي آئي هئي ۽ ساڻس گڏ ٻرون
۽ سکيون هيون جي مدوهر گيت ڳائي رهيون هيون. ماڻس سيتا کي ٻاراٻيءَ
جي ٻوڄا لاءِ موڪليو هوس. سيتا ٻاراٻيءَ جي مندر ۾ وڃي ٻيام سان ٻوڄا
ڪري پنهنجي لائقيءَ جوڙو ور گهريائين. هڪ سکي سيتا جو ساٿ ڇڏي
ڦلواري ڏسڻ ويئي. ٻنهي ڀائرن کي وڃي ڏٺو ۽ ٻريم سان سيتا وٽ
آئي ٻين سکين هن کي خوشيءَ ۾ گدگد ڏسي ٻڇڻ لڳيس ته پنهنجي خوشيءَ
جو سبب ٻڌاءِ! هوءِ چوڻ لڳي ته سکيون مان ٻه راجڪمار ڏسي آئي آهيان
جي ڏل ٻيا ڇني. جي عمر ۾ ننڍا جوان ۽ سندر آهن. هڪ سانورو ٻيو گورو
آهي. مان انهن جي ڪهڙي ساراهه ڪريان، ٻئي اهڙي راجڪمار آهن جي
وشوامتر مني سان گڏ ڪاله آيا آهن جن پنهنجي سونهن جو جادو ڇانئي
شهر جي سڀني استرين ٻرشن کي پنهنجي وس ڪري ڇڏيو اٿن. هنن کي
ضرور ڏسڻ گهرجي ۽ ڏسڻ جهڙا آهن هنن جا وچن سيتا کي ڏاڍا وڻيا. سيتا
هنن جي درشن لاءِ بيقرار ٿي پيئي. هڪڙي ٻيري سيتا ٻاراٻيءَ جي ٻوڄا
ڪرڻ لاءِ مندر ڏانهن ٿي ويئي ته نارد مني گڏيس جنهن کي هٿ جوڙي
ٻرڻام ڪيائون ۽ چيائين مهراج مان ڪوريءَ جي ٻوڄا ٿي ٿي وڃان تنهن ٿي
ناردمنيءَ خوش ٿي آشيرواد ڏنس ته ان ٻاراٻيءَ جي ٻاريءَ ۾ تو ٿي
هي سيتا! تنهنجو سوامي گڏبو. تنهن ٿي سيتا ٻڇيو ته مهراج مان هن کي
ڪيئن سڃاڻيندس؟ تنهن تي نارد چيو ته هن باغ ۾ جنهن کي ڏسي تنهنجو
من ڇرڪجي وڃي تنهن کي ٿي پنهنجو پتي ڪري ڄاڻج

هوڏانهن ڪمڪش گهمڪري ۽ اوون جي ڇم ڇم ٻڌي سري رامچندر دل
۾ وچاري لڇمڻ کي چيو ته ڏي ڪ جڻ ڪامديو جا نقارا آهن جو ساري سرشٽيءَ
کي جيتڻ جي مندا ڪندو ٻيو اچي. انهن چئي اٿيءَ ٻاسي اهارار نه چا
ڏسي سيتا جي چنڊ جهڙي سندر مکڙي ۾ اکيون چڪور وانگر لڳي ويس
سندر اکيون هڪ ٽڪ ٻڌيو رهيون. سيتا جي سونهن ڏسي رامچندر ڏاڍو
خوش ٿيو ۽ ٻانهه کي چوڻ لڳو هي لڇمڻ هيءَ اهائي جنڪ ڪماري آهي

مڃي وشوامتر جي پڳي. جي رکيا ڪندڙ آهن جن يڳ جي ميدان ۾ راڪشن کي ماري ماٺ ڪيو هو. جنهن ماريچ سباهو جو لشڪر ڀڳو هو سو سڪن جي ڪاڻ ڪوشليا جو پٽ رام سندس ڀائو آهي هٿن ۾ تير ڪمان اٿس، ۽ جيڪو پٺيان پيو اچيس سو سمترا جو پٽ لڇمڻ آهي. ڪا چئي چوي ته هي ور سيتا جي لائق آهي ڪا چئي چوي ته راجا هن کي ڏسي پڻ ٽوڙي زوريءَ وهانءُ ڪرائي ڇڏي. ڪا چوڻ لڳي ته راجا هن جي سڃاڻپ ڪئي آهي پڻ نه ٽوڙ ڀندو، ڪا چوڻ لڳي ته ورڌاتا چڱو آهي ۽ ڀلو آهي ته سڀ ڪنهن کي لائق ڦل ڏيندو آهي ته جانڪيءَ کي هيءُ ئي ور ملندو، هي سکي! ان ۾ ڪو به شڪ نه آهي. ڪا چوڻ لڳي ته شوجيءَ جو ڌنش ڏاڍو ڪٺور آهي ۽ هيءُ سانورو ڪومل بدن ۽ ننڍيءَ عمر وارو، تنهن لي ايءَ ڪلي ڇيو کهڙارن نه موڪه آهيو جنهن جي چرڻ ڪملن جي ڌوڙ ڇهڻ سان مهاپاپڻي اهليا تري وئي سو شو جيءَ جو ڌنش ڀڃڻ کان سواءِ ڪيئن رهي سگهندو. اڙي ڇهيليون! ڏسڻ ۾ ننڍا آهن پر پرتاپ وارا آهن، جنهن ورڌاتا سيتا کي ناهي سندر بڻايو آهي تنهن ويچار ڪري سانورو گهوٽ بڻايو آهي هن جا اهي وچن ٻڌي سڀئي خوش ٿيون، ۽ مڃي زبان ۾ چيائون ته ائين ئي ٿيندو.

سيتا جو باغ ۾ رامچندر کي ڏسڻ

هي ٻئي ڀائر اڀرندي طرف ويا جتي ڌنش يڳ لاءِ ميدان ٺهيو ويو هو خوب ڏکڻي ويڪري ۽ سهڻي چوديواري ڏنل هئي. انهي وچ ۾ اتر ۽ سندر ٺاهو سينگاري تيار ڪيل هو چئني پاسن کان سونا ڪوچ تيار ڪري رکيا ويا هئا جي راجائن جي ويهڻ لاءِ هئا. انهن جي پٺيان لڳو لڳ پاسن کان پيا ڪوچ عام ماڻهن لاءِ پيل هئا ۽ سڀني کان مٿي ويهڻ لاءِ زالن لاءِ استان ٺهيل هو. ٻئي ڀيئر ويا. شالا جي رچنا ڏسي ڏاڍ جاڳي ڪ وءَ جو من ۾ ٻه ٿين، اهو مزو ڏسي گروءَ ڏانهن هليا. ٻئي ڀائر ڏيپ مان ڀريل ۽ نمرتا سان گروءَ کي امسڪار ڪري ويهي رهيا. رات ٿي مڃيءَ آڳيا ڏني سڀئي سنڌيا پوڄا ڪئي ۽ پراڻن جون ڪٿائون ڪندي سمهڻ جو اچي وقت ٿيو مڃي وڃي سمهيو ۽ ٻئي ڀائر گروءَ جي پيرن کي زور ڏيڻ لڳس جنهن جي چرن ڪملن لاءِ وڏاڳي جاپ ۽ جوڳ ڪن ٿا انهن ٻنهي ڀائرن کي چڱا ڀريل ڦاڙ ڪري ڇڏيو آهي، هو سڪ سان گروءَ جي چرنن کي زور ڏيئي رهيا هوا. وار وار مڃيءَ ڪين چيو ٿي لڏهن ٻئي وڃي سمهيا ۽ لڇمڻ ڀيءَ جس جي چرنن

يگيه جي رکيا ڪرڻ لاءِ اُٺيا ڪان ولي آيسو آهيان. رستي ۾ اچڻ وقت منهنجي ٻڌايلا سان هن ٻراڪرمي رگهونائڪ هڪ ئي ٻاڻ سان تاڙڪا کي ماري ڇڏيو. پوءِ منهنجي آشرم ۾ اچي منهنجي يگيه کي ڪنڊن ڪرڻ وارو سباهو ۽ ٻين راڪشسن کي ماري ڇڏيو ۽ ماريچ کي سمنڊ ۾ ڦٽو ڪري ڇڏيو اتان پوءِ گنگاجيءَ جي ڪناري تي گوتم رشيءَ جي آشرم ۾ آيو اتي گوتم جي استريءَ کي شلا پٿر ڏسي پنهنجي چرن ڪملن جي ڇهڻ سان ان کي مڪت روپ ڏنو. اهليا کي ڏسي رام الکي نمسڪار ڪيو انکان پوءِ اُڌار ونڊ شڪر جو ڌنش ڏسڻ لاءِ آيا آهيون. منيءَ وشوامتر جون اهي ڳالهيون ٻڌي راجا وشوامتر ۽ ٻنهي ٻالڪن کي ساڻ وٺي شهر ۾ آيو ۽ جنڪ سڀئي محلات هو جو سڀني موسمن ۾ سک ڏيندڙ هو تن ۾ هنن کي رهايو ويو ۽ سڀني هر طرح سان شيوا پوڄا ڪري ڪائين مرڪلائي راجا گهر ڏانهن ويو رشيءَ سان گڏ کائي پي آرام ڪري شري رامچندر جڏهن ڀاءُ سان گڏ ويٺو تڏهن لڇمڻ جي مرضي ٿي ته جنڪ پوري ڏسي اچجي پر رامچندر جي ڊپ ڪري ۽ پنهنجي منيءَ جي ڪري نه پيو ڪڇي پر من ۾ پيو مشڪي. شري رامچندر هنجي من جو حال ڄاڻي ڀڳت وڇلتا هردي ۾ آڻي آس پوءِ وشوامتر کي وينتي ڪري چيو هي ناٿ! لڇمڻ کي شهر ڏسڻ جي مرضي ٿي آهي پر اوهان جي ڀؤ کان نٿو ڪڇي. هاڻ موکي آڳيا ڏيو ته مان شهر ڏيکاري اچانس، وشوامتر خوش ٿي چيو هي سڳڻ جي کاڻ ٻئي ٻالڪ وڃي وڃي شهر ڏسي اچو. پوءِ ٻئي ٻالڪ منيءَ کي سر نوائي شهر ڏي هليا. ڪنوارا ٻالڪ هنن جي سونهن ڏسي ساڻن گڏجي هلڻ لڳا، چوڻ لڳا ته اي پيلو ڌوتي پهريل هٿن ۾ سندر ڌنش ٻاڻ ڄاڻيءَ ٿي موهن جهڙي مالها پيل ۽ مسڪ تي سهڻو چندن جو تلڪ ڏنل. اهڙي سانوري ۽ گوري من موهيندڙ ٻنهي ٻالڪن جي جوڙي هئي. شهر ۾ جڏهن اها خبر پئي ته وڃي ته ڪي راجڪمار شهر ڏسڻ لاءِ آيا آهن. هر گهر جا سڀ ڪم ڪار ڇڏي سڀ لوڪ نارين درشن ڪرڻ لاءِ ڊوڙي آيا.

بالڪن هڪ ٻئي ۾ پريم سان ڳالهيون ڪري چوڻ لڳيون ته هنن جي سونهن ڇٽي ٻالهن وارو وشنو، چئن منهن وارو برهما ۽ پنجن منهن سان شنڪر انهن ڏاري شرجي ۽ ٻيو ڪري به اهڙو ڏٺو جڳت ۾ ڪير آهي جنهن سان هي سکي! هن سندرتائي جي ڀيٽ ڪجي- ورڻ اي چوڻ لڳي هي سهيليون مون جهڙي ٻڌو آهي سو ته ٻڌو، هي ٻئي راجا دشرٿ جا پٽ آهن. هيءُ

سر نوائي گنگا ماتا کي نمسڪار ڪيو. گنگا ماتا آشيرواد ڏنس ۽ چيائينس ته هي راجا هاڻي جلد وڃ هڪ رٿ وٺي اچ جنهن ۾ گهوڙا ڀلا ۽ تيز هجن. پوءِ تون رٿ ۾ چڙهي هلندو هل مان تنهنجي پٺيان ايندس. پوءِ ڀاڳيرٿ ائين ئي ڪيو، گنگا جو تيز وهڪرو ڏسي رشين منين جو من پرسن ٿيو ۽ من لڳائي ڪناري تي واهي سنان ڪري ٿڌان سنڌيا ڪرڻ لڳا. ڀلا ڪيئن نه ڪن ڇو ته ويد ۾ چون ٿا ته گنگا ماتا جي درشن ڪرڻ سان پاپ ڀسم ٿيو وڃن ۽ دشٽ پاپي به سنان ڪري سنسار ساگر مان تري پار وڃن. پوءِ راجا ڀاڳيرٿ رٿ تي چڙهي هلڻ لڳو ۽ گنگا ماتا ان جي پٺيان هلڻ لڳي. سنڌ ۽ پهاڙن ۽ ديسن مان لنگهندي جڏهن هردوار وٽ اچي پهتا تڏهن گنگاجي ڏاڍو خوش ٿي. هردوار کان پوءِ پرياڳ ۾ آيا ۽ پرياڳ کان پوءِ ڪاشي ۾ ان کان پوءِ سمنڊ وٽ پهتا جنهن ۾ گنگاجي سمائجي ويئي. سمنڊ راجا ڀاڳيرٿ جي ڏاڍي تعريف ڪئي.

اهڙي طرح سگر جا سيهٺي پٽ ڀسم ٿيل گنگاجيءَ جي ڇهڻ ڪري تري ويا. وشوامتر چيو هي رامچندر! انهيءَ ڪري ئي پرٿويءَ تي گنگا جو اچڻ ٿيو ۽ گنگا کي ڀاڳيرٿ جي آڻڻ ڪري گنگا کي ڀاڳيرٿي به ڪري چوندا آهن.

رام لڇمڻ جنڪ پور ۾

گنگا جي اچڻ جو حال ٻڌي شري رامچندر ڏاڍو پرسن ٿيو. پوءِ ٻنهي سان ان ۾ سنان ڪري برهمڻن کي دان ڏنائين. پوءِ وشوامتر ٻنهي ڀائرن کي ساڻ وٺي جنڪ پور جي ويجهو پهتا اتي هڪ سنڌر عمدو باغ ڏٺائون جنهن ۾ آرام ڏيندڙ هنڌ گهڻا هئا. جو رامچندر اهو آستان پسند ڪري اتي رهي پيا. جڏهن راجا جنڪ کي سڌ پئي ته مهرشي وشوامتر آيو آهي سو ڀلا سان منتري گرو ۽ برهمڻ کي ساڻ وٺي منيءَ جي درشن ڪرڻ لاءِ آيو، راجا جنڪ اچڻ شرط منيءَ کي پيري پئي نمسڪار ڪيو، منيءَ ڪيس آشيرواد ڏني ۽ پرسان وهاري خوشخبري پڇڻ لڳا. اوڏي مهل ٻئي ڀائر جي باغ ۾ ڦلواڙي ڏسڻ ويا هوا سي موٽي آيا. هڪ سانورو ۽ ٻيو گوري رنگ جو جوان اوستا ۾ جڏهن رام لڇمڻ اندر آيا تڏهن سڀئي اٿي بيٺا. پوءِ وشوامتر کين پرسان وهاريو. راجا جنڪ هنجي مٺي ۽ موهيندڙ شڪل ڏسي حيرت ۾ پئجي ويو. منيءَ کان پڇڻ لڳو هي ناٿ! هي ٻئي سنڌر بالڪ ديوتائن جي سمان ڪنهن جا پٽ آهن. هي نه منهنجي من ۾ هن وقت نر ۽ نارائڻ جي سمان پيا ڏسڻ ۾ اچن. تنهن تي وشوامتر منيءَ جنڪ راجا کي چيو ته هي ٻئي ڀائر رام ۽ لڇمڻ راجا دشرٿ جا پٽ آهن مان هنن کي پنهنجي

ته ٻهڙو ڪو اپاءُ ڪر جو ڌرتيءَ تي گنگا اچي ۽ جڏهن گنگا وهي ايندي پوءِ جڏهن لهڻجا ڏهه هزار ٻالڪ سڙي ڀسم ٿيل آهن، انهيءَ ڀسم کي جڏهن گنگا ڇهندي تڏهن هي سڀئي لهڻجا ٻالڪ جيئرا ٿي پوندا. گرو جي صلاح انشومان کي ڏاڍي پسند آئي. الهن ڇئي ٿي ڪپل منيءَ وٽ ويو ۽ وڃي سر نوائي نمسڪار ڪيو. ڪپل منيءَ کيس آشيرواد ڏنو ۽ گهوڙو به ڇوڙي ڏنائين. انشومان گهوڙو وٺي آئي راجا سگر کي ڏنو ۽ سڀني ٻڌن جي ڀسم ٿيڻ ٻابت ۽ منيءَ جو سمورو حال ڪري ٻڌايائين. اهو ٻڌي راجا کي ڏاڍو ڏک ٿيو، ۽ وري گهوڙي اچڻ ڪري يگيه سماپت ڪيائين. پوءِ راجا، ٻڌ اوستا جاڻي راڄ جو ڪاروبار انشومان کي ڏيئي ٻاڻ ٻن ڏي هليو ويو. انشومان جو پٽ دليپ ۽ دليپ کي ڀاڳيرٿ نالي پٽ ٿيو. انشومان کي ته پڪ هئي ته جيسين گنگا ڌرتيءَ تي نه ايندي تيسين سڀئي ٻالڪن جو موڪش نه ٿيندو. انشومان کان پوءِ دليپ ۽ دليپ کان پوءِ ڀاڳيرٿ هن گنگا کي آڻڻ لاءِ ٻن ۾ وڃي ڪٺن تپسيا ڪئي. برهما هن جي اهڙي تپسيا ڏسي پرسن ٿي ڀاڳيرٿ وٽ آيو ۽ اچي ور گهرڻ لاءِ چيائينس. تڏهن ڀاڳيرٿ هٿ جوڙي چيو هي پرڀو! ٻه ور ڏيو هڪ ته سنس سماج وڌي ۽ ٻيو گنگا ڌرتيءَ تي اچي، برهما چيو الهن تي ٿيندو! گنگا ڌرتيءَ تي اچي ته سهڻ ڀر پوءِ هن کي ڌارڻ ڪير ڪندو، ڇو جو هوءَ جنهنڌيئي هڪدم رسائل ڏي وهندي هلي ۽ پوءِ ڌرتيءَ تي ڪانه ايندي سو مهيشور جو تپ ڪر مهادو وٽ وڃ جو ڏاڍو ديالو آهي ۽ اهي وڃي استوتي ڪر، پوءِ اوتي پرسن ٿي گنگا کي مستڪ ۾ ڌارڻ ڪندو. ائين چئي برهما انترڌيان ٿي ويو. پوءِ ڀاڳيرٿ وڃي مهادو جو ڌيان ڪري تپ ڪيو. جڏهن ٿي مهادو پرسن ٿي گنگا ڌارڻ ڪرڻ جو وچن ڏنائينس. جڏهن برهم لوڪ ۾ گنگاجيءَ ٻڌو ته مهادو تو موکي ڌارڻ ڪرڻ سو ويچار ڪرڻ لڳي ته مهادو سميت رسائل هلي ويندس، هڪ پل به نه ترسندس. انترجامي شنڪر ڀڳوان چيا ڪيو جو پنهنجون جٽائون کٽي ڦهلايائين. جڏهن ۾ سڄي گنگا سمائجي ويئي. هڪ سال اتي رهي، ٻاڻي ڀاڳيرٿ گنگاجيءَ کي ڌرتيءَ تي آڻڻ لاءِ شنڪر ڀڳوان کي استوتي ڪئي جڏهن ٿي ڀڳوان پرسن ٿي هڪ پاڻيءَ جي ٻوند ڪٽي جڏهن مان ٽي ڌارائون نڪتيون، هڪ وئي آڪاش ۾ جڏهن جو نالو ديوتائن ڀاڳ تاشي مداڪني رکيو ۽ ٻي جيڪا پاتال ۾ وئي دک هرڻ واري ٻرهاوتي نالي سڏجي ٿي، ۽ ٽين اها آهي جا سڀني سنتن مهاتمائن کي سک ڏيندڙ گنگا مالا سڏجي ٿي، گنگا کي آيو ڏسي ڀاڳيرٿ ڏاڍو خوش ٿيو ۽

سر نوائي گنگا ماتا کي نمسڪار ڪيو. گنگا ماتا آشيرواد ڏنس ۽ چيائين ھي راجا ھاڻي جلد وڃ ھڪ رٿ وٺي اچ جنھن ۾ گھوڙا ٻسلا ۽ تيز ھجن پوءِ تون رٿ ۾ چڙھي ھلندو ھل مان تنھنجي پٺيان ايندس. پوءِ ڀاڳيرٿ ائين ئي ڪيو، گنگا جو تيز وھڪرو ڏسي رشين منين جو من پرسن ٿيو ۽ من لڳائي ڪناري تي واھي سنان ڪري ڌيان سنڌيا ڪرڻ لڳا. ٻيا ڪيترن ته ڪن چوڻ ويد ۽ چون ٿا ته گنگا ماتا جي درشن ڪرڻ سان پاپ ۽ ڪشٽ ٿيو وڃن ۽ دشت پاپي ته سنان ڪري سنسار ساگر مان تري پيا وڃن. پوءِ راجا ڀاڳيرٿ رٿ تي چڙھي ھلڻ لڳو ۽ گنگا ماتا ان جي پٺيان ھلڻ لڳي. سمنڊ ۽ پھاڙن ۽ ديس مان لنگھندي جڏھن ھردوار وٽ اچي پھتا تڏھن گنگاجي ڏاڍي خوش ٿي. ھردوار کان پوءِ پرياگ ۾ آيا ۽ پرياگ کانپوءِ ڪاشي ۾ ان کان پوءِ سمنڊ وٽ پھتا جنھن ۾ گنگاجي سمائجي ويئي. سمنڊ راجا ڀاڳيرٿ جي ڏاڍي تعريف ڪئي.

اھڙي طرح سگر جا سٺ ھزار پٽ نيل گنگاجيءَ جي ڇھڻ ڪري تري ويا. وشوامتر چيو ھي رامچندر انھيءَ ڪري ئي پرٿويءَ تي گنگا جو اچڻ ٿيو ۽ گنگا کي ڀاڳيرٿ جي آڻڻ ڪري گنگا کي ڀاڳيرٿي به ڪري چوندا آھن.

رام لڇمڻ جنڪ پور ۾

گنگا جي اچڻ جو حال ٻڌي شري رامچندر ڏاڍو پرسن ٿيو. پوءِ آرام سان ان ۾ سنان ڪري برھمڻن کي دان ڏنائين. پوءِ وشوامتر ٻنھي ڀائرن کي ساڻ وٺي جنڪ پور جي ويجھو پھتا اتي ھڪ سنڌر عمدو باغ ڏٺائون جنھن ۾ آرام ڏيندڙ ھنڌ گھڻا ھئا جو رامچندر اھو آستان پسند ڪري اتي رھي پيا. جڏھن راجا جنڪ کي سڌ پئي ته مھرشي وشوامتر آيو آھي سو پاڻ سان متري گرو ۽ برھمڻ کي ساڻ وٺي منيءَ جي درشن ڪرڻ لاءِ آيو، راجا جنڪ اچڻ شرط منيءَ کي پيري پئي نمسڪار ڪيو، منيءَ کيس آشيرواد ڏني ۽ پرسان وھاري خوشخبري پڇڻ لڳا. اوڏي مھل ٻئي ڀائر جي باغ ۾ واڙي ڏسڻ ويا ھوا سي موٽي آيا. ھڪ سانورو ۽ ٻيو گوري رنگ جو جوان ستا ۾ جڏھن رام لڇمڻ اندر آيا تڏھن سڀئي اٿي بيٺا. پوءِ وشوامتر کين پاڻ وھاريو. راجا جنڪ ھنن جي مٺي ۽ موھيندڙ شڪل ڏسي حيرت ۾ پئجي ويو، منيءَ کان پڇڻ لڳو ھي ناٿ! ھي ٻئي سنڌر بالڪ ڪھڙن سمان ڪنھن جا پٽ آھن. ھي ته منھنجي من ۾ ھن وقت نر ۽ نارائڻ سمان پيا ڏسڻ ۾ اچن. تڏھن وشوامتر منيءَ جنڪ راجا کي چيو ته ھي ٻئي ڀائر رام ۽ لڇمڻ راجا دشرٿ جا پٽ آھن مان ھنن کي پنھنجي

ته اهڙو ڪو اپاءُ ڪر جو ڌرتيءَ تي گنگا اچي ۽ جڏهن گنگا وهي ايندي پوءِ جڏهن تنهنجا ڏهه هزار پاڻ سڙي ڀسم ٿيل آهن، انهيءَ ڀسم کي جڏهن گنگا ڇهندي تڏهن هي سڀئي تنهنجا پاڻ جيئرا ٿي پوندا. گرو جي صلاح انشومان کي ڏاڍي پسند آئي. اهين چئي پئي ڪپل منيءَ وٽ ويا ۽ وڃي سر نوائي نمسڪار ڪيو. ڪپل منيءَ کين آشيرواد ڏنو ۽ گهوڙو به ڇوڙي ڏنائين، انشومان گهوڙو وٺي اچي راجا سگر کي ڏنو ۽ سڀني ڀائرن جي ڀسم ٿيڻ بابت ۽ منيءَ جو سمورو حال ڪري ٻڌايائين. اهو ٻڌي راجا کي ڏاڍو ڏک ٿيو، ۽ وڃي گهوڙي اچڻ ڪري يگيه سماپت ڪيائين. پوءِ راجا اوڌ اوستا جاڻي راڄ جو ڪاروبار انشومان کي ڏئي پاڻ بن ڏي هليو ويو. انشومان جو پٽ دليپ ۽ دليپ کي ڀاڳيرٿ نالي پٽ ٿيو، انشومان کي نه پڪ هئي نه جيسين گنگا ڌرتيءَ تي نه ايندي تيسين سڀني ڀائرن جو موڪش نه ٿيندو. انشومان کان پوءِ دليپ ۽ دليپ کان پوءِ ڀاڳيرٿ هن گنگا کي آڻڻ لاءِ بن ۾ وڃي ڪٺن تپسيا ڪئي. برهما هن جي اهڙي تپسيا ڏسي پرسن ٿي ڀاڳيرٿ وٽ آيو ۽ اچي ور گهرڻ لاءِ چيائينس. تنهن تي ڀاڳيرٿ هٿ جوڙي چيو هي پرڀو! ٻه ور ڏيو هڪ ته سنت سماج وڌي ۽ ٻيو گنگا ڌرتيءَ تي اچي، برهما چيو اهين ئي ٿيندو! گنگا ڌرتيءَ تي اچي ته سگهي پر پوءِ هن کي ڌارڻ ڪير ڪندو، ڇو جو هوءَ ڇنڊيندي هڪدم رساتل ڏي وهندي هلي ۽ پوءِ ڌرتيءَ تي ڪانه ايندي سو مهنجو چوڻ مڃي مهاديو وٽ وڃ جو ڏاڍو ديالو آهي ۽ اچي وڃي استوتي ڪر، پوءِ اوئي پرسن ٿي گنگا کي مستڪ ۾ ڌارڻ ڪندو. اهين چئي برهما انترڌيان ٿي ويو. پوءِ ڀاڳيرٿ وڃي مهاديو جو ڌيان ڪري تپ ڪيو. جنهن تي مهاديو پرسن ٿي گنگا ڌارڻ ڪرڻ جو وچن ڏنائينس، جڏهن برهم لوڪ ۾ گنگاجيءَ ٻڌو ته مهاديو ته مونکي ڌارڻ ڪرڻ سو ويچار ڪرڻ لڳي ته مهاديو سميت رساتل هلي وڃانس، هڪ پل ۾ نه ترسندس. انترجامي شنڪر ڀڳوان چيا ڪيو جو ڀڳوتن جتائون ڪٺي ڦهلايائين. جنهن ۾ سڄي گنگا سمائجي وئي. هڪ سال اتي رهي، ڀاڳيرٿ گنگاجيءَ کي ڌرتيءَ تي آڻڻ لاءِ شنڪر ڀڳوان کي استوتي ڪئي جنهن تي ڀڳوان پرسن ٿي هڪ پاٽيءَ جي ارند کڻي جنهن مان ٽي ڌارائون نڪتيون، هڪ وئي آڪاش ۾ جنهن جو نالو ديوتائن پاپ ناشڪ منداڪني رکيو ۽ ٻي جيڪا پاتال ۾ وئي دک هرڻ واري ڀوڳاوتي نالي سڏجي ٿي، ۽ ٽين اها آهي جا سڀني سنتن مهاتمائن کي سک ڏيندڙ گنگا مائي سڏجي ٿي، گنگا کي آيو ڏسي ڀاڳيرٿ ڏاڍو خوش ٿيو ۽

هو جڏهن وٽ وڃي دک ڀري حقيقت ٻڌائي، ڀرڳو رشي راجا کي دکي ڏسي من ۾ ديا آڻي راجا تي پرسن ٿي چيو هي راجا تون چنتا نہ ڪر توکي ڀڳونت جي ڪرپا سان هڪ راڻيءَ منجهان هڪ پٽ ۽ ٻيءَ راڻيءَ مان ڏهہ هزار ڪٽوان پٽ ٿيندا. راجا رشيءَ جو اهو وچن ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ رشيءَ کي ڏنڊوت پرڻام ڪري موٽي ايوڌيا ۾ اچي سک سان راڄ ڪرڻ لڳو. ڪجهہ وقت ڪانپوءِ ڪيشني راڻيءَ مان اسمنجس نالي پٽ ڄائو ۽ ٻيءَ راڻيءَ مان هڪ تنبي پيدا ٿي، ان ۾ رشيءَ جي چوڻ موجب ڏهہ هزار پٽ هوا. ٻنهي جي پيدا ٿيڻ جو ٻڌي راجا ڏاڍو خوش ٿيو ۽ خوب دان پن ڪيائين. ٻالڪ جڏهن وڏا ٿيا تڏهن انهن مان جيڪو اسمنجس ساماڻو سو تمام پاپي ۽ نيچ ٿيو. شهر جا جيڪي بہ ٻالڪ نديءَ تي سنان ڪرڻ ويندا هوا، تن سڀني کي نديءَ ۾ ٻوڙي ڇڏيندو هو، ويچارا مائٽ دکي ٿي روئندا پٽيندا راجا وٽ دانهون ويندا هئا، تہ هي راجا پرجا پالڪ! توهان جو پٽ اسان جي ٻالڪن لاءِ ساکيات ڪال ساماڻو آهي، سو جيڪڏهن اهو حال آهي تہ اسان کي شهر ڇڏي وڃڻو پوندو. راجا پرجا کي ڌارج ڏنو ۽ پنهنجي ڪمار پٽ کي شهر نيڪالي ڏئي ڇڏي.

هن کان پوءِ پٽ جيڪو انشومان نالي ٿيو سو ڏاڍو ڪٽوان هئو، جو راجا کي ڏاڍو پيارو هئو. هڪڙي ڏينهن راجا پنهنجي وڏي اوستا ڏسي هڪ وڏو يگيہ ڪرايو ۽ پنهنجو گهوڙو چئني طرفن ڦيرايو، اندر کي ڊپ لڳو. تنهن گهوڙي کي لڪ چوريءَ غائب ڪري ڪپل منيءَ جي آشرم ۾ ٻڌايائين. ماڻهن وڃي ان وقت راجا کي ٻڌايو تہ گهوڙو غائب آهي. پوءِ راجا پنهنجي پٽن کي گهوڙي جي ڳولها لاءِ موڪليو جن کي ڳولهيندي ڳولهيندي نيٺ منيءَ جي آشرم ۾ پتو پيو، آشرم ۾ اچڻ شرط ڪروڌ ۾ ٻرجي منيءَ کي گهٽ وڌ ڳالهائڻ لڳا. اهو ٻڌي ڪپل منيءَ جيئن ئي نهاريو تہ اهي جو اهي سڀ سڙي ڀسم ٿي ويا.

گنگاجيءَ جو پرٿويءَ تي اچڻ

وشوامتر چيو هي رامچندر! هن بنا ڪنهن سوچ ويچار جي ايمان وس ...ي ڪروڌ ڪيو، تنهنجو ڦل ترت مليو. ڪيترن ڏينهن کان پوءِ پٽن کي نہ ...ڙو ڏسي، راجا پنهنجي پياري پٽ انشومان کي موڪليو. هي ويچارو سياڻو ...و سٺو ۽ نمرتا ڀاو وارو هو جتي بہ ويو تي الي نمرتا ڀاءُ سان ڏس پتو ...ندو پئي ويو وات تي هن کي ماس گرڙ گڏيو. جنهن کيس سمورو حال ...ندس ڀائرن جو ڪري ٻڌايو جو انشومان کي ٻڌي ڏاڍو دک ٿيو. پوءِ گرڙ صلاح ڏنس

هي رام لڇمڻ برهما جي پٽريءَ گوتم جي پتنيءَ اهليا جو اڌار ڪري. مني
وشوامتر انهن کي رگهناٿ جو هڪ جهلڪ ڏيکاري اڪــر ســب ۽ وڃايل اهليا
ڏيکاري، تڏهن سري رامچندر پنهنجي چرڻن جي ڌوڙ ان شلا کــي ڇهائي
پــوتر اهليا کي ڏنو ۽ ان کي ڀڳوان رام ڇڏيو. ماتا رام آهيان انهن کي
پرڻام ڪيو. تڏهن اهليا سري رامچندر کي ڏسڻ لاءِ پتالمبر پائي ڏسي ۽ چار
ٻانهون، سنک، چڪر، گدا ۽ پدم سوڀياوان هئو ۽ ڪنڌ ۾ ڦلن جي مالا ۽ ڪمل
هٿ ۽ ساڻ لڇمڻ بــــ هئو ان جي مک ۾ مسڪراهٽ ۽ ڪمل جي سمان
پنهنجي اُپل مٺيءَ جهڙو شيام جو ڏهنڊ ڏسائڻ کـــي روشن ڪري رهيو
هئو. رامچندر کي ڏسي اهليا جا اکيون خوشيءَ ۾ ڪري پيا ان وقت گرلم جو
چرڻ ياد ڪري ان کي ساڪيات نارائڻ جاڻي ان جــو اُپرو ڪري اکين ۾
پريم جا آنسون آڻي ڏنڊوت پرڻام ڪيو. پوءِ اڳي ٻڌي ان ڪمل نين ڀڳوان
رام کي ڏسي مني واڻيءَ ۾ انهي استوتي ڪري چرڻ لڳي هي جڳتر نائڪ
لوڪان جي چرڻ ڪمل جي ڌوڙ لڳڻ سان اڄ مان ڪرتارٿ ٿي وئي، جنهنجي
چرڻ ڪمل جي ڌوڙ کي سرلوڪن ۽ گرڻ ديوتا رهن لڳن، جنهن جي نام
سان انهن ڪمل جي گل مان برهما پرگهٽ ٿيو آهي جنهنجي نام امرت جو
ڀڳوان شنڪر رسڪ آهي. هي پرڀو مان مورک اگياني استري ذات پيلا
لوڪان جي پيد کي ڇا ڄاڻان هي رام مان پريم سان لوڪان کي سڄوار نمسڪار
ٿي ڪريان، مان جتي ۽ ڪٿي ٿي رهان اتي لوڪانجي چرڻن جو ڌيان مون ۾
سدائين جڳندو رهي، هي ڀڳت وتسل لوڪان کــي نمسڪار آهــي، هــي
رشيڪيش لوڪان کي نمسڪار آهي، هي نارائڻ لوڪان کي وار وار نمسڪار
آهي، انهيءَ طرح ساڻون ٻڌي ساڪيات سري رامچندر جي استوتي ڪري
۽ پرڪرما ڏئي وندنا ڪري هوءَ ڀڳوان جي آگيا سان پنهنجي پتيءَ وٽ
هلي وئي.

سگر راجا جو ورتانت

هن کان پوءِ وشوامتر رام ۽ لڇمڻ کي ساڻ وٺي پيدل ڪندا اچي
گنگاجيءَ وٽ پهتا اتي پنهي ڀائرن گنگاجيءَ کي نمسڪار ڪيو ۽ منيءَ کان
گنگا جي اچڻ جو حال پڇيو. تنهنتي وشوامتر چوڻ لڳو ته لوڪان جي
واس ۾ سگر نالي هڪ راجا ٿي گذريو آهي جنهنکي ٻه رانيون هيون هڪ
جو نالو ڪيشني ۽ ٻيءَ جو نالو سمتي هئو. راجا کي سڀ ڪجهه هوندي
به هڪ سنتان نه هئو. جنهن جي چنتا ۾ پنهي راڻين کي وٺي سنتان پراپت
ڪرڻ لاءِ بن ۾ تپسيا ڪرڻ لاءِ ويو، اتيءَ بن ۾ هڪ رشي ڀرڳو رهندو

آشرم جو تمام سندر رمڻيڪ ۽ پوتر ڏسڻ ۾ اچي ٿو سو ڪنهن جو آهي، هن
جو سڄو حال چڱيءَ طرح ڪري ٻڌايو. شري وشوامتر چيو- هي رام هن آشرم
جو پورو پورو وستار ٻڌ، پهرياڻين هن آشرم ۾ مهارشي گوتم جي تپسيا دوارا
شري هريءَ جي آراڌنا ڪندو رهندو هو، ان جي برهمچاريه کان سنتوش
ٿي ڪري برهما هن جي شيوا لاءِ اهليا نالي هڪ سهڻي سندر پنهنجي
ڪنيا ڏني جنهن سان گڏ تپ جي پرڀاو سان گوتم ان اهليا سان هتي رهڻ
لڳو، هيڏانهن ديوراج اندر اهليا جو روپ ڏسي موهت ٿي پيو ۽ روزانو هن
سان سنڀوڳ ڪرڻ لاءِ موقعو ڏسڻ لڳو. هڪ ڏينهن مهرر گوتم ٻاهر وڃڻ
ڪري، ڀاڻ گوتم جو روپ ڌاري اهليا سان ڀوڳ ولاس ڪري جلدي هتان
هلڻ لڳو ته انهيءَ وقت مني به اتان موٽي آيو. هن کي پنهنجو روپ ڌاريل
ڏسي رشي گوتم ڪروڌ ۾ ڀرجي پيو- هي دشٽ آتما اڙي پاپي منهنجي
روپ ڌارڻ وارو تون ڪير آهين سچ سچ ٻڌاءِ نه ته مان توکي هينئر جو هينئر
ڀسم ڪري ڇڏيندس. تنهن تي اندر چوڻ لڳو ڀڳوان مان ڪام جي وس ۾
قاتل ديوراج اندر آهيان منهنجي رکيا ڪريو. مون پاپيءَ وڏو پاپ ڪيو
آهي. تڏهن گوتم ڪروڌ ۾ ڀرجي اکيون ڳاڙهيون ڪري ديوراج اندر کي
سراپ ڏنو هي دشٽ تون مهن جي گهر ڀڳ (سوراخ ڀڳا پوڻ ڪرڻ جو
استان) لاءِ آيو آهين انهيءَ ڪري تنهن جي سرير ۾ سوين ڀڳ ٿيندا. اهڙيءَ
طرح ديوراج کي سراپ ڏيئي مني پنهنجي آشرم ۾ ويو ته ڏٺائين اهليا ڀئو
کان ڏڪندي هٿ جوڙي بيٺي آهي، ان کي ڏسي گوتم چيو هي دشٽڻ
تون مهن جي آشرم ۾ شلا پٿر ۾ نواس ڪر- هتي تون انا کاڌي رهي اس
ڇانوَ هوا ۽ برسات کي سهندي ڏينهن رات تپسيا ڪر ۽ ايڪاگر چت سان
هردي ۾ وپل پرماتما رام جو ڌيان ڪر- اڄ کان وٺي هيءُ مهن جو آشرم
سڀني قسمن جي جيو جنتن کان خالي رهندو اهڙيءَ طرح ڪيئين هزار ورهيه
گذرڻ کانپوءِ هتي دشرٿ نندن شري رامچندر جو پيرن جي ڀاءُ لڇمڻ سان
گڏ ايندو ۽ جنهن وقت پٿر جي شلا تي پنهنجا پيرَ چرڻ ڇهندو، ان وقت
تون پاپن کان مڪت ٿي ويندينءَ ۽ پڄتي پاڻ سان شري رامچندر جو پوڄن
ڪري ان جي پرڪرما ڏيئي نمسڪار ڪري استوتي ڪرڻ سان سراپ کان
مڪت ٿي ويندينءَ ۽ پوءِ منهنجي اچي شيوا ڪرڻ لڳندينءَ، ائين چئي گوتم
رشي هماليه پربت تي هليو ويو. هي رگهنات انهيءَ ڏينهن کان وٺي هيءُ
اهليا هوا کائيندي ڪٺور تپسيا ۾ لڳي ۽ توهانجي چرڻن جي ڌوڙ لڳڻ جي
مراد سان اڄ ڏينهن تائين پرڀو جي نظر کان پري پنهنجي شپ آشرم ۾ رهي ٿي.

رامچندر جو سباهو ۽ ماريچ راڪشس کي مارڻ

شري مهاديو چوي ٿو، هي پاروتي! ان کان پوءِ وشوامتر سان گڏ اهي ٻئي ٻالڪ راڄ محل سان گڏ ان ۾ سندر ڪام تالي آشرم ۾ رهي صبح ٿيندي ئي اتان ڏاڍي اڳتي هليا. پنڌ ڪندي ڪندي ڪجهه وقت کان پوءِ ٻيهان هڪڙو آشرم ڏٺائون جنهن ۾ وشرام ڪرڻ لاءِ اتي اچي رهيا. پوءِ شري رامچندر وشوامتر کي چيو ته هي مني توهان ٻلي وڃي يگيه ڪريو مڪتي منط اهڙ ڏيکاريو ته، راڪشس ڪٿي ظلم مچائين ٿا. ٻڌي منيءَ چڱو چئي ٻين منين سان گڏ يگيه ڪرڻ شروع ڪيو، ان ڳالهه جي وقت ماريچ ۽ سباهو نالي ٻئي ڪام روپي راڪشس رت ۽ ماس جي هڏن جي برسات وسائيندا ڏسڻ ۾ آيا، اوڏي مهل ٻڌمان رام ٿي. ٻاڻ ڪٺي ڌنش ۾ چاڙهي اهڙو ته زور سان ڇڪي انهن ٻنهي راڪشسن تي الڳ الڳ ٻاڻ ڇڏيا جو انهن مان هڪ ٻاڻ ٿي ماريچ کي آڪاش ۾ ڦيرائي ڦيرائي هڪ سؤ يوجن پري ڪسان سمنڊ ۾ ڪيرائي ڇڏيو، اها هڪ حيرت ۾ وجهندڙ ڳالهه هئي، ٻيو اگني ٻاڻ جو سباهو کي لڳو ۽ ڪن ۾ ساڙي ڀسم ڪري ڇڏيو. ۽ جيڪي انهن جا ٻيا سالي هوا سي لڇمڻ لوهه تي ماري ڇڏيا هوا. ان وقت ديوتائن لڇمڻ ۽ شري رامچندر جي مٿان گلن جي ورکا وسائي. وشوامتر شري رگهناٿ جو چڱي طرح پوڄن ڪيو ۽ انهن کي گهرڊ ۾ ويهاري اڳئين ۾ ايام جا آنڊون آٽي ڪري لڳايون. پوءِ لڇمڻ سميت رام کي ڀڪل ڦل آڻي کارايائون. اهڙي طرح اتي رهي انهن کي الهاسي مڪر ڪٽائون ٻڌائيندي ٿي ڏينهن گذري ويا چوٿين ڏينهن وشوامتر رام کي چيو، ”هي رام مهاتما جنڪ جو وڏو ڀاري يگيه ڏسڻ لاءِ اسان سڀئي جنڪ پور هلنداسون. اتي شري مهاديو جو ڏروهر جي روپ ۾ رکيل هڪ مها ڀاري ڌنش آهي. ان مضبوط ڌنش کي ٿورو ڏسندا ته مهراج جنڪ توهان جو چڱيءَ طرح آدر ڪندو.“

اهليا اڌار

اهڙي ريت وشوامتر، ٻين منين ۽ رام لڇمڻ کي ساڻ وٺي گنگانديءَ جي ويجهو گوتم رشيءَ جي پوتر آشرم ۾ آيا. جو اهڙو ته پوتر ٿلن سان ڀريل هو، جتي اهليا تپ ڪري رهي هئي، سري رامچندر ان آشرم کي ڏسڻ لڳي ۽ اهڙي قسم جي جيون کان خالي ڏسي منيءَ کي چيو ته هي منيور هي وڻ ٻوٽا ۽ ٿلن سان ڀريل آهن ۽ جانورن کان خالي آهن هنڌ وڏو

ٿيءِ ڏڌهن ڀڳوان چيو، ائين ٿي ٿيندو. انهيءَ ڪري هيءَ وشنو ڀڳوان هن وقت رام روپ ۾ تنهن جو ڀت آهي ۽ ان جي شيوا ڪرڻ لاءِ شيش ناگ لڇمڻ روپ ۾ پرگهٽ ٿيو ان جو ساٿي آهي ڀڳوان گداڌاري سنک ۽ چڪر ڀرت ۽ شتروگهن جي روپ ۾ اوتار ورتو آهي ۽ ارگ مايا انجي دلاري سيتا پرگهٽ ٿي آهي هن وقت وشوامتر رام جو سيتا سان سنجوڳ ڪرائڻ لاءِ آيو آهي، اهو ڀيد تمام ڳوڙهو آهي هن کي ڪڏهن ظاهر نه ڪجو. هاڻ سڀ ڀيد توکي معلوم ٿي چڪو آهي هاڻ تون راضي خوشيءَ سان وشوامتر منيءَ جو سنڪار ڪري شري لڪشمي پتي شري رگهوناٿ کي لڇمڻ سوڌو هن سان گڏ موڪلي ڇڏيو.

رام جو راڪش کي مارڻ

وشست منيءَ کان اهڙي حقيقت ٻڌي راجا دشرٿ ان وقت پاڻ کي
رش نصيب سمجهيو ۽ من ۾ پرسن ٿي پريم سان هي رام! هي رام! هي
ڇمڻ! ائين چئي پڪاريو. انهن ٻنهي جي اچڻ ڪري انهن کي ڇاتيءَ سان
ٿي وشوامتر منيءَ کي ٻنهي جي ٻانهن ڏني، تڏهن وشوامتر ڏاڍو خوش ٿي
ڪي آشيرواد ڏني تعريف ڪئي پوءِ ڌنش ٻاڻ، ترڪش ۽ هٿيارن سميت
۽ لڇمڻ کي تيار ٿيل ڏسي ٻنهي کي ساڻ وٺي اتان هلڻ لڳو. ٽورو
وڃي وشوامتر ڀڳتي ڀاءُ سان رام کي سڏي هن کي ٻه وديائون سيکاريون
ڄي ڪري هنن کي بک ۽ اڃ جي پرواهه نه رهي ۽ سرير ۾ اتل بل ۽
وڌي- تنهن کان پوءِ گنگاجي پار ڪري تاڙڪا ٻن ۾ آيا، تڏهن وشوامتر
رامچندر کي چيو ته هتي هڪ تاڙڪا نالي پنهن جي مرضيءَ موجب
ارڻ واري راڪشڻ رهي ٿي جا هن سيني ديسواسين کي دک پهچائي
ن ٻيا سوچ ويچار جي هن کي ماري ڇڏ. تنهن تي رامچندر تمام چڱو
نش ۾ ٻاڻ چاڙهي تيز رفتار ۾ ڇڏيو- جنهن جي آواز سان سڀ اُن
ي ويو. ان آواز کي ٻڌي ڀيانڪ روپ واري راڪسڻ تاڙڪا ان کي
ڪڙي ۽ ڪروڌ ۾ ڀرجي چرڻ وانگر گرجندي ابرسات وانگر اڏامندي
ن ڊوڙي- ڀڳوان رام اُنوقت ان جي سيني ۾ هڪ ٻاڻ ماريو- ان
ڻ شرط راڪشڻي رت ڳاڙهيندي ٻن ان ۾ ڪري پئي ۽ سراپ وس
وپ ۾ اها تاڙڪا سري رامچندر جي ڪرپا سان سراپ کان مڪت
ندري يڪشڻي ٿي پيئي ۽ شري رامچندر کي پرڪرما ڏيئي پرڻام
ي آگيا سان سرڳ لوڪ ۾ هلي وئي. تڏهن وشوامتر رامچندر جو
ڪرم ڏسي تعجب ۾ پئجي ويو.

ڪمل ۽ وڃي ڏسان ته واقعي ڪري ٻنهي ڀائرن کي ولي اچان. اهو ويچار
ڪري راڄ دربار ۾ آيو، راجا مني کي آڌر ڏيئي ڏنڊوت پرنام ڪري آڻي
آسڻ تي ويهاريو ۽ مني جا چرن ڌوئي پوڄا ڪري ڪيس ڀوڄن ڪرايو ۽
چوڻ لڳو ته موں جهڙو ڀاڳ وارو اڄ ٻيو ڪو نه هوندو. جو توهان چرڻ گهمائي
منهنجي گهر کي پوتر ڪيو. راجا چئن ئي پٽن کي مني کي پيرين پوڻ
لاءِ چيو ۽ پوءِ مني کي وڌيڪ چيائين ته توهان جو اچڻ ڪيئن ٿيو آهي هن
کان اڳ ڪڏهن به نه آيا آهيو سو ضرور ڪنهن ڪم سان اڄ آيا آهيو.
مهرباني ڪري جيڪا منهنجي لائق سيوا هجي سا فرمايو ته ٻڌان دير
ڪئي وڃي. راجا جا اهڙا مٺا وچن ٻڌي مني چوڻ لڳو، هي راجا مونکي
دليپ سڀئي ستائين ٿا، سو مان توهان کان گهر ڪرڻ آيو آهيان ته شري
رامچندر جي ڀاءُ لڇمڻ سميت ڏيو ته راڪشن کي هلي مارين ته مان ڪرتارٿ
ٿيان. انهيءَ ۾ توهانجو جس ۽ ڪلياڻ آهي. انهيءَ ڀاري ۾ وشسٽ کيس چيو
ته جيڪڏهن توهانجي به مرضي هجي ته توهان مونکي ٻنهي راجڪمارن جي
ڀاڱن ڏيو. اهو ٻڌي راجا چنتا ۾ پئجي ويو ۽ اڪيلائي ۾ وڃي گروءَ کان
پڇيو، ”هي گروجي گهڻن سالن گذرڻ کانپوءِ وڏن ڪشٽن ۽ ڪمالن سان
مونکي هي ديوتائن سمان چار پٽ مليا آهن انهن مان رام مونکي ڏاڍو پيارو
آهي. سو هاڻ مان ڇا ڪريان؟ منهنجو چت رام کي اکين کان پري ڪرڻ
لاءِ تيار نه آهي. جيڪڏهن رام هتان هليو ويندو ته منهنجو اتي ڏينهن کان
سواءِ جيئڻ مشڪل ٿي پوندو.“ دل ۾ چيائين جيڪڏهن مان هنکي رکي
جواب ٿو ڏيان ته پڪ آهي مني مونکي سراپ ڏئي ڇڏيندو، هاڻ اهو ٻڌايو
ته منهنجو ڀلو ڪيئن ٿيندو. جيئن منهنجو وچن ڪوڙو نه ٿئي. انهن تي
وشسٽ مني چوڻ لڳو، هي راجا ديوتائن کان ڳجهي رکڻ واري ڳالهه ٻڌو هن
کي ڪنهن به حالت ۾ ظاهر نه ڪرڻ گهرجي. هيءُ رام مڙس نه آهي ساڪشات
پرشوتم پرماتما ٿي پنهنجي مايا مان هن روپ ۾ پرگهٽ ٿيو آهي، هي راجا
پوري ڪال ۾ ڌرتيءَ ان ڀار لاهڻ لاءِ برهما ڀڳوان کي پرارٿنا ڪئي هئي،
انڪي پورو ڪرڻ لاءِ پرميشور ٿو وڃي اچي ڪوشليا جي گرڀ مان جنم ورتو
آهي. پورب جنم ۾ تون برهما جو پٽ پرجاپتي ڪشيپ هئين ۽ ديو ماتا
ڪوشليا آدتي هئي، ان وقت توهان ٻنهي جڻن تپ ڪيو لڳاتار ڪيترن
سالن تائين ڀڳوان وشنوءَ جي آراڌنا ڪئي ۽ تن من سان ڌيان لڳائي ڪٺن
تپسيا ڪئي تڏهن ڀڳوان پرسن ٿي توهان ٻنهي کي درشن ڏئي چيو ته ور
گهرو. تو ڀڳوان کان اهو ئي ور گهريو هو. هي اوتار ٿي منهنجو پٽ

ٻروار ڪري سک ڏيندڙ سڀ ٻانر وڏا ٿيا ۽ گروءَ اڳي سندن منڍڻ لهرائڻ ۽
براهمڻن کي ٻه گهڻيئي ڏکڻا پرابت ڪئي. جو ٻرهم من وچن ۽ ڪرمن ڪري
اندرين کان پري آهي اهو ئي پرڀو دشرٿ جي اڱڻ ۾ گهمي ڦري ٿو، راجا
ڪاڏي وقت سڏ ٿو ڪرايس ته ٻارن جو ميڙ ڇڏي نٿو اچي ڪوشليا جڏهن
سڏڻ ٿي وڃيس تڏهن ڀڳوان ناز سان ڀڄي وڃيو تهڪي ماتا ڊوڙي پڪڙڻ
جو همت ٿي ڪري. ڀڳوان جو ٻت مٽيءَ ۾ ڀريل ميرو آهي ۽ راجا ڪلي هنج
۾ وهاريس ٿو ڀڳوان چنچل من سان ڀيو ڪاڌو کائي ۽ هيڏانهن هوڏانهن وجهه
وٺي ڏڏ ۽ ڪڇٽي منهن ۾ لڳائي ڀيا وجهيس ته واڪا ڪندو ڀڄي ٿي واو
ڀڳوان جي ٻال چرتر کي شيش ناڳ ۽ شنڪر ۽ شاسترن پريم سان ڳايو آهي
جڏهن ٻانر ڪمار دنيگرات ٿيا تڏهن گروءَ ۽ ماتا پتا کين جنيو پارايو،
شري رامچندر ۽ ٻانر گروءَ جي گهر پڙهڻ ويا ۽ ٿوري وقت ۾ سڀ وديائون
پرايائون. چارئي ويد سياوبڪ سواس آهن سو ڀڳوان پڙهڻ وڃي سا ڪهڙي
وڏي عجب جي ڳالهه آهي، وديا، نمرتا شيلتا جي گڻن سان ڀرپور سيئي
راجائي نمرتي جا کيل ڪرڻ لڳا. هٿن ۾ تيرڪمان ڏايو ڀيو سونهي ۽ سندر
روپ ڏسي سارو سنسار موهت ٿئي ٿيو. شري رامچندر ٻانرن ۽ سنگتين کي
گهرائي روز وڃي شڪار ڪندو هو. دل ۾ وچاري پوتر جانورن کي ماريندو
هو ۽ اهي ڏهاڙي آڻي راجا کي ڏيکاريندو هو جيڪي جانور شري رامچندر
جي تير سان مرندا هوا، اهي سرڳ ڇڏي سرڳ ۾ ويندا هوا. سري رامچندر
ننڍن ٻانرن ۽ سنگتين سان گڏ ڀوڄن ڪندو هو ۽ ماتا پتا جي آگيا موجب
هلندو هو. ويد پراڻ من لڳائي ٻڌندو هو ۽ ٻانرن کي ٻاڻ سمجهائي ٻڌائيندو
هو. رامچندر امرت ويلي جو اٿي ماتا پتا کي متو ٽيڪيندو هو ۽ پوءِ آگيا
وٺي شهر جو ڪم ڪندو هو. راجا اها حالت ڏسي من ۾ ڏاڍو پرسن ٿيندو هو.

وشوامتر جو رام ۽ لڇمڻ کي وٺي وڃڻ

مهامني وشوامتر جو گيانوان مني هو سو ان ۾ ڪوٽچگر آشرم ڏسي رهندو
هو. جتي مني جپ، تپ، يگيه جوڳ ابياس ڪندا هوا. اتي هو ماريچ ۽
سباهو نالي راڪش کان گهڻو ڊڄندا هوا ڇو ته يگيه ڏسندئي راڪش ڊوڙي
ايندا هوا ۽ اچي وگهن وجهندا هوا جنهنڪري رشي مني ڏاڍو دکي ٿيندا
هوا. انهيءَ ڳالهه جي وشوامتر کي ڏاڍي چنتا هئي. ته هيءَ پاپي راڪش
ڀڳوان کان سواءِ ٻئي جي هٿان نه مرندا. مهشور من ۾ ويچار ڪيو ته ڀڳوان
ڌرتيءَ تي ڀار لاهڻ لاءِ اوتار ورتو آهي. انهيءَ بهاني سان پريوءَ جا چرن

پر چاليهس ڪي نه ڪئي. رام اوليءَ مٺل ٻارن وانگر ڏيري ڏيري روئڻ لڳو،
لڏهن ان کي بُک ۾ وياڪل ڏسي ڪوشليا ان کي ڇاتيءَ سان لائي پيار
ڪيو اهڙي طرح جڳت کي آنند ڏيندڙ ڀڳوان (ماتا) سان ٻال روپ ڌاري
دشرٿ ۽ ڪوشليا کي آنند ڏيڻ لڳو. سري رام جو سانورو سروپ ٿيو جي
اکين ۾ وهو ۽ اُدون جو چهرو مڇين جو من موهجي ٿي وڃي. ڇاتيءَ ۾ گهنگهورن
جي مالا پهريل. ڳوڙهن ڳوڙهن سان ڀريل وڏيرن ٻانهون، ڇاتيءَ ۾ مڻين جو هار پيل.
هيري جي سونهن. پرڀوءَ ارهمڻ جي پير جو نشان، ڳچي سنک جهڙي، ڪاڏي
لام سندر، منهن جي ٿي شمار سندرتا ڳاڙهن چپن جي اندر ۽ ٻه ڏند ۽
اک ڪان مٿيرو للڪ جي سونهن سندر ڪن، شوڀيڪ ڳل آهن. ارلي لمام
وٽندڙ مٺي ٻولي آهي ماتا هڄا سٺيا گهنڊيدار نيلا ۽ ڳهاٽا وار ڏاڍو ڀاهي
سنواريا آهن. سرير تي پيلو چولو پهريل ۽ گوڏن ۽ هٿن جي وسيلي سندس
ٻيڌ ڪرڻ مرڪي موهي ٿو ڇڏي. جو ڀڳوان سک دک ۽ اگيان کان ٻاري جو
گيان والي ۽ اندرين کان پري آهي سو راجا ۽ راڻيءَ جي ڏاڍي پريم وس
ٿي پسونتر ٻال چرتر پيو ڪري. ماتا ڪوشليا ڪڏهن هٿڪي هنج ۾ کڻي
ڪرڏانو ٿي ته ڪڏهن پينگهي ۾ وجهي لوڏار ٿي اهڙي طرح پريم ۾ مگهن
ڪوشليا کي ڏينهن رات گذرندي پتو ئي نٿي پيو. هڪڙي ڏينهن ماتا
ڀڳوان کي سنان ۽ سينگار ڪرائي پلنگ تي سمهاريو ۽ پاڻ وڃي پنهنجي
ڪل اشٽ ديو ڀڳوان جي پوڄا ڪرڻ لاءِ سنان ڪري پوءِ پوڄا ڪيائين ۽
پوڄ لڳايائين. ۽ پاڻ جتي ڀڳوان نيويد رکيا هوا اُتي وئي. وري اُتان ماتا
ملي آئي ته پٽ کي پوڄن ڪندو ڏٺائين ماتا پوءِ ٻالڪ وٽ پهچندي وئي
۽ ڏٺائين ته پوٽر ٻالڪ سمهيو پيو آهي. وري اچي ساڳيو ٻالڪ ڏٺائين ته
پوڄن ويٺو کائي، اُتي دل ڏکڻ لڳس ۽ ڏيرج جٽائي ويس. هتي ۽ هتي
ته ٻالڪ ڏٺائين. دل ۾ چوڻ لڳي ته مونجهارو حرڪت ڪر ليا آهن ڪي اي ڪا
ماس ٻڌو آهي. شري رامچندر ماتا کي وياڪل ڏسي ڀڳوان مرڪي ڪلي
ڏنو، انهيءَ ٽمغ ۾ پنهنجي ماتا کي حيرت جهڙو انهاس روپ ڏيکاريائين.
جنهن ۾ ڪروڙين برهمنڊ، نو شمار سج، چنڊ، شو ۽ برهما هوا. ڪيترن پهاڙ،
نديون، سمنڊ، ڌرتي ۽ جهنگل لڳ پيا هوا ڪال ڪرم، گڻ، اوگڻ جو
ڪڏهن نه ٻڌو هوائون. ماتا ڪوشليا ترڪيءَ جي ترتيل مايا ڏسي هٿ جوڙي
تنه تنهن ڀڳوان جي چرڻن ۾ مٿي سر نوائيندي. ماتا کي حيرت ۾ ڏسي
ڀڳوان وري ٻالڪ جو روپ ڌاريو. ڀڳوان ٻال چرتر ڏيکاري نمونو جا ڪيا
۽ پنهنجي ماتا کي ٻڌو آنند ٿيو. ڪجهه وقت گذرڻ کان پوءِ سڀني

کي دان ۾ ڏنا، ٻوءِ ناري ڪيڻ جو وقت ڄاڻي گرو وشسٽ کي گهرائي ج
۽ هنن جي نالن جو ويچار ڪيو. تنهن تي مني چوڻ لڳو ته هنن جا ن
انيڪ آهن. جو آنند جو سمنڊ ۽ سکن جي کاڻ آهي ۽ جنهنجي ديا ج
ڪڻڪي سان ٽيئي لوڪ سکي ٿين ٿا انهيءَ سکن ڌام جو نالو رام آهي
ٻيو جيڪي ساري سنسار کي ڀري ٿو ۽ پالي ٿو تنهنجو نالو ڀرت چئجي ٿ
ٽيون جنهن جي سمرڻ سان دشمن ناس ٿا ٿين تنهنکي ويدن ۾ شتروگهن
ڪوٺجي ٿو ۽ چوٿون لڇڻن جو گهر ۽ راجا جو پيارو ۽ جڳت جو آڌار جيڪو
آهي تنهنجو گروءَ وشسٽ اتم نالو لڇمڻ رکيو، گروءَ هردي ۾ نالا ويچاري
نالا رکيا ۽ چيو هي راجا تنهن جا چارئي پٽ ويدن جو سار مڃين لاءِ سمورڻ
خزانو آهن رامچندر ۽ لڇمڻ جي جوڙي، ڀرت شتروگهن جي جوڙي ٿي رهڻ
لڳي. لڇمڻ ٻاراڻي اوستا ۾ شري رامچندر کي پنهن جـو پلو ڪندڙ سراهي
ڄاڻي هن جي چرڻن ۾ پريت رکي، ڀرت ۽ شتروگهن انهن ٻنهي ڀائرن پاڻ
کي ٻيءَ جو داس ڄاڻي پريم رکيو. لڇمڻ سان گڏ کيليندي رامچندر پنهنجون
ٻـال ليلائون ۽ مٺيون ٻوليون لاڏيون ٻولي ماتا پتا کي آنند ڏيڻ لڳا جنهن
جي للاٽ تي لڳل سونو پپر جو پن ۽ گلي ۾ موتين جي مالها سوڀيا پئي ڏني
۽ لڇمڻ کي رتن جڙيل زيور لٽڪي رهيا هوا. سونا ٻاجو ٻند هن جـا اندر
نيل مڻيءَ جا موتين جهڙا ڏند مشڪندڙ مک. واري ٻالڪ کي راج ڀون جي
اڱڻ ۾ گيان جي وڻڙي جي پنيان سيدي کي ڊوڙندو ڏسي مهاراج دشرٿ ۽
ماتا ڪوشليا ڏاڍو خوش پئي ٿيا. پريم سان هر هر ان رام کي پڪاري ٿي.
ڏهن رام راند ۾ کيليندي ٿڪي آيو ته ڪوشليا کي ٻڪڙي وٺي اچڻ لاءِ ٿي
يو ويـر سا مرڪندي ڊوڙندي وڃي ان الوڪڪ سوڀيا واري ٻالڪ کي
ڙڻ لڳي. ماتا ڪوشليا رام جي جنم ڏينهن رام کي چڱيءَ طرح ڪوڙا ۽
شڻ (زيور) پائي انيڪ نمونن جون مناٻون ٺاهي رام جو جنم ڏينهن السو
يندي هئي. هڪ ڏينهن رام ماءُ وٽ ويـر ۽ چوڻ لڳو ماتا جي مونکي
ڄ کائڻ لاءِ ڏي ليڪن ڪم ۾ رڌل هئڻ ڪري ڪوشليا نه ٻڌو. تڏهن رام
ڙجي ڏنڊو کڻي سيدي ٻرلن کي ٻڏي ڇڏيو ۽ چڪي ۾ رکيل کير مکڻ
ڪيرائي ڇڏيو ۽ باقي ٻچيل کير ڏهي مکڻ لڇمڻ ڀرت شتروگهن کـي
ني ڏنائين. رسوئي ڪرڻ واري وڃي ماتا ڪوشليا کي ٻڌايو اوڏي مهل
ڪوشليا ڪلندي مشڪندي رام کي پڪڙڻ لاءِ ڊوڙي، ماءُ کي ايندو
اهي سيئي ٻالڪ ڀالي ڀڳا. ماتا ڪوشليا به انهن جي پنيان ڊوڙڻ
بر هوءِ وک وک تي ٿڪڻ لڳي ئي نيٺ رام کي پڪڙي ورتائين

نه ٻڌندي ۽ ٻڌو نا ۽ نه ڏسندي ۽ ڏسڻ آهيو. ٻڪونٺي سرلي ۽ ڇني لي نه لوهان پراڻا ۽ مسن ڪان رهت ۽ پريتر آهيو، لوهان سڀني پراڻين ۽ هڪ سمان ڦالر آهيو. جنهنجي انتهه ڪرڻ اڪيان الدڪار سان ڍڪيل آهي ان ڪي لوهان ڏيکاري ننا ڏيو. لوهان جو ساڪيات درشن گيانوان پرش ني ڪن لنا. هي ٻڪران لوهانجي ديه ۾ ڪتين پرهمانڊ جو ذري مائر ڏسڻ ۾ اچن لسا. لوهانجو منهنجي پيٽ مان جنم ورلسو، الين جو لوڪن ۾ ظاهر ڪري رهيا آهيو. انهيءَ مان مون اڄ لوهانجي ٻکيم ولسا ڏٺي. هي پراڀو مسان لوهانجي ماڻا ۾ موهت لي سنسار ساگر ۾ ٻڏل آهيان - پتيءَ پٽ ۽ ڏن جي چڪر ۾ پئي هتس. جو اڄ وڏن ڀاڳن سان لوهانجي چرن ڪمل جهڙي شرن آلي آهيان. هي ديوا لوهانجي منوهر مورتي سدا منهن جي هردي ۾ پراجمان رهي، ۽ لوهانجي وشو موهني مايا مونکي نه موهي هي وشونائي لوهان الوڪڪ روپ کي لڪائي، پرم آنند ڏيڻ وارو ڪومل ٻال سروپ سرلو ڌارڻ ڪرلو. جنهنجي ڪري دک سک کي پار ڪري ۽ لهنجون منا ٻسول منڊون برلدون ۽ لاڏون ٻڌي مان گهور انڌڪار کي نه پار ڪري چڏينديس.

شري ٻڪران چوڻ لڳو هي ماتا جو اون چاهين لي الين لي ليندو. ليڪن ٻسروپ جنم ۾ مون کي پرلويءَ جو پار لاهڻ ڪري پرهما ۽ پرارلنا ڪئي هئي ۽ راوڻ ۽ ٻين پاپين کي مارڻ لاءِ مون منش روپ اوتار ورلو آهي. هي مالسا! دشرت سان لو ۽ مونکي پٽ روپ ۾ حاصل ڪرڻ لاءِ لپسيا ڪري ور گهرلو هو، لو پنهنجي لپسيا جي ڦل ڪري لي منهنجو عيءَ وراٽ روپ ڏٺو آهي، منهنجو درشن مڪتي موکيه ڏيڻ وارو آهي. الين چئي ٻڪران ٻال روپ لي وريڻ لڳو. ان جو ٻسال روپ ۽ اندر نيل مڻيءَ سمان شيام دوڻ وڏن نيترن وارو ۽ لمام سندر ٻال سورج جهڙي سمان ليجسري هئو. جنهن مهاراج دشرت پٽ جي جنم جي خوشخبري ٻڌي لڏهن ڏاڍو خوش ليو ۽ چوڻ لڳو جنهن جي نالي ٻڌڻ سان ڪلياڻ ليو لا، اهو پرڀو منهنجي گهر ۾ آيو آهي ان وقت پنهنجي گروءَ وشسٽ کي سائڻ ولي راڄ محل ۾ وار الي اچي ڪمل نئن رام کي ڏسي پرلم ۾ مگهن لي ويو ۽ خوشيون ملهائڻ لڳا گهر گهر ۾ واڌائن جا واڃا وڄڻ لڳا. جيئن نه سڀن جي ڏاڻ وارو پراڀو پرڪهٽ ليو هو. لڏهن ڪالوءَ ڪمڪئي مان پرت جو جنم ليو ۽ سمترا مان ٻن چند سما ... نه ٻالڪ الون ليا. ان وقت راڃا دشرت خوشيءَ وچان هالي، گهوڙا، ...ڪ قسم جا ڪپڙا ڪمترو سون الوڪ ولي ۽ سنيرون ڪالون پراهمڻن

پٽ ڪامنا واسطي پُتر يگيه ڪرائڻ منيءَ ائين ڀڳتيءَ سان آهوتي ڏني ۽
اگني ديوتا هٿن ۾ يگيه جو پرشاد کڻي پرگهٽ ٿيو اگني ديوتا چيو هي راجا!
هيءَ ديوتائن جو ٺاهيل پتر ڏيڻ وارو پرشاد وٺ ۽ پرشاد جي ڪري تون
ساڪيات پرماتما کي پٽ جي روپ ۾ حاصل ڪندين هي پرشاد لائق موجب
هرڪنهن کي حصا ڪري ورهائي ڏي. ائين چئي اگني ديوتا انترڌيان ٿي
ويو، راجا خوش ٿي اهو پرشاد کڻي پنهنجي استرين کي گهرائڻ جنهن مان
اڌ حصو ڪوشليا کي ڏنائين ۽ اڌ حصو ڪيڪئي کي ڏنائين. اٿري ۾ سمترا
ٻ. الي اڃي ٻهڻي ان وقت ڪوشليا پنهنجي حصي مان اڌ سمترا کي ڏنو ۽
ڪيڪئيءَ ائين ٻرابر سان اڌ حصو سمترا کي ڏنو، اهڙي طرح پرشاد کائي
ٽيئي رائيون گرڀ واريون ٿي پيون، اهي ٽيئي رائيون راڄ محل ۾ برابر سان
ديوتائن سمان سوڀيا پائڻ لڳيون. ڀڳوان جڏهن گرڀ ۾ آيو تڏهن کان وٺي
لوڪن ۾ سک سمپتي ٿي وئي. اهڙي طرح ڪجهه وقت سک سان گذرڻ ۽
ڀڳوان جي پرگهٽ ٿيڻ جو وقت آيو، ٻرڳ، لڳن ۽ گره ڏينهن تٿ سڀ اڇي
ٿيا ۽ سڀن جو مول سري رامچندر جي جنم ٿيڻ ڪري سڀئي آنند ۾ اچي
ويا. پوري ڏهين مهيني ڪوشليا جي گرڀ مان هڪ سندر اڌ پرت ٻالڪ
جو جنم ٿيو. چيت مهيني شڪل پکي، نوميءَ جي ڏينهن ڪرڪ لڳن ۽
ابجت نڪشتر جي وقت جڏهن پنجئي گره اوچي استان ۾ سورج ميکه راس
۾ هئو تڏهن ٻن ڀورن سمان پرماتما جو اچڻ ٿيو ان وقت آڪاش مان گلن
جي ورکا ٿيڻ لڳي. جو نيل ڪمل جي سمان شام ورڻ هئو. پيتامبر ٻڌل
چار ٻانهن وارو. ڪن ۾ ڪنڊل پيل. هزارن سورجن جي اڄار اهڙو تيج
روپ هو. جنهن جي مٿي تي سهڻو مڪٽ پيل ۽ هٿن ۾ سنکه چڪر گدا ۽
پدم، ڳلي ۾ مالا پيل هئي جنهن جو مک گلاب جي گل رانگر ٽڙيل، ديا
سان ڀريل نيتر سوڀيا ڏيئي رهيا هوا. اهو ڀڳوان پٽ جي روپ ۾ پرگهٽ
ٿيو، ان پرماتما کي ڏسي ڪوشليا حيرت ۾ پئجي اکين ۾ پريم جا آنسون
وهائي هٿ جوڙي نمسڪار ڪري چوڻ لڳي ”هي ديو! توهان کي
نمسڪار آهي. هي سنکه چڪر گداڌاري توهان اچت اپناسي سرووياپڪ
پورن پرماتما آهيو، توهان کي ويدن ۽ شاسترن، من واڻي ۽ وچن سان
اندرين کان پري ۽ گيان سروپ ٻڌائين ٿا، توهان ٿي پنهنجي مايا سان ستو
رجو، تمو ائين ٽن گڻن سان هن جڳت جي رچنا ڪري پالنا ڪريو ٿا ۽ وري
سنگهار ڪريو ٿا، جيتوڻيڪ توهان سدا نرمل ترا پد ۾ قائم آهيو. توهان
ڪرتا نه ڪندي به ڪندڙ معلوم ٿيو ٿا. نه هلندي به هلندا ڏسڻ ۾ اچو ٿا.

هي سڀ سماچار راوڻ جي ڪن تي پيو ته هن چوڻ لڳو ته سڙ جولسي ته سڀ منهنجي تابع ۾ آهن سو هو مونکي جا ڪري سگهندا. جڏهن دليپ راجا ليو ته هن راوڻ هنجي ال ڏسڻ ڪاڻ ارهڻ جو روپ ڌاري هنجي محل ۾ ويو جتي راڻين ڪيس ارهڻ سمجهي آدرستڪار ڪيو. پوءِ موقعو ڏسي راوڻ پنهنجو اصل روپ ڏيکاريو جو ڏسي راڻيون ڏڪي اندر ڀڄي ويون. راوڻ ايان سڄو ندي تي آيو ڏسي ته دليپ ڪجهه منتر پڙهي چانور پيو نديءَ ۾ اڇلائي، مائهن جي اچڻ تي جواب ڏنائين ته هڪڙو شينهن ڳئوءَ کي مارڻ ٿو چاهي سو هيءَ چانور سڙ پاڻ تي شينهن کي لڳندا جنهن ڪري هن کي چڙي ڏيندو، راوڻ هيءَ ڳالهه ٻڌي عجب ۾ پئجي ويو ۽ ڏسي ته برابر هڪ شينهن پاڻي مان گهايل ٿي پيو آهي اهڙو حال ڏسي راوڻ ڪور ڏاڍو هليو ويو، دليپ جڏهن گهر آيو ته هن اچڻ شرط راڻيءَ راوڻ جي اچڻ جي سموري حقيقت ڪري ٻڌائي راجا کي ڏاڍو غصو آيو ۽ جهٽ اهو منتر پڙهي پاڻيءَ چند وهيائين جنهن مان ڏهه لک پاڻ پئجي لنڪا کي تابود ڪرڻ لڳا ۽ مندودريءَ جي معافي وٺڻ ڪري اهي پاڻ واپس موٽي آيا.

ان ڪانهوءَ رگهو راجا پيدا ٿيو جنهن مان پوءِ دشرٿ ائين ٿيو راوڻ دشرٿ کان ٻل گهري، دشرٿ پنهنجو استر موڪلي راوڻ جي گهر جا سڀ دروازا بند ڪري ڇڏيا، راوڻ گهڻائي مٿا هڻيا پر دروازا نه کليا پوءِ جڏهن مندودريءَ آزاري ڪئي تڏهن مس مس ڇوٽڪارو ٿيس. هاڻي راوڻ اداس ٿي ويهي تپ ڪيو جنهن تي برهما راضي ٿي ور گهرڻ لاءِ چيس. هن ور گهريو ته دشرٿ جي ونهه مان ڪو پٽ پيدا نه ٿئي، برهما ائين ئي [illegible] هليو ويو.

رام جنم ۽ ٻال ليلا

مهاديو چوڻ لڳو هي پاروتي هاڻي هيءَ ڳالهه [illegible] جا وچ تي چڙي هيم ته ايوڌيا پوريءَ ۾ راجا دشرٿ وڏو ڌرماتما گڻن جي کاڻ ۽ ڪمائي آهي جو ڀڳوان جو پرم ڀڳت آهي ڪيس ڪوشليا، سمترا ۽ ڪيڪئي نالي ٽي راڻيون هيون جن جي هلت وهنوار ۽ ٻولي هٿي ۽ اتيءَ ۾ السل پريم رکندڙ ۽ پرڀوءَ جي چرن ڪملن ۾ نمرتا ڀاءُ رکندڙ هيون. هڪ ڏينهن راجا کي من ۾ ڏک ٿيو ته مونکي سنتان آهي ڪونه، سو پنهنجي گروءَ جي گهر وڃي پرڻام ڪري وينتي ڪيائين هي سوامي مونکي پڌاپو نه سلجيا ۽ سهارو بنا ڪنڙي نموني ٿي سگهون ٿا ۽ [illegible] پٽن جي هيءَ [illegible] مونکي ڏک روپ لڳي ٿو تڏهن اي وشسٽ چوڻ لڳو هي راجا توکي چار پٽ ٿيندا جي [illegible] لوڪن ۾ [illegible] ۽ ڀڳتن جا ڏک لاهيندڙ ٿيندا. گرو وشسٽ شرنگي رشيءَ کي گهرائي

ڪلياڻ ڪندڙ پرڀو لڪشمي جا پيارا پتي ۽ دئيتن جا شترو
تنهنجي جئه هجي. توهين ديوتائن ۽ پرٿويءَ کي پاليو ٿا،
عجب توهانجي ليلا آهي جنهنجو ڪوبہ ڀيد نٿو ڄاڻي توهين
ڪرپالو ۽ دين دِيالو آهيو اسانتي اها ڪرپا ڪريو. هي ابناسي
سڀني گهٽن جا واسي ۽ پرمانند روپ توهان جي جئه هجي.
سڀئي مني پريم سان رات ڏينهن تنهنجو سمرن ڪن ٿا توهين
سنسار جي ڀؤ ناس ڪرڻ وارا هي پرڀو! اسين ديوتائون من،
ڪرم، وچن ۽ واڻيءَ سان سڀاءُ ڇڏي توهانجي شرن ۾ آيا
آهيون. هي پرڀو سڀئي ديوتائون ڏاڍي ڀپ ۾ وياڪل ٿـي
توهانجي چرنن کي نمسڪار ٿا ڪن." ديوتائن ۽ پرٿويءَ کي ڀپ
۾ وياڪل ڏسي هدن جا پرام پيرل وچن ٻڌي دک ۽ سنسي کي ناس ڪندڙ
گمڀير آڪاس واڻي ٿي- هي منير توهين ڀپ نہ ڪريو توهان جي
لاءِ مان منش سرير ڌاريندس سوريہ ونش ۾ منش اوتار وٺندس-
ڪيشپ ۽ آدتيءَ ڏاڍي تپسيا ڪئي آهي تنکي مون اڳيئي
ور ڏنو آهي اُهي دسرٿ ۽ ڪوشليا جي روپ ۾ ايوڌيـا جا
راجا راڻـي پرگهٽ ٿيا آهن، انهن جـي گهر ۾ چاريئي ڀائر
رگهوڪل جا سرومڻي اوتار وٺنداسين، نارد جا وچن مان سچا
ڪندس ۽ پرم شڪتي سوڌو اوتار وٺندس- پرٿويءَ جو سمورو
بار لاهيندس توهين سڀ ديوتائون بي ڀ پا ٿيو. آڪاس منجهان
ڪنن سان اها ارهم واڻي ٻڌي سڀيئي ديوتائون هردي ۾ ڌيـرج ڌاري
جلدي موٽيا، برهما پڻ پرٿويءَ کي سمجهاڻ پڻ هوءَ ان ڀپ کي وڃي هلي،
برهما ديوتائن کي هيءَ سکيا ڏني ارهم ارڪ ڏاڻهن رواڻو ٿيو ۽ لوڪن ڌرتيءَ
تي باندرن جي ديهہ ڌاري وڃي هريءَ جي چرن ڪملن جي سيوا ڪرڻ-
پرٿويءَ سميت سڀ ديوتائن من جـي شانتي حاصل ڪري پنهنجي استان
تي ويا. برهما جيڪا آگيا ديوتائن کي ڏني هئي تنهن لـﺉ خوش ٿيا. هنن
ڌرتيءَ تـي باندرن جي ديهہ ڌاري ۽ منجهن وڏو ٻل ۽ پرتاب ٿيو هنن
سڀني سورمن جا هٿيار جبل وڻ ۽ نهن ٿيا ۽ هو ڌيرجوان پرڀوءَ جـي وات
نهار ڀندا رهيا.

پڪين ڪنڊرن ڪرڻ ۽ ناڳن جهڙن ڪمائون ۽ ٻين ڪمترائن سنڌر
استرين ڪٽي اچي انهن سان وهانءَ ڪيائين. وارڻ ميگهناد کي چئي
ڪجهه. چيو هو سو جڳ ۾ هن اڳ ۾ ڪري ڇڏيو هو، ٻڙيائين جن کي آڪيا
ڏئي ڏنائين تن جا چرتر ٻڌو. هي ڌيمه پاپي، ديوتائن کي ڏک ڏيڻ وارا،
جيڏون لووائي ڌرم جي هاڻ پهچي، جتي جتي ڏسن ۾ گئو براهمڻ لڀي ڏنائون
اهي انهيءَ لشڪر (ڳوٺ) ۾ ٻري کي باهه ڏئي ڏنائون. ڪٿي به چڱي رسم
ڪانه هئي ۽ ڪٿي به ديوتا براهمڻ ۽ گروءَ کي ڪرڻ لاءِ ڪير ۽ نه ڪٿي
هريءَ جي ڀڳتي، پڪي، جپ ۽ دان هو ۽ نه ڪٿي سمهي ۾ به ويد ۽ پراڻ
ٻڌڻ ۾ ٿي آيا اهڙي سنسار ۾ پرشت رهڻي ٿي جو ڌرم جو نالو به نه ٿي
ٻڌڻ ۾ آيو. گهڻائي چور، جواري بدمعاش وڌي ويا پرائي ڌن ۽ پرائين
استرين لٽڻ لڳا. ماءُ پيءُ ۽ ديوتا کي ڪجهه به نٿي مڃيو ۽ سادن کان
پنهنجي ٽهل ٿي ڪرائائون.

شري شو ڀڳوان چوي ٿو ته هي پاروتي! جنهن اهڙا ڪڪرم راڪشن
ڪيا، ڌرم جي هاڃي ٿيڻ لڳي تڏهن ڌرتي پاپ جي بوجهه ڪري ڏڪڻ
لڳي ۽ سڀ ڪنهن ڏٺو ٿي ته ڌرم جي اُٿڙ ٿي رهيو آهي. پر راوڻ جي
ڊپ کان ڪجهه نٿي سگهيا. ڌرتي انهن وچار ڪري ڳانءِ جو روپ ڌاري
ديوتائن ۽ رشين جي منڊليءَ ۾ ويئي. روئي وڃي پنهنجو ڏک ٻڌايائين پر
ڪنهن به مدد ڪانه ڏيکاري. ادت ديوتائون مني ۽ گنڌرپ سڀ ڀاڄ ۾
گڏجي برهما جي لوڪ ڏانهن ويا ساڻن ڳانءِ جو روپ ڌاري پيڙ ۽ ڏک ۾
وياڪل ڌرتي به هئي، برهما انهن کي ايندو ڏسي سڀ سمجهي ويو ۽ من
۾ وچار ڪيائين ته منهنجو ڪرڻ وس نه هلندو ۽ ڌرتيءَ کي چيائين ته
جنهنجي تون داسي آهين اهو اناسي منهنجي ۽ تنهنجي سهائتا ڪندو.
پوءِ ديوتائن وڏو وچار ڪيو ته ڪٿي پرڀوءَ کي ڳولهجون. ڪو چوڻ لڳو
ونڪنٺ هلجي ڪو چوڻ لڳو ته ڀڳوان کير سمنڊ ۾ رهي ٿو.

"هي پاروتي! مان انهيءَ سڀا ۾ هيس وچهه وٽي مون به هڪ ڳالهه چئي،
پرڀو سڀ هنڌ هڪجهڙو وياپڪ آهي ۽ مون کي خبر آهي ته پريم ڪرڻ
سان پرگهٽ ٿئي ٿو. منهنجا وچن سڀني کي وڻيا ۽ برهما به ٻڌي پرسن ٿيو
۽ ڀڳوان کي هٿ جوڙي استوتي ڪرڻ لڳو، هي ديوتائن جا
سوامي، هي داسن کي سک ڏيڻ وارا، هي سرن پئي جي
رکيا ڪندڙ اوهان جي جئه هجي، هي گئو ۽ براهمڻن جا

گروءَ جا وچن ست ڪري ڪم شروع ڪيائين. هر ڪيڙيندي زمين
کوڙو نڪتو جنهن ۾ رشيءَ جو خون هو جنهن مان هڪ سندر رشي ڪ...
پيدا ٿي ۽ راجا ان کي ڪٽي وڃي ڏنيءَ سمان ڪيو انجو پالن پوشڻ ڪيو...
۽ انجي شيوا ۾ چئن ئي پاسن کان چار سکيون هــرر کمپ کيون اهير
هيرن ۽ وڇير جانڪي وڏي ٿي- جانڪيءَ جو اهڙو ليج روپي سندر ڏسي
راجا کيس روپ بدلائڻ لاءِ وينتي ڪئي جنهن تي دلويءَ اهــو سروپ
بدلائي مدش روپ ۾ ٿي پئي ۽ ان وقت پنهنجي سکيءَ کي نه ڏسي نيڻن
پارن وانگر روئڻ ڪرڻ لڳي.

پوءِ راڻيءَ ان ٻالڪ کي هنج ۾ کڻي ڏاڍي لاڏ ڪوڏ سان پاليو ۽ سندس
نالو جانڪي رکيائون پر نارد منيءَ هنجو نالو مٽائي **سيتا** رکيو. ناردمني
چوڻ لڳو، هي راجا! هن جو وواهه ڀڳوان وشڻو سان ٿيندو. اها ٻک جانچ!
جڏهن سيتا وڏي ٿي لڏهن هن کي پڙهڻ وهارياڻون ۽ ٿوري ئي وقت
اندر وديا پڙهي هوشيار ٿي.

هڪڙي ڏينهن راجا جنڪ وچار ڪري ڪلن امسيا ڪئي. جنهن تي
شنڪر ڀڳوان راضي ٿي ور گهرڻ لاءِ چيس، راجا جنڪ اهــو ور گهريو ته
ويد جنهن کي "**نيٽي نيٽي**" ڪري پڪارين ٿا آءٌ انجو درشن ڪرڻ
چاهيان ٿو، لڏهن تي شنڪر ڀڳوان هڪڙو ڌنش ڏنس ۽ چيائينس "هــي
راجا! هن جي پوڄا سان پرجا ڪندين ته تنهنجي منوڪامنا پوري ٿيندي،
راجا خوش ٿي اهو ڌنش کڻي گهر آيو ۽ نت نيم سان انجي شرڌا ۽ پريم سان
...جا ڪرڻ لڳو. هڪ ڏينهن سيتا رانــد ڪيليندي پوڄا گهر اندر گهڙي
...ي ۽ راند ڪندي اهــو ڌنش کڻي ڪنيائين. راجا جنڪ اهو اچرج ڏسي
...و ٿي ويو ۽ انهيءَ وقت اها ڪلن پڙلگيا ڪيائين ته جيڪو مهاديو جي
... ڌنش کي ڪنڊو سوني منهنجي ڪنيا جي لائق ور ٿيندو، پوءِ جنڪ
...ب راجائن کــي سيتا جــي سوامبر لاءِ پتر موڪليا. پتر ملندئي ڪئين
...ن اچي گڏ ٿيا.

...رڻ چئن هند هاراڀر ته ۾ همت نه پڪس سو لنڪا ۾ اچي وري ۾
... کي ستائڻ لڳو برهما جي سڄي سرشٽيءَ ۾ جيڪي اســ ديهه ڌاري
... سڀ استريون نرڙي پرش راوڻ جي آڌين هوا. سيئي ڏهندي هن
...ڪيا پاليندا هوا ۽ نيزاريون ڪري اچي نت پيرين پوندا هوا. پنهنجي
...ي پل سان سنسار کي جيتي ڪنهن کي ۾ ڇڏيائين ۽ سيئي سيائن
...ڪي تــي راوڻ پنهنجي مرضيءَ موجب ڪاروبار هلائيندو، داراڻن

ڪمر جي لنهن آهي تنهن ڪري من ۾ ڏاڍو ويچار ۽ ان کي اٿي ٿي چڙي لنڪا پريءَ روانو ٿي ويو.

جڏهن قسمت ڦرندي آهي تڏهن سڀئي پاسي ٿي دانهون پونديون آهن، اروشي ڏاڍي چنتا ۾ وياڪل ٿي سچي حقيقت اچي الڪمر کي ڪري ٻڌائي جنهن ٻڌندي ئي ڪروڌ ۾ ڀرجي سراپ ڏنو ته، راوڻ تنهنجو سڄو ونش ناس ٿيندو.

راوڻ کي وري وري ڳالهه ياد آئي ته رشين کان اڃان تائين ٻيل ڪانه ملي آهي، سو ڪروڌ ۾ اچي ڏوتن کي آگيا ڏني، ته وڃو رشين کان ٻيل وصول ڪري اچو. ڏوت آگيا مڃي اوڏانهن ويا.

رشين ڏوتن جي ڳالهه ٻڌي ويچار ڪيو ته راوڻ جي راڄ دربار ۾ نه آهي نياءُ نه آهي نيتي ۽ نه آهي سڀ سماج، تنهنڪري سواءِ ٻيل ڏيڻ جي ڳالهه مان ورندو ڪي ڪين. پوءِ پنهنجي سرير مان رت ڪڍي هڪڙي گهڙي ۾ وجهي ڏوتن کي ڏئي چيائين ته راجا کي هيءُ گهڙو وڃي ڏيو ۽ چئوس ته هن جي ڪرڻ سان تنهنجو سارو ونش ناس ٿيندو.

ڏوت اهو گهڙو رت جو راوڻ جي دربار ۾ کڻي آيا. گهڙو ڏسي راوڻ ڏاڍو خوش ٿيو پر جنهن مهل ڏوتن جي حقيقت ٻڌائين، تڏهن ڏوتن کي حڪم ڏنائين ته هن کي اتر ڏشا ۾ اهڙي هنڌ وڃي زمين ۾ پوري اچو جو ان ڳالهه جي ڪنهن کي به ڪل ڪانه پوي.

ڏوت حڪم ٻڌي جنڪپور جي واجهر آيا اتي هڪڙي پٽيءَ ۾ کڏو کوٽي ان ۾ پوري هليا اٿيءَ ڪري جو هڪ ڏينهن مهادو جي سڀا ۾ راوڻ، راجا جنڪ کان هارايو هو ان خار هيٺ جي ڪري اتي ڪم هرايائين.

راجا جنڪ

هيڏانهن راجا جنڪ جي ديس ۾ اچي ڏڪار پيو ۽ ساهه به ڪانه پئي ۽ سورج جي تپش ۽ گرميءَ ڪري کوهه تلاءُ نديون سڀ سڪي ويا. ماڻهن ۾ هراس پئجي ويا، اهڙي طرح ٻارنهن سال گذري چڪا ۽ واپارين ماڻهن جا ڏاڍا برا حال ٿي ويا. راجا به ڏاڍو وياڪل ٿيو. پوءِ ڪن ڄاڻو ته ڏسي گروءَ وٽ ويو ۽ اچي دکي حال ظاهر ڪيائين. گروءَ چيس "اچا! چنتا نه ڪر، جلد ئي سکيو وقت اچڻ ڏسندين. تون هڪڙو يگيه شروع ڪر ته پوءِ ان ۾ جل ججهو ٿي پوندو. پر شرط اهو آهي ته يگيه لاءِ ان، تون پنهنجي استريءَ سان هر ڪيڙي ان پيدا ڪر.

لڳو ڀي راوڻ تون گهر هليو وڃ، ڇو جو مون هر هنڌ تنهنجي هار جي هاڪ ٻڌي آهي. راوڻ تڏهن به نه سمجهيو، تڏهن ٻالي ڪروڌ ۾ ٻرندي اٿيو ۽ مروڙو ڏيئي راوڻ کي ڪڇ ۾ ٻڌي ڇڏيائين جنهن ڇهه مهينا پئي سڙيو. ٻالي کان اُنهيءَ ڳالهه جو خيال لهي ويو هو.

وچاري راوڻ ڇڏائڻ لاءِ ڏاڍا هيلا هلا ڪيا پر ور ڪجهه نه ڪيو. جڏهن ٻڪوڙ جي ڪري ڪڇ ۾ اچي ڏاڍي ٻانس ٿي ۽ راوڻ سهي نه سگهيو تڏهن ڏندن سان ڪرتي اچي ٻاليءَ جي اڳيان ليٽيو. اِي شرم وري نه ڪرڻ لڳو، ٻالي وري به ڇڏي ڏني انگد جي حوالي ڪيو. انگد جا ڪيو جو هڪڙي پنهنجي پلنگ سان اهڙو سوگهو ڪري ٻڌائينس جنهن ڏاڍيون رڙيون واڪا ڪرڻ لڳو ۽ ڦٿڪڻ لڳو. تارا ٻالي راڪشڻ هن کي ڇڏائيندي هئي جنهن ڪيس ڇڏائي ڇڏيس ته هي لنڪا جا راجا جلد هتان ڀڄي هليو وڃ. جيڪڏهن ٻالي ڏسي وٺندو ته اهڙو حال ڪندو.

راوڻ اتان ڇٽي اٿي ڀڳو ۽ اچي آيو جتي سهسرباهو (هزارين ٻانهن وارو) پنهنجن سڀني استرين سميت جل ڪريڙا ڪري رهيو هو.

راوڻ کي اهو استان ڏاڍو پسند آيو ۽ اچانڪ شو جو درشن ڪيائين پر نه ڏسي ڏل ڪمل جا ڦول ٻيتل پتر ۽ ڪنترائي گل آنداين ۽ شو جو سمرڻ ڪري منتر جپڻ لڳو، ايندي شرط وهن ٻانهن جي زور سان پاڻي روڪڻ لڳو، جنهنڪري سڀئي ٻڏڻ لڳا. تنهن تي سهسر ٻاهو ڪروڌ ڪري چوڻ لڳو ته اڄ منهنجي اڳيان ٻيو ٻلي ڪهڙو آهي؟

سهسرباهو وڃي ڏٺو ته راوڻ پاڻي روڪي ليٽيو آهي اماڻڪ ٻڪڙي ڳوڙن واري ڪڙهه ۾ ٻڌي ڇڏيائينس جنهن پر ڪئين مانهو راوڻ تي انڊر مڪ ٿڪ لعنت هڻڻ لڳس. سهسرباهو گهڻئي ڀڃيس پر راوڻ پنهنجو نالو ڪونه ٻڌايو.

هڪڙي ڏينهن پلستيه رشيءَ راوڻ تي دِيا آڻي اچي راوڻ کي ڇڏايو. اتان ڇٽڻ ڪانپوءِ اڳتي هلڻ لڳو. رستي ۾ هن هڪ سهڻي سندر استري ڏٺي جا شو ڀڳوان جي پوڄا لاءِ هٿ ۾ چندن پشپ ۽ پوڄا جي سامگري کڻي پئي ويئي. ان جو نالو اروشي هو، هوءَ هڪ ڏسي لڄ وچون پاڻ ڪرڻ لڳي. راوڻ موقعو ڏسي هن کي چوڻ لڳو، "هي سندري! تون ڪير آهين ۽ هن وقت ڪيڏانهن پئي وڃين؟"

پر هن شرم جي مارئي راوڻ کي ڪوبه جواب نه ڏنو. هن موڪل لڌا سوچ وچار جي ڪام وس ٿي هن سندريءَ کي زوريءَ جهليو، پر پوءِ ڏٺائين

کان جهڙي آڪاش ۾ اڏامي تمام مٿي وڃي ڦيرائي ڦيرائي ڪٽي سمنڊ ۾ ڦٽو ڪيائينس. راوڻ اهو هوش اچي سمنڊ جي اندر پاتال ۾ هليو ويو، ۽ برهما جي ور ملڻ ڪري مئو ڪين. اتان سمنڊ مان نڪري هـو راجا ٻليءَ جي لوڪ ۾ آيو جو ديوتائن جو ڪٽر دشمن هو، ٻليءَ هنجي گهڻي خاطري ڪئي ۽ ڪالنس اچڻ جو سبب پڇيو. راوڻ چيس تون ۽ پرٿويءَ تي هلي پنهنجي دشمن وامـن کي پڪڙي راڄ وٺ. ٻليءَ ورندي ڏنس تـه ڀڳوانن هيءُ هرڻيڪشپ جا آپرشڻ (زيور) جيڪي ڏک دور ڪرڻ وارا آهن سي تـه کڻ. پوءِ سڀ ٺيڪ ٿي پوندو.

راوڻ وڃاري گهڻائي زور ڏنائين پر هڪڙو به ڪٽي ڪين سگهيو تڏهن ٻلي شرمائڻ لڳس ته جا اهيءَ ٻل سان ٻاڻ جيتيندا-ون جن پرٿن اهي آپرشڻ پهريا هوا، اهي ۽ هڪڙي ڪن ۾ مري ويا تڏهن لاءِ پتر اٿئي ته گهر جـو رستو وٺ، راوڻ ڏاڍو ڦڪو ٿيو ۽ جلد اتان روانو ٿيو.

وامـن ڀڳوان راوڻ کي انڌو ڏسي خيال ڪيو ته هن ناردمنيءَ جو اپمان ڪيو آهي. تنهن رستي تي راند ڪندڙ ٻالڪن کي پنهنجي سموري طاقت ٻل ڏيئي چڙهيو، ڇوڪرن جو راوڻ کي ڏاـر سو اڪڙي شهر ۾ وٺي واس، هن جا ڏهه سر ۽ ويهه ٻانهون ڏسي ٿي ناڙون سڀئي هڪي ڏسڻ لاءِ آيا ۽ کيس ٺڪ ڪرڻ لڳا، راوڻ ڏاڍو ڏکيو ٿيو، پر پنهنجو نالو نه ٻڌايائين.

ڪرپاندان وامن جڏهن ڏٺو ته هاڻي راوڻ جي گهڻي ئي عزتي ٿي آهي تڏهن هنکي اچي ڇڏايائين. پوءِ اتان روانو ٿي موڪ راوڻ نرانچ ۽ نردئي، جنهن رامچندر کان ئي مڪ لـئي ان کي جيتڻ گهرائو ٿي، سو جتي ارهڻ، ديوتائن ڏسي اتي انهن کي پيو ستائي. اتان پما ٽالي ٻڙيءَ ۾ واـر جتي ٻالرن جو راجا ٻالي رهندو هو. اُتـي هڪڙو تلاءُ ڏٺائين جنهنجو جسار ڏسي رشي مني به حيران ٿي ويندا هوا. ان هنڌ ٻالي راوڻ کـي ڏسي ڪلهو، اهڪن راوڻ کي گرجندو ۽ ٻانهون اوڪيندو ڏٺائين تڏهن اسـ ڏاڙ ڏاري ڪرون ته ڪيائين. تنهن تي راوڻ ڪاوڙ ۾ ٻرجي چيس، اڙي موڪ ٻاندر تنهنجو نالو ٻڌي آيو آهيان، اٿي ٻڌ ڪر. مرڪي جيتڻ لاءِ ڏيان ڪرڻ سڀ اجايـو آهي- ٻاليءَ وري مرڪي چيس تـه سچ آهي ادا مـون ٻاڻ تنهنجي اهل ٻابت ٻڌو آهي ۽ ڪرپا ڪري تورو ترس ته سـوڄ ڀڳوان کي ارگهه ڏئي وٺان پوءِ تون مون کي مارج.

ٻاليءَ جو اهو جواب ٻڌي راوڻ گرجندو ٻاليءَ کي مارڻ لاءِ اڳتي وڌيو، ٻاليءَ ڏٺو ته شر جي ور ملڻ ڪري هيءُ مارڻ سان مرندو ئي ڪين سو چرڻ

انيڪ محلات اتي اڏيا ۽ ان جو نالو لنڪا پوري رکيو. راوڻ سچ
کهڙي ڏنو ڇنتا مڃجي وڃس ۽ خرش ٿي پنهنجي راڄڌاني ڪئي. سيند
لاٿيءَ آهر گهر ورهائي ڏنائين ۽ سيني راڪشن کي سکي رکيائين هڪ
ڀيري ڪبير تي ڪاهي ويو ۽ هنکي جيتي پشپ وِمان کڻي آيو.
هڪڙو ته راوڻ پاڻ ٻلوان هو ٻيو ته سينا زور واري وري جو ڪيڏ
جهڙو ٻلوان پاڻ هيس جنهن جهڙو سورمو جڳت ۾ پيدا نه ٿيو هوندو هو شڪ
بيٺندو هو ۽ ڇهه مهنا ننڊ ڪندو هو ۽ جاڳندو هو ته ٿوهي لوڪن ۾ ڏڪ
پنجي وسدي هئي ليڪن هو جو ڏهاڙي کاڌو کائي ها ته سڄي دنيا جلد
جلدي خلاص ٿي وڃي ها وري ميگهناد جو هو دنيا جي ٻوڙن ۾ ٻهراو
نمبر ٻٽيو هو ٻيا ٻه انيڪ ٻٽڻ ڪان ٻاهر سورما اتي هوا جو اڇا موجب روپ
ڌاري سگهيا ٿي ۽ سڀ جادوگري ڄاڻندا هوا هنن کي سمهي ۾ ڌرم ڌ
ڪاڻ هئي. اهو سڀ لشڪر ڏسي سياواڪ ايماني راوڻ ڪروڌ ۽ اڪبر
سان ٻرال هي لفظ چيا- اي سڀ راڪشوا ٻــڌو- هيءَ سڄي ديوتائن جي
سماج اساڻجي دشمن آهي هو سامهون ٿي نٿا وڙهن، هنن جو مرڻ هڪڙي
نموني ۾ ٿيندو، اهو لوهان کي هيٺ سمجهائي چوان ٿو ته جتي ارهمڻ ٻرچن
ٻگيه. هـــوم ۽ شراڌ ٿيندو هجي اتي وڃي اوهين سيني جي روڪ ڪراـــر
(انڪ وجهو) ٻرءِ اهي ديوتائون اڪر ۾ ٻاهر ٿي سولائيءَ سان اڇي پيش ايندا.
ٻـرءِ ميگهناد کي گهرائي هن کـي ديوتائن جي اڙي ۾ چيائين هي ٻت
جيڪي ٻه ديوتائون ٻلوان آهن ۽ ٻڌ ۾ ڌيرجوان ۽ ڪرڏيا هجن انهن کي جهڙي
ٻڌي وٺي اچ.
ميگهناد ٻيءَ جي آکيا مڃي اتي هليو، ٻرءِ ٻاڻ گدا هٿ ۾ کڻي لڪتو.
راوڻ جي هلڻ سان ڌرتي ڌڏڻ لڳي ۽ هنجي گجڪار سان ديوتائن جـي
استرين جا گرڀ ڪرڻ لڳا. جڏهن ٻڌائون ته راوڻ ڪروڌ لـو ڪندو اچي
تڏهن ديوتائن وڃي سميرو پهاڙ جي غار جو آسرو ورتو.
هڪڙي ڏيهن رشي نارد گڏجي وڃس جڏهن کي مشڪي چيائين هي
سميرا ڪٿي آهن تهن جا ديوتائون ڏيکاريم ته سهين. نارد کي انجو چرڻ
ڪ نه لڳو، تهن سوڀت ديپ دلس جو ڏس ڏنس.
راوڻ الـي ويـو ته چا ڏسـي ته انيڪ استرايون بيٺيون آهن، انهن کـي
ٻالين ته اوهين وڃي پنهنجي پتين کي موڪليو ته اهي مون سان لڙائي ڪن.
ءِ انهن کي جيتي اوهان کي ٻڌهن جي محلات ۾ کڻي هلان، اهو ٻڌي
ڙيءَ ٻـڌيءَ کي ڪاوڙ لـڳي سا امالڪ دوڙي وڃي سندس ٻيرن

براهمڻن چيو تہ هي راجا پاڻ مٿي لٺي جيتوڻيڪ هن جو ڏوهہ نہ آهي تڏهن بہ برهمڻن جو ڏنل سراپ ڪڏهن ٽري نہ سگهندو، اهڙي طرح برهمڻ هليا ويا. شهر جي ماڻهن جڏهن ٻڌو وڃي اهي تہ چنتا ۾ پئجي ودياتا کي ڏوهہ ڏيڻ لڳا.

ڪپٽي راڪش برهمڻ کي گهر پهچائي، سارو حال وڃي تپسويءَ سان ڪيو، هن دشمن جيڪي هئا انهن چٺيون موڪليون ۽ سڀئي راجائون لشڪر سميت اچي شهر کي گهيرو ڪيو ۽ لڙائي لڳي سڀئي اڙدا لڙائيءَ ۾ مري ويا ۽ راجا بہ پاڻ سميت ماريو ويو ۽ ستيہ ڪيتو راجا جي ڪل مان ڪو بہ نہ بچيو. هي ڀاردواج ٻڌ جڏهن ودياتا ڪنهن جي خلاف ٿو ٿئي تہ هن لاءِ مٽي بہ پهاڙ ٿيو پوي پتا ڪال ٿيو پوي ۽ ان لاءِ نوڙي بہ نانگ وانگر ٿيو پوي.

هي مني ٻڌ. سمو پائي اهو راجا ڪل سڄو وڃي راڪش ٿيو هن کي ڏهہ سر ۽ ويهہ ٻانهون ٿيون جو راوڻ نالي وڏو سورمو ٿيو. راجا جو اريمردن نالي ننڍو ڀاءُ هو جو ڪمڀڪرڻ ٿيو ۽ هن جو ڀاڳي ڌرم رچي نالي وزير سو هن جو ماٽي جو ننڍو ڀاءُ ويڀيشڻ ٿيو جو وشنوءَ جو ڀڳت ٿيو. راجا جا ٻيا پٽ ۽ نوڪر وڃي دشمن پاپي جيو ماريندڙ ۽ دنيا کي ڏکي ڪندڙ راڪش ٿيا. راوڻ ۽ ٻنهي ڀائرن گهڻي ئي قسم جي اهڙي ڪٺن تپسيا ڪئي جو برهما هنجي تپسيا ڏسي وٽن وڃي چيو تہ پيارا مان توهان تي پرسن ٿيو آهيان ور گهرو! راوڻ چرڻ جهلي وينتي ڪئي تہ هي جڳديشور ٻڌو ماڻهن ۽ ٻاندرن انهن ٻن ذاتين کي ڇڏي مونکي ٻيو ڪو بہ ماري نہ سگهي. اهو پڻ ٿيندو برهما چئي وري ڪمڀڪرڻ وٽ ويو ۽ هن کي ڏسي من ۾ عجب لڳو جو جيڪڏهن هي دشٽ روز کاڌو کائيندو تہ سڄي سرشٽي اجاڙ ٿيندي تنهن ڪري سرسوتي کي چئي هن جي مت ڦيري ڇڏائين پوءِ هن ڇهن مهينن جي ننڊ گهري ورتي، وري ويڀيشڻ وٽ ويو ۽ چيائين تہ پٽ ور گهر هن ڀڳوان جي چرڻن ڪنولن ۾ نرمل پريم گهريو، انهن کي ور ڏيئي برهما انتردان ٿي ويو. ۽ هو خوش ٿيندا پنهنجي گهر ويا. ميہ داناو دئيت جي ڌيءَ منڊودري نالي ڪماري سندر هئي جا راوڻ کي پرڻائي ڏني ويئي، پوءِ راوڻ پنهنجي ٻنهي ڀائرن کي پرڻائي ڇڏيو.

سمنڊ جي وچ ۾ هڪڙو ترڪوٽ نالي پهاڙ هو جنهن کي برهما ٺاهيو هو تمام وڏو قلعو هو ليڪن ميہ دانو دئيت ٺاهي نئين سر ۽ سون سان جڙيل

سي ٻڌايائين. جنهن تي راڪاش خوش ٿي چوڻ لڳو ته داءُ ته ڏاڍو عمدو
ڳو آهي پر فڪر نه آهي مان ڪل سوڌو دشمن جي پاڙ پٽي چوٽين ڏانهن
ڇي لوڪي گڏبس. انهن ڇٽي راڪاش پرتاپ ڀانوءَ کي گهوڙي سوڌو ڪن ۾
ڍر ڀڄائي راجا کي راڻيءَ وٽ سنهاري ۽ گهوڙي کي اصطبل ۾ وڃي
اهي ٻڌائين پوءِ راجا جي پروهت کي ڪٽي پنهنجي مايا سان بيهوش ڪري
ٻل جي غار ۾ رکيائينس پوءِ پاڻ پروهت جو روپ بڻائي هن جي سندر
سيج تي وڃي سمهي پيو.

راجا صبوح ننڊ کان اڳ اٿيو ۽ پنهنجو مڪان ڏسي ڏاڍي اچرج ۾ پيو،
ها منيءَ جي مهما جاڻي عجب ۾ پئجي اٿي اُتان هليو جيئن راڻيءَ کي سڌ
نه پوي، پوءِ انهيءَ گهوڙي تي چڙهي جهنگل ڏانهن نڪري ويو ان پاسن
ڏان پوءِ راجا موٽي گهر آيو ۽ گهر گهر ۾ خوشيون ۽ باجا وڄڻ لڳا. راجا جڏهن
پروهت کي ڏٺو تڏهن منيءَ جي ڪم جي يادگيري ڪري عجب ۾ لهارڻ
لڳو ٽي ڏينهن راجا کي جڳ برابر گذريا. وقت جاڻي پروهت راڪش اچي
راجا کي سيٽي صلاحون سمجهائي ٻڌايون.

راجا گروءَ کي سڃاڻي جلدي سؤ هزار برهمڻن جي ڪٽنب سميت ماني
وڪالي. هن ڪڇيءَ رسوئي ڪئي، انترا ته مال تيار ڪيا جو ڳڻي نه
سگهجن طرحين طرحين جانورن جو ماس رڌائين. هن دشت لڏهن ۾ براهمڻن
جو ماس ملايو، پوءِ لاءِ سڀني براهمڻن کي گهرائي هنجا پير ڌوئي کين
آدر سان وهاريائون. راجا جنهن وقت پرچڻ لڳو، تنهن وقت آڪاس واڻي
ٿي؟ "ته هي برهمڻ؟ اٿو! اٿو!! گهر وڃو، هي ان نه کائو، هيءَ رسوئي
برهمڻ جي ماس مان ٺهي آهي." اها آڪاس واڻي ٻڌي، برهمڻ وشواس
ڪري اٿي کڙا ٿيا. پاپيءَ وس راجا جي مت اڳيان کان منجهي وئي ۽
هن کان اکر به وات مان نه اکليو، پوءِ برهمڻن اهو ڪرم راجا جو جاڻي
ڪروڌ ۾ چيو ته هي نيچ راجا تو سڀني برهمڻن کي گهرائي انهن کي پروار
سان گڏ ڀرشٽ ڪرڻ ٿي گهريو، ايشور اسانجو ڌرم رکيو ۽ تون وڃي ڪٽنب سوڌو
راڪش ٿيءُ تنهن جو ناس ٿيندو ۽ ڪل ۾ پاڻيءَ ڏيڻ وارو ڪو نه رهندو.
راجا سراپ ٻڌي ڏاڍو ڊپ ۾ پئجي ڏاڍو وياڪل ٿيو ۽ وري آڪاش واڻي
ٿي ته "برهمڻو، توهان سڀ سراپ ويچار ڪري نه ڏنو آهي، راجا جو ڪو به
ڏوهه ڪونه آهي، اهڙي آڪاش واڻي ٻڌي سڀ برهمڻ عجب ۾ پيا ۽ راجا
جو جتي پيدارو هو اتي ويا اتي نه هو پوءِ نه هئو برهمڻ رسوار، راجا پوءِ
سمورو حال براهمڻن کي ڪري ٻڌايو ۽ چنتا ۾ وياڪل ٿي ڌرتيءَ تي ڪري پيو.

شهر ۾ هلڻ لئي نه سگهندو. جڏهن کان آءٌ پيدا ٿيو آهيان تڏهن کان اڄ ڏينهن تائين ڪنهن جي نه گهر ۽ شهر ۾ نه ويو آهيان، ۽ جي اتي وڃان نه ڪم ٿيو لهي اهو لئي اڄ مونجهارو آهي.

اهو ٻڌي راجا مليءَ واڻيءَ ۾ چيو ته ڪيئن به ڪري مون لاءِ اها تڪليف سهو.

راجا کي پنهنجي وس ۾ ڄاڻي ڪپٽي سياڻي تپسويءَ چيو ته هي راجا ٻــڌ. مان تنهنجو ڪارج اوس ڪندس، جوڳ جڳتي تپسيا منتر جو پرتاپ تڏهن ڦل ڏيندو جڏهن ڳجهه رکبو آهي، هي راجا مان جي رسوئي ڪريان ۽ تون پاڻي ڏين ۽ مونکي ڪير نه سڃاڻي ته جيڪو به اهيءَ ان جو ڀوڄن ڪندو سو تنهنجي آگيا مڃيندو. انهن جي گهر جيڪي ڀوڄن ڪندا سي به تنهنجي ئي وس ٿيندا ۽ تون وڃي اهو اپاءُ ڪر ۽ سال تائين انهن ڪرڻ جو سنڪلپ ارادو ڪر نت نئون سؤ هزار براهمڻن کي ڪٽنب سوڌو کاراءِ. مان تنهنجي سنڪلپ لاءِ ڏينهن جو رسوئي ڪندس، انهن ٿوري تڪليف سان سڀ براهمڻ تنهنجي وس ٿيندا، برهمڻ هوم يڳيه ۽ پوڄائون ڪن تا سولي انهن جي ڪري ديوتائون به سولائي سان وس ٿي ويندا، ٻيو نه مان هن ويس ۾ ڪڏهن نه ايندس. تنهنجي پروهت کي مان پنهنجي مايا سان کڻي ايندس پنهنجي تپسيا جي بل سان هن کي ٻار جهڙو ڪري هجو ويس ڌاري سڀ طرح تنهن جا ڪارج سڌاريندس. هي راجا هاڻ رات گهڻي گذري آهي تون ڪري هاڻي ننڊ ڪر ٽئين ڏينهن تنهنجو ۽ منهن جــو گڏجڻ ٿيندو مان تپسيا جي بل سان توکي گهوڙي سميت ننڊ ۾ گهر پهچائيندس. مان اهيءَ ويس ۾ ايندس جڏهن اڪانت ۾ گهرائي سڀ حال ٻڌائيندءِ تڏهن مونکي سڃاڻج، راجا آگيا مڃي سمهي پيو ۽ هو ٺڳ وڃي آسڻ تي ويٺو. راجا کي ٿڪ جي ڪري ننڊ اچي وئي. پر هن ڪپٽيءَ کي چنتا جي ڪري ننڊ ڪانه آئي. ڪال ڪيتوءَ نالــي راڪاس جنهن راجا کي سوئر بڻجي ڀلايو هو سو اتي آيو. هو تپسي راجا جو گهرو دوست هو ۽ گهڻي ڇل ول مان واقف هو. هن جا سؤ پٽ ڏهه ڀائر جي دشٽ ديوتائن کي دک ڏيندڙ هوا ۽ جن کي جيتڻ ڏکيو هو سي، ديوتائن برهمڻن ۽ سنتن کي دکي ڏسي راجا پرتاپ جنگ ۾ ماري ڇڏيا هوا. هن دشٽ اڳون وير ياد ڪري تپسوي راجا سان ملي صلاح ڪئي ۽ اهو اپاءُ ڪيائون جنهن دشمن ناس ٿئي. پاپيءَ وس ٿي راجا کي پتو نه پيو. تپسوي پهرين هي سڪتيءَ کي ڏسي هن سان خوش ٿي گڏيو. سڀ حال پنهنجي سگتيءَ

پرييت تي آهي تنهن جو نالو پرتاپ ڀانو آهي ۽ تنهن جي پتا جو نالو ستيه ڪيتو آهي. گروءَ جي ڪرپا سان مان سڀ ڪجهه ڄاڻان ٿو پر پنهنجو ڪر پراوجن نه ڄاڻي مون ڪجهه چيو ته ئي مان ڄاڻي ٽولي پرسن آهيان هي راجا توکي جيڪي دل چاهي سو گهر.

راجا اهي سندر وچن ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ چوڻ لڳو هي ديالو مونکي اهو ور ڏيو ته منهنجو سرير پيدائي ۽ مرڻ جي ڏک کان ڇٽل رهي ۽ لڙائيءَ ۾ ڪير به جيتي نه سگهي هڪڙو ئي شهنشاهه ٿي رهان. دشمن کان آجو رهان ۽ سؤ ڪلپن (چار سؤ جڳن) تائين منهنجو پرٿويءَ تي راڄ رهي. تپسويءَ چيو ته راجا! ائين ئي ٿيندو، پر ان ۾ هڪڙو ڏکيو سبب آهي اهو ٻڌ. هي راجا هڪڙو برهمڻ کان سواءِ خود ڪال به تنهن جي پيرن اڳيان سر نوائيندو. تپسيا جي ٻل ڪري برهمڻ سدائين طاقت وارا رهن ٿا. انهن جي ڪرپ کان ڪير به رکيا نه ٿو ڪري سگهي. هي راجا جيڪڏهن براهمڻن کي وس ڪرين ته برهما وشنو مهيش به تنهن جي وس ٿي ويندا. هي راجا مان توکي سچ ٿو چوان ته براهمڻ جي سراپ کان سواءِ ڪڏهين به تون نه مرندين.

راجا هنس جا وچن ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ چوڻ لڳو هي سوامي توهان جي ڪرپا سان منهنجو سدائين ڪلياڻ ٿيندو.

ائين ئي ٿيندو چئي وري ڪپٽي ۽ ڪوڙي منيءَ چيو ته مونسان گڏجڻ ۽ جهنگ ۾ پنهنجي ڀاڪت پڇڻ ڪنهن کي به نه ٻڌائيجي جي ٻڌائيندين ته منهنجو ڏوهه نه آهي. منهنجي ڳالهه سچي آهي. جي ڪنهن جي ڪن اها ڳالهه پهتي ته تون ناس ٿيندين. پوءِ ڀلي ڪٿي وشنو مهيش مان ڪو ٽولي ڪاوڙجن.

راجا منيءَ جا چرن جهلي چيو هي ناٿ توهين سچ ٿا چئو ته ڀڳوان ۽ برهمڻ ۽ گروءَ جي ڪرپ کان ڪير بچائي سگهي ٿو.

تنهن تي منيءَ چيو ته وڌاتا ڪروڌ ڪري ته گرو بچائي سگهي ٿو پر جي گرو ڪاوڙجي ته ڪير به سنسار ۾ رکيا نٿو ڪري سگهي. جي مان توهانجي چوڻ تي نه هلندس ته ناس ٿي وڃڻ جو مونکي ويچار نه ٿيندو پر هڪڙي ڳالهه کان منهنجو من ڏکيو ته براهمڻ جو سراپ ڏاڍو ڪروڌو آهي، هي دان ديالو اهو ٻڌاءِ ته برهمڻ ڪهڙي طرح وس ٿي سگهندا.

مني چوڻ لڳو هي راجا ٻڌ. دنيا ۾ اپاءَ ته گهڻائي آهن پر اهي ڪرڻ ڏکيا آهن ۽ وري ثابت پون يا نه. هڪڙو تمام سولو اپاءُ آهي پر انهيءَ ۾ اِهو هڪ مشڪلات آهي انهيءَ جو اپاءُ منهنجي وس ۾ آهي پر منهنجو لڏهڻ

شڪار ڪيلنديءَ ڪيلنديءَ هتان پهچي پيو آهيان ۽ وڏي ڀاڳن سان اوهانجي چرڻن جو درشن ڪيو اٿم.

منيءَ چيو ته پيارا هميشه اوهان لاءِ واٽ آهي ۽ توهانجو شهر هتان تمام پري آهي تنهن ڪري اڄوڪي رات هتي رهو ۽ صبوح ٿيڻ شرط هليو وڃجو، ڀٽڪي ايندي آهي پاوي ان وقت ٿي اچي ۽ ڪيس گهڻي اونداهه ولي وڃي ٿي. تنهن تي راجا چيو ته هي سوامي مون کي پنهنجو شهر ڪي جاءِ پنهنجو نالو ٻڌايو؟

راجا هن کي ڏٺي سڃاتو پر هن ڪپٽي منيءَ راجا کي سڃاتو ٿي. راجا ته صاف دل وارو هو ۽ جيءَ ڪپٽي ۽ سياڻو هو، منيءَ هن کي هڪڙو ڀيرو پنهنجو ويري ۽ وري ڀيٽري ۽ راجا جاڻي چيل ول سان پنهنجو ڪم پورو ڪرڻ گهرڻ لڳو، ۽ چالي پئي چليس. هو پنهنجي راڄ سک کي ياد ڪري دکي ٿي رهيو هو ۽ ڪپٽ سان ڀريل مٺي زبان ۽ اڪل سان چوڻ لڳو ته منهنجو نالو هاڻي ڀکاري آهي ۽ نڌن آهيان. راجا چيو ته جيڪي گيان جا خزانا آهن سي توهان وانگر اڀمان کان رهت آهن اهي سڀ ڪنهن طرح هوشيار هوندي ... ڀٽالي سدائين ٻاڻ ڇپائي رهن ٿا ۽ سچ آهي سنت مهاتمائن هميشه چوندا آيا آهن ته مها ڪنگال ڀڳوان کي ڏاڍا پيارا لڳندا آهن. اوهان جهڙن نڌن ۽ ڀکارين کي ڏسي برهما ۽ شو کي به شڪ ٿو جاڳي. خير جيڪي به هجو مان توهانجي چرڻن ۾ نمسڪار ٿو ڪريان. راجا جو پساڻ ۽ وشواس ڏسي ۽ هر طرح سان پنهنجو ڪري پيار ڏيکاري مني چوڻ لڳو هي راجا ٻڌو مون کي رهندي هتي گهڻو وقت گذري ويو آهي ۽ اڄ تائين مون ڪنهن ڪولي ڪونه مليو آهي ۽ نه مان ڪنهن کي ڄاڻندو آهيان تنهن ڪري سنسار ۾ ڪجهه رهان ٿو. ڀڳوان ايما منهنجو ڪنهن سان نه واسطو ڪرائي. اڄڪلهه مان منهنجو پيارو آهين توهانجو مون ۾ وشواس آهي تنهن ڪري مان لوڪان ڪجهه. نه لڪايان ٿو جو مونکي ڏاڍو پاپ لڳندو. منهنجو نالو ايڪ تنو آهي، اهو نالو هيئن پيو. جڏهن شروع کان سرشٽي اوهان ٿي هئي تڏهن مون جنم ورتو آهي تنهن کان پوءِ ٻيو ڪوبه مون ديه نه ڌاري آهي، هي پٽ لوڪ مان ۽ ... نه ڪاٽ چوڻ ته تپسيا جي ڪري سڀ ڪجهه سولو آهي.

راجا اهي ڳالهيون ٻڌي ته من ۾ ڏاڍو پريم پيدا ٿيس ۽ ڪيس پنهنجو سڄو نالو ٻڌايائين. تپسيءَ چيس هي راجا اهو دستور آهي ته راجائن جتي ڪٿي پنهنجو نالو نه ٻڌائيندا آهن تنهنجي سياڻپ سمجهي منهنجي لوئي ڏاڍي

ڀانُ پرتاپ جي ڪاڻ ۽ لڙائيءَ ۾ سورمو هو جنهن ٻنهي جي طاقت ٻـل سان
سڀني راجائن کي جيتي ڇڏيو هو. پرجا ڏاڍي سکي هئي. ڌرم وزير جو
ڀڳوان ۾ ڏاڍو ڀرپور هو ۽ راجا به سدائين گرو، ديوتائن، سنتن ۽ برهمڻن کـي
پوڄيندو هو. هڪڙي ڀيري راجا سٺي گهوڙي تي چڙهي شڪار لاءِ وندياچل
پهاڙ جي گهاٽي ٻن ۾ ويو ۽ ڪيترائي جانور ماريائين. جهنگ ۾ گهمندي راجا
هڪڙو سوئر ڏٺو جو ٻن ۾ لڪو ٿي. انهيءَ خوفناڪ سوئر کي ڏسي راجا
گهوڙي کي اڙي هڻي اڳتو هليو ڇو ته هڪاڻ ڪانسواءِ ٻيو چاڙهيو ڪرڻ هوس،
گهوڙي کي تمام تيز ايندو ڏسي سوئر هوا وانگر اٿي ڀڳو راجا به تيزيءَ
سان تير ڇوڙيو پر تير ڏسندئي هو ٽڪريءَ ۾ پيهي ويو، راجا به هن تي
لڳي تير هلايا پر سوئر به ڇل ڪري پنهنجو سڄو پئي بچايو. اهڙيءَ
طرح هو لڪندو ۽ ظاهر ٿيندو رستي ۾ ڀڄندو پئي ويو راجا به غصي ۾ ساڻس
گڏ هلندو پئي ويـو، سوئر به ڀري گهاٽي جهنگ ۾ لنگهي ويو جتان گهوڙو
لنگهي نه سگهي راجا جيتوڻيڪ اڪيلو هو ۽ ٻيو ٻن ۾ ڪشت گهڻا هوا
تڏهن به جانور جو پيڇو نٿي ڇڏيائين، سوئر راجا کي ڏسي جبل جي هڪ اونهيءَ
غار ۾ پيهي ويو. راجا اتي پهچڻ ڏکيو ڄاڻي ڏاڍو پڇتايو، جنهن ان مان تي
موٽيو ليڪن رستو هٿ نه آيس پوءِ راجا گهوڙي سميت اڪيلي لڇي پيو ۽
اڃ کان وياڪل ٿـي پاڻيءَ جي تلاش لاءِ ٻن ۾ ڦرندي هڪڙو آشرم ڏٺـو
جنهن ۾ هڪڙو راجا ڪپٽي منيءَ جو ڀيک ڌاري ويٺو هو، هي اهوئي راجا
هو جنهن جو ملڪ پرتاپ ڀانوءَ کٽيو هو ۽ هو لڙائيءَ ۾ لشڪر ڇڏي ڀڳو هو
نه گهر ويـو ۽ نه پيش پيو لڪڻ ڪري ٻن ۾ آشرم ٺاهي لڪي ويهي رهيو
هـو. جڏهن راجا ان جي ويجهو ويو ته هن ڄاتو ته پرتاپ ڀانو آهي، راجا
اڃايل هو، سو هن کي نه سڃاتائين ۽ هن جو سندر ڀيک ڏسي مها مني ڪري
سمجهيائين. راجا گهوڙي تان لهي کيس پرنام ڪيو. پر جنهن نه تمام سياڻو
هو لڪڻ ڪري پنهنجو نالو کيس نه ٻڌايائين. راجا کي اڃايل ڏسي هن کي
سندر تلاءُ ڏيکاريائين راجا خوش ٿي گهوڙي سوڌو سنان ڪيو ۽ پاڻي پيتو
سڀ اڃ لهي وڃڻ تي راجا پرسن ٿيو ۽ پوءِ مني پنهنجي آشرم تي وٺي
آيس. سج لهندو ڏسي آسڻ تي ويهاريائينس ۽ پوءِ مني مٺن وچنن سان چوڻ
لڳو ته تون ڪير آهين ۽ ڇو تون ٻن ۾ اڪيلو ڦرين ٿو تون سهڻو جوان تي جهاليءَ
سان ڇو ٿو ڪيرين، تو ۾ چڪرورتيءَ جا لڇڻ ڏسي تولاءِ مون کي ڏاڍي ديا
ٿـي اچي.

راجا چيو ته هي مهيشور ٻڌو! پرتاپ ڀانو نالي راجا جو مان وزير آهيان،

هنن سان جهولي پيئا. ڪرپانڌان پرڀو ڀيڻجا ڪُل جهڙا عمر سدن مٿي لي رکي ڪن جلد آلارڻ ۽ چوڻ لڳو ته هي پرڀو ڀڳتن جهڙي اُسي لوڪائي من کوڙين ور ڪوڙين سر ڪهري ولو. راڄا پرڀوءَ جو وچن ٻڌي هٿ جوڙي چوڻ لڳو، ”هي ڪرپا جا ساگر، سوامي مان سچي ڀاونا سان تو چوان ته مون ڪي لوڪان جهڙو ڀت ڪري.“ ڀڳوان چيو، ”ائين ئي ٿيندو“. هي راڄا مان ڀاڳ جهڙو ڪٿي وچي ٻڌلهمان لهو ڪري مان ٿي اچي لوڪان جو ڀت ليندس، ورتي شمس وربا ڪي هٿ جوڙي بيٺل ڏسي ڀڳوان چيو هي ڌيري جهڙا مرضي هتجي سر ور گهر. شمس وربا چيو هسي ڪرپانڌ جيڪر ور راڄا ورلو آهي سر مونکي پيارو آهي سوني سک، ساڻي ڪتي، ساڻي ڀڳتي ۽ سوني لهڻجي چرڻن ۾ پريم، ساڻي رهمن هي پرڀو ڪرپا ڪري اسانکي ٻه ڏيو، اهڙا مٺا وچن ٻڌي ڪرپانڌان ڀڳوان ڪومل واڻيءَ ۾ چيو تسي جيڪي به لوهن من ۾ چاهيو ٿا سو ٻنا سسي سب مون لوڪان ڪي ڏنو هاڻي لوهن مهنجي آگيا مڃي اندر پريءَ ۾ وڃي رهو، اتي سک ۽ موجون ماڻي ڪجهه وقت ڪان پوءِ هي پيارا لوهن اوڌيا جا راڄا ۽ راڻي ٿيو ۽ مان لڏهن لوڪان جو ڀت ليندس ٻهنجي اڇا موجب منش روپ ڌاري لوڪاڻجي گهر ۾ پرکهت ٿيندس ۽ ڀڳتن کي سک ڏيندڙ انيڪ چرتر ڪندس. ائين چئي ڀڳوان انتر ڌيان ٿي ويو.

راڄا راڻي ڀڳوان جي ڀڳتي هردي ۾ رکي ڪجهه وقت آشرم ۾ رهيا ۽ ۽ پوءِ سمو پائي ٻنا تڪليف جي سرلو ڇڏي سرڳ پريءَ ۾ واسو ڪيو.

پرتاپ ڀانوءَ کي سراپ

ياڳولڪ چئي تو هي ڀاردواج! هاڻي رام جنم جو ٻيو سبب ٻڌ هي مدي هيءَ هڪ پرتر ۽ پراڻي ڪٿا ٻڌ جا شو شنڪر پاروتيءَ کي ٻڌائي آهي جا سنسار ۾ مشهور آهي.

ڪيڪيه نالي ديس آهي جتي سٽيه ڪيتو نالي راڄا راڄ ڪندو هو. راڄا ڌرم تي هلڻ ۽ جتي ستي هوندو هو. هنکي ٻه پٽ بهادر هوا. وڏي جو نالو پرتاپ ڀانو هو ۽ ننڍي جو نالو آري مردن هو جو ڀائن جي ٻل ۾ امت هو، ٻنهي ڀائرن جو ڀاڳ ۾ ڏاڍو پريم هو. پرتاب ڀانو وڏي موجب پرجا پالڻيندڙ ٿيو ۽ ڪٿي ۾ پاپ جو ذرو ۾ ڪونه هو، راڄا جو ڌرم رچي نالي وزير ڏاڍو سياڻو ۽ سڌس ڀلو چاهيندڙ هو. وزير سياڻو، ڀاءُ بهادر ۽ راڄا

تنهن جنهن ٻڍيءَ ڪتي پاڻ سوڙو مٺيءَ جي وس ۾ ٿو اُن ۾ ڦرندو ڏٺو ۽ جنهن جي ليلا ڏسي ٿو، سنتيءَ جي دل ۾ اهڙي ڀاونا ٿئي ۽ ٿڪيءَ اها ڪٿا. تو ٻڌايانءِ- ڀاڳيوان تو ڇوري هي پاروتي شڪر جنا اهي وچن ٻڌي پاروتي شڪي نه ٿي ۽ پريم ۾ گد گد نه ٿي. هي پاروتي تون هاڻ ڌيان ڏئي ڪٿا ٻڌ.

سوايمڀو منوءَ شترُوپا

سوايمڀو منوءَ شترُوپا جن مان هيءَ منشن جي سندر سرشٽي پيدا ٿي آهي ٻنهي زال مڙس جي رهت ۽ ڌرم اُتم هو. هنجو پٽ راجا اُتان پاد ٿيو جنهنجو ورڻ هريءَ جو ڀڳت ڌروُ ناالي پٽ ٿيو ننڍي پٽ سوايمڀو منوءَ جو نالو پريهه ورت هو ۽ ڌيءَ جو نالو ديوهوتي هو جا ڪردم منيءَ جي پياري استري هئي. ديو هوتي جي گرڀ مان ڀڳوان ڪپل ديو جو روپ ڌارڻ ڪري جنم ورتو انهيءَ ڪپل ديو سانکيه شاستر ورڻن ڪيو آهي انهيءَ منوءَ گهڻي وقت تائين پرٿوي تي راڄ ڪيو. هڪڙي ڏينهن پور آهس ته افسوس هي جنم منهنجو هريءَ ڀڳتيءَ بنان اجايو ٿي ويو سو هڪدم راڄ جو ڀار پٽ کي سونپي پاڻ استريءَ سميت بن ڏي روانو ٿيو ۽ پند ڪندي ڪندي نيم شارڻيه ناليءَ وڏو تيرٿ هو اُتي وڃي پهتو. اُتي رشي مني سادن جون ٽوليون گڏجي وس جتي جتي سندر تيرٿ هوا اهي سڀ رشين پريم سان هنن کي ڏيکاريا. اتي رهندي هنن جو سرير ڏٻرو ٿي ويو هو. پر دک هند رهي. "اوم نمو ڀڳوتي واسديوايه" جو منتر پريم سان جپڻ لڳا ٻنهي زال مڙس جو من ڏاڍو لڳي ويو ۽ ڏاڍي ڪٺن تپسيا ڪيائون. انترجامي ڀڳوان هنن جي اهڙي تپسيا ڏسي راجا راڻيءَ کي پنهنجو ٻڪر داس ڄاڻي آڪاس واڻيءَ ۾ چيو، ته ور گهرو ور گهرو؟ آڪاس واڻي ٻڌي درش ٿي نمسڪار ڪري راجا راڻي چوڻ لڳا هي شيوڪن لاءِ ڪلپ برڇ پڀو! جي مون تي پريم اٿو ته پرسن ٿي مون کي اهڙو ور ڏيو ته جيڪو لوهان جو سروپ شوجيءَ جي من ۾ وسي ٿو اهو ئي روپ اسين راتڊينهن پنهنجي هردي ۾ ڏسندا رهون. ڀڳوان کي راجا راڻيءَ جا وچن تمام پيارا لڳا ۽ سرشٽي جو آڌار ڀڳت وڇل ڪرپاندان پڀو ساکيات اچي کين درشن ڏنائين. ڀڳوان جو روپ نيلي ڪل جهڙو سانوري صورت پورن ماسيءَ جي چنڊ برابر سندس شڪل جهڙي سرنهن آهي. سندر ڳل ۽ ڳاڙها چپ سهڻا ڏند ۽ سندس مشڪڻ چنڊ جي ڪرڻن کي به لڄائي ٿو. اهو بيحد سروپ ڏسندا رهيا پر ڍءُ نه ٿا نيڻن درشيءَ وڇاڻ هنن کي پنهنجي سرير جي سڌ به نه رهي ۽ پيرين جا چرن

سمنڊ ولوڙڻ مهل شنڪر کي پريشان ڪري ڇڏيو ۽ ديوتائن کي ڇڏي هلڪي!
زهر پيارڻ ۽ ديوتن کي شراب پيارڻ-باقي ناڻو لڌائين ۽ ڪوسٽب مڻي ڪڍي
ويندا رهيا. هاڻي لوهان ڇڪي هٿ-ڇهڙ ڇاڙ ڪري ٻيون ڇهڙي سان هٿ
الڪابر الڪر تنهن ڪري پنهنجي ڪٽي جو ڦل پاتو اٿو. جهڪا منش ڏاهه
ڏاري مون سان لڳي ڪٽي اٿو سالي ڏاهه وڃي ٻاهر اهو منهنجو سراپ آهي
۽ لوهان مراکي باندر جهڙي شڪل ڏني سو باندر ئي لوهانجي سهائتا
ڪندا. جيئن لوهان مراکي استريءَ کان وڇوڙي جو ڏک پهچايو آهي تيئن
لوهين نه استريءَ جي وڇوڙي ۾ ڏکي ٿيندا. ڀڳوان خوش ٿي منيءَ جو
سراپ سر تي رکيو.

ڪرپالوان ٻيوءِ ٻوءِ پنهنجي مايا جو ٻراڳ مٿانئس لاهي ورتو، جڏهن
ٻيوءِ مايا کي هٽايو ته نه اتي لڇمي هئي نه هئي راجڪماري. تڏهن نارد
مني ڏاڍو ڊڄي ڀڳوان جي چرڻن تي ڪري پيو ۽ چوڻ لڳو، "هي شرڻ
ڀتي جا ڪشٽ نوارڻ وارا ڀڳوان منهنجي رکيا ڪريو ۽ منهنجو ڏنل سراپ
ڪوڙو ٿئي."

ديندال ٻيوءِ وراڻي ڏنس ته اهو سڀ منهنجي مرضيءَ موجب ٿيو آهي.
مني چوڻ لڳو هي ٻڌو مون لوهان کي ڪوڙا شبد ڳالهايا آهن ۽ اهو پاپ
ڪيئن مٽندو؟ ڀڳوان چيو ته هاڻي تون وڃي شنڪر جا سئو نالا جپ ته جلد
هردي ۾ شانتي ملندءِ. ڀڳوان نارد کي سمجهائي انتردڌان ٿي ويو ۽ نارد
ڀڳوان جا ڳڻ ڳائيندو ستيه لوڪ ڏانهن روانو ٿيو.

شنڪر جي ڳڻن رستي ويندي منيءَ کي ڏٺو ته هنجو اڳيان سڀ مٺڙي
واڻ هو ۽ من ۾ ڏاڍو پرسن هو. هو ڏاڍو ڊڄندا نارد وٽ آيا ۽ پيرن تي
ڪري نماڻا ٿي چوڻ لڳا هي منيشور اسين برهمڻ ڪونه آهيون اسان ڏاڍو
اپراڌ ڪيو جنهنجو ڦل پاتوسين. هي ڪرپالو اسان کي سراپ کان ڇڏايو تڏهن
تي نارد چوڻ لڳو ته اوهين وڏي پدارٿ ۽ شڪتي وارا راڪاس وڃي
ٿيو جڏهن لوهين پنهنجي ٻاهن جي ٻل سان ساري جڳت کي جيتيندا
تڏهن وشنو ڀڳوان منش اوتار وٺندو توهانجو لڙائيءَ ۾ ٻيوءِ جي هٿان مرڻ
ٿيندو ۽ مڪتي تي وري جنم نه وٺندا. ٻئي نارد جي چرڻن تي سر نوائي
هليا ويا ۽ سمو پاڻي وڃي راڪش ٿيا هڪڙي ڪلپ ۾ ٻيوءِ انهيءَ ڪري
منش اوتار ڏاڍو ٻيو ٻرلوءِ جو ٻار هلاڪر ڪري ديوتائن کي آنند ڏنو.

هي ٻارولي ٻيو ته سڀ ٻڌ مان اها عجيب ڪٿا لڪي وستار سان ٻڌايان
ٿو، جنهن ڪري اجنما نرگڻ ۽ ٻيا روپ وارو پرماتما ايوڌيا پريءَ جو راجا

لڳي جيئن نه مان تنهان جو داس آهيان. دين ديالو پرڀو پنهنجي مايا جي وڏي پرتاپ کي ڏسي کلي دل ۾ چيو- هي نارد جنهن رمڻ تنهنجو پرم ڪلياڻ ٿيندو مان اهڙو ڪندس ۽ نه ٻيءَ طرح. منهنجو وچن ڪوڙو نه ٿيندو آهي ائين چئي پرڀو انترڌيان ٿي ويو. مايا جي وس ناردمنيءَ جي مت منجهي ويئي ۽ ڀڳوان جا ڳوڙها وچن سمجهي نه سگهيو، ناردمني جلد اٿي اتي ويو جتي سوئمبر جي سڀا ٺاهي ويئي هئي. راجائون گهڻي ٺاهه ٺوهه سان پنهنجي پنهنجي جڳهين تي ويٺا هوا. ناردمني من ۾ ڏاڍو خوش ٿيو ته منهنجي ڏاڍي سهڻي شڪل آهي ۽ مونکي ڇڏي هوءَ ڀلجي به ٿي ڪي ور مالها نه پهرائيندي. پرڀوءَ منيءَ جي ڀلي ڪارڻ هن کي اهڙي خراب شڪل ڏني هئي جا ڇرڻ کان ٻاهر هئي انهيءَ قصي جي ڄاڻ ڪنهن کي نه ڪانه پئي. پر نارد جاڻي سڀني کيس نمسڪار ڪيو. اتي شنڪر جا ٻه ڳڻ ويٺا هوا انهن سڄو ڀيد ڄاتو ٿي هو ته رولشي جا ڪوڏيا هوا ۽ اهين جي ويس ۾ اتي آيا هوا ۽ نارد جي پرسان واهي مسخريون ڪرڻ لڳا. نارد جو ٻاندر جهڙو منهن ۽ ڏپ ڏيندڙ ڏاهه روپ راجڪماريءَ کي ڏسڻ ۾ ٿي آلي ۽ اهڙو آدمي راجڪمارن جي پرسان ويٺل ڏسي من ۾ ڏاڍو ڪروڌ آيس. پوءِ راجڪماري پنهنجي ڳل جهڙي هٿن ۾ ور مالها کڻي سڀني راجائن کي ڏسندي پئي هلي جنهن پاسي ناردمني هو تنهن پاسي هن نهاريو نه. ڪين هيڏانهن منيءَ هر گهڙيءَ وياڪل ٿي پئي واجهايو. اها حالت ڏسي شو جي ڳڻن پئي مشڪيو. ڪرپالو ڀڳوان راجا جو روپ ڌاري اتي ويو ۽ راجڪماريءَ خوش ٿي کيس ور مالها وڌي. ڪنوار کي وٺي ڀڳوان واپس هليو ويو. ٻيا سڀ راجائون نراس ٿي ويا. ناردمني ڏاڍو وياڪل ٿيڻ لڳو. پوءِ شنڪر جي ڳڻن مشڪي چيس ته پنهنجو منهن ته وڃي آرسيءَ ۾ ڏس ائين چئي ٻئي ڀڄي ڀڄ ۾ اتي ڀڳا ۽ ناردمنيءَ پاڻيءَ ۾ نهاري ڏٺو. پنهنجي شڪل ڏسندي ڏاڍو ڪروڌ آيس ۽ هن ٻنهي ڳڻن کي سراپ ڏنائين ته اوهين ٻئي ڪپٽي ۽ پاپي وڃي راڪش ٿيو مونتي ٺٺولي ڪئي اٿو منهنجو سراپ اٿو. وري پاڻيءَ ۾ نهاريائين ته ساڳيو روپ ڏٺائين. پر تڏهن به من ۾ شانت نه آيس ۽ جلدي لڇميءَ پتي ڀڳوان ڏانهن ويو. هن منهنجي جڳت ۾ کل ڪرائي آهي تنهن ڪري يا ته سراپ ڏيندو سانس يا نه پاڻ مرندس ائين سوچيندو ويو ته وچ پنڌ تي دئيتن جو شترو ڀڳوان گڏجي ويس جنهن سان لڇمي ۽ اها راجڪماري ساڻ هئي. نارد ڀڳوان کي ڏسي چوڻ لڳو- اوهين ٻئي جي سک کي سهي نٿا سگهو ۽ ڏاڍو ڪپٽ ۽ حسد الو

ان ۾ مرڻو هوندو؟

ڀڳوان دل ۾ ويچار ڪري ڏٺو ته هن جي من ۾ ايمان جي وڏي وڻ جو سلو ڄمي چڪو آهي، جنهن کي مان جلدي اکيڙي ڇڏيندس ته سو نه داس جو ڀلو ڪرڻ منهنجو فرض آهي. انهيءَ ۾ منيءَ جي ڀلائي ۽ منهنجي لاءِ هڪ کيل ٿيندو. اهو اپاءُ ضرور ڪندس. پوءِ نارد ڀڳوان جي چرنن تي سر نوائي من ۾ ڏاڍو ايمان رکي اتي هليو. ڀڳوان پنهنجي مايا کي آگيا ڏني. انهيءَ مايا منيءَ جي رستي ۾ هڪ سؤ جوجن ۾ هڪ سندر شهر رچي ڇڏيو جنهن جي الڳ پرڪارن واري رچنا ولڪنٺ پريءَ کان به وڌيڪ هئي. انهيءَ شهر ۾ استرين پرش اهڙا ته سندر هوا جو ڄڻ ته ڪامديو ۽ سندس استريءَ رتيءَ گهڻا روپ ڪٽي ڌاريا آهن انهيءَ شهر ۾ شيل نڌي نالي راجا رهندو هو ۽ هن جي ڪنيا جو نالو وشو موهني هو. جنهن جو روپ ڏسي لڇمي به حيرت ۾ پئجي وڃي. سڀ ڳڻ جي کاڻي واکاڻ ڪجي. هن راجڪماريءَ پنهنجو سويمبر سڏيو جنهن لاءِ ڪيئي راجائون آيا هوا. نارد مني ڪوتڪ ڏسڻ لاءِ انهيءَ شهر ۾ ويو ۽ نگرواسين کان خبر پڇڻ لڳو. نارد مني سماچار ٻڌي راجا جي محل ۾ ويو. راجا هن کي آدرستڪار ڪري آسڻ تي ويهاريو ۽ راجڪماريءَ کي گهرائي نارد منيءَ کي ڏيکاري چيائينس ته مهاراج هن جا سڀ ڳڻ ۽ اوڳڻ هردي ۾ ويچاري ٻڌايو. هنجو روپ ڏسي منيءَ کان ويراڳ وسري ويو ۽ گهڻي دير تائين راجڪماريءَ ڏانهن نهاريندو رهيو هن جي لڇڻن کي ڏسي پاڻ کي ڀاڳي وارو. اندر ۾ خوشي ٿيس. پر اها ظاهري نه ٻڌايائين. هيءَ جيڪو ور چونڊيندي سو امر ٿي ويندو ۽ هن کي لڙائيءَ جي ميدان ۾ ڪو به جيتي نه سگهندو. هيءَ لڇڻ ويچاري دل ۾ رکي ٻاهران ڪجهه ڳالهه ٺاهي راجا کي چيائين ته توهانجي ڌيءَ سلڇڻي آهي. اتان نڪري نارد من ۾ ويچار ڪندو اتان هليو ۽ خيال ڪيائين ته ڪاڏي وڃي ڪو اپاءُ ڪريان جيئن هيءَ ڪنيا مونکي پنهنجو ور چونڊي. هن وقت ڪرڻ جپ تپ تي نه سگهندو ۽ چوڻ لڳو هي ڀڳوان مونکي اهڙي سونهن ۽ سندر روپ ڏيو جنهنڪري راجڪماري ڏسي راضي ٿي وڃي ۽ جيمالا منهنجي ڳلي ۾ وجهي، جو نه هوءَ کان پنهنجي سندرتائي گهري وٺان؟ ان ٿي اتي پهچڻ ۾ نه گهڻي دير لڳندي. پوءِ نارد ڀڳوان جي استوتي ڪئي دياڻو ڀڳوان پرگهٽ ٿيو ۽ ڀڳوان کي ڏسي نارد منيءَ کي آرام آيو ۽ من ۾ خوش ٿيو ۽ هٿ جوڙي چوڻ لڳو هي ناٿ! مونکي اهڙي سونهن ڏيو جيئن راجڪماري اٺ پهر ورمالا پارائيم. هي ڀڳوان جنهن رستي منهن جو ڪلياڻ

۽ مـن ۾ ڏاڍو پسند آيس. الي ڪئين پهاڙ نديون ۽ جهنگل ڏسي
ڀڳوان جي چرنن ۾ لنؤ لڳي ويس پرڀوءَ جو سمرن ڪندي هن جي سا
اچ وچ. پنڌ ئي ويٺي ۽ سياويڪ نرمل من هئڻ ڪري سماڌي لڳي و
منيءَ جي اها حالت ڏسي اندر اچي ڊنو ته نارد منهنجو اندر آسڻ وٺڻ چ
ٿـو، پوءِ ڪامديو کي گهرائي آدرستڪار ڪري چيائيس ته منهنجي پل
ڪالر پنهنجي مددگارن سان نارد وٽ وڃ، ڪامديو من ۾ خوش ٿي هل
الهيءَ استان ٿـي اچي پنهنجي مايا سان بسنت رت پيدا ڪيائين طرح
طرحين جا وڻ گهاٽيءَ رنگ به رنگي گلن سان ڀرجي ويا ۽ ڪام ڪلا ۾ هوش
سرڳ جون اپسرائون نوجوان سهڻيون ڳائڻ ۽ ناچ ڪرڻ لڳيون ڪامديو پنهنجي
مددگارن کي ڏسي خوش ٿيو ۽ طرحين طرحين جا اپاءَ هلايا ۾ منيءَ تي ڪا
ڪلا جو ڪو به اثر ڪونه ٿيو. الٽو ڪامديو پاڻ پنهنجي پٺ ۾ اچي ڊنو پر
پنهنجي هار مڃي ڪامديو نارد منيءَ جي چرنن تي ڪري پيو ۽ معافي ورتي.
نارد جي من ۾ ڪجهه به غصو نه آيـو ۽ مٺا وچن چئي ڪامديو کي ڌارج
ڏنائين پوءِ ڪامديو نمسڪار ڪري موڪل وٺي پنهنجي سائين سرڳ الان
روانو ٿيو. نارد مني پوءِ شو ڀڳوان وٽ ويو ۽ جيئن ته ڪامديو جيتيو هوائين
اهو من ۾ ايمان ڀرجي آيو هوس سو ڪامديو جو قصو شوجيءَ کي بيان ڪري
ٻڌايو. شنڪر هن کي تمام پيارو ڄاڻي سمجهائي چيو هي منيور مان توکي
وري وري عرض ٿـو ڪريان ته جيئن تو هيءَ ڳالهه مون سان ڪئي آهي
تيئن اها وشنو ڀڳوان کي ڪڏهن به نه ٻڌائج جي ڳالهه ڪٿي نه ڪري تـ. ه
دل ۾ رکج. شري شو شنڪر جيڪو فائدي وارو اپديش ڪيو سو نارد کي نه
وڻيو ۽ برهم لوڪ ڏانهن هليو ويـو. هي ڀاردواج هاڻي جـو ڪٿا ٻڌ سو ٻڌ.
ڀڳوان جي اڄا ٻلوان آهي.

جئه ۽ وجيه کي سراپ

هڪڙي ڀيري هٿن جي ٽوليءَ ۾ سندر وڻتا ڪٿي ۽ هريءَ جا ڳڻ ڳائيندو
ارد مني کير سمنڊ تي ويـو، جتي ويدن جـو مستڪ روپ لڪشميءَ جو
ي وشنو ڀڳوان نارد کي ايندو ڏسي خوش ٿي هن سان مليو ۽ رشيءَ سان
جي آسڻ تي ويٺو. ساري سرشٽيءَ جو ڀرپور کلي چوڻ لڳو هي منيور
ٽن ڏانهن ڪان پوءِ هت اچڻ جي ديا ڪئي اٿو. نارد ڪام کي جيتڻ جي
ي ڳالهه ڪري ٻڌائي. جيتوڻيڪ شو ڀڳوان اڳ ئي ان تي جهلي ڇڏيو هوس
رامچندر جي مايا ڏاڍي ٻلوان آهي. اهڙو ڪير سنسار ۾ ڄائو آهي جنهن کي

آڌار ڪيو ۽ ٻئي کي وري نرسنگھ اوتار ڌاري ڇت ڪيو ۽ پرهلاد ڀڳت
جو جس وڌايو. اهي ٻئي دئيت وري وڃي وڏا سورما ۽ بلوان راڪاش
ٿيا. دنيا ۾ انهن کي ديوتائن کي جيتيندڙ بهادر راوڻ ۽ ڪنڀڪرڻ جي نالي
سان ٿيا. دنيا جاڻي ٿي ته هو ڀڳوان جي مارڻ سان مڪت نه ٿيا ڇو ته برهمڻ
جي وچن پرماڻ ٽي جنم وٺڻو هون هڪڙو ٻيو ته ڀڳتن جي پريمي پورو
انهن لاءِ سرير ڌاريو. ڀڳوان جا انهيءَ وقت ماتا پتا ڪشيپ ۽ آدتي ٿيا
هوا جي پوءِ دسرٿ ۽ ڪوشليا ٿيا. هڪڙي ڪلپ ۾ انهيءَ نموني اوتار
ڌاري ڀڳوان سنسار ۾ پوتر چرتر ڏيکاريا. ڪشيپ ۽ آدتي اندر وغيره.
ديوتائن جا ماتا پتا آهن انهن تپسيا ڪري ور گهري ورتو ته وشنو سندن
پٽ ٿئي. اهي ٻئي ٿيا جڳ ۾ دسرٿ ۽ ڪوشليا اچي پرڳٽ ٿيا ۽ وشنو
ڀڳوان رامچندر روپ ۾ سندن پٽ اچي ٿيو. هڪڙي ڪلپ ۾ جنگ ۾
جلندر کي هارائي سڀني ديوتائن کي دکي ڏسي شنڪر ان دئيت سان وڏي
ٻڌ ڪئي پر هو وڏيءَ طاقت وارو دئيت مارڻ سان به نٿي مئو ڇاڪاڻ ته
انهيءَ دئيت جي راڻي استري مها ستي هئي جنهن جي پرتاپ ڪري
شنڪر ان کي جيتي نه سگهيو، تڏهن ڀڳوان ڇل ڪري هن استريءَ جو
ورت ڀنگ ڪيو اهڙي طرح ديوتائن جو ڪارج ڪيو. جڏهن ستيءَ کي خبر
پئي تڏهن هن ڪاوڙجي سراپ ڏنو، ليلا جي ساگر ديالو ڀڳوان هن جي
سراپ کي انگيڪار ڪيو تنهڪان پوءِ جلندر وري وڃي راوڻ ٿيو جنهنکي
رامچندر جنگ ۾ جيتي پرم پد ڏنو.

نارد جو ايمان ڪرڻ

هڪڙي ٻيري نارد سراپ ڏنو، جنهنڪري ڀڳوان هڪڙي ڪلپ ۾
انهيءَ سبب اوتار ورتو. پاروتي اهي وچن ٻڌي عجب ۾ پئجي ويئي چو
ته نارد ڀڳوان جو ڀڳت ۽ گياني مني هئو. ڪهڙي سبب ڪان منيءَ سراپ
ڏنو ۽ ڪهڙو اپراڌ وشنو ڀڳوان ڪيو هو "هي شنڪر! مونکي اها وارتا ڪري
ٻڌايو ڇو ته اهو عجب آهي ته منيءَ جي من ۾ اگيان ڪيئن پيدا ٿيو."
شوجي ٽهڪ ڏئي ڪلي چيو ته گياني يا مورک ڪو به نه آهي جنهنکي سري
رامچندر جڏهن جهڙو ڪري ٿو سو انهيءَ کي ان ۾ اهڙو ٿئي ٿو هاڻي ٻڌ.
هماليه جبل ۾ هڪڙي تمام وڏي پوتر غفا هئي جنهن جي ويجهو سندر
گنگا ندي ٿي وهي اتي تمام پوتر ۽ سندر آشرم ڏٺو. ڏسي نارد ڏاڍو

ڪرپا سان اهڙو پرم مڱجي وڃي ٿو، اهو ڪرپالو رامچندر ئي آهي هنجو آد
۽ انت ڪنهن به نه پاتو آهي. پر ويد به هيئن چون ٿا ته هن کي پير نه آهن
ته به هلي ٿو. ڪن نه اٿس ته به ٻڌي ٿو. هٿ نه اٿس ته به ڪيترا ڪم
ڪري ٿو. مکه نه اٿس ته به سڀ سواد وٺي ٿو. زبان نه اٿس ته به ڳالهائي
ٿو ۽ وڏو ٻولڳي آهي. جنهنکي ويدن ۽ گيانوان انهيءَ نموني ڳايو آهي جنهن
جو مٿي ڌيان ڪن ٿا. اهوئي دسرٿ جو پٽ ڀڳتن جو هتڪاري ايوڌيا جو
ناٿ رامچندر ڀڳوان آهي. هي پرائي اهوئي پرماتما سري رام آهي. دل ۾
اهڙا سنسا آڻڻ سان اگيان ۽ ٻيا سڀ اوگڻ ناس ٿين ٿا.

شري شنڪر جا اهڙا پرم ٺوڙيندڙ وچن ٻڌي پاربتيءَ جا سڀ ڪوڙا
وهم مٽجي ويا ۽ چوڻ لڳي هي پرڀو ڀوانين لوهان ڪان جيڪو پڇيو هوم
سو ٻڌايو، جيڪڏهن سري رامچندر پار برهم اپناسي سڀ ڪان پري ۽ سڀني
جي هردي ۾ رهندڙ آهي پوءِ مدش شرير کڻڙي ڪارڻ ڌاريو هو؟
مهاديو اتر ڏنو: هي پاروتي! هي رام چرت مانس جـي اتم ۽ پرتر
ڪٿا ٻڌ. هيءَ ڪاڪ ڀيشنڊ چئي هئي ۽ پکين جي راجا گرڙ ٻڌي هئي.
هي اما! سا ڌيان ڏيئي ٻڌ. هريءَ جا گڻ ۽ نالا اپار آهن. هنجي ڪٿا جا
نمونا به اڻ ڳڻيا ۽ اٿاهه آهن. مان پنهنجي ٻڌيءَ انوسار چوان ٿو.

جڏهن جڏهن ڌرم جي هاڃي ٿئي ٿـي ۽ نيچ ابماني
راڪش وڌي وڃن ٿا ۽ اڻ ظلم ڪن ٿا جو چئي نٿو سگهجي
۽ برهمڻ گئن ديوتائن کي پيڙا پهچائن ٿا تڏهن تڏهن طرحين
طرحين سرير ڌاري ڪرپانڌان پرڀو دئينن کي ماري ديوتائن
جي رکيا ڪري ٿو ۽ پنهنجي ويدن جي مريادا قائم ڪري ٿو
۽ جڳت ۾ پنهنجو جس پکيڙي ٿـو، اهوئي رامچندر جي جنم
جو ڪارڻ آهي. هي ٻڌيمان پراڻي انهن مان ڀڳوان جي هڪ ٻن جنمن جو
ڪارڻ مان هت بيان ڪريان ٿو سو تون ڌيان ڏيئي ٻڌ.

هڪڙا به ٻاڪر جئه ۽ وجيه نالي ڀڳوان جا دواربال هوا. انهن برهمڻ جي
سراپ ڪري ٻنهي پاپن وچي دئيتن جي ديهه پائي، هڪڙي جـو نالو
هرناڪيه ٻئي جو نالو هرن ڪيشپ هو. هو جڳيرن کٽندڙ ۽ وڏا سورما هوا.
انهن مان هڪڙي هرناڪيه دئيت سچي پرٿوي وچي سمنڊ ۾ لڪائي جنهن
... وشنو ڀڳوان وارهه اوتار ڌاري هرناڪيه دئيت جو ناس ڪيو ۽ پرٿويءَ جو

چيتي جي ڪل وچالي سوڍي تي ويهڙو. اتي ٿڌي هلڪي ۽ سڳنڌيءَ واري
سيتل هوا ٿي آئي جو شنڪر کي آنند ٿي آيو ماتا پاروتي سڄو موقعو سمجهي
شنڪر وٽ آئي جنهن کي آنند ۾ مگن ڏسي پڇڻ لڳي "هي وشوناٿ لوڪان
سڀن جي ڪانڌ آهيو. جيڪڏهن مونتي پرسن آهيو ۽ مونکي پنهنجي داسي
ڪري ڄاڻو ٿا ته هي پربهو لوڪن سوري رامچندر جون انيڪ قسمن جون
ڪٿائون ٻڌائي منهنجو اگيان ناس ڪريو." هي ڪامديو جا شترو لوڪن ٻڌا
راڄه ڏيهن آدر سان رام رام جپيو ٿا. رام اهو ايوڌيا جي راجا جو پٽ آهي
ڪين ٻيو ڪو؟ اڄما ڄڻن کان اپار ۽ الک گتيءَ وارو آهي جيڪڏهن راجا
جو پٽ آهي ته برهم ڪيئن ٿيو؟ استريءَ جي وڇوڙي ۾ هنجي مت وياڪل
ٿي وئي هئي جيڪڏهن هو اڇا رهت ۽ وياپڪ پرڀو آهي ته هي ناٿ
مون کي اگيائي سمجهي دل ۾ مونتي ڪاوڙ نه ... ڪجهه جيئن منهنجو اگيان
مٽجي اهڙو ڪي ڪريو، مون ان ۾ رامچندر جو پرتاپ ڏٺو. ان ڏيپ ۾ وياڪل
ٿي ونجي ڪري مون لوڪان سان ڪوڙ ڳالهايو تڏهن ته منهنجي ملين من کي
پرٻوڌ نه آيو، اهي جو نتيجو مون چڱيءَ طرح ڀوڳيو. هاڻ مهرباني وچار
ڪري اهو سڀ ٻڌايو ته نرگڻ برهم سرگڻ سروپ ڪيئن ٿو ڌاري ۽ ورو سندس
وڏندڙ ٻال چرتر ڇڻي ٻڌايو جيئن جانڪيءَ سان وهانءُ ڪيائين سو ڪهڙي
ڏوهه ڪري راڄ ڇڏيائين. اهو ته ٻڌايو جو ان پر اپار چرتر ڪيائين، هي ناٿ!
جيئن راوڻ کي ماريائين اهو ٻڌايو ته. راڄ گديءَ تي ويهي گهڻيون ليلائون
ڪيائين سي سڀ سک جا ڌام شنڪر مونکي ٻڌايو ۽ پرجا سميت ڪيئن
پنهنجي ڌام ويو، ان ۾ وري ڀڳتي گيان وگيان ۽ ويراڳ ۽ جو ڪجهه ٻيو
ٻاجهي رهو هجيم ته اهو ٻڌايو.

پاروتي جا اهي وچن ٻڌي ڀڳوان شنڪر ڏاڍو خوش ٿيو ۽ ڀڳوان رامچندر
جو جيون چرتر هن ريت ورڻن ڪيو.

سرگڻ ۽ نرگڻ ۾ ڪو به ڦرق نه آهي ويد پراڻ رشي ۽ وڌوان ائين چون
ٿا نرگڻ روپ کان نيارو الک ۽ اجوني جو ئي آهي سو ئي ڀڳت پريم جي وس
اي سرگڻ روپ ٿئي ٿو، جيئن پاڻي برف ۽ پاڻ جدا جدا نه آهن تيئن
سرگڻ ۽ نرگڻ برهم ۾ تفاوت نه آهي، پر وڌيا اونداهه لاءِ سورج سمان آهي.
سک، دک، گيان، اگيان ۽ ايمان اهي جيو جا ڌرم آهن. رامچندر کي نه سڄو
جڳت ٿو ڄاڻي، هو نه وياپڪ برهم پرماتما روپ پرميشور ۽ سنتان آهي جيئن
سڀ ۾ چالدي ۽ سورج جي ڪرڻن ۾ جل جو ڀرم، جيئن سيپي ۾ ڪڏهن
هه ... ي وڃي نه ڄاڻڻ ڪانسواءِ اهو دک ٽٽو اهي، هي پاروتي! جدهنجي

ورڌالا جا انگ ميٽجي سگهندا اجاڻ ڪلڪ نہ ڪريو. اها ڳالهہ ٻڌي هماچل ناردمني ۽ سپتن رشين کي وٺي گهر آيو تڏهن نارد اچي سڀني کي سمجهايو ۽ اڳين ڪٿا ورنا ٻڌائي تہ هي ميَنا مهجا سچا وچن ٻڌو. هيءَ تهنجي ڌيءَ جڳت جي ماتا ڀواني آهي ۽ هيءَ سدا شو جي اڌ سرير ۾ رهڻ واري سرشٽيءَ جي پيدا ڪندڙ، پالڻدڙ، ناس ڪندڙ ۽ پنهنجي اڇا ۽ ليلا موجب سرير ڌارڻ ڪندڙ آهي - مٿان ڪان وٺي سڀ ڳالهہ نارد کين ڪري ٻڌائي. نارد جا اهي وچن ٻڌي سڀني جو سنسو مٽجي ويو ۽ سڄي شهر ۾ اها ڳالهہ ڦهلجي وئي. پوءِ ميَنا ۽ هماچل آنند ۾ اچي ويا ۽ وري وري پاروتيءَ جي چرڻن کي نمسڪار ڪيائون. نيت جيڪا وهانءَ جي رات وڌن ۾ چئل آهي اهائي مها مني ڪرائي شنڪر جو هٿيالو ورتو تڏهن سڀ برهما ۽ وشنو آدي هردي ۾ پرسن ٿيا. منيشور ويدن جا منتر اچارڻ لڳا ۽ ديوتائون شنڪر جي جئہ منائڻ لڳا. پوءِ ميَنا اما کي گهرائي هنج ۾ وهاري ڪيس هيءَ سندر سکيا ڏنائين. **هي ڌيءَ! تون سدائين شنڪر جي چرنن جي شيوا ڪج. ڇو تہ استريءَ جو ڌرم آهي پتيءَ کي ديوتا سمجهڻ.** ائين چئي ڇاتيءَ سان لاتائينس. پوءِ شو جي پاروتيءَ کي ساڻ وٺي ڪيلاس ڏانهن روانو ٿيو ۽ ديوتائون پنهنجي پنهنجي گهر هليا ويا.

شو شنڪر ڀڳوان پنهنجي گڻن سان ڪيلاس ۾ رهي طرحين طرحين جا ڀوڳ ولاس ڪرڻ لڳا. شو پاروتي آنند ۾ گذارڻ لڳا. اهڙي طرح گهڻو وقت گذري ويو تنهن کان پوءِ ڪرتڪ ڇهن مکن واري ڪمار جو جنم ٿيو جنهن ٻڌ ڪري تارڪ دئيت کي ماري ڇڏيو. ڪرتڪ جي جنم ڪرم جي ڪٿا ويدن ۽ شاسترن پراڻن ۾ مشهور آهي.

شنڪر جا سندر رسيلا چرتر ٻڌي ڀاردواج مني ڏاڍو پرسن ٿيو. ڪٿا ٻڌڻ جي من کي گهڻي سڪ ٿي هن جو اهڙو پريم ڏسي ياگيولڪ مني خوش ٿيو ۽ چيائين هي مني مون تنهنجي گڻن کي جاتي ورتو. هاڻي شري رامچندر جي ليلا جو ورڻن تو ڪريان سو ٻڌ. رامچندر جا چرتر تمام اڻ شمار آهن سو ڪروڙ شيش ناگ بہ هيءَ چئي نٿا سگهن. تڏهن بہ واڻيءَ جي پتيءَ هٿن ۾ ڌنش ڌارڻ ڪندڙ پرڀو رامچندر کي سمري جيئن مون ٻڌو آهي اهين ٻڌايان ٿو.

ڪيلاس نالي هڪ ڏاڍو سندر پربت آهي، جتي سدائين شنڪر ۽ ڀواني رهن ٿا. هڪڙي پيري شنڪر وسرام ڪرڻ لاءِ اٽ جي وڻ هيٺان ڇانءَ ۾

شنڪر کي سندس ڳڻ سينگارڻ لڳا جنهن جو مٿڪ هڏي واڳوڙي ۾ ناڳ وڏالونس ڪنن ۾ ناڳ جا ڪنڊل ۽ هٿن ۾ ڪنگڻ. بدن تي ڀڀوت، ناڳڻ ۽ ڪوڙين جا ڳهڻا ۽ شمشان جي ڪل وڏالونس للاٽ تي چنڊ ۽ مٿي تي گنگا چمڪڻ لڳي. ٽي اکيون ٽٽي ڪوليائون ناڳن جو جنيو پاتائين جڏهن سڀ جو لشڪر ۽ ڳڻ ڏاڍون لنڍن ڍب ۾ ماڻهو اچي پڳا جهڙي سياڻا هوا سي ڏاڍ ڏاري هوي رهيا ڇوڪرا سهڻي راڳ. ڳچا ڏور ٻوڙي ڀنڀيڙي. ماءُ پيءُ کي ڀب ۾ ڏڪندي ڇوڙڻ لڳا اڳيا ڇڙون ڳالهه ڪري ته سگهون هيءَ جڃ آهي ڪين جو راجا جو لشڪر آهي. گهوٽ نه موالي آهي جنهن بدن تي ڀڀوت ناڳن ۽ ڪوڙين جا ڳهڻا. اگهاڙو جٽاڌاري ۽ ڀيڙڪر آهي ساڻس گڏ ڀوت، پريت، پشاچ، جوڳڻيون ۽ خوفناڪ منهن وارا راڪش آهن اهڙي جڃ ڏسي جي جيئرا رهندا انهن جا وڏا ڀاڳ چئبا. اهي جهڙي پاروتيءَ جي شادي ڏسندا گهر گهر ۾ اهڙيون ڳالهيون ڇوڪرن اچي ڪيون.

مهيش وشنو برهما ۽ ٻيا سڀئي ديوتائن نه خوب لوڪ لکي جاچي ٿي هليا ۽ ڏسڻ ۾ آيو ته جڃ گهوٽ ساڻ سونهيا لڳي ڏاڍي جو نه شو جا ڳڻ وچ ۾ روپ وارا هوا. هوڏانهن هماچل جا اڳوان جڃ کي وٺي آيا سڀني کي سندر جڳهيون وهڻ لاءِ ڏنائون. اوڏي مهل مينا آرتي تيار ڪري ساڻس گڏ ٻيون به استريون منگلا گيت ڳائڻ لڳيون. سونن ٿالهن هٿن ۾ ٻٽي سونهيا ڏاڍي ۽ خوش ٿي شو جي آرتي ڪرڻ هليون. پر جڏهن شنڪر جو خوفناڪ روپ ڏٺائون تڏهن سڀن استرين جي من ۾ ڏاڍو ڀؤ ٿيو ۽ ڏاڍو ڊپي ويون ۽ وڃي گهر ۾ لڪيون. شنڪر، جتي جاچي ويٺا هوا اتي وڃي ويٺو، مينا کي هردي ۾ ڏاڍو ڏک ٿيو ۽ پاروتيءَ کي گهرائي ورتائين ۽ ڏاڍي پيار سان هنج ۾ کڻي وهاريائيس ۽ اکين مان پاڻي آڻي چيائين ته جنهن وڌاتا توکي اهڙو سندر روپ ڏنو آهي تنهن مورک تنهنجو ور اهڙو باؤرو ڪيئن ڪيو. جهڙوڪر ڪلپ برڇ کي لڳڻ کپندو هو سو ٻٻر کي زوريءَ لڳايائين. ماں توسان گڏ جبل تان ڪرندس باهه ۾ سڙندس، سمنڊ ۾ ٻڏندس. هيٺر حال نه گهر ورتي هلون ۽ ڀلي دنيا ۾ اپجس ٿئي پر جيئري ته وهانءُ توکي نه ڪرائيندس. نارد جو مون جا بگاڙيو هو جنهن تنهنجو سر سمجهه اجاڙ ڪيو، جنهن اما کي اهڙو اپديش ڏنو جو باؤري ٿيءَ لاءِ تپسيا ڪيائين.

پرانءِ تنهنجي ماتا کي وياڪل ڏسي وچارن سان ڀريل مٺن وچنن ۾ چيو ته هي ماتا اهڙا وچار دل ۾ نه ڪر. جهڙي ورڌاتا رچيو آهي سو ٽري ٽري. ڪرمن ۾ باؤرو پتي لکيل آهي ته ڪنهن کي ڏوهه ڏجي. لکيا کي

جي سهڻي شاخ ڏسي تنهن تي ڪامديو ايمان سان چڙهي ويو ۽ پنهنجي گلن جي ڌنش ۾ تير وجهي ڏاڍي ڪروڌ ۾ اچي، ڪن تائين ڇڪيائين ۽ تکو تير اڇلايائين جنهن جي هردي ۾ لڳڻ سان شنڪر جي سمادي ٽٽي پئي ۽ هو سجاڳ ٿيو. ڀڳوان جي من ۾ ڏاڍو ڪروڌ ٿيو ۽ اکيون کولي سڀني پاسي نهاريائين. انب جي ٻڻ ۾ لڪي ويٺل ڪامديو کي ڏٺو ۽ ڪروڌ ۾ ڀرجي ويو جنهن ڪري ٽنهي لوڪ ڏکڻ لڳا پر ته شو جيءَ ٽين اک کولي ڪامديو کي چتائي نهارڻ سان هو سڙي رک ٿي ويو. جڳت ۾ ڏاڍو هاهاڪار مچي ويو. ديوتائون اچي ڊنا ۽ دئيت خوش ٿيا. عياشي منش ڪام جي سک کي ياد ڪري شوڪ ڪرڻ لڳا. سڌ ۽ يوگي انسان اي ڊپا ٿي لوسيا ڪرڻ لڳا.

هيڏانهن ڪامديو جي استري رتي پتيءَ جي اها حالت ڏسي مورڇا ٿي ڪري پئي هوش ۾ اچڻ بعد روئندي نيزارون ڪندي شنڪر ڀڳوان وٽ آئي ۽ ڏاڍي پريم سان وينتي ڪري هٿ جوڙي سامهون اڀي رهي، دڀا جو ڀنڊار شو شنڪر ابلا کي ڏسي چوڻ لڳو، هي رتي جڏهن ڀرلوي جي ڀار لاهڻ لاءِ يادون جي ونس ۾ شري ڪرشن ڀڳوان اوتار ڌاريندو تڏهن تنهنجو پتي شري ڪرشن جو پٽ پردامن ٿي تنهنجو پتي ٿيندو. رتي شنڪر جا اهي وچن ٻڌي هلي وئي.

ديوتائن کي جڏهن اها خبر پئي تڏهن برهما ۽ وشنو ۽ ٻيا سڀ ديوتائون ساڻ وٺي وئڪنٺ ۾ شرون آيا سڀڪنهن جدا جدا استوتي ڪئي، جنهن تي شنڪر ڀڳوان پرسن ٿيو ۽ چوڻ لڳو هي ديوتائون ٻڌايو ته توهين ڪهڙي ڪارڻ آيا آهيو. برهما تنهن تي چيو هي پرڀو توهين انترجامي آهيو تڏهن به ڀڳتيءَ جي وس توهان کي عرض ڪريان ٿو ته ”هي ناٿ! سڀني ديوتائن جي اندر ۾ ڏاڍو چاهه آهي ته اسين پنهنجي اکين سان توهانجو وهانءُ ڏسون. هي ڪرپا جا ساگر توهان ڪامديو کي ساڙي رتيءَ کي ور ڏنو سو تمام چڱو ڪيو هاڻي پاروتي اپار تپسيا ڪئي آهي، هاڻي هن کي انگيڪار ڪريو.“ برهما جا وچن ٻڌي پرڀو رامچندر جا وچن ياد ڪري شنڪر پرسن ٿي چيو ته ائين ئي ٿيندو.

ديوتائون ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيا ائين پرو وقت جاڻي ست رشي به آيا جن کي برهما هماچل جي گهر موڪليو. هماچل ڏاڍو پرسن ٿيو ۽ شڀ ڏينهن گهڙي ڏسي مهورت ڪيائو ۽ مهورت جو لکن پتر ستن رشين کي ڏنائين. اهو لکن پتر برهما سڀني کي پڙهي ٻڌايو. وواهه جون تياريون ٿيڻ لڳيون سڀني ديوتائن پنهنجي طرحين طرحين جا واهڻ ۽ وماڻ کي سينگارڻ لڳا.

پرتاپ ۽ تيج هو، هن سڀني ملڪن جي راجائن ۽ ديوتائن کي به جيتي ڇڏيو هو. اهڙيءَ طرح ديوتائون دکي ٿي برهما وٽ آيا. برهما سڀني ديوتائن کي دکي ڏسي سڀني کي سمجهايائين ته هيءُ راڪش تڏهن مرندو جڏهن شوجيءَ جي ويرج مان پيدا ٿيل پٽ هن کي جنگ ۾ جيتيندو. هاڻ ستيءَ جو دڪش جي يڳ ۾ سرير تياڳيو هئو، سا وڃي هماچل جي گهر ۾ ڄائي آهي ۽ شو کي پتي ڪرڻ لاءِ تپسيا ڪئي آهي. پر شو سماڌيءَ ۾ ويٺو آهي. تنهن ڪري ڪامديو کي موڪليو ته وڃي شنڪر جي من ۾ ولوڙ پيدا ڪري پوءِ اسان وڃي شنڪر کي سر اوالي زوريءَ وهانءَ ڪرائينداسين.

سڀني کي اها ڳالهه پسند آئي ۽ چوڻ لڳا تـــ الهيءَ نمرتي سان ٿي ديوتائن جو پلو ليندو. پوءِ ديوتائون ڪامديو جي نمرتيءَ سان استتي ڪرڻ لڳا، جنهن تي ڪامديو ڪنور پاڻ سميت پرگهٽ ٿيو. ديوتائن جي سموري آپدا جو بيان ٻڌي ڪامديو من ۾ ويچار ڪري کلي هيئن چيو ته شنڪر سان وير وجهڻ ۾ منهنجي ڀلائي نه آهي ڇو ته ويدن ۾ چيل آهي ته پراپڪار پرڌرم آهي تڏهن ۽ مان لوڪان جو ڪم ڪندس ڇو ته اهن جـــي ٻئي لاءِ جهڪر ديه. ڇڏي ٿو ان کي سنت ساراهيو ٿا. ائين چئي سڀني کي سر اوالي هليو ۽ هٿن ۾ گلن جو ڏاش مدد لاءِ ڪيائين. پوءِ ان پنهنجي طاقت جـــو ڪٿي ڦهلاءُ ڪيائين ۽ سڄي سنسار کي پنهنجي وس ڪري ڇڏيائين. جڏهن ڪامديو ڪروڌ ڪيو تڏهن سڀ ويدن جي مريادا ڇڏ ٿي وئي. برهمچريه جو ورت ۽ طرحين طرحين سنجم ڌيرج ڌرم، گيان وگيان، سداچار، الپ وهٽي جپ تپ، ٻرڳ ويراڳ ۽ وچار جو سڄو لشڪر ڊپ ۾ آلي ڀڄي سڀئي لوڪ ڪام جي الڏ ۾ وياڪل ٿي ويا، ديوتائون دلمت رشي مني ڏرڪي ۽ لوڪ ته ڪام جي وس ٿي پاڻ کي وساري ويهي رهيا. مطلب ته ڪنهن ۾ ڌيرج نه ڏٺو. ان وقت جتنا فقط اهي جن کي سري رامچندر جي ديا هئي. ڪامديو جڏهن شوجيءَ جي سماڌي ڇڏائي نه سگهيو. پوءِ الٽيءَ مول بسنت رت پيدا ڪيائين. ان ۾ الپ آدي وڻ اوان گل ڦـــل سونهڻ لڳا، ٻيلا، باغيچا، کوهه، تلاءُ سڀئي پاسا تمام سهڻا ٿي لڳا چوڻ جيڏانهن تيڏانهن اولي اجلون ٿئي ڏانهون جو ڏسي مردي جي من ۾ ڪامديو ٿي جاڳيو. باغ ۾ ڪمترا گل ٽڙي پيا مٿان ڪئين ڀونئرا گنجار ڪرڻ لڳا. هنس ڪوئل، طوطا مٺي رسواي لاپ ڪرڻ لڳا ۽ اپسرائون ڳائي ناچ ڪرڻ لڳيون. جڏهن ڪامديو پنهنجي لشڪر سوڌو ڪروڙين نمونن سان ڪاريگري هلائي ٿڪجي پيو ۽ شوجيءَ جي اچل سماڌي نه ٽٽي، پوءِ ڪامديو هڪ وڏي الپ جي وڻ

۽ ڏسڻ جو سچڻ آهي ۽ سڀني کي ٻارڻ جهڙو ڪرڻ ٿو چاهي. هن جي وچن تي وشواس ڪري ٽون اهو ٻڌي جو نرگڻ نرلپ اري اڪ وارو ڪو ٻراڻون پائيندڙ اگهاڙو ٻڌا گهر ٻنا ڪل وارو، لانگ پائيندڙ آهي، پڏاءِ ۽ پسلا اهڙي ٻتيءَ هوندي ان مان ڪهڙو سک پائيندين؟ ٽون پل هن ٺڳ جي پيلاڻ تي پڄي وڃ. ٽوکي جاڻ هڻڻ کپي ۽ شوجيءَ پهرياڻين ستيءَ سان وهانءُ ڪيو. پوءِ انهيءَ کي مارائي ڇڏيائين. ٽون اچا ۽ اسان جو چوڻ مڃ. اسان تو لاءِ چڱي ور جو ويچار ڪيو آهي جو تمام سندر پوتر سک ڏيندڙ ۽ سشيل آهي اهڙو ور ٽوکي آڻي ملائينداسون. لڏهن پاروتي کلي چوڻ لڳي، ٽوهين سچ ٿا چئو ته هيءَ سرير جبل جي پيدائش آهي جو منهنجو هٺ نٿو ڇڏي، پتر پل منهنجي ڏٺو چٽي وٺي. سون به ته پٿر مان پيدا ٿيندو آهي جو ٻاهه ۾ وجهڻ سان به پنهنجو اصل سڀاءُ نه ڇڏيندو آهي. نارد جي وچن کي مان ڪين ڇڏيندس پوءِ منهنجو گهر وسي يا اجڙ ٿئي مونکي اهو ڊپ ڪونهي. جنهن جو گروءَ جي وچن تي وشواس نه آهي انهيءَ کي سک سڌي ۾ به حاصل نه ٿيندو. مهاديو ڀلي ڪٿي اوگڻن جو ڀنڊار هجي، وشنو ڀلي سڀني گڻن جو گهر هجي پر جنهن جو من جنهن ۾ لڳل آهي انهيءَ جو ان سان ئي ڪم آهي. هي منيشورو جي ٽوهين پهرياڻين ڳالهه هان ته ٽوهان جي سکيا مڃان ها. هاڻي ته مون جنم شو ڀڳوان جي ڀيان وڃايو آهي، پوءِ هن جي گڻن ۽ اوگڻن جو ڪهڙو ويچار ڪريان. هيڏو ڪروڙن جنمن تائين اهوئي منهنجو هٺ آهي ته پرڻي ڪريان ته شنڪر کي نه ته ڪنواري ئي رهندس. پر نارد جو اپديش ڪين ڇڏيندس. پوءِ ڀلي شو ڀڳوان پاڻ سؤ ڀيرا چوي. پوءِ پاروتي چوڻ لڳي هي رکيشورو مان ٽوهان کي پيري ٿي پوان ٽوهين گهر وڃو ٽوهان کي گهڻي دير ٿي وئي آهي.

اهڙو پريم ڏسي گياناوان رشي مني چوڻ لڳا ته هي جڳت جي ماتا ڀواني لڏهندي جئه هجي. ٽون مايا آهين ۽ ڀڳوان شنڪر آهي. ساري دنيا جا ٽوهين ماتا پتا آهيو. انهن چٽي سر نوائي رکيشور روانا ٿي ويا ۽ وڃي هماچل کي رواني ڪيو جو ويٺتي ڪري پاروتيءَ کي گهر وٺي آيو. رشي لڏهنڪان پوءِ شنڪر وٽ آيا ۽ پاروتيءَ جي سڄي ڪٿا ڪري ٻڌائائونس. پاروتيءَ جي پريم جو حال ٻڌي شو ڏاڍو خوش ٿيو. پوءِ رشي پرسن ٿي گهر روانا ٿي ويا ۽ شنڪر ڀڳوان من کي استر ڪري سري رامچندر جو ڌيان ڪرڻ لڳو.

ان وقت تارڪانا دئيتا پيدا ٿيو هو جنهن ڪسي ڏاڍو ٻانهن جو ٻل،

...مدو ۽ ٻڌلدو پرلوي، لئي ڳوٺڻ لڳو ڪٽي مدشرون کي ڳيان اپديش ڏيو
...ي ۽ ڪٽي رامچندر جا ڳڻ ڳايو ٻالي. انڌي، ربت ڌن ڪـي ڏيڍو وقت
...ري رهيو. تنهن لڇڻ رامچندر جي چرڻن ۾ ڀرپور وڌندي رهيس. لڌهن
...و شڪر جو اڄوڙ نمر ۽ ٻرٻر ڏسي هن جي هردي ۾ پڳتي، جون لشالپون
...سي، روپ ۽ سڌل جي ڪماڻ ۽ اپار اديچ وارو ڪرپالو پڳوان پرڳهٽ ٿيو ۽
...وچي، کي ساراهي چيو ته توڪالسراء اڄوڙ وريت ڪير نياچندو ٻرء ڳهٽولي
...وڇالي ٻاروليء جي جنم جي ڳالهه ڪيائيس. سري رامچندر پرانيء جي
...تر رهڻيء جو وستار ڪري ٻڌايس. هي شڪر هاڻي جيڪڏهن لڏوجو
...لسان ٻرٻر آهي ته هيء مهنجي رهنتي آهي سا ٻڌ؟ تون وڃي ڳرجا پراڻي
...ان وهاڙ ڪر اها مٺو مان توهان ڳان ڳوري لو ونان لنهنتي شڪر چرڻ
...ڙ ته جيتوٽيڪ مرنڪي الين ڪرڻ واجب نه آهي ته ۾ هـي ناتـ توهانجو
...وچن مٽي نه سکهيو. توهانجي آڳيا مٿڻ ٻرم ڌرم آهي، ماءَ ٻـيءَ ڳرو
...سراوي، جا وچن ٻنا وچار جي چڱا ڪري مڃجن. توهان مهنجو ڀلو ڪندڙ
...هدو، هي ناتـ توهانجي آڳيا مهنجي سر تي آهي. شڪر جا اهي وچن
...ٻڌي رامچندر ٻرس لي چرڻ لڳو "هي شوجي! توهان جي ٻرلڳيا ٻوري لي
...ڪي. هاڻ جيڪي مون چيو آهي سو دل ۾ رکجو." ٻرڀو رامچندر الين
...چئي انترڌيان ٿي ويو. شڪر اها مورتي هردي ۾ ڌاري رکي، لنهنڪان
...پوء سـت رشي شوجيء وٽ آيا جن کي هن ربت چيائون ته توهين ٻاروليء
...وٽ وڃي هن جي پرنکيا وٺو، هماچل کـي چئي ڳهر موڪليوس ۽ سـو
...مٽائوس. رشي ٻرء جلدي ٻاروليء وٽ ويا ۽ ان جي حالت ڏسي معرست
...ٻرپيا رشي آئي ڏسن ته ڳوري توسيا جي جڙ مورت وانگر آهـي. رشي
...چرڻ لڳا هي ٻتري ڪهڙي سبب کان تون اڏو ٻاري تپ ڪري رهي
...آهين؟ تون ڪنهنجو لي ڌيان ڪرين؟ ۽ ڪيئن چاهين؟ اسان کـي سڄو حال
...چو ته اي ٻڌائين؟ پراني رشين جا وچن ٻڌي چرڻ لڳي هي رشيو مهنجو
...مسن همت لي لنهر آهي ۽ ڪهڙي جي سکيا نٿو ٻڌي. ٻاڻيء مٿان ٻيت لو
...اڏڻ چاهي ۽ نارد جي چرڻ ئي سڄو ڄاڻي ٻنا ڪنهن مان اڏامڻ لي چاهيان.
...ڏسو منهنجو! مان ڪهڙي نه ٻي سمجهه آهيان جو مان سداشو کي پهنجو پتي
...ڪرڻ لي چاهيان. ٻاروالي جا اهڙا وچن ٻڌي رشي کلي چرڻ لڳا ته لنهنجو
...سرلو جنل جي پيدائش آهي ته توکي عقل ۽ اهڙولي هرلندو. ٻڌاء ته نارد جو
...اپديش ٻڌي ۽ ڪنهن پهنجو ڳهر وسايو آهي، نارد جي سکيا جهڪي ۾
...پرش ٻا استريون ٻڌن ٿا سي ڳهر ڇڏي ٻيهر لئي ٿا چوڻ ته هر من جو ڪهڙي

انين چئي نارد برهم لوڪ روانو ٿيو. پٺيءَ ڪي ايڪانت ۾ ڏسي مٽيا چ...
لڳي هي سوامي مونکي نارد منيءَ جا وچن سمجهه ۾ ڪين آيا. جيڪڏ...
ڪو اڇو گهر ور ۽ ڪل ملي ته پنهنجي سندر ڪنيا جو وهانءُ ڪجي ن...
ڪنيا ڀلي ڪنواري ويٺي هجي. هي ناٿ مونکي ته اما پراڻن کان پياري
آهي. تنهن تي هماچل وراڻي ڏنس، پيو سوچ ڇڏي ڀڳوان کي
ياد ڪر. جيڪڏهن توکي پنهنجي ڌيءَ پياري آهي ته وڃي سکيا ڏيس
ته اهڙي تپسيا ڪري ته وڃي شوجيءَ سان ملي پيو ڪنهن ٻئي طرح سان
دک مٽجڻ جو ڪونهي. پٺيءَ جا اهي وچن ٻڌي وري ڌيءَ رت آئي
ڇاتيءَ سان لائي خوشيءَ وچون ڪنٺ مان ڪجهه چئي نه پئي سگهي. جڳت
جي مالا ڄاڻي ڄاڻڻ هار ڀواني پنهنجي مالا کي مٺن وچنن سان چوڻ لڳي،
هي مالا مون هڪ سپنو لڌو آهي سو توکي ٻڌايان ٿي هڪ سندر ۽ گوري
رنگ جي اُتم برهمڻ مونکي هيءُ اپديش ڏنو ته هي اما نارد جيڪي توکي
چيو سو سچ ڄاڻي تپسيا ڪر تنهنجي ماءُ پيءُ کي اها صلاح وڻي آهي ڇو
ته سڄي سرشٽي تپ جي آڌار تي هلي ٿي انين ڄاڻي وڃي تپسيا ڪر اها
ڳالهه ٻڌي حيرت ۾ پئجي وئي ۽ هماچل کـي سڏائي سپني واري ڳالهه
ٻڌايائينس پوءِ گهڻئي نمونن سان مالا کي سمجهائي اما پرسن ٿي تپ ڪرڻ
لاءِ هلي ان وقت ماءُ پيءُ وياڪل ٿيڻ لڳا ۽ ڪجهه چئي به نه پئي سگهيا.
پوءِ اما پنهنجي پران پتيءَ جا چرن هردي ۾ ڌاري وڃي ٻن ۾ تپ ڪرڻ
لڳي، هئي تمام نازڪ پر سرير تپ ڪرڻ جي لائق نه هوس، پر پتيءَ جي
چرنن جي يادگيري ڪري سڀئي سکن جو تياڳ ڪري ڇڏيائين. هزار ورهين
تائين مول ڦل کاڌائين ڪجهه ڏينهن پاڻيءَ تي گذاريائين. ڪجهه ڏينهن سخت
اُپواس تي رکيائين پوءِ ٽن هزارن ورهين تائين ڌرتيءَ تي ڪريل سڪل وڻن
جا پن کاڌائين پوءِ سڪل پن به کائڻ ڇڏي ڏنائين جڏهن ڪري اما جو نالو
... پيو اما جو سرير تپسيا ڪري هيٺو ٿيل ڏسي آڪاش ۾ گنڀير برهم واڻي
... هي هماچل جي راجڪماري ٻڌ تنهنجا منورٿ سڦل ٿيا اهي سڀ اڻ
... جهڙا ڪشالا هاڻي ڇڏي ڏي توکي شو ڀڳوان ملندو، جڏهن تنهنجو
...کي سڏڻ اچي تڏهن هٺ ڇڏي گهر وڃ. جڏهن توکي ست رشي
... تڏهن اها آڪاش واڻي سچي ڄاڻج اها آڪاش واڻي ٻڌي اما
... پرسن ٿيڻ لڳي.

...ڻ شنڪر جي ڪٿا ٻڌو جڏهن کان وني ستيءَ وڃي سرير لاٿو،
...کان شوجيءَ جي من ۾ ويراڳ پيدا ٿيو ۽ سدائين رامچندر جا گڻ

وڃي ٻين کي روانو ڪيو. جنهن سڄو پکو ناس ڪيو ۽ سڀني ديوتائن کي ڏاڍو ٻڙو ڏک چکايو. دکش جي جڳ ۾ جهڙا ٻيري حالت ٿي سا اڳتي ڪانهي. شو ڀڳوان کان ئي مڪ ليڪ جو اهو لکيو آهي. ستيءَ مرڻ وقت شنڪر کان اهو ور گهريو هو تہ جنم جنم ۾ منهنجي لوهان جي چرڻن ۾ پريت ٿئي. تنهن ڪري پاروتي ٿي هماچل جي گهر جنم ورتو.

ستيءَ جو ٻئي جنم ۾ پاروتي ٿي مهاديو سان وواهه؟

جڏهن کان ولسي اما هماچل جي گهر پيدا ٿي تڏهن کان سڀني سڌاين ۽ سمپدائن اتي چالتجي وڃڻ جتي ڪئي رشين منين سندر آشرم ٺاهيا ۽ هماله جبل ۾ انهن کي پوري پوري جڳهه ڏني. نارد کي جڏهن اها خبر پئي سو هماچل جي گهر ويو هماچل هن جو گهڻو آدر ڪيو هماچل پنهنجي استريءَ سميت نارد منيءَ جي چرڻن تي سر نوايو پوءِ ڌيءَ کي گهرائي منيءَ جي چرڻن تي متو ٽيڪايو ۽ چوڻ لڳو هي مهراج توهان سروگيائي آهيو منهن جي ڌيءَ جا گڻ دوش ٻڌايو. رشي کلي چوڻ لڳو تہ توهان جي ڌيءَ سڀني گڻن جي کاڻ آهي ۽ سندس نالو اما يا امبڪا ڀواني آهي ۽ پنهنجي پتيءَ کي پياري لڳندي. هن جو سهاڳ سدائين اچل رهندو هن جي ڪري ماتا پتا جس پائيندا. هيءَ کي سڄو سنسار پوڄيندو. هي هماچل! تنهنجي ڌيءَ سلڇڻي آهي هاڻي جيڪي چار گڻ آهن سي ٻڌ ترڪڻ سان رهس ماٺ اي کان سواءِ اداسي ۽ سڀني سنسن کان ڇٽل جوڳي جٽاڌاري من ۾ ڪامنا کان سواءِ اگهاڙو ۽ ڀيک ڌاريندڙ اهڙو پتي هن کي ملندو ڇاڪاڻ تہ هٿن ۾ اهڙيون ليڪون پيل آهن نارد منيءَ جا اهي وچن ٻڌي انهن کي دک ٿيو، پر پاروتي پرسن ٿي. نارد منيءَ بہ اهو ڀيد سڃي نہ ڪري سگهيو سڀني جاتو تہ. نارد منيءَ جا وچن ڪوڙا نہ ٿيندا. پر اما اهي وچن اندر ۾ سانڍي رکيا، ايسري زال مڙس ۽ سکيون ويچار ڪرڻ لڳيون تہ ديو رشي نارد جا وچن ڪوڙا نہ ٿيندا. پوءِ هردي ۾ ڌيرج ڌاري هماچل چيو تہ هي ناٿ ڪهڙو اپاءُ ڪجي سو چئو. نارد منيءَ چيو تہ هماچل ٻڌ جيڪي وڌاتا للاٽ ۾ لکي چڪو آهي تنهن کي ڪوئي بہ ميٽي نٿو سگهي، ۽ جيڪي مون هن جي پتيءَ جا دوش ٻڌايا آهن اهي مان سڀ شو ۾ سمجهان ٿو جيڪڏهن هن جو وواهه شنڪر سان ٿيو تہ هن جي دوشن کي سڀڪو گڻ ڪري مڃيندو ۽ اهڙي ملي سگهن ٿا پر شنڪر ڪشٽ سواءِ هن لاءِ پرو ڪرائي الپ چئي نارد ڀڳوان هر سمرڻ ڪري اما کي آسيس ڪئي ۽ چيائين ”هي هماچل“ هاڻي سڀ ڪلياڻ ٿيندو،

دکيہ کي وڏي ٻڌوي ملڻ ڪري اڀمان ٿيس هڪ ڏينهن سڀني منين کي
گهرائي وڏو يڳيہ ڪرڻ لڳو جيڪي يڳيہ ۾ ڀاڱو وٺندڙ هئا تن سڀني کي
نوتو ڏياري موڪليائين. سڀ ديوتائون استرين سميت هليا. شو وشنو برهما
کان سواءِ ٻيا سڀ ديوتائون پنهنجا پنهنجا وماڻ تيار ڪرائي هليا. آڪاش
۾ طرحين طرحين جا سهڻا وماڻ ويندا ڏسي ستيءَ شنڪر ڀڳوان کان پڇيو
جنهن تي شو ڀڳوان دکيہ جو سمورو حال ڪري ٻڌايس، ستي پتا جي يڳيہ
ڪرڻ جي ڳالهه ٻڌي ڏاڍو خوش ٿي دل ۾ چوڻ لڳي تہ سوامي مونکي موڪل
ڏني تہ ڪجهہ ڏينهن اتيءَ ڀائي سان وڃي اچي رهان اهو وچار ڪري
هٿ جوڙي شو ڀڳوان کي چوڻ لڳي تہ پتا جي گهر ۾ وڏو اتسو آهي سو
جيڪڏهن سواميءَ جي آگيا هجي تہ هي ڪرپا سروپ مان اهو آدر سان
ڏسڻ وڃان. تنهن تي شنڪر ڀڳوان چيو تہ هي سٺي ڳالهہ اسان کي نوتو بہ
ڪونہ موڪليو آهي سا ڳالهہ لائقيءَ جي نہ آهي. دکيہ پنهنجي ٻين سڀني
ڌين کي گهرايو آهي، پر منهنجي وير ڪري توکي وساريو اٿس. دکيہ برهما
جي سڀا ۾ مون سان رنج ٿيو هو. سو اڃان نرآدر ڪندو پيو اچي. ٻڌجي
ڪڏهن سون ڪوٺڻ کانسواءِ وڃبو تہ "هي پرائي" عزت نہ رهندي.
شنڪر ڀڳوان هن کي گهڻوئي سمجهايو پر ڀاويءَ وس من ۾ گيان نہ آيس.
لاچار شوجيءَ هن کي پنهنجا مکيہ گڻ ساڻ ڏيئي موڪل ڏني پرائي جڏهن
ڀهن جي پتا جي گهر ويئي تہ دکيہ جي ڀپ کان ڪنهن بہ هن کي آدر نہ
ڪيو هڪ ماءُ سا هيڪي پيار سان گڏي پر ڀينرون فقط مشڪندائون مليس.
دکيہ راضي خوشي بہ ڪانہ پڇيس الٽو ستيءَ کي ڏسي ساڙو ٿيس. ستيءَ
يڳيہ استان ۾ وڃي ڏٺو تہ شو ڀڳوان جو حصو ڪٿي ڪونہ ڏٺائين. تڏهن جيڪو
شو ڀڳوان چيو هو سو ياد آيس ۽ سواميءَ جو اپمان ڄاڻي ڇاتي سڙڻ
لڳس ۽ ڏاڍو ڪروڌ آيس ماٽس گهڻوئي پرچائي ڏنس پر ستيءَ کان شو جو
اپمان سٺو نہ ٿيو ۽ سڀني کي ڪروڌ سان هيءَ وچن چيائين. هي سڀا ۾ براجمان
مهيشورو ٻڌو جن بہ پرهان مان شنڪر جي نندا ٻڌي ۽ ڪئي آهي تنهن جو
ڦل جلدي سڀني کي ملندو ۽ پتا بہ چڱيءَ طرح پڇتائيندو پوءِ هردي ۾ شري
شنڪر جنهن جي مستڪ ۾ چندرما آهي ان جو ڌيان ڌاري جلدي هيءَ ديهہ
ڇڏيان ٿي، ائين چئي پنهن جي ديهي يوگ اڳنيءَ ۾ ساڙيائين ۽ سڄي يڳيہ
۾ هاهاڪار مچي ويو. ستيءَ جي مرڻ جو ٻڌي شو شنڪر ڀڳوان جا گڻ
يڳيہ کي ڀرشٽ ڪرڻ لڳا. يڳيہ کي ڀرشٽ ٿيندو ڏسي ڀرگو رشي انهي رکيا
ڪرڻ لڳو. هيڏانهن جڏهن شنڪر کي سڌ پيئي تڏهن هن ڪروڌ ڪري

هن دل ۾ وچار ڪيو، جي هاڻي تو ستيءَ سان پريم ڪيان ته ڀڳتيءَ جو رستو لوپ ٿي ٿو ۽ انيت ٿيندي. ستي تمام پوتر آهي هن کي ڇڏي نه ٿو سگهجي پر جي پريم نه ٿو ڪجي ته به وڏو پاپ ٿو لڳي. ظاهري طور شنڪر ڪجهه به نه ٿي چيو ته به هردي ۾ ڏاڍو ڏک هوس. پوءِ شو جي آسرواءَ جي چرنن ۾ سر نوائي رامچندر جو سمرڻ ڪندي وچار آيس ته ستيءَ جي سرير سان منهنجو ميلاپ ٿي ڪونه سگهندو ۽ سنڪلپ من ۾ ڪري رامچندر جو سمرڻ ڪندو پنهنجي استان ڏانهن هلڻ وارو واٽ تي ورندي آڪاش واڻي ٿي هئي مهيش تنهنجي جئه هجي اهڙو پرڻ تو ڪاسواءِ ٻيو ڪير ڪري. تون رامچندر جو ڀڳت سمرٿ ڀڳوان آهين، اهڙي آڪاش واڻي ٻڌي ستيءَ جي من ۾ سوچ ٿيو ۽ شنڪر جي شرم کان حال پڇائين. هي ڪرپالو توهان ڪهڙو پرڻ ڪيو آهي. سو ٻڌايو؟ ستيءَ گهڻائي ئي پڇيو ته به شنڪر ڪين نه ٻڌايو. ستي ڄاڻي ويئي ته مون جهڙي ڪپٽ ڪيو آهي سو ڀڳوان شنڪر انترجامي آهي جو منهنجو حال ڄاڻي ويو اٿس. ستيءَ کي هردي ۾ ڏاڍو خيال ٿي پيو. پراڻي شنڪر ڀڳوان جو رخ ڏسي هردي ۾ وياڪل ٿي ته پرڀوءَ مونکي تياڳيو آهي. پنهنجو پاپ سمجهي ڪجهه چئي نه سگهي. ستيءَ کي سوچ ۾ ڏسي ڄاڻي شو ڀڳوان رستي ۾ هن کي سک ڏيندڙ ڪٿائون ٻڌائيندو پنڌ ڪندو اچي ڪيلاس تي پهتو. اتي شوجيءَ پنهنجو پرڻ ڪيل وچاري ٻڙ جي هيٺان ڪمل آسڻ لڳائي اکنڊ سماڌي ۾ اچي ويٺو. ستي ڪيلاس ۾ رهي پر هن لاءِ هڪ ڏينهن به ورهيه سمان ٿي پيو گذرڻ. ستي من ۾ چوڻ لڳي ته مون سري رامچندر جو اپمان ڪيو ۽ وري پتيءَ جي وچن کي ڪوڙو ڄاتم. انهيءَ جو ڦل وڌاتا برهما مونکي ڏنو. پوءِ سري رامچندر جو ڌيان ڪري چوڻ لڳي، هي پرڀو! جي ڪڏهن توهان اناٿ ديال آهيو چوائيندا ۽ ويد لوڪي دک ڀنجن چون ٿا ته مان هٿ جوڙي عرض ڪريان ٿي ته هيءُ منهنجي ديهه جلد ڇٽي، هي سمان درشٽي وارا پرڀو! جيڪڏهن مون منهنجو پتي لئي تڪليف لئي اهڙي طرح ستي دکي ٿيڻ لڳي. جڏهن ستاسي هزار ورهيه گذريا تڏهن اناسي شنڪر پنهنجي سماڌيءَ مان اٿيو. جڏهن ستيءَ کي خبر پيئي ته منهنجو سوامي جاڳيو آهي تڏهن اچي وڃي مهاديو جي چرڻن ۾ ڪري پيئي ۽ هٿ ٻڌي نمسڪار ڪيو. شنڪر ڀڳوان ستيءَ کي آڏو سامهون وهڻ لاءِ آسڻ ڏنو ۽ پوءِ هڪ ڪٿا چوڻ لڳو.

دڪش جي يگيه ۾ ستيءَ جي ديهه تياڳڻ

جڏهن دڪش پرجاپتي ٿيو، برهما هن کي لائق ڏسي پرجاپتي ڪيو.

هردي ۾ ويچاري سري رامچندر کلي ملي وچن ۾ ڇوڙڻ لڳو ۽ هٿ
نمسڪار ڪيو ۽ پتا سميت پنهنجو نالو ڄاڻايو. پوءِ وري پرانيءَ ک
ته شري شوجي ڪٿي آهي ۽ توهين ان ۾ اڪيلي ڇو گهمين؟ رامچ
متا وچن ٻڌي ستيءَ کي ڏاڍو من ۾ ويچار ٿي پيو. اهو ويچار ڪري
۾ پرڀو شو ڀڳوان ڏانهن وڃڻ لڳي. ستي وات تي خيال ڪرڻ لڳي ت
شنڪر جو چيو نه مڃيو ۽ پنهنجو اڳيان رام ٿاپين آندم. هاڻ مان شو ک
ڪهڙو جواب ڏيندس. انهيءَ ڪري هردي ۾ ڏاڍي آنڌ مانڌ ٿي پي
سري رامچندر ڏٺو ته ستيءَ کي دک پيدا ٿيو آهي. سو انهيءَ جي سنسي
چڱيءَ طرح مٽائڻ لاءِ پنهنجو پرڀاءُ ڪجهه ظاهر ڪيو يعني اڳيان رامچ
کي سيتا ۽ لڇمڻ سان گڏ ڏٺائين. وري پٺيان نهاريائين ته اتي به رامچند
کي لڇمڻ ۽ سندر ويس ڌاري سيتا سان گڏ ڏٺائين. پر جنهن پاسي ڪٿ
نهاري تنهن پاسي رامچندر کي امٿل پيو ڏسي جنهنجي اڳيان سڌ مني پي
شيوا ڪن. ڪيترين شو، وشنو ۽ برهما ڏٺائين جن جا پرتاپ هڪ ٻئي کان
وڌيڪ هئا. انهن رامچندر جي چرن کي ٻڌا جدا جدا ويس ۾ ڏٺو ڪيترين
ستيون پاڻ جهڙيون ڪيترين برهمڻيون ڪيترين اندراڻيون جي اي حد سندر
روپ وارون هيون. جهڙي ويس ۾ برهما آدڪ ديوتائون آهن تهڙين تهڙين
سڀني ۾ ستيءَ کي ڏٺائين. اتي جتي تنهن هنڌ جيترا سري رامچندر ڏٺائين
اوتراڻي انهي ساهڙون سڀ ديوتائون شڪتين سوڌا ڏٺائين. جيترا ۽ سچي
سنسار جا چر ۽ اچر جيو آهن سي سڀ انيڪ نمونن ۾ ڏٺائين پر ڏاڍي ڀپ
۾ پوڄي ويٺي. ستيءَ جو هردو ڌڪڻ لڳو ۽ سنسار جي سڌ نه رهيس ۽ اکيون
بند ڪري رستي ۾ ويهي رهي. وري اکيون کوليون نهاريائين ته ستيءَ کي
ڪجهه به نه ڏسڻ ۾ آيو پوءِ سري رامچندر کي وري وري سر نوائي، جتي
ڻو ڀڳوان ويٺو هو اتي وئي جڏهن واپس وئي تڏهن شنڪر ڀڳوان کلي پڇڻ
ڪس ته ڪهڙي نموني پرڪيا ورتئه سچي ڳالهه ڪري ٻڌاءِ؟ ستي رامچندر
پرتاپ ڄاڻي ڀپ کان شو ڀڳوان کي ڳالهه لاهي ٻڌائڻ لڳي، ته مون ڪا به
ڪيا ڪاڻ ورتي رڳو توهان وانگر نمسڪار ڪري آئس جيڪر توهان چيو
ڪوڙو ڪرائي، ٿيندو منهنجي من ۾ اهو پڪو ڀروسو آهي. پوءِ شنڪر
ن توهان لي ڌيان ڪري ڏٺو ۽ جيڪو ستيءَ چرتر ڪيو هئو سو سڀ
ن ۽ رامچندر جي مايا کي سر نوايو ۽ جنهن ڳالهه ڪري ستيءَ ڪانئس
ڳالهايو تنهن ڪري من ۾ ويچارڻ لڳو ته هريءَ جي ايڇا پرٻل آهي. ستيءَ
تا جو ويس ڪيو هو. تنهن ڪري شو ڀڳوان جي اندر ۾ ڏاڍو ڏک ٿيو.

هو پڻ شنڪر وانگر سڀ ڪجهه ڄاڻندڙ آهي سو ڪيئن اگيانين وانگر استريءَ کي ڀُلائي. هرد گيان جو ذاتر لڇميءَ جو پتي ۽ دئيتن جو شترو آهي وري شو ڀڳوان جي واڻي به ڪوڙي ٿي نٿي سگهي جيئن نه سڀڪو ڄاڻي ٿو ته شو ڄاڻي ڄاڻڻهار آهي. اهڙو سنسو ستيءَ کي ڏاڍو ٿي پيو ڳڻتي ڀاڻ کي سمجهائين ته سمجهه ۾ نه آيس جيتوڻيڪ ٻاهران پرائي ڪجهه به نه چيو ته به انترجامي شنڪر ڀڳوان ستيءَ جي دل جو حال ڄاڻي ورتو لڳس ته ستي پڻ تنهنجو استري سڀاءَ آهي ان اهڙي قسم جو سنسو دل ۾ نه ڪر جنهن جي ڪٿا اگستيه منيءَ چئي ۽ جنهنجي ڀڳتيءَ پاڻ مون منيءَ کي ٻڌائي ۽ جنهن جي اپاسنا سدائين ڌيرجوان مني ڪن ٿا اهو تُلسي منهنجو اشٽ ديو سري رامچندر آهي. رشي مني هن جو ڌيان ڪن ٿا ۽ ويد پراڻ ۽ شاستر هن جا گڻ ڳائين ٿا. ٻهن سروويا پڪ ارهم شري رامچندر رگهوڪل ۾ ڀڳتن جي ڀلائي لاءِ اوتار ورتو آهي. جيتوڻيڪ شو جيءَ گهڻائي ڀيرا پاراٻيءَ کي سمجهايو پر اهو اپديش دل سان نه لڳس. هريءَ جي مايا پرٻل ڄاڻي شنڪر ڀڳوان کلي ڪيس هيئن چيو، جيڪڏهن توکي من ۾ اهڙو سنسو آهي ته ڇو نه ٿي وڃي پريکيا وٺين مان ايستائين ٻڙ جي وڻ جي ڇانو هيٺان ويهي ٿو رهان جيستائين اوهين موٽي اچو. جيئن تنهنجو هيءَ ڀاري اگيان مان پيدا ٿيل ڀرم مٽجي وڃي. اهو اپاءُ ٿو وڃي ويچاري ڪر. شنڪر جي آگيا وٺي ستي اتان هلي ۽ ويچارڻ لڳي ته ڀائي آءٌ ڇا ڪريان؟ ايئن چئي سگهان ڏانهن وئي. شو ڀڳوان من ۾ خيال ڪيو ته ستيءَ جو هيئنر ڪلياڻ ڪونهي. جڏهن منهنجي سمجهائڻ تي به هنجو سنسو نٿو مٽجي تڏهن ڀائنجي ٿو ته ودڌاتا برخلاف آهي. ان ۾ ڀلائي نه آهي. ڀلي ايئي جا رام رچي ڇڏي هوندي پوءِ ڪاميابي ڪري ڪير چنتا وڌائي. اهو ويچار ڪري شنڪر ڀڳوان هري نام جپڻ شروع ڪيو.

ستيءَ جو شري رامچندر کان پريکيا وٺڻ ۽ شو جو پرڻ

ستي [illegible] ويچار ڪري سيتا جو روپ ڌاري جتان منش جو راجا رامچندر [illegible] ستي ۾ اڳيان ٿي هلي. لڇمڻ پرائي جو اهو [illegible] ڏٺو سنسو پيدا ٿيس پر گهڻو سياڻ [illegible] ڪجهه [illegible] سگهيو. ڌيرجوان لڇمڻ پرڀوءَ جي وڏائيءَ کي ڄاڻو ستيءَ جي [illegible] جي پرڀوءَ رامچندر ڄاڻي ورتو [illegible] ستيءَ ان سان ڇل ڪرڻ چاهيو ستيءَ جي [illegible] آهي. پرڀوءَ مايا جي ٻل کي

ٻوءِ منيءَ کان موڪلائي ڀوانيءَ سان شوجي پنهنجي گهر آيو. اُن و
پرٿويءَ جو ٻار لاهڻ لاءِ ڀڳوان رگهونش ۾ اوتار ورتو هو ۽ پتا جي آگيا پ
لاءِ راڄ ڇڏي ابناسي پڀو رامچندر اُن ۾ تپسوان وانگر رهيو ٿي. شو ڀڳو
هردي ۾ اهـو وچار ڪندي پئي ويو ته ڪهڙي طرح سري رامچندر
درشن ٿيندو. سو شو شنڪر جي دل ۾ ڏاڍي آنند مانڊ هئي. پر ستي
کي اُن ڳالهه جي خبر نه هئي. تلسيداس چوي ٿو ته شو جي من ۾ درس
جو لوڀ هو اکيون لالچائجي رهيون هيس ۽ دل ۾ ڏپ هوس. راوڻ پنهنج
مرڻ منش جي هٿان گهريو هو. پرڀوءَ برهما جي وچن کي سچو ڪرڻ گهرا ٿي
سري شنڪر دل ۾ ويچارڻ لڳو ته جي پرڀوءَ وٽ هاڻ نٿو وڃان ته اند
۾ پڇتاءَ رهجي ويندو گهڻيئي دفعا وڃڻ جي ڪوشش ڪيائين. اهڙي طرح
شو ڀڳوان سوچ ڪندو رهيو ته. انهيءَ وقت ڏهه سيرن راوڻ نيچ ماريچ
وٽ وڃي هن کي پاڻ سان شامل ڪيو ۽ جلد ئي اهو ڪپت جو هرڻ ٿيو.
مورک راوڻ ڇل ڪري سيتان کي کڻي ويو. پرڀوءَ جسي اهڙي خبر ڪان
هيس. جو هرڻ کي ماري ڀاءُ سميت سري رامچندر موٽي آيو ۽ آشرم خالي
ڏسي اکين ۾ پاڻي ڀرجي آيس. شري رامچندر روا جي منش وانگر وڇوڙي
۾ وياڪل ٿي ويو پئي ڀائر جهنگ ۾ ڳولهيندا رهيا. جنهن پرڀوءَ کي ميلاپ
وڇوڙو ڪڏهن به نٿو ٿئي تنهنکي ظاهري وڇوڙي جسي دک ۾ ڏٺو ويو.
سري رامچندر جا عجيب چرتر آهن جي گياني پرش جاڻي سگهن ٿا. اگياني
پيو ڪجھ سمجهن ٿا. شو ڀڳوان انهيءَ وقت رامچندر کي ڏٺـو ۽ هردي ۾
ڏاڍو آنند آيس ستدرنا جي سمبد سري رامچندر ڏي اکيون ڀري نهاريائين. پر
اهو وقت ڏسي پاڻ نه جاڻائين ۽ چوڻ لڳو هي جڳت جا پوتر ڪندڙ
سچدانند پڀو! تهانجي جئه هجي انين چئي ڪامديو کي ناس ڪندڙ شنڪر
ڀڳوان اڳتي هليو. ڪرپاندان شو ستي سرت پئي ويا ۽ وري وري پئي گدگد
ٿيو. ستي اها حالت شنڪر جي ڏسي ۽ هردي ۾ وڏو سنسو پيدا ٿيس.
دل ۾ ويچارڻ لڳي ته شنڪر جڳت جو ايشور آهي ۽ سڀڪو کيس نمسڪار
ڪري ٿو. سڀ ديوتائون، منش ۽ رشي به هن کي سر نمائين ٿا. تنهن جو
اڄ ڪمارن کي نمسڪار ڪيو ۽ هن کي سچدانند ۽ پرم ڌام ڪري ڪوٺيو
هجي سرنهن ڏسي مگهن ٿي ويو آهي ۽ اڃان به هنجي پريت کي هردي ۾
ڪي نٿو سگهي. جو برهم سروپ وياپڪ آهي ۽ جو مايا، جنم، ڪلا، اڇا،
ڊ کان نيارو آهي. جنهن کي ويد به جاڻي نٿا سگهن سو ڪيئن ديهه ڌاري
ش ٿيندو. جي پالنا وشنوءَ ديوتائن ڪاڻ منش ديهه ڌاري هجي ها ته.

آهي. مولڪي اهو ڇرڻ ۽ لنڪ ۾ پڙ لڳي لڳو. پر جي اتي ڇران ته به وڏي هاڃي لي لٿي. هي برابر سمت هيءَ لمحي تائين پڌائين ۽ وڏ برائي ۽ رشي پڻ الهن تا ڇون ته پهچڻي گروءِ ڪان شڪالون اڪائي ڪري عوڊي ۾ اوڌل گمان آهن لٿو لٿي. اهو وڃار ڪري مان پنهنجو اکيان لوهان اڳيان ظاهر ڪريان لو. هي ناٽڪ مون داس لي ڪريا ڪري منهنجو سمسر متاهو رام نام جي وڏي مهما آهي. جا سمت براڻ ۽ اپنشد ٻائين ٿا. ابياسي شر ڀڳوان جو گمان ۽ ڪٿن جي ڪاڻ آهي سو اڻ جو سدائين ائم ڪي جوي لو. ڇٽن قسمن جا جيو جنڪي جڳت ۾ آهن سي ڪاشيءَ ۾ مري ٻرم پد پائين ٿا انهي ڪال ۾ شو مهراج نام ڏئي لو. هي مشهور اها ته رامچندر جي مهما آهي جنهنڪري شو ڀڳوان ڪريا ڪري اهو رام جو نام اپديش ڏئي لو. هي ڀراوا! رام ڪير هو؟ سو لوهان ڪمان پڇان لو. هي ڪرپانڌان مولڪي سمجهائي پڌايو. هڪڙو رام ايوڌيا جي راجا دشرٿ جو پٽ هو جنهن جي وارتا سدا ۾ مشهور آهي ۽ هن استريءَ جي وڇوڙي ۾ ڏاڍا ڏک ڏٺا ۽ غصي ۾ اچي جنگ ۾ راوڻ کي ماريائين. هي ٻڌو اهولي رام آهي ڪين ٻيو ڪو. جنهن کي شو ڀڳوان جوي لـر اوڌن سڀ جا ڏار ۽ سڀ ڪنهن جا اندر آهي مولڪي سمجهي وڃاري پڌايو. هي ناٽڪ جڏهن منهنجو هيءَ ٻاري سمسر مٽجي وڃي. انهيءَ لـي ياڳولڪ مني مشڪي ڇرڻ لڳو ته لوکي رامچندر جي مهما جي خبر آهي لون ته رامچندر جو سڄو ڀڳت آهين، تنهنجي مرضي رامچندر جي لڪل ٿٽن ڪي پڌڻ جي آهي. تنهنڪري لو مولڪان اکيان وانگر سوال اچيو آهي، هي پيارا! مان لوکي رامچندر جي سندر ڪٿا پڌايان ٿو سا لون من لائي ٻڌ. اکيان روپي جهڪر وڏو موهساگر دليس آهي ان کي ناس ڪرڻ لاءِ رام ڪٿا پهڪر ڪالڪا آهي، اهڙي طرح ڀرانيءَ کي اهو سمسر پيدا لهو جهون لي مهادير هن کي سمجهائي پڌايو. هاڻي مان لوکي پنهنجي پڌيءَ آهر اهـا شو ۽ ڀرانيءَ جي ٻاله پوله پڌايان لو اها ڪڏهن لي ڪيئن لي جهون جي پڌڻ مان، هي ممرورا تنهنجو مراچهاڙ لهندو.

هڪڙي ڀيري لرنا يڳ ۾ شوجي اگستم منيءَ وٽ واو جتي ڀراني سني به سالس هئي. رشيءَ هنگي سڀئي جر اشور جاڻي الهن جي چڪيءَ طرح ارچا ڪئي. پوءِ مشهور، شري رامچندر جي ڪٿا چئي پڌائي، جا ڪٿا ٻڌي شوجي ڏاڍو پرسن ٿيو. تنهنڪانپوءِ رشيءَ اڳر هريءَ ڀڳتيءَ ٻابت اچيو ۽ شري شنڪر مهادير هن کي اڪاري ڏسي پڌايو، شري رامچندر جي ٿٽن جي ڪٿا پڌائي ڪري شري شو ڀڳوان الي ڪجهه ڏينهن رهـي پيو.

واريءَ ٻولي گنگانديءَ جي اپار ڏنگي ڦڏگي وهڪري واري آهي ۽ ٻرڀوءَ جي مهما هڻڻ ڪري سڄڻ پرش کي اهڙي پياري ۽ موهيندڙ لڳندي آهي، جهڙيءَ شري شنڪر کي لڳل مٽيءَ جي پيوتر وڻندڙ لڳي ٿي ۽ ياد ڪرڻ سان ٻولو ڪري ٿي. سنسار سمنڊ جي ترڻ واسطي آلم ٻيڙيءَ روپ آهي، مان چڱن ٿي وڌن کي نمسڪار ٿو ڪريان. جنکي ٻولو رامچندر جو جس ورڻن ڪندي سهڄي ۾ ۽ تڪليف نٿي ٿئي. سو جنهن رامائڻ روپي مانسرور جي پاڻيءَ ۾ سنان نه ڪيو آهي، اهي اجايل جيو سنسار سمنڊ روپي مرگهه ترشنا جي جل پٺيان ڀٽڪندا ٿا ڦرن ۽ دک ٿا پائين ڪري پنهنجي ٻڌيءَ انوسار رامائڻ روپي مانسرور جي ٻولو جل جي گڻن جس ورڻن ڪري ان ۾ پنهنجي مـن کي سنان ڪرائي شڌ ۽ پاروائي جو سمرڻ ڪري سندر ڪٿا کي شروع ڪريان ٿو. هاڻي سري رامچندر جي چرڻن کي هردي ۾ ڌاري ۽ انجي ڪرپا حاصل ڪري اُن مهيشورن جي گڏجڻ ۽ ملاڻ ۾ سندر گيان وارتا جو بيان ڪريان ٿو جو ڏيان سان ٻڌندا.

ڪٿا شروع

ڀاردواج مني پرياگ ۾ رهندو هو، هن جو سري رامچندر جي چرڻن ۾ ڏاڍو پريم هوندو هو. ماگهه مهيني ۾ جڏهن سنڪرانت ٿي تڏهن ديوتائون دئيت ڪنر ۽ منش جون ٽوليون سڀئي تيرٿن لاءِ اچي ترويڻي نديءَ ۾ سنان ڪرڻ آيون، اهي الي مادوءَ جي چرڻ ڪمل جي پوڄا ڪري ۽ اکيه بٽ کي ڇهي ڏاڍو خوش ٿيئي ٿيا. الي ڀاردواج منيءَ جو تمام رمڻيڪ ۽ منين جي من کي وڻندڙ آشرم هو، تيرٿن لي جيڪي راجا پرياگ لي سنان ڪرڻ وڃن ٿا ان لاءِ الي مهاتمائن ۽ رشين جون سڀائون ٿين ٿيون ۽ سڀئي امرت ولي جو اساه. سان سنان ڪن ٿا، ۽ پاڻ ۾ گڏجي هريءَ جا گڻ ڳائين ٿا. الي ماڻهو برهم جو وچار ڌرم جي ريت ۽ تتو جو گيان ذڪر ڪن ٿا، ۽ پڻ گيان ۽ ويراڳ سان ٻرال هريءَ ڀڪتيءَ جو ورڻن ڪن ٿا. اهڙي طرح سڄو ماگهه جو مهينو الي سنان ڪرڻ لاءِ اچن ٿا تنهنڪانپوءِ مڪر راس ۾ سنان ڪري سڀئي مهاتمائون موٽن ٿا. هڪڙي ماگهه مهيني جو سنان ڪري مهيشور پنهنجي آشرم ۾ روانا ٿي ويا. انهن ۾ ياگيولڪ منيءَ جو تمام وچاروان هو تنهن کي پيرن لي سر نوائي ڀاردواج پاڻ وٽ ٽڪايو. ڀاردواج پريم سان هن جا چرن ڪمل ڌوئي تمام پوتر آسڻ لي وهاري هنجي پوڄا ۽ ساراهه ڪري تمام مٺن وچنن ۾ ڪيس وينتي ڪئي. هي ناٿ! منهنجي هڪ وڏو سنسو ٿي پيو آهي. سڀئي ويدن جو تتو گيان توهانجي هٿن جي ترئيءَ تي

آهي. تنهن ۾ سمت سمس پکيءَ واڳر گڏ روپي ڪير اچي وڪار روپي پاڻي
اجاري اسا چوان. اهڙو جڏهن اهڙو گيان ڏاتي ٿڌهن هيءُ جيڙ اوگڻن کي
جڏهن نڪن ڪسي ڪرڻ ڪري، ڪرمن جي سهاءِ ڪري چڱا انسان ۽ پاڻي
وجهه لئا. اهون کي هريءَ جا ڀڳت سڏاري ٿا چون. دشت ۽ چڱن جي
سنگت ۾ اچي چڪائي ٿي. ڪن ٿا بر انهيءَ ٿلر سهاءُ جي ملمتا منجهي ٿئي.
جڳت ۾ ڪي پاپي ڪٽي آهن جي سادو جو واس ڌارڻ ڪري رهن ٿا ان
ڀيکه جي پرتاب سان لوڪ انهن کي پوڄن ٿا پر اوڙيءَ سندن ڪوٽ ظاهر
ٿيو پوي. چوندا آهن ته "سنگ ناري ڪسنگ ٻوڙي." جيئن ڌوڙ هوا سان
گڏجي ڪري آڪاس ۾ چڙهي ٿي وڃي ۽ هيٺ پاڻيءَ سان گڏجي ڪري
ڪب ٿو پوي. اهو ئي ڌواهون ڪسنگ سبب رک ٿو پوي ۽ اهو ئي ڌواهون
السر پراڻ لکڻ لاءِ سٺي مس ٿي ڪم اچي ٿي. اهو ئي جل هوا ۽ باهه جي
ميلاپ سان جياپو ڏيندڙ ڪڪر ٿئي ٿو. سياڻا ماڻهو اهو جاڻن ٿا ته گرهه،
دوائن، پاڻي، هوا ۽ ڪپڙن کي چڱي يا بري سنجوڳ اچڻ ڪري اهي چڱا
۽ خراب ٿين ٿا. سنسار ۾ جيڪي به جڙ ۽ چيتن جيو آهن انهن سڀني کي
رام جو سروپ جاڻي مان تلسيداس سڀني جي چرن ڪملن کي سدائين هٿ
جوڙي نمسڪار ٿو ڪريان. توهين سڀ مونکي پنهنجو شڪ جاڻي ڇل
ڇڏي مونتي ڪرپا ڪريو. مونکي پنهنجي ٻل جو ڀروسو نه آهي تنهنڪري
سڀني کي وينتي ٿو ڪريان. مان رامچندر جا چرتر ورنن ڪرڻ ٿو گهران
پر اهي چرتر اٿاهه آهن ۽ منهنجي بدي تمام گهٽ ۽ اڇا ڏاڍي سني آهي.
گهران ٿو امرت پر جڳت ۾ مون لاءِ پاڻي به ڪونه آهي منهنجا سڄڻ، مون
ٻالڪ جا وچن من لائي ٻڌندا جيئن ڪر پار طوطلي زبان ۾ ڳالهائي
ٿو ته ماتا پتا اهو خوشيءَ سان ٻڌن ٿا. منهنجو ڀاڳ تنبيو ۽ ڪامنا وڏي آهي.
پر ڪڙو ۽ اچار السر ته سهڻي سوچ هي رام چرتر ٻڌي سک پائيندا. جنجو
ڪنا ٻلڪ ۾ ٻرم آهي پر رام چرتن ۾ سنهه، ته آهي انهن لاءِ هي ڪل جهڙي
رهيا ۽ سک ڏيندڙ آهي ۽ جيڪي اگهائي آهن، جنجي ٻڌيءَ جي چرتن
۾ پريم نه آهي تن کي هيءَ ڪنا ٻڌڻ سان ٿڪي لڳندي. پر جيڪي
وشنو شنڪر جا ڀڳت آهن ۽ اجان اڪتي مان نه جاڻن، انهن کي هيءَ رام
ڪنا مٺي لڳندي آهي، اگر جهڙان سگنديءَ وارن شعن جي ميلاپ سان
نراهون پهنجي سهارڪ ڪرڻ جڏي ٿو ڏئي، ليڪن منهنجي واڻي
جيڪر ٿڪ سادي آهي ٿسن ۽ هن ۾ الرو ستر جڳ ڪلياڻ ڪندڙ رام ڪنا
چڱيءَ طرح ورلي ٿو ڪيل آهي جيئن ڪلجڳ جي پاپن ڪسي ناس ڪرڻ

واريءَ ٻوٽو گنگانديءَ جي ٻرابر ڏنگي ڦنگي وڪڙي واري آهي ۽ ٻرپوءِ جي مهما ڪٿڻ ڪري سڄڻ ٻرش کي اهڙي پياري ۽ موهيندڙ لڳندي آهي، جهڙي شري شنڪر کي اگل مساڻي جي پيرت وڻندڙ لڳي ٿي ۽ ياد ڪرڻ سان ٻوٽو ڪري ٿي. سنسار سمنڊ جي ترڻ واسطي آهر ٻيڙيءَ روپ آهي، مان ڇڻن ٿي ويدن کي نمسڪار ٿو ڪريان. جنڪي ٻوٽو رامچندر جو جس ورڻن ڪندي سمجهي ۾ ڪا تڪليف نٿي ٿئي. سو جهڙي رامائڻ روپي مانسرور جي پاڻيءَ ۾ سنان نه ڪيو آهي، اهي اجايل جيو سنسار سمنڊ روپي مرگهه ترشنا جي جل پٺيان ڀٽڪندا ٿا ڦرن ۽ ڏک ٿا پائين ڪري پنهنجي ٻڌيءَ انوسار رامائڻ روپي مانسرور جي ٻوٽو جل جي گڻن جو ورڻن ڪري ان ۾ پنهنجي مــن کي سنان ڪرائي ٿو ۽ ڀاروائي جو سمرن ڪري سندر ڪٿا کي شروع ڪريان ٿو. هاڻي سري رامچندر جي چرڻن کي هردي ۾ ڌاري ۽ انجي ڪرپا حاصل ڪري ٻن منيشورن جي گڏجڻ ۽ ٻانڊ ۾ سندر گيان وارتا جو بيان ڪريان ٿو جو ڌيان سان ٻڌندا.

ڪٿا شروع

ڀاردواج مني پرياگ ۾ رهندو هو، هن جو سري رامچندر جي چرڻن ۾ ڏاڍو پريم هوندو هو. مانگهه مهيني ۾ جڏهن سنڪرانت ٿي تڏهن ديوتائون دئيت ڪنر ۽ منش جون ٽوليون سڀئي تيرٿن تي اچي ترويڻي نديءَ ۾ سنان ڪرڻ آيون، اهي اتي مادوءَ جي چرڻ ڪمل جي پوڄا ڪري ۽ اکيه ٻٽ کي ڇهي ڏاڍو خوش ٿي ٿيا. اتي ڀاردواج منيءَ جو تمام رمڻيڪ ۽ منين جي من کي وڻندڙ آشرم هو، تيرٿن تي جيڪي راڄا پرياگ تي سنان ڪرڻ وڃن ٿا تن لاءِ اتي مهاتمائن ۽ رشين جون سڀائون ٿين ٿيون ۽ سڀئي امرت وانگي جو اتساهه سان سنان ڪن ٿا، ٻانڊ ۾ گڏجي هريءَ جا گڻ ڳائين ٿا. اتي ماڻهو برهم جو ويچار ڌرم جي ريت ۽ تتو جو گيان ذڪر ڪن ٿا، ۽ ڀڳتي گيان ۽ ويراڳ سان پورڻ هريءَ ڀڳتيءَ جو ورڻن ڪن ٿا. اهڙي طرح سڄو مانگهه، جو مهينو اتي سنان ڪرڻ لاءِ اچن ٿا تيهه کانپوءِ مڪر راس ۾ سنان ڪري سڀئي مهاتمائون موٽن ٿا. هڪڙي مانگهه مهيني جو سنان ڪري منيشور پنهنجي آشرم ۾ روانا ٿي ويا. انهن ۾ ياگيولڪ منيءَ جو تمام وچارون هو تنهن کي پيرن تي سر نوائي ڀاردواج ٻانڊ وٽ ٽڪايو. ڀاردواج پريم سان هن جا چرن ڪمل ڌوئي تمام پوتر آسڻ تي وهاري هنجي پوڄا ۽ ساراهه ڪري تمام مٺن وچنن ۾ ڪجهه وينتي ڪئي. هي ناٿ! منکي هڪ وڏو سنسو ٿي پيو آهي. سمجهي ويدن جو تتو گيان توهانجي هٿن جي تريءَ تي

آهي. ٻئي ۾ سنت هنس پکيءَ وانگر گڻ روپي کير ۽ وڪار روپي پاڻيءَ
اُڇلائي ڇڏين ٿا. ايشور جڏهن اهڙو گيان ڏئي ٿو تڏهن هيءُ جيءُ اوگڻن کي
ڇڏي گڻن کي گرهڻ ڪري، ڪرم جي سڀاءَ ڪري چڱا انسان به ڀلائي
وچ ڀُلجن ٿا. انهن کي هريءَ جا ڀڳت سڌاري ٿا ڇڏين. دشت ۽ چڱن جي
سنگ ۾ اچي چڱائي ۽ ڪن ٿا پر انهيءَ کان سڀاءُ جي ملينتا مٽجي نٿي.
جيئن ۾ ڪي ٺڳ ڪهڙي آهن جي سادوءَ جو ويس ڌارڻ ڪري رهن ٿا ان
ويس جي پرتاپ سان لوڪ انهن کي پوڄن ٿا پر اوچتوءَ سندن ڪوڙ ظاهر
ٿي پوي. چوندا آهن ته "سدڪ ناري ڪسنگ اوڙي." جيئن دونهون هوا سان
گڏجي ڪري آڪاس ۾ چڙهي ٿو وڃي ۽ ڪيچڙ پاڻيءَ سان گڏجي ڪري
ڪٻ ٿيو پوي. اهو ئي دونهون ڪسنگ سبب رک ٿيو پوي ۽ اهو ئي دونهون
اسر پراڻ لکڻ لاءِ مس ٿي ڪم اچي ٿي. اهو ئي جل هوا ۽ باهه جي
ميلاپ سان جاپر ڏيندڙ ڪڪر ٿئي ٿو. سڀئي ماڻهو اهو ڄاڻن ٿا ته گرهه،
دوائن، پاڻي، هوا ۽ ڪپڙن کي چڱي يا بري سنجوڳ اچڻ ڪري اهي چڱا
۽ خراب ٿين ٿا. سنسار ۾ جيڪي به جڙ ۽ چيتن جيو آهن انهن سڀني کي
رام جو سروپ ڄاڻي مان تلسيداس سڀني جي چرن ڪملن کي سدائين هٿ
جوڙي نمسڪار ٿو ڪريان. توهين سڀ مونکي ٻاجهارو سمجهي ڇائي ڇل
ڇڏي مون تي ڪرپا ڪريو. مونکي پنهنجي ٻل جو ڀروسو نه آهي تنهنڪري
سڀني کي وينتي ٿو ڪريان. مان رامچندر جا چرتر ورڻن ڪرڻ ٿو گهران
پر اهي چرتر اپار آهن ۽ منهنجي بدي تمام گهٽ ۽ اٿا ٿوري سٺي آهي.
گهران ٿو ايترو پر جيئن ۾ موتي لاءِ پاڻي به گدلو آهي. منهنجا سڄڻ، مون
ٻالڪ جا وچن من لائي ٻڌندا جيئن ڪو ٻار طوطلي زبان ۾ ڪجهه ڳالهائي
ته ماءُ پيءُ اهو خوشيءَ سان ٻڌن ٿا. منهنجو پاڪ نيمو ۽ ڪاما وڏي آهي.
پر ٻڪڙو ويچار اسر نه سمجهي سگهي رام چرتر ٻڌي سک پائيندا. جيڪو
ڪٿا ٻڌڻ ۾ پريم آهي پر رام چرتن ۾ سنيهه نه آهي انهن لاءِ هي ڪل جوڙي
رچنا به سک ڏيندڙ آهي ۽ جيڪي اڳياني آهن، جيڪي پرڀوءَ جي چرن
۾ پريم نه آهي تن کي هيءَ ڪٿا ٻڌڻ سان ڦڪي لڳندي. اسر جيڪي
وشنو شنڪر جا ڀڳت آهن ۽ اهان اتي ماڻ نه ڄاڻن، انهن کي هيءَ رام
ڪٿا مٺي لڳندي آهي، اگر جوڙن سگهنديءَ وارا شعر جي ميلاپ سان
دونهون منهنجي سڀاوڪ ڪرڻ ڇڏي تسو ڏئي، ليڪن منهنجي واڻي
جيترو ڪ سادي آهي تسو به هن ۾ الر وستو جڳ ڪلياڻ ڪندڙ رام ڪٿا
چڱيءَ طرح ورتل ڪيل آهي جنهن ڪلجڳ جي پاپن کي ناس ڪرڻ

جي مهما روپسي چنڊ جي لاءِ راهو ۽ ٻين جي برائيءَ ۾ سهسر باهو. جهڙا سورمـا آهن جي ٻين جي اوگڻن ڏسڻ ۾ هزارن اکين وارا ٿي ٿا وڃن ۽ ٻين جي ڀلائيءَ ڏانهن جن جو من اهڙو آهي جيئن گيهه ۾ مک - انهن کي باهه وانگر ليڇ ۽ ڪروڌ ڪال سمان ۽ پاپ ۽ اوگڻن جي ڌن سان ڪبير وانگر شاهوڪار آهن جي ٻين جي برائيءَ ۾ اهين پنهنجو جيءُ وڃائين ٿا، جيئن ڳڙا کيتيءَ کي ناس ڪري ڳري وڃن ٿا. مان انهن دشٽن کي وري نمسڪار ٿو ڪريان جيڪي ڪاوڙ ۾ شيش ناگ وانگر آهن ۽ هزارن مکن سان ٻين جا دوش ورڻن ڪن ٿا وري انهن کي پرٿو راج وانگر نمسڪار ٿو ڪريان جي پراوا پاپ ڏهه هزار ڪنن سان ٻڌن ٿا. مان انهن کي اندر جي برابر ڄاڻي هٿ ٿو جوڙيان. جن کي ڪوڙا وچن سدا پيارا آهن ۽ هو ٻين جا ڏوهه هزار اکين سان ٿا ڏسن. دشٽن جو اهو سڀاءُ آهي، جو ٻين جو ڀلو ٻڌي پيا جلندا. مون پنهنجي طرفان ته هنن کي پرارٿنا ڪري ڇڏي آهي. هو پنهنجي پاران ڪڏهن به نه مڙندا. جو ته ڪانوَ کي ڪيترو به پيار سان پالجي تڏهن به هو ماس کائڻ بنا نه رهندو. هاڻي مان سادن ۽ دشٽن کي ٻنهي جي چرڻن کي نمسڪار ٿو ڪريان. ٻئي دک ڏيندڙ آهن. سنت جو وڇڙڻ ساهه ڪڍي ٿو ڇڏي ۽ دشٽ جو ميلاپ ڏک ٿو ڏئي. جيئن ڪمل جا گل ۽ جرون ساڳئي تلاءَ ۾ گڏ پيدا ٿيندا آهن، تيئن سادو ۽ دشٽ به امرت ۽ شراب وانگر سمندر روپي جڳ مان پيدا ٿيا آهن. چڱا ۽ برا ٻئي سنسار ۾ پنهنجي ڪرمن موجب جس اپجس، پائين ٿا. سادو امرت، چندرمان ۽ گنگا جي برابر آهن. برا انسان زهر ۽ باهه وانگر آهن. گڻ اوگڻ سڀڪو ڄاڻي ٿو جنهن کي جيڪي وڻي ٿو ان کي نيڪ ٿو سمجهي. ڀلي کي ڀلائي ۽ بري کي برائي ملي ٿي امرت جو سڀاءُ امر ڪرڻ ۽ زهر جو سڀاءُ آهي مارڻ. دشٽ پاپن ۽ اوگڻن جا ۽ ساڌ گڻن جا اٿاهه سمنڊ آهن. ڪنهن کي ڄاڻڻ ڪانسواءِ گڻن کي گرهڻ ڪرڻ ۽ اوگڻن کي تياڳ ڪرڻ ٿي نٿو سگهي. ڀلا برا سڀ ورڌاتا پيدا ڪيا آهن. پر ويدن تن جا گڻ دوش ناس ڪيا آهن. ويد پراڻ چون ٿا ته سرشٽي گڻ اوگڻن سان ڀريل آهي. دک سک، پاپ ۽ پن، ڏينهن ۽ رات، سادو ۽ دشٽ، ذات ۽ ڪذات، دئيت ۽ ديوتا، اوچ ۽ نيچ، امرت ۽ زهر، جيئڻ ۽ مرڻ، مايا ۽ برهم، شاهوڪاري ۽ غريبي، ڪنگال ۽ راجا. ڪاشي ديش، مگڌ ديش، گنگا ۽ ڪرم ۽ ناسا ندين، هماليه وندهيا. برهمڻ ۽ ڪٽو ماس ڪامڌينو، سرڳ ۽ نرڳ، پيار ۽ تِرسڪار گڻن ۽ دوشن جو ڀيد ويدن ۽ شاسترن ۾ چيل آهي جڙ ۽ چيتن گڻن ۽ دوشن سان ڀريل هيءَ سرشٽي ڪرتار ناٿي

ڪيائون، ۽ مسڻ مورک ڪرم ڪٽڻ ڪان رام چرڻ ڀڄي ويا ۽ انهن تالس
مرا مرا ياد ڪيو، پس اهو انهن تالو پرڀر سان جوپيدي جوپيدي آيا هن پد
کي پهتو آهيان جو هميشه لرهان ساکيات ڀاڳ پرماتما منهنجي گهر اچي
چرڻ ڪمل ڏيکاريا الو اس اهڙي پرلڪش ڦل آهي ستن جي شرن وٺڻ جو.

ديو رشي نارد ٻهجهو جيون چرلسر هن طرح ٻڌايو. هي ٻکران! مان
اڳ هڪ داسيءَ جو پٽ آهيان منهنجي ماتا ساڌو ستن ۽ مهاتمائن جي
ڏاڍي سيوا ڪندي هئي. اوران انهن کي ٻرچن ٺاهي ڪارائيندي هئي ۽ ٻرچ
ٻارڻ ڪائيندي هئي. پر جڏهن ٻرچن نه اچندو هو ته ساڌو مهاتمائن جو اڇل
جولو ٻرچن ڪائي پيٽ ڀائيندا هراسون. تان جو انهن مهاتمائن جي سنگ ۾
رهڻ ڪري ۽ انهن جو جولو ٻرچن ڪائڻ جي پرتاپ سان مان اڄ مني نارد
سڏجان ٿو.

مهارشي اگستيه مهاديو کي چرڻ لڳو- هي ٻکران! هڪ ڏينهن منهنجي
پتا کي هڪ ستدر سرور رمبا اپسرا ڏسڻ ڪري من ۾ اچا ٿي ۽ ڪام
وس ٿيڻ ويرج ڪرائي ڇڏيو. ان ويرج کي هن هڪڙي دلي ۾ وجهي
رکي ڇڏيو ان ويرج جي ڪري منهنجو انهيءَ دلي مان جنم ٿيو. اهڙي
لمع لموتي ۾ جنم ٿيڻ ڪري ست سنگ جي پرڀاءَ سان آءٌ هاڻي ڇگيءَ
ڪتيءَ کي پراپت ٿيس.

ست سنگ کان سواءِ گيان نٿو اچي ۽ رام جي ڪرپا کان سواءِ ست سنگ
سولو نٿو ملي. جيئن پارس کي ڇهڻ سان لوهه سون جهڙو ٿي وڃي ٿو ليئن
ست سنگ ڪرڻ سان مورک سڌري وڃي ٿو. جيڪڏهن ڀاويءَ جي وس
ٿي چڱو انسان وڃي ڪنهن ڪسنگ ۾ اڙي ته جيئن نانگ ۾ مٺي چمڪاڻ
ڏئي ٿي ليئن ڪسنگ ۾ وڃي نه ٻڌجي ڪڻ موجب هلي ٿو. ودوانن جا
وچن ۽ ساڌن جي مهما ڪرڻ ۾ شڪيا آهن. جيئن اڻ جاڻ مٺي جي ڪان
کي ٻڌائي نٿو سگهي. ليئن مان ۽ ان جو ورلس نٿو ڪري سگهان، جيئن
ٻيڙي هئن ۾ وڪيل ڪل هڪ جهڙي خوشبوءِ ٻري ٿا ڇڏين. اهڙن سمان
چت وارن کي جنجو متر شترو نه آهي. ان کي مان نمسڪار ڪريان.
هي ڄڳت جا هتڪاري ستر منهنجي سڀاءَ ۾ ٻرير جاڻي مون ٻالڪ تي
ڪرپا ڪري رامچندر جي چرڻ ۾ پريم ڏيو. مان سڀني ڀاونا سان انهن
ادشن کي نمسڪار ڪري ڪرپان جي ٻنا ڪارڻ ڇگيائيءَ اسداسي ترائي
ڏين ٿا. ٻئي جي ٿاڌي ۾ کهاڻي اُڻ ڪري ٻهجهو لاڀ سمجهن ٿا ۽ ٻئي
جي اجڙ ليڻ ۾ آنند ٿو اچين ۽ آباد ليڻ ۾ رنج ٿو ٿئين جي وشنو ۽ نڌ

سري رام جيءِ رام - جيءِ جيءِ رام

ٻال ڪانڊ

ديوهڙي نارد اگستيہ رشي ۽ والميڪ سنواد

والميڪ، نارد ۽ اگستيہ رشي ڀورين ڪير هوا ۽ ٻيءَ ڪيئن رشي پد ڪ
ڀڳتا جن جي ڪٿا هيٺ ڏنل آهي سا ڌيان ڏئي ٻڌو.

جنهن وقت شري رامچندر رشي والميڪ جي آشرم ۾ پهتو، ان وقت
والميڪ شري ڀڳوان رامچندر جو آدرستڪار ڪيو ۽ پنهنجو جيون چرتر هن
ريت ورنن ڪري چوڻ لڳو، "هي ڀڳوان! آءٌ هڪ لٽيرو شڪاري هوس
جو ويچارن مسافرن کي قرلت ڪري ماري انهن جو ڌن مال ڪٽي پنهنجي
ڪٽنب جي پالنا ڪندو هوس. هڪ ڏينهن مهنجي ڀلي ڪرڻ لاءِ ڪي
مهاتما ست رشي اچي نڪتا ۽ مان پنهنجي نيم موجب انهن کي ڦرمار
ڪرڻ لاءِ تيار ٿي ويس. جنهن وقت رشين وٽ پهتس ۽ ڦرڻ لاءِ ويجهو
ويس ته انهن ستن رشين مان هڪ رشيءَ مونکي چيو ته هي پاپي، تون جو
هي ڪونو ڪم ڪرين ٿو سو ڪنهن جي لاءِ ٿو ڪرين؟ تنهن تي مون کيس
جواب ڏنو ته "مهنجو ڌنڌو ئي اهو آهي" انهي ڪري ئي مان پنهنجي
ڪٽنب جو گذران ڪريان ٿو. تڏهن رشيءَ چيو ته انهن گهور پاپن جو
ڀاڱي ڪير ٿيندو؟ تون يا اهي تنهنجا ڪٽنبي؟ جن جي لاءِ تون هيءُ ڪونو
ڪرم ڪري رهيو آهين، سي انهيءَ گهور پاپ ۾ ڀائيوار ٿيندا؟ مون جواب
ڏنو ته ضرور مهنجا ڪٽنبي مونسان شامل ۽ ڀائيوار ٿيندا، ڇو ته انهن جي
ڪري ئي مان پاپ ڪريان ٿو. تڏهن تي رشيءَ چيو ڇڱو ڀلا گهر وڃي پڇي
ڪ ڪري اچ. رشيءَ جي اها ڳالهه ٻڌي مان ڊوڙندو هڪدم گهر واس
سمورو حال اچي گهر ڪري ٻڌايم تنهنجي ڪٽنبي چوڻ لڳا ته الهيءَ
ب ۾ اسان ڪرم ڦل جي ڀاڱي ۾ شامل ڪونه ٿينداسين. تنهنجو فرض آهي
اسانکي ڪمائي کارائڻ چاهي محنت ڪري کارائين چاهي چوري ڪري
نين انهيءَ ڳالهه سان اسانجو ڪوئي به واسطو نه آهي. الهيءَ اهو جواب
ي ڏاڍو نراس ٿيس ۽ موٽي رشين وٽ آيس ۽ پيرن تي ڪري وانتي
ب چوڻ لڳس "هي سنت! ديالو مولتي ڪرپا ڪريو. مون اڻ ڄاتائيءَ
ني پاپ ڪيا آهن جنهن لاءِ مونکي معاف ڪريو." مهاتما مهنجي
و ونتي ٻڌي مون تي ديا درشٽي ڪري رام نام جو منتر ڏنو ۽ ابداش

۽ رهڻ لاءِ اٿوءِ. جي ڀڄڻ سان سڀ طرح جو آنند آهي. ڀڳتيءَ ڌرم ۾
اٽل وشواس جيئڻ ۽ پرڀاڱ جو ڀت آهي ۽ چڱا ڪرم ليربت راج جي سماج
آهي. اڪو ڀت هڪڙو جهوراي ۾ جهوراو يا سدائين قائم هڪڙو وڻ آهي جنهن
جو ڀالري درشن ڪرڻ ويندا آهن. هي ساڌن جي سماج روپ ليربت راج
سڀني کي سدائين ۽ سڀ هنڌ سولائي سان ملي سگهي ٿو، هن ۾ شردا
سان وڃڻ ۾ سڀ دک ناس ٿين ٿا. هن ليربت راج ڀعلي سنت سنگ جي
مها اڪث السرڪت آهي ۽ سندس ڦل جلد ملي ٿو ۽ پرڀاءُ ظاهر آهي.
ساڌ سماج روپ پرڀاڱ ۾ وڃي اشنان ڪي پرسن من سان ٻڌڻ، سمجهڻ ۽
سان ڪرڻ يعني هندائڻ سان من گهرندا چارئي ڦل جيئن ته ڌرم، ارٿ،
ڪام ۽ موڪش هن سرير هوندي حاصل ٿين ٿا.

ايشور استتي

شري رامچندر ڀڳوان جي ڪمل چرڻن ۾

١- جڏي آسرو سڀ جو وٺ رام جي اوٽ،
ته ڀاڻ سدا ڪرت ڪري ٻوڙي ٻٽ ۾.
٢- هر گهڙيءَ هر وقت سمر سمر سري رام،
ته ٿاڻ اچي ستنام سولي ڪندءَ سيکهه ۾.
٣- تاتو ملي رام جو هڪ پل نه وسار،
جيئن لنگهي ٻڌن ٻار دنيا سان رگهوبر جي.
٤- رام ڪان سواءِ ٻي واٽ نه ڪر والي،
ته نمڻي سهالي اچي اساڻ ٿر سان.
٥- شرن وٺ رام جي جڏي ٻي سڀ ڪار،
وقت پنهنجو گهار جوي تاتو ام جو.
٦- دنيا هيءَ تالي ادا ڪجهه نه هلندءِ ساڻ،
پنهنجو ٿاڻ سڃاڻ نه مڪتي ملنئي مرڻ ۾.
٧- جي چاهين جني ٻولئسن جنم مرڻ کان،
ته رک سري رام سان ٻريم پڪي پنهنجي
٨- ڪم ايندءِ ڪينڪي دوست لٽي يار،
جڏي سڀ وهنوار تاتو جپ ٿون رام جو.
٩- جوڙ تاتو رام جو آهي سکدائي،
ٻڌو جو ڪرڻ ڪائي ڪرت اي سنسار ۾.

پرائي جو پتي ڪرپالو ديئن تي نيڻن رکڻ وارو ۽ ڪامديو کي ڀسم ڪرڻ وارو سري شوجي مونتي ڪرپا ڪري. ڪرپا جي ساگر ۽ منش ديه. ڀڳوان روپ پنهنجي گروءَ جي چرن ڪنولن ۾ مان سر نمو نمايان. جنهن گروءَ جو وچن پيانڪ اگيان روپي اندڪار کي ناس ڪرڻ لاءِ سورج جي ڪرڻن جي سموهه وانگر آهي، گروءَ جي چرن ڪنول جي ڌوڙ کي مان پرنام ٿو ڪريان جا شڌهه پاوِنا جي سگنڌ ۽ پرم سان پرپل امبرت روپي ٻوٽي جو چورڻ آهي ۽ سنسار جي سڀني روڳن جي پروار کي ناس ڪندڙ آهي، اها ڌوڙ سندر منگل آنند ڏيندڙ شو مهراج جي سرير جي نرمل ۽ پوِتر رک جي ابرار آهي ۽ ڀڳتن جي من روپي سندر آرسيءَ جي ميل مٽائڻ واري آهي ۽ هن جو تلڪ ڏيڻ ۾ سڀ گڻ هٿ اچن ٿا. شري گوروءَ جي نهن ۾ سيئي مڻين جي جوت وسي ٿي. جنهن جي سمرڻ سان هردي ۾ انيڪ پرڪاش ٿو اچي ۽ اگيان جي اندڪار کي ناس ڪرڻ لاءِ اهي چرن سورج جهان روشني ڏيندڙ آهن ۽ جنهن جي هردي ۾ وسن ٿا، سو وڏڀاڳي آهي. انهيءَ سان هردي جون صاف اکيون کلي پيون ۽ سنسار جا ڏک ۽ پاپ مٽجن ٿا. شري رامچندر جي چرڙن روپي موتي ۽ مانڪ جي جتي ڪاڻين ۾ لڪل يا ظاهر هوندا سي نظر ۾ ايندا. جهڙي طرح سادڪ سڌ ۽ گياني اکين ۾ انم سرمي پائڻ سان پهاڙن، جهنگلن ۽ پرٿويءَ ۾ لڪل وڏن خزانن جو مزو ڏسن اها شري گرو ديو جي چرنن جي ڌوڙ اکين جي بيماري ٽارڻ وارو سندر ڪومل ۽ امبرت جهڙو سرمو آهي. جنهن سان پنهنجي وڇار روپي اکين کي صاف ڪري سنسار جي بندن کان ڇڏائڻ واري شري رام چرتر جو مان ورنن ڪريان ٿو. پهران برهمڻ جي چرنن کي امسڪار ٿو ڪريان جن جي ڪري اگيان مان پيدا ٿيل سڀ سنسا مٽجي وڃن ٿا ۽ پوءِ سادن جي سماج جا سڀئي گڻ جي کاڻ آهي تنهن کي پرڻم ۽ مٺي واڻيءَ سان امسڪار ٿو ڪريان. سادن جا چرتر ڪپهه وانگر پوِتر آهن جيئن ڪپهه ۾ ڪو سواد نه ٿيندو آهي نه ۾ سندس ڦل گهڻن شڌ گڻن ڌاڳن سان ڀرپور آهن جاڪاڻ نه پاڻ ڪشت سهي ۽ ٻين جي اگهاڙپ ڍڪي ٿو، جن جڳت ۾ جس پاتو آهي سي نه پرچڻ لائق آهن. سادن جي سماج سندر ۽ آنند ڏيندڙ تيرٿ راج پرياگ آهي. جتي رام ڀڳت روپي گنگا جي ڌارا ۽ برهم وڇار جي پرچار روپي سرسوتي ٿي وهي. ڪلجگ جا پاپ ناس ڪندڙ ڪٿا ۽ ڪهڙا ڪم ڪرڻ گهرجن يا نه ڪرڻ گهرجن تنهنجو ورڻن جمنا جي برابر آهي. اهي ٽيئي ملي ترويڻيءَ ندي وانگر وشنو ۽ شو ڀڳوان جي ڪٿا روپ هڪڙي ڌارا

شري گڻيشاءِ نمہ

منگلا چرڻ

گوسائين تلسيداس ڇوين ٿو ته سڀني پرڪارن جي منگلڪارن جي اڌشٺاتا شري سرسوتي ۽ شري گڻيش کي مان نمسڪار ٿو ڪريان. شردا ۽ وشواس روپي ڀواني ۽ شنڪر کي مان سر ٿو نوايان جن جي ڪرپا سان ٻڌي ۽ ڀڳتي هردي ۾ وسيل پرماتما جو درشن پائي سگهن. ان گيان سروپ نت شنڪر روپي گروءَ کي نمسڪار ٿو ڪريان. جنهن شنڪر جي آسري ونگا ڪري ٻيج جو ٿلهو چندرما سڀ هنڌ پوڄجي ٿو. سيتا ۽ رام جي گڻن جي سمنڊ، روپي پوتر بن ۾ موج ڪندڙ آد گياني ڪويشر مهارشي والميڪ ۽ باندر جي سوامي هنومان کي سر ٿو نمايان. سرشٽيءَ جي اتپتا ڪرڻ، استٿ ڪرڻ ۽ ناس ڪرڻ واري ۽ دکن کي ٽوڙڻ واري ۽ سڀن جي سکن ڏيڻ واريءَ شري رامچندر جي پياريءَ شري سيتا کي مان نمسڪار ٿو ڪريان. هي سڄو سنسار ۽ برهما آدڪ ديوتائون جنهن جي مايا جي وس ۾ آهن ۽ جنهن جي ستا سان هيءُ ڪوڙو سنسار ڀرڄيءَ ۾ نانگ جي ڀرم وانگر سچو ڀاسي ٿو آهي ۽ سنسار ساگر ترڻ جي خواهش رکندڙن لاءِ جنهن جا چرڻ ئي ٻيڙي آهن، انهيءَ سمورن ڪارڻن کان پري رام نام واري وشنو روپ پرڀوءَ کي مان نمسڪار ٿو ڪريان. انيڪ پراڻ نگم اگم آدڪ وارتائون جي رامائڻ والميڪي ۾ آهن گڏيل ۽ ٻين سان ملائي ڪري رکندڙ آهن سي مان تلسيداس پنهنجي اندر جي سک واسطي پنهنجي ٻوليءَ ديسيءَ ڀاشا ۾ ورڻن ڪريان ٿو جنهن جي سمرن ڪرڻ سان سڌي حاصل ٿئي ٿي. جو گڻن جو سوامي سندر هاٿيءَ جي مک وارو ۽ ٻڌيءَ جي کاڻ ۽ چڱن گڻن جو ڀنڊار آهي. اهڙو شري گڻيش جي مورتي ڪرپا ڪري، جنهن جي ڪرپا سان گونگو ڳالهائڻ لڳي ٿو ۽ پنگلو ڏکيو پهاڙ چڙهي ٿو وڃي. سو ڪليڪ جي سڀني پاپن کي ناس ڪرڻ وارو دئالو مورتي دئا ڪري. نيلي ڪنول جي گل وانگر جنهن جو سانورو بدن آهي ۽ تازي ڳاڙهي گل جهڙيون اکيون وارو ۽ کير سمنڊ ۾ سمهڻ وارو ڀڳوان وشنو منهنجي هردي مندر ۾ سدائين واس ڪري. ڪند جي گل جهڙو ۽ چندرما جي برابر سندر شرير وارو

مهاپرش جو چوڻ آهي سچ کي گرهڻ ڪجي ۽ ڪوڙ کي تياڳ ڪرڻ گهرجي. سچ ئي سچدانند سروپ جو ساکيات درشن آهي. ڪنهن نموني جو وڌاءُ ڪرڻ اهو استيه آهي. سچ اهو آهي جيڪي ڏسين سو ٻڌاءِ پنهنجو مصالح نه ملاءِ. جيڪو ٻڌين سو ٻڌاءِ، جيڪو آهين سو ٻڌاءِ، سچ تي وشواس ڪرڻ آهي سته نارائڻ جو جاپ، سچدانند سروپ جي شرڻ اچڻ چاهين ته سته شاسترن جو اڀياس ڪر، ست پرشن جو سنگ ڪر. ست اپديش سڻ، ست مارگ هلڻ ۾ سک.

پاپ کي پاپ چئجي ٿو، پر پاپ کي لڪائڻ آهي مهاپاپ، سچو ماڻهو ڪڏهن به پاپ نه ڪندو آهي، پر جي ڪندو آهي ته ان جي ڏنڊ کان ڏڪندو آهي. ۽ دل ۾ پڇتاءُ پيو ڪندو آهي، هڪ ڪوڙ کي سچ بڻائڻ لاءِ سؤ ڪوڙ ڳالهائڻا پون ٿا ان ڪري ڀرپائين سچ ڳالهائڻ گهرجي.

ڏنڊ لوڪي ٿو ڏڪائي، نه ته ڏڪين ٿون ڇو ڀلا
ڀوهه لوڪي ٿو ڀڄاري، نه ته ڀڄين ٿون ڇو ڀلا
انهيءَ ڪري سچ جي هميشه جئه آهي.
سچي ڪا ٻول بالا جهوٺي ڪا منهن ڪالا.

ڀڄن

ٽڪ- مونکي به تار ٿون ڀڳوان، ڪڏهن نه ڪنهن ڀاڃي
ٿي وڃي منهنجي مڪتي، ٿنهنجي نام ڳائڻ سان
١- ڪونهي ڪوئي دنيا ۾، مون جهڙو پاپي
ٿئي ٿو ڪيئن ڏک ٿنهنجو، زبان تي نام آڻڻ سان
٢- هزارين ويا تري پاپي، هزارين ڀاڃين سان
تري جيئن وئي گنڪا، طوطي کي پڙهائڻ سان
٣- نه سادو هو نه ڪوئي شي، هئو ذات جو مهاٽر
ويو سرڳ ڌام هو پنهنجي، لوڪي اڄڙيءَ ۾ چڙهائڻ سان
٤- ٻئي هئي شلا پٿر جي، هئي سا نار گوتم جي
وئي سرڳ لوڪ ۾ هڪدم، چرڻ جي ڌوڙ پائڻ سان
٥- اجاميل هڪ هئو پاپي، مگر ديا ناٿ ٿون ان جو
ٿي مڪتي نام ٿنهنجي سان، پنهنجي پٽ کي پڪارڻ سان
٦- ڀيسيا ڪير ڪندي هئي، ڀلا هوءَ ڀيلڻي ان جي
مگر هوءَ تري وئي، لوڪي ٻير جوٺا کارائڻ سان
٧- رهيو آهه هڪ ٻير پاپي، هيءَ داس اي ڀڳوان
"رام" کي به تار ٿون ڀڳوان، ڪڏهن نه ڪنهن ڀاڃي سان.

آهي، نس ناڙيءَ ۾ رڳ رڳ کان رهيل آهي، جا نرآڪار وسترو آهي اها ساڪار ٿي نه سگهندي، ايشور ساڪار جڳت جو مالڪ آهي. برهم ۽ برهمانڊ جي اندر ٻاهر آهي. پرماتما نش ڪام آهي. آتما ۽ پرماتما الڳ الڳ چوڻ غلط آهي. جيئن آتما جا اڪشڻ آهن، اهي ئي پرماتما جا. سک دک ۽ گيان آتما، پرماتما جو اَنش ٿئي آتما جي سڻا پرماتما کان الڳ آهي. آتما ۽ پرماتما جو ايڪ آهي جيئن سرشٽي جو هلائيندڙ آتما آهي اهو برهمانڊ جو هلائيندڙ برهم آهي. پرماتما جي سڻا اکنڊ آهي، اکنڊ جو ڪنڊ يعني حصو (ٽڪرو) جزو يا انش ڪڍي نه ٿو سگهجي. آتما ۽ پرماتما جي سروپ ۾ ڀيد آهي آتما اڻو ۽ هڪ ديسي آهي مگر پرماتما آڪاش وانگر وياپڪ آهي.

ستيه لئي وشواس ڪرڻ آهي ستيه نارائڻ جو جاپ.

گيان ستيه آهي ۽ برهم ئي انت آهي، سچ جو ڪي بول ٻالا آهي.

سچ آهي روشني ۽ ڪوڙ آهي اونداهه انڌڪار، جن وقت سچ ڪرائي اهو وقت روشني ڪائي، ايشور جو نالو ستيه آهي.

سچ او لڙڪي ڪلالي، نه نه ڪلهن لون جو پلا
ڪوڙ او لڙڪي رولاري، نه نه رولهن لون جو پلا

الهيءَ جي اڀياسا ڪرڻ ئي ڌرم ڌرم آهي. اچ منش سچ کي ڇڏي ڪوڙ ۽ ڪپٽ ڪائي پيا آهن. اڌرم جا لڪ ۽ ليمدا رکي، ڌرم جا سڀ ۽ ليمدا لڪ.

ٻاپ او لڙڪي ڏڪالي، نه نه ڏکهن لون جو پلا
ڌرم لڙڪي او اڏالي، نه نه اڏان لون جو پلا

سچ جو مطلب آهي من وچن ۽ ڪرم ۾ هڪ جهڙو رهڻ. سچ سدائين هڪ جهڙو رهندو آهي. اسيتهه بدلجندو رهي ٿو. پرماتما ٽنهي ڪالن ۾ ستيه آهي. پرڪرتيءَ جو ۽ ناس نٿو ٿئي، پرڪرتي پنهنجو روپ بدلائيندي رهي ٿي. سچ، روپ پرماتما کي اهو ئي ٻالي سگهي ٿو جو ستوادي سچ ڳالهائيندڙ ۽ سچ تي هلندڙ هوندو. سچ ايشور جو ئي روپ آهي.

لمڪي لڙڪي لئي لپالي، نه نه لپهن لون جو پلا
ادي لڙڪي لئي بڪالي، نه نه بڪهن لون جو پلا

سچ جو رستو اهو آهي نه پرماتما جي پيدا ڪيل جيو پراڻين ٿي اهاڻ ۽ دنيا جي درشني رکجي. سچ کان وڏيڪ ٻيو ڪو به ڌرم ڪونهي، سچ نه ٻيلو لڄ.

ڪوڙ ڪيئي جل من مان، نه نه ڏک کاليندا دربار ۾
سچ اليئي سيئي اندر، جو ساڪون ٻڌن سنسار ۾

پڙهائڻ واري کي به نه ڇڏيو. تلسيداس رامائڻ جي پاٺ سان هڪ عجيب تماشو ڪري ڏيکاريو. هڪ دفعي دراوڙ ۽ ڪاشيءَ جا راجائون ڪجهه وقت پاڻ ۾ هڪ هنڌ گڏ رهيا، پاڻ ۾ سندن ڏاڍو پيار ٿي ويو، ٻنهي جون زالون گرڀوتيون هيون. دراوڙ جي راجا ڪاشيءَ جي راجا کي چيو ته اسان ٻنهي جون استريون گرڀوتيون آهن - جيڪڏهن اسان مان هڪ کي ڌيءَ ۽ ٻئيءَ کي پٽ ڄائو ته ٻنهي جي شادي ڪرائبي جنهن ڪري اسان جو پيار هميشه لاءِ هلندو ايندو، انهيءَ ڳالهه لاءِ ٻنهي ڄڻن قسم کڻي انجام ڪيو، انهن ڇٽي هر ڪو پنهنجي راڄڌانيءَ ڏانهن هليو ويو. دراوڙ جي راجا پنهنجي رائيءَ کي چيو ته جيئن ٻنهي طرفن ڌيئرون ٿيون جنهن نه مان آپگهات ڪندس. ڀڳوان جي مرضي اهڙي ٿي جو ٻنهي کي ڌيئر ڄايون، پر دراوڙ جي رائيءَ وڏوا ٺيڪ جي ڊپ کان راجا کي چوائي موڪليو ته پٽ ڄائو آهي. نوڪرن چاڪرن براهمڻ جوتشين کي لالچون ڏئي سمجهائي ڇڏيائين ته بالڪ جا اهڙا گره ٻڌائين ته ٻارهن ورهين تائين پيءُ جو منهن ڏسڻ بالڪ ۽ پيتا لاءِ نقصانڪار آهي. ڪاشيءَ جي راجا کي به چوائي موڪليائين ته دراوڙ راجا کي پٽ ڄائو آهي، ٻارنهن ورهيه پورا ٿيا ته ڪاشيءَ جي راجا وهانو جي گهر ڪئي. جڏهن سڀيري هلي ڪاشيءَ ۾ پهتا ته ڀيد کلي پيو سڀني کي خبر پئجي وئي ته دراوڙ جي راجا جو پٽ سچ پچ ڌيءَ آهي. ڪاشيءَ جو راجا پنهنجي اهڙي بي عزتي سمجهي دراوڙ جي راجا کي مارڻ لاءِ سنبريو، ڏاڍو گوڙ شور مچي ويو. هيڏانهن دراوڙ جي رائي ٻيو چارو نه ڏسي تلسيداس جي شرڻ وئي. تلسيداس ٻنهي راجائن کي شانت ڪرائي دراوڙ جي راجا جي ڌيءَ کي پاڻ وٽ گهرائي رامائڻ جو نون ڏينهن جو پاٺ ڪيس وڌيءَ موجب ٻڌايو. سڀني عجب ۾ پئجي ويا جو رامائڻ جي پرتاپ سان اها ڇوڪريءَ مان ڇوڪرو ٿي پيو. سڀني جي گهر ۾ آنند منگل ڇانئجي ويو. اهڙي طرح رامائڻ جا انيڪ عجيب چرتر آهن پر سڀ هنڌ شرڌا ۽ وشواس ضرور هئڻ گهرجي، ڇو ته ڀڳوان فقط هڪ ٿي آهي اوهان ان جي اپاسنا ڪريو ته لڪشمي اوهان جي در تي پاڻيهي هلي ايندي. نراڪار جي صورت نه ٿيندي آهي. نراڪار جي صورت ڪهڙو ڪلاڪار ٺاهي سگهندو- پرڀوءَ جي رچنا به اپار آهي. برهمانڊ ڪيڏو وڏو آهي اهو ڪير به نه ٻڌائي سگهيو آهي نه ڪوئي ٻڌائي سگهندو. برهم ساري سنسار جو چڪر هلائي رهيو آهي. هو سرو شڪتيوان آهي. سڀئي سرشٽي ان جي وس ۾ آهي. هو پنهنجي نج سروپ ۾ نراڪار

آهن دوها لکيل ناول آهن ۽ چوپايون ٻه آهن. سورٺا پڻ ۽ ٿورا ڪي
ڇنديا وارا سنڌ، جند جنهن ۾ مڪزيل آهن، رامائڻ جا اکر ۽ وچن سنڌس
ڀشب آهن جن جي عجيب سرهاڻ آهي، انڪري تسمن جا اوڇ سنڌس قلب
آهن جن سوادن کي انسان سمجهي ٻڌندڙ ۽ پڙهندڙ چکي سگهن ٿا. ڀڳتي
تهان ۽ وئراڳ، سندس وس آهي. ترڪڻ ۽ سرڪڻ ان جا ڳڻ آهن. انهن
ڪاڪ ڀشنڊ مني ۽ مهاديو جي رام چرتر ٻڌو پوءِ سنسار جي ڪلياڻ لاءِ
تلسيداس تحرير ڪيو. جيڪڏهن تلسيداس هن گرنٿ جي رچنا نه ڪري
ها ته ڪلجڳ جي پاپي جيون جو ڪم اڌار ڪري ها؟ رامائڻ ڪامڌينو گئو
جي سمان سڀني مورٿ سڌ ڪندڙ آهي، چنتامڻي وانگر سڀئي ڪامنائون
پوريون ڪندڙ آهي. رامائڻ هڪ عجيب ڦلواڙي آهي جنهن ۾ شري رامچندر
روپي ڀنورو سگند وٺندو ٿو رهي. جنهن گهر ۾ رامائڻ هوندو اتي ڀلجي نه
جي ڀرم ڀريب جو واسو نه لهندو ۽ نڪي ڪنگالپڻ اتي رهندو، مهاوير
هنومان سدائين اتي پهرو ڀريندو آهي.

سنسار هڪ مها ساگر سمان آهي ان کي پار ڪرڻ لاءِ رامائڻ هڪ جهاز
جي مثل آهي، ڀڳتن کي آنند ڏيڻ لاءِ رامائڻ سرڳ جي هڪ ڏاڪڻ آهي.
مورک ماڻهو رامائڻ جو آسرو وٺي مها ودوان ٿيا آهن، موهه جي اوندهه کي
ناس ڪرڻ لاءِ رامائڻ سورج جي سمان آهي. نچ لوڪي اوچ جيڪي سـ
مش آهن تن کي رامائڻ لاڀ ٿو پهچائي ۽ اوڏو کي ڏن، ٻيا سنتان واري
کي سنتان ٿو ملي.

هڪ مها پاپي انڌيءَ رستي کان اچي لنگهيو جتي رامائڻ جي ڪٿا
ٿي ٿي، اتي وڃي ڪٿا ٻڌڻ لڳو، جڏهن ڪٿا سماپت ٿي ته اتي اٿي
هلڻ لڳو، هلندي هلندي رستي ۾ اچانڪ ڪري پيو ۽ مري ويو. يم جا دوت
ڪوس جڏهن وٺڻ آيا ته ڏسن ته وشنو جا پارشد اڳيئي اتي بيٺا آهن، جن
سن هڪدم ڏڪاري ڪڍيو، يم جي دوتن اهو سماچار پهچندي سرامي
يمراج کي اچي ٻڌايو ته اسان جنهن ۾ برائيءَ کي لوهان وٽ آڻڻ لاءِ لـا
ويو، اتي اڳي ئي وشنوءَ جا پارشد بيٺا آهن ۽ اسان کي ڏڪاري ٿا ڪڍن،
ڪني ڪئي مهاڀيڪر هنومان جي شڪل جهڙو ٻاندر بيٺو آهي سو اسان
سـي امر اچڻ نه ڏني، تلسيداس ٿالي کر وئراڳي سنت ليو آهي جنهن
جي ترت رامائڻ جي پراپت ڪري اهو سڀ ڪجهه لي رهيو آهي، هاڻ ٻڌايو
سـ ڇا ڪريون؟ يمراج ٻڌي کي آکيا ڪئي ته جتي رامائڻ جو پرچار آهي
ـ ـ ـ ، هر ڪيولي نيندڙ هجي اتي لوهن پرويش نه ڪريو ۽ ٻڌيا ۽

مختصر تلسي ڪرت رامائڻ جو مهاتم

شري گڻيشاءِ نمه

شري وشڻو ڀڳوان شري شنڪر ڀڳوان شري گڻيش، سرسوتيءَ ۽ گوسوامي
تلسيداس جو سمرن ڪري آءٌ سڪ جي ڀنڊار رامائڻ جي مهاتم جو ورنن ٿو
ڪريان. جو منش رامائڻ سان پريم ٿو ڪري انهيءَ جهڙو ڀاڳ وارو ٻيو ڪونهي
آهي. رامائڻ جو پهريون بال ڪانڊ ڏاڍي رس سان ڀريل آهي جنهن ۾
ڀڳوان رامچندر جو جنم، بال ليلا ۽ وهانءَ ورنن ڪيل آهي. ٻيو ايوڌيا ڪانڊ
آهي جنهن ۾ پتا جي آگيا پالي رامچندر ان ڏانهن وڃي ٿو. ٽيون آرڻيه
ڪانڊ آهي جنهن ۾ رامچندر رشين سان ٿو ملي ۽ سيتا چورائجي ٿي وڃي.
چوٿون ڪشڪندا ڪانڊ آهي جنهن ۾ هنومان ۽ سگريو جي مترتا جو ورنن
ٿيل آهي. پنجون سندر ڪانڊ آهي جنهن ۾ هنومان سيتا جي ڳولا ڪري
رامچندر کي سندس سمورو سماچار ٿو ٻڌائي. ڇهون لنڪا ڪانڊ آهي جنهن
۾ راوڻ کي ماري ڀڳوان رامچندر سيتا ديويءَ کي پراپت ڪري ٿو. ستون
اتر ڪانڊ آهي جنهن ۾ ڀڳوان رامچندر ايوڌيا ۾ راڄ ٿو ڪري ۽ اتر ڪٿا جو
ورنن ڪيل آهي. هي بي مثل گرنٿ آهي - گرهستي جيون راڄ ڌرم،
ڪٽنب جيالي، پتورت ڌرم ۽ ڀائري پريم جا آدرش استاپن ڪري ڀڳتي
گيان ۽ وراڳ ۽ سداچار جي سکيا ڏيڻ ۾ هن جهڙو ٻيو ڪو گرنٿ ملي نٿو
سگهندو. انهيءَ کان سواءِ رامائڻ آشرواد سان ڀريل آهي، هن جي هڪ هڪ
پد کي شردالو پرش پوتر منتر ڪري سمجهندا آهن انهيءَ ڪري هن گرنٿ
جو شردا سان پاٺ ڪري منجهس ڏنل اپديش تي عمل ڪري ۽ ڀڳوان جي مڌر
ليلائن جو ڌيان ۽ ڪيرتن ڪرڻ ڪري مرڪ جي پراپتي ٿئي ٿي. ان کان
۽ وڌيڪ پرم جي پرم ڀڳتيءَ جي پراپتي سولائيءَ سان ئي ٿئي. جنهن
گرنٿ جي رچنا تلسيداس جهڙي اتم ڀڳت ڪئي آهي ۽ جنهن ڀڳوان
سيتارام جي ڪرپا سان انهن دويه ليلائن جو پرلڪ الهام ڪري يٿارٿ روپ
۾ ورنن ڪيو آهي ۽ جنهن کي ساکيات درشن ڏيئي ڀڳوان شري گوري
شنڪر گرنٿ لکڻ جي آگيا ڏني ۽ جنهن گرنٿ تي ڀڳوان گوري شنڪر
"ستيم شوم سندرم" لکي پنهنجي هٿ سان صحيح ڪئي آهي
انهيءَ گرنٿ جو اهڙو عجيب پرڀاءُ ٿئي تنهن ۾ ڪا به عجب جي ڳالهه نه
آهي. ڪوان رامائڻ جي پٺت ڪلپ ورڇ سان ڪئي آهي. جيڪر رامائڻ
روپي ڪلپ برڇ جي ڇانوَ ۾ اچي ٿو انهيءَ جا سڀئي پاپ
ڌرم ۽ ڪنگالپڻو ناس ٿي ٿا وڃن. ست ڪانڊ چڻ ست وڏا ڦار

هي مشهور رامائڻ جي ڪرڻ پڄاڻا سان لڳ واري تُل جو ٻرو ورهن تائين ڪري سگهيا، مان ترڪي اڳتي ٻرو مهاڻو پڌايان ٿو. ٻرو ڪال ۾ موتڪي شڙ شڪر پڪوان چيو ته ڏيان ڏيئي پڻ جو پرش پريم سان اڳتو پاٺ ڪري ٿو ان کي اشومڌ يگيه جو ڦل ملي ٿو، جو پرش آلس ڇڏي نمر ۽ پريم سان رامائڻ جي ڪٿا ٻڌي ٿو ان جا سڀئي پاپ ناس ٿي وڃن ٿا جو چت لڳائي تائين ٻڌي ۽ وچار وچي ان کي نمسڪار ٿو ڪري اهو ته سڀني ديوتائن کي پوڄا جو ڦل ٿو پائي. جو پرش تلسي رامائڻ جو سچو پستڪ لکي رام ڀڳتن کي ڏئي ٿو ان کي جيڪو ڦل ملي ٿو، اهو ويدن جي پڙهڻ ۽ شاسترن جي ويچار ڪرڻ سان ته سنسار ۾ ملڻ ڪٺن آهي. جو پرش رام ڀڳت ايڪادشي جو اپواس ڪري سڀا ۾ وهي تلسي رامائڻ جي ڪٿا پڙهائي ٿو، هي وستار سرشٽ ان لاءِ جو ڦل پڌايان ٿو. هن جي هڪ اکر پڙهڻ سان گائتري جپ ڪرڻ جي سمان ڦل ملي ٿو. جو پرش رام نومي جو ڏينهن جو ورت رکي رات جو جاڳرڻ ڪري پريم سان رامائڻ جو پاٺ ٻڌي يا پڙهي ٿو. هاڻ مان ٿوري اِن جو ڦل پڌايان ٿو، ڪوروڪشتر ۽ سڀني تيرٿن ۽ سورج گرهڻ ۾ انيڪ هيرا وپاس جي سمان برهمڻ ڀوڄي برابر ڏن ڏيڻ سان جو ڦل ملي ٿو ان ۾ ڪوئي شڪ نه آهي. جو پرش چت سان رامائڻ جا گڻ ڳائي ٿو اڄي من جيون آشائون ديو اندر ۽ ديوتائون پروار ڪن ٿا.

تلسيداس جا دوها

١- تلسي تلسي ڪي چتون، تلسي ٻن جو گهاس
ڪرپا ٿي رگهوبير جي، ٿي پير تلسيداس.

٢- ديا ڌرم ڪا مول هئي، نرڪ مول اڀمان،
تلسي ديا نه ڇوڙيئي، جب لگ گهٽ ۾ پراڻ.

٣- جهان ديا تهان ڌرم هئي، جهان لوڀ تهان پاپ،
جهان ڪروڌ تهان ڪال هئي، جهان ڇما تهان آپ.

٤- جو سک ڪر چاهي سدا، شرڻ رام ڪي ليهه،
ڪهه تلسي سن ري منا، دوليب مالش ديهه.

ٻڌو ڪندس. برهما جو اهو وچن ٻڌي نارد چوڻ لڳو، هي ديو سرشٽ! مونکي هڪ ٿي ڳالهه پڇڻي آهي. جيڪڏهن مون تي توهانجي ڪرپا آهي ته مونکي ٻڌايو. هاڻ گهور ڪلجڳ اچڻ تي منش پڄ ڪرم ڇڏي ڇڏيندا. سچ ڳالهائڻ کان اڳ مکر ٿي پاپ ڪرڻ ۾ لڳي ويندا ۽ ٻين جي گلا ڪرڻ لڳندا، ٻين جي ڌن اڪٺو ڪرڻ جي آس رکي وهندا ۽ پراين استرين سان من لڳائيندا، پراڻي هنسا ڪندا. اهي موورک بڌ ديهه ۾ ئي آتم بڌ وارا ناستڪ ٿي ويندا. انهن جي ٻڌي پسوءَ سمان ٿي ويندي ۽ اهي ڪام جا غلام ٿي استرين جا ڀڳت ۽ ماتا پتا جا ڌڪاري ٿيندا. برهمڻ لوڀي گهر گرهستي وند ورکڻي پنهنجي زندگي گذاريندا. اهي ڌن پيدا ڪرڻ لاءِ وديا جو اڀياس ڪندا. ودبا برهمڻ جي ڪرتوتن ڪري عزت نه رهندي. ڪتري ۽ ويش پنهنجي ڌرم کي ڇڏي پنهنجي ذاتي ڪرم کي ڇڏي ٻين کي ٺڳڻ لاءِ تيار ٿيندا. اهڙيءَ طرح جيڪي شودر ٿيندا اهي به برهمڻ جي آچار ۾ گڏ ٿي ويندا. ان کان سواءِ استريون وڀچارڻيون ۽ پنهنجي پتيءَ جو ايمان ڪري عزت نه ڪنديون. اهو ۽ اڳي ٻيون رهنديون. پنهنجي سس سهري سان ڌروهه ڪنديون. انهن نشت ٻڌيءَ وارن جو پرلوڪ ڪهڙيءَ طرح سڌرندو انهيءَ چنتا ڪري منهنجو چت سدائين وياڪل آهي. هي ديوا! ڪنهن نه سولي اپاءَ سان انهن جو پرلوڪ سڌري سگهي اهو توهان ڪرپا ڪري ٻڌايو جاڪاڻ ته توهان سڀ ڪجهه ڄاڻو ٿا. ديو رشي نارد جو هي وچن ٻڌي ڪمل جي آسڻ تي ويٺل برهما چوڻ لڳو هي سادو! تو تمام سٺي ڳالهه پڇي آهي. مان توکي ٻڌايان ٿو توهان پريم سان ٻڌ. ٻڌو ڪال ۾ ڀڳت وتسل پاروتيءَ سري رام تت جي ڀيد ٻاجهه ڀڳوان شنڪر کي ونتي ڪري ارشن پڇڻ لڳي ته هي مهاديو پنهنجي پياريءَ کي ڇو جنهن ۾ گوڙهي ڀيد کي مون ورتي کيو هئو اهو اُم پراڻ تلسي رامائڻ نالي ڪرامت مشهور آهي. هاڻ جڳت جمني پاروتي انجو ٻڌي ڪري راس ڏينهن انجو پاٺ ڪري آنند ۾ خوش رهي ٿي. جنهن وقت قسمت سان ان جو لوڪ ۾ پرچار ٿيندو تڏهن ان وقت ان رامائڻ جي پاٺ ڪرڻ سان لوڪ پاپن کي ناس ڪري شپ گتي پائي ٿو. سنسار ۾ برهم هتيا جيا پاپ ڪيسين تائين رهندا جيسين تائين رامائڻ جو آدر ستڪار نه ٿيندو ڪيسين ڪلجڳ ۾ مها سنڪٽ رهندو جيسين سنسار ۾ رامائڻ ظاهر نه ٿيندو. يمراج جا سرووار دوت اي ڏبا جيا ڦرندا ۽ سيڌي شاسترن ۾ پراچين ڪٿا ڪيسين رهندي جڏهن مهاپرش ڀڳوان رام جي سروپ جي ڄاڻ نه رهندي جيسين سنسار ۾ تلسي رامائڻ نه چمڪندو.

٣- بالڪپڻ ۾ مهاوير من ۾ هردم ڌيان لڳايو آهي،
سراپ ڏيئي رشين لٽيهتي آل جو زور گهٽايو آهي،
رام نام آڌار آهي. مهاوير جو وار آهي- سچي دل سان..
٤- رام نام چوڻ لئو ارڏيا ۾ ڇمڻ لو ناچ نچايو آهي،
چهر رام لڇمڻ کي هن پاتر من کي لبايو آهي
رام چرڻ سان پيار آهي. مهاوير جو وار آهي- سچي دل سان..
٥- پهرويءَ مان سيتا کي رادڻ کڻي چڙهن آيو آهي،
وڃي لنڪا ۾ ور لوڻي پتو سيتا جو لڳايو آهي
اکيه کي ٻر ذاتي مار آهي. مهاوير جو وار آهي- سچي دل سان...
٦- ميگهنادجي برهم ڦاس ۾ ادني پاڻ ڦاسايو آهي،
برهم ڦاس ۾ پاڻ ڦاسائي برهما جو مان وڌايو آهي
اڇراڪ جي بالڪي مار آهي. مهاوير جو وار آهي- سچي دل سان..
٧- لنڪا جلائي وير چڙهن راوڻ ۾ گهٻرايو آهي،
سري رام لڇمڻ وٽ لو پاڻ اچي سيتا سنديش پڌايو آهي
سيتا شوڪ اپار آهي. مهاوير جو وار آهي- سچي دل سان..
٨- شڪتي پاڻ لڳو لڇمڻ کي ٻوٽي ٻرلوي آئين لون،
ٻوٽي آئي لڇمڻ جي پل ۾ جا جياري لو
رام لڇمڻ جو پيار آهي. مهاوير جو وار آهي- سچي دل سان...
٩- رام چرڻ جي مهاوير لو هردم ڌيان لڳايو آهي،
رام تلڪ ۾ مهاوير لو سيو ڦاڙي ڏيکاريو آهي
"اڙ" سيوي ۾ رام دربار آهي. مهاوير جو وار آهي- سچي دل سان..

ناردءِ برهما جو سنواد

جو سانئي برمانڻ کان پري ٿي ڪٽي کان رهت گيان سروپ ۽ من وائيءَ
سان سچدانند اڳوان سداشو کي نمسڪار ٿو ڪريان.
سوڻي چيو- هڪ ڀيري برهمراج ناردمني لوڪن تي ڪرپا ڪرڻ لاءِ ستيہ
لوڪ ۾ ويو. اتي مورتمان ويدن جو چالنڌ پهچي ٻال سوريہ جي سمان
سڀا ٻون ۾ براجمان مارڪنڊ ۽ ٻيا مني استتي ڪري رهيا هئا. جو سڀني
ڀاوڻن جو گيان ڄاڻڻ وارو ۽ ڀڳتن کي من گهربا ڦل ڏيڻ وارو جو سرسوتي
سان گڏ ڄڪت پتي برهما کي ڏسي مني سرشٽ نارد هٿ جوڙي نمسڪار
ڪيو ۽ ڀڳتي ڀاوَ جي استوتي ڪئي. برهما پرسن ٿي نارد کي چيو منهنجو-
هن ٿي اچڻ جو سبب ٻڌايو ۽ ڇوڻ لڳو ته جو ۾ ڪم لون چرندين اهو اوس

اُتارا ڏيندا ويا. اهڙيءَ طرح رامائڻ جو پرچار ڏينهون ڏينهن وڌندو رهيو. پنڊتن کي جڏهن ٻيو ڪو اپاءُ نه سمجهيو تڏهن هنن سوامي مڌسودن سرسوتي کي وينتي ڪئي ته تلسيداس جو گرنٿ نظر مان ڪڍي پنهنجو راءِ ڏيو. شري مڌسودن سرسوتي پستڪ پڙهي پرسن ٿيو ۽ هيٺيون راءِ ڏنائين، هن ڪاشيءَ روپي آنند بن ۾ تلسيداس هڪ گهمندڙ ڦرندڙ تلسيءَ جو ٻوٽو آهي، سندر ڪويتا جو ٻور ڏاڍو سندر آهي؛ جنهن تي شري رامچندر ڀونرو اچي واس ڪري ٿو. پنڊتن کي انهيءَ تي به آرام نه آيو. پستڪ جي پريکيا جو هنن ٻيو هڪ اپاءُ سوچيو. ڀڳوان وشوناٿ جي مورتيءَ جي سامهون سڀني کان مٿي پهريائين ويد، ويد جي هيٺان شاستر، شاستر جي هيٺان پراڻ، ۽ سڀني جي هيٺان تلسيداس جو گرنٿ رامائڻ رکيائون. رات جو مندر بند ڪيو ويو. صبوح جو جڏهن مندر کوليو ويو ته مٿاهون ڏٺو ته رام چرت مانس رامائڻ سڀني جي مٿان رکيل هئو اهو ڏسي پنڊت ڏاڍو لڄي ٿيا ۽ اچي تلسيداس جي شرڻ پيا ۽ اڳتي لاءِ ورود ڇڏي پريم ۽ سڪ سان هلڻ لڳا.

سنبت ١٦٨٠ ۾ ساوڻ مهيني جي ڪرشن پکيہ جي ٽيج تي ڇنڇر ڏينهن تلسيداس، ڀڳوان رگهوناٿ جو سمرڻ ڪندو گنگا نديءَ جي ڪناري تي اسي گهاٽ وٽ هيءُ چولو ڇڏي پڀو رامچندر جي چرڻن ۾ هميشه لاءِ لين ٿي ويو. تلسيداس رامائڻ کانسواءِ ٻيا به اڻيڪ گرنٿ لکيا آهن جن ۾ ڀڳوان جي ڀڳتي ڀريل آهي، جيڪي به جيو هن جي لاڀائي ۾ آيا ان جو اڌار ٿيو.

سنبت سورهن سو اسي، اسي گنگا جا تير
ساوڻ ٽيج پکيہ ۾، تلسي ڇڏيو سرير

ڀڄن

ٽل- اڄ منگل وار آهي مهاٻير جو وار آهه،
سچي دل سان جيڪو ڌيائي ٻيڙو ان جو پار آهه..

١- چيت چانڊوڪي پونم منگل جو جنم ورتو ڌاريو هو،
لال لنگوٽي گدا هٿ ۾ سر تي مڪٽ لڳايو هو
شنڪر جو اوتار آهه- مهاٻير جو وار آهه- سچي دل سان..

٢- برهما کان برهم گيان جو پل ۾ تو پاتو آهه،
رام ڪاڄ ۾ شو شنڪر جي باندر روپ بڻايو آهه
ڀڳتيءَ ۾ پيدار آهه- مهاٻير جو وار آهه- سچي دل سان..

شيام وَرڻ واري تلڪ ڪندڙ ڪندي. اهڙو چئي شري ڀڳوان انتر ڌيان ٿي ويا.
تلسيداس شري ڀڳوان جي آگيا سان ڪاشيءَ مان اجوڌيا هلي ويو.

سمت ١٦٣١ شروع ٿيو ته انهيءَ سال رام نومي اهڙي لڳي جو ٺيڪ اهڙي
لڳنا جڳ ۾ ڀڳوان رامچندر جو جنم ٿيو. انهيءَ ڏينهن برهما جي وقت
تلسيداس پنهنجي گرنٿ شري رام چرت مانس ”راماين“ جي رچنا ڪرڻ
شروع ڪئي. ٻه سال ست مهينا ڇويهه ڏينهن لڳاءِ گرنٿ سماپت ڪيو.
سمت ١٦٣٣ جي مارڳ شيرش مهيني شڪل پڪش ۾ رام جي وهانءَ جي ڏينهن
ست ڪانڊ سماپت ڪيائين. تنهن کان پوءِ ڀڳوان جي آگيا سان تلسيداس
ڪاشيءَ ۾ آيو. اتي هن ڀڳوان وشوناٿ ۽ ماتا انپورنا کي پنهنجو گرنٿ
شري رام چرت مانس ”راماين“ پڙهي ٻڌايو. رات جو شري وشوناٿ جي
مندر ۾ گرنٿ رکيو ويو. صبوح جو جڏهن دروازا کليا ته پستڪ تي مٿان
”ستيم شوم سندرم“ اهي لفظ سونهري اکرن ۾ لکيل هئا، هيٺان ڀڳوان
شنڪر جي صحيح ٿيل هئي. اتي ان وقت حاضر ماڻهن ”ستيم شوم سندرم“
جو آواز به پنهنجي ڪنن سان ٻڌو. ڪاشيءَ جي پنڊتن جڏهن اها ڳالهه
ٻڌي تڏهن تلسيداس جي مهما سهي نه سگهيا ۽ ڪين حسد ساڙ وٺي ويا.
اهي هڪ مشهور نالتڪ ڀيشور کي تلسيداس جي مارڻ لاءِ تيار ڪيو،
ان نالتڪ پنهنجي منتر تنتر جي سڌيءَ سان هڪ ڀيڪر ڀوت پيدا
ڪري تلسيداس جي مارڻ لاءِ موڪليو پر جڏهن ڀوت تلسيداس وٽ آيو
ته ڏٺائين ته بجرنگ ٻلي هنومان ڪڏا کڻي بيٺو آهي جنهن کي ڏسي ڀوت
ڀڄي ويو ۽ ڀيشور نالتڪ کي اچي ماري ڇڏيائين. ان کان پوءِ به
پنڊتن جو ڪک وڃڻ لڳو، اُلٽو ٿاهي تلسيداس جي نندا ڪرڻ لڳا ۽
پستڪ کي ناس ڪرڻ لاءِ ڪوشش ڪرڻ لڳا. پستڪ کي چورائڻ لاءِ هن
ٻه چور موڪليا. چورن ڏٺو ته تلسيداس جي ڪٽيا جي چوڌاري ٻه ننڍا
ٻرش ڌنش ٻاڻ هٿ ۾ کڻي پهرو ڏئي رهيا آهن. هو ٻئي سُونهن جا سمنڊ
سانورو ۽ گورو رنگ جا هوا. چورن کي جڏهن انهن پهريدارن جو
درشن ٿيو تڏهن سندن ٻڌي شڌ ٿي پيئي. سوءِ ان ڏينهن کان ونهي
چوري ڪرڻ ڇڏي ڏنائون. پوءِ تلسيداس جا شش ٿي پيا ۽ ڀڳوان رامچندر
جو ڀڄن ڪرڻ لڳا. تلسيداس کي جڏهن خبر پيئي ته منهنجي خاطر ڀڳوان
کي اهڙي تڪليف وٺڻي پيئي آهي، سو جا ڪيائين ڪٽيا جو سڀ سامان
برهمڻن ۽ غريبن کي ڏئي ڇڏيائين ۽ پستڪ پنهنجي متر ٽوڊرمل وٽ
رکي ڇڏيائين. پستڪ جو هڪ نقل تلسيداس پاڻ ڪيو جنهن مان پوءِ ٻيا

ڇو ته، تنهنجي محل ۾ هنومان پنهنجا چرڻ گهمايا آهن تنهنڪري تــو
پنهنجي محل ۾ هنومان جو مندر ٺهراءِ ۽ تــون پنهنجي رهڻ لاءِ ٻيو محل
جوڙاءِ. بادشاهه ائين ئي ڪيو. پوءِ تلسيداس موٽي ڪاشيءَ ۾ آيو. ٽوڏرمل
گنگا جي ڪناري تي اسي گهاٽ تي تلسيداس جي رهڻ لاءِ هڪ جڳهه ۽
گهاٽ ٺهرائي ڏنــو. جيڪو گهاٽ اڄ به ڪاشيءَ ۾ تلسي گهاٽ جي نالي
سان مشهور آهي. انهن ڏينهن ۾ تلسيداس جي هاڪ چوڌاري پکڙجي وئي
هئي ۽ پري پري جا ماڻهو سنت مهاتمائون هن جو نالو ٻڌي درشن ڪرڻ ۽
ست سنگ ڪرڻ ايندا هئا. سورداس ڪري به گسائين وٽ آيــو ۽ ڪيس
سور ساگر مان ٻه ٽي پد ڳائي ٻڌايائين، ڀڳت سنت ڏاڍي واکاڻ ڪئي،
ميران ٻائي به تلسيداس جي وقت ۾ ٿي گذري هئي. ميران ٻائيءَ کي ڪٽنبي
جڏهن سنت ڀڳتيءَ ۾ وگهن وجهندا ۽ تنگ ڪندا هئا تڏهن ميران ٻائي
تلسيداس کي ڪي شڪايتون لکي ميواڙ جي سکپال برهمڻ هٿان چٺي
تلسيداس ڏانهن موڪلي ته گهر وارا ڀڄن جي منع ڪري رهيا آهن ان لاءِ
ڇا ڪجي؟ جواب ۾ تلسيداس ميران کي هڪ ڪوتا ٺاهي موڪلي ته ڀڳوان
جي ڀڄن لاءِ جي مٽن مائٽن کي به ڇڏڻو پوي ته انهن کي به ڇڏي ڀڄن
ڪرڻ گهرجي. گسائين جي ان اپديش موجب ميران ٻائي گهر ڇڏي برندابن
۾ اچي گرڌر گوپال جي پريم ۾ ليــن رهڻ لڳي.

سنبت ١٦٢٨ ۾ هنومان جي آگيا موجب تلسيداس اجوڌيا پوريءَ ۾ ويو.
انهن ڏينهن ۾ پرياگ ۾ ماگهه جو ميلو هو جنهنڪري اتي ڪجهه وقت رهي
پيو، ميلي کان ڇهه ڏينهن پوءِ هڪ ٻڙ جي وڻ هيٺان ڪيس ياگيولڪ ۽
ڀردواج رشيءَ جو درشن ٿيو. اتي انهيءَ وقت اهائي ڪٿا ٿي رهي هئي جا
تلسيداس وارا ڪيتر ۾ پنهنجي گروءَ کان ٻڌي هئي. اتان هو ڪاشيءَ هليو
ويو جتي پرهلاد گهاٽ تي هڪ برهمڻ جي گهر ۾ رهڻ لڳو، اتي هن کي
ن ۾ ڪوتا ٺاهڻ جي شڪتي جاڳي ۽ سنسڪرت ۾ ڪوتا ڪرڻ لڳو،
ر ڏينهن جو جيترا پد ٺاهيندو هو سي سڀ رات جو گم ٿي ويندا هوا،
ئين هر روز ٿيندو رهيو. نيٺ اٺين ڏينهن هنکي سپني ۾ شنڪر ڀڳوان
رشن ڏنو. جنهن ڪيس آگيا ڏني ته پنهنجي ڪوتا هندي ڀاشا ۾ ڪر.
لسيداس جي هڪدم ننڊ کلي پئي ۽ هو واٿي رهيو. ان وقت ساڪيات
ڳوان شنڪر ۽ پاروتي سنڌس سامهون اچي بيٺا، تلسيداس هٿ جوڙي
نام ڪيو. پوءِ شنڪر ڀڳوان ڪيس چيو ته تون وڃي اجوڌيا ۾ رهه ۽
هنجي ڪوتا هندي ڀاشا ۾ ٺاهه، منهنجي آشيرواد سان تنهنجي ڪوتا

اهڙيءَ ريت ٻيا پنڊتن جا ماڻهو تلسيداس جي چرڻن ۾ ڪري پيا ؛ اها خبر عام تلسيداس جي مهما جي ساري ڀارت ورش ۾ ڦهلجي وئي. هڪ ڏهاڙي دهليءَ جي بادشاهه کي تلسيداس جي درشن ڪرڻ جي من ۾ ڀاونا ٿي تنهن پنهنجي وزير کي بنارس ڪاشيءَ ۾ اُن پڪس تلسيداس کي وٺي اچڻ لاءِ موڪليو. جڏهن وزير ڪاشيءَ ۾ پهتو تڏهن تلسيداس کي اهو ٻڌايائين بادشاهه جو ليائو ڏنو. تلسيداس دل ۾ چوڻ لڳو ته بادشاهه جو مون ۾ ڪهڙو ڪم آهي؟ جو موڪلي گهرايو اٿس، مان اتي ڇا وڃي ڪندس. پر وري دل ۾ ويچار آيس ته جيڪڏهن مان نه ويندس ته بادشاهه کي منهنجي درشن لاءِ هٺ اچي پوندو. جنهنڪري رستي ۾ بادشاهه کي ڏاڍي تڪليف ٿيندي تنهنڪري اڪيلو منهنجو وڃڻ ٺيڪ آهي. اهين چئي وزير سان گڏ دهلي ويو. بادشاهه سندس آدرستڪار ڪري سنگهاسن تي ويهاريو ۽ چوڻ لڳو ته مون ٻڌو آهي ته توهان پرميشور سان وڃي مليا آهيو جنهنڪري مولکي ۽ ان ٻار برهم سچدانند جو درشن ڪراءِ يا ڪرامت ڏيکار. تلسيداس جواب ڏنو ته مان هر وقت رام رواسي نام جو پنهنجو پيٽ ڀريندو آهيان. بادشاهه اهو جواب ٻڌي چيس ته توهان ڪر وڏو ٺهاڳي آهيو، رکو ڪوڙي وڏائي سڀاڙ ۾ ڦهلائي اٿو. بادشاهه ڪاوڙجي وزير کي حڪم ڏنو ته تلسيداس کي وڃي قيد ۾ وجهوس، ڏسون ٿا ته ڪيئن ڪير ٿو سهائتا ڪريس. پوءِ پڪس تلسيداس کي اونڌي جيل ۾ وڌو ويو. پوءِ تلسيداس جيل ۾ پون ڪمار هنومان کي ياد ڪري پڪارڻ لڳو.

سلوڪ

سنڪٽ موچن آهي نام تنهنجو، جاڻي سڀ جهان
سک جو ساگر توهان سدا، سڀ جو ڪرڻ ڪلياڻ
بي گناهه هن قيد ۾، پيو آهيان اڻ جاڻ
ديا ڪري اچي داس لئي، مڪت ڪراءِ هنومان.

جڏهن هنومان کي سهائتا لاءِ تلسيداس وينتي ڪري پڪارڻ لڳو ته وقت مهاٻلي هنومان لک ٻاندرن سان اوچتو اچي پرگهٽ ٿيو ۽ سڀني ٻاندرن کي ماري تلسيداس کي قيد مان ڪڍي راجا جي محل ۾ ڪاهي پيا. محل جا شيشا ڀڃڻ لڳا ٻاندرن اچي راجا جي ڪٽنب کي هٿ لڳا. تڏهن بادشاهه سڀني پنهنجي سميت اچي تلسيداس جي شرڻ آيو. پوءِ تلسيداس هنومان کي وينتي ڪري چوڻ لڳو ته هاڻي بادشاهه پڇتايو آهي. پڪس جي ... ۾ هنومان ٻاندرن سميت انترڌيان ٿي ويو. پوءِ تلسيداس بادشاهه کي

پوءِ تلسيداس سڌو ڪاشيءَ ۾ آيو ۽ اچي سنتن کي ڀنڊارو ڏنو. جنهن ڀنڊاري ۾ تلسيداس وٽ خوب ڌن ڪٺو ٿيو ۽ رات جو ڪن چورن تلسيداس کي ڦرڻ جو ويچار ڪري سندس جاءِ تي آيا ته ڇا ڏسن ته هڪ شيام ورڻ هٿ ۾ ڌنش باڻ کڻي پهرو ڏيئي رهيو آهي ان کي ڏسي چور موٽي ويا. وري ٻئي ڏينهن رات جو آيا تڏهن به ساڳيو شيام ڏٺائون. جڏهن ٽيون ڀيرو آيا تڏهن به ڏٺائون ته ساڳيو ئي شيام ورڻ پهرو ڏيئي رهيو آهي. جڏهن صبوح ٿيو چور مهاتما وٽ اچي چوڻ لڳا ته هي مهاتما اوهو ڪهڙو شيام سندر ڌنش ڌاري نوڪر رکيو اٿو جو رات جو پهرو پيو ڏئي. تلسيداس اها ڳالهه ٻڌي عجب ۾ پئجي ويو ۽ سمجهي ويو ته رامچندر هوندو. پوءِ من ۾ ويچار ڪرڻ لڳو ته منهنجي ڪري رام کي ايترو ڪشٽ سهڻو پيو آهي سو هڪدم جيڪو مال متاع رکيل هوس سو ڪجهه چورن کي ۽ برهمڻن کي ڏيئي پاڻ وٽ فقط هڪ ڪمنڊل ۽ انگوڇو رکيو.

هڪ ڏينهن تلسيداس کي دل ۾ ويچار ٿيو ته جيڪر ٻندراٻن جو درشن ڪجي. اهو ويچار ڪري ٻندراٻن آيو ۽ اتي اچي شري ڪرشن جي پرم ڀڳت ڀاجيءَ سان مليو جنهن هن جو ڏاڍو آدرستڪار ڪيو، ٻندراٻن ۾ شري ڪرشن جي پوڄارين تلسيداس کي ڏسي هر ڪنهن جي واتان راڌي ڪرشن ڌي ڪرشن جو شبد نڪري رهيو هئو تڏهن تلسيداس من ۾ هيئن چوڻ لڳو:

راڌي ڪرشن سڀڪو چوي، رام نه چوي ٿو ڪير
تلسي تو برج ۾ چوي، رکـي رام سان وير

هڪ ڏينهن نابهاجي ڪرشن ڀڳت پوڄارين کـي ساڻ وٺي تلسيداس سان ڇي راڌي ڪرشن جي مندر ۾ درشن ڪرڻ لاءِ ويو، جتي تلسيداس کي ي ڪرشن ڀڳوان جي مورتيءَ اڳيان مستڪ نه نمائيندو ڏسي سڀ ايٺل ڪ سندس نندا ڪرڻ لڳا. تلسيداس تڏهن چوڻ لڳو:

ڇا ورنن ڪريان مورت شام جي، سهڻي ٻڻي آهه ناٿ
تلسي مستڪ تڏهن نمي، جڏهن ڌنش باڻ ڪٺو هاٿ

لسيداس جو ايترو چوڻ ۽ ڪرشن ڀڳوان پنهنجو ويس بدلائي رام روپ ڌنش باڻ هٿ ۾ کڻي سامهون ٿيو جنهن کي ڏسي گوسائين چوڻ لڳو:

سلوڪ

مرلي مڪٽ بدلي ڪري، هٿ ۾ کڻي ڌنش باڻ
شيوڪ جي پت رکڻ لاءِ، ڪيو ناٿ تو ڪلياڻ.

انهي سنسڪار ڪرڻ ۾ رڌل هو. هو اهڙا لوڪن جهڙي ڪيتري ڪم جي ۽
ڏڏ مرڪي بني ڄمار ڏني، هاڻ پهچي وڃڻ کي ديرڪري. * اهو ٻڌي
سيڻي ماٺيو عجب ۾ پئجي ويا، پر تلسيداس پنهنجو وچن سچ ڪرڻ لاءِ
ٻوڙي وانگيندو جي استولي ڪري مڙدي جي وڃڻ وڃي لوڙيءَ مان ٻاٽيءَ
ڏور هٿ ۾ نٿي مڙدي جهڙي ٻيڪ ۾ وڌو. اوڏي مهل پڇڻ ٻاون ٻڙي
بنرهه لمدي جي ڪري سان پراهيڻ آئي ٽڙو ليو. پوءِ پهچي ويتي
تي ڄمرو ڄاڻيندو تسي ڏاڍو خوش ٿي ۽ تلسيداس جي چرڻ ڦي ڪري
پئي. اهو لسرار سيڻي ماٺيو ڏسي تلسيداس جي ڀڳتيءَ جي واکاڻ ڪرڻ
لڳا. ان ڏينهن کان وٺي هي جو جس ڪيرلي لاموس وڌندو ويو. تلسيداس
پنهنجو ناموس ٻڌي هڪدم ڪاشي شهر ڇڏي ٻئي ڪرڻ نڪتو. گهمندي
گهمندي اهڙي ساڙوي در لسي زور سان الک ڪيا گهرڻ لڳو. سندس
استري رتناولي جا اکيا ۾ ويٺي هئي ته اهو آواز سڃاڻي ورتو ۽ اندر وٺي
آئي ۽ رتناولي ڏسي ته مار جو پتي ڏڇهو وقت اڳي ڪام جي چسي ۾
جوڳيو ٿڙو پيو هو سو هيٺر پرم ويراڳي ٿي پيو آهي. پوءِ سندس استري
اچڻ لڳي ته مهراج ڇا کائيندا؟

پرم ڀڳت هن کي ته سڃاتو ۽ چوڻ لڳو ته رسوئي ٻالوتي هالهيندس متط
سنڌ و ملڪ گهرجي. رتناوليءَ ائين ئي ڪيو. پوءِ ايتي رسوئي ڪرڻ لڳو.
۾ چار ڏهڻ نالهالقا ڪري رتناوليءَ کي سو رهڻ آئيا ته ڪ لسي ته هي برابر
تلسيداس آهي. هيڏي وام ڀڳتي تسي ڏاڍو من ۾ ٻرسن ٿي. ٻاڻ کي نه ڄاڻي
چوڻ لڳي مهراج ! مرچ گهرجو؟ هي جواب ڏاو نه! مرچ وٽ جهوليءَ ۾ پيا
آهن. وري اڇاليس ڪتاڻ آڻيان؟ تلسيداس وري به ساڳيو جواب ڏني.
رتناولي وري به چيس ڪرپالنند! پيا لاءِ ڪهڙو ڪٽي اڇان؟ تلسيداس
وري ... جهوليءَ وارو جواب ڏنو. جڏهن رتناولي ڪيهن ڪم
سبب باڻو ويٺي تڏهن مهاتما مرڪيو ڏسي هلڻو ويو. توري دير ڪان پوءِ
جڏهن رتناولي موٽي اچي ڏٺو ته تلسيداس اٿي ڪڙي، سو هڪدم ان
جي پوئيان لاءِ پنجان پئي. ليڪ پوئيهندي جهما ندي جي ڪناري لڳي
آئي. اتي ڏسي ته تلسيداس تڙ ڪري رهيو آهي. جڏهن پڙڻ کان واند و
ٿيو تڏهن سندس استري کيس ٻاڻ سان وٺي هلڻ لاءِ عرض ڪيو. مهاتما
چيس ته تون ڪهڙو ۾ آسودي رهي آهين ۽ اسان در در پيا گذران ڪريون.
آخر ته رتي ڀڳوان جو ڀڄن ڪر. ايڪ گهڻي چوڻ تي ته تلسيداس لسي
تڏهن رتناولي موٽي پهچي پکي آئي.

دوهو

چتر ڪوٽ جي گهاٽ تي ٿي سنتن جي ڀيڙ
تلسيداس چندن گهسي تلڪ ڏئي رگهوير

اتر ۾ چوڻ ۾ آهي ته تلسيداس جو ڌيان اهڙو ڪين ويو. تڏهن هنومان وري ته انهيءَ سلوڪ کي پڙهڻ لڳو. پر تڏهن به هن کي ڪجهه خيال نه رهيو. پوءِ ڀڳوان شري رامچندر ٻار ٿي چوڻ لڳس ته باباجي مان توکي درشن ڪرايان. اهين چئي ڀڳوان پنهنجي هٿ سان چندن گهي تلسيداس جي مستڪ تي لڳايو. تلڪ لڳائڻ مهل ڀڳوان رامچندر جون آڱريون هنڪي ليڪسوري ڏسڻ ۾ آيون. هيڏانهن طوطي روپ هنومان وري تيون ڀيرو ساڳيو ئي سلوڪ اچاريو جو تلسيداس ٻڌي ورتو. طوطي جو اهو آواز ٻڌي تلسيداس جا نيتر کليا ۽ گيان آيو ۽ ڏٺائين ته پرڀو پرچي گد گد ٿي مريادا پرشوتم ڪمل نيتر ڀڳوان شري رامچندر جو ساڪيات درشن ڪري هريءَ جا چرن ڪمل پڪڙي استتي ڪري چوڻ لڳو ته ڀڳوان مون کي پنهنجو مورتيءَ جو درشن ڪرايو. پوءِ ڀڳوان ساڪيات درشن ڏيئي لتا استو چئي انتر ڌيان ٿي ويو ۽ تلسيداس ڪامتا گهاٽ ڏانهن آيو ۽ اتي شري رامچندر جو ڌيان دل ۾ ڌري پريم سان شري رامچندر جو پوڄن ڪرڻ لڳو. انرقت سيتاپتي شري رامچندر درشن ڏيڻ لاءِ تلسيداس وٽ آيو ۽ چئن پاسن کان عجيب قسم جي روشني ڦهلجي ويئي ۽ بيشمار هاٿي گهوڙا ڏسڻ ۾ آيس ۽ انيڪ رشي مني سنت مهاتما سڀئي وڏي آواز ۾ شري رامچندر جي "جيءِ جيءِ" مناڻ لڳا. سري رامچندر لڇمڻ ڀرت شترگهن وچ ۾ سيتا ماتا رٿ ۾ ويٺل ڏسڻ ۾ آيس ۽ هنومان رگهناٿ جي آرتي ڪري رهيو هو. پوءِ شري رامچندر دکڻ هرڻ پنهنجو هٿ تلسيداس جي مٿي تي گهمايو. جنهنڪري تلسيداس جا نيتر کليا ۽ رات ڏينهن رام نام جو جاپ ڪرڻ لڳو.

هڪ ڏينهن ڪاشيءَ ۾ تلسيداس گنگانديءَ تان جل جي لوٽي ڀري پاٺ پوڄا لاءِ پنهنجي استان ڏي وڃي رهيو هو ته رستي ۾ هڪ برهمڻ جو مڙدو ڪي ماڻهو کڻي پئي ويا ۽ سندس استري پنهان ستي ٿيڻ لاءِ وڃي رهي هئي. جڏهن انهيءَ استريءَ تلسيداس کي ڏٺو تڏهن سندس چرنن تي ڪري نمسڪار ڪرڻ لڳي. تلسيداس هن کي آشرواد ڏني ته "سدا سهاڳڻ هجين" مائي اهي لفظ ٻڌي وائڙي ٿي ويئي ۽ چوڻ لڳي، "هي مهاتما! سهاڳڻ وري ڪيئن؟ پتي ته منهنجو هي مڙدو آهي جنهنکي ساڙڻ

صبح جو تلسيداس اٿي ڪري گهمڻ ويو ته ڇا ڏسي ته هڪڙي استان تي ڏاڍي ڌام ڌوم سان رام ليلا ٿي رهي آهي جتي رامچندر سيتا ۽ لڇمڻ براجمان آهن ۽ لکها جيتري ڀيڙ کي راڄ تلڪ ڏئي رهيا آهن. اها ليلا ڏسي ڪري، جڏهن پنهنجي استان ڏانهن موٽيو ته رستي ۾ هڪ برهمڻ گڏيس، تلسيداس ان کي رام ليلا جي ڳالهه ڪري ٻڌائي. برهمڻ ٻڌي عجب ۾ پئجي ويو ۽ چوڻ لڳو ته چريو ته ڪونه ٿيو آهين، جو هن وقت رام ليلا؟ رام ليلا ته اسو واري مهيني ۾ ٿيندي آهي. تلسيداس چيس ته نه هلي ڏيکاريانءِ! ٻئي برهمڻ سان گڏجي اتيءَ جاءِ تي آيا جتي تلسيداس رام ليلا ڏسي آيو هو، اتي نه ڪا هئي رام ليلا نه ڪو هئو ٻيو، تڏهن تلسيداس اچرج ۾ پئجي ويو ۽ هنومان واري ڳالهه ياد آيس تڏهن ڏاڍو لڄي ٿيو. برهمڻ هن کي چريو سمجهي هليو ويو، ٻئي تلسيداس پنهنجي استان تي اچي هنومان کي ياد ڪيو. مهابير پرگٽ ٿي ويا ڪل ڏسي وري اچي درشن ڏنائينس. تلسيداس هنومان کي نمسڪار ڪري چيو هنومان! مون نه اها رام ليلا ڪري سمجهي مون انهن نه ڄاتو ته ساکيات ڀڳوان جو درشن ڪري رهيو آهيان، مونکان وڏي ڀل ٿي آهي هاڻي ارمان ڪري ڪري مونکي ضرور درشن ڪرايو. هنومان تلسيداس جا اهي پريم ڀريا وچن ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ چوڻ لڳو ته هي پريم ڀڳت مان وري توکي ٻيهر شري رگهونند آنند ڪند شري رامچندر جو درشن ڪرائيندس، تون سڀاڻي رام گهاٽ تي وڃ اتي ضرور توکي شري رامچندر جو درشن ٿيندو. ائين چئي هنومان انتر ڌيان ٿي ويو.

مهابير جا اهي وچن ٻڌي تلسيداس ٻئي ڏينهن رام گهاٽ تي ويو ٻئي ڏينهن سنبت ١٦٠٧ جي مرڪي اماس هئي ان ڏينهن وري ڀڳوان رامچندر تلسيءَ کي درشن ڏنو. هن ڏينهن جيئن تلسيداس سنان ڪري چندن گهسڻ لڳو ان وقت هڪ سنتن جي منڊلي اتان لنگهڻ لڳي جنهن ۾ ٻه راجڪمار هڪ شيام ۽ ٻيو گورو ٻالڪ جي روپ ۾ تلسيداس وٽ آيا. جنهن وقت تلسيداس پريم سان چندن گهسي رهيو هو انهن ٻالڪن اچي تلسيداس کي چيو ته بابا چندن اسان کي ڏيو ته گهڻي ڪري اسان توکي تلڪ ڏيون. مهاتما اٿي ڪري چندن گهري ڏنو ۽ ٻالڪ پرماتما سچدانند ڀڳوان پاڻ شري رامچندر تلڪ ڏيڻ لڳس، تڏهن هنومان سمجهيو ته هيءَ موقعو نه اچي ته تلسيداس جو ڌيان وڃي سرسريءَ جو روپ ڌاري ٻڌو سان ڳائي

اٺڙو ٻال ۽ پراڪرم هجي ها ته مان هن نيچ جوڻ ۾ ڇو پيو هجان ها؛ ٻئ هڪڙو اپاءُ ٻڌائيندو، جنهن ڪري توکي جلدي سري
شري رامچندر جو درشن ٿيندو، هتي ڪرڻ گهاٽ تي رامائڻ جي ڪ
ٿيندي آهي، اتي سري ٻال جتي هنومان هڪ ڪوڙهي روپ ۾ ر
ڌاري روز ايندو آهي. سڀني کان پهرين ايندو آهي ۽ سڀني جي پنيا
اچي ويهندو آهي، سڀني کان اڳ ايندو آهي ۽ سڀني کان پوءِ ويندو آهي، ڪم
ڪي هڪ ڦاٽل پراڻو ڌوتو ٻڌل هوندو اٿس ڇاڪاڻ ته هنومان کي رامائڻ ٻڌڻ
مـان ڏاڍو پرم رس آنند ايندو آهي جنهن ڪري پاڻ اڪيلي روز ايندو
آهي. تون جنهن کان ان جي شرن وٺندين ته هو توکي ضرور شري رامچندر
جو درشن ڪرائيندو. اهو شڀ سماچار ٻڌي تلسيداس پريت کي نمسڪار
ڪري سڌو ڏسل نشان موجب ان جاءِ تي آيو. اچي ڏٺائين تہ برابر هڪ
ڪوڙهه روڳي مسڪين سڀني جي پنيان ويٺو آهي. جڏهن ڪٿا پوري ٿي ۽
سڀ گهر وڃڻ لڳا تڏهن اهو شخص هنومان جو ڪوڙهيءَ جي روپ ۾ اٿي
هلڻ لڳو، تلسيداس ان جي پٺ ورتي. جڏهن شهر کان ٻاهر اڪيلا ٿيا تڏهن
تلسيداس اڪيلو ڏسي ان جا چرن پڪڙي پيرن تي ڪري پيو. تڏهن
هنومان پڇيس تون ڪير آهين، مون کي ڇو ٿو پڪڙين، مان ڪجهه به نه
ڇاڪاڻ ته مرڪي چيو. پر تلسيداس هن جي چرن کي نه ڇڏيو ۽ چوڻ لڳو ته
ان پرڀو جو سيڪاري آهيان جنهن مرڪي شري رامچندر جو درشن نہ
ڪرائيندا تيستائين توهان جهڙي ڪرپالن کي نه ڇڏيندس. پوءِ هنومان
سيداس جو رامچندر جي چرنن ۾ پڪو وشواس ڏسي پنهنجو اصلي روپ
ڪار ٻائيندس ۽ شو منتر جو اپديش ڪري چيائينس ته چترڪوٽ وڃي پرم
سان ڀڳتي ڪر ۽ منتر جو جاپ جپ.
هڪڙي ڏينهن جهنگل ۾ ايندي رستي ڪيائين ته ڇا ٿو ڏسي جو شام ۽
ٻه سندر راجڪمار گهوڙي تي سوار ڌنش ٻاڻ هٿ ۾ کڻي هڪ هرڻ
پنيان گهوڙا ڊوڙائيندا پيا اچن. انهن جو سانوري روپ ڏسي تلسيداس
وس اچرج ۾ پئجي ويو. تڏهن به تلسيداس هنن کي سڃاتو نه،
. هن سمجهيو ته ڪي رواجي راجڪمار آهن. ٿوري دير کان پوءِ
ن اچي چيس ته ڪيئن شري رامچندر جو درشن ڪيئه جو هتان ٿي
ار رامچندر ۽ لڪشمڻ لنگهي ويا. تلسيداس هنومان جا اهي وچن
ن ۾ پڇتائڻ لڳو. تنهن تي هنومان دلداري ڏئي چيس ته وري
ــر ٻيهر درشن ٿيندءِ. ائين چئي هنومان انتر ڌيان ٿي ويو.

عجب ۽ ڀڳتيءَ کي پورو لڳي ته اوهان ڪهڙي رستي کان مٿي چڙهي آئيءَ. راس جو آيا آهيو جو سڀئي رستا بند آهن. تڏهن سنسار ۽ ڪالال تلسيداس پورو لکيو ته او جا اوڙي ڀلي چڙهي آهي تنهن جي وستي مان هلو آيس. ڀڳتيءَ جي والان اهي لٽا ڀلي والاڙي لي ولي ۽ اڪدم الي ٻيا ڏسي ته پيس لي ناانگ اوڙيءَ وانگر لٽڪيو پيو آهي. اهو اسرار ڏسي ڀڳتيءَ کي پورو لڳي ته پرايا ناسه!

لج له. آهه باڻ لڙکي، ڊوڙي آئين اڌ راسه
ڏڪار آهه. اهڙي پريم کي، جا ڇران لوڪي ناسه
وسه ارته اربل سوار سان، جيترو تنهنجو پيار آهه
اهڙو پريم رکين سري رام سان، ته ڀڙو تنهنجو پار آهه.

استريءَ جا اهڙا باڻ روپي وچن ٻڌي تلسيداس جي هردي ۾ اهڙو گهاوُ ڪري ڇڏيو جو هڪ لسه اڳتي وڌان ۽ ڪيان وان پيهسه هو، ووي جسو استريءَ جي مکه مان ڪيان ۽ ويراڳ روپي شبد ٻڌائين سو اڪدم ويراڳ لڳي ويس ۽ ٻهيتري استريءَ کي "تنهنجو چسوڻ ستيه آهي" ائين چئي سڌو وشرانت جي لنگر ڪاشيءَ هليو ويو. جتي وڃي راسه ڏينهن اُهيءَ پرم ٻيا جڳديشور سري رامچندر جسو انين ڌيان ڪرڻ لڳو ۽ هر وقت شنڪر ڀڳوان کي اهالي وينتي ڪندو هو ته هي ڀڳوان مون داس کي اهڙيءَ سچدانند سري رگهنندن جو درشن ڪراءِ. سو راسه ڏينهن اهالي لناسه والي راسه هولڊي هميس، اهو مي ۽ پريم رکي روز جتي جتي رامائڻ جي ڪٿا ٿيندي هئي اتي ارپم پارسان وڃي ڪٿا ٻڌندو هو. اهڙيءَ وچهه وارا ڪيترو ۽ وڃي هڪ ڪرو ڪيائين. ان جي هوب اُول شيرا ڪري الٻالر رامائڻ ٻڌايائين. روي ڪاشيءَ ۾ وڃي رکهائڻ جي ايکتيءَ جو ونس پيٿو لکو. رووالر صبح جو جڏهن جهنگل ۾ ويندو هو ۽ موٽڻ وقت جيڪو ڪرمنڊل ۾ باقي اچندو هوس سو هڪ ٻير جي وڻ هيٺان هاري ايندو هو. هڪڙي ڏينهن ٻاڪي ٻچائڻ وسري ويس. جڏهن ان وڻ وٽ آيو تڏهن ڏاڍو دک لڳس ۽ پنهنجيءَ ۾ ڀڄي وڻ وٽ آيو ويهي، ته اتي ۾ وڻ مان هڪ پراسه پورو لڳس ته مان هر روز تنهنجو باقي جل پي ڪري پياس مٽائيندو آهيان. جيڪڏهن هڪ ڏينهن پاڻي ڏين ته حرڪت نه آهي! مان اولي ڏاڍو اُوسن ليو آهيان، تنهنڪري مان خوش ٿي چوان ٿو ته جيڪي ارکي گهرڻو آهي سو ٻاشڪ گهر. تڏهن پرم ڀڪت ويراڳي تلسيداس پورو لکيو ته مونکي سري رامچندر جو درشن ڪراءِ. اهو وچن ٻڌي پريت کان پورو لکيو ته مون ۾ جيڪڏهن

ڪارتڪ واري مهيني ۾ راجاپور ۾ دين بنڌو نالي ٻرهمڻ ڪٽنب سميت جمنا ۾ سنان ڪرڻ لاءِ آيو جنهن تلسيداس کي ڪٿا ڪندو ڏسي من ۾ وچار ڪري پنهنجي ڪنيا ڏيڻ جو پڪو ارادو ڪيو. پهريائين ته تلسيداس نٿي مڃيو پر پوءِ دين بنڌو جي زور ڀرڻ تي نيٺ قبول ڪيائين.

سنبت ١٥٨٣ جيٺ مهيني شڪل پکي جي تيرس وسپت جي ڏينهن تلسيداس جو وواهه پنڊت دين بنڌو پاٺڪ جي ڌيءَ رتناوليءَ سان ٿيو. رتناولي تمام سندر ۽ گڻوان هئي ۽ پتورت ڌرم پالڻ لاءِ سڄو وقت پنهنجي پتيءَ جي سيوا دل و جان سان ڪندي هئي. هن کي هڪ پٽ ڄائو. جنهن جو نالو تارڪ رکيو. تلسيداس جو زال سان ايترو ته پريم ٿي ويو جو هڪ پل به هن کي اکين کان پري نه ڪندو هو. ڪيترا ڀيرا سندس ساهري گهران ماڻهو آيس، تڏهن به پريم ڀڳت جهڙيڪي ڪامديو پنهنجي ڇمبي ۾ ڦاڪيو ٻڌي ڇڏيو هو سو ڪڏهن به موڪل ڪين ڏيندو هوس.

هڪ ڏينهن سندس سالو پنهنجي ڀيڻ کي وٺڻ لاءِ آيو مگر تلسيداس موڪل نه ڏنيس. جڏهن ڪنهن ڪم سبب تلسيداس ٻاهر ويو تڏهن سندس سالي ڇا ڪيو جو پنهنجي ڀيڻ کي پيڪي وٺي هليو ويو. جڏهن تلسيداس موٽي گهر آيو، اچي ڏسي ته زال نوهي ڪانه. تڏهن ڏاڍو وياڪل ٿيو ۽ اوڏي مهل اڌيءَ رات جو ساهري گهر جو رستو ورتائين. ڪام جي انڌ ۾ ڦاٿل تلسيداس اهين ته پڌ کي ڇڙيندو ويو جيئن ڪنهن سان ڪو لڙائيءَ تي وڃڻ مهل فقط اڳ جو خيال ڪندو آهي ۽ پوئتي نهاريندو ئي نه آهي. جيئن تلسيداس پڌ ڪندو اچي جمناندي‌ءَ جي ڪناري لڳي پهتو، تڏهن طوفان به ڇڙي ته اچ نه لڳان تڏهن ڪڏهن لڳان. سو تمام حيران ٿي ندي پار ڪرڻ لاءِ سوچڻ لڳو ته ايتري ۾ هڪ مڙدو نديءَ ۾ لڙهندو پئي آيو. تنهنڪي پرم ڀڳت تلسيداس هڪ ٻيڙو سمجهي پڪڙي ان تي سوار ٿي نديءَ جي پار وڃڻ لڳو. جڏهن نديءَ جي پار پهتو تڏهن سڌو ساهري گهر آيو اچي ڏسي ته مار سڀ در بند پيا آهن ۽ سيئي ننڊ ۾ اي اوڻا ٿي سمهيا پيا آهن. تڏهن دل ۾ خيال ڪيائين ته هن وقت ڪنهن کي به ننڊ مان جاڳائڻ نيڪ نه آهي. پوءِ متي دريءَ ڏانهن نهارڻ لڳو. ڇا ڏسي ته مار هڪ نوڙي لنگهي پيئي آهي. نوڙي ڏسي تلسيداس ڏاڍو خوش ٿيو. پوءِ انهيءَ نوڙيءَ جي وسيلي چڙهي متي بنگلي ۾ ويو ۽ وڃي پنهنجي زال کي جاڳائڻ لڳو. تلسيداس جي جاڳائڻ تي رتناولي ڇرڪ ڀري اٿي

وڌ اين پهچي هتي سان ڳڇن ڪاريندي هئي. اهو ڏسي لوڪن کي عجب لڳندو هو ته هي استري ڪير آهي؟ اهڙي طرح ٻه سال گذري ويا، پاروتي جي اها ممتا ڏسي شنڪر ڀڳوان پهچي هڪ ٻاري ٻچڻ نسر هري سوامي کي آگيا ڏني ته هو روز رچي ان ٻالڪ جي وديا ۽ ٻالڻ جو بندوبست ڪري. شنڪر ڀڳوان جي آگيا ٻالي نر هري سادو هري اوڌ ۾ آيو ۽ آيو ڪري. ٻالڪ کي پهچي اسنان لي ولي وار الي وچي ٻالڪ جو نالو رام ٻولا رکيو. انان هن کي اوڌيا اوري؛ ولي وار جتي سنبت ١٥٦١ ماگهه مهني جي شڪل پکه جي پنجمي لڪ شڪروار ڏينهن تلسيداس کي جنيو پاتو ويو. رام ٻولو ٻنا سنسڪارن جي گايتري منتر جو شد اچارڻ شروع ڪيو، جو ڏسي سڀ حيرت ۾ پئجي ويا. ان هري سوامي وشنو جي پنجن جا پنج سنسڪار ڪري رام ٻولي کي تلسيءَ جو چرنا امرت ڏني رام نام جو منتر اپديش ڏئي سندس نالو تلسيداس رکيو. اوڌيا ۾ رهي ڪيس وديا پڙهائي ۽ سڀ راماڻ جي ڪٿا ٻڌائي. جا هن جي هردي ۾ اکري وئي. هڪ ته سندس وديا سان اڳهين چاهه هو سو تمام شرڌا سان لوڻي ولت ۾ گروءَ جي ڪرپا سان ويد شاستر ۽ سنسڪرت پڙهي وڏو هوشيار ودوان بنجي پيو. ان جو سندس وديا جي خوشبوءِ سندس رچيل راماڻ ۾ ٻهڪي رهي آهي. جيئن گلاب جو گل پهچي خوشبوءِ پاڻ ظاهر ڪندو آهي. جو اڄ تائين راماڻ ساري ڀارت ورش ۽ سندو ديش جي هر هڪ گهر کي سونهارن ڪالي رهيو آهي. تلسيداس وديا ته پڙهي پر دلوري وهيوار ۾ قاصي هو. انهن گروءَ کان موڪل وٺي پهچي گهرت ۾ آيو. ان وقت سندس پتا جو مرڻو ٿي چڪو هو. سندس ڪٽنب جو ڪرڻ پالي حصا ڪرڻ هو. الي رهي هن پهچي پتا جو ۽ هن جو ٻيه ترپڻ ۽ شراڌ ڪيو. پوءِ پهچي رام الر جو ڏاڍن سب ستڪ ڪيو. ماڻهن کي هر روز شام جو ڀڳوان رامچندر جي ڪٿا ٻڌائيندو هو. هر ڪو سندس ڪٿا ٻڌي آنند پروڪ ٻسونر ۾ گد گد ٿي ويندو هو ۽ رام نام جو جس ڳائيندو هو.

سلوڪ

تلسي جو آيو جڳ ۾، جن نه جپيو سري رام
تاڪيا ٻچڙا ۽ ٻالڪا، تن جو سڀ حرام
مڪام ڪرونڊ ۽ لوڀ جي، جنهن من ۾ کاڻ
تلسي پنڊت ۽ مورکه، ٻئي هڪ سمان.

شري گوسوامي تلسيداس جو جيون چرتر

تلسي هن سنسار ۾، سڀ کي ڄاڻو هڪ سمان
نه ڄاڻي ڪنهن واس ۾، ملي اچــي ڀڳوان.

گوسوامي تلسيداس جنهن ڪلجڳ جي سمي ۾ منش جي اڌار ڪرڻ لاءِ ۽ سنسار ساگر پار ڪرڻ لاءِ هڪ سندر امولڪ رامائڻ جي رچنا ڪئي، جنهن جو نالو ڪنهن نه ٻڌيل پاڻ يا پڙهڻ کان گهٽ نه هوندو، پر اهڙو هندو ڪو ورلي ليندو جنهن کي سندس رچيل رامائڻ جي سڌ نه هوندي، پــر ڪي ماڻهو اهڙا گهٽ هوندا، جن کي گوسوامي جي جيون چرتر جو گيان نه هوندو.

پر رام ڀڳت تلسيداس سرواريڻ ذات جو برهمڻ هو. سندس پتا جو نالو آتمارام ۽ ماتا جو نالو هلسي هو. هن ڀڳت شرومڻي جو جنم جمنا نديءَ جي ڪناري تي پرياگ جي ويجهو باندا ضلع ۾ راجاپور نالي نگر ۾ سمبت ١٥٥٤ وڪرم ۾ ٿيو. ايشور جي مهما اپرم اپــار آهي جو اهڙي سلڇڻي ۽ پراڪرمي ڀڳت جو جنم مول نڪشتر جي پهرين چرڻ ۾ ٿيو. اهڙي نڪشتر ۾ بالڪ جو جنم ٿيڻ ماتا پتا لاءِ نقصانڪار سمجهيو ويندو هو، وري جو ڄمڻ وقت عام طرح جي، ”اوئان، اوئان،“ جي بدران ”رام، رام“ اچار پئي نڪتا. ان وقت شڪل اٽڪل پنجن سالن جي بالڪ جهڙي پئي لڳي ۽ وات ۾ ٻٽيهه ڏند ٿي موجود هئس. اهو اسرار ڏسي سندس ماتا پتا گهٻرائجي ويا.

پراچين سمي ۾ هندستان ۾ جيڪڏهن ڪنهن جي گهر ۾ مول نڪشتر جي پهرين چرڻ ۾ پٽ جو جنم ليندو هو ته شاسترن جي نيم موجب ان جا ماءُ پيءُ ٻــار کي پنهنجي گهر کان ٻاهر ڪڍي ڇڏيندا هوا. ڇاڪاڻ ته چنتامڻ آدي گرنٿن ۾ ڄاڻايل آهي ته جو بالڪ انهيءَ مهورت ۾ پيدا ٿئي ٿو ته سندس ماتا پتا اٺن سالن تائين بالڪ جو منهن به نه ڏسن ۽ گهر کان ٻاهر ڪڍي ڇڏين.

جنهن وقت سنسار ساگر تــارڻ واري رامائڻ جي ڪرتا ڪ-ي ماتا پتا ڏهين ڏينهن رات جو ماتا هلسي چنيا داسي کي پنهنجا سڀ زر ۽ زيــور لاهي ڏنا ۽ پنهنجو ٻچون چاول ٻار سرمي کيس راتو رات لڪائي روانو ڪيو، ۽ پاڻ ڏهين ڏينهن گيارس جي ڏينهن هلسيءَ پراڻ تياڳيا. داسي چنيا ان بالڪ ڪ-ي کڻي پنهنجي گهر هريپور پرت ۾ آئي جتي بالڪ کي گانءِ جو کير پياري بالڪ جو پالڻ پوشڻ ڪيو. جڏهن تلسيداس ساڍن پنجن سالن جو ٿيو، تڏهين چنيا به اجل جو شڪار ٿي وئي. هاڻ تلسيداس هڪ اناٿ بالڪ ٿي پيو ۽ در در ڀٽڪڻ لڳو. هــن هرنهار بالڪ تي جڳت جنني پاروتيءَ کي ديا آئي، جا هڪ برهمڻي جو ويس ڌاري هر روز تلسيداس

هيمر ۽ ٻه ۽ واڌ سچي سيما ۽ ڪتب سميت ٿاس لي ولو، الڳي، قوت هنڌ ڪري اڻ لڀي ۽ لڀڻ لڳو ٿيو. سنسار ۾ ڪا سمان ٻيو ڪو هتڪاري نه آهي، اهڙي ٻئي ڌن دولت سب ڪجهه ملي سگهي ٿي، پر پاڻ نه ٿو ملي سگهي.

هي لسي داس جو راماڻا ماٺا جي مرهه ۽ ڪتب جي جاءِ ۾ قائل مدش جو الاءِ ڪري ٿو ۽ پاول کي موکه جي راهه ڏيکاري ٿو ۽ ٻرم سڪ وکڻ واري کي پڳتي، جو مارگ ڏيکاري ٿو. آتا آهي ته هن رامائڻ جو لسه هر روز ٻرهر سان پاٺ ڪرڻ، جنهن جي ٻڌڻ سان لسا ٻڌڻ ڪرهڻ سان شري رامچندر ان تي ٻرس ٿي من جون مرادون ادوارن ڪري ٿو.

١- ماٺا ڪر ماٺا ملي - ڪر ڪر لسي عاسه
لسي داس غرب ڪي - ڪولي نه ٿئي ٻاسه
٢- لسي جگ ۾ آءِ ڪر - ڪر ليجئي دو ڪام
ڏيبي ڪو ٽڪڙا ڀلا - ليبي ڪو هري نام
ديا ڌرم ڪا مول هي - پاپ مول ايمان
لسي ديا نه ڇوڙئي - جب لگ گهٽ ۾ پران

ڀڄن

ٽلهه - سري رام سري رام چئه - دنيا جي دکن کان ڇڏائي ٿو ٻه
(١) سري رام جو نالو مڌر اٿئي - جپڪي جن برهمڻ سو ڌار اٿئي
جدي ونس لڇهمڻ سو سندر اٿئي - وجي شرن پهچي لون ڇوڪرا ٻه - سريرام
(٢) سچي دل سان جيڪو سريرام چئي - سڪي سو دنيا ۾ دکي لسا رهي
ڇپڻ کي ڇڪو ڦل سريرام ڏني - ملي ٻرل واري ڪڙو ڪمن ٻه.......
(٣) سچي نام کي جو ڪري ياد ٿو - دکي دل لڇهمڻ ڪري شاد ٿو
ڪري من عدن کان آزاد ٿو - ڪر پساءِ ٻڪتي رکه من ۾ ٻه.....
(٤) جو "الرم" مرهه ماٺا ۾ ٻيو ٿو منجهون - دکن ۽ غمن ۾ ٻيو ٿو رجهون
ڪوڙي پال نه جهڪر ارن والدو هجن - جيلي ڪم ڪوٺا سچو رستو ٿو.

سلوڪ

رام جنهڻ لسي اتسي، ٻڌڻ لي هرشمار
لسي اهڙي جهڙ ڪي، ٻار ٻار ڌڪار.

سلوڪ

رام نام جو گهر دور آهه - جهڻ دکهي کدو
جو جگي ٻرهه رس - ڪري لسه چکنا چور.

شري گوسوامي تلسيداس جو جيون چرتر

تلسي هن سنسار ۾، سڀ کي ڄاڻو هڪ سمان
نہ ڄاڻي ڪنهن ويس ۾، ملي اچي ڀڳوان.

گوسوامي تلسيداس جڏهن ڪلجگ جي سمي ۾ منش جي اڌار ڪرڻ
سنسار ساگر پار ڪرڻ لاءِ هڪ سندر امولڪ رامائڻ جي رچنا ڪئي، ج
جو نالو ڪنهن نہ ٻڌيل پاءِ يا پڙهڻ کان ڳجهو نہ هوندو، ۽ اهڙو هندو د
ورلي ليندو جنهن کي سندس رچيل رامائڻ جي سڌ نہ هوندي، پــر ڪي
ماڻهو اهڙا گهٽا هوندا، جن کي گوسوامي‌ءَ جي جيون چرتر جو گيان نہ هوندو.
۽ رام ڀڳت تلسيداس سرواپارڻ ذات جو برهمڻ هو. سندس پتا جـو
نالو آتمارام ۽ ماتا جو نالو هلسي هو. هن ڀڳت شرومڻ جو جنم جمنا نديءَ
جي ڪناري تي پرياگ جي ويجهو باندا ضلع ۾ راجاپور نالي نگر ۾ سنبت
١٥٥٤ وڪرم ۾ ٿيو. ايشور جي مهما اپرم اپــار آهي جو اهڙي سلڇڻي ۽
پراڪرمي ڀڳت جو جنم مول نڪشتر جي پهرين چرڻ ۾ ٿيو. اهڙي نڪشتر ۾
بالڪ جو جنم ٿيڻ ماتا پتا لاءِ نقصانڪار سمجهيو ويندو هو، وري جو جمڻ
وقت عام طرح جي، "اوئان، اوئان،" جي بدران "رام، رام" اچار پئي نڪتا.
ن وقت شڪل اٽڪل پنجن سالن جي بالڪ جيان پئي لڳي ۽ وات ۾ ٻتيهہ
ند ٿي موجود هئس. اهو اسرار ڏسي سندس ماتا پتا گهٻرائجي ويا.
پراچين سمي ۾ هندستان ۾ جيڪڏهن ڪنهن جي گهر ۾ مول نڪشتر جي
ن چرڻ ۾ پت جو جنم ٿيندو هو تہ شاسترن جي نيم موجب ان جا ماءُ پيءُ
کي پنهنجي گهر کان ٻاهر ڪڍي ڇڏيندا هوا. ڇاڪاڻ تہ چتامڻ آدي
۾ ڄاڻايل آهي تہ جو بالڪ انهيءَ مهورت ۾ پيدا ٿئي ٿو تہ سندس ماتا
سالن تائين بالڪ جو منهن ئي نہ ڏسن ۽ گهر کان ٻاهر ڪڍي ڇڏين.
ن وقت سنسار ساگر تــارڻ واري رامائڻ جي ڪرتا کــي ماتا پتا
نهن رات جو ماتا هلسي چنيا داسي کي پنهنجا سڀ زر ۽ زيــور
پنهنجو نئون ڄاول ٻار سونپي کيس راتو رات لڪائي روانو ڪيو،
ن گيارس جي ڏينهن هلسيءَ پراڻ تياڳيا. داسي چنيا ان بالڪ
نهنجي گهر هربور ڳوٺ ۾ آئي جتي بالڪ کي گاءِ جو کير
جو پالڻ پوشڻ ڪيو. جڏهن تلسيداس ساڍن پنجن سالن جو
چنيا بہ اجل جو شڪار ٿي ولي. هاڻ تلسيداس هڪ اناٿ
در در ڀٽڪڻ لڳو. هــن هونهار بالڪ لي جڳت جنني
ا آئي، جا هڪ برهمڻي جو ويس ڌاري هر روز تلسيداس

جنهن ۾ هن ۾ وارتا سچي سچا ۽ ڪٿائون سمجهہ ناس لئي وڌو. الڳي ٿورت
هٿا ڪري اڻ لکي ۽ لکي لوڪ پري، سنسار ۾ ڄاڻ سمان ٻيو ڪوبہ هتڪاري
نہ آهي، استري ٻچي ڌن دولت سڀ ڪجهہ ملي سگهن ٿا، پر ڄاڻ نہ ٿو
ملي سگهي.

هي تلسي داس جو رامائڻ مالا جي مڻڪي ۽ ڪٿائن جي ڄار ۾ ٿالل منش
جو اڌار ڪري ٿو ۽ اهل کي موڪہ جي راهہ ڏيکاري ٿو ۽ پريم سک وڪڻ
واري کي ٻڪتيءَ جو مارگ ڏيکاري ٿو. آشا آهي تہ هن رامائڻ جو لڪ
هر وڏو ننڍو ساڻ پاٺ ڪندو. جنهن جي پڙهڻ سان ٻڌا پڙهي ڪڙهڻ سان
شري رامچندر اُن تي پرسن ٿي من جون مرادون اورڻ ڪري ٿو.

١- مايا ڪر مايا ملي - ڪر ڪر لمبي هاٿ
تلسي داس غريب ڪي - ڪوئي نہ پوڇي ٻات
٢- تلسي جگ ۾ آءِ ڪر - ڪر ليجئي دو ڪام
ديبي ڪر ٽڪڙا ڀلا - لمبي ڪر هري نام
ديا ڌرم ڪا مول هيءِ - پاپ مول ابهمان
تلسي ديا نہ ڇوڙئي - جب لگ گهٽ ۾ پران

ڀڄن

ٽيڪ - سري رام سري رام سري رام چئہ - دنيا جي دکن کان ڇڪڻي پار پئہ
(١) سري رام جو نالو مندر آهي - جنهن جي پرڀمن سر ڏار آهي
جوڙي وٺ لهڻڪي سر سڌر آهي - وڃي شرن لهڻجي لون هڪوار پئہ - سريرام
(٢) سچي دل سان جنڪر سريرام چئي - سڪي سر دنيا ۾ دکي نسا رهي
جکن کي جکو تل سريرام ڏئي - ملي ڀول والي ڪڙو ڪهن پئہ.......
(٣) سچي نام کي جو ڪري ياد ٿو - دکي دل لهڻجي ڪري شاد ٿو
ڪري من غمن کان آزاد ٿو - ڪر ڀاءُ ڀڳتي وڪہ من ۾ پئہ.....
(٤) جو "الرٿ" مورڪ مايا ۾ پيو ٿو منجهي - دکن ۽ غمن ۾ پيو ٿو رڄهي
گوڙي پل نہ جهڪر اون والد رهجي - جهلي ڪم ڪرڻا سچو رستو لهہ.

سلوڪ

رام جهڙا ٿي آلسي، پرڻن لئي هوشيار
تلسي اهڙي جهڙ کي، ٻار ٻار ڌڪار.

سلوڪ

رام نام جو گهر دور آهي - جهڙي دکهي کجور
جو چکي پريم رس - ڪري ٿي چکنا چور.

ٿي سا پنهنجو لوڪ پرلوڪ بگاڙي ٿي. ڪٿي به هن ڪسي سک نٿو ملي.
مثال سيتا کي ان ۾ هاڻ کان رامچندر ڪيتري قدر سمجھايو ۽ ڌرم نيتي
دائي پر سيتا جو ڌرم سيتي کان اوچو رهيو، سيتا رامچندر کي ان وقت
چا ٿي چوي: هي پراڻ ناٿ! توهان کان سواءِ دنيا جا سڀئي پدارٿ مونکي
وڪ برابر آهن ۽ هي زر زيور ۽ هيرا هار سينگار ۽ محل ماڙيون توهانکان
سواءِ مونکي مٽيءَ سمان آهن. جيئن ساهه بنا سرير ۽ پاڻيءَ بنا مڇلي،
جيئن هي ناٿ! پرش کان سواءِ استري آهي. آءٌ واٽي ٿي رهان ڪٿان ۾،
توهان جوڳي ٿي رهو ان ۾ ڇا توهان ڇاپو جوڳ، مان ڀوڳيان ڀوڳ؟

سيتا اهو ثابت ڪري ڏيکاريو ته سنسار ۾ وڏي ۾ وڏي مشڪل هستي
استريءَ جي اڳيان ڪجھ به نه آهي. جيئن سيتا هڪ خطرناڪ راڪش جي بند
۾ هئڻ ڪري به، جڏهن راوڻ کان سڄو سنسار ڏڪي رهيو هو، تڏهن
راوڻ کي هن ابلا اي ٻيو همٿ ڏني جيڪا ڦٽ لعنت راوڻ لئي وڏي
هئي سو ان مان اهين ڄاڻجي ٿو ته استري ابلا هوندي به پنهنجي ست ڌرم
تي قائم هئي ۽ دنيا جي ڪابه هستي ان کي جهڪائي نٿي سگهي. ٻيو
جڏهن هن لڇي ڪوڙو ڪلنڪ لڳڻ ڪري کيس گهر مان ٻاهر ڪڍي ڇڏيو
هو ان وقت سيتا گرڀوتي هوندي به همٿ نه هاري. اهڙو انياءُ هئڻ ڪري
به پنهنجي پتيءَ ۽ پرجا جي مدائي نه ٿي ڪرڻ چاهي. سيتا پنهنجي ٻارڪن
کي شستر وديا ۽ وديا پڙهائي ودوان بڻائي ٿي. جيڪي استريون اهڙا چرتر
پڙهنديون، اهي سيتا ماتا وانگر پنهنجي ڌرم تي قائم رهنديون ۽ پتيءَ کي
پرميشور ڪري پوڄينديون، پتي آگيا کي ڀڳوان جي آگيا ڪري سمجهنديون
۽ ان جي درشن سان پنهنجا نيتر سڦلا بڻائينديون. هر هڪ استريءَ
جو فرض آهي ته سيتا وانگر پنهنجي پتيءَ ۾ سچو پريم رکي جهڙڪري
لوڪ پرلوڪ ۾ سدائين سک پائينديون.

گهر جي قوت

جتي جڏهن گهر ۾ قوت آهي، استري پتيءَ جي آگيا نٿي مڃي ۽ پت
پتا جو دشمن آهي، اهو گهر جلد ئي ناس ٿي ويو ٿئو. ساڳيو مثال راوڻ
جي گهر ۾ ٿيو. راوڻ جڏهن پرائي استري ڪڍي آيو تڏهن ڀڀيشڻ کي ارو
لڳو. جڏهن اي ڀڀيشڻ راوڻ کي گهڻو ئي سمجھايو پر راوڻ الٽو ڪروڌ ۾
ٻاڙهو ئي ويو ۽ ڀڀيشڻ کي لتون هڻي گهر کان ٻاهر ڪڍي ڇڏيو،
ڀڀيشڻ پنهنجي ڀاءُ وڻڻ جي ارادي سان رامچندر سان اچي مليو ۽ کيس
لنڪا جو سمورو ڀيد ٻڌايو. انهيءَ قوت ڪري اهڙو زبردست قلعو

جي من ۾ ساڻس سچي شرڌا ڪئي جنهن جو اڄ ڏينهن تائين نالو پيو ڳائجي ·

سچو شيوڪ ڌرم

هڪ سچو سيوڪ رامچندر جو هنومان هو. پنهنجي ڌرم پالڻ لاءِ هنومان جي آدرش مان سکيا وٺجي، جاڪاڻ ته هو ڪنهن لالچ ڪوٺ جي ٻگران جي بجڻ ڪمائڻ جي شرڌا ڪندو رهندو هو. جڏهن رامچندر ڪٿي هڪ ڪم چوندو هوس ته سيوڪ هڪ جي بدران ٻه ننڍي ڪم ڪري ايندو هو. مثال: هنومان لنڪا ۾ جنهن سيتا جي ڳولها لاءِ ويو هو، ان سان گڏ راوڻ کي سمجهائي آيو هو ۽ راڪشسن جي طاقت ٻل جو پتو لڳائي آيو هو ۽ دشمن جي دلين ۾ ڌڪ ڌڪر جمائڻ لاءِ اشوڪ باغ اجاڙي لنڪا کي جلائي آيو هو. هنومان شري رامچندر جي تن من سان سچي شرڌا ڪندو هو ۽ سڀني ان جي ڀڳتيءَ ۾ لڳو رهندو هو. شري رامچندر ٻگران کي سچو سيوڪ ڄاڻي هن کي هميشه لاءِ ڇاتيءَ ۾ رکي ڇڏيو، جو رامچندر ساڻس گڏ ڏور گهڻو ۾ هنومان جي ٻڌائي اي رهي. لڪشمڻ ۽ سيتا سمان هنومان کي ۽ رامچندر جي داڙهي ڪري مشهور وار آهي جنهن ڪري چوندو آهي:

”رام لڪشمڻ جانڪي، جئه ٻولو هنومان ڪي.“

مترتا جو پريم

سچا متر اهي آهن جي ڪي مصيبت اچڻ وقت پاڻ پنهنجي لاءِ ... ۽ مترتا ڪهڙيءَ طرح نباهجي، تنهن جو مثال رامچندر ۽ سگريو جي مترتا جو آهي. رامچندر جي پال سان سگريو هڪ ولڌ ۾ باندر سان شڪتيون واڄا لڌو. سگريو پنهنجي مترتا جو فرض ادا ڪرڻ لاءِ متر جو ڏک پنهنجو ڏک ڄاڻي جان جوکي ۾ وجهي راوڻ جهڙي پاپيءَ سان سامهون لڌو، سگريو متر جي تن من سان سهائتا ڪئي. شري رامچندر به هن جو ڪلياڻ ڪري ڇڏيو. سچي مترتا سک آنند ڏيڻ واري آهي. متر جا سڀ ڏک دور ڪرڻ واري آهي. هي ڪلهش ۽ شترو ۽ ديه جي ناس ڪرڻ وارو آهي. پريم وشواس جو آڌار آهي، من ۽ اترن جي سک جو ڪارڻ آهي. هيءَ تي هڪڙو پرلي آهي جو ڏک سک ان ۾ ٻئي سمائجي وڃن ٿا. متر اهو آهي جو اوڀي ويل ڪم اچي. جيئن تلسيداس چيو آهي ته:-

”ڌيرج ڌرم متر ۽ ناري- آپد ڪال ۾ پرکيئن اهي چار ئي“

پتورت ڌرم

سنسار ۾ استري جو ڌرم اعليٰ آهي جو پنهنجي پتيءَ جي تن من ڌن سان سچي شرڌا ڪن. جا سهاڳڻ، مثل سيتا جو اعلیٰ مرتبو هئڻ مان وهالي

ڪوئي ديس ڏسڻ ۾ نٿو اچي جتي سونکي پيار ۽ پاڻ ملي سگهي. جيئن منهنجو پاڻ ٻن لاءِ منهنجي پٺيان آيو هو ليڪن مان ۽ هن جي پٺيان ٻيا لوڪ ويندس، لڇمڻ ۽ ٻيلو وس پنهنجي استري ۽ ماتا ڪسي ڇڏي محلن جي سکن کي ٺوڪر هڻي رامچندر سان گڏ اُن پوڄڻ قبول ڪيو. وري ڀرت جو پيارو ڀاءُ ڏي ڏاڍان ڪجي ٿـــو ڪڏهن هن جي تعريف ڪرڻ جوڳي آهي. رامچندر کي ايوڌيا ۾ نه ڏسي ڀرت ڇريو ٿـــي پيو ۽ سوار جـــي ۽ سڌ نه رهيس ۽ ڪروڌ ۾ اچي پنهنجي ماتا ڪيڪئيءَ کـــي ٿـــ ڇوڙ جهڙا لفظ چئي ڏنائين.

”اڙي، ڪمتي اچڻ وقت تون مئينءَ ۽ نٿي! جـــو اهڙا ڪنور وچن گهرندي تنهنجي وات ۾ ڪيڙا نه نٿي پيا.“ اهڙا پيا ٻه لفظ هن جـــي وات مان نڪتا جڏهن جي ڪري سندس ڇوليءَ ـــي ڪلنڪ لڳي ٿو ٻـــر نيڻيءَ ۽ نياڻ انوسار ڇوڙ ڪيس ڇناني ٿو ڇڏي. ڀرت ان ۾ وڃي رامچندر کي واپس آڻڻ لاءِ هر طرح جي ڪوشش ڪري ٿو، پر جڏهن هـــو واپس نٿو اچي تڏهن پاڻ ۽ سڀ راجائي پوڄڻ ڇڏي جيترا سال رامچندر اُـــن ۾ رهيو اوترا سال ڀرت ۽ ايوڌيا جي ويجهو ان ۾ جهوپڙي ٺاهي پاڻ جـــي جدائيءَ ۾ ڪاٺ و پيٺو ۽ سواري ڪرڻ ڇڏي ڏنو. ٿل قول ڪاٺي گيڙو ڪپڙا پائي مڪت جي ادوان جلائون رکيائين ۽ رام جو شيوڪ ٿـــي راڄ جي رکيا ڪندو هو، اهو ڀرت ئي هو جڏهن سنسار ۾ سنياس ۽ ڪرم جو اڏيت ميل ڪري ڏيکاريو. هندو آدرش موجب ٿيوري ۽ راجا هڪ وقت ڪيئن ٿـــي رهجي. هڪ پاڻ ان ۾ رهي دک پوڳي ۽ ٻيو پـــاڻ سک سان ڪيئن وهي؟ جيڪڏهن سڀئي اهـــڙو آدرش ٻڌهـــي ۽ ان موجب ڪرڻ ته گهر گهر ۾ جيڪر پريم جي گنگا وهي. جيڪڏهن ڪو پاڻ پاڻ جـــو دک ونڊي تـــ جتي ڪٿي سک شانتي ڏسڻ ۾ اچي.

ماتا پتا جي شيوا ۽ آگيا پالڻ

رامچندر پنهنجي پتا جي آگيا انوسار چوڏهن ورهيه بنواس وڃڻ لاءِ آگيا جو پالن ڪيو. وڃڻ مهل ماتا ڪيڪئيءَ کي چيو، ”هي ماتا! اهوئي وڏ ڀاڳي پٽ آهي، جو ماتا پتا جي آگيا جو پالڻ ڪري ٿو. مان پنهنجي پتا لاءِ زهر پيئڻ، سمنڊ ۾ ٽپڻ ۽ باهه ۾ گهڙڻ، سڀ ڪجهه ڪرڻ لاءِ تيار آهيان، ماتا پتا جي آگيا پالڻ کان وڌيڪ ٻيو ڪو به ڌرم ڪونهي.

رامائڻ ۾ ٻيو به هڪ مثال آهي، شروڻ ڪمار جو جڏهن پنهنجي ماتا پتا کي ڪاونڌيءَ ۾ چاڙهي ڪلهي تي کڻي سڀ تيرٿ ياترا ڪرائي ۽ ان

قالي رهڻ لاءِ ڏيرج ڏيندي چيو ته ڪر اسان آهي، مان لوڪن خوشيءَ سان آڪيا ڏيان ٿي! لوڪ ائين وڃ، پر ائين نه ٿئي جو پتا جي آڪيا کي پوري جهڙي، جنهن لوڪ ۾ بدنامي نه ٿئي. ڏن ڏن آهن ڪوشليا جهڙيون مائرون جن پٽيءَ جو وچن ستيه ڪرڻ لاءِ ڪيڪئيءَ وانگر هٺ نه ڪيو ۽ نه وري پتا ڪيڪئيءَ سان ڪو وير ڀاءُ رکيو. وري جڏهن وچن سمترا پنهنجي پٽ لڇمڻ کي رام سان گڏ بنواس وڃڻ مهل چيا شرا سي ۽ سارا ڪرڻ لائق آهن. اهي ئي آهن: هي پٽ لڇمڻ هيءُ وڏو ڀاءُ رام پيءُ سمان ۽ سيتا کي ماءُ سمان ڪري ڄاڻج، جتي ۽ رام سيتا رهن اُن کي اجوڌيا ڪري ڄاڻج، جنهن اجوڌيا ۾ رام سيتا نه آهي اُتي لوڪي رهڻ واجب نه آهي. اهڙا وچن هر ڪنهن جي ماءُ ڪانه چوندي. سمترا چڱيءَ طرح ڄاڻو ٿي ته پن جا ڪشٽ ڪئالا تمام ڏکيا آهن. پر هوءَ مائٽن ماءُ ٿي ڪري اسان رام کي لڇمڻ کان وڌيڪ پيار ڏيندي هئي، تنهن ڪري انهن ڏک ڏاڍن کي هن ڪجهه به ڪري نه سمجهيو.

ڀائرن جو پريم

رام، لڇمڻ، ڀرت ۽ شترگهن چئني ڀائرن جو پاڻ ۾ اهڙو پريم هو جو ڄڻ ته چئني جي شرير ۾ هڪ ئي آتما وسي رهي هئي. رامچندر جو ڀاءُ لڇمڻ ڏاڍو آڳياڪاري هو. هن ڀاءُ کي صاف چيو ته هي رامچندر! آءٌ گرو ۽ پتا ماتا ڪنهن کي ئي ڄاڻان ٿو، منهنجو لاءِ تون ئي هڪڙو سوامي آهين، مان ٻيو ڪنهن کي به ڪونه سڃاڻان. هو رامچندر جو سک ڏسي پاڻ کي سکي سمجهندو هو ۽ هن جي ڏک ۾ پاڻ کي ڏکي سمجهندو هو جنهن وقت رامچندر ڪٿي به وڃڻ جي مرضي ڏيکاريندو هو ته هڪدم ڏولي صاف ڪري پنهنجو پوچڻ وڃڻ لاءِ ڏيندو هوس ۽ سمهڻ وقت رامچندر کي زور ڏيندو هوس ۽ رات جو ڏنهن پاڻ ڪتي پهرو ڏيندو هو، لڇمڻ جو سڀاءُ لکو هٺ ڪري ٿورو ئي ڪجهه چوڻ سان ڪاوڙ ۾ اچي اُٿي لالُ ٿي ويندا هئس ۽ ڪي جو ڪي چئي ويندو هو پر رامچندر جي اشاري سان شانت ٿي ويندو هو. جڏهن راڄ جي بدران رام کي بنواس مليو تڏهن رام چوڻ لڳو ته وڏي خوشيءَ جي ڳالهه آهي جو منهنجي پياري ڀاءُ کي راڄ گدي ملي، مان پنهنجي ڀاءُ لاءِ سڀ ڪجهه ٿيڻ ڪرڻ لاءِ تيار آهيان. راڄ، استري، ماءُ، ڏن ڏولت سڀ ڪجهه ڇڏڻ لاءِ تيار آهيان. جنهن وقت ڀرت ۾ لڇمڻ موروڇت ٿيو تڏهن رامچندر هي سمجهو وچن چيا هوا ته پاڻ متر وري به ملي سگهون ٿا، ليڪن مونکي

ڪنهن ڪنهن ۾ پڻ هونداس، انهيءَ ساڙ ٻج جي اگنيءَ ساري سڄو گهر سٺيا ناس ڪري ڇڏيو. مٿين ڳالهين مان اها نصيحت ملي ٿي ته گهڻيون زالون پرڳڻ ڪري گهر جي سٺيا ناس ڪرڻي آهي ۽ ڌرم شاستر جي آگيا جي ورود آهي.

ماتا جو پريم

شري رامچندر جي پتا ۽ ماتا ۾ جيتري ٻراٻر ڀڳتي هئي ان جيتري پڻ ڪنهن ۾ نه هوندي. اها ڳڻيءَ طرح ثابت ڪري ڏيکاري ٿي ته جڏهن وقت ڪيڪئي رامچندر کي بنواس جو سماچار سڻايو هو، انوقت رامچندر ڪوڙن مٺن ۽ مٺڙ وچنن ۽ ڏاڍي نمرتا سان چوڻ لڳو هي ماتا، بنواس ۾ وڃڻ مون لاءِ ڏاڍو لاڀدائڪ ٿيندو، ڇاڪاڻ ته اتي رشين منين جو درشن ٿيندو ۽ منهنجي پياري ڀاءُ ڀرت کي راڄ ملندو ۽ پتا جي آگيا جو پالن ٿيندو، انهيءَ ۾ منهنجو به جس ٿيندو، سو اهڙو موقعو هٿان وڃائي ڇڏڻ امرت کي ڇڏي زهر پيئڻ ٿيندو. پيو ڪو پتر هجي ها ته اهڙو موقعو ڏسي مٿي مارائي کان سواءِ راجائي ڪين وڃائي ها، اهڙي سنڪٽ اچڻ ڪري به ڌيرج ڪرڻ سولي ڳالهه نه آهي. سڳيءَ ماءُ سان پريم ڪندڙ پٽ ٿيئي به پون پر ماٽيليءَ ماءُ سان اهڙو پريم ڪرڻ وارو ڪو ورلي ٿيندو. پڙهندڙن کي انهيءَ ڳالهه مان نصيحت پرائڻ گهرجي ته ماتا پتا جي سيوا ٽهل ڪرڻ ۽ آگيا پالڻ کپي. شري رامچندر وانگر فرض ڄاڻي ماتا پتا جي شيوا ڪرڻ گهرجي ڇو ته هن سنسار ۾ ماتا پتا جي شيوا ڪرڻ پٽ جو مکيه ڌرم آهي.

ماتا جي همت ۽ ڌيرج

استرين جا ڏاڍا سندر پرماڻ ڏنل آهن، جڏهن وقت ڪوشليا ماتا پنهنجي پٽ جي راڄ تلڪ ڏيڻ جون خوشيون مناڻي رهي هئي ۽ چئني پاسن کان آنند منگل لڳا پيا هئا. راڻي ڪوشليا راڄ تلڪ ڏيڻ جو وقت واجهه ڏسي ديو ديوتائن کي مناڻي رهي هئي. جيئن ته خوشيءَ ۾ نه پئي سمائي، ان وقت شري رامچندر مشڪندو ٽڙيل مک سان ماتا ڪوشليا جي ويجهو اچي پيرن پئي هٿ جوڙي چوڻ لڳو، ”هي ماتا جنني! پتا مونکي راڄ گديءَ جي بدران چوڏهن ورهيه بنواس وڃڻ جي آگيا ڏني آهي ۽ سر تون به راضي ٿي خوشيءَ سان آگيا ڏي.“ ڪوشليا لاءِ اها ڌرم ۽ پت جي وچ جنگ هئي. اهڙي خوشيءَ جي وقت ۾ دل ڏاريندڙ وچن ٻڌي به ڪوشليا همت نه هاري ۽ رامچندر کي ڌرم لي

پڙهندڙن کي لاڀ وٺڻ گهرجي ۽ پنهنجو وقت رام نام جي سمرڻ ڌيان ۾ سڦلو ڪرڻ گهرجي. ڪوڙن ڪرمن کان ڪروڌ، ڪپٽ، دغا، ويرڀاءُ کان پاسو ڪرڻ گهرجي ۽ اهڙا چڱا ڪرم ڪرڻ جنهن ۾ جس ۽ ناموس لهي. جنهن کي ڏسي انسان جا پريان ۽ ان موجب هلندا رهن ۽ پنهنجي ذات ۽ نيات وارا ۽ ٻيا ٻيڪي ڳائيندا رهن ۽ لوڪ لوڙي پرلوڪ ۾ جس لهي. ڪنهن مهاپرش جو چوڻ آهي: چڱي ان جو پلو آهي، جنهن جي چڱي ڪري سندس جاليءَ ۽ وڻش نالو آهي. ڏٺو ڏلو آهي مالا هلسي جنهن جي گريب مان سمت تلسيداس جنم ولي پنهنجي وڻش ۽ پنهنجيءَ جاليءَ جو نالو ڪيائون.

رامائڻ ۾ خاصيتون

ستيه وچن کي پاڙيندڙ جو مثال رامائڻ ۾ ڏنو ويو آهي. جنهن مٿش جي مٿان سوين مشڪلاتون اينديون ۽ پنهنجي قول تي قائم رهي اهو ئي زبان سان ساراهه ڪرڻ لائق آهي، اکين سان ڏسڻ لائق آهي ۽ ڪنن سان ٻڌڻ لائق آهي. مهاراج دشرٿ کي اها خبر ۽ هئي ته رام جي وڇوڙي ۾ ضرور پراڻ ويندا، تنهن هوندي ۽ پنهنجو ڪيل قول ڪيڪئي جو انجام پاڙيو. چاڪاڻ ته هن کي گيان هو ته ستيه ئي سڀني ڪرمن جو دروازو آهي ۽ وچن پراڻن ۾ الڳ ڌرم آهي. جيڪر سچ کان منهن موڙي ته ان جي من ۾ وسواس لڳي وڃي ته ۽ سڀ ڪرڙ ڪي ڏڪار جي نظر سان ڏسي ته. جنهن ڪري سچ کي حاصل ڪرڻ لاءِ هر ڪنهن کي راجا دشرٿ جو نقل ڪرڻ گهرجي.

گهڻيون شاديون ڪرڻ مان نقصان

هر ڪنهن هڪ زال مان راضي ته اهڙي ڪري ۽ ٻي زالون پرڻجي ٿو، سچ پچ ته ان جي گهر ۾ ڪٿ پٽ جهيڙي جو آکاڙو ٺهيو پوي ۽ سک شانتي ان جي گهر مان موڪلايو ٿي وڃي. ڏسو ڪيئن راجا دشرٿ اهڙي پرپنچ ۾ پئجي ڪري پنهنجي پراڻن کي پياري پٽ رامچندر کي بن ۾ موڪلڻ پيو. انهيءَ جي وڇوڙي ۾ پراڻ تياڳڻا پيس. جڏهن ايوڌياواسي پورواسين موٽ ڏسڻ ۾ پئي آيا سي ڪيڪئيءَ جي گهريءَ ڪري اداس ٿيڻ لڳا ۽ راڄ درٻار به سڃو ڏسڻ ۾ پئي آئي. زالون سياڻ جون هميشه لئر ليکيون آهن پر واس ۽ ساڙو ڪرڻ ته سندن ذاتي سڀاءُ آهي، جڏهن رام کي راڄ تلڪ ڏيڻ جو ڪيڪئيءَ ٻڌو ته هن من ۾ ويچار ڪرڻ لڳي ته منهنجي ڀاڄ ڪوشليا راڄ ماتا ليکجڻ ۾ ايندي، ايءَ مان داسين وانگر

گوسوامي تلسيداس جو جيون چرتر

هيءُ سنسار مهان ساگر آهي، نه ڄاڻي سگهجي ته ڪوئي هن جو انت. هن سنسار ۾ منش ڪرمن جي انوسار جرڻون پيو ولي جيئن سمنڊ ۾ پاڻيءَ جي بوند سمائجي وڃي ٿي. پر ڪمل جي گل تي ماڪ جي بوند جو اس نڪرڻ سان ڏسندي ڏسندي گم ٿي ويندي آهي، اها ساڳي ماڪ واري بوند ڪمل جي گل واري چٽي مهورت ۾ سيپ جي اندر وڃي ٿي. سا بوند ملهه قيمتي موتي ٿيو پوي. اهو موتي جواهرن وٽ اڇو قيمت ڪري ۽ راجائن جي مڪٽن ۾ وڃي واسو ڪري، اهڙي طرح ڪيئي وڏا راجائون ۽ مهاراجائون هن سرشٽيءَ تي ٿي گذريا آهن. پر اڄ انهن راجائن جو نام نشان نه ڪونهي، گولهڻ سان نه پتو ڪرڻ ته پوري تي ڪير هوا، ڪاڏي ويا ۽ ڇا ڇا ڪري ويا. پر جن ڪي منش پنهنجو وقت ايشور جي ڌيان سمرن ۾ لڳائي ستڪار ڪري ويا آهن، انهن جو نالو اڄ ڏينهن تائين سنسار ۾ هرڪنهن نر ۽ ناريءَ جي زبان مان نڪري رهيو آهي.

سنت تلسيداس ڪو راجا يا سيناپتي ڪونه هو، نڪو ڪنهن راجا جو چالاڪ وزير هو. پر تلسيداس هڪ ڀڪاري پيدر براهمڻ جو ٻالڪ هو. ٻالڪ اوستا ۾ ئي وديا پڙهڻ جو ڏاڍو شوق هوس، اڄ ڏينهن تائين هن جو نالو سنسار ۾ مشهور آهي. جڏهن اوستا ۾ ٻالڪ پنهنجو وقت راند روند ڪرڻ ۾ وڃائي ڇڏيندا آهن، پر هن ٻڪت اهو وقت تمام شانت روپ ۾ گذاريو. جڏهن ڪنهن پڙهي سگهي جيئن لوڪ ۽ پرلوڪ ۾ جس پائي ٿو، اهڙيءَ طرح

(٥) جهڙو سداشِو مَن ۾ رام، ڪري سڀ جو اُو ڪلياڻ
ڪري سڀ جو اڌرڻ ڪام، جپ مَن جئہ جئہ سيتا رام
(٦) لڳ من ڪريند لڳ من رام، لڳ مَن پياري سيتا رام
سنتن جو سکدائي رام، دين دئيال داتا رام
(٧) "الر" لي ڪر ڪرپا رام، ڀڳتيءَ جو ڏي مون وردان
جئہ دسرٿ نندن جئہ سيارام، جنڪ دلاري پرڀو سيتا رام
(٨) رگھوڪل راگھو راجا رام، پتت پاون سيتا رام
جئہ رگھونندن جئہ گھنشيام، جانڪي ولڀ سيتا رام.

سلوڪ

جئہ سيارام جئہ جئہ سيارام

سلوڪ ١- رام نام هردي ۾ ڌارا، سمراسو ڌيهن واسه
ڪرپا لئي رگھوبر جي، سک ۾ ڌيندو سارئه
جئہ سيارام جئہ جئہ سيارام

سلوڪ ٢- رام نام جي سمرڻ سان، سيدڻي پاپ لين ٿا ناس
جيئن سورج جي اڀرڻ سان، اندڪار لئي ٿو ناس
جئہ سيارام جئہ جئہ سيارام

سلوڪ ٣- سک ۾ سمرڻ سڀ ڪو ڪري، دک ۾ ڪري نہ ڪو
جو سک ۾ سمرڻ ڪري، تنهنکي دک نہ لئي ڪو
جئہ سيارام جئہ جئہ سيارام

سلوڪ ٤- رام نام سڀ پاپ ۾، لکو وڇوڙ پساڻ
رام جڏهن لين لون ٻالو پند اڙپساڻ
جئہ سيارام جئہ جئہ سيارام

سلوڪ ٥- رام نام آهي هڪ، سڀني وڏن جو سار
ڪهڙو نه سمرڻ ڪرار، مٽي وڃي اندڪار
جئہ سيارام جئہ جئہ سيارام

سلوڪ ٦- سياڻي ڪرڻ سو اڄ ڪر، اڄ ڪرڻ سو هاڻ
"الر" پل ۾ پرلئہ ٿي آري، پوءِ ڪندين ڪنهنجي ڪاڻ
جئہ سيارام جئہ جئہ سيارام.

منگلا چرڻ

سمرڻ ڪري ڪرو ڏيو جو، شري گڻيش جو ڌاري ڌيان
ڪالي سمريان ڪلڪتي جي، شارڌا جي ڪريان واکاڻ
هنگلاج هردي ۾ وهاري، من مان ڪيدي گمان
نيٽيهه ڪروڙ ديوتائون سمريان، ڪريان چوهٺ جوڳڻين جي واکاڻ
جڳ ڌاڻي سمريان درگا جي، تن جو اڳيان نت ڌيان
ست ڀڳ سمريان ستي سورما، دواپر ۾ داناونت ڀڳوان
ڪريتا ۾ سمريان والميڪ کي، ڪلؤ ۾ تلسيداس سڄان
هاڻ ڪٿا ۽ شروع ٿو ڪريان، ڪريان رامائڻ جي واکاڻ
پرڀو سان پڌندا جي سڄڻ، ليندو ڏري سڀ ڏيان
همت ۽ طاقت ناهه ڪا، جو لکي سگهان تن جو ڪلياڻ
ستگر پنهنجي مهر سان، ڏنو اسل ٻڌي ۽ گيان
ڌرتي سڄي ڪاغذ بڻايان، ست سمنڊ بڻايان مس
سڀ وڻن جا قلم بڻايان، پرڀو جو لکي نه سگهان هڪ جس
اڙهو ۽ ڏو "رام" پرڀو سان، وکرو نه من ۾ آس
سري رام سڀ جا پورڻ ڪندو، ڪارج سڀئي راس.

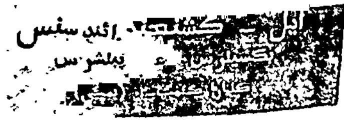
ڀڄن

(1) جئه مريادا پرشوتم جئه ڀڳوان، دنيا جا مالڪ داتا رام
جئه ڌنش ڌاري جئه سري رام، جئه ڀڳتن جا هتڪاري رام
(2) رگهوپت راگهو راجا رام، پتي نه پاون سيتا رام
جئه رگهونندن جئه گهنشيام، جانڪي ولڀ سيتا رام
(3) جئه ڀڳت وڇل جئه ڀڳوان، ترن لي سگهن جو آهين ڌام
گوتم جي ناري آڌليا رام، تاري پل ۾ تو ڀڳوان
(4) پرڀو جو ٻيهر آهين ڀڳوان، ڀيلڻيءَ جا جوٺا ٻير کاڌءِ رام
ڪبڙيءَ جو ڪب لاٿءِ رام، ڌلوڪيرت ڪي ولڪست ڌام.

اُتر ڪانڊ - ٧

لَوُ ڪش ڪانڊ - ٨

هر ڪنهن قسم جي ڪتابن لاءِ وڏي لسٽ مفت گهرايو.

ڪشڪنڌا ڪانڊ – ٤

سندر ڪانڊ – ٥

لنڪا ڪانڊ – ٦

فهرست

ستيم شوم سندرم

اسانجي وڏڙا ۽ ڀارت ديش ۾ انسان ذات جي ڀلائيءَ جو هڪ ئي وسيلو آهي ۽ اهو آهي "رام". رام ئي ڀارت جي ان پراچين سڀيتا جو سروپ (آدرش) آهي جنسا انسان ۽ سنسار جي سڀڪ الهاس ۾ سڀي ۽ اوچ آهي. انڪري مها پرڀو شري رام کي اشت روپ ۾ دل ۾ ڌارڻ گهرجي. شري رام جي نالي جو جاپ ڪرڻ گهرجي ۽ شري رام جي چرتر کي پڙهڻ، ٻڌڻ ۽ سوچڻ گهرجي ۽ رامچندر جي چرتر کي زندگيءَ ۾ آڻڻ گهرجي ۽ رام جي قدمن جي پيروي ڪرڻ گهرجي.

مٿين مقصد کي حاصل ڪرڻ لاءِ "سندونگر (امبئي) جي ايل - ڪشنچند الله سنس" سنڌي لوءِ ۾ شري رامايڻ ڇپائي وڏي مدد ڪئي آهي. ان مان ان جي ڌرم جي سيوا جو وڏو پرماڻ ملي ٿو. اسين ان تي ڏاڍا خوش ٿيا آهيون ۽ دل سان آشيرواد ڏيون ٿا ته مها پرڀو شري سيتارام جي انهن تي دئيا روپي امرت وسائي ۽ پنهنجي قدمن جو پيار ڏئي جئن هو وڌيڪ ۾ وڌيڪ ڌرم جي سيوا ڪري سگهن. مها پرڀو رام کي پرارٿنا ڪريون ٿا ته هيءَ ڇاپو خوب ڪامياب وڃي.

شب اڇا

شري رام دربار

مضفر نگر.

شري تلسي ڪرت رامائڻ ڪو نئون گرنٿ نه آهي جنهن جهڙي ٻاري ۾
ودوانن ڪجهه لکڻ جي ضرورت ٿئي. هيءُ پرم پوتر ڪتاب ساکيامڻ شري شنڪر
ڀڳوان پنهنجي پياري پاروتيءَ کي ٻڌائي هئي جنهن ۾ سرگڻ ساڪار ڀڳوان
جون ليلائون، سندس گڻ، ٻروه رهسيه اهڙا سمجهايون ڏنل آهن. جن ۾
رام چرتر جو ورڻن ڪندي ٻڌ، ٻڌي ۽ پرسنگ انڌاري ڀڳتي، گيان، اپاسنا،
نيتي، سداچار سمبنڌي ۽ اپديش ڏنو ويو آهي. ڀڳوان شري رامچندر پرشوتم
ناون جهڙي چرتر جي مهما ڪهستانين ورڻن ڪجي. ڏسي لوڪي ودهشي
هن گرنٿ رامائڻ جي واکاڻ ڪن ٿا. سچ آهي ته سورج جو پرڪاش گهر گهر
ڪونه پهچائڻو آهي، پر سورج جهڙي اپرنڌي ني ساري برهمانڊ ۾ روشني
ڦهلجي ويندي آهي. ڪستوريءَ جي سڳنڌ هر ڪنهن جي نڪ اڳيان ڪڍڻ
ڪان سگهالي آهي ان کي ڪوليندي لسي سڄو گهر خوشبوء سان ڀرجي
ويندو آهي. اهڙيءَ طرح هن رامائڻ ۾ نه رڳو هندن ڏاهن جهڙي عقلن،
جنهن هن ڏور وارن کي، پر مسلمانن ۽ عيسائين کي به پنهنجي سڳنڌ سان
مگن ڪري ڇڏيو آهي. هڪ ڏهر هڻون هن جو وس چڪر آهي سو روي
ان ته پيو چاهنا ڪندو. رامائڻ عمدو هاليءَ جهڙي مرياداڳ چرتر لاءِ سدائين
روشني ڏيندڙ چنڊ جهڙو آهي، هن چنڊ جي الاهي روشنيءَ جي چانڊا عيسڪ
جهڙي ۽ جيو پراڻي آيا سي سيڪي لري وڃا سچ ناچ. جيڪو ماڻهو هن
رامائڻ جو سچي پريم سان پاٺ ڪري ٿو ۽ ان تي عمل ڪري ٿو سو اسان
آدرش ماڻهو ٿيو پوي. ڀڳوان رامچندر جهڙي پرڀو ليلا ڪري سنسار ۾ ڇا
مشڪل آهي؟ تنهن ان جهڙي ڪرپا سان ليلا ڌام ۾ ٿيل پلٽي ... مرڪ
ٻه ٻالي ولي. شري رامچندر جي ڀڳتي مڪتيءَ جو هڪ ذاڪر آهي اچي
ڪام ڏيهو روپ جو ڪملن جهڙي پرم پوروڪ شوڀا ڪرائي ۽ شري شنڪر
جي هردي ڌام ۾ سرٻا ٻالڪ لاءِ شيام سروپ ڀڳوان رامچندر جو ڀڄن ڪرائي.
ني ته جتي جتي رامائڻ جي ڪٿا ٿيندي آهي اتي اتي هنومان جي پاڪ ساکيامڻ
اچي براجمان ٿيندو آهي ۽ پريم سان ڀڳوان رامچندر جي ڪٿا ٻڌندو آهي.

**هلش جلم سڦلي ڪرڻ لاءِ ضرور پڙهو مهان گرنٿ تلسي
ڪرت رامائڻ.**